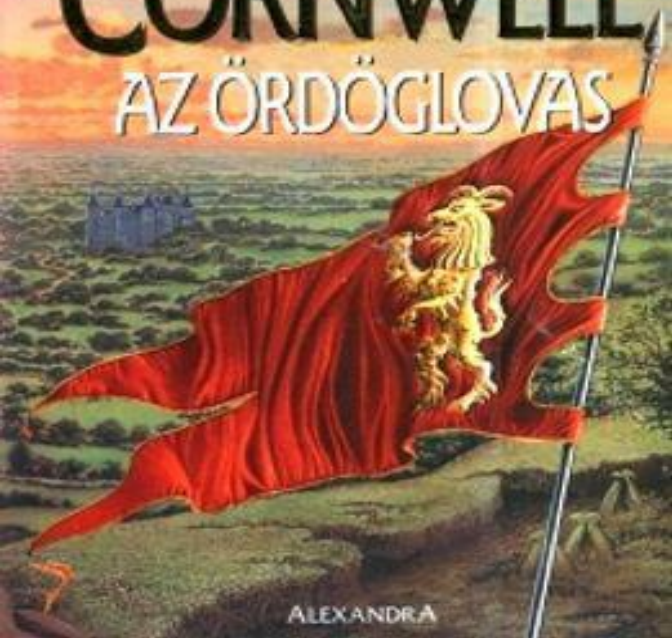

BERNARD CORNWELL

AZ ÖRDÖGLOVÁS

ALEXANDRA

Bernard Cornwell
Az ördöglovas
([Tartalom](#))

AZ ÖRDÖGLOVAS
Richard és Julie Rutherford-Moore-é

„Számos halálos csatát megvívta, embereket öldöste, templomokat fosztottak ki és lelkeket nyomorítottak meg, meggyalázták a lányokat és zsenge szüzeket, tiszteletreméltó asszonyokat és özvegyeket; városokat, birtokokat és házakat égettek fel, rablók, útonállók, gonosztevők álltak lesben az utakon. Csorba esett az igazságon az ilyen dolgok miatt. A keresztényi hit megingott, és a kereskedelem hanyatlott, oly sok gonoszság és szörnyűség következett ezekből a háborúkból, hogy azokat sem elmondani, sem számba venni, sem leírni nem lehet.”

II. János, Franciaország királya, 1360

Harlekin: Vélhetően az ófrancia *hellequin* származéka; jelentése: az ördög lovasainak csapata.

PROLÓGUS

Hookton kincset 1342 húsvétjának reggelén rabolták el. Szentség volt, ereklye, amelyet a templom gerendájára függesztettek, s már az is rendkívülinek számított, hogy egy ennyire értékes tárgyat ilyen porfészekben őrizzenek. Akadtak, akik szerint semmi keresnivalója nem volt itt, rég egy székesegyházba, vagy apátságba kellett volna szállítani, míg mások váltig állították, hogy nem is valódi. Csakis a sültbolondok hitték, hogy minden ereklye eredeti. Gátlástalan kalandorok járták Anglia vidékeit, megsárgult csontokat kínáltak, amelyeket szentek ujjperceiként vagy bordáiként igyekeztek eladni. A csontok olykor csakugyan emberinek látszottak, s bár gyakrabban származtak disznóktól, sőt, szarvasoktól, a népek mégis buzgón vásárolták és imádták őket.

– Akkor már Szent Guinefort-hoz is imádkozhatnának – fakadt ilyenkor gúnyos kacajra Ralph atya.

– Egy sonkacsontot imádnak, istenemre! Legyen áldott a szent disznaja!

Ralph atya, aki elhozta a kincset Hooktonba, hallani sem akart arról, hogy azt egy székesegyházba vagy apátságba vigyék, így az ereklye nyolc év óta ott függött a kis templomban, gyűjtötte a port és a pókhálókat, amelyek ezüstösen csillogtak, ha a napfény beszüremlett a nyugati torony ablakain át. Verebek fészkeltek a kincsen, s reggelenként olykor denevérek függeszkedtek a rúdján. Ritkán tisztogatták, és még ritkábban vették le a helyéről, habár Ralph atya egyszer kierőszakolta, hogy hozzanak létrát és akasszák le a kincset, majd imát mondott felette,

és szeretetteljesen megcirógatta.

Kérkedni sosem kérkedett vele. Más templomok vagy rendházak, ha efféle kincs birtokába jutottak, csak úgy vonzották magukhoz a zarándokokat, Ralph atya azonban nem kért belőlük.

– Semmi az – vonta meg a vállát, ha egy idegen a relikvia után érdeklődött –, hitványság. Kis semmiség. – Ha a látogató tovább erősködött, felfortyant. – Semmi az, semmi, semmi, semmi!

Ralph atya rémisztő jelenség volt, még ha nem is fortyant fel, dühében pedig csapzott hajú, tomboló démonnak tűnt, és a haragja mindeddig segített is megóvni a kincset, noha maga Ralph atya úgy tartotta, hogy a legjobb védelem a tudatlanság: amíg az emberek nem tudnak valamiről, addig az Isten is elég a megoltalmazásához. És az Úr meg is tette a magáét, legalábbis addig a napig.

Egy ilyen kincset senkinek sem jutott volna eszébe ilyen jelentéktelen helyen keresni. Hookton Anglia déli partvidékén feküdt, ahol a falucska mellett elhőmpölygő, már-már folyóvá duzzadó Lipp patak kavicsos parton keresztül tört utat a tenger felé. A falu halászáinak féltucatnyi hajó adott munkát, s ezeket maga a Hook, a Lipp utolsó kanyarulatát kijelölő keskeny kavicsos földnyelv oltalmazta, habár az 1322-es évi hírhedt viharában a tajtékozó tenger a Hook felett is átcsapott, hogy a felső parton szilánkokra zúzza a hajókat. A falu sosem heverte ki ezt a tragédiát. A vihar előtt még rendre tizenkilenc hajó indult útnak a földnyelvtől; húsz évvel később még mindig csak hat kis bárka veselkedett neki a hullámoknak a Lipp

álnok kanyarulatán túl. A falu többi lakója a sófőző üstöknél ténykedett, vagy juhokat és marhákat legeltetett a zsúpfedeles kunyhók mögött emelkedő dombokon, s onnét tekintett le a kis kőtemplomra, amelynek megfeketedett gerendáiról a kincs aláfüggött. Ennyi volt Hookton, csónakok, halak, sófőző üstök és lábasjóságok otthona, maga mögött a zöldellő dombokkal, falai között a tudatlansággal, azokon túl a végtelen tengerrel.

Hookton, miként a keresztény világ bármely más települése, virrasztott húsvét előestéjén, és 1342-ben ez a kegyes feladat arra az öt férfiúra hárult, akik némán figyelték, amint Ralph atya megáldotta a húsvét szentségét, majd kenyeret és bort helyezett a fehér terítős oltárra. Az ostya egyszerű agyagtálba került, amelyet egy darabka fehérített vászonnal terítettek le, míg az ezüst boroskupát maga Ralph atya kölcsönözte az alkalomra. Ez az ezüstkupa is része volt a papot övező misztériumnak. A hórihorgas pap egyszerűen túl sokat tudott a világ dolgairól ahhoz, hogy egy ilyen falucska lelki atyja legyen. A szóbeszéd szerint rég püspök lehetett volna, ha az ördög nem üldözi gonosz rémálmokkal, abban pedig mindenki egyetértett, hogy sok évvel ideérkezése előtt egy monostor cellájában raboskodott, amiért megszállták a démonok. Amikor 1334-ben a démonok elhagyták, Ralph atyát Hooktonba küldték, ahol azzal borzasztotta el a falusiakat, hogy a sirályoknak prédikált, szüntelenül a partot róta és vagy bűnei miatt rimánkodott, vagy éles kövekkel szabdalta a mellkasát. Amikor önnön megátalkodottsága még súlyosabban ülte meg a lelkét, szakasztott úgy üvöltött, mint

egy kivert kutya, ám idővel mégis békére lelt a távoli falucskában. Jókora faházat ácsolt magának, amelyen gazdasszonyával osztozott, és barátságot kötött Sir Giles Marriott-tal, Hookton urával, aki kőházában ötkilométernyire északra élt.

Sir Giles természetesen úriember volt, de annak tűnt Ralph atya is, dacára elvadult hajzatának és dühödő kifakadásainak. Könyveket gyűjtött, amelyeket az általa hozott kincs mellett mindenki Hookton legnagyobb csodájának tartott. Olykor, ha nyitva hagyta ajtaját, az emberek szájtátva meredtek a bőrbe kötött és az asztalon felhalmozott tizenhét kötetre. Legtöbbjüket latinul írták, bár akadt néhány olyan is, amelyet franciául, Ralph atya anyanyelvén. Nem a franciák által beszélt francia nyelven, hanem a normannok franciáján, Anglia urainak nyelvén, és a helybéliek joggal gyanították, hogy papjuk nemesi sorba született, még ha szemtől szembe nem is merték erről faggatni. Valamennyien tartottak tőle, noha Ralph atya megtette minden kötelességét: megkeresztelte a falusiakat, misézett nekik, összeadta őket, meghallgatta gyónásukat, feloldozta, büntette és eltemette őket, csak épp az idejét nem töltötte velük. Egyedül, komor arccal sétálgatott, vadul csapkodó hajjal és villámló szemekkel, a falusiak mégsem szüntek meg vele büszkélkedni. A legtöbb vidéki templomban közönyös, puffadt képű papok szolgáltak, akik alig voltak tanultabbak híveiknél, ám Hookton Ralph atya személyében egy valódi tudóst tisztelhetett, aki, bár sosem illeszkedett be közéjük, egy élő szent, nemesi származású, megátalkodott bűnös és

alighanem félnótás, ám ettől még kétségtelenül igazi pap. Ralph atya megáldotta a szentségeket, majd figyelmeztette az öt férfit, hogy a húsvét előtti éjjelen Lucifer a vidéket járja, és az ördög másra sem vágyik annyira, mint elragadni a szentségeket az oltárról, ezért nekik rettenthetetlenül kell vigyázniuk a kenyeret és bort, s azok öten a pap távozása után rövid ideig így is tettek: kötelességtudóan térdepeltek és a serlegre meredtek, amelynek ezüstösen fénylő oldalára egy címerpajzsot véstek. A címer egy mitikus állatot ábrázolt, amely karmai között egy kelyhet szorongatott, és éppen ez a nemesi jelkép sugallta a falusiaknak, hogy Ralph atya rangba született férfiú, akit megszállottsága tett kegyvesztetté a felsőbb körökben. Az ezüstserleg valósággal izzani látszott a két toronymagasnak tűnő gyertya mellett, amelyek az egész hosszú éjszakán át világítani fognak. A legtöbb falusi nem engedhetett meg magának egy tisztességes húsvéti gyertyát, Ralph atya azonban minden évben kettőt is vásárolt Shaftesbury szerzeteseitől, és a falusiak rendre besompolyogtak a templomba, hogy megcsodálják őket. Ám azon az éjjelen, a sötétség leszállta után, csupán az öt ember láthatta a karcsú, táncoló lángokat.

Azután az egyik halász, John, elszellentette magát.

– Na, ez majd távol tartja a vén ördögöt! – A többiek harsányan felnevettek.

Ezután már valamennyien otthagyták a lépcsőket, és hátukat a főhajó falának vetve leültek a földre. John asszonya ellátta őket egy kosárra való kenyérral, sajttal és füstölt hallal, míg Edward, aki saját sófőző telepet birtokolt

a parton, álét hozott nekik.

A nagyobb keresztény templomokban ilyenkor igazi lovagok virrasztottak. Teljes vértzetben térdepeltek, köpenyükön ágaskodó oroszlánok, zsákmányukra lecsapó sólymok, szekercefejek, és kiterjesztett szárnyú sasok kivarrott képét viselték, fejükbe pedig tollbokkrétás sisakot húztak. Hooktonban azonban nem akadtak lovagok, és fegyvert is csak a legfiatalabb férfiú, Thomas viselt, aki a többiektől kissé távolabb telepedett le. Thomas egy ódivatú, eltompult, láthatóan berozsdállt kardot szorongatott.

– A'sszed, hogy az a kivénhedt vas elijeszti az ördögöt, Thomas? – kérdezte John.

– Apám akarta, hogy hozzam magammal – felelte Thomas.

– Aztán mit kezd apád azzal a karddal?

– Nem dob ki semmit, te is tudod. – Thomas meglendítette az otromba fegyvert. Könnyedén emelte fel a súlyos pengét; tizennyolc éves létére máris szívalas, szilaj erejű férfi volt. Mindenki kedvelte Hooktonban, mert bár a falu leggazdagabb családjába született, megmaradt dolgos, tisztességes fiúnak. Semmit sem szeretett jobban, mint amikor odakint a tengeren kérges és vérző kezekkel rángathatta a szurokkal átitatott hálókat. El tudta irányítani a hajót, és az ereje is kapóra jött, ha lelanyhult a szél, de éppúgy értett a kelepceállításához, ijazáshoz, sírásáshoz, miskároláshoz, tetőfedéshez is. Jókora, csontos, fekete hajú vidéki fiú volt, ám az Isten olyan apával áldotta meg, aki fölébe akarta emelni Thomast az ilyen hétköznapi dolgoknak, és papot akart faragni fiából, ezért is fejezte be

Thomas nemrég az első oxfordi szemeszterét.

– Aztán mit csinálsz te ott Oxfordban, Thomas? – kérdezte Edward.

– Csupa olyat, amit nem kéne – vont a vállát Thomas. Félrehajtotta fekete haját arcából, amely éppoly csontos volt, mint az apjáé. A tündöklően kék szemű, hosszú állkapcsú fiú készségesen felvillantott egy mosolyt. A lányok a faluban kivétel nélkül jóvágásúnak tartották.

– Aztán lányok is vannak ott Oxfordban? – kérdezte John sunyi mosollyal.

– Több, mint elég – felelte Thomas.

– Meg ne mondd apádnak – harsant fel Edward –, különben megint megostoroz. Jó ember ez a te apád, csak mindig ostoroz.

– Sose rosszabbat – sóhajtott fel Thomas.

– Csak a legjobbat akarja neked – vigasztalta John. – Ugyan ki hibáztatná érte?

Thomas igenis hibáztatta apját. Mindig is neheztelt az apjára. Hosszú éveken át viaskodott vele, és semmi sem szította fel jobban a kettejük ellentétét, mint Thomas ijak iránti szenvedélye. Anyai nagyapja, Dél-Anglia egyik legismertebb ij gyártója volt, és Thomas majd tíz éves koráig az ő házában élt. Apja ezután magával hozta Hooktonba, ahol találkozott Sir Giles Marriott vadászával, aki szintén jól értett a nyilazáshoz, és aki idővel kitanította a mesterségére. Thomas tizenegy éves korában készítette első iját, ám amikor apja megtalálta a fegyvert, a térdén törte ketté, majd a maradványaival alaposan eltángálta fiát.

– Te nem vagy közönséges ember – kiáltozta, miközben

szilánkokra törte a szilfát Thomas hátán és lábain, de sem a szavak, sem a verés nem hozta meg a várt eredményt. Bármennyire is rendszeresen élt Thomas apja mindkettővel, neki épp elég ideje maradt szenvedélyére.

Tizenöt évesen már épp olyan jól értette az íjkészítést, mint nagyapja. Ösztönösen tudta, hogyan formálja a szilfát, amely az íj erős belső vázát alkotta, míg az előlapot a ruganyosabb szijácsból készítette. Amikor az íj meghajolt, a szilfa mindig igyekezett visszanyerni egyenes alakját, és a szijács lett az izomköteg, amely ezt lehetővé tette. Thomas mindig elegánsnak, nemesen egyszerűnek és gyönyörűnek látta a jól elkészített íjakat. Sima és egyszerű, ilyen a jó íj, akár egy leányka lapos hasa. Azon az éjjelen, ahogyan ott virrasztott a hooktoni templomban, Thomasnak eszébe jutott Jane, aki a falu kis kocsmájában szolgált.

John, Edward és a másik két férfi a világ dolgairól beszélgettek: felment az üsző ára a dorchesteri vásáron, a Lipp Hillen élő öreg róka tucatnál is több ludat ragadott el egyetlen éjjelen, Lyme-nál a tetők felett egy angyalt láttak elrepülni.

- Asszem, csak megint túl sokat nyakaltak – vélte Edward.
- Én is angyalt látok, ha iszok – szúrta közbe John.
- Jane lesz az – vigyorodott el Edward. – Úgy is fest, mint egy angyal, az már szent igaz.
- Csak épp nem úgy viselkedik – mordult fel John. – Viselő, mint hallom.

A négy férfi egyszerre fordult Thomas felé, aki ártatlan tekintettel meredt a gerendákról aláfüggő kincsre. Az igazat megvallva, Thomas is tartott tőle, hogy övé a gyerek,

és rettegett attól, mit fog szólni az apja, ha majd rájön, aznap este mégis úgy tett, mint aki nem tud Jane terhességéről. Elnézegette a kincset, amelyet félig elrejtett egy száradni kifeszített halászháló, miközben a négy idősebb férfi lassan álomra szenderült. A két gyertya lángja megrebbent a hideg huzatban. Valahol a faluban kutya vonított, és Thomas idehallotta a tenger szüntelen, kitartó szívdobogását, amint a hullámok a kavicsos partnak robajlottak, majd visszavonultak, hogy ostromra induljanak megint. Hallgatta a négy férfi hortyogását, és azért imádkozott, hogy atyja soha ne szerezzen tudomást Jane-ről, bár a lány aligha akarná elvetetni magát. Ő maga sem tudta, mit tenne a legszívesebben. Talán az lenne a legjobb, ha elszökne, gondolta. Megfogná Jane-t, az iját, és csak szaladna – azután már semmiben sem volt biztos, csak meredt a templom tetejére felkötött ereklyére és a szenthez imádkozott segítségért.

Egy lándzsa volt a falu legbecsesebb kincse: óriási fegyver, a szára vastag, akár egy férfi karja, hossza kétszer akkora, mint egy megtermett ember, és alighanem kőrisből készült, bár olyan öreg volt, hogy ezt már senki sem tudta megállapítani. A kor meggörbítette a roppant nyelet, és az nem vas- vagy acélhegyben végződött, hanem behomályosodott, de még mindig tűhegyes ezüstben. A nyél mindvégig sima és egyenletes maradt, akár egy ösztöke, és valóban, az ereklye leginkább túlméretezett ösztökének tetszett, még ha egyetlen gazda sem rakott volna ezüsthegyet egy ilyen közönséges szerszámra. Fegyver volt, igazi harci lándzsa.

Még hozzá nem is akármilyen lándzsa. Ugyanaz a lándzsa, amellyel Szent György ledöfte a sárkányt. Anglia lándzsája, hiszen Szent György egész Anglia védőszentje, ami páratlan értéké avatja ezt a kincset, még ha Hookton templomának pókhálós gerendáiról csüng is alá. Szép számmal akadtak, akik szerint ez nem lehetett Szent György lándzsája, Thomas azonban hitt az ereklye valódiságában, és szerette elképzelni, amint Szent György lovának patái felverik a port, miközben a sárkány gomolygó tüzet okádva készíti meghátrálásra, és a szent visszavonja lándzsáját. A napfény ilyenkor tündöklően övezte Szent György sisakját, akár egy angyal védelmező szárnyai, és Thomas elképzelte a sárkány bömbölését, pikkelyes farkának csapkodását, a paripa rémült sikolyát, majd látta, ahogyan a szent felemelkedik a nyeregben, mielőtt lándzsája ezüsthégyét átvezetné a szörnyeteg páncélkemény bőrén. Egyenest a szívét járta át a lándzsa, és a sárkány halálsikolya az eget is megremegtette, a bestia pedig addig rúgkapált, amíg ki nem vérzett és el nem pusztult. Azután a felkavart por leülepedett, a sárkány vére megkérgesedett a sivatagi homokon, Szent György pedig kiszabadította lándzsáját, amely valamiképp Ralph atya birtokába került. Vajon hogyan? A pap sosem árulná el a titkot, a roppant, sötét lándzsa mégis ott függött, készen arra, hogy bármikor újra szétzúzza egy sárkány pikkelyeit.

Így hát azon az éjjelen Thomas Szent Györgyhez imádkozott, miközben Jane, a fekete hajú szépség, akinek hasa egyre csak kerekedett meg, nem született

gyermekétől, a kocsmá söntésében aludt. Ralph atya felsikoltott az álmában kísértő sötét démonoktól való félelmében, a rókák hangosan visongtak a dombok között, és a vég nélküli hullámok kitartóan ostromolták Hookton kavicsos tengerpartját. Másnap húsvét napjára virradt.

Thomas a falu kakasainak hangjára riadt fel, és látta, hogy a drága gyertyák már szinte az ón cseppfogó tálcáig leégtek. A fehér terítős oltár felett szürkés fény szüremlett be az ablakon. Egy napon, ígérte Ralph atya a falusiaknak, az ablak színes üvegmozaikot is kap majd, rajta Szent Györggyel, amint épp ledöfi a sárkányt ezüstös hegyű lándzsájával. Most azonban a kőkeretet még csak szaruhártyák töltötték ki, amelyek a vizelet színére festették a templom áporodott levegőjét.

Thomas felállt, hogy maga is vizelni induljon, amikor a falu felől felhangzottak az első rémült sikolyok.

Megvirradt húsvét napja, Krisztus feltámadott, és a franciák partra szálltak Hooktonban.

A fosztogatók Normandiából érkeztek, négy hajón, amelyeket a nyugati szelek repítettek idáig. Vezetőjük, Sir Guillaume d'Evecque sokat látott harcos volt, aki Gascogne-ban és Flandriában is harcolt az angolok ellen, emellett két rablóhadjáratot is vezetett Anglia déli partjainál. Sieur d'Evecque mindkét alkalommal biztonságban hazavezette gypjával, ezüsttel, jószágokkal és asszonyokkal megrakott hajóit, és fényűző otthonban lakott a caeni île St Jean-on, ahol a tenger és a szárazföld lovagjaként ismerték. Harmincéves, széles mellkasú,

szélfútta szőke hajú férfiú volt, jó kedélyű kalandor, aki a tengeren kalózkodásból, a szárazföldön lovagi szolgálatból élt, és aki most Hooktonnál ért partot.

Jelentéktelennek tűnt ez a hely, aligha érte meg a fáradságot, Sir Guillaume-ot azonban felbérelték erre a feladatra, és ha kudarcot is vallott Hooktonnál, ha egyetlen rézpiculátsem tudott elszedni a falusiaktól, akkor is számíthatott a fáradságáért cserébe felkínált ezer lívre-re. A szerződést megkötötték és lepecsételték, Sir Guillaume pedig az ezer lívre-én felül megtarthatott mindent, amit csak Hooktonban zsákmányolt. Száz lívre-t előre kifizettek, a maradékot Martin testvér őrizte a caeni Abbaye aux Hommes-ban, és Sir Guillaume-nak a maradék kilencszáz lívre-ért egyebet sem kellett tennie, mint elvezetni hajóit Hooktonba, elvenni, amit megkíván, majd átadni a templom javait annak az embernek, aki ilyen nagylelkű felajánlást tett. Annak az embernek, aki most is ott állt Sir Guillaume mellett a vezérhajó orrában.

Fiatal férfiú volt, nem egészen harminc, magas és fekete hajú, aki ritkán szólt, és még ritkábban mosolygott. Drága, térdig érő láncinget viselt, s felette éjfekete köpenyt, amelyre ugyan nem hímeztek címert, ám a rangba születettek gögje és a kiváltságosok önhittsége mégis elárulta Sir Guillaume-nak, hogy nemesemberrel van dolga. Nyilvánvalóan nem normann nemes, azokat Sir Guillaume kivétel nélkül ismerte, és azt is kétellte, hogy Alenconból vagy Maine-ből jött volna, amelynek fegyvereseivel épp eleget lovagolt. Az idegen beteges arcszíne földközi-tengeri provinciát sejtetett, talán Languedocot vagy

Dauphine-t, márpedig azok odalent mind veszettek. Veszettek, akár a kutyák. Sir Guillaume még a férfi nevét sem tudta.

– Vannak, akik úgy hívnak, Harlekin – válaszolta az idegen, amikor Sir Guillaume a nevét firtatta.

– Harlekin? – ismételte el Sir Guillaume a nevet, majd gyorsan keresztet vetett, hiszen egy ilyen névvel aligha lehet büszkélkedni. – Úgy érti, hellequin?

– Franciaországban talán hellequin – engedte meg a férfi –, de Itáliában harlekin. A lényeg ugyanaz. – A férfi szárazon elmosolyodott, és valami azt súgta Sir Guillame-nak, hogy legjobb lesz sutba tennie a kíváncsiságát, ha igényt tart a maradék kilencszáz livre-re.

A férfi, aki Harlekinnek hívatta magát, most a ködös partot fürkészte, ahol lassan kirajzolódott a zömök templomtorony, a nyomorúságos viskók zsúpfedelei és a sófőző üstök elmaszatolódott füstje.

– Az ott Hookton? – kérdezte.

– Azt mondják – bökött Sir Guillaume válaszként a hajóskapitány felé.

– Akkor hát, Isten legyen hozzájuk irgalmas. – A férfi elővonta kardját, bár a négy hajó még ekkor csak félkilométernyire közelítette meg partot. A portyára szerződött génuai számszeríjasok keresztet vetettek, majd elkezdték felfeszíteni a húrokat, miközben Sir Guillaume megparancsolta, hogy lobogóját vonják fel az árbocra. A kék lobogón három sárga sas csapott le kiterjesztett szárnyakkal és begörcbített karmokkal, készen a préda szétmarcangolására. Sir Guillaume már érezte a

tüzek füstjét, és hallotta a kakasok kukorékolását.

A kakasok még akkor is kukorékolnak, amikor a négy hajó orra nekifutott a kavicsos partnak.

Sir Guillaume és Harlekin elsőként ugrott partra, utánuk következtek a génuai számszeríjasok, akik hivatásos harcosokként jól értették a dolgukat. Vezetőjük felvitte őket a parton, keresztül a falun, hogy lezárja a mögötte húzódó völgyet, ahová a falusiak elmenekíthették volna értékeiket. Sir Guillaume többi embere ezalatt kifosztotta a házakat. A tengerészek a parton maradtak, a hajót őrizni.

Hosszú, fagyos és nyugtalan éjszakát töltöttek a tengeren, most azonban learathatták érte a jutalmat. A negyven fegyveres megszállta Hooktont. Szorosan illeszkedő sisakot, bőrvértjük felett páncélinget viseltek, kardot, szekercét vagy lándzsát hordoztak, és kényük-kedvük szerint fosztogathattak. A legtöbbjük korábbi portyáira is elkísérte Sir Guillaume-ot, és pontosan tudta, mit kell ilyenkor tenni. Berúgni a vékony ajtó táblákat, és levágni a férfiakat. Engedni az asszonyokat sikoltozni, de könyörtelenül levágni a férfiakat, akik felvehetnék ellenük a harcot. Az asszonyok közül néhányan elszaladnak, de a génuai számszeríjasok készen állnak rá, hogy megállítsák őket. Miután a férfiak elhaltak, kezdődhet a fosztogatás, ami jó ideig tart, lévén a parasztok a legváltozatosabb helyekre rejtik értékeiket, és minden ilyen helyet fel kell tární. Zsúpszalmát kell lerángatni, kutakat felkutatni, padlókat megdöfködni, bár így is akadt elég holmi, amit el sem rejtettek. Sonkák várakoztak, hogy a hosszú böjt után megvágják őket, nem is említve a füstölt vagy szárított halat,

halászhálókat, jó főzőedényeket, guzsalyokat és rokkákat, tojásokat, vajköpülőket, sóval teli hordókat – csupa szerény holmi, de ahhoz elég értékes, hogy magukkal vigyék Normandiába. Némelyik házból kisebb vagyonok kerültek elő különféle érmékben, és egyik házban, a helység paplakjában valóságos kincsre akadtak, ezüsttálak, gyertyatartók és kancsók formájában. A pap házából több vég gyapjuszövet és egy szép, faragott ágy is előkerült, az istállóban pedig jó állású hátasló várta őket. Sir Guillaume megvizsgálta a tizenhét könyvet is, de értéktelennek ítélte őket, s miután lefeszegette a bőrfedeleket összekapcsoló bronzpántokat, engedte, hogy a házzal együtt hamuvá égjenek.

A pap gazdasszonyát meg kellett ölnie, pedig nem szívesen tett ilyet. Sir Guillaume persze nem engedhette meg magának, hogy finnyás legyen, egyszerűen csak úgy gondolta, hogy az asszonyok öldöklése nem jár dicsőséggel, ezért embereit is tiltotta ettől, hacsak az asszonyszemély nem okozott komolyabb gondot, a pap gazdasszonya azonban mindenáron harcolni akart. Egy nyárssal rontott rá Sir Guillaume fegyvereseire, minden fattyúnak és ördögfajzatnak elmondta őket, mígnem Sir Guillaume, beletörődve a végzetbe, levágta a kardjával.

– Ostoba lotyó – mordult rá, majd hátrébb lépett a tetemtől, hogy bekukkantson a tűzhelybe. A kéményben két szép sonka füstölődött.

– Szedd le őket – parancsolta egyik fegyveresének, majd embereire hagyta a ház átkutatását, amíg ő elsétált a templomba.

Ralph atya, amint felriadt nyájának kétségbeesett sikoltozására, magára kapta reverendáját, és elrohant a templomba. Sir Guillaume emberei a tisztesség okán békében hagyták, ám amint a templomba ért, a pap hadakozni kezdett a betolakodók ellen. Végül megérkezett a Harlekin és ráripakodott embereire, hogy fogják le a papot. A fegyveresek megragadták karjait, és a szép fehér húsvéti abrosszal leterített oltár előtt tartották fogva.

Harlekin, kezében még most is a kivont karddal, mélyen meghajolt Ralph atya előtt.

– Nagyuram.

Ralph atya lehunyta szemét; talán imádságot rebegett, bár úgy tűnt, inkább csak elkeseredésében. Azután kinyitotta szemét, és egyenesen belenézett Harlekin jóvágású arcába.

– Fivérem fia vagy – a hangjából nem hallatszott ki ingerültség, csupán mély megbánás.

– Igaz.

– Hogy van atyád?

– Halott – felelte a Harlekin kurtán –, akárcsak az ő atyja és a tiéd.

– Isten nyugosztalja őket – bólintott Ralph atya ájtatosan.

– És ha te is halott leszel, vénember, én leszek a gróf, és a családunk újra felemelkedik.

Ralph atya szomorúan elmosolyodott, majd megcsóválta a fejét, és felnézett a lándzsára.

– Nem lesz a hasznodra, mert hatalma csakis az erényeseké. Nem fogad szót egy ilyen istentelen söpredéknek, mint te – az atya különös nyávogó hangot

hallatott, ahogy a lélegzet kiszorult belőle, és meredten nézett le oda, ahol unokaöccse beledöfte a kardját. Kétségbeesetten próbált megszólalni, de a szavak csak nem akartak előtörni. Végül összerogyott, amint a fegyveresek elengedték, és hagyták lecsúszni az oltár mellé, ölében az egyre terebélyesedő vértócsával.

Harlekin megtörölte pengéjét a vérfoltos oltárterítőben, majd ráparancsolt Sir Guillaume egyik emberére, hogy kerítsen egy létrát.

– Egy létrát? – kérdezte a fegyveres értetlenül.

– Zsúpszalmával fedik be a tetőt, igaz? Akkor hát létrájuknak is kell lennie. Keress egyet. – Harlekin hüvelyébe csúsztatta a kardot, majd felnézett Szent György lándzsájára.

– Megátkoztam – nyögött fel Ralph atya elhaló hangon. Arca kifakult, fájdalmasan eltorzult, mégis furcsamód nyugodt maradt.

– Az átkod, jó uram, annyira se aggaszt, mint egy csapláros szellentése. – Harlekin odalökte az ón gyertyatartókat a fegyvereseknek, majd kilapátolta az ostyát az agyagtálból, és a szájába tömkölte. Felvette a cseréptálat is, megvizsgálta sötét anyagát, de úgy döntött, nem érdemes magukkal vinni, ezért ott hagyta az oltáron.

– Hol a bor? – kérdezte Ralph atyát. Ralph atya megrázta a fejét.

– *Calix meus inebrians* – felelte, mire Harlekin felnevetett. Ralph atya lehunyta a szemét, amint a fájdalom görcsbe rántotta a gyomrát. – Ó, istenem – nyögött fel.

Harlekin leereszkedett nagybátyja mellé.

– Fáj, igaz?

– Mint a pokol tüze – hebegte Ralph atya.

– A pokolban is fogsz megégni, jó uram.

Harlekin észrevette, hogy Ralph atya sebesülését markolászva igyekszik útját állni a véráramnak, ezért elhúzta a kezét, felállt, és teljesen erőből hasba rúgta a papot. Ralph atya zihálni kezdett a fájdalomtól, és görcsösen összehúzta testét.

– A család ajándéka – mormolta Harlekin, majd elfordult, amint a létra megérkezett a templomba.

A falu eltelt sikolyokkal, hiszen a nők és gyermekek zöme még élt, és az ő megpróbáltatásaik még csak most kezdődtek. A fiatalabb lányokat Sir Guillaume emberei sietve magukévá tették, és a szebbeket, köztük a kocsmáros Jane-t is, a hajók felé terelték, amelyek Normandiába vitték őket, ahol szajha, esetleg Sir Guillaume katonáinak asszonya lett belőlük. Az egyik asszony felsikoltott, mert csecsemő gyermeke a házban maradt, de a katona egy szavát sem értette, ezért egyetlen ütéssel elhallgattatta és odalökte a tengerészeknek, akik lefektették a kavicságyra, és felhajtották a szoknyáját. Az asszony vigasztalanul zokogott, míg a ház porig nem égett. A ludakat, disznókat, kecskéket, teheneket és a pap hátasát a hajók felé terelték, miközben az égen köröző fehér sirályok a megkínzottak sikolyait visszhangozták.

A nap még alig emelkedett a keleti dombok fölé, és a falu máris többet adott, mint amennyit Sir Guillaume valaha is remélt.

– Körül kellene néznünk a környéken – vetette fel a génuai

számszeríjasok kapitánya.

– Megvan, amiért jöttünk – avatkozott közbe a fekete ruhás Harlekin. A temető fűvére fektette Szent György nehéz lándzsáját, és most mozdulatlanul meredt az ősi fegyverre, mintha próbálná megfejteni a hatalmát.

– Mi ez? – kérdezte a génuai számszeríjas.

– Semmi olyan, ami hasznodra lehetne. Sir Guillaume elvigyorodott.

– Elég ezzel egy döfés – vélte –, és úgy törik szét, akár az elefántcsont.

Harlekin vállat vont. Megkapta, amit akart, és Sir Guillaume véleménye fikarcnyit sem érdekelte.

– Nézzük meg a környéket – vetette fel újra a génuai kapitány.

– Mehetünk még néhány kilométert – engedte meg Sir Guillaume. Tudta, hogy a rettegett angol íjászok előbb-utóbb felbukkannak Hooktonnál, de dél előtt aligha érnek ide, és addig talán ráakadnak egy közeli falura, amit érdemes kifosztani. Elnézte, amint a katonák egy alig tizenegy év körüli, halálra vált lánykát terelnek a hajók felé.

– Hány halott van? – kérdezte.

– Nálunk? – A génuai kapitányt láthatóan meglepte a kérdés. – Egy se.

– Nem nálunk, náluk.

– Harminc férfi? Negyven? Meg néhány asszony.

– És még csak a hajunk szála se görbült! – kiáltotta Sir Guillaume. – Igazán kár lenne most abbahagyni. – Munkaadójára nézett, ám a sötét alakot láthatóan nem érdekelte, mit tesznek. A génuai kapitány is csak mordult

egyed, ami meglepte Sir Guillaume-ot, lévén azt hitte, a férfi
készséggel folytatja a portyázást, de azután már látta, hogy
a férfi lemondását nem az érdeklődés hiánya, hanem a
melléből előmeredő fehér tollas nyílvevessző váltja ki. Az a nyíl
úgy hatolt keresztül a láncingen és a bőrvérten, ahogyan tű
a vásznon, és szemvillanás alatt végzett a számszeríjással.
Sir Guillaume megkövült, és egy pillanattal később újabb
nyílvevessző szisszent el a feje felett, hogy a földbe fúródjon.
Harlekin felkapta a lándzsát és a part felé rohant, míg Sir
Guillaume a templom előcsarnokában keresett menedéket.
– Íjászok! – kiáltozta. – Íjászok!

Úgy tűnt, valaki mégis felvette velük a harcot.

Thomas hallotta a sikolyokat, és négy társával
egyedben a templom ajtajához rohant, hogy lássa, mit
jelentenek, de még az előcsarnokot sem érhették el,
amikor a temetőben felbukkantak az első fegyveresek, a
pirkadat erőtlen fényében szürkellő láncegekben és
sisakjaikban.

Edward becsapta a templomajtót, helyére tette a
keresztudat, majd kapkodva keresztet vetett.

– Szentséges Isten. – Összerezzen, amint egy szekerce
hasított az ajtóba. – Add azt ide! – ragadta ki a kardot
Thomas kezéből.

Thomas átengedte a fegyvert. A templomajtó
megrázkódott, ahogyan a két-három fejsze folyamatosan
hasogatta az öreg fát. A falusiak mindig úgy tartották, hogy
Hookton túl jelentéktelen célpont a fosztogatók szemében.
Most azonban az ajtó Thomas szeme láttára hasadt

szilánkokra, és ő tudta, hogy ezek csak a franciák lehetnek. A part mentén fel-alá járt a szóbeszéd az efféle támadásokról, és mindenütt imádságokat mondtak a fosztogatók távol tartására, az ellenség azonban mégis elérte őket, és a templom most a fejszecsapásaitól visszhangzott.

Thomas halálra rémült, még ha nem is tudott róla. Csak annyit tudott, hogy el kell menekülnie a templomból, ezért hátrarohant és felpattant az oltárra. Jobb lábával felrúgta az ezüstserleget, amint felkapaszkodott a nagy keleti ablak párkányára, ahol kiütötte a sárga szaruhártyát. Láta, hogy vörösbe és zöldbe öltözött férfiak rohanják le a kocsmát, de senki se nézett fel, amikor leugrott a templom udvarára és elszaladt a vizesárokhoz, ahol alaposan megszagatta ruháit, amíg sikerült keresztülvergődnie a túlsó oldalon emelkedő tövises sövényen. Átvágott az úton, átugrotta apja kertjének kerítését, és verni kezdte az ajtót, de senki sem válaszolt. Azután egy számszeríj nyila csapódott a szemöldökfába, alig néhány centiméternyire az arcától. Thomas lebukott, végigrohant a babkarók között az istállóhoz, ahol apja egyetlen lovukat kikötötte. A jószágot megmenteni már nem maradt idő, így Thomas felkapaszkodott a szénapadlásra, ahol iját és nyílveesszőit rejtegette. A közelben felsikoltott egy asszony. Kutyák nyüsztettek. A franciák üvöltve rugdalták be az ajtókat. Thomas megragadta az ijat és a tegezt, felszagatta a szalmát a gerendákról, átfurakodott a résen, és leugrott a szomszéd gyümölcsösébe.

Rohant, mintha maga az ördög lihegne a sarkában. Egy nyíl

fürödött mellette a földbe, amint felért a Lipp Hillre, és két génuai is üldözőbe vette, Thomas azonban fiatal volt, erős és fürge. Magabiztosan szaladt felfelé a kankalinoktól és százsorszépektől tarka legelőn, átugrotta a sövénykerítés hasadékát lezáró kaput, majd jobbra fordult, a dombgerinc felé. Meg sem állt, amíg el nem érte a domb túsó felén húzódó erdősávot, ahol egy kék harangvirágokkal benőtt kis réten lefeküdt a fűbe, és zihálva hallgatta a közeli mezőn legelésző bárányokat. Kivárt, de senki sem közeledett. A számszeríjasok feladták az üldözést.

Thomas sokáig feküdt a harangvirágok között, míg végül óvatosan felkapaszkodott a gerincre, ahonnét láthatta a távolabbi dombon szétszóródott öregasszonyokat és gyermekeket, akiknek valahogyan sikerült kikerülniük a számszeríjasokat, és most kétségkívül északnak menekülnek, hogy figyelmeztessék Sir Giles Marriott-t. Thomas nem akart velük tartani, inkább lassan visszaaraszolt a mogyorócserjék közé, ahol kutyatej fű virágzott, és ahonnét beláthatta a haldokló falut.

A férfiak a Hook kavicsos partján megfeneklett négy különös formájú hajó felé hurcolták a zsákmányt. Lángra lobbant az első zsúpfedeles tető. Két döglött kutya feküdt az úton, egy szinte teljesen csupasz asszony mellett, akit lefogtak, miközben a franciák felhajtották láncingüket, és egymás után a magukévá tették. Thomasnak eszébe jutott, hogy az asszony nemrég ment hozzá egy halászemberhez, akinek első felesége szülés közben halt meg. Milyen szemérmes és önfeledten boldog volt, most pedig itt markolássza az út porát, miközben az egyik francia

mókából fejbe rúgja, majd hétrét görnyed a harsány nevetéstől. Thomas látta Jane-t, a lányt, akit teherbe ejtett, és akit most a hajó felé vonszoltak, majd belepirult a szégyenbe, amiért megkönnyebbülést érzett, hogy most már nem kell apja elé állnia a kellemetlen hírrel. Egyre több ház kapott lángra, amint a franciák lobot vetettek a szalmatetőkre. Thomas figyelte, ahogyan a füst bodorodik és sűrűsödik, majd utat tört magának a mogyorócserjék között a sűrű galagonyabokrokig, amelyek mögött elrejtőzhetett. Csak itt vette le válláról az íjat.

Ez volt a legjobb íj, amit valaha is készített. Egy, a Csatornában elsüllyedt hajó bordafájából vágta ki, amelyet Hookton kavicsos partjára vetett ki a tenger. Tucatnyi ilyen dongát hozott partra a déli szél, és Sir Giles Marriott vadásza úgy vélte, azok csakis itáliai tiszafából lehetnek, amelynél gyönyörűbb fát még életében nem látott. Thomas tizenegy ilyen sűrű szövésű dongát adott el Dorchesterben, de a legszebbiket megtartotta magának. Megfaragta, a végeit meggőzölte, hogy kissé meggörbítse a fát a szálak ellenében, majd korom és lenmagolaj keverékével lefestette az íjat. Anyja konyhájában forralta fel a keveréket, azokon a napokon, amikor apja távol járt, és így sosem tudta meg, miben mesterkedik. Ha panaszkodott a bűz miatt, Thomas anyja mindig azt felelte, hogy főzetet készít a patkányok ellen. Az íjat le kellett festeni, hogy ne száradhasson ki, hiszen akkor a megfeszített húr könnyűszerrel elroppanthatná a fát. A festék mély, aranyló színben fénylett, akárcsak azokon az íjakon, amelyeket Thomas nagyapja készített dél-angliai műhelyében,

Thomas azonban még sötétebb árnyalatot akart, ezért méhviasszal még több kormot dörgölt a fába, és két héten át egyebet se csinált, míg csak a fegyver éjfekete nem lett, mint Szent György lándzsája. Az íj két végén vájatos szarv feszítette az ideget, amelyet megfont és enyvébe áztatott kenderszálakból készített, majd azon a helyen, ahol a vessző felült az idegre, további sodort kenderszálakkal erősített meg. Apjától pénzt lopott, hogy Dorchesterbeli nyílhegyeket vehessen, majd kőrishől és lúdtollakból vesszőket készített. Azon a húsvét reggelen huszonhárom ilyen nyílvesző lapult a tegezében.

Thomas megmarkolta az íjat, előhúzott egy fehér tollas nyílveszőt a tegezből, majd elnézett a templomhoz legközelebb eső három férfi felé. Messze álltak, de a fekete íj is volt olyan félelmetes fegyver, mint akármelyik, és a tiszafa ívben iszonytató erő lakozott. Az egyik férfi egyszerű láncinget viselt, a másik jeltelen fekete köpenyt, a harmadik a páncéling fölé vetett piros-zöld kabátot. Thomas úgy döntött, hogy a legharsányabban öltözött férfi lesz a fosztogatók vezére, ezért neki kell meghalnia.

Thomas bal keze megreszketett, amint felhúzta az ideget. A toroka kiszáradt, úrrá lett rajta a páni félelem. Tudta, hogy így nem fog célt találni, ezért leeresztette a karját, és felengedte a megfeszült ideget. Emlékezz, mondogatta magában, emlékezz arra, amit megtanultál. Az íjász nem céloz, az íjász öl. Nem kell hozzá más, csak tiszta fej, erős kar és éles szem – egy embert megölni épp olyan, mint leszedni egy sutát. Hátrafeszíted és elengeded, ez minden, ezért gyakorolsz már több mint tíz esztendeje, hogy a

feszítés és kilövés éppoly természetes cselekedet legyen, akár a lélegzetvétel, éppoly folyékonyan áradó, mint a patak vize. Nézz és lőj, ne gondolkozz. Ereszd el a húrt, és hagyd, hogy Isten vezérelje a nyiladat.

A füst megsűrűsödött Hookton felett, és Thomast hirtelen fekete epeként öntötte el a mérhetetlen harag. Előrelökte bal kezét, jobbjaival hátravonta a nyilat, miközben egy szemvillanásnyi időre sem vette le szemét a vörös és zöld kabátról. Egészen a füléig hátrahúzta jobb kezét, azután eleresztette az ideget.

Ez volt a legelső alkalom, hogy Hooktoni Thomas egy embert vett célba, és a vessző alig szakadt el az idegről, amikor már tudta, hogy nem téveszthet célt, hiszen az új meg sem rezzent. A nyíl sziszegve szelte át a levegőt, és ő figyelte, ahogyan lefelé görbülő ívben ereszkedik a dombról, hogy mélyen beletemetkezzen a zöld és vörös kabátba. Útjára küldte a második nyílveszőt is, de a páncélinges férfi félreugrott és eliramodott a templom előcsarnoka felé, míg a harmadik betolakodó felkapta a lándzsát és a part felé szaladt, ahol hamarosan bele is veszett a füstbe.

Thomasnak huszonegy nyílveszője maradt. Egy a szentháromság minden tagjára, gondolta, s még egy életének valamennyi évére, márpedig ez az élet most halálos veszélyben forgott, hiszen máris tucatnyi számszeríjas rohant felé a domboldalon. Elengedett egy harmadik nyilat, majd visszaroht a mogyorócserjék közé. Hirtelen izgatottság lett rajta úrrá, eltelt magabiztossággal és elégedettséggel. Abban a pillanatban, amint az első

nyílvesző keresztülhasított az égen, megértette, hogy semmi mást nem vár az élettől. Íjásznak született. Felőle egész Oxford elmehet a pokolba, ő már megtalálta élete értelmét. Felkurjantott kitörő örömeiben, ahogy felfelé szaladt a domboldalon. Nyilak szakították fel a mogyorócserjék lombját, és Thomas felfigyelt rá, hogy mély, szinte búgó hangot hallatnak repülés közben. Miután átért a gerincen, nyugat felé vette az irányt, majd visszafordult a dombtaréj felé. Elég ideje maradt útjára küldeni még egy nyílveszőt, mielőtt elfordult és tovább rohant.

Thomas az orruknál fogva vezette a génuai számszeríjasokat, a dombról a sövénykerítésig, végig a gyermekkora óta jól ismert csapásokon, és azok ostoba módon tovább követték, mert a büszkeség nem engedte beismerniük, hogy vereséget szenvedtek. Pedig vereséget szenvedtek, és még ketten haltak meg, mielőtt a parton megszólalt volna a kürt, amely a hajókhoz hívta a fosztogatókat. A génuaiak ekkor visszafordultak, és csak annyi időre álltak meg, hogy elvegyék a fegyvert, tarsolyt és láncinget egyik halott társuktól. Thomas újabb számszeríjassal végzett, amíg a halott mellett kuporogtak, és most már a túlélők menekültek őelőle.

Thomas követte őket a fojtogató füstbe burkolózott faluig. Elszaladt a kocsmá mellett, amely épp ekkor vált a tomboló lángok martalékává, le egészen a kavicsos tengerpartig, ahol a négy hajó ekkor lódult neki a hullámoknak. A tengerészek a hosszú evezőkkel birkóztak, és a hajók mögé kötötték Hookton legjobb három halászbárkáját, míg

a többit a lángoknak adták. Égett a falu is. A zsúpszalma szikrázva örvénylett a lángok felett, a gomolygó füstben. Thomas kétségbeesetten engedte el utolsó nyílveaszőjét, és nézte, ahogyan az hasztalanul hullik a vízbe a fosztogatók hajói mögött, majd elfordult, és a búzló, kiégett, véres falun át visszatért a templomhoz, az egyetlen épülethez, amelyet a fosztogatók nem gyújtottak fel. Négy társa, akikkel együtt virrasztott, holtan hevert a kövön, Ralph atya azonban még élt. A földön ült, hátát az oltárnak vetve. Reverendájának alja sötét volt kiömlött véréből, hosszú arca természetellenesen kifakult.

Thomas letérdelt a pap mellé.

– Atyám?

Ralph atya felnyitotta a szemét és meglátta az íjat. Elfintorodott, bár hogy a fájdalomtól vagy rosszállása jeleként, azt Thomas meg nem tudta volna mondani.

– Megöltél valakit közülük, Thomas? – kérdezte a pap.

– Igen – felelte Thomas –, sokukat.

Ralph atya újra elfintorodott, majd megrázkódott. Thomas mindig úgy tartotta, hogy a papnál erősebb embert még sosem látott. Talán hibbant, de szívós, akár egy tiszafa íj, most mégis itt haldoklott, és hangja alig kivehető nyögésekké halkult.

– Sosem akartál pap lenni, igaz, Thomas? – Az anyanyelvén, franciául tette fel a kérdést.

– Nem – felelte Thomas ugyanazon a nyelven.

– Katona leszel – bólintott a pap –, akárcsak a nagyapád.

– Itt elhallgatott és felnyögött, amint a fájdalom újra végigvillámlott a testén. Thomas segíteni akart neki, de az

igazat megvalva, nem sok tennivalója maradt. A Harlekin megmártotta pengéjét Ralph atya hasában, és a papot már csak egyedül az Úr válthatta meg a szenvedéstől. – Ellenkeztem atyámmal – suttogta a haldokló –, ő pedig kitagadott engem. Kizárt az örökségből, és én sosem beszéltem róla, egészen a mai napig. De te, Thomas, te hasonlítasz rá. Nagyon is. És te is mindig ellenkeztél velem. – Igen, atyám – bólintott Thomas. Megragadta apja kezét, és a pap nem ellenkezett.

– Szerettem édesanyádat – vallotta meg Ralph atya. – Ez az én nagy bűnöm, és te vagy e bűn gyümölcse. Azt hittem, ha te is pap leszel, jóváteheted a bűnt. Eláraszt bennünket, Thomas, elmossa a világot. Mindenütt ott van. Én láttam az ördögöt, Thomas, láttam a saját szememmel, és tudom, hogy küzdenünk kell ellene. Ezt csak az egyház teheti meg. Csak az egyház. – Könnyek peregtek végig beesett, borotvátlan arcán. Thomason túlra, a főhajó gerendáira meredt. – Elvitték a lándzsát – mondta szomorúan.

– Tudom.

– A dédapám hozta még a Szentföldről – sóhajtotta fel Ralph atya. – Úgy loptam el az apámtól, és ma a fivérem fia rabolta el tőlünk. – Halkan, indulat nélkül beszélt. – Gonoszságot fog művelni vele. Hozd vissza ide, Thomas. Hozd vissza.

– Visszahozom – fogadta meg Thomas. A füst egyre sűrűsödött a templomban. A fosztogatók nem gyújtották fel, de a zsúpszalma így is lángra kapott a szélben örvénylő pernyétől. – Azt mondja, a fivére fia rabolta el? – kérdezte Thomas.

- Az unokatestvéred – suttogta Ralph atya lehunytt szemmel. – A fekete ruhás. Eljött és elrabolta.
- De ki ő? – akarta tudni Thomas.
- A gonosz – felelte Ralph atya. – A gonosz. – Felnyögött, és megrázta a fejét.
- Ki ő? – erősködött Thomas.
- *Calix meus inebrians*. – Ralph atya hangja alig volt erősebb a sustorgásnál. Thomas ismerte a sort az egyik zsoltárból. „Kelyhem megrészegít”. Atyja szelleme elkalandozott, amint a lélek végleg szakítani készült a testtel.
- Árulja el, ki volt az apja! – követelte Thomas. Mondd meg, ki vagyok, kiáltotta volna szívesen. Mondd meg, ki vagy te, apám. Ralph atya azonban csukva tartotta szemét, bár Thomas kezét továbbra is erősen markolta.
- Atyám? – ösztökélte Thomas. A füst szétterült a templomban és elszivárgott az ablakon, amelyet Thomas tört ki menekülés közben. – Atyám?

Apja azonban nem szólt többet. Meghalt, és Thomas, aki egész életében hadakozott vele, kisgyermekként zokogott mellette. Voltak idők, amikor szégyenkezett apja miatt, ám ezen a füstös húsvét reggelen megtudta, hogy az mindig is szerette őt. A legtöbb pap megtagadja gyermekét, Ralph atya azonban sosem próbálta elrejteni Thomast. Ráhagyta a világra, gondoljon csak, amit akar, és készséggel bevallotta, hogy nemcsak pap, de férfi is. Ha vétkezett is gazdasszonyával, édes bűnét nem tagadta meg, soha, még legnagyobb bűnbánatában sem, pedig rettegett attól, hogy egész hátralévő életében büntetni fogja ezért az Úr.

Thomas elhúzta apját az oltártól. Nem akarta, hogy a tetem is bennégjen, amikor majd beomlik a tető. Az ezüstserleg, amelyet Thomas menekülés közben eltaposott, a halott vérrel áztatott köpenye alá került, és Thomas eltette, mielőtt a tetemet kivonszolta a temetőbe. A zöld és piros kabátos férfi mellé fektette apját, majd zokogva letérdelt mellé. Kudarcot vallott élete első húsvéti virrasztásán – az ördög elrabolta a szentségeket, velük Szent György lándzsáját, és Hooktonnak vége lett.

Napközben Sir Giles Marriott érkezett a faluba tucatnyi, ijakkal és késekkel felfegyverzett emberével. Maga Sir Giles páncélinget és kardot viselt, ám nem akadt kihívni való ellenség, és élőnek is Thomas maradt egymaga a faluban.

– Kék mezőben három sárga sólyom – tudatta Thomas Sir Giles-szal.

– Thomas? – vonta fel a szemöldökét Sir Giles. Az uradalom feje idős ember volt már, de a maga idejében a skótok és a franciák ellen is harcolt. Jó barátja volt Thomas apjának, bár sosem értette Thomast, akit elvadult farkaskölyöknek tartott.

– Kék mezőben három sárga sólyom – ismételte Thomas, bosszúra szomjazva. – Ez a címere annak, aki ezt művelte.

– Vajon a tulajdon unokatestvéréé? Nem tudhatta. Az apja oly sok kérdést hagyott megválaszolatlanul.

– Nem tudom, kinek a címere lenne – vonta meg a vállát Sir Giles –, de imádkozni fogok az Úristenhez, hogy a pokol kénköves lángjai közt szenvedjen ezért.

Nem volt mit tenni, amíg a tüzek maguktól ki nem hunytak; a

tetemeket csak ezután lehetett kivonszolni a hamvak közül. A halottak feketére üszkösödtek, és különös pózokban zsugorodtak össze a hőségától – még a legszálásabb férfi is kisgyermeknek tűnt. A halott falusiakat a temetőbe vitték, ahol tisztességgel eltemethették őket, míg a négy számszerűt lerángatták a partra, és csupaszra vetkőztették.

– Te műveltetted ezt? – kérdezte Sir Giles Thomast.

– Igen, uram.

– Akkor hát köszönet érte.

– A legelső franciák, akiket megöltem – csattant fel dühödten Thomas.

– Nem – Sir Giles felemelte az egyik férfi tunikáját, hogy megmutassa Thomasnak az ujjrésre hímzett zöld serleget.

– Génuából jöttek – tudatta Sir Giles. – A franciák bérelték fel őket, mert jól értenek a számszerűhöz. A magam idejében én is megöltem közülük néhányat, de mindig akad, aki a helyükbe lépjen. Ismered ezt a jelvényt?

– Egy serleg?

Sir Giles a fejét rázta.

– A Szent Grál. A génuaiak úgy tartják, egyik katedrálisukban őrzik. Úgy hallom, egy nagy zöld serleg, amit smaragdból faragtak ki, és valamelyik keresztes háborúból hoztak magukkal. Egy nap magam is szívesen megnézném.

– Akkor hát elhozom ide – csattant Thomas keserűen –, és visszahozom a lándzsánkat is.

Sir Giles a tengerre meredt. A fosztogatók hajói rég eltűntek, és nem volt odakint egyéb, mint a nap és a

hullámok.

– Miért jöttek ide? – kérdezte.

– A lándzsáért.

– Kétlem, hogy valódi lett volna – sóhajtott fel Sir Giles, aki az évek során kivörösödött, őszbe csavarodott és terebélyessé vált. – Csak egy vén lándzsa, semmi egyéb.

– Valódi – erősködött Thomas –, ezért is jöttek el érte. Sir Giles nem szállt vitába.

– Atyád – mondta inkább – azt szerette volna, ha befejezed a tanulmányaid.

– Befejeztem a tanulmányaim – közölte Thomas kéretlen egyszerűséggel. – Franciaországba megyek.

Sir Giles bólintott. Mindig is úgy tartotta, hogy a fiú messze alkalmasabb katonának, mint papnak.

– Íjászként mégy? – biccentett a Thomas vállára vetett roppant íjra. – Vagy inkább lagnál az én házamban, ahol kitanítanak a fegyverforgatásra? – Halványan elmosolyodott.

– Tudod te, hogy nemesi sorba születtél?

– Törvénytelen fattyú vagyok – rázta a fejét Thomas.

– Atyád jó családból származott.

– Tudja azt is, melyik családból? – kapta fel a fejét Thomas.

Sir Giles vállat vont.

– Sosem árulta el, ha pedig erősködtem, mindig azt felelte, hogy az Úr az ő atyja, szülőanyja pedig az egyház.

– Az én szülőanyám pedig – tette hozzá Thomas – egy pap gazdaasszonya és egy íjkészítő lánya. Íjászként megyek Franciaországba.

– Egy fegyverforgatónak nagyobb a tisztessége – jegyezte meg Sir Giles, Thomas azonban nem kért a tisztességből. Bosszúra szomjazott.

Sir Giles engedte, hogy szabadon válasszon leölt ellenségei holmija közül, és Thomas egy láncinget, egy pár hosszú szárú csizmát, egy kést, egy kardot, egy övet és egy sisakot vett magához. Egyszerű, de harcra fogható felszerelés volt, ügyedül a láncing szorult rá a javításra ott, ahol a nyílhegy felszakította a szemeket. Sir Giles azt állította, hogy tartozott Thomas apjának, ami akár igaz is lehetett, mindenesetre ott helyben megfizette az adósságot egy négyéves herélt formájában.

– Szükséged lesz lóra – tette hozzá. – Manapság minden íjász lovon jár. Eridj Dorchesterbe – tanácsolta Thomasnak –, ott bizonyosan találsz valakit, aki felfogad.

A génuaiak tetemeit lefejezték, testüket hagyták megrothadni, míg fejüket karóba tűzték, és Hookton kavicsos partvonalán állították ki. Sirályok lakmároztak a halottak szemein és húsán, amíg a fejekből nem maradtak, csak csupasz koponyák, amelyek üres tekintettel meredtek a hullámokra.

De Thomas már nem látta a koponyákat. Átkelt a nagy vízen, fogta fekete íját, és belevetette magát a háborúk forgatagába.

ELSŐ RÉSZ

Bretagne

Tél volt. A tengerről felszakadó fagyos reggeli szél elhozta a só fanyar illatát és a szitáló esőt, amely menthetetlenül kiszívta az erőt az íjak húrjából, hacsak meg nem óvták.

– Ha tudni akarjátok – szólalt meg Jake –, csak az időnket vesztegetjük.

A többiek oda sem figyeltek rá.

– Maradhattunk volna Brestben – morgolódott tovább Jake –, a jó meleg tűz mellett. Kortyolgathatnánk az álért.

Ezúttal sem felelt senki.

– Fura név egy ilyen városnak – jegyezte meg Sam hosszú idő után. – Brest. De azért tetszik. – Az íjászokhoz fordult. – Talán még a Feketerigót is látjuk újra? – vetette fel.

– Talán keresztüllövi a nyelved – mordult rá Will Skeat. – Nagy szívességet tenne vele.

Feketerigónak nevezték azt az asszonyszemélyt, aki a falakon harcolt, valahányszor a sereg megostromolta a várost. Fiatal, hollófekete hajú teremtes volt, aki fekete köpenyt viselt, és számszeríjjal küzdött. Az első ostromban, amikor Will Skeat íjászaik adták az előőrsöt, és négy embert veszítettek, elég közel kerültek ahhoz, hogy tisztán láthassák a Feketerigót. Valamennyien gyönyörűnek találták, bár a kudarcba, fagyba, sárba és éhezésbe fulladt téli hadjárat után már minden asszony gyönyörűnek tetszett a szemükben. Mégis, Feketerigóban volt valami különleges.

– Nem hinném, hogy maga húzza fel a számszeríjat. – Samet fikarcnyit sem térítette el Skeat kifakadása.

– Még szép, hogy nem maga – hördült fel Jake. – Olyan fehérnép még nem jött erre a világra, amelyik felhúzna egy számszeríjat.

– Tökös Mary megcsinálta – vetette közbe valaki. – Olyan izmai voltak, mint egy kis bivalynak, az már igaz.

– És lehunyja a szemét lövés közben – ábrándozott tovább Sam a Feketerigóról. – Megfigyeltem.

– Ez is azért van, mert nem a dolgotat végzed – acsarkodott Will Skeat –, úgyhogy most már tényleg elég belőled.

Sam volt a legifjabb Skeat emberei közül. Tizennyolcnak mondta magát, bár nem lehetett egészen biztos a dologban, lévén valahol félúton elmaradt a számolásban. Egy szatócs fia volt, angyalhoz illő arccal, barna fürtökkel, éjfékete szível. Az íjászathoz azonban értett, másként nem is szolgálhatott volna Will Skeat alatt.

– Jól van, fiúk – emelte fel a hangját Skeat –, készülődjünk. Mögöttük a táborban mozgolódás kezdődött. Hamarosan az ellenség is felfigyel rá, akkor pedig félreverik a templomok harangjait, és a városfalak megtelnek a számszeríjakkal felfegyverzett védőkkel. Azok a számszeríjak nyílzáport zúdítanak az ostromlók nyakába, és Skeatre marad, hogy nyilaival szétszórja a számszeríjasokat a falakon. Soványka esély, gondolta Skeat keserűen. A védők bármikor behúzódhatnak a pártázat mögé, megtagadva az emberektől a lehetőséget, hogy célba vegyék őket, és kétségkívül ez az ostrom is úgy végződik majd, mint a korábbi öt – kudarccal.

Kudarccal ez az egész hadjárat. William Bohun, Northampton

earlje vezette a kis angol sereget, amely a téli hadjárat révén remélte megvetni a lábát Bretagne északi felén, ám a Carhaix elleni támadás megalázó vereségbe torkolt. Guingamp védői kinevették az angolokat, és Lannion falai is visszavertek minden ostromot. Elfoglalták Tréguiert, de minthogy a városnak nem voltak falai, ezzel sem igen dicsekedhettek, ráadásul egy ilyen helyen be sem rendezkedhettek. Most, hogy a kudarcokkal teli év vége felé nem maradt külön tennivalójuk, az earl serege e kisváros alatt gyülekezett, amely kintről a legjobb esetben is sáncokkal övezett falunak tetszett, de még ez a nyomorúságos kis koszfészek is ellenállt a hódítóknak. Az earl támadást támadás után indított, de a védők visszaverték valamennyit. Az angolokat rendre nyílzáporral fogadták, az ostromlétrákat ellökték a sáncokról, és a városlakók minden visszavert ostrommal magabiztosabbak lettek.

– Mi is a neve ennek az istenverte helynek? – kérdezte Skeat.

– La Roche-Derrien – felelte egy magas íjász.

– Te csak tudod, Tom – vont a vállát Skeat. – Te mindent tudsz.

– Ahogy mondja, Will – bólintott Thomas komolyan –, ahogy mondja.

– Ha ilyen átkozottul sokat tudsz – csattant fel Skeat –, akkor mondd csak még egyszer, mi is a neve ennek az istenverte városnak?

– La Roche-Derrien.

– Micsoda egy istenverte név – zsörtölődött Skeat. Ősz

hajú, keskeny arcú férfi volt, aki közel harminc éve háborúzott már. Yorkshire-ban született, és pályafutását a skótok elleni hadjáratban, egyszerű íjászként kezdte. Ügyességével csak a jó szerencséje vetekedett, így az évek során szabadon fosztogatott, túlélte az ütközeteket és emelkedett a rangban, amíg elég vagyonos és befolyásos nem lett ahhoz, hogy saját csapatot toborozzon. Most hetven fegyverest és még egyszer annyi íjászt vezetett, akikkel Northampton earljének szolgálatába állt. Ezért kuporgott hát egy nyirkos sövénykerítés mögött, százötven lépésnyire egy olyan város falaitól, amelynek a nevét se tudta. Fegyveresei a táborhelyen maradtak, hogy kipihenhessék a legutolsó félresikerült ostrom fáradalmait. Ha valaki, hát Will Skeat ki nem állta a kudarcot.

– Le Roche... micsoda? – kérdezte újra Thomast.

– Derrien.

– És ez mi az ördögöt akarhat jelenteni?

– Bevallom, fogalmam sincs.

– Krisztus az égben – álmétkodott Skeat tettetett döbbenettel –, hát mégsem tud mindent.

– Az biztos, hogy közel áll a *derrière*-hez, ami segget jelent

– tette hozzá Thomas. – Talán úgy fordíthatnánk, hogy a segg sziklája.

Skeat szóra nyitotta volna a száját, ám épp ekkor kondultak meg La Roche-Derrien első templomának harangjai. Repedt fazék módjára kongtak a harangok, és pillanatokon belül a többi templom is rákezdte, mígnem a nyirkos szél eltelt az érces, fülsértő hangokkal. A pokoli ricsajra megfáradt angol üdvrivalgás felelt, amint az

ostromcsapatok előrontottak a táborhelyről, és csörtetni kezdtek az úton a város déli kapuja felé. Az élen haladók létrákat hurcoltak, a többiek kardokat és szekercéket. Northampton earlje vezette a rohamot, akárcsak az összes többi. Messze kitűnt a tömegből páncélzatában és az arra borított köpenyben, amelyre oroszlánokkal és csillagokkal teliszúfolt címerét hímezték.

– Tudjátok a dolgokat! – kiáltotta Skeat.

Az íjászok felegyenesedtek, felhúzták íjait, és lőttek. A falakon nem mutatkozott célpont, a védők megbújtak a lőrések mögött, de a kövekről lepattanó acélhegyű nyílveszők legalább ebben a helyzetben tartották őket. A fehér tollas nyílveszők sziszegve szelték át a levegőt. A két másik íjászcsapat is megtette a magáét. Sokan meredeken fellőtték az égre nyilaikat, hogy azok fentről hulljanak alá a védők nyakába, és Skeat nem tudta elképzelni, hogy bárki is életben maradhasson a tollas acélhegyek záporában. Ám amint az earl támadóoszlopa szálépésnyire került a falaktól, a falakról számszeríjak lövedékei kezdtek feléjük sűrűsülni.

A kapu közelében hasadék nyílt a falon. Egy katapult, az egyetlen használható állapotban megmaradt angol ostromgép ütötte, ám ezzel sem mehettek sokra, hiszen a lövedékek csak a fal felső harmadát rontották le, a védők pedig gerendákat és zsákokat tömtek a résbe. A fal mégis egyedül ezen a ponton gyengült meg, ezért a létrás katonák is errefelé rohantak, miközben a számszeríjak nyilai végigsöpörtek rajtuk. Fegyveresek botladoztak, vágódtak el, vonaglottak a porban és szenvedtek ki, de így is elegendő

maradtak, hogy a létrákat nekitámasszák a hasadéknak, és az első katonák már meg is indultak felfelé. Az íjászok olyan fürgén lövöldöztek, ahogyan csak tőlük telt. Megszórták a hasadék tetejét lövedékeikkel, ám ekkor egy pajzs bukkant fel odafent, egy pajzs, amelybe rögtön tucatnyi nyílvessző csapódott, és amely mögül egy számszerűs zavartalanul lőhetett a felfelé kapaszkodó ostromlókra. Az élen haladó ostromlót máris leszedték, és újabb pajzs jelent meg a falon, mögötte újabb számszerűjással. A hasadék tetejéről most egy kondért borítottak ki, és a leömlő tűzforró folyadék alatt egy férfi felsikoltott kínjában. A védők jókora köveket hajítottak az ostromlók nyakába, miközben csattogtak a számszerűjások.

– Közelebb! – kiáltotta Skeat, mire íjászaik átfurakodtak a sövényen, és százlépcsőnyire kerültek a város árkatól, ahol újra megfeszítették hosszú harci íjuk idegét, és nyílvesszőket küldtek a lőrések felé. A védők közül többen áldozatul estek, hiszen fel kellett állniuk, hogy számszerűjaikkal célba vegyék az ostromló tömeget, amely a hasadéknak és a falaknak támasztott négy létra aljában tolakodott. Katonák mászták meg a fokokat, de a védők villás póznáikkal hátralökték az egyik létrát. Thomas félrekapta bal kezét, hogy befogja az új célt, és eleresztette a nyilat, amely mélyen beletemetkezett a póznának veselkedő egyik férfi mellkasába. A férfit egyik bajtársa fedezte pajzsával, de a pajzs széle alig szemvillanásnyi időre emelkedett fel. Thomas nyila elsőként furakodott át a résen, bár két másik nyílvessző is követte, mielőtt a férfi kiadhatta volna a lelkét. Másoknak végre sikerült felérniük a

létra tetejére.

– Szent Györgyért! – üvöltötték az angolok, ám a szent bizonyára elszunyókált, mert fikarcnyi segítséget sem nyújtott az ostromlóknak.

A sáncokról újabb kövek zúgtak alá, majd hatalmas lángoló szalmabálát engedtek le az egymás lábát taposó ostromlók közé. Egy katonának sikerült elérnie a hasadék tetejét, de ugyanabban a pillanatban végzett is vele egy szekerce, amely a sisakjával együtt a koponyáját is kettéhasította. A katona lerogyott a fokokra, elzárta a haladás útját a többiek előtt, és amikor az earl megpróbálta kiszabadítani, az egyik lezúduló kő fejen találta, ő pedig összerogyott a létra lábánál. Két fegyveres visszavitte az elkábult earlt a táborba, és a parancsnokkal együtt láthatóan a harci szellem is eltávozott. Most már senki sem kiabált. A nyílveszők tovább sziszegtek, az emberek tovább mászták a fokokat, de a védők már megéreztek, hogy sikeresen visszaverték a hatodik rohamot is, és számszeríjaik könyörtelenül köpködték lövedékeiket. Ekkor látta meg Thomas a kapu feletti toronyban a Feketerigót. Célba vette a mellkasát, egy sóhajnyit feljebb emelte az acélhegyet, ám íjat markoló keze egy pillanatra megremegett, és ennyi elég is volt ahhoz, hogy a nyíl célt tévesszen. Túl szép, kár lenne csak így lelőni, mondta magának, pedig tudta, hogy csak egy sültbolond gondolkodik így. A nő kilötte nyilát és visszahúzódott. Féltucatnyi nyílvesző csapódott az ablakkeretnek, ahol az imént még állt, de Thomas is látta, hogy mind a hat íjász engedte löni Feketerigót, mielőtt eleresztette volna a saját

nyilát.

– Krisztus a kereszten – nyögött fel Skeat. A roham kudarcba fűlt, és a fegyveresek kétségbeesetten menekültek a nyílzápor elől. Az egyik létra most is ott támaszkodott a hasadékon, legfelső fokain a halott férfival.

– Vissza – üvöltötte Skeat –, vissza!

Az íjászok rohantak, amíg csak át nem furakodtak újra a sövényen, és le nem rogytak a vizesárokban. A védők éljeneztek, két ember megállt a kaputoronyban, és lecsupaszított hátsóját mutatta a legyőzött angolok felé.

– A mocskok – szitkozódott Skeat –, a szemét fattyai. – Nem szokott hozzá ennyi vereséghez. – Nem létezik, hogy ne lehessen bejutni.

Thomas leoldotta a húrt íjáról, és gondosan elcsomagolta a sisakjába.

– Mondtam, hogy juthatnánk be – fordult Skeathez. – Már hajnalban megmondtam.

Skeat hosszú ideig némán meredt Thomasra.

– Megpróbáltuk már, fiú.

– Jártam a cölöpöknél, Will. Esküszöm, hogy megtettem. És átmentem közöttük.

– Akkor hát mondd el megint – adta meg magát Skeat, és Thomas elmondta. Lekuporodott az árokba, s miközben La Roche-Derrien védőinek gúnyos kiáltozása csak nem akart szünni, elmondta Will Skeatnek, hogyan törhetnék fel a város védelmét. Skeat figyelmesen hallgatta. A yorkshire-i megtanulta, hogy bízhat Hooktoni Thomas értékítéletében.

Thomas három éve harcolt már Bretagne-ban, s bár Bretagne még nem volt Franciaország, hatalomvágyó

hercege kimeríthetetlen utánpótlást biztosított leölni való franciákból. Thomas hamar felfedezte, hogy tehetsége van az öldöklésre. Nemcsak remekül értett az íjhoz – a seregben hemzsegték az olyanok, akik legalább olyan jók voltak, mint ő, és maroknyian, de akadtak nálánál is jobbak is –, de valamilyen rejtélyes okból mindig képes volt megérezni, mit akar az ellenség. Figyelte őket, figyelte a szemüket; látta, merrefelé néznek, sokszor előre kikövetkeztette lépéseiket és készen állt rá, hogy újával akadályozza meg azokat. Mintha játékot űzött volna velük, amelynek szabályait egyedül ő ismerte, senki más. Sokat segített, hogy William Skeat megbízott benne. Skeat vonakodott felfogadni Thomast, amikor először találkoztak a dorchesteri tömlöc falainál. Skeat tucatnyi tolvajt és orgyilkost is próbára tett, hogy lássa, mennyire értenek a nyilazáshoz. Szüksége volt újoncokra, ahogyan a királynak is íjászokra, ezért még a bitóra való gazemberek is bocsánatot nyerhettek, ha külhonban harcoltak, márpedig Skeat csapatának közel felét ilyenek tették ki. Skeat, mint azt Thomas idővel megtapasztalta, sosem keveredett velük. Dorchesterben Skeat megragadta Thomas jobb kezét, látta ujjain a bőrkeményedéseket, amelyek íjász voltáról árulkodtak, ám azután kitapogatta a fiú puha tenyerét is.

– Mivel foglalkoztál? – kérdezte tőle.

– Apám azt akarta, hogy pap legyek.

– Pap, ugye? – vigyorodott el gúnyosan Skeat. – Akkor hát jobban teszed, ha imádkozol értünk.

– Pedig akár ölhetnék is.

Skeat végül engedte, hogy Thomas csatlakozzon a csapathoz, bár leginkább csak azért, mert a fiú saját lovat is hozott. Kezdetben azt gondolta, hogy Hooktoni Thomas is csak egy futóbolond, aki a kalandot hajszoja – bár furmányos egy bolond, azt meg kell adni –, de Thomas rövid idő alatt beleszokott az ijászéletbe. Egy hadjáratban a legfontosabb munka a fosztogatás, ezért Skeat emberei is nap nap után belovagoltak Károly herceg hűbéreseinek birtokára, hogy majorokat égessenek, terméseket raboljanak, jószágokat hajtsanak el. Az olyan uraság, akinek parasztjai nem fizetik meg a bért, nem engedheti meg magának, hogy fegyvereseket fogadjon, így Skeat katonái és lovas ijászai ragályként szállták meg az ellenség földjét. Thomasnak tetszett ez az élet. Fiatal volt, és nemcsak harcolt az ellenséggel, de el is pusztította azt. Gazdaságokat perzselt fel és kutakat mérgezett meg, elrabolta a vetőmagvakat, szétverte az ekéket, felgyújtotta a malmokat, és jól élt a zsákmányból. Skeat lett Bretagne valódi ura és a pokol ostora, ezért a hercegségtől keletre eső falvak francia ajkú lakói *hellequin*-nek, ördöglovasoknak nevezték őket. Az ellenség olykor megpróbálta kelepcébe csalni őket, és Thomas hamar megtanulta, hogy a hosszú harci ijakkal felfegyverzett angolok játszva felülkerekednek az ilyen ütközetekben. Az ellenség ki nem állhatta az ijászokat. Ha elfogtak egy angol ijászt, azonnal végeztek vele. Egy fegyverest tömlőbe vetettek, egy nagyúrért váltságdíjat követeltek, de az ijászt mindig megölték. Előbb megkínózták, csak aztán ölték meg.

Thomas élte az életét, és Skeat felismerte, hogy a fickó agyafúrt, messze agyafúrtabb annál, hogysen még egyszer elaludjon, amikor pedig őrt kellene állni, és amiért Skeat a lelket is kitaposta belőle.

– Iszákos gazember! – ripakodott akkor Thomasra, majd alaposan eltárgálta a fiút, pörölyként használva ökleit. Skeat betörte Thomas orrát, megrepesztette egy bordáját, bűzhödt ördögfattyának nevezte, ám a végén látnia kellett, hogy a fiú még mindig vigyorog. Hat hónappal később kinevezte vintenárnak, ami azt jelentette, hogy akkortól húsz íjásznak parancsolt.

Az a húsz ember szinte kivétel nélkül idősebb volt Thomasnál, de láthatóan egyikük se bánta a fiú előléptetését, mintha csak felismerték volna másságát. A legtöbb íjász kurtára nyírva viselte a haját, Thomas azonban szertelenül hosszúra engedte, és húrokkal fekete fonatba kötötte fűtjeit, amelyek lassan a derekát verdesték. Arcát simára borotválta, és mindig fekete öltözetet viselt. Az efféle különbségek akár népszerűtlenné is tehettek volna, ám Thomas keményen dolgozott, gyorsan járt az esze, és nemes lelkűnek mutatkozott. Mindeközben megmaradt különcnek. Minden íjász viselt talizmánt – valami ócska fémfüggőt, rajta egy szent képével, esetleg egy szerencsehozó nyúllábat –, Thomas azonban egy kutya kiszikkadt mancsát hordta a nyakában, amelyről váltig állította, hogy Szent Guinefort keze, és senki sem mert vitába szállni vele, lévén nála tanultabb ember nem akadt Skeat csapatában. Beszélte a franciát, mint egy nemesember, és a latint, akár egy pap. Skeat íjásza

különös módon büszkék voltak erre. Most, három évvel az után, hogy csatlakozott Will Skeat csapatához, Thomas már a főjászkok közé tartozott. Skeat olykor még a tanácsát is kikérte – igaz, csak nagyritkán fogadta meg, de azért kikérte –, Thomas pedig megőrizte kutyamancsát, törött orrát és pimasz vigyorát.

És most arra is volt ötlete, hogyan foglalják el La Roche-Derrient.

* * *

Aznap délután, amikor félbehasított koponyájú katona még mindig ott feküdt a hátrahagyott létra felső fokain, Sir Simon Jekyll a város felé ügetett, majd fel-alá lovagolt a földbe fúródott sötét tollas számszeríjnyilak vonala mentén, amely felrajzolta a védők fegyvereinek hatósugarát. Apródja – egy tátott szájú, álmélkodó tekintetű, együgyű teremtés – a távolból figyelte. A fegyverhordozó magánál tartotta Sir Simon lándzsáját, és ha a városban akadt bárki, aki Sir Simon arcátlan megjelenésén felhorgadva elfogadta a kihívást, a fegyvernöknek át kellett adnia urának a lándzsát, majd a két lovas addig harcolt a legelőn, míg az egyikük fel nem adta a küzdelmet. Márpedig az aligha lesz Sir Simon, hisz Northampton earljének seregében nemigen akadt nálánál képzetesebb lovag.

Ahogy szegényebb sem.

Csatalova, egy kemény szájú és csapott hátú jószág, már a tizedik évét taposta. Nyergét, amelynek magas kápagombja és fara szorosan közrefogta, apjától örökölte, míg a páncéling, amely nyaktól térdig beburkolta, még a nagyapjáié volt. Kardja messze túlhaladta a századik évét,

és szüntelenül kicsorbult. Lándzsája szára megvetemedett a nyirkos téli időben; sisakja, amelyet most a nyeregkápa gombjára akasztott, alig volt több szakadozott bőrral kibélelt öreg főzőüstnél. Pajzsa, amelyre címerét, a harci kalapácsot markoló páncélkesztyűs kezét festették, horpadt és megfakult volt. Páncélkesztyűjét, akárcsak vértetének többi részét, rozsdá marta – ez magyarázta a fegyvernök vörösen lüktető füleit és rémült arckifejezését is, pedig igazság szerint a páncélt nem azért falta a rozsdá, mert az apród elfelejtett gondoskodni róla, hanem mert Sir Simon nem engedhette meg magának az acél súrolásához használatos ecetet és finom homokot. Ennyire szegény volt. Szegény, megkeseredett és becsvágyó.

De a dolgát, azt értette.

Ezt senki sem tagadhatta. Megnyerte a tewkesbury-i lovagi tornát, és egy negyven fonttal teli tarsolyt kapott érte. Gloucesterben a győzelmet egy szép vértetével honorálták, Chelmsfordban tizenöt fontot és egy finom nyeret kapott. Canterburyben szinte miszlikbe aprított egy francia lovagot, mielőtt kézbe vehette a pénzérmekekkel teli aranyozott kupát. S hogy hová lettek mindezek a kincsek? Bankárok, ügyvédek, kalmárok tették rá a kezüket, akik zálogjogot élveztek a birtokon, amelyet Sir Simon két éve megörökölt. Öröksége pedig másból sem állt, csak adóságból, és abban a pillanatban, hogy Sir Simon atyja jólétre szenderült, a pénzkölcsönzők úgy vetették rájuk magukat, akár véredek a sebesült üszőre.

– Házasodj be egy vagyonos családba – tanácsolta anyja, és tucatnyi arát is felvonultatott fia előtt, ám Sir Simon

megkötötte magát, hogy asszonyának legalább olyan gyönyörűnek kell lennie, amilyen jóvágású ő maga. Márpedig Sir Simon csakugyan jóvágású férfiú volt. És ezt tudta is. Anyja tükrében nézegette magát, ott gyönyörködött képmásában. Sűrű szőke hajához széles arc és kurtára nyílt szakáll társult. Chesterben, ahol alig négy perc alatt három lovagot is kiütött a nyeregből, az emberek összetévesztették a királlyal, aki a szóbeszéd szerint álruhában indult az ilyen viadalokon. Sir Simon nem szándékozta sutba hajítani fenséges külsőjét valami szikkadt denevér kedvéért, csak mert az pénzt hozott a családba. Magához illő asszonyt akart elvenni, még ha ez a becsvágya nem is segített visszafizetni a birtok adósságait. Ezért aztán Sir Simon, csak hogy menedéket nyerjen hitelezői elől, Ill. Edward király oltalmába ajánlotta magát. A király maga védte meg Sir Simont minden jogi következménytől, ameddig egy külhoni háborúban őt szolgálta, és amikor Sir Simon hat fegyverese, tucatnyi íjásza és tésztaképu csatlósa társaságában átkelt a Csatornán, és hátrahagyta megtépázott uradalmát, Angliában maradt hitelezői nem tehettek mást, mint hogy végignézték. Sir Simon abban a hitben érkezett meg, hogy hamarosan foglyul ejt valami francia vagy breton nemesembert, akinek a váltságdíjából kamatostól megfizetheti minden tartozását. Ám a téli hadjáratban eddig egyetlen rangbéli sem esett fogságba, és rabolni is csak annyit tudtak, amiből fél fejadagra se telt. És ugyan milyen nemes rangú fogoly kerülhet elő egy ilyen nyomorúságos városból, mint La Roche-Derrien? Micsoda

koszfészek!

Mégis fel s alá lovagolt a falak alatt abban reményben, hogy egy lovag csak elfogadja a kihívását, és elővágtázik a déli kapun, amely eddig hat angol rohamot vert vissza. A védők ehelyett gúnyt űztek belőle, amiért nem mert a számszeríjak hatósugarán belül merészkedni, és szidalmaik olyannyira sértették Sir Simon büszkeségét, hogy közelebb lovagolt a falakhoz. Lova patája csak úgy kopogott a földre fúródott vas nyílvevesszőkön. Az íjászok célba vették, de a vesszők messze elkerülték, és most Sir Simonon volt a gúnyolódás sora.

– Ilyen egy köztöznivaló bolondot. – Jake az angol táborból figyelte a jelenetet. Jake egyike volt William Skeat elitéltejeinek, akit az íja az exeteri bitótól mentett meg, és bármilyen csúnyán is kancsalított, egyenesebben tudott lőni, mint a legtöbbben. – Most meg mit csinál?

Sir Simon megállította lovát, egyenesen szembe állt a kapuval, és az őt figyelő íjászok már azt gondolták, az egyik francia mégiscsak elfogadta az arcátlan angol lovag kihívását. Ehelyett azonban egy magányos számszeríjas bukkant fel a kaputoronyban, és intett oda Sir Simonnak, hogy léptessen még közelebb, a hatósugarán belülre.

Ilyen kihívásra csak mérhetetlenül ostoba ember válaszolt, és Sir Simon engedelmesen meg is indult előre. Huszonöt esztendő volt, megkeseredett és vakmerő lovag, aki azt gondolta, hányaveti merészsége elcsüggeszti az ostromlott várost, és lelkesedést plántál a fásult angol szívekbe. Ezért egyenesen a vérmezőre léptetett, ahol a francia nyílvevesszők rendre szétforgácsolták az angol rohamokat. Most egyetlen

számszeríjas se lőtt; egyedül a magányos alak állt a kaputorony tetején, és Sir Simon, aki immár százlépésnyire került a falaktól, látta, hogy a Feketerigó az.

Ez volt a legelső alkalom, hogy Sir Simon megpillantotta az asszonyszemélyt, akit minden íjász csak Feketerigónak nevezett, és elég közel került hozzá, hogy azt is felmérje, igazi szépségbe botlott. Magasan és karcsún állt előtte. A fagyos szélben köpenyt öltött alakjára, hosszú fekete haja azonban szabadon repkedett, akár egy fiatal lánykéé. Gúnyosan meghajolt a lovag előtt, Sir Simon pedig viszonzta a gesztust. Esetlenül meghajtotta magát a feszes nyeregben, majd nézte, ahogyan a nő magához veszi, és a vállához emeli a számszeríjat.

Ha majd bevesszük a várost, gondolta Sir Simon, megfizetted vele ezt az arcátlanságot. Akkor majd te leszel lent, Feketerigó, és én feletted. Mozdulatlanul tartotta lovát – egy magányos lovag a franciák földjén, aki arra biztatja ellenségét, hogy vegye célba nyugodtan, el úgysem találhatja. És amikor a nő majd elhibázza, gúnyosan odaint neki, és a franciák baljós előjelet látnak mindebben.

De ha mégis képes lesz egyenesen löni?

Sir Simon kísértést érzett rá, hogy felvegye otromba sisakját a nyereg kápagombjáról, de ellenállt. Kihívta maga ellen Feketerigót, és huncut legyen, ha jelét adja szorongásának egy fehércseléd előtt. Mozdulatlanul várt, amíg a nő rászegezte a fegyvert. A város védői néma csendben figyelték, és alighanem imádkoztak. Vagy talán fogadásokat kötöttek.

Gyerünk már, te kis lotyó, mordult fel a bajsza alatt. Hideg

volt, a homlokára mégis gyöngyözve ült ki a veríték.

A nő kivárt, elsimította fekete haját az arcából, majd megtámasztotta a számszeriját a pártázaton, és újra célba vette. Sir Simon feltartotta fejét és egyenesen ránézett. Csak egy asszony, mondta magában. Talán egy szekeret se találna el öt lépésről. Csatalova megrázkódott, és ő megpaskolta a fejét, hogy lenyugtassa.

– Mindjárt indulunk – csitítgatta.

Feketerigó a mozdulatlanra dermedt védők karájában lehunyta a szemét, és ellőtte a nyilat.

Sir Simon elmosódott kis foltnak látta a vesszőt, amely alig vált el a szürke égbolttól és a La Roche-Derrien falai fölé tornyosuló templom szürke építőköveitől.

Tudta, hogy a nyilvessző el fogja kerülni. Csalhatatlan bizonyossággal tudta. Csak egy asszony, az Isten szerelmére! Ezért is nem moccan, amikor látta, hogy az elmosódott fekete folt egyenesen felé tart. Nem hitt a saját szemének. Arra várt, hogy a nyilvessző kitér valamelyik irányba, vagy még inkább belefúródik a fagyos földbe, ám az egyenesen a mellkasa felé tartott, és ő csak a legutolsó pillanatban kapta fel súlyos pajzsát és húzta be a nyakát, hogy a bal karján erőteljes csapást érezzen, amint a lövedék becsapódott, és kíméletlenül odacsapta a nyeregfarhoz. A számszeríjvessző olyan keményen találta el a pajzsot, hogy hasadékot nyitott a fűzfa táblák között, majd a hegye mélyen felszakította a láncling ujját, és a felkarjába fúródott. A franciák örömujjongásban törtek ki, míg Sir Simon, aki jól tudta, hogy a számszerijasok igyekeznek majd befejezni, amit Feketerigó elkezdett, nekiperéselte

térdeit csatalova vékonyájának. A jószág engedelmesen elfordult, és éppily készségesen fogadta az oldalába vájt sarkantyút is.

– Még élek! – kiáltotta Sir Simon, mintha ezzel a franciák torkára forraszthatta volna a gúnyos kiáltásokat. Istenverte szukája, gondolta, megfizetsz még ezért, sírva könyörögsz majd bocsánatért. Kicsit visszafogta lovát, hogy ne úgy tűnjék, mintha menekülne.

Egy órával később, mire a fegyvernök bekötözte a sérült kart, Sir Simonnak sikerült meggyőznie magát arról, hogy voltaképpen diadalt aratott. Kihívta ellenségét és túlélte az összecsapást. Tanúbizonyságot tett merészségéről és életben maradt, ezért hősnek tartotta magát, és hősnek kijáró fogadtatásra is várt, amikor gyalogosan közeledett a sátor felé, amely a sereg parancsnokának, Northampton earljének adott otthont. A sátor két vitorlából készült; a vászon a tengeren töltött hosszú évek után kisárgult, elszakadozott, kifoltosodott. Nyomorúságos kis menedéket adott, mégis jellemző volt William Bohunra, Northampton earljére, aki, lehetett bár a király unokatestvére és Anglia egyik leggazdagabb nemese, mélyen megvetette a hivalkodást.

Maga az earl is éppoly foltozottak és viharvertnek tűnt, mint a sátraként szolgáló vitorlák. Az alacsony, tömzsi férfiú arca a legtöbbeket egy borjú hátsó felére emlékeztette, pedig ez az arc híven tükrözte az earl természetét, amely egyszerre volt kéretlen nyers, merész és egyenes. A sereg szerette William Bohumot, Northampton earljét, amiért az éppoly szívós volt, mint a katonák maguk. Most, amikor Sir Simon

előregörnyedve a sátrába lépett, az earl göndör barna haját félig eltakarta a kötés, ott, ahol a La Roche-Derrien faláról lehajított kő megtalálta, hogy felrepassza a sisakját, és a fém éles peremével felsértse a fejbőrét. Az earl keserű szavakkal üdvözölte Sir Simont:

– Megunta az életét?

– Az a fád lotyó még a szemét is behunyta, amikor meghúzta a kart! – Sir Simon nyilvánvalóan nem figyelt fel az earl hangjában bujkáló gúnyos élre.

– Mégis eltalálta – csattant fel az earl –, s ezzel is csak felbátorítja azokat a nyavalyásokat. Pedig, Isten a tanúm rá, eddig sem szenvedtek hiányt önbizalomban.

– Életben vagyok, uram – jelentette Sir Simon vidoran. – Meg akart ölni, de felsült. A medve él, a véredek hoppon maradtak. – Elvárta volna, hogy az earl társai gratuláljanak a bátorságához, ám azok kerülték a tekintetét, ő pedig féltékenységükkel magyarázta ezt.

Sir Simon megveszekedett bolond, gondolta az earl, és megborzongott. Nem is bánta volna ezt a nyirkos hideget, ha legalább sikert aratnak, de az angolok és breton szövetségeseik két hónapja kudarcot kudarokra halmoztak, és a La Roche-Derrien elleni hat roham a nyomorúság legmélyebb bugyraig alacsonyította a sereget. Az earl tehát haditanácsot hívott össze, hogy egy mindent eldöntő végső rohamot javasoljon, ráadásul még aznap estére. Minden korábbi rohamot délelőtt hajtottak végre, de talán egy létrás ostrom a kihunyó téli nap fényében meglepetésként érné a védőket. Ám ami kis előnyt remélhettek egy ilyen váratlan támadástól, az most mind odalett, mert Sir Simonnak

köszönhetően a védők legalább annyira elbizakodtak, amennyire elcsüggedtek a csapatok kapitányai, akik mind összegyűltek a sárga vitorlavásznak alatt.

A kapitányok közül négyen Sir Simonhoz hasonlóan lovagok voltak, akik saját embereiket vezették a csatába, a többiek azonban csupán zsoldosok, akik leszerződtek embereikkel az earl szolgálatára. Három breton is akadt, akik Bretagne urának fehér hermelines jelvényét viselték, és a Montfort hercegéhez hű embereket vezették. A többiek angol kapitányok, valamennyien közemberek, akik acélkeményre edződtek a háborúban. Ott volt William Skeat, mellette Richard Totesham, aki közönséges katonaként kezdte, és most száznegyven lovag mellett kilencven lándzsással lépett az earl szolgálatába. Soha egyikük sem mérkőzött tornaviadalon, nem is hívták őket oda, viszont mindketten vagyonosabbak voltak Sir Simonnál, ami megmérgezte a viszonyukat. Az én vérebeim, így nevezte Northampton earlje a független kapitányokat, és kedvelte is valamennyit. Igaz, az earl mindig is különös vonzódást érzett az ilyen útszéli társaság iránt. Lehetett bár a király unokatestvére, William Bohun boldogan védelt az olyanokkal, mint Skeat vagy Totesham; velük evett, velük beszélte az angolt, velük vadászott és bennük bízott, Sir Simon pedig úgy érezte, kizárják őt ebből a kompániából. Ha akadt ebben a seregben bárki, aki iránt Northampton earljének bizalommal kellett volna lennie, akkor az csakis ő, Sir Simon, a lovagi tornák nagynevű bajnoka. Northampton mégis szívesebben fetrengett a csatornában az olyasfélékkel, mint Skeat.

- Az eső? – kérdezte az earl.
- Megint rákezdte. – Sir Simon fejével a sátor teteje felé biccentett, amelyet újult erővel kezdett ostorozni a zápor.
- Majd elvonul – mondta Skeat. Csak vajmi ritkán szólította az earlt „nagyuramnak”, a legtöbbször egyenlőként tárgyalt vele, amit az earl Sir Simon legnagyobb megrökönyödésére láthatóan élvezett.
- Csak esik és esik. – Az earl félrehajtotta a sátorlapot, hogy beengedje a hideg, nyirkos levegőt. – Tönkreteszi az íjak idegét.
- Na de a számszeríjakét is – jegyezte meg Richard Totesham. – A szemét fattyai – toldotta meg. Az angolok kudarcát az tette igazán elviselhetetlenné, hogy La Roche-Derrient még csak nem is katonák védték, hanem közönséges városi népek: halászok és hajóépítők, ácsok és kőművesek, sőt Feketerigó, egy fehérszemély!
- És ha az eső el is áll – ment tovább Totesham –, a talaj akkor is csúszni fog. Nem tudjuk megvetni a lábunkat a falakon.
- Ne menjünk ma este – tanácsolta Will Skeat. – Hadd próbálkozzanak a fiúk holnap reggel, a folyónál.
- Az earl megdörgölte fejsebét. Már egy hete ostromolta La Roche-Derrien déli falát, és még most is hitte, hogy be lehet venni azokat a sáncokat, ugyanakkor érzékelt vérebei bizonytalanságát is. Még egy visszavert roham, még harminc-negyven elesett ember, és az egész seregen úrrá lesz a csüggedés. Akkor aztán behúzott farkokkal oldalozhatnak vissza Finisterre-be.
- Hogy akarják csinálni? – kérdezte. Skeat megtörölte

orrát bőrkabátja ujjában.

– Apálykor – felelte – át lehet kerülni az északi falhoz. Az egyik emberem volt arra a múlt éjjel.

– Három napja mi is próbáltuk – tiltakozott a kapitányok egyike.

– Folyásirányban próbálták – torkollta le Skeat. – Mi a folyónak szembe akarjuk.

– A cölöpök mindkét oldalon ugyanolyanok – vetette közbe az earl.

– Lazák – bólintott Skeat. A breton kapitányok egyike lefordította a szóváltást társainak. – Az emberem kihúzta az egyiket – folytatta Skeat –, és szerinte vagy fél tucat másik is kijön vagy elroppan. Régi tölgyfarönkök, azt mondja, nem fűzfából vannak, és teljesen elkorhadtak.

– Milyen mély az iszap? – kérdezte az earl.

– Úgy térdig ér.

La Roche-Derrien falai csak nyugatról, délről és keletről övezték a várost, az északi oldal védelmét a Jaudy folyóra hagyták, és ahol a félköríves fal találkozott a folyóval, a városiak jókora cölöpöket vertek le az iszapba, hogy apály idején se támadhassák hátra őket. Skeat most arra utalt, hogy utat lehetne nyitni a korhadó cölöpök között, ám amikor az earl emberei próbálkoztak ugyanezzel a város keleti oldalán, a támadók beragadtak a sárba, és könnyű célpontot kínáltak a számszeríjknak. Akkor nagyobb vérveszteséget szenvedtek, mint a déli kapu elleni bármelyik rohamnál.

– De a folyóparton attól még ott a fal – mutatott rá az earl.

– Ajé – engedte meg Skeat –, de az ostoba barmai több

helyen is lerontották. Rakodópartot építettek, és az egyik ilyen hely közel esik a megglazult cölöpökhöz.

– Vagyis az emberei kihúzkodják a cölöpöket, felmásznak a rakodópartra, és mindezt a városiak orra előtt? – kérdezte az earl kételkedve.

– Képesek rá – jelentette ki Skeat.

Az earl még most is azt tartotta a siker legjobb esélyének, ha ijászait a déli kapu közelében helyezi el és imádkozik, hogy azok fedezékbe kényszerítsék a védőket, amíg fegyveresei beveszik a hasadékat. Ám ez a terv, vallotta be, éppúgy kudarcot vallott a mai napon, mint eddig minden alkalommal. Márpedig legfeljebb egy-két napjuk maradt. Kevesebb mint háromezer ember felett rendelkezett, azok harmada is beteg, és ha nem talál nekik tisztességes lakóhelyet, kénytelen lesz visszaoldalogni nyugatra. Szüksége van egy városra, bármilyen városra, még ez a La Roche-Derrien is megteszi.

Will Skeat látta az earl széles arcát elfelhőző aggodalmat.

– Az emberem múlt éjjel tizenöt lépésnyire volt a rakparttól – hangsúlyozta. – Besétálhatott volna a városba, hogy kinyissa nekünk a kaput.

– Akkor miért nem tette? – Sir Simon nem tudta megállni a kérdést. – Krisztus csontjaira! – csattant fel. – Én megtettem volna!

– Ön nem ijász, uram – torkollta le Skeat, majd keresztet vetett.

Guingampnél a védők elfogták Skeat egyik emberét, majd a gyűlöletes ijászt csupaszra vetkőztették és miszlikbe aprították a sánc tetején, hogy valamennyi ostromló tanúja

lehesen gyötrelmesen lassú halálának. Előbb a húrtartó ujjait vágták le, majd a férfiasságát, és a férfi üvöltött, akár egy herélt malac, miközben halálra vérzett. Az earl intett egy szolgának, hogy töltsen tele a kupákat forralt borral.

– Maga vezetné a támadást, Will? – kérdezte.

– Nem én – felelte Skeat. – Túl öreg vagyok már ahhoz, hogy az iszapban bóklásszak. Ráhagyom a fiúra, aki múlt éjjel már járt a cölöpöknél. Érti a dolgát, az egyszer biztos. Agyafúrt egy gazfickó, habár ritka fajta. Papnak állt volna, ha nem találkozik velem, de én jobb belátásra térítettem.

Az earlnek határozottan tetszett az elképzelés. Eljátszott egy ideig kardja markolatával, majd bólintott.

– Azt hiszem, találkozunk kellene ezzel az agyafúrt gazfickóval. Itt van valahol?

– Odakint hagytam. – Skeat megpördült az ülőszámolyon. – Tom, te útonálló! Gyere csak be!

Thomas előregörnyedve belépett a sátorba, ahol az összegyűlt kapitányok egy magas, nyakigláb, a láncingjétől és a tunikájára varrt piros keresztől eltekintve teljes egészében feketébe öltözött fiatalembert láttak maguk előtt. Valamennyi angol katona viselte Szent György keresztjét, hogy a csata forgatagában is tudják, ki barát és ki ellenség. Az ifjonc meghajolt az earl előtt, aki ráébredt, hogy már korábban is felfigyelt erre az íjászra – ami nem is csoda, hiszen Thomas szembeötlően jóvágású fiatalember. Hosszú copfban viselte íj húrral megkötött fekete haját, hosszú és hangsúlyos, bár törött orra felett átható, okos tekintettel méregette a világot, simára borotválta arcát, de a legszembeötlőbb tulajdonsága talán mégis az volt, hogy

mennyire tiszta. És akkor még nem beszélt a vállára vetett harci íjról, amelynél hosszabbat az earl még sosem látott, és nemcsak hosszú, de feketére is van festve, míg a külső ívre egy furcsa ezüstlapkát erősítettek, rajta egy címerre emlékeztető jelvényel. Ad magára a fiú, gondolta az earl, hiú és büszke, ami egyaránt az előnyére válik.

– Ahhoz képest, hogy múlt éjjel térdig a mocsárban jártál – jegyezte meg az earl mosolyogva –, figyelemre méltóan tiszta vagy.

– Mosdottam, uram.

– Még megfázol! – figyelmeztette az earl. – Mi a neved?

– Hooktoni Thomas, nagyuram.

– Nos hát, mondd el, amit múlt éjjel láttál, Hooktoni Thomas.

Thomas elmondta ugyanazt, amit Will Skeatnek is. Sötétedés után, amint a dagály visszavonult, átgázolt a Jaudy lánján. Láta, hogy a cölöpkerítést elhanyagolták, a cölöpök korhadtak és lazák, egyiküket ki is emelte a helyéből, majd átfurakodott a résen, és néhány lépésnyire megközelítette a legközelebbi rakodóhelyet.

– Olyan közel kerültem, uram, hogy hallottam egy asszony énekét – tette hozzá. Az asszony ugyanazt a dalt dudorászta, amit saját anyjától is hallott gyermekkorában, és megdöbbenetette a véletlen egybeesés.

Az earl a szemöldökét ráncolta, miután Thomas befejezte. Nem mintha nehezményezett volna bármit is az íjász beszámolójában, hanem a fej seb, amelytől kerek egy órán át öntudatlanul feküdt, megint lüktetni kezdett.

– Mit kerestél múlt éjjel a folyóparton? – kérdezte,

leginkább csak azért, hogy időt nyerjen, és átgondolhassa a felvetést.

Thomas nem válaszolt.

– Más férfi asszonyát – felelt végül Skeat Thomas helyett – Ezt keresik mind, uram, más ember asszonyát.

Az összegyűlteket harsány nevetésre fakadtak, kivéve az egy Sir Simon Jekyllt, aki mogorva tekintettel méregette az elpirult Thomast. Közönséges íjász a nyavalyás, mégis különb láncinget hord, mint amilyent ő megengedhet magának! És az arcátlanságig magabiztos. Sir Simon megborzongott. Sosem értette, miért ilyen igazságtalan vele az élet. Íjászbőrbe bújít falusi bugrisok lovakat, fegyvereket, vérteket zsákmányolhatnak, míg neki, a lovagi tornák bajnokának, még egy pár istenverte csizmára is alig jut. Ellenállhatatlan kényszert érzett rá, hogy a földre döngölje ezt a hórihorgas, nyugodt íjászt.

– Elég egy éber őrszem, uram – vágott közbe Sir Simon a normannok nyelvén, hogy csupán a maréknyi nemesember érthesse őket –, és ez a fiú halott lesz, az embereinket pedig belefojtják az iszapba.

Thomas lapos, arcátlanul lekezelő pillantást vetett Sir Simonra, majd folyékony franciasággal válaszolt:

– Pedig sötétben kell támadnunk. – Újra az earlhez fordult.

– Az ár holnap virradatra vonul vissza teljesen, nagyuram.

Az earl meglepetten mérte végig.

– Hol tanultál meg franciául?

– Az apámtól, nagyuram.

– Ismerjük valahonnét?

– Kétlem, nagyuram.

Az earl nem fészegette a kérdést. Beharapta ajkát, és simogatni kezdte kardja markolatgombját, ahogyan gondolkodás közben mindig tett.

– Mondjuk, hogy a falakon belül kerülsz – mordult Thomasra Richard Totesham, aki Will Skeat mellett ült egy fej őszéken. Totesham vezette a legnagyobb szabadcsapatot, ezért nagyobb tekintéllyel rendelkezett, mint a többi kapitány.

– De mihez kezdesz odabent?

Thomas bólintott, mintha számított volna a kérdésre.

– Kétlem, hogy elérhetnénk a kaput – felelte –, de ha a folyó mentén húsz jó íjászunk kerülne a falakra, kitarthatnánk addig, amíg a létrák a helyükre kerülnek.

– És van is két létrám – ajánlkozott Skeat. – Azok megtennék.

Az earl tovább simogatta kardja markolatgombját.

– Amikor korábban a folyó felől próbáltunk támadni – mondta –, az emberek foglyul estek az iszapban. Ott se sekélyebb, ahová te akarsz menni.

– Vannak gyékényeink, uram – bólintott Thomas. – Az egyik majorban találtam néhányat. – A fűzfafonatos kerítéselemekből szükség esetén gyorsan karámot lehetett építeni a birkáknak, és ha a lapokat lefektették a mocsárban, az emberek megvethették rajtuk a lábukat.

– Mondom, agyafúrt egy gazember – húzta ki magát Will Skeat büszkén. – Még Oxfordba is járt, mi, Tom?

– Fiatalon sok ostobaságot művel az ember – felelte Thomas szárazon.

Az earl felnevetett. Kedvelte ezt a fiút, és már értette,

hogyan bízhat rá Skeat ekkora feladatot.

– Holnap reggel, Thomas? – kérdezte.

– Jobb, mint ma este szürkületkor, uram. Ma este még túl nagy lesz az élet. – Thomas vetett egy komor pillantást Sir Simonra, jelezve, hogy a lovag értelmetlen és ostoba hősködése hangolta ilyen jókedvre a város védőit.

– Akkor hát holnap reggel. – Az earl Toteshamhez fordult. – Azért csak tartsa a fiúkat a déli kapu közelében. Azt akarom, hogy azt higgyék, újra támadni fogunk. – Visszafordult Thomashoz. – Mi az a jelvény az ijadon, fiú?

– Csak találtam valahol, nagyuram – hazudta Thomas, miközben átnyújtotta az íjat az earlnek, aki felé nyújtotta a kezét. Igazság szerint a címert az összetiport ezüstserlegből vágta ki, amelyet atyja köntöse alatt talált, majd a fémdarabkát az íj külső ívére fogatta, ahol keze szinte simára koptatta az ezüstöt.

Az earl tüzetesen megvizsgálta a jelet.

– Egy griff és egy kehely?

– Azt hiszem, uram – színlelt teljes tudatlanságot Thomas.

– Nem ismerek olyat, akinek ez lenne a címere. – Az earl próbára tette az íjat, és az erejét tapasztalva meglepetten felhúzta a szemöldökét. Visszaadta a fekete fegyvert, majd elbocsátotta Thomast. – Az Úr legyen veled holnap reggel, Hooktoni Thomas.

– Nagyuram – hajolt meg Thomas.

– Engedelmeivel, uram, én is mennék – emelkedett fel Skeat. Az earl bólintott, majd figyelte, ahogy a két férfi távozik.

– Ha csakugyan bejutunk – fordult hátramaradt

kapitányaihoz –, az Isten szerelmére, nehogy szabadon engedjék a katonákat. Tartsák szorosan a pórázt. Meg szándékozom tartani ezt a várost, és nem akarom, hogy a városlakók gyűlöljenek. Öljenek, ha muszáj, de nem akarok vérfürdőt – végignézett a kétkedő arcokon. – Egyiküket ki fogom nevezni a helyőrség parancsnokává, úgyhogy ne nehezítsék meg a saját dolgukat. Tartsák pórázon az embereket.

A kapitányok felmordultak, hiszen jól tudták, milyen nehéz lesz visszatartani az embereket a város teljes kifosztásától, ám mielőtt bármelyikük is hangot adhatott volna kétkedésének, Sir Simon emelkedett szólásra:

– Uram? Lehetne egy kérésem? Az earl vállat vont.

– Az majd elvállik.

– Engedélyezné, hogy én és az embereim legyünk a létráknál?

Az earlt láthatóan meglepte a kívánság.

– Úgy gondolja, Skeat nem képes boldogulni?

– Nem kételkedem a képességeiben, uram – válaszolt Sir Simon alázatosan –, mindazonáltal magamnak kérném e tisztességet.

Ha már el kell veszíteni valakit, inkább legyen Sir Simon Jekyll, mint Will Skeat, gondolta az earl. Bólintott.

– Persze, hogyne.

A kapitányok nem szóltak. Mi lehet abban a dicsőség, ha valaki első a falon, amelyet másvalaki már bevett? Nem, a nyomorult fattya nem dicsőségre szomjazik. Helyezkedni akar, hogy övé legyen a legzsírosabb zsákmány, mégsem szóltak egy szót sem. Lehetnek bár kapitányok, Sir Simon

mégiscsak igazi lovag, még ha koldusszegény lovag is. Az earl serege a kurta téli nap hátralévő részében szüntelenül ostrommal fenyegette La Roche-Derrient, ám a roham csak nem indult meg, s bár szürkületkor a városlakókban újra feléledt a remény, hogy túléltek megpróbáltatásaik javát, megtették az előkészületeket arra az esetre, ha az angolok másnap újra próbálkoznának. Összeszámolták a számszeríjnyilakat, köveket hordtak a sáncokra, és táplálták a tüzeket a katlanok alatt, amelyekben az ostromlók nyakába zúdított főzet rotyogott. Forró vizet az ördög nyakába, buzdítottak a papok, és a városlakók értékelték a tréfát. Tudták, hogy győzelemre állnak, és érezték, hogy megpróbáltatásaik már nem tarthatnak soká, hiszen az angolok nemsokára kifogynak az élelemből. La Roche-Derriennek nem kell egyebet tennie, mint kitartani, s ezzel megszolgálni Károly herceg háláját és jóindulatát.

A szitáló eső éjszakára abbamaradt. A városiak nyugodni tértek, bár kezük ügyében tartották fegyvereiket. Az őrszemek tüzeket gyújtottak a falak mögött és a sötétet kémlelték.

Éjszaka volt, fagyos téli éjszaka, és az ostromlók utolsó ütőkártyájukat játszották ki.

Feketerigó a keresztségben a Jeanette Marie Halevy nevet kapta, és tizenöt éves volt, amikor szülei elvitték Guingampba, az éves lovagi viadalra. Apja nem tartozott az arisztokraták közé, ezért a család nem foglalhatott helyet a torna helyszínén, Szent Lőrinc tornya alatt. Találtak azonban

a közelben egy alkalmas helyet, és Louis Halevy gondoskodott róla, hogy leánya mindent jól láthasson: székeiket annak a szénásszekérnek a tetejére tette, amely idáig hozta őket La Roche-Derrienből. Jeanette apja jómódú hajóépítő és borkereskedő volt, bár üzleti szerencséje nem sugárzott ki életére is. Egyik fia megvágta az ujját, és a vérfertőzésbe belehalt, a másik útban La Coruna felé a tengerbe fulladt. Jeanette maradt az egyetlen gyermeke.

Guingampi útjukon a számítás vezérelte. Bretagne egész nemessége – de legalábbis azok, akik jó szemmel tekintettek a franciákkal kötött szövetségre – megjelent a viadalon, ahol a lovagok négy napon át, az összegyűlt tömeg előtt, amelyet éppúgy vonzott a vásár, mint a verekedés, számot adhattak lándzsa- és kardforgató tehetségükről. Jeanette jobbra unalmasnak találta az eseményt, lévén minden küzdelmet hosszú bevezető előzött meg, és ezekből a távolság miatt egy szót se hallott. Lovagok parádéztek végtelen sorban, sokszínű tollbokrétáik ott hajladoztak a szélben, majd hirtelen feldübörögtek a vasalt paták, fém csörrent fémnek, üdvrivalgás harsant, és valamelyik lovag lebukott a fűre. Szokás szerint a győztes lovag ilyenkor egy almát húzott lándzsája hegyébe, és ezzel ajándékozta meg azt a hölgyet, aki magára vonzotta a tekintetét. Jeanette apja éppen emiatt vezette el idáig az otromba szekeret. Négy nap után Jeanette tizennyolc almát gyűjtött be, és céltáblájává vált a nemes rangú kisasszonyok csipkelődésének.

Szülei ezután visszavitték La Roche-Derrienbe, és várakozni kezdtek. Közszemlére tették portékájukat; most már a vásárlóknak kellett utat találniuk a Jaudy folyó mentén álló fényűző otthonba. Homlokzata felől tekintve a ház aprónak látszott, ám amint átért a boltozatos folyosón, a látogató széles udvaron találta magát. Az udvar egészen a kőből épült rakodópartig ért, ahol dagály idején Monsieur Halevy kisebb hajóit kikötötték. Az udvar egyik oldalán a Szent Renan templommal közös fal húzódott, és mert Monsieur Halevy oly bőkezűen támogatta a templomot, még arra is engedélyt kapott, hogy kaput vágjon a falon keresztül, így a családnak mise felé menet még az utcára sem kellett kitennie a lábát. A külsőségek értésére adták minden komoly kérőnek, hogy vagyonos családdal akadt dolga, abból pedig, hogy az estebéden a parókia papja is megjelent, következtethetett a család odaadóan vallásos voltára is. Jeanette-et nem egy vagyonos arisztokrata játékszerének szánták, hanem jó hírű asszonynak.

Tucatnyi férfiú is rászánta magát, hogy látogatást ejtsen a Halevy házban, a háziúr lányának kegyeit mégis Henri Chenier, Armorica vikomtja nyerte el. Elsőrangú fogás volt, hiszen Chenier Blois Károly unokatestvéreként Fülöp francia királyt is unokafivérének tudhatta, amellet a franciák éppen Károlyt tekintették Bretagne hercegének és urának. A herceg megengedte, hogy Henri Chenier bemutassa menyasszonyát, utóbb mégis azt tanácsolta unokaöccsének, hogy hagyja faképnél a lányt, aki mégiscsak egy kalmár lánya, s így alig különb egy parasztnál – bár azt a hercegnek is be kellett ismernie,

hogy szemrevaló teremtés. Haja feketén fénylett, orcáját nem csúfította el a himlő, és nem hiányzott egyetlen foga sem. Olyan bájos teremtés, hogy a láttára még a herceg udvarában tartott dominikánus testvér is álmélkodva csapta össze a tenyerét, és kijelentette, hogy Jeanette a szentséges Madonna földi képmása. A herceg egyetértett azzal, hogy gyönyörű, na de akkor mi van? Gyönyörű lány akad számolatlanul. Guingamp bármelyik tavernájában két lívre-ért akad olyan szajha, aki mellett a legtöbb asszony ocsmány varangynak tűnik. Egy asszonynak nem szépnek kell lennie, hanem gazdagnak.

– Tedd a lányt ágyasoddá – tanácsolta unokaöccsének, és gyakorlatilag megparancsolta Henrinek, hogy egy picardiai javadalom örökösét vegye el. Az örökös azonban ragyaverte szatyornak bizonyult, és Armorica grófja, akit megigézett Jeanette kivételes szépsége, ellene szegült nagybátyja akaratának.

A kalmár leányát plabennec-i kastélyának kápolnájában vette nőül, amely Finisterre-ben, azaz a világ végén feküdt. A herceg úgy vélte, unokatestvére túlon túl sokat hallgatta a trubadúrokat, ám a gróf és újdonsült arája boldogan éltek, és alig egy évvel menyegzőjük után, amikor Jeanette betöltötte tizenhatodik évét, fiuk is született. A herceg után Károlyra keresztelték a gyermeket, ám a herceg korántsem érezte megtiszteltetve magát. Többé nem volt hajlandó találkozni Jeanette-tel, és unokaöccsével is hűvösen viselkedett.

Ugyanabban az évben az angolok nagy erővel sorakoztak fel Montforti János támogatására, akiben Bretagne igazi

herceget látták. A francia király erősítést küldött unokatestvérének, Károlynak, akit viszont ő tartott Bretagne tényleges urának. Kitört a polgárháború. Armorica grófja ragaszkodott hozzá, hogy asszonya és csecsemő korú gyermeke térjenek vissza Jeanette apjának La Roche-Derrien-i házába, lévén Plabennec kastélya túlon túl kicsi volt, rászorult a felújításra, és túl közel esett a hódítók erőihez.

Azon a nyáron a kastély csakugyan az angolok kezére került, épp ahogyan Jeanette férje gondolta, majd a rákövetkező évben Anglia királya újabb sereget küldött Bretagne-ba, és ez a sereg visszaverte Károly bretagne-i herceg erőit. Nem került sor döntő ütközetre, inkább számtalan véres összecsapást vívtak. Az egyik ilyen közelharcban, amelyet egy meredek völgy sövénykerítései között vívtak meg, Jeanette férje is megsebesült. Felemelte sisakjának ellenzőjét, hogy kiáltásával bátorítsa az embereket, és egy nyílveendő egyenesen a szájába fúródott. A szolgák hozták el a grófot a Jaudy folyó melletti házba, ahol öt napra rá kiszendvedt. Öt teljes napig mardosta a kín, nem tudott enni, és levegőhöz is alig jutott, ahogy sebe elmérgedett, és a vér a torkára alvadt. Huszonegy éves volt, lovagi tornák bajnoka, és a végén már csak zokogni tudott, akár egy éretlen kölyök. A halálát fulladás okozta, Jeanette pedig világgá sikoltotta gyászát és bosszúszomját.

Ekkortól kezdődött Jeanette nyomorúsága. Özvegy lett, *la veuve Chenier*, és férje halála után nem egészen hat hónappal a vérhas a szüleitől is megfosztotta. Alig töltötte

be a tizennyolcadik évét, fia, Armorica grófja pedig a kettőt, Jeanette megörökölte atyja vagyonát. Eltökélte magát, hogy visszavág a gyűlöletes angoloknak, akik meggyilkolták férjét, és saját költségen felszerel két hajót az angol utánpótlás fosztogatására.

Monsieur Belas, aki ügyvédként már apját is szolgálta, igyekezett eltántorítani őt ettől a tervtől. Jeanette vagyona nem tart örökké, figyelmeztetett, és semmi sem képes úgy felélni a pénzt, mint a hadihajók felszerelése. Azok ugyanis ritkán hajtanak hasznot, hacsak nem véletlenségből. Akkor már jobb, tanácsolta az ügyvéd, ha kereskedésre használja a hajókat.

– A lannioni kalmárok szép hasznot csinálnak a spanyol borból – vetette fel. Az ügyvéd megfázott a télen, és akkor is nagyot tüsszentett. – Kivételesen szép hasznot – toldotta meg sokatmondóan. A bretonok nyelvén beszéltek, bár ha a szükség úgy hozta, ő és Jeanette a franciával is remekül boldogult.

– Nincs szükségem spanyol borra – vetette ellene Jeanette –, angol lelkekre annál inkább.

– Abban nincsen haszon, úrnőm. – Belas még most is különösnek találta, hogy „úrnőmnek” kell szólítania Jeanette-et, akit gyermekora óta ismert, és aki mindig csak a kis Jeanette volt a számára. Csakhogy a kis Jeanette időközben rangon felül megházasodott, majd megözvegyült, és meg kell adni, akaratos özvegy lett belőle.

– Angol lelkeket nem bocsáthatunk áruba, úrnőm – mutatott rá Belas tapintatosan.

- Hacsak nem az ördögnek - vetett keresztet Jeanette. – De spanyol borra akkor sincs szükségem, Belas. Megélünk a bérletekből.
- A bérletekből! – kiáltott fel gúnyosan Belas. Magas, ösztövé, ritkás hajú, de mindenekelőtt csavaros eszű férfiú volt. Sokáig és jól szolgálta Jeanette apját, ezért kellőképpen neheztelt amiatt, hogy a kalmár nem emlékezett meg róla végakaratóban. Minden Jeanette-é lett, kivéve egy kisebb hagyatéki részt, amely Pontrieux szerzeteseinek jutott, hogy azok cserébe misét mondjanak a halott ember lelke üdvéért. Belas azonban leplezte neheztelését.
- Plabennec-ből semmilyen jövedelmünk sincs – magyarázta Jeanette-nek. – Az angolok elfoglalták, és mit gondol, meddig szedhetjük még be a bért atya földjei után? Az angolok nemsokára ott is ott lesznek. – Az angol sereg megszállta a meg nem erősített Tréguiert, amely gyalogosan alig egy órányira esett észak felé, és lerombolták az ottani katedrális tornyát, csak mert néhány számszerűs onnét vette célba őket. Belas remélte, hogy az angolok hamarosan visszavonulnak, hiszen benne jártak a télben, és a készleteik gyorsan fogytak. Ugyanakkor attól tartott, hogy távozásuk előtt még maradt idejük feldúlni La Roche-Derrien környékét. És ha ezt megtették, Jeanette birtokai egy csapásra értéktelenné váltak.
- Hogyan fizetnek bért egy felperzselt birtok lakói? – tette fel a kérdést.
- Nem érdekel! – csattant fel a nő. – Eladok mindent, ha kell, mindent! – Kivéve férje páncélját és fegyvereit. Azok

az igazi értékek, és egy napon át is adja őket fiának.

Belas felsóhajtott ekkora ostobaság láttán, majd összehúzta magán fekete köpenyét, és közelebb görnyedt a tűzhelyben pattogó erőtlen lángokhoz. A közeli tengerről fagyos szél szakadt fel, s a huzat sípolva száguldott át a kéményen.

– Ha megengedi, úrnőm, adnék néhány tanácsot. Először is, az üzletről – Belas elhallgatott, amíg megtörölte orrát kabátja hosszú fekete ujjában. – Bár gyengélkedik, találhatok valakit, aki éppoly jól viszi majd, mint atyja tette, és akivel aláíratok egy szerződést, amelynek értelmében tisztességgel megfizeti a haszonból járó részt. Másodszor, úrnőm, gondolkodnia kellene egy újabb házasságon. – Megállt, láthatóan heves tiltakozásra számított, Jeanette azonban nem szólt. Belas felsóhajtott. Milyen szép! Tucatnyi férfi is akad a városban, aki feleségül venné, de mióta hozzáment egy arisztokratához, magasan hordja az orrát, és már nem érné be, csak egy hasonlóan rangbéli kérővel. – Özvegyként, úrnőm – folytatta az ügyvéd óvatosan –, most még tekintélyes vagyonnal rendelkezik, ám a vagyon előbb elolvad, mint az áprilisi hó. Keressen egy férfit, aki megoltalmazza, a fiával és a vagyonával együtt.

Jeanette meredt tekintettel fordult felé.

– Enyém volt a keresztény világ legnemesebb férje! Mit gondol, hol találhatnék hozzá hasonlót?

Olyanok, mint Armorica grófja, gondolta az ügyvéd, számolatlanul akadnak, csak éppen valamennyi páncél mögé bújt vadállat, aki nemes sportnak tartja a háborúzást.

Jeanette-nek egy bölcs és előrelátó kalmár kellene, esetleg egy jómódú özvegy, bár Belas gyanította, hogy ezt a lehetőséget nem is érdemes említenie.

– Ne feledje a régi mondást, úrnőm – mondta jobb híján. – Amíg a nyúl vigyáz a csordára, jóllaknak a farkasok.

Jeanette megrázkódott az indulattól.

– Elfeledkezik magáról, Monsieur Belas. – Kimért mozdulattal elbocsátotta a férfit, és másnap az angolok érkeztek La Roche-Derrienhez. Jeanette elővette a férje számszeriját, amelyet közös kincseikkel együtt rejtegetett, és csatlakozott a védőkhöz. Pokolba Belas-val és a tanácsaival! Úgy fog harcolni, mint bármelyik férfi, és Károly herceg, aki megvetette származása miatt, idővel megtanulja, hogy tisztelje, támogassa, és fiára ruházza elhalt férje birtokait.

Így lett Jeanette-ből Feketerigó, így haltak meg nyilaitól a falakat ostromló angolok, így merült feledésbe Belas tanácsa, és Jeanette most végre úgy érezte, hogy a város védőinek sikerült megértetniük az angolokkal, hogy felesleges minden további erőfeszítés. Minden a legnagyobb rendben lesz. Jeanette ebben a hitben tért aludni, és egy hete most először azonnal elnyomta az álom.

Thomas lekuporodott a folyó mentén. Át kellett törnie az égerek során, mielőtt elérhette a partot, ahol lehúzta csizmáját és nadrágját. Legjobb lesz csupasz lábbal menni, döntötte el, így legalább a csizmája nem ragad bent az iszapban. Hideg lesz a víz, már-már fagyos, mégsem emlékezett olyan időkre, amikor boldogabb lett volna.

Szerette ezt az életet, miközben Hookton, Oxford és az atyja emléke szinte feledésbe merült.

– Vegyétek le a csizmátokat – szisszent rá Thomas a húsz íjászra, aki elkísérte az úton –, és vessétek a nyakatok köré a tarisznyát.

– Miért? – zsörtölődött egy hang a sötétben.

– Hátha beléd fojtja a szót – mordult rá Thomas.

– Mert így nem lesz vizes a nyílveendő – magyarázta másvalaki segítőkészen.

Thomas a nyaka köré kötötte a maga tarisznyáját. Az íjások nem hordozták a tegez, mint a vadászok, lévén a tegez felül nyitottak voltak, így könnyen kihullhattak a nyílveendő, amikor az ember szaladt vagy átmászott egy sövényen. A tegezben tárolt nyilak az esőben könnyen megnedvesedtek, márpedig nedves tollal kiszámíthatatlan a nyílveendő röpte. Épp ezért az igazi íjások mindig viasszal vízhatlanná tett, és zsinórral lekötött szájú vászonzsákot használtak. A zsákot fűzfavessző merevítésekkel is ellátták, hogy a vászon ne nyomhassa meg a tollakat.

Will Skeat leoldalazott a folyópartra, ahol a tucatnyi férfi halomba gyűlt a gyékények fedezékében. Megborzongott a folyóvízről felszakadó hideg szélben. Az égbolt keleten még most is sötétben borult feléjük, csak a La Roche-Derrien sáncain lángoló tüzek felől szűrődött le némi világosság.

– Minden csendes és nyugodt – bökött fejével Skeat a város felé.

– Imádkozunk, hogy aludjanak – bólintott Thomas.

– Jó nekik. Én már azt is elfeledtem, milyen egy ágy. –

Skeat félrelépett, hogy egy újabb embert engedjen lesurranni a folyópartra. Thomas meglepetten ismerte fel Sir Simon Jekyllt, aki olyan lekezelő gúnnyal bánt vele az earl sátrában.

– Sir Simon – mordult fel Skeat, alig leplezve tulajdon megvetését – szót akar váltani veled.

Sir Simon elfintorodott, amint orrát megcsapta az iszap bűze. Javarészt a város ürüléke, gondolta. Még szerencse, hogy nem neki kell csupasz lábbal átgázolnia ezen a mocskon.

– Biztos benne, hogy képes lesz áthatolni a cölöpkerítésen? – kérdezte Thomast.

– Másképp bele se vágnék. – Thomas nem is bajlódott azzal, hogy megpróbáljon tisztelettudónak látszani.

Thomas hangneme felajzotta Sir Simon idegeit, de a lovag uralkodott indulatán.

– Az earl – folytatta fellengzősen – megadta nekem a tisztességet, hogy a falak elleni rohamot vezessem. – Hirtelen elhallgatott, és Thomas figyelmesen várta a beszéd végét, ám Sir Simon csak állt és némán, ingerült arckifejezéssel meredt rá.

– Vagyis Thomas beveszi a falat – szólalt meg végül Skeat –, hogy biztonságossá tegye az ön létráinak?

– Semmi szükségem arra – Sir Simon ügyet sem vetett Skeatre, és továbbra is egyenesen Thomashoz intézte a szavait –, hogy az embereim előtt érkezzenek a városba. Aki fegyverest csak látunk, egyből megöljük, ugye, megértette?

Thomas kis híján gúnyosan kiköpött. Az ő emberei ijászok,

márpedig az ellenség egyetlen katonája sem hordoz olyan hosszú íjat, mint az angolok, így összetéveszteni is nehéz lenne őket a város védelmezőivel. Akárhogy is, tartotta a nyelvét, és komoran bólintott.

– Az íjásaival csatlakozhat a rohamhoz – ment tovább Sir Simon –, de csak ha aláveti magát a parancsnokságomnak.

Thomas újra bólintott, és Sir Simon, akit ez az arcátlanság még inkább feldühített, sarkon fordult és elviharzott.

– Micsoda egy vadbarom – morogta Thomas.

– Csak szeretné mindenki előtt a húsfazékba dugni az orrát – vonta meg a vállát Skeat.

– Engedte neki, hogy használja a létráinkat? – kérdezte Thomas.

– Ha ő akar lenni az első, hát csak legyen. A létra is csak fából van, Tom, és ha eltörik, inkább ő bucskázzon le róla, mint én. Amellett szerintem jobb lesz, ha követünk a folyón felfelé, de ezt nem mondjuk meg Sir Simonnak. – Skeat elvigyorodott, majd keservesen káromkodni kezdett, amikor a folyó déli partjának sötétjéből hangos csattanás hallatszott. – Az átkozott fehér patkányok – morgolódt, majd beleveszett az árnyakba.

Fehér patkánynak a János herceghez hű bretonokat nevezték, akik fehér hermelines jelvényt viseltek. Jó hatvan breton számszerűen csatlakozott Skeat katonáihoz és fűrösztötte nyilakban a falakat, amikor a támadók nekitámasztották létráikat a sáncoknak. Ők voltak azok, akik zajongásukkal felverték az éjszaka csendjét, és a hangjuk egyre csak erősödött. Valami ostoba elindult a

sötétben, belebotlott az egyik breton jókora pajzsába, amely mögött a számszerijakat szokták újratölteni az ostrom idején, mire pillanatokon belül bösz lökdösődés és zajongás támadt. A védők persze maguk is felfigyeltek a hangokra, és lángoló szénakötegeket kezdtek átdobálni a falakon, majd rákezdte az egyik templom harangja, azután egy másik, és Thomas még csak bele se gázolhatott a folyóba.

Sir Simon Jekyll, akit megriasztott a váratlan harangszó és a lángoló szalma, kiáltozni kezdett, hogy azonnal indítsák meg a rohamot.

– Előre a létrákkal!

Védők rohantak La Roche-Derrien falain, és megérkeztek az első lövedékek a sáncok felől, amelyeket rőt fénybe vontak a lángoló bálák.

– Várjatok még azzal az átkozott létrával! – mordult rá Will Skeat embereire, majd aggodalmas tekintettel fordult Thomas felé. – Most mi legyen?

– Amondó vagyok, hogy most a kutya se figyel ránk – felelte Thomas.

– Akkor mégis mégy?

– Ha már nincs jobb dolgom, Will.

– Átkozott fehér patkányok!

Thomas belevezette embereit az iszapba. A gyékények segítségükre voltak, de nem annyira, amennyire elvárták volna, ezért csúszkálva-botladozva közeledtek a cölöpökhöz, és Thomas úgy érezte, Arthur király és a kerekasztal minden lovagja fel fog ébredni ekkora zsvajtól. Valamennyi templom harangja rákezdte, harsogtak a

trombiták, üvöltöztek a katonák, vonyítottak a kutyák, kukorékolnak a kakasok, recsegték és ropogtak a számszerijak, ahogyan megfeszítették, majd hirtelen feloldották őket.

A falak Thomas jobbán tornyosultak. Eltűnődött, vajon megtalálná-e rajtuk Feketerigót. Már kétszer is látta az asszonyt, és egész rabul ejtette arcának szilajsága, vadul csapkodó fekete haja. Tucatnyi más íjász is látta őt, és valamennyi képes volt száz lépésről keresztülllőni egy nyakláncon, az asszony mégis élt. Elképesztő, gondolta Thomas, mire nem képes egy csinos kis arc.

Ledobta utolsó gyékényét, és ily módon elérte a facölöpöket, az iszapba lesüllyesztett egész fatörzseket. Emberei felzárkóztak hozzá, és nekivetették vállukat az akadálynak, amíg a korhadt fa szalmaként el nem pattant. A cölöpök hatalmas zajt vertek, amint belecsapódtak a vízbe, de még ez is belefűlt a város felől hallatszó hangzavarba. Jake, az exeteri fogházból szabadult kancsal gyilkos, odahúzódott Thomas mellé. Tőlük jobbra esett a fából ácsolt rakodópart, végében a hevenyészett létrával. Közeledett a pirkadat, és keletről erőtlen, koszos szürke fénynyaláb rajzolta ki a Jaudy felett épített híd körvonalát. Tetszetős kőhid volt, az egyik végében barbakánnal, és Thomas előre rettegett az őrtoronyban megbúvó katonáktól; de eddig senki sem fújta riadót, és egyetlen nyílvesző sem süvített feléjük a nyugodt víztükör felett.

Thomas és Jake elsőként kapaszkodott fel a létrán, majd Sam, Skeat legifjabb íjásza következett. A faemelvény egyben ácstelepként is szolgált, és egy kutya eszelős

igyekezettel ugatott a farönkök között, ám Sam elővont késsel beleveszett a sötétbe, és az ugatás nemsokára abbamaradt.

– Jó kiskutya – morogta Sam, amint visszatért.

– Fel a húrokkal – fordult hátra Thomas. Megfeszítette a kenderből font ideget fekete íján, majd kibontotta a nyilakkal teli vízhatlan zsákokot.

– Utálom ezeket a nyavalyás dögöket – folytatta zavartalanul Sam. – Az egyik megharapta anyámat, amikor viselő volt velem.

– Akkor ezért vagy ilyen veszett – jegyezte meg Jake.

– Tartsátok a szátokat – emelte fel a hangját Thomas. Egyre több íjász kapaszkodott fel a rakpartra, amely vészesen inogni kezdett alattuk, és azt is láthatták, hogy a meghódításra váró falakon most már csak úgy hemzsegnek a védők. Az angol nyilvesszők fehéren izzottak fel a védők tüzeinek fényében, amint átszisszentek a falak felett, hogy a város kunyhóinak szalmafedeles tetőibe fúródjanak. – Talán mégis meg kellene nyitnunk a déli kaput – vetette fel Thomas.

– Sétáljunk keresztül a városon? – kérdezte Jake aggodalmasan.

– Nem olyan nagy város ez – vont a vállát Thomas.

– Elment az eszed – csóválta a fejét Jake, de vigyorgott közben, így Thomas akár bóknak is vehette szavait.

– Akárhogy is, én megyek. Sötét lesz az utcákon, senki sem figyel majd fel az íjakra. Biztonságban odaérünk.

Tucatnyi ember követte Thomast, míg a többiek nekiláttak kifosztani a közeli épületeket. Egyre többen és többen

érkeztek az átszakított cölöpkerítés felől, és Will Skeat is inkább mindenkit ebbe az irányba terelt, mint hogy céltalanul várakozzanak a falak alatt. A védők meglátták az iszapban sorjázó katonákat, és bőszen lövöldözni kezdtek rájuk a városfal végéből, ám az első támadók ekkorra már az utcákat járták.

Thomas végigbotorkált a városon. Szuroksötét volt a sikátorokban, nemigen tudhatta, merre jár, bár ha felfelé kapaszkodott azon a dombon, amelyre a város épült, előbb-utóbb el kellett érnie a dombgerincet, majd onnét lefelé haladva a déli kaput. Emberek rohantak el mellettük, de láthatóan senki sem ismerte fel bennük a gyűlölt angolokat. A harangok fülsüketítően zúgtak. Gyermekek bőgtek, kutyák vonítottak, sirályok sikongattak, és a zajongás kezdte felőrölni Thomas idegeit. Micsoda képtelen ötlet, gondolta. Lehet, hogy Sir Simon már meg is mászta a falakat? Talán csak az időt vesztegeti? A fehér tollas nyílveszők azonban lankadatlanul hulltak a zsúpfedőkre, ami arra utalt, hogy a várost még nem vették be, ezért neki is tovább kellett mennie. Kétszer is zsákutcában találta magát, és másodszor, amikor visszafordult a széles főútra, kevés híján beleszaladt egy papba, aki épp akkor sietett elő a templomból, hogy fáklyát tegyen az egyik külső tartóba.

– Siess a sáncokra! – förmedt rá a pap, majd meglátta a hosszú íjakat a férfiak kezében, és eltátotta száját, hogy riadót kiáltson.

A hang sosem hagyhatta el a torkát, miután Thomas fekete ijának vége a gyomrába fúródott. A férfi összegörnyedt,

levegő után kapdosott, Jake pedig gyakorlott mozdulattal elmetszette a torkát. A pap gurgulázó hangokat hallatott, amint elterült a kövezeten, és Jake összeráncolta a homlokát, míg a kellemetlen zaj fokozatosan abba nem maradt.

– Ezért még a pokolra kerülök – mormolta.

– Amúgy is oda kerülnél – legyintett Sam –, mint mi mindannyian.

– Mind a mennybe kerülünk – vetette ellene Thomas –, de csak ha nem piszmogjuk el az időt.

Hirtelen sokkal merészebbnek érezte magát. Mintha a pap lelkével együtt tulajdon félelme is elpárolgott volna. Nyílveessző fúródott a templomtoronyba, és hullott bele a sikátor sötétjébe, amint Thomas elvezette embereit a templom mellett, és váratlanul La Roche-Derrien főutcáján találta magát, amely meredeken ereszkedett az őrtüzekkel megvilágított déli kapu felé. Thomas visszahúzódott a templom melletti sötétbe. Az utcán hemzsegték a fegyveresek, bár valamennyien a város fenyegetett oldala felé rohantak. Amikor Thomas legközelebb kinézett, a domboldalon már teremtett lelket sem látott. Csak a kapu feletti sáncon állt két őrszem. Thomas felhívta rájuk emberei figyelmét.

– Halálra válnak, amint meglátnak minket – mondta. – Lenyilazzuk a nyavalyásokat, és kinyitjuk a kaput.

– Lehetnek mások is – vetette közbe Sam. – Ott egy őrház.

– Akkor azokat is megöljük – intette le Thomas. – Gyerünk, indulás!

Kiléptek az utcára, haladtak néhány méter, majd előhúzták

íjait. A nyílvevők kiröppentek, és a sáncon álló két őrszem felbukott. Egy katona lépett elő a toronyban kialakított őrházból, és tátott szájjal az íjászokra meredt, de mielőtt bárki is felajzhatta fegyverét, visszalépett a házba, és elreteszelte az ajtót.

– A miénk! – kiáltotta Thomas, és vad rohamra vezette embereit a kapu ellen.

Az őrház zárva maradt, így senki sem próbálta megállítani az íjászokat, akik felemelték a keresztrudat, és kitárták a két nagy kapuszárnyat. Az earl emberei meglátták a nyitott kapukat, felismerték az angol íjászok körvonalát az őrtüzek fényében, és a sötétségből félelmetes üdvivalgás harsant, amely tudatta Thomasszal, hogy a bosszúra szomjas csapatok megindultak feléjük.

Ami azt is jelentette, hogy gyötrelmes időszak kezdődött La Roche-Derrien számára. Az angolok bevették a várost.

Jeanette a harangokra ébredt, amelyek mintha a világvégét zengték volna, amikor a holtak kikelnek sírjaikból, és a pokol kapui kitárultak a bűnösök seregei előtt. Először ösztönösen fia ágya felé indult, de a kis Károly biztonságban volt. Láthatta csillogó szembogarait a sötétben, amelyet hiába próbáltak szétosztatni a fojtottan izzó fahasábok.

– Mama? – sírt fel a gyermek.

– Csitt – nyugtatgatta a kisfiút, majd szaladt, hogy kinyissa az ablaktáblákat. Keleten, a háztetők felett, szürkés fény áramlott szét, majd léptek zaja hallatszott az utcán, és amikor mélyen kihajolt az ablakon, már a kardot, számszeríjat és lándzsát szorongató fegyvereseket is

láthatta. A város központjában kürt harsant, majd a többi templom harangja is riadót kezdett zengeni a haldokló éjszakában. A Mária-templom repedt harangja éles, üllőszerűen pengő hangot hallatott, amely még riasztóbbnak tűnt a fülében.

– Madame! – kiáltotta egy szolgáló, berontva a szobába.

– Ismét támadnak az angolok. – Jeanette rákényszerítette magára a nyugodt hangnemet. Nem viselt mást, csak az éjszakai vászoninget, és hirtelen végigfutott rajta a hideg. Köpenyéért nyúlt, megkötötte a nyakán, majd karjaiba vette a fiát.

– Minden rendben lesz, Károly – próbálta megnyugtatni a gyermeket. – Az angolok megint támadnak, ez minden.

Pedig korántsem volt biztos magába. Olyan vadul zengtek a harangok. Nem a szokványos harangszót hallotta, amely bezengte az unalomig ismétlődő támadásokat, de a rémült hangzavart, mintha a kötelekbe kapaszkodó férfiak zajongásukkal igyekeztek volna visszaverni a rohamot. Újra kihajolt az ablakon, és látta, hogy angol nyílveszők röppennek a házak teteje felett. Hallotta azt is, ahogyan tompán a szalmába csapódnak. A városbéli kölykök eddig is remek játéknak tartották, hogy összeszedegették az ellenséges nyílveszőket, és ketten máris megsérültek, amint lecsúsztak a tetőről. Jeanette érkezettnek látta az időt, hogy felöltözzék, de előbb még meg akarta tudni, pontosan mi is történik, ezért átadta Károlyt a szolgálonak, majd lesietett a lépcsőn.

Az egyik konyhai szolgálóval a hátsó ajtónál futott össze.

– Mi történt, madame?

– Újabb támadás, ez minden.

Kireteszelte az udvarra nyíló ajtót, majd a templomhoz vezető magánbejárathoz szaladt, amikor egy nyílvesző megtalálta a templomot és csattogva hullt le az udvarra. Felnyitotta a templom ajtaját, majd elkezdett felfelé kapaszkodni a meredek létrán, amelyet még atyja ácsolt. Louis Halevyt nemcsak ájtatossága ösztökélte arra, hogy felépítse ezt a tornyot. Lefentről láthatta a folyón közelgő hajóit, amellet e mellvédfal mögül nyílt a legszebb kilátás La Roche-Derrienre. Jeanette szinte megsüketült a félhomályban ingázó harangtól; minden haragütés újabb ostromot intézett a dobhártyája ellen. Eloldalazott a harang mellett, fellökte a létra tetején nyíló csapóajtót, és kimászott a kilátóba.

Az angolok bizony közeledtek. Látta a hullámzó embertömeget a védőfal folyó felőli pereménél. Keresztülgázoltak az iszapon, és patkánysereggént árasztották el a kidöntött cölöpöket. Istennek szent anyja, gondolta, Istennek szent anyja, de hiszen akkor már a városban vannak! Lesietett a létrafokokon.

– Itt vannak! – kiáltott rá a papra, aki a harangkötelet rángatta. – A városban vannak!

– Előre! Előre! – harsogták az angolok.

Jeanette keresztülvágott az udvaron, és felrohant a lépcsőkön. Felkapta ruháit a székről, majd megpördült, amikor az angol katonák hangja már az ablak alatt harsant fel. Azonnal megfélemedezett ruháiról, és karjaiba vette Károlyt.

– Édes Istenem – imádkozott –, ments meg bennünket.

Istennek szent anyja, ne hagyd, hogy bajunk essék. – Sírva fakadt tehetetlenségében. Károly is felsírt, amiért túlságosan szorosan vonta magához, ő pedig megpróbálta megvigasztalni.

Üdvrivalgás harsant az utcákon, és az ablakból láthatta, hogy a sötéten örvénylő folyam a városközpont felé hömpölyög. Zokogva rogyott össze az ablak mellett. Károly teli torokból üvöltött. Két újabb szolga húzódott be a szobába, és valamiért azt gondolták, Jeanette megoltalmazhatja őket, pedig már nem volt oltalom. Az angolok eljöttek értük. Az egyik szolga belökte a hálószobába vezető ajtó reteszét, de ugyan mire mehettek ezzel?

Jeanette-nek eszébe jutottak férje elrejtett fegyverei, és a spanyol kard éles pengéje; azon tűnődött, lenne-e elég mersze a mellkasának támasztani a kard éles hegyét, azután beledőlni a pengébe. Inkább így haljon meg, mint a gyalázatban, de mi lesz akkor a kisfiával? Vigasztalanul zokogott, azután hallotta, hogy valaki verni kezdi az udvarra vezető öles kaput. Fejszével esnek neki, gondolta, amint a csapásokat hallgatta, amelyekbe mintha az egész ház beleremegett volna. Egy asszony sikoltott a városban, majd egy másik, és válaszul felharsant a tivornyázó angolok erőszakos üvöltése is. A templomok harangjai, egyik a másik után, szépen elcsendesedtek, míg nem maradt más, csak a repedt harang magányos pengése. A fejsze tovább hasogatta a kaput. Vajon fel fogják ismerni? – tűnődött. Milyen diadalmasan állt meg a sáncokon, és lövöldözött férje számszerijével az ostromlókra. Még a jobb vállát is

megsebezte miattuk, de egy cseppet sem bánta, és abba a hitbe ringatta magát, hogy minden kilőtt nyílvezzővel csökken az angolok esélye.

Senki sem hitte, hogy betörhetnek a városba. És különben is, miért ostromolják La Roche-Derrient? Nincs itt semmi, csak a kikötő, de annak se sok haszna, hiszen a nagyobb hajók még a dagály tetőzésekor se köthetnének ki itt. Az angolok, gondolták a városlakók, csak erejüket fitogtatják, és hamarosan arrébb vonulnak. Most mégis itt vannak. Jeanette felsikoltott, amint a fát repesztő fejsze hangja megváltozott. Áttörtek, és most kétségkívül leemelik a keresztrudat. Lehunyta szemeit, és megrázkódott, amint a kapu a kockaköveket karistolva kitárult. Ó, Istennek szent anyja, fohászkodott, ne hagyj el minket!

Odalent kiáltások harsantak. Lábak dobogtak a lépcsőkön. Férfiak kurjongattak egy idegen nyelven.

Légy velünk most és halálunk óráján, mert az angolok eljöttek értünk.

Sir Simon Jekyll alig látott a méregtől. Felkészült rá, hogy megmássza a létrákat, ha – bár ebben kételkedett – Skeat ijászai elfoglalnák a falakat. Ám a sáncokat se szó, se beszéd elfoglalták, amikor neki kellett volna elsőként behatolnia a városba. Pedig már látta magát, ahogyan levágja a néhány halálra vált védőt, mielőtt keresne egy kifosztásra váró gazdag házat.

De semmi sem úgy alakult, ahogyan elképzelte. A város felébredt, a falakon védők hemzsegték, és a létrák még csak meg sem indulhattak, amikor Skeat embereinek

valahogy mégis sikerült beverekedniük magukat a folyó mocskából a városba. Azután a város déli oldalán felhangzó diadalmas üvöltés tudatta, hogy a kapu tárva-nyitva áll, ami azt jelentette, hogy az egész nyavalyás hadsereg Sir Simon előtt masírozhatott be La Roche-Derrienbe. Keservesen szitkozódott, így semmi sem marad neki!

– Nagyuram? – Sir Simon egyik embere tudni akarta, hogyan jutnak az asszonyokhoz és az értékekhez most, hogy a falak kezdenek megürülni, lévén a védők immár családjuk és otthonuk védelmével vannak elfoglalva. Gyorsabb, sokkalta gyorsabb lett volna az iszapon keresztül, csak hogy Sir Simon nem akarta bepiszkolni új csizmáját, ezért előrendelte a létrákat.

A létrákat frissen kivágott fából ácsolták, a fokok veszedelmesen meghajlottak a súly alatt, amint Sir Simon felfelé kapaszkodott, de végül egyetlen védő sem próbálta felvenni vele a harcot, és a létrák is kitartottak. Átpréselte magát a lőrésen és elővonta kardját. A sáncokon féltucatnyi, nyílvevesszőkkel leterített védő hevert. Kettő közülük még éltek, és Sir Simon ledöfte a közelebbit. A férfi az ágyból ugrott ki, nem viselt vértet, de még bőrkabátot sem, az öreg, rozsdás kard mégis csak a legnagyobb erőfeszítések árán öklelte fel. Nem szúrásra, hanem vágásra készült. Az új, legfinomabb európai acélból kovácsolt pengék állítólag a láncinget és a bőrt is könnyűszerrel átjárták, ám Sir Simonnak minden erejére szüksége volt, amíg az ősi pengét átvezette a férfi mellkasán. És ugyan mi esély arra, gondolta Sir Simon

keserűen, hogy jobb kardot talál magának egy ilyen nyomorúságos helyen?

Kőlépcsők vezettek le az utcára, amelyeken hemzsegték a térdig sáros angol íjászok és fegyveresek. Betörték a házakba. Az egyik férfi egy kitekert nyakú ludat szorongatott, a másik nagy halom ruhát cipelt. Megkezdődött a fosztogatás, és Sir Simon még mindig a sáncokon vesztegelt. Üvöltve noszogatta embereit, amikor elegen gyűltek össze a fal tetején, levezette őket az utcára. Egy íjász teli hordót gurított ki egy pince ajtaján, egy másikuk karjánál fogva vonszolt maga után egy fiatal lányt. Merre induljon? Ez volt Sir Simon problémája. A legközelebbi házakat kivétel nélkül kifosztották, és a délről felharsanó üdvrivalgás tudatta, hogy az earl serege épp most foglalja el a városnak azt a részét. A városlakók közül sokan, miután rájöttek, hogy minden elveszett, az íjászok szeme láttára rohantak át a hídon és menekültek el az éjszakába.

Sir Simon úgy döntött, keletnek indul. Az earl emberei délen dőzsöltek, Skeat emberei megmaradtak a nyugati fal mellett, így a legjobb esély a keleti negyedben kínálkozhatott. Elrobogott Skeat sáros íjászaival mellett, és embereit a híd felé vezette. Rémült városlakók szaladtak el mellette, ügyet sem vetve rá és abban reménykedve, hogy Sir Simon viszonzza ezt a szívességet. Átkelt a hídra vezető főutcán, és meglátta a folyóparton sorakozó nagy házak előtt vezető széles utat.

Kalmárok, gondolta Sir Simon, zsíros kalmárok zsíros haszonnal. Az ébredező fényben feltűnt előtte egy

kapubejárat, amely fölött díszes címert helyeztek el. Egy nemes háza.

– Kinek van fejszéje? – szolt hátra embereinek.

Az egyik fegyveres előrelépett, Sir Simon pedig a vaskos kapura mutatott. A ház földszintjén ablakok nyíltak, de valamennyit karvastagságú fémrudak tagolták, amit Sir Simon kedvező jelként ítélt. Hátralépett, hogy a fejszés férfi a kapuhoz férhessen.

A fejszés értette a dolgát. Lyukat vágott azon a helyen, ahol a kereszttrudat sejtette, s miután áttört, karjával benyúlt a hasadékba, majd feltolta a kereszttrudat, amíg az ki nem fordult a tartóvasakból. Sir Simon és ijászai kitárták a kapuszárnyakat. Sir Simon két emberét hátrahagyta a kapunál, azzal a paranccsal, hogy tartsanak távol minden fosztogatót jogos tulajdonától, majd bevezette többi emberét az udvarra. Elsőként a folyóparton kikötött két sajkát látta meg. Nem voltak túlon túl nagy hajók, de a törzsük így is szép pénzt ért, ezért megparancsolta négy ijászáznak, hogy vontassa partra őket.

– Ha bárki kérdezné, mondjátok azt, hogy az enyém, megértettétek? Csakis az enyém!

Újabb választás elé állt: a raktárak, vagy a ház? Esetleg az istálló? Utasította két fegyveresét, hogy keressék meg az istállót, és álljanak őrt az ott talált lovak mellett, majd berúgta a ház ajtaját, és hat megmaradt emberét a konyhába vezette. Két asszony felsikoltott. Ügyet sem vetett rájuk – öreg, megcsúnyult szolgálok voltak, ő pedig értékesebb prédára vadászott. Egy ajtó vezetett kifelé a konyha hátsó részében, és Sir Simon elküldte egyik ijászárt

abba az irányba, majd kardját maga elé szegezve keresztülsurrant a sötét előszobán át az elülső helyiségbe. Bacchust, a bor istenét ábrázoló kárpit függött az egyik falon, és Sir Simon kaján örömmel gondolt arra, micsoda kincsek lehetnek elrejtve mögötte. Addig kaszabolta a szövetet, amíg az magától le nem hullt a kampókról, ám mögötte nem volt más, csak a csupasz fal. Sir Simon felrúgott egy széket, majd meglátta a ládát és rajta a fénylő sötét lakatot.

– Nyissátok ki – parancsolta meg két ijászának. – Bármit is találtok benne, az enyém.

Ezután – ügyet sem vetve a két könyvre, amelyeknek semmi hasznát sem láthatta – visszatért az előszobába, és megindult felfelé a sötétbe burkolózó lépcsőkön.

Sir Simon megtalálta az ajtót, amelyik a ház elülső részében kialakított emeleti szobába vezetett. Be volt reteszelve, és egy asszony sikoltott fel a másik oldalon, amikor megpróbálta felfeszegetni. Hátrébb lépett, és csizmája sarkával akkorát rúgott az ajtóba, hogy a retesz átrepült a szobán, az ajtólap pedig félig leszakadt a zsanérokról. Amikor diadalmasan a szobába lépett, öreg kardja megcsillant a hajnal erőtlen fényében, és ő meglátta a fekete hajú asszonyt.

Sir Simon mindig is gyakorlatias embernek tartotta magát. Atyja előrelátó módon nem akarta, hogy fia tanulásra vesztegesse idejét, noha Sir Simon így is megtanult olvasni, és kinnal-keservel egy levelet is meg tudott írni. A hasznos holmikát kedvelte – vérebekeket és fegyvereket, lovakat és vérteket –, és megvetette az előkelősködés

múló divatját. Nyíja ellenben imádta a trubadúrokat, és a végtelenségig elhallgatta volna az énekeket az olyan gyengéd lovagokról, akik Sir Simon meggyőződése szerint két percet sem bírtak volna ki egy lovagi tornán. Az énekek és költemények úgy ünnepelték a szerelmet, mint ritka, az életet varázslatossá tévő érzelmet. Sir Simonnak nem volt szüksége poétákra, hogy saját fogalmai szerint gyakorolja a szerelmet, vagyis meghágjon egy parasztlányt a mezőn, vagy magáévá tegyen egy áléltól bűzlő cafkát valamelyik tavernában, ám amikor meglátta a fekete hajú teremtet, egyszerre megértette, miről is énekeltek azok a trubadúrok. Nem számított, hogy az asszony reszketett a félelemtől, hogy haja csapzottan tolakodott arcába, hogy arcára könnyek vontak barázdát. Sir Simon felismerte szépségét, s az nyílveesszőként hatolt belé. A lélegzete is elállt tőle. Ez hát a szerelem! Villámként hasított belé a felismerés, hogy sosem lehet boldog, ha nem birtokolja ezt az asszonyt – márpedig az övé lesz, hiszen az ellensége, elfoglalták a városát, és ő elsőként bukkant rá.

– Kifelé! – reccsent rá a szolgákra. – Kifelé!

A szolgák könnyek közt menekültek, Sir Simon pedig csizmája sarkával bezárta a törött ajtót, majd elindult az asszony felé, aki fia ágya mellett kuporgott, a gyermekkel a karjai között.

– Mi a neve? – kérdezte Sir Simon franciául. Az asszony megpróbált bátornak tűnni.

– Armorica grófnője vagyok – felelte. – És az öné, nagyuram?

Sir Simon kísértést érzett arra, hogy egy főrendi

méltósággal szerezzon magának jó pontot Jeanette-nél, de váratlanul feltörő érzelmei lelassították felfogását, és már hallotta is, ahogyan akadozva elárulja valódi nevét. Eközben lassan tudatára ébredt, hogy a helység egésze jómódról árulkodik. Az ágytakarót gazdagon kihímezték, a gyertyatartókat ezüstből öntötték, a kő kandalló két oldalán gyönyörűen megfaragott fapanelek ékesítették a falat. Sir Simon nekitolta az ágyat az ajtónak, hogy a meghittségnek legalább a látszatát megteremtse, majd közelebb lépett a tűzhöz, hogy átmelegedjen. Néhány szénkockát lökött a halódó tűzbe, és a meleg fölé tartotta átfagyott, kesztyűs kezeit.

– Ez lenne az ön háza, madame?

– Az enyém.

– Hát nem az uráé?

– Özvegy vagyok – húzta ki magát Jeanette.

Egy vagyonos özvegy. Sir Simon kevés híján keresztet vetett hálája jeleként. Angliában minden özvegy visszataszító, aszott denevér, na de ez! Ez itt egészen más. Ez az asszony méltó a lovagi tornák bajnokához, amellet láthatóan elég gazdag ahhoz, hogy megmentse őt birtoka és lovagi címe elvesztésének szegényétől. Talán még ahhoz is elég jó módú, hogy báróságot vegyen általa! Vagy mindjárt grófságot?

Elfordult a tűztől, és sugárzó mosolyt küldött az asszony felé.

– Azok odalent az ön hajói?

– Igen, monsieur.

– A háború törvénye szerint immár az enyéme. Itt minden

az enyém.

Jeanette összevonta a szemöldökét.

– Miféle törvény?

– A kard törvénye, madame, de azt hiszem, ön szerencsésnek vallhatja magát. Felajánlhatom önnek személyes védelmem.

Jeanette leült baldachinos ágya peremére, és szorosan magához ölelte Károlyt.

– A lovagiasság törvényei, nagyuram, mindenképp kezeskednek biztonságomról. – Összerezzen, amint egy közeli házból asszonyosikoly hallatszott.

– Lovagiasság? – vonta fel a szemöldökét Sir Simon. – Lovagiasság? Én csak az énekekben tapasztaltam ilyent, madame, a háborúban soha. A mi feladatunk megbüntetni Blois Károly követőit, amiért fellázadtak törvényes uruk ellen. A büntetés és a lovagiasság sosem jár együtt. – Összeráncolta a homlokát. – Maga az, Feketerigó! – ismerte fel hirtelen Jeanette-et a feltámadó tűz fényében.

– Feketerigó? – Az asszony láthatóan nem értette a szót.

– Ott harcolt a falakon! Megsebezte a karomat! – Sir Simon nem is annyira dühödtnék, mint inkább elképedtnék tűnt. Arra számított, hogy elragadja majd az indulat, amikor végre szemtől szembe találkozik Feketerigóval, de most képtelen volt kisajtolni magából ezt az érzelmet. Elmosolyodott. – Lehunyta a szemét, amikor a számszeríjjal lőtt, ezért nem talált célba.

– De célba találtam! – méltatlankodott Jeanette.

– Csak egy kis karcolás – mutatta meg Sir Simon lánccinge felsértett ujját. – De hát miért is harcol, madame, egy ilyen

hamis vezér oldalán?

– A férjem – felelte az asszony halkán – Károly herceg unokaöccse volt.

Szentséges isten, gondolta Sir Simon, szentséges isten! Micsoda fogás. Meghajolt előtte.

– Akkor hát a gyermeke – biccentett Károly felé, aki nyugtalanul tekingetett felé anyja karjai közül – egy igazi kis gróf?

– Az bizony – erősítette meg Jeanette.

– Gyönyörű gyermek – préselte ki magából Sir Simon a bókot. Károlyt valójában puffadt arcú átokfajzatnak tartotta, akinek a jelenléte visszatartotta őt attól, hogy leteperje a Feketerigót, és leckét adjon neki a háború valóságából. Most azonban már azt is pontosan tudta, hogy az anyját, a szépséges arisztokratát rokoni szálak fűzik Blois Károlyhoz, a francia király unokaöccséhez. Ez az asszony mérhetetlenül gazdag, és Sir Simonnak elemi érdeke, hogy meggyőzze róla, neki is az lesz a legjobb, ha osztozik vele becsvágán.

– Gyönyörű gyermek, madame – toldotta meg –, akinek apára van szüksége.

Jeanette szótlánul meredt rá. Szótlánul meredt Sir Simon üres arcára. A gumószerű orr és a határozott áll nem mutatta az intelligencia vagy az értelem mégoly parányi jelét sem. Önbizalma viszont határtalan, hiszen máris meggyőzte magát, hogy lehetősége lesz feleségül venni őt. Csakugyan komolyan gondolja? Meredten nézte tovább, majd rémülten sikoltott fel, amikor dühödtt üvöltés hallatszott az ablaka alól. Néhány íjász megpróbált bejutni a kapunál

hátrahagyott őrszemek mellett. Sir Simon kitárta az ablakot.

– Ez a hely az enyém – kiáltott le angolul. – Keressetek magatoknak saját prédát. – Visszafordult Jeanette-hez. – Látja, madame, hogy megvédelmezem?

– Mégis van hát lovagiasság a háborúban?

– A háború a lehetőségekről szól. Ön vagyonos, özvegy, tehát egy férfira van szüksége.

Az asszony tovább meredt rá nyugtalanítóan hatalmas szemeivel, szótlanul ekkora vakmerőség láttán.

– Miért? – kérdezte végül egyszerűen.

– Hogy miért? – Sir Simont meglepte a kérdés. Az ablak felé intett. – Hallgassa csak a sikolyokat. Mit gondol, mi történik az asszonyokkal, ha egy város elesik?

– De hát nem az imént mondta, hogy megoltalmaz engem? – mutatott rá.

– Meg is teszem. – Kezdte elveszíteni a beszélgetés fonálát. Ez az asszony, gondolta, lehet bármily gyönyörű, kétségbeejtően ostoba. – Én megvédem önt, ön pedig gondoskodik rólam.

– Mégis hogyan?

Sir Simon felsóhajtott.

– Itt van a pénze? Jeanette vállat vont.

– Van némi pénz odalent, nagyuram, a konyhában elrejtve.

Sir Simon dühödten ráncolta a homlokát. Hát ennyire ostobának nézi? Hogy ráharap a csalira, lemegy a földszintre, amíg ő egérutat nyer az ablakon keresztül?

– Egy dolgot én is tudok a pénzről, madame – mondta –, mégpedig azt, hogy sosem szabad olyan helyre rejteni,

ahol a szolgák rátalálhatnak. A pénzt mindenki a saját szobájába rejti. A hálószobába. – Felnyitotta a ládát, kiszórta tartalmát a padlóra, de nem bukkant semmi értékesre. Hirtelen ötlettől vezéreltetve kopogtatni kezdte a faragott falburkolatot. Valahol hallotta, hogy sok helyütt ilyen panelek fedik el a rejtekhelyeket, és szinte azonnal meg is hallotta a kongó hangot.

– Ne, monsieur! – kiáltotta Jeanette.

Sir Simon ügyet sem vetett rá, elővonta kardját, és kaszabolni kezdte a hársfa burkolatot, amely végigrepedezett és elvált a gerendáktól. Sir Simon ekkor hüvelyébe dugta kardját, és kesztyűs kezével rángatni kezdte a felhasadt fát.

– Ne! – jajveszékelt Jeanette.

Sir Simon meredten nézett maga elé. Pénzt is elrejtettek a panel mögött, egy egész hordóra való érmét, mégsem ez izgáta meg. Fáradozásának jutalma egy lovagi vért és egy olyan fegyverzet lett, amelyről Sir Simon eddig még csak nem is álmodhatott. Fénylő páncél, amelynek minden egyes darabját aprólékos részletek és arany berakások borították. Olasz munka? És az a kard! Amikor elővonta hüvelyéből, mintha magát az Excaliburt tartotta volna a kezében. A penge kékes fényvel ragyogott fel, és közel sem volt olyan nehéz, mint a sajátja, mégis csodálatosan kiegyensúlyozott. Poitiers híres kovácsainak műremeke, vagy ami még jobb, eredeti spanyol acél?

– Ez mind a férjemé volt – könyörgött Jeanette. – Mindössze ennyim maradt utána. Azt akarom, hogy egy napon Károly legyenek.

Sir Simon ügyet sem vetett rá. Végighúzta kesztyűs ujját a mellvért finom berakásán. Ez a darab egymagában megér egy birtokot!

– Ennyi maradt neki az apja után – esengett tovább Jeanette.

Sir Simon leoldotta övét, és hagyta a régi fegyvert a padlóra hullni, majd derekára kötötte Armorica grófjának kardját. Elfordult, végigmérte Jeanette-et, megcsodálta makulátlanul sima arcát. Ez volt az a háborús zsákmány, amiről mindig is álmodott, és amelynek létezésében olykor már maga is kételkedett: egy hordónyi arany, egy királyhoz méltó vértzet, egy bajnokhoz illő kard és egy asszony, akit egész Anglia irigyelni fog tőle.

– A páncél az enyém – jelentette ki –, miként a kard is.

– Ne, monsieur, kérem.

– Mit tehetne ellene? Megvásárolja tőlem?

– Ha kell, igen – bólintott Jeanette a hordó felé.

– Az is mind az enyém, madame. – Sir Simon, hogy nyomatékot adjon szavainak, az ajtóhoz vágta, kitárta, és lekiáltott két íjásznak, hogy azonnal jöjjenek fel. – Vigyetek le mindent – parancsolta –, és vigyázzatok rá. Ne higgyétek, hogy nem számoltam meg a pénzt, mert megszámláltam. Indulás!

Jeanette szótlánul figyelte a tolvajokat. Legszívesebben sírva fakadt volna az önsajnálattól, de nyugalmat erőszakolt magára.

– Ha elrabolja tőlem minden kincsem – fordult Sir Simonhoz –, hogyan vásároljam vissza a vértet?

Sir Simon újra nekilökte a gyermekágyat az ajtónak, majd

megajándékozta az asszonyt egy széles mosollyal.

– Van valami, amit felajánlhat a vértetéért cserébe, kedvesem – mondta megnyerően. – Birtokában van egy kincsnek, mint minden szép asszony. Ezt még felajánlhatja.

Jeanette néhány szemvillanásnyi időre lehunyta szemét.

– Angliában minden úriember ilyen, mint maga? – kérdezte végül.

– A fegyverforgatáshoz csak kevesen értenek ennyire – húzta ki magát Sir Simon büszkén.

Belekezdett volna, hogy tornagyőzelmeivel elkápráztassa Jeanette-et, ám az belé fojtotta a szót.

– Úgy értem – szólta hűvösen –, hogy Anglia minden lovagja tolvaj, pipogya és erőszakos zsarnok-e?

Sir Simon őszintén megütközött a sértések hallatán. Az asszony láthatóan nem értékeli eléggé a jó szerencsését, amit nem írhat, csakis végtelen együgyűsége számlájára.

– Elfelejtí, madame – magyarázta türelmesen –, hogy a győztest illeti minden díj.

– És én lennék az ön díja?

Ez már több, mint ostobaság, gondolta Sir Simon, de hát ki várna éleselméjűséget egy asszonytól?

– Madame – folytatta –, én vagyok az ön védelmezője. Ha én elhagyom, elveszem önről a kezem, akkor sorba fognak állni a férfiak a lépcsőn, csak hogy meggyalázhassák. Most már ért engem?

– Azt hiszem – felelte a nő hűvösen –, hogy Northampton earlje sokkal alkalmasabb védelmezőm lenne.

Krisztus vérére, gondolta Sir Simon, ez már túlmege minden határon. Hasztalan újabb érvekkel előhozakodni, ez

a nő egyszerűen túl bárgyú ahhoz, hogy bármit is felfogjon. Fürgén átvágott a szobán, kiragadta Károlyt a nő karjai közül, és lehajította a kiságyra. Jeanette felsikoltott és megpróbálta megütni, de Sir Simon elkapta a karját, és kesztyűs kezével arcon ütötte, amikor pedig a nő mozdulatlaná dermedt a fájdalomtól és a döbbenettől, eltépte a köpenyét összefogó zsinórt, majd egyetlen mozdulattal végigszakította vászoninge elejét. A nő sikoltzott, és megpróbálta kezeivel eltakarni meztelenségét, de Sir Simon szétfeszítette a karjait, és elégedetten mérte végig. Csakugyan makulátlan!

– Ne! – zokogta Jeanette.

Sir Simon határozottan ledöntötte az ágyra.

– Azt akarja, hogy a fia megörökölje hitszegő ura páncélját? – sziszegte. – Vagy a kardját? Akkor, madame, a legjobban teszi, ha kicsit kedvesebb lesz az új tulajdonosához. Mert én alig várom, hogy kedves legyek magához. – Leoldotta a kardot, leejtette a padlóra, majd kibújt a láncingból, és ügyetlenül babrálni kezdett nadrágja madzagjával.

– Ne! – jajveszékelt Jeanette, és megpróbált lehemperegni az ágyról, de Sir Simon elkapta szakadozott ingét, és lerángatta a vásznat a derekáig. A fiú teli torokból üvöltött. Sir Simon most a páncélkesztyűvel piszmogott, és Jeanette úgy érezte, maga az ördög dülja fel a házat. Próbálta leplezni csupaszságát, de az angol újra arcul ütötte. Az ablak túloldalán végre a Mária-templom csorba harangja is elhallgatott, mert az angolok bevették a várost. Jeanette-nek kérője akadt, és egy egész város zokogott

vigasztalanul.

Miután kinyitotta a kaput, Thomasnak nem a fosztogatás járt az eszében, hanem hogy valahol lemossa magáról a folyó mocskát, amit egy alés hordóban, az első útjába kerülő tavernában meg is tett. A taverna tulajdonosa, egy nagydarab, kopasz férfi botor módon rátámadt az angol ijászokra egy furkósbottal, ezért Jake előbb elgáncsolta az ijával, majd felvágta a hasát.

– Ostoba vénember – csóválta a fejét Jake. – Nem is akartam bántani. Legalábbis nem ennyire.

A halott csizmája éppen illett Thomas lábára, ami önmagában meglepő volt, hiszen eddig nem sok ilyen akadt, és a meglepetése csak tovább fokozódott, amikor megtalálta benne a fogadós elrejtett pénzét is. Northampton earlje fel-le kaptatott a város főutcáján, nehogy esztelenül tobzódó katonai fel találják gyűjtani a várost. Erődítményként megtarthatta La Roche-Derrient, egy nagy halom hamunak viszont nem sok hasznát látta.

Nem fosztogatott mindenki. Az idősebbek közül sokan, de még néhányan a fiatalabbak közül is csömörrel szemlélték az egész ténykedést, és próbálták elejét venni a durvább túlkapásoknak; ám számban messze alulmaradtak azokkal szemben, akik nem láttak mást az elesett városban, mint soha vissza nem térő lehetőséget. Hobbe atya, az angol pap, aki igen kedvelte Will Skeat embereit, megpróbálta meggyőzni Thomast és embereit, hogy álljanak őrt a templomnál, ám azok gondolatai másféle örömök körül forogtak.

– Ne szennyezd be a lelked, Tom – kérlelte Hobbe atya, aki egyúttal emlékeztette Thomast arra is, hogy előző nap mindenki mással együtt ő is részt vett a misén. Thomas azonban úgy vélte, az ő lelke mindenképp be fog szennyeződni, ha nem előbb, akkor utóbb. Egy lányra vágyott, akármilyen lányra, amilyent Will embereinek javarésze is tartott a táborban. Thomas korábban egy kedves kis bretonnal élt, csak hogy a lány a téli hadjárat előtt hirtelen lázba esett, és Hobbe atyának nemsokára halotti misét kellett mondania a lelkéért. Thomas némán figyelte, amint a lány lepel nélküli holtteste tompán belepuffan a sekély sírba, miközben Hookton sírjaira és atyjának tett ígéretére gondolt, majd hirtelen elhatározással félresöpörte a komor gondolatokat. Fiatal volt, és nem akarta büntudattal terhelni a lelkét.

La Roche-Derrien most az angolok haragja alatt nyögött. A katonák az elrejtett kincsek utáni hajsza hevében feltépték a zsúpfedeleket, és romba döntötték a bútorokat. Megöltek minden férfit, aki csak megpróbálta megvédeni asszonyát, és erőszakkal megadásra kényszerítettek minden asszonyt, aki csak megpróbálta megvédeni az erényét. Néhányan a hídon át megmenekültek a fosztogatók haragjától, s velük együtt a barbakán kis helyőrsége is. Im már az earl emberei népesítették be az őrtornyot, amit azt jelentette, hogy La Roche-Derrien végzete megpecsételődött. Az asszonyok közül többen a templomban kerestek menedéket, és a szemrevalóbbak védelmezőre is letek, ám a többségnek nem volt ilyen szerencséje.

Thomas, Jake és Sam végül felfedezett és kifosztott egy házat, ahol addig a helyi cserzővarga lakott, egy bűzölgő fickó visszataszítóan rút asszonnyal és három kis gyermekkel. Sam, akinek ártatlan arca első látásra bizalmat ébresztett minden idegenben, a legkisebb gyermek torkához tartotta kését, és ettől a cserzővargának hirtelen eszébe jutott, hová is rejtette el a pénzét. Thomas aggodalmas arccal figyelte Samet, és attól tartott, hogy csakugyan fel fogja metszeni a gyermek gigáját, mert Sam rózsás arca és pajkos tekintete dacára is volt olyan gonosz, mint akárki Will Skeat bandájában. Jake-et sem sorolta előrébb, noha mindkettőjüket barátjának tartotta.

– A szerencsétlen ördög még nálunk is szegényebb – álmélkodott Jake, miután átforgatta a cserzővarga kevéske megtakarított pénzét, majd a harmadát Thomas felé kínálta.

– Akarod az asszonyt? – kérdezte előzékenyen.

– Krisztusom, dehogy! Még kancsalabb, mint te vagy.

– Azt mondd?

Thomas ráhagyta Samre és Jake-re a játszadozást, és elindult keresni egy tavernát, ahol ételre, italra és melegre lelhetett. Úgy gondolta, hogy amelyik lány megérné a fáradságot, azt már rég elkapták. Leoldotta iját, elhaladt egy csapatnyi katona mellett, akik éppen ízekre szedtek szét egy társzekeret, és talált egy fogadót, ahol a megtermett özvegy bölcsen úgy óvta meg tulajdonát és három leányát, hogy szívélyesen fogadta az ide érkező első fegyveresekeket. Ingyen hordta eljűk az ételt és az álét, majd korholni kezdte őket, amiért sáros lábukkal összemocskolták a padlót. Most már magából kikelve

üvöltözött velük, lévén kevesen értették egyetlen szavát is, és a katonák egyike ráfordult Thomasra, hogy hagyja békén az asszonyt és a lányait.

Thomas feltartott kézzel jelezte, hogy nem akar bántani senkit, azután magához vett egy tálra való kenyeret, tojást és sajtot.

– Fizesd csak ki – zsörtölődött az egyik fegyveres, Thomas pedig engedelmesen letette a pultra a cserzővarga néhány érméjét.

– Jóvágású legény – jegyezte meg az özvegy, mire lányai viháncolni kezdtek.

Thomas megfordult, és végigfuttatta tekintetét a lányokon.

– Ilyen csodaszép lányok nincsenek másutt Bretagne-ban – szólt az özvegyhez franciául –, de csak mert magára ütöttek.

A bók, lehetett bármily arcpirítóan túlzó, hangos kacagást váltott ki. A tavernán túlról nem hallatszott, csak sikoly és zokogás, ám idebent melegség és kedélyesség uralkodott. Thomas mohón falta az ételt, majd megpróbált elrejtőzni az ablaknyílásban, amikor Hobbe atya beviharzott az utcáról. A pap így is felfedezte Thomast.

– Még mindig szükségem lenne az embereidre, Thomas, hogy a templomot őrizzék.

– Sajnos, most be fogok rúgni, atyám – közölte Thomas vidoran. – Addig fogok inni, amíg vonzónak nem fogom találni a fogadós valamelyik lányát. – Fejével az özvegy és a vihorászó lányok felé biccentett.

Hobbe atya kritikus szemmel végigmérte őket, majd felsóhajtott.

– Csúfos véget fogsz érni, ha túl sokat iszol, Thomas. –
Leült az asztalhoz, odaintett a lányoknak, majd Thomas
korsójára mutatott. – Iszom egyet én is – jelentette ki a pap.
– Mi lesz a diplomokkal?

– Nemsokára úgyis mindenki leissza magát – vont a maga
vállát Hobbe atya –, és véget érnek a borzalmak. Mindig ez
van. Ale és bor. isten a tanúja, mindig ezek okozzák a
szörnyűségeket, de legalább meg is rövidítik azokat. Isten
nevére, átkozott hideg van odakint. – Elmosolyodott. –
Hogy viseled azt a fekete lelked, Thomas?

Thomas végigmérte a papot. Kedvelte Hobbe atyát, aki
apró, inas fickó volt, gyermekkori himlőtől sebhelyes arca
körüli vadul csapkodó fekete fűrtökkel. Alacsony sorba
született, egy sussexi bognár családjába, és mint minden
vidéki, ő is remekül értett az íj használatához. Alkalmanként
Skeat portyázó embereit is elkísérte Károly herceg
országába, és készséggel erősítette az íjászokat a
csatasorban. Az egyház törvénye megtiltotta a papoknak,
hogy bármilyen éles fegyvert forgassanak, ám Hobbe atya
kitartóan állította, hogy ő csakis tompa végű nyílvešzőket
használ, noha azok éppoly hatékonyan ütötték át az
ellenség vértjét, mint bármely más nyílvešző. Mindent
egybevetve, Hobbe atya jó ember volt, akinek Thomas
egyedüli hibájaként csak azt röhatta fel, hogy túlon túl
érelklődik a lelke üdve iránt.

– A lelkem – felelte Thomas – remekül oldódik az áléban.
– Azt mondod? – vidult fel Hobbe atya. – Feloldódik, mi? –
Felvette a nagy fekete íjat és megbökte az ezüstjelvényt
koszos ujjával. – Megtudtál erről bármit is?

– Nem.

– Vagy hogy ki rabolta el a lándzsát? – Nem.

– Talán már nem is érdekel?

Thomas hátradőlt a széken és kinyújtózta hosszú lábait.

– Jól végzem a munkám, atyám. Győzelemre állunk a háborúban, és jövő ilyenkorra... ki tudja? Talán még a francia király orrát is beverjük.

Hobbe atya megadóan bólintott, noha arc kifejezése azt jelezte, hogy Thomas szavai mit sem számítanak. Végighúzta ujját a korsó peremén.

– Ígéretet tettél az apádnak, Thomas, még hozzá templomi ígéretet. Ugye, ezt mondtad nekem, Thomas? Ünnepeles ígéretet, Thomas? Hogy visszaszerzed azt a lándzsát. Az Úr mindig meghallgatja az ilyen fogadkozást. Thomas elmosolyodott.

– Túl ezen a tavernán, atyám, annyi becstelenség, gyilkosság és erőszak történik, hogy a mennyek valamennyi angyala se győzné feljegyezni. És maga miattam aggódik?

– Igen, Thomas, aggódom. Vannak lelkek, amelyek érdemesek a megmentésre. Nekem valamennyire vigyáznom kell, de ha rátalálok egy ilyen értékes lélekre, akkor mindent meg kell tennem érte.

– Egy napon, atyám, megtalálom azt, aki elrabolta azt az átkozott lándzsát, és olyan mélyen feldugom a seggébe, hogy a feje tetején jöjjön ki. Egy napon. Elég ennyi? – mondta Thomas.

Hobbe atya arcán üdvözült mosoly ragyogott fel.

– Bőségesen elég, Thomas. De addig is, van egy kis

templom a közelben, ahol elkélne még egy ember a kapu előtt. Teli van asszonyokkal! Vannak köztük olyan szépségek, hogy az ember szíve belesajdul, ha csak rájuk néz. Utána nyugodt szívvel leihatod magad.

– Csakugyan olyan szépek azok az asszonyok?

– Mégis, mit gondolsz, Thomas? Rondák, akár a denevérek, és bűzlenek, mint a kecskék, de attól még védelemre van szükségük.

Thomas tehát segített megvédeni a templomot, és azután, amikor a sereg részegségében már nem okozhatott több kárt, visszament az özvegy fogadójába, ahol a sárga földig leitta magát. Bevette a várost, jól szolgálta urát, és elégedett lehetett.

Thomast határozott rúgás ébresztette, majd rövid szünet következett, azután újabb rúgás és egy bögre hideg víz.

– Jézusom!

– Csak én vagyok – vigyorgott Will Skeat. – Hobbe atya mondta, hogy itt leszel.

– Jézusom. – Thomas feje sajgott, a gyomra émelygett, és úgy érezte, menten rosszul lesz. Hunyorogva nézett fel a napra, majd összeráncolt homlokkal Skeatre. – Maga az?

– Áldás lehet ilyen eszesnek lenni. – Skeat elégedetten vigyorodott Thomas láttán, aki csupaszon feküdt a fogadó istállójának szalmájában, amelyen az özvegy egyik leányával osztozott. – A sárga földig leihattad magad, ha képes voltál ilyen hüvelybe dugni a kardod – toldotta meg Skeat, miután végigmérte a lányt, aki kapkodva takarót kerített maga köré.

– Részeg voltam – nyögött fel Thomas. – Még most is az vagyok. – Botorkálva lábra állt, és elkezdte felhúzni az ingét.

– Az earl akar látni – közölte Skeat derűs hangon.

– Engem? – kapta fel a fejét Thomas. – Miért?

– Talán azt akarja, hogy vedd el a leányát – vonta meg a vállát Skeat. – Krisztus csontjaira, Tom, ha látnád, hogy nézel ki!

Thomas felhúzta a csizmáját és láncingét, majd magára rángatta nadrágját, posztókabátját a láncing fölé vetette. A kabát Northampton earljének címerét viseli magán, a három zöld és piros csillagot három fenséges oroszlán karmai között. Thomas vizet locsolt az arcára, majd éles késével kapargatni kezdte borostás állát.

– Növessz csak szakállt, fiú – javasolta Skeat. – Egy gonddal kevesebb.

– Miért akarhat Billy találkozni velem? – kérdezte Thomas, az earl közkeletű gúnynevét használva.

– Azok után, ami tegnap este a városban történt? – gondolkodott el Skeat. – Talán azt gondolta, a példa kedvéért nem ártana néhány semmirekellőt fellógatni, ezért megkérdezte, nincs-e olyan haszontalan nyavalyás a csapatomban, akitől meg akarnék szabadulni, én pedig egyből rád gondoltam.

– Ahogy érzem magam – nyögött fel Thomas –, talán meg is könnyebbülnék, ha felköttené. – Vadul öklendezni kezdett, majd ivott néhány korty vizet.

Ő és Will Skeat visszamentek a városba, hogy megkeressék Northampton earljét. Az épület, ahová kitűzte

zászlaját, alighanem a városháza lehetett, még ha kisebbnek is tűnt, mint az őrház az earl saját kastélyában. Az earl mindenesetre ott trónolt az egyik végében, és hallgatta a végtelen sorban elé járuló kérelmezőket. A legtöbben azt panaszolták fel, hogy kirabolták őket, aminek nem sok értelme lehetett, hiszen ők nem voltak hajlandóak megadni magukat, ám az earl így is udvariasan végighallgatta valamennyit. Ezután egy menyétorrú ügyvéd, bizonyos Belas hajolt meg az earl előtt, és kezdett hosszas panaszáradatba, amiért a hódítók nem a rangjához méltóan bántak Armorica grófnőjével. Thomas mindeddig hagyta elúszni a szavakat a füle mellett, de Belas követelései hallatán felélénkült a figyelme.

– Ha méltóságod nem avatkozik közbe – villantotta fel Belas tetszelgő mosolyát –, Sir Simon Jekyll meggyalázta volna a grófnét.

Sir Simon a csarnok egyik végében állt.

– Ez hazugság! – tiltakozott franciául. Az earl felsóhajtott:

– Akkor vajon miért volt a nadrágja a bokáján, amikor a házba léptem?

Sir Simon elvörösödött, amikor a csarnokban összegyűltek harsányan felnevettek. Thomas lefordította a szóváltást Will Skeatnek, aki csak bólintott, lévén már hallotta a történetet.

– A nyavalyás épp meg akart hágni valami vagyonos özvegyet – magyarázta Thomasnak –, amikor az earl megzavarta. Meghallotta a sikoltozást, és látta azt a sok címert a házon. Az arisztokraták már csak ilyenek, vigyáznak egymásra.

Az ügyvéd tovább folytatta a Sir Simon ellen felhozott vádak

litániáját. Sir Simon jogot formált az özvegyre és fiára, és arra, hogy érték váltságdíjat kapjon. Eltulajdonította az özvegy két hajóját, elhalt férje vértet, kardját, és a grófné összes pénzét. Belas méltatlankodva sorolta a sérelmeket, majd meghajolt az earl előtt.

– Méltóságod igaz és törvénytisztelő ember hírében áll – fejezte be hajbókolva –, és én egy özvegy sorsát helyezem méltóságod kezei közé.

Northampton earlje meglepettnek tűnt tulajdon reputációja hallatán.

– Mégis, mit vár tőlem? – kérdezte. Belas kihúzta magát.

– Az elrabolt javak visszaszolgáltatását, jó uram, valamint Anglia királyának védelmét az özvegyre és nemes fiára.

Az earl dobolni kezdett ujjaival a szék karfáján, majd összevont szemöldökkel fordult Sir Simon felé:

– Nem kérhet váltságdíjat egy hároméves gyermekért – közölte.

– De hát gróf! – tiltakozott Sir Simon. – Nemesi sorba született!

Az earl felsóhajtott, mintha csak most kezdett volna tudatosulni benne, hogy Sir Simon bárgyúbb egy táplálék után kajtató birkánál is. Nem lát mást, csak a saját szempontját, és együgyű módon hajszolja tulajdon érdekeit. Talán éppen ez teszi félelmetes harcossá, ám ettől még mérhetetlenül ostoba.

– Nem tartunk fogságban egy hároméves gyermeket – közölte határozottan az earl –, ahogy nem tartunk fogságban asszonyokat sem, hacsak nem származik belőle előnyünk, és én nem látok itt semmiféle előnyt. – Az

earl a széke mögött jegyzetelő írkokhoz fordult. – Ki Armorica támasza?

– Blois Károly, jó uram – felelte az egyik írkok, egy szálas breton.

– És mennyire gazdag hűbéri birtoknakak?

– Szegényes, nagyuram – válaszolt az írkok, majd emlékezetből idézte az adatokat. – Csupán egy udvarház Finisterre-ben, amely máris a kezünkön van, néhány ház Guincamp-ban, de azt hiszem, ez minden.

– Látja – fordult vissza az earl Sir Simonhoz. – Mi előnyünk származhatna abból, ha fogva tartunk egy nincstelen hároméves kisdedet?

– Dehogynincstelen! – méltatlankodott Sir Simon. – Ott az a gyönyörű páncél!

– Amelyet a fiú atyja nyilván harcban szerzett!

– És ez a gazdag ház. – Sir Simon kezdett kijönni a béketúrásból. – És a hajók, a raktárak, az istállók.

– A ház – közölte unott hangon az írkok – a gróf apósának tulajdona. Borkereskedő volt, ha jól emlékszem.

Az earl felvont szemöldökkel nézett Sir Simonra, aki a fejét rázta az írkok konoksága hallatán.

– A fiú, nagyuram – erősködött Sir Simon olyan finomkodó udvariassággal, amely már a pökhendiség határát súrolta – Blois Károly rokona.

– Csak épp vagyontalan – torkollta le az earl –, így aligha ébreszt részvétet. Inkább csak púp a hátunkon, nem találja? Mégis, mit vár tőlem? Hogy kikényszerítsem belőle a hűségesküt Bretagne valódi grófja iránt? A valódi gróf, Sir Simon, egy ötéves gyermek Londonban. Bohózat a

kisededóvóban! Egy hároméves hajlong az ötéves előtt! Mit gondol, a szoptatós dajkákat is meghívjuk? Ünnepelejünk forralt tejjel és tortával? Vagy szívesebben játszana velük egy seggrepacsit?

– A grófné ellenünk harcolt a falakon! – tett Sir Simon egy utolsó kétségbeesett kísérletet.

– Elég legyen a vitából! – üvöltött fel az earl, és egy nagyot csapott széke karfájára. – Elfelejtí, hogy a király képviselője vagyok, s mint ilyen, a hatalmának birtokosa. – Az earl a dühtől reszketve hátradőlt a széken, míg Sir Simon visszanyelte saját indulatát, bár azt nem tudta megállni, hogy fel ne hívja a figyelmet a tényre, miszerint a grófné számszeríjat fordított az angolok ellen.

– Ó lenne a Feketerígó? – kérdezte Thomas Skeatet.

– A grófné? Ajé, azt mondják.

– Nagyon szép.

– Azok után, hogy rajtakaptalak azzal a bányarigóval – vigyorodott el Skeat –, hogy mondhatz ilyen?

Az earl feddő pillantást vetett Skeatre és Thomasra, majd visszafordult Sir Simonhoz:

– Ha a grófné harcolt ellenünk a falakon – jelentette ki –, akkor csak csodálni tudom a bátorságát. Ami pedig a többít illeti... – itt megállt, és felsóhajtott. Belas várakozásteli, Sir Simon óvatos pillantást vetett rá. – A két hajót – jelentette be az earl – Angliában fogják elérverezni, avagy a király szolgálatába állítani, és ön, Sir Simon, jogosult ellenértékük harmadára. – A döntést a törvények szellemében hozta. A király kapta a zsákmány egyharmadát, az earl a második harmadot, és csak a

harmadik harmad jutott annak, aki a zsákmányt ejtette. – Ami pedig a vértet és a kardot illeti... – Az earl itt újra elhallgatott. Megmentette Jeanette-et a gyalázattól, és meg is kedvelte őt, látta a gyötrődést az arcán, meghallgatta szenvedélytől fűtött könnyöregését, hogy nem maradt szeretett férje után semmije, csupán az értékes vértet és a kard, ám ezek a dolgok természetüknél fogva a győztesek jogos zsákmányához tartoztak. – A vértet, a fegyverek és a lovak mind az öné, Sir Simon. – Az earl, bármennyire is bánta, tudta, hogy igazságos döntést hozott. – Ami a gyermeket illeti, őt ezennel az angol korona oltalma alá helyezem, s ha majd eléri a kort, maga dönthet hűbéresküje felől.

– Az írnokokra sandított és meggyőződött róla, hogy híven lejegyzik valamennyi szavát. – Jól értettem, hogy az özvegy házában kívánja elszállásolni magát? – kérdezte Sir Simont.

– Már be is költöztem – felelte Sir Simon kurtán.

– És nem is hagyott belőle mást, csak a csupasz falakat – jegyezte meg az earl hűvösen. – A grófné állítja, hogy a pénzét is elrabolta.

– Hazudik – méltatlankodott Sir Simon. – Hazudik, nagyuram.

Az earl kételkedett ebben, de alapos bizonyítékok nélkül aligha vádolhatott meg egy nemes embert, ha nem akart megkockáztatni egy párbajt, s bár William Bohun a királyon kívül senki emberfiától nem félt, nem akart harcolni egy ilyen jelentéktelen kérdés miatt. Inkább ejtette a kérdést.

– Akárhogy is – folytatta –, védelmet ígértem a hölgynek a

további zaklatás ellen. – Sir Simonra meredt beszéd közben, majd Will Skeathez fordult és angolra váltott. – Szeretné együtt tartani az embereit, Will?

– Ha tehetem, jó uram.

– Akkor hát magának adom az özvegy házát. És bánjanak vele illendően, megértette? Illendően! Tudassa ezt az embereivel, Will.

Skeat bólintott.

– Magam vágom le a fülüket, ha csak egy ujjal is hozzáérnek, uram.

– Ne bántsa a fülüket, Will. Vágjon le valami mást, amit inkább hiányolnának. Sir Simon elkíséri magukat a házhoz, és Sir Simon – váltott vissza az earl újra a franciára –, valahol máshol keressen szállást.

Sir Simon tiltakozásra nyitotta száját, de az earl egyetlen pillantása a torkára forrasztotta a szót. Újabb kérelmező lépett előre, aki kártérítést akart kifosztott borospincéje után, ám az earl az egyik írnokhoz irányította a férfit, hogy jegyezzék le a panaszt egy pergamenre, bár az earl kértelte, hogy valaha is ideje lesz elolvasni.

Azután magához intette Thomast.

– Köszönetet kell mondanom neked, Hooktoni Thomas.

– Köszönetet, nagyuram? Az earl elmosolyodott.

– Rátaláltál a helyes útra, amikor mindenki más kudarcot vallott ezzel.

Thomas elvörösödött.

– Örömmel tettem, nagyuram.

– Megkérheted érte a jutalmat – folytatta az earl. – Szokás szerint.

Thomas vállalt vont.

– Megvan mindenem, nagyuram.

– Akkor hát szerencsés embernek vallhatod magad, Thomas. Mindazonáltal, emlékezni fogok az adósságra. És köszönöm, Will.

Will Skeat elvigyorodott.

– Ha ennek az istenátkának nem kell a jutalom, nagyuram, adja csak nekem.

Az earlnek láthatóan tetszett a beszéd.

– Az a jutalma, Will, hogy meghagyom ezen a helyen. Önnek adom az egész vidéket/használja kedve szerint. Isten szemfogára, vagyonosabb lesz még nálam is. – Felállt. – Sir Simon majd elkíséri új szállására.

Sir Simon tiltakozhatott volna az alantas feladat ellen, hogy kalauznak szegődjék, ám mindenki meglepetésére nem adta jelét neheztelésnek, talán mert szívesen találkozott még egyszer Jeanette-el. S így Sir Simon délidőben végigvezette Will Skeatet és embereit a kanyargós utcákon át, egészen a folyóparti nagy házig. Sir Simon magára öltötte új vértjét, és csak azért nem húzott köpenyt, hogy az erőtlen téli nap fénye megcsillanhasson a felfényezett lemezeken. Lehajtotta sisakos fejét az udvar kapunyílása alatt, ám abban a pillanatban Jeanette rohant ki a konyhai ajtón, amely közvetlenül a kapu balján nyílt.

– Kifelé! – ripakodott rá franciául. – Kifelé! Sir Simon felcsapta sisakja szemellenzőjét.

– Ezt a házat lefoglaljuk, úrnőm – közölte vidoran. – Az earl parancsára.

– Az earl azt ígérte, hogy nyugtom lesz! – tiltakozott

Jeanette indulatosan.

– Akkor öméltósága bizonyára meggondolta magát – vont a vállát Sir Simon.

A nő felé köpött.

– Mindenem elrabolta, még a házam is kellene?

– Igen, asszonyom. – Sir Simon feléje ugratta lovát. – Igen, asszonyom – mondta újra, majd megrántotta a gyeplőt, hogy a ló oldalt forduljon és fellökje Jeanette-et, aki elterült a földön. – Elveszem a házát – folytatta Sir Simon –, és minden mást, amit csak akarok, asszonyom.

Az összegyűlt ijászok éljenzésben törtek ki Jeanette hosszú, csupasz combjai láttán. A nő lerántotta szoknyája szegélyét és megpróbált felállni, de Sir Simon előreugratta lovát, hogy rákényszerítse a méltatlan csúszásra-mászásra.

– Hagyjon neki békét! – kiáltott fel Will Skeat dühösen.

– Régi barátok vagyunk mi, Skeat mester – felelte Sir Simon, és lova súlyos patáival tovább fenyegette Jeanette-et.

– Azt mondtam, hagyjon neki békét! – reccsent rá Will.

Sir Simon, akinek egyáltalán nem tetszett, hogy egy közember parancsolgat neki, ráadásul ennyi ijász előtt, dühödten megfordult, ám Will Skeatból csak úgy sugárzott a harciasság, ami meghátrálásra készítette a lovat. Skeat kétszer olyan idős volt, mint Sir Simon, és mindezen éveket végig csatában töltötte. Annyi értelem még Sir Simonba is szorult, hogy ne hívja ki maga ellen.

– A ház a magáé, Skeat mester – szólt leereszkedően –, de vigyázzon jól az úrnőjére. Még terveim vannak vele. – Elvezette a lovat Jeanette-től, aki szégyenében

könnyekben tört ki, majd kiügetett az udvarról.

Jeanette nem értett angolul, de azt felismerte, hogy Will Skeat az ő oldalán avatkozott be, ezért felállt és hozzá fordult:

– Mindenem elrabolta tőlem! – mutatott a távozó lovas után.

– Mindenem!

– Te érted, mit vartyog, Tom? – kérdezte Skeat.

– Azt hiszem, nem kedveli Sir Simont – felelt Tom közönyös hangon. Ráhajolt a nyeregkápagombra, és onnét figyelte Jeanette-et.

– Nyugtasd már le a lányt, az Isten szerelmére – fogta könyörgőre Skeat, majd megfordult nyergében. – Jake? Gondoskodj a lovaknak vízről és szénáról. Peter, ölj le két üszőt, hogy legyen mit falnunk, mielőtt lemegy a nap. Ti többiek! Fejezzétek be a nyálcsorgatást, és keressetek magatoknak táborhelyet!

– Tolvaj gazember! – kiáltott Jeanette Sir Simon után, majd Thomashoz fordult. – Te ki vagy?

– A nevem Thomas, madame. – Lecsusszant a nyeregből, és odavetette a kantárt Samnek. – Az earl megparancsolta, hogy költözzünk be – folytatta Thomas –, és gondoskodjunk a védelméről.

– A védelmemről! – rontott neki Jeanette. – Mind tolvajok vagytok! Hogyan is védhetnétek meg? Van a pokolban egy hely az ilyen tolvajoknak, és az szakasztott olyan, mint Anglia. Tolvajok vagytok, mind egy szálig! És most kifelé! Takarodjatok!

– Nem megyünk sehová – közölte Thomas fáradt hangon.

– Hogy maradhatnátok itt? – kérdezte Jeanette. – Özvegy

vagyok! Nem helyes itt maradnotok.

– Már itt vagyunk, madame – közölte Thomas. – Ezért legjobb lesz, ha mindketten megpróbáljuk a legtöbbet kihozni ebből a helyzetből. Nem akarunk zavarni. Csak mutassa meg, melyik szobákban fog lakni, és kezeskedem róla, hogy egyetlen férfi sem megy a közelébe.

– Te? Te kezeskedsz? – Jeanette elfordult, majd ugyanazzal a lendülettel már pördült is vissza. – Azt akarod, hogy megmutassam a szobáimat? Hogy tudd, merre keresd az értékeimet? Ezt akarod? Azt akarod, mutassam meg, mit rabolhattok még el tőlem? Miért nem kéred, hogy most azonnal adjam oda mindenem? Thomas elmosolyodott.

– Azt hittem, Sir Simon már elrabolta mindenét.

– Elvitte mindenem, mindenem! Az ilyen nem úriember. Disznó az ilyen, nem más. – Jeanette zihálva kapkodott levegő után, amíg kitalálta a legvégső sértést. – Egy... angol! – Jeanette kiköpött Thomas lába elé, és feltépte a konyhaajtót. – Látod ezt az ajtót, angol? Minden, ami ezen az ajtón túl van, az enyém. Minden! – Becsörtetett, becsapta maga mögött az ajtót, majd azonnal újra kitárta. – És el fog jönni a herceg. Az igazi herceg, nem a ti bábotok, és akkor valamennyien meghaltok. Helyes! – Újra bevágta az ajtót.

Will Skeat kuncogni kezdett.

– Úgy látszik, téged se kedvel, Tom. Mit is mondott pontosan?

– Hogy mind meg fogunk dögleni.

– Na igen, ebben van igazság. Csak ágyban és párnák

közt, az Úr kegyelméből.

– És azt is mondta, hogy sosem merészkedjünk az ajtó mögé.

– Idekint is van épp elég hely. – Skeat figyelte, amint egyik embere meglendíti a szekercéjét, hogy agyonsújtsa vele az egyik üszőt. A vérpatak nekiiramodott az udvaron, magához vonzotta a kóbor kutyákat, miközben a két íjász elkezdte feldarabolni a még ekkor is görcsösen rángó állatot.

– Figyeljetek! – Skeat megállt az istálló mellett, a felhágókő tetején, és onnét szólt embereihez. – Az earl szigorú parancsot adott, hogy a némbert, amelyik megköpdöste Tomot, senki egy ujjal sem érintheti. Megértettétek, anyaszomorító zsiványok? Tartsátok féken a farkatokat, amikor a közeletkebe kerül, különben kiherélem valamennyit! Rendesen bánjatok vele, és ne lépjétek át a küszöbét se. Épp elég volt már a ficánkolásból, ideje, hogy végre azzal foglalkozzatok, amivel egy katonának kell.

Northampton earlje egy hét múltán távozott, és magával vitte serege javarészét Finisterre-be, János herceg támogatóinak hátszágába. Az új helyőrség parancsnokának Richard Toteshamet hagyta hátra, míg Totesham helyettesének Sir Simon Jekyllt nevezte ki.

– Az earlnek a púpja közepére se hiányzik a nyomorult fattya – mondta Will Skeat Thomasnak –, ezért varrja a mi nyakunkba.

Minthogy Skeat és Totesham egy rangban szolgáltak, akár féltékenyek is lehettek volna egymásra, ám a két veterán harcos tisztelte egymást, így amíg Totesham és emberei

megmaradtak La Roche-Derrienben, hogy megerősítsék a védőműveket, addig Skeat kilovagolt vidékre, hogy megbüntesse a parasztokat, amiért fizették a bérletet, és támogatták Károly herceget. Az ördöglovasok rászabadultak Bretagne északi felére.

A földet feldúlani nem került nagy erőfeszítésbe. A házak és pajták ugyan kőből épültek, a tetejük azonban remekül égett. A jószágokat lefoglalták, és ha már annyian összegyűltek, hogy nem tudták volna hazaterelni, leöldösték és a kutakba vetették őket, hogy megmérgezzék az ivóvizet. Skeat emberei felégettek minden éghetőt, összetörtek minden törhetőt, elraboltak minden eladhatót. Őltek, erőszakoskodtak, fosztogattak. A fegyveresektől való félelem elűzte az embereket tanyáikról, a föld gazda nélkül maradt. Ők voltak a pokol lovasai, és Edward király akaratát teljesítették, amikor feldúlták az ellenség földjét.

Egyik falvat a másik után forgatták fel – Kervec után Lanvellec, St. Laurent után Les Sept Saints következett, majd Tonquedec és Berhet, és tucatnyi más hely, amelynek nevét sosem tudták meg. Elérkezett a karácsony, és ilyenkor odahaza a felfagyott földön jókora fahasábokat vontattak a magas, gerendás csarnokokba, ahol trubadúrok daloltak Arthurról és lovagjairól, akik magukban egyesítették az erőt és a könyörületet, ám Bretagne-ban a hellequineknek igazi háborút kellett vívniuk. A katonák nem voltak eszményi lovagok; sebhelyes arcú, erőszakos férfiak voltak, akik örömet lettek a pusztításban. Lángoló fáklyákat vetettek a zsúptetőkre, és lerontották, amit generációk építettek fel. Névtelen helyeket töröltek el a föld

színéről, és nem kímélték meg, csak a La Roche-Derrientől északra kanyargó két folyó közötti félszigetet és annak birtokait, mert ezek biztosították a helyőrség élelmezését. A földjüktől elszakított jobbágyok egy részét munkára fogták La Roche-Derrien falainál, ahol kiszélesítették a sáncok előtti csatateret, és új sáncokat emeltek a folyó pereménél. Az a tél mérhetetlen gyötrelmeket hozott a bretonoknak. Fagyos eső szakadt rájuk a vad óceánról, és az angolok sanyargatták az országot. Néhol felütötte fejét az ellenállás. Egy-egy bátor férfi az erdő fáinak közül rájuk lőtt számszerijával, de Skeat emberei értették a módját, miként csalják csapdába, és öljék le az ilyen ellenséget. Tucatnyi ijász szállt le lováról és indult meg felé, míg újabb tucat vágta a hátába került, és nemsokára felhangzott a halálüvöltés, míg a zsákmány egy újabb számszerijjal gazdagodott. A számszerij gazdáját levetkőztették, megcsonkították, és fellógatták az első fára, hogy intő jelként szolgáljon mindazoknak, akik zaklatni merészelték a hellequineket, és az okítás meg is fogant, mert az ilyen támadások egyre ritkábbá váltak. És minél tovább fosztogattak, Skeat emberei annál gazdagabbak lettek. Akadtak persze nyomorúságos napok, amikor elfagyott kézzel és átázott ruhákban cammogtak előre a szakadó esőben, és Thomas mindig gyűlölte, amikor embereinek jutott a feladat, hogy hazavezessék a tartalék lovakat és a zsákmányolt jószágokat. A ludakkal még könnyen boldogultak, egyetlen rántás a nyakon, majd a halott állatot odakötözhatték a nyereghez –, de a tehén komótosan cammog, a kecske elbitangol, a birka ostoba, a disznó

pedig végtelenül önfejű. Mindamellett akadt elég falusi legény a katonák soraiban, hogy a jószágok mindig biztonságban elérjék La Roche-Derrient. Amint odaértek, a vértől bűzlő kis térre terelték őket, amelyet mészárszéknek kineveztek. Will Skeat szekérszám küldte a zsákmányt a városba, és annak többségét nemsokára behajózták Anglia felé. Javarészt egyszerű holmikát zsákmányoltak: korszókat, késeket, ekevasakat, boronákat, ülőkéket, rocskákat, guzsalyokat – bármit, amit csak el lehetett adni, amíg valaki ki nem jelentette, hogy Anglia déli részén egyetlen háztartás sem szűkölködik azokban a tárgyokban, amelyeket Bretagne-ból hazaküldhettek.

Angliában Arthurról és Lancelotról, Gawainről és Percevalról daloltak, míg Bretagne-ban szabadon raboltak a hellequinek.

És Thomas elégedett embernek vallhatta magát.

Jeanette, ha be nem is vallotta volna, hasznát látta annak, hogy Will Skeat emberei vele maradtak. Amíg az udvarában táboroztak, biztonságban érezte magát a házban, és egyre inkább rettegett, amikor hosszú időkre eltűntek a városból, mert ilyenkor Sir Simon Jekyll mindig megkísértette. Kezdett úgy gondolni a férfira, mint magára az ördögre, egy megátalkodottan ostoba, ám ettől még nem kevésbé könyörtelen démonra, vagy még inkább egy érzéketlen bugrisra, aki valamiért a fejébe vette, hogy Jeanette-nek egyéb vágya sincs, mint hogy a felesége legyen. Ilyen alkalmakkor a férfi otromba előzékenységgel közelített hozzá, bár a legtöbbször megmaradt

fennhájazónak és nyersnek, s mindig úgy bámult rá, mint kutya a velős csontra. Még a Szent Renan-ban tartott szentmisét is felhasználta arra, hogy a szépet tegye, és Jeanette-nek úgy tűnt, egy lépést sem tehet a városban, hogy ne botoljon belé. Egyszer, amikor a Szent Szűz templom melletti egyik sikátorban akadtak össze, a férfi nekiszorította a falnak, és erős ujjával megtalálta a melleit.

– Úgy vélem, madame, hogy minket az ég is egymásnak teremtett – mondta teljes komolysággal.

– Magának vagyonos asszonyra van szüksége – vetett ellent Jeanette, miután a városban már értesült Sir Simon anyagi helyzetéről.

– Elvettem a pénzét – mutatott rá a férfi –, abból kitelik az adósságom fele, a másik felét pedig bőszéggel fedezni fogja a hajók eladása. De nekem nem is pénzre van szükségem, kedvesem, csupán magára. – Jeanette próbált kiszabadulni, de a férfi újra nekipréselte a falnak. – Oltalmazóra van szüksége, madame – folytatta, és gyengéd csókot lehelt a homlokára. Különös, telt ajkai voltak, ráadásul mindig nedvesek túlon túl nagy nyelvétől, és a csókja állott bortól bűzlött. Egyik kezével végigsimított a hasán, mire Jeanette még kétségbeesettebben próbált szabadulni, de Sir Simon csak tovább szorongatta, végül megragadta a haját a főkötője alatt. – Tetszeni fog Berkshire-ben, kedvesem.

– Inkább éljek a pokolban.

A férfi már ruhája zsinórjait rángatta, és Jeanette hiába próbált szabadulni. Végül csak az mentette meg, hogy egy csapatnyi fegyveres arrafelé masírozott, és vezetőjük

odaköszönt Sir Simonnak, aki felé fordult, ezzel esélyt adott Jeanette-nek, hogy lerázza magáról. A főkötőt is hátrahagyva hazarohant, ahol bereteszelte az ajtókat, majd zokogva, dühödten és tehetetlenül rogyott össze. Mennyire gyűlölte a férfit! Ugyanígy gyűlölt minden angolt, ám ahogy teltek a hetek, látnia kellett, hogy a városlakók kezdik elfogadni a megszállókat, akik tekintélyes összeget fordítottak La Roche-Derrienre. Az angol ezüstöt bizvást el lehetett fogadni, szemben a francia ezüstrrel, amelyet ólommal vagy ónnal is vegyítettek. Habár az angolok jelenléte leválasztotta a várost a Rennes és Guincamp felé vezető hagyományos kereskedelmi útvonalokról, a hajótulajdonosok szabadon kereskedhettek mind Gascogne-nyal, mint Angliával, ezért hasznuk is egyre nőtt. A helybéli hajókat bérbe vették, hogy azokon nyílveszőket szállítsanak az angol csapatoknak, és a hajósok közül sokan angol gyapjúbálákat is hoztak, amelyeket azután a Károly herceghez hű breton kikötőkben értékesíthettek. Szárazföldi úton csak kevesen hagyták el La Roche-Derrient, lévén ehhez írásos engedélyt kellett szerezniük Richard Toteshamtól, a helyőrség parancsnokától, s bár a pergamendarab megvédte őket a hellequinektől, aligha nyújtott oltalmat az útonállók ellen, akik a Will Skeat által kiürített birtokokon húzták meg magukat. A La Roche-Derrienből és Tréguierből induló hajók ugyanakkor továbbra is elérték a keleti Paimpolt és a nyugati Lanniont, épp ezért zavartalanul kereskedhettek Anglia ellenségeivel. A levelek is ezen az úton jutottak ki La Roche-Derrienből, és Jeanette szinte hetente írt Károly hercegnek, hogy

tudassa rokonával mindazokat a változásokat, amelyeket az angolok hajtottak végre a város védőművein. Választ ugyan sosem kapott a levelekre, mégis meggyőzte magát, hogy azok hazája hasznára válnak.

La Roche-Derrien fejlődésnek indult, Jeanette azonban tovább szenvedett. Atyja üzlete még létezett, ám a haszonnak rejtélyes módon nyoma veszett. A nagyobb hajók mindig Tréguier kikötőjéből indultak útnak, amely La Roche-Derrientől egy órányira feküdt, s bár Jeanette elküldte őket Gascogne-ba, hogy borral láthassa el az angol piacot, a hajók sosem tértek vissza – vagy a franciák kapták el őket, vagy, ami még valószínűbb, kapitányuk használta fel őket magánvállalkozásához. A család földjei La Roche-Derrientől délre, a Will Skeat emberei által feldúlt vidéken feküdtek, így azok bérletére sem számíthatott. Plabennec, férje uradalma az angolok által elfoglalt Finisterre-ben feküdt, és Jeanette három éve egy pennyt sem látott azokból a földekből, így 1346 elejére olyannyira magával ragadta a kétségbeesés, hogy magához hívatta Belas-t, az ügyvédet.

Belas beteges örömét lelte abban, hogy elmondhatja, milyen botor módon hagyta figyelmen kívül Jeanette a tanácsát, amikor felkészítette azt a két hajót a háborúra. Jeanette elszenvedte önelégültségét, majd felkérte egy jóvátételi kérelem megfogalmazására, amelyet elküldhetett az angol udvarnak. A petícióban Plabennec bérletéért könyörgött, amely az angol hódítások nyomán elveszett. Bármennyire is kellemetlen volt Jeanette számára, hogy az angol III. Edwardhoz forduljon a neki megjáró pénzért, nem

maradt egyéb választása. Sir Simon Jekyll földönfutóvá tette.

Belas leült az asztalához és jegyzeteket készített egy pergamenre.

– Hány malom van Plabennec-ben? – kérdezte.

– Kettő volt.

– Kettő – jegyezte le az ügyvéd a számot. – Tudja – tette hozzá óvatosan –, hogy a herceg is jogot formált a bérletre?

– A herceg? – kérdezte Jeanette elképedten. – Plabennec-re?

– Károly herceg állítja, hogy az ő javadalmához tartozik – közölte Belas.

– Talán igaza is lenne, de az én fiam a gróf.

– A herceg a fiú törvényes gyámjának tekinti magát – tudatta Belas.

– Honnét tud maga ilyen dolgokról? – kérdezte élesen Jeanette.

Belas vállat vont.

– Üzleti levelezést folytatok a herceg párizsi embereivel, ez minden.

– Miféle levelezést? – akarta tudni Jeanette.

– Egy másik ügyel kapcsolatban – legyintett Belas –, egy egészen más ügyel kapcsolatban. Plabennec bérletét negyedévente gyűjtötték, ha nem tévedek?

Jeanette gyanakodva nézte az ügyvédet.

– Vajon miért említették önnek a herceg emberei Plabennec kérdését?

– Csak megkérdezték, ismerem-e a családot.

Természetesen nem árultam el semmit.

Hazudik, gondolta Jeanette. Tartozott Belas-nak, ahogyan tartozott szinte minden második La Roche-Derrieni kereskedőnek is. Belas kétségkívül úgy gondolta, aligha lesz képes kiegyenlíteni a számlát, ezért Károly herceggel próbált megegyezésre jutni.

– Monsieur Belas – kezdte hűvösen –, elárulná nekem, pontosan mit is mondott a hercegnek, és miért?

Belas vállat vont.

– Nem mondtam neki semmit!

– És hogy van a kedves felesége? – kérdezte Jeanette kedvesen.

– A tél múltával enyhültek a fájdalmai, Istennek legyen hála. Most már jól van, madame.

– Hát majd nem lesz olyan jól – emelte fel a hangját Jeanette –, ha elárulom neki, mit művelt a titkára lányával! Mennyi idős is az a lány, Belas? Húsz?

– De madame!

– Engem ne madame-ozzon! – csapott Jeanette az asztalra, kevés híján kiborítva a tintatartót. – Nos hát, milyen üzleti ügye is van a herceg embereivel?

Belas felsóhajtott. Ráfordította a tinta tartóra a fedelet, letette az író tollat, és megdörzsölte arcát.

– Mindig is én intéztem a család üzleti ügyeit. Ez az én tisztem, madame, és néha rákényszerülök olyan dolgokra, amelyeket legszívesebben nem tennék meg, ám ezek a dolgok éppúgy a tisztemhez tartoznak. – Megengedett magának egy félmosolyt. – Súlyos adósságai vannak, madame. Még könnyedén egyenesbe hozhatná a pénzügyi

helyzetét, ha feleségül menne egy rangbéli férfihoz, de ön láthatóan vonakodik ezt az utat követni, ezért úgy vélem, az ön jövője nem túl ígéretes. A tanácsomra kíváncsi? Adja el ezt a házat, így elég pénze lesz, hogy kihúzza két-három évig, amely idő alatt a herceg bizonyosan kiűzi az angolokat Bretagne-ból, miután ön és a gyermeke visszatérhet Plabennec-be.

Jeanette összerezzen.

– Gondolja, hogy ilyen könnyen megszabadulunk ezektől az ördögöktől? – Patadobogás hallatszott az utca felől, és Jeanette látta, hogy Skeat emberei visszatérnek az udvarára. Harsányan nevettek lovaglás közben. Korántsem látszottak olyan ellenségnek, akit ilyen könnyedén legyűrhettek, sőt, ahogy elnézte őket, már-már legyőzhetetlennek tűntek.

– Úgy vélem, madame – folytatta Belas –, ideje lenne eldönteni, ki is ön valójában. Louis Halevy leánya? Vagy Henri Chenier özvegye? Kalmár, avagy arisztokrata? Mert ha kalmár, madame, akkor házasodjék meg, és legyen ezzel elégedett. Ha viszont arisztokrata, akkor szedjen össze annyi pénzt, amennyit csak bír, menjen el a herceghez, és keressen magának rangbéli férjet.

Jeanette arcátlannak találta a tanácsot, mégsem húzta fel magát.

– Mennyit kaphatnék ezért a házért? – kérdezte inkább.

– Utána fogok járni, madame – felelte Belas, noha máris tudta a választ, és tudta azt is, hogy Jeanette-nek csöppet sem lesz ínyére. Egy ellenség által megszállt városban bármely ingatlan csupán töredékét érte valódi árának. De

még nem volt itt az ideje, hogy Jeanette értesüljön erről. Jobb kívárni, gondolta az ügyvéd, amíg teljesen kétségbeesik, akkor majd ő vásárolhatja meg bagóért a házat és a romba döntött birtokokat.

– Plabennec-ben épült híd a folyó felett? – húzta közelebb magához a pergamenívet.

– Felejtse el a kérvényt – legyintett Jeanette.

– Ahogy gondolja, madame.

– Megfontolom a tanácsát, Belas.

– Nem fogja megbánni – bólintott az ügyvéd komoran. Elvégeztetett, gondolta. A ház és a birtok az övé lesz, a herceg magának fogja követelni Plabennec-t, a nőnek pedig nem marad semmi. Ezt is érdemli egy ilyen megátalkodottan konok és büszke teremtés, aki magasan fölébe emelkedett valódi rangjának.

– Úrnőm mindig is számíthat rám – hajolt meg Belas alázatosan. A balsorsból, gondolta, egy okos ember mindig hasznot húz, és Jeanette megérett rá, hogy megkopassza. Ahol a nyúl vigyáz a birkákra, jóllaknak a farkasok.

Jeanette nem tudta, mit tegyen. Nem akarta eladni a házat, attól tartva, hogy túlon túl keveset kapna érte, viszont nem tudta, honnét máshonnan szerezhetne pénzt. Vajon Károly herceg örülne neki? Még soha nem adta jelét hasonlónak, mióta kinyilvánította ellenkezését unokaöccse frigyével kapcsolatban, de talán ha meglágyult azóta? Talán ő a védelmébe venné? Úgy döntött, az Úrtól kér útmutatást, ezért hát sálat terített a vállára, átkelt az udvaron, ahol tüntetően ügyet sem vetett a nemrég visszatért katonákra,

és belépett a Szent Renan templomba. Itt állt a szűz szobra, szomorúan, aranyozott glóriája nélkül, amelyet az egyik angol katona szaggatott le róla. Jeanette gyakran imádkozott Krisztus anyjának képmásához, amelyről azt tartotta, külön gondot visel minden bajba jutott asszonyra.

A félhomályban első pillantásra üresnek tűnt a templom. Aztán meglátta az egyik oszlopnak támasztott angol íjat, és az oltárnál térdepelő íjászt. Jó megjelenésű férfi volt, aki haját hosszú copfban, íjhúrral átkötte hordta. Jeanette a hiúság mégoly parányi jelét sem tudta felfedezni rajta. A legtöbb angol rövidre nyírt hajzatot viselt, de akadtak olyanok is, akik hosszúra engedték fürtjeikét, és éppen ők tűntek a leghivalkodóbban önhittnek. Azt kívánta, bár csak kihátrálhatna a templomból, a hátrahagyott íj azonban magára vonzotta a pillantását, és előrehajolt, hogy felvegye, és a súlyát mérlegelje. Az íjhúrt eltették, és Jeanette eltűnődött azon, milyen szilaj erő kellhet az íj meggörbítéséhez és a húr beakasztásához. Nekivetette az íj egyik végét a kőpadlónak, és éppen próbálta meghajlítani a fegyvert, amikor egy nyílveendő hullt a kockakövekre, közvetlenül a lába előtt.

– Ha fel tudja ajzani azt az íjat – szólt hátra Thomas, aki még mindig az oltár előtt térdelt –, arra löhet vele, amire csak akar.

Jeanette túl büszke volt, hogysem kitegye magát a kudarcnak, és túl dühös, hogy ne próbálkozzon tovább, de legalább megpróbálta leplezni erőfeszítéseit, amelyek révén alig sikerült meggörbítenie a fekete íjat. Arrébb rúgta a nyílveendő.

– A férjemet is egy ilyen nyílvesző ölte meg – közölte keserűen.

– Gyakran eltűnődöm – mondta Thomas –, hogy a bretonok vagy a franciák miért nem tanulják meg használni őket.

Hét-nyolc éves korában elkezdti tanítani a fiát, madame, és tízéves korára már halálos lehet.

– Ő lovagként fog küzdeni, akárcsak az apja. Thomas felnevetett.

– A lovagoknak nincs esélyük. Még nem találtak fel olyan vértet, ami ellenállna az angol nyilaknak.

Jeanette megborzongott.

– És maga, angol létére, miért imádkozik? – kérdezte. – Bűnbocsánatért?

Thomas elmosolyodott.

– Köszönetet mondok, madame, amiért hat napon át róttam az ellenség földjét, és nem vesztettem egyetlen embert sem. – Felegyenesedett, és az oltáron ülő ezüst ládikára mutatott. Az ereklyetartóra kicsiny kristályablakot vágtak, amelyet színes üvegcserepekkel kerítettek körbe. Thomas bekémlelt a kis ablakon, de odabent nem látott mást, csak egy alig hüvelyknyi méretű kis rögöt. – Mi az? – kérdezte.

– Szent Renan nyelve – húzta ki magát Jeanette. – Akkor rabolták el, mikor maguk betörték a városba, de Isten kegyes volt, és a tolvaj másnap meghalt, ezért visszaszolgáltatták az ereklyét.

– Isten csakugyan kegyes – jegyezte meg Thomas szárazon. – És ki volt ez a Szent Renan?

– Nagy erejű prédikátor – felelte Jeanette –, aki kiűzött

minden *mint* és *goricot* a földjeinkről. A zord helyeken mind a mai napig élhetnek, de Szent Renan imája távol tartja őket a birtokainktól.

– *Nainok* és *goricok*? – értetlenkedett Thomas.

– Szellemelek – magyarázta a lány –, méghozzá ártó szellemelek. Valaha az egész vidéken kísértettek, és én naponta imádkozom a szenthez, hogy űzné el a hellequineket, ahogyan tette azt a *nainokkal* is. Azt csak tudja, kik azok a hellequinek?

– Mi vagyunk – húzta ki magát Thomas büszkén. Jeanette elfintorodott.

– A hellequinek – közölte hűvösen – olyan halottak, akiknek nincs lelkük. Halottak, akik éltükben olyan gonoszak voltak, hogy az ördög nem szívesen bünteti őket a pokolban, ezért lovat ad alájuk, és szabadon ereszti őket az élők között. – Felemelte a fekete íjat, és megvizsgálta a rá erősített ezüstlapkát. – Még az ördög képe is itt van az íján.

– Nem ördög az.

– De igen – a lány felé dobta az íjat, Thomas elkapta, és mert túl fiatal volt ahhoz, hogy ellenálljon a kísértésnek, és ne fitogtassa kicsit az erejét, felajzotta a fegyvert minden látható erőfeszítés nélkül. – Imádkozzék csak Szent Renanhoz, én meg imádkozom Szent Guinefort-hoz. Majd meglátjuk, melyikük az erősebb.

– Guinefort? O valami szent asszony?

– Szent ember – javította ki Thomas –, aki valaha Lyonnaise-ban élt.

– Egy francia szenthez imádkozik? – képedt el Jeanette.

– Szüntelenül.

Thomas megérintette a nyakában viselt kiaszott kutyalábat. Nem árulhatott el többet a szentről, aki mindig atyja kedvencének számított. Atyja jobb kedvében bizonyára nevetett volna a képtelen helyzeten, Guinefort ugyanis kutya volt, Thomas legjobb tudomása szerint az egyetlen állat, akit valaha is szentté avattak. Guinefort megmentett egy kisdedet a farkastól, majd elszenvedte a mártíromságot gazdájától, aki a kutyát gyanúsította a szörnyűséggel, miközben a kisded a bölcső alatt lelt menedéket.

– Imádkozzunk Szent Guinefort-hoz! – Ralph atya ezzel felelt minden családi perpatvarra, és Thomas idővel magáévá tette a szokást. Olykor eltűnődött azon, lehet-e egy ilyen szent érdekeinek érvényesítője a mennyekben – bár alighanem Guinefort ugatása és nyüszítése is nyomott annyit a latban, mint a szentek könyörgései –, ám ilyenkor azzal érvelt, hogy rajta kívül vajmi kevesen fohászkodnak hozzá, így akár kivételes figyelemben is részesülhet. Hobbe atya mindig megütközött a szent eb nevének említésekor, ám Thomas, noha osztozott atyja humorérzékén, immár teljes értékű védőszentnek tekintette az állatot.

Jeanette szívesen megtudott volna többet is Szent Guinefort-ról, de nem akarta megkockáztatni, hogy bensőségesebb hangulatba kerüljön Skeat egyetlen emberével is, ezért megfeledkezett kíváncsiságáról, és igyekezett minél hűvösebbnek tetszeni.

– Azért akartam találkozni önnel – közölte –, hogy tudassam, az emberei és azok asszonyai nem használhatják latrina gyanánt az udvarom. Éppen rájuk látok az ablakomból. Ez visszataszító! Anqliában talán

efféle viselkedéshez szoktak, ám ez itt Bretagne. Menjenek csak le a folyóhoz.

Thomas bólintott, de nem felelt. Íjával a kezében megindult a hajóban, amelynek végét a javításra váró halászhálók borították félhomályba. A templom nyugati végébe ment, ahol a falat egy, a végítéletet ábrázoló komor kép borította. Az igazak belevesztek a gerendák felől tündöklő világosságba, míg az elítélt bűnösök a szentek és angyalok üdvívalgásától kísértén aláhulltak a tüzes pokolba. Thomas megállt a festmény előtt.

– Felfigyelt rá – kérdezte –, hogy a legszebb asszonyok mindig a pokolra kerülnek, míg a rútak a mennybe mennek?

Jeanette kevés híján elmosolyodott, hiszen ő maga is sokszor eltűnődött ezen a kérdésen, de elharapta a szája szélét és nem felelt, miközben Thomas lassan visszasétált a mellékhajóban, hogy ezúttal egy másik festmény előtt állapodjon meg. A képen Krisztus a tengeren járt, amelynek szürkesége és fehér hullámtaréjai a Bretagne menti vizeket idézték. A hullámok közül makrélák dugták ki fejüket, hogy tanúi lehessenek a csodának.

– Magának is meg kell értenie, madame – mérte fel Thomas a kíváncsi makrélákat –, hogy az embereink nem szeretik, ha hívatlan vendégeknek tekintik őket. Még a konyhába sem engedi be őket. Miért nem? Elég nagy a ház, és ők is szívesen megszáritanák valahol a csizmájukat, miután egész éjjel szakadó esőben kellett lovagolniuk.

– Miért engedném be az angolokat a konyhámba? Hogy azt használják latrina qyanánt?

Thomas feléje fordult.

– Ha ön nem tisztel bennünket, madame, mi miért tiszteljük a házát?

– Tisztelet! – köpte felé Jeanette a szót. – Hogyan is tisztelhetném magukat? Amim csak volt, elrabolták tőlem. Maga rabolta el!

– Sir Simon Jekyll rabolta el – vetette közbe Thomas.

– Maga vagy Sir Simon, ugyan mi a különbség? Thomas felvette a nyílveesszót, és gondosan visszatette a zsákjába.

– A különbség csak annyi, madame, hogy amíg én Istenhez fohászok, addig Sir Simon istennek hiszi magát. Megkérem a fiúkat, hogy menjenek le a folyóhoz, bár kétlem, hogy szívesen tennének a maga kedvére. Elmosolyodott, majd szótlánul kiment.

A tavasz zöldbe öltöztette a földet, fátyolba burkolta a fákat, és élénk színű virágokkal szórta tele a kanyargós ösvényeket. A zsúpszalmán friss moha zöldellt, csillaghúr hálózta be a sövényeket, jégmadarak ugrándoztak a part menti csalitos sárgálló levelei között. Skeat embereinek egyre messzebb kellett menniük La Roche-Derrientől, ha újabb prédára akartak találni, és útjaik során veszedelmes közelségbe kerültek Guincamp-hoz, Károly herceg főhadiszállásához, jöllehet a város helyőrsége csak nagyritkán jött elő, hogy kihívja maga ellen a fosztogatókat. Délre feküdt Guincamp, míg nyugatra Lannion, egy kicsiny, ám annál harciasabb erősség, otthona annak a Sir Geoffrey de Pont Blanc lovagnak, aki felesküdt rá, hogy Will Skeat embereit láncra verve tereli Lannionba.

Bejelentette azt is, hogy az angolokat elevenen égetik meg Lannion piacterén, amiért eretnekek és az ördög ügynökei. Will Skeatet nem aggasztotta az ilyen fenyegetőzés.

– Kicsit talán nyugtalanabbul aludnék, ha a nyavalyásnak íjásza is lennének – vallotta meg Tómnak –, de miután nincsenek neki, annyit fogadkozik, amennyit csak akar. Mit is jelent a neve?

– Fehérhídi Geoffrey.

– Az oktan fattya. Breton vagy francia?

– Azt mondják, francia.

– Hát, most megtanulja a leckét, nem igaz?

Csak hogy Sir Geoffrey nem akart tanulni. Will Skeat egyre közelebb és közelebb merészkedett Lannionhoz, a látóhatárán belül eső házakat is felgyújtotta abban a reményben, hogy ezzel kicsalogatja Sir Geoffrey-t, ő pedig csapdába csalhatja az íjásaival, Sir Geoffrey azonban látta, mire képesek az angol nyílveszők a lovagok ellenében, és nem volt hajlandó behajszolni embereit a mindent eldöntő rohamba, amelynek végén serege óhatatlanul is fejvesztetten menekülő emberek és állatok véres forgatagává alacsonyult volna. Ehelyett becserkészte Skeat embereit, kereste az alkalmas helyet, ahol csapdába csalhatta az angolokat, ám Will Skeat sem volt nagyobb bolond Sir Geoffrey-nál, így a két csapat három héten át csak kerülgette egymást. Sir Geoffrey jelenléte lelassította Skeatet, a pusztítást azonban nem gátolhatta meg. A két erő kétszer csapott össze, és Sir Geoffrey mindkétszer gyalogosan hajszolta előre számszeríjasait, hogy végezzenek Skeat íjásaival, ám mindkétszer a hosszú íjak

nyertek, és Sir Geoffrey visszakozott, mielőtt belebonyolódott volna a számára végzetes csatába. A második eredménytelen összecsapás után Sir Geoffrey még Will Skeat férfiúi becsületére is megpróbált apellálni. Egy szál magában előreugratott, és megcsillogtatta gyönyörű vértzetet, amely vetekedett Sir Simon Jekyllével, noha Geoffrey sisakja régimódi fazék volt csupán, a szemeknek vágott résnyi lyukakkal. Sötétkék köpenyére és lova takarójára fehér hidakat hímeztek, ugyanez ékesítette széles pajzsát is. Kékre festett lándzsát hordozott, amelyre fehér sálat kötözött. Skeat maga is előrelovagolt Thomasszal, a tolmáccsal. Sir Geoffrey levette sisakját, és ujjaival végigszántott verítéktől csatakos haján. F fiatal ember volt, aranyhajú és kékszemű, széles, kedélyes arccal, és Thomas úgy érezte, akár kedvelni is tudná, ha éppen nem lennének ellenségek. Sir Geoffrey elmosolyodott, amint a két angol visszafogta lovát.

– Roppant unalmas dolog – vágott bele – egymás árnyékára lődözni. Javaslom tehát, hogy hozzuk fegyvereseinket a mező közepére, és mérkőzzünk meg egyenlő feltételek szerint.

Thomas még a fordítással sem bajlódott, úgyis tudta, mi lenne Skeat válasza.

– Nekem jobb ötletem van – felelte. – Hozza el embereit, mi pedig elhozzuk íjászaikat.

Sir Geoffrey zavartnak tűnt.

– Ön lenne a parancsnok? – kérdezte Thomast. Az idősebb, őszes Skeatet gondolta parancsnoknak, ám Skeat egyetlen szót sem szólt.

– A skótok elleni harcban elveszítette a nyelvét – közölte Thomas –, így én beszélek helyette.

– Akkor hát mondja meg neki, hogy becsületes küzdelmet akarok – élénkült fel Sir Geoffrey. – Hadd harcoljanak egymás ellen lovasaink. – Elmosolyodott, mintha felvetése éppoly értelmes lett volna, mint amilyen lovagias és képtelen.

Thomas fordított Skeatnek, aki elfordult a nyeregben, és kiköpött a fűre.

– Azt mondja – fordított Thomas –, hogy az íjászaink fognak harcolni. Tucatnyi íjász, az önök húsz fegyverese ellen.

Sir Geoffrey komoran megrázta a fejét.

– Ez a baj magukkal, angolokkal. Nincs magukban sportszerűség. – Visszatette fejére a sisakját és elviharzott. Thomas elmesélte Skeatnek, mi zajlott le az imént.

– Micsoda önelégült barom – morogta Skeat. – Mégis, mire várt? Lovagi tornára? Kinek gondol ez bennünket? A kerekasztal lovagjainak? Én nem tudom, mi ütött egyesekbe. Odabiggyeszti a „sir”-t a nevük elé, és máris elmegy a maradék eszük is. Még hogy egyenlő küzdelem! Ki hallott már ekkora ostobaságot? Istenverte bolond.

Sir Geoffrey, a Fehérhíd lovagja tovább zaklatta hát a hellequineket, Skeat azonban nem adott neki esélyt a közelharcra. A francia erők mozgását mindig tekintélyes méretű íjászcsapat figyelte, és valahányszor Lannion lovasai túlon túl közel merészkedtek, jó eséllyel kaptak egy lúdtollas nyílveesszőt a hátsójukba. Sir Geoffrey felvette az árnyék szerepét, és mindenhová kitartóan, egészen La Roche-Derrien kapujáig követte Skeat embereit.

A gond akkor adódott, amikor harmadszor járt így Skeat nyomában, és került a város közvetlen közelébe. Sir Simon Jekyll hallott Sir Geoffrey-ról, és amikor a legmagasabb harangtoronyban elhelyezett őrszem figyelmeztette Skeat közeledtére, a helyőrség tucatnyi fegyveresével megindult a hellequinek elé. Skeat valamivel több mint másfél kilométernyire járhatott a várostól, Sir Geoffrey ötven fegyverese és még egyszer annyi lovas számszerűsége újabb fél kilométerrel mögöttük. A francia nem okozott komolyabb bajt Skeatnak, és ha Sir Geoffrey azzal akart hazalovagolni Lannionba, hogy visszakergette a hellequineket az odújukba, Skeat készséggel megadta neki ezt az elégtételt.

Ekkor tűnt fel Sir Simon, talpig fegyverben, és eltelve dolyfével. Az angolok előreszegeztek lándzsákat, lecsapták sisakjuk szemellenzőjét, és vágásra fogták lovaikat. Sir Simon a francia és breton lovasok felé vágta, akiket üvöltve hívott ki maga ellen. Will Skeat Sir Simon nyomába eredt, hogy lebeszélje a támadásról, de a yorkshire-i csak a levegőt vesztegette.

Skeat fegyveresei az oszlop élén haladtak, az összerabolt jószágokat terelték és a zsákmánnyal teli három társzekeret kísérték, míg az utóvédet hatvan lovas íjász adta. Az a hatvan ember még épp csak elérte az erdősávot, ahol La Roche-Derrien ostroma idején a sereg táborozott, amikor a Skeattól érkező jelnek engedelmessé két csoportra oszlottak, és bevették magukat az út menti fák közé. Az erdőben lepattantak hátasaikról, a lovakat a kantáruknál fogva kikötötték az

ágakhoz, majd ijjal a kezükben felsorakoztak a fák pereménél. Az út a két csoport között haladt tovább.

Sir Simon visszafogta lovát, hogy szembekerüljön Will Skeattal.

– Szükségem van harminc fegyveresére, Skeat – követelte ellentmondást nem tűrően.

– Szüksége lehet rájuk – vonta meg a vállát Will Skeat –, de meg nem kapja őket.

– Az Isten szerelmére, ember, én vagyok a felettese! – Sir Simon alig akarta elhinni, hogy Skeat visszautasította. – Az előljárója vagyok, Skeat! Ez nem kérés, ez parancs.

Skeat felnézett az égre.

– Esni fog, nem találja? Ránk is férne néhány csepp. Szárazak a földek, kiapadnak a folyók.

Sir Simon megragadta Skeat karját, és maga felé fordította az idősebb férfit.

– Ötven lovagja van – sziszegte Sir Simon –, nekem pedig csak húsz. Adjon nekem harminc embert, most fogságba ejthetem. Adjon csak húszat! – könyörgött, elfeledkezve minden önhittségéről, hiszen végre alkalma nyílhatott egy tisztességes közelharcra, lovag a lovag ellen, ahol a győztes nemcsak nevet szerezhetett magának, de megkapott minden fogságba esett katonát és lovat.

Will Skeat azonban mindent tudott a katonákról, a lovakról és a hírnévről.

– Nem azért vagyok itt, hogy játszadozzak – szabadította ki a karját –, és addig parancsolgathat nekem, ameddig a tehénnek szárnya nő, akkor se adom egyetlen emberem sem.

Sir Simon indulata az egekbe szökött, ám ekkor Sir Geoffrey de Pont Blanc eldöntötte a kérdést. Láta, hogy fegyveresei számba messze felülmúlják az angol lovasokat, ezért megparancsolta harminc emberének, hogy lovagoljon vissza, és csatlakozzék a számszerijasokhoz. A két lovascsapat ily módon kiegyenlítődt, és Sir Geoffrey előrelovagolt óriási, kék-fehér köpenybe burkolt és keményített bőr arcvédőt viselő fekete ménjén. Sir Simon előreugratott, hogy megmutassa neki új vértzetet, bár az ő lova nem viselt sem tarka köpenyt, sem vértzetet, viszont vágyott mindkettőre, ahogyan vágyott erre az összecsapásra is. Egész álló télen a parasztok nyomorúságos háborúját viselte, csupa mocskok és gyilok, de most az ellenség becsületet és dicsőséget kínált az esély mellé, hogy szép lovakat, vértket és fegyvereket zsákmányoljon. A két férfi lándzsáját leeresztve szalutált egymásnak, majd nevet és bókot cserélt.

Will Skeat az erdőben csatlakozott Thomashoz.

– Lehetsz akármilyen megátalkodott bolond, Tom – mondta Skeat –, de náladnál százszor hülyébbek is akadnak. Nézd csak az önhitt barmait! A kettőnek együtt nincs egy egész agya. Ha fejen állva megráznád őket, legfeljebb sár potyogna ki a fejükből. – Kiköpött.

Sir Geoffrey és Sir Simon megegyeztek a harc feltételeiben. Itt is a lovagi tornák szabályai érvényesültek, ám a sport sava-borsát az emberhalál adta. A lovát veszett katona kiesett a küzdelemből, ebben egyetértettek, s meg kellett kímélni, bár ettől még fogságba ejthették. Miután mindent elrendeztek, a két lovag a legjobbakat kívánta

egymásnak, sarkon fordult és visszaügetett az embereihez. Skeat kikötötte lovát az egyik fához, és felajzotta iját.

– Van egy hely Yorkban – mormolta –, ott látni ilyen háborodottakat. Ketreben mutogatják őket, és negyed pennyért bárki jót röhöghet rajtuk. Ebből a két vadbaromból még fő-attrakció is lehetne.

– Egyszer az apám is elvesztette az eszét – jegyezte meg Thomas.

– Nem is kell mondanod, fiam, nem is kell mondanod. Skeat ujjával próbára tette a húr feszességét.

Íjászai az erdő mezsgyéjéről figyelték a fegyvereseket. Csodálatos látvány tárult elénk, akár egy lovagi tornán, csakhogy itt a tavaszi réten nem akadt tornamester, aki megmentette volna az ember életét. A két lovascsapat felkészült rá, hogy egymásra rontson. Apródok feszítették meg a hevedereket, férfiak szegezték előre lándzsáikat, és győződtek meg arról, hogy eléggé feszes-e a pajzstartó szíj. Szemellenzőket engedtek le, hogy a lovasok teljes sötétben találják magukat, amelyet csak a réseken beszüremelő napsugarak törtek meg. A lovasok meglazították a gyepőt; a jól képzett csatalovaknak mostantól a sarkantyú érintéséből és a térdek szorításából is értenie kellett, hiszen a lovasok mindkét kezét a pajzs és a fegyver foglalta le. Sokan két kardot is viseltek, egy nehezebbet a vagdalkozásra, és egy könnyebbet a szúráshoz; ők most ellenőrizték le, hogy mindkettő könnyen kijár-e a hüvelyéből. Többen átadták lándzsájukat az apródnak, hogy ily módon szabaddá tett kezükkel keresztet vessenek, majd azonnal visszavették a fegyvert. A lovak

súlyos patája a legelőt kaparta, azután Sir Geoffrey leengedte lándzsáját, hogy jelezze, készen áll. Sir Simon hasonlóképpen tett, mire a negyven lovas előreleandult. A csatalovak egyike sem volt olyan könnyű csontú kanca vagy herélt, amilyent az íjászok ültek meg, hiszen a megtermett paripáknak egy harcos és egy teljes vértzet súlyát kellett hordozniuk. A bestiák felhorkantak, előrevetették busa fejüket, és nehézkesen mozgásba lendültek, miközben lovasaik előrszegezték lándzsáikat. Sir Geoffrey egyik embere elkövette a kezdők jellemző hibáját, és túlságosan leengedte lándzsáját, így annak hegye belefúródott a szikkadt talajba – még olcsón megúszta, hogy fent tudott maradni lova hátán, bár lándzsáját elveszítette, és elő kellett vonnia kardját. A lovasok könnyű vágtába kezdtek, és Sir Simon egyik embere, alighanem lova hibájából, balra tért, ahol nekiütközött a mellette vágtázó állatnak, és a sorozatos ütközések hullámként vonultak végig a sorokon, miközben a sarkantyúk máris teljes vágtát követeltek. És ekkor a sorok összecsaptak.

A lándzsák a végigrepedő és őrlődő csont zajával csapódtak a pajzsoknak, láncingeknek. Két lovas azonnal lebukott nyergéből, de a legtöbb lándzsadöfést kivédtek a pajzsok, és a lovasok leengedték reszkető fegyverüket, amint ellovagoltak ellenlábasaik mellett, majd megmarkolták a gyeplőt, és elővonták a kardokat. Az őket figyelő íjászok számára egyértelműen látszott, hogy az ellenség szerzett előnyt. Mindkét lovát veszített katona angol volt, és Sir Geoffrey emberei sokkal közelebb záródtak egymáshoz, így amikor visszafordultak és kivont karddal az

angolokra rontottak, fegyelmezettebben és egységesebben tehették ezt. Egy angol üvöltve, hiányzó keze csonkját szorítva hátrált ki a kavargó tömegeből. Por és kiszakított rögök záporoztak a vasalt paták nyomában. A lovasát vesztett háttal békésen arrébb sántikált. A kardok úgy pengtek, akár pöröly az üllőn. A férfiak felmordultak a csapások előtt. Egy szűk breton, aki egyszerű pajzsán semmilyen jelvényt sem viselt, egy félre szabta, félre szekerce formájú fegyvert forgatott, iszonytató hatékonysággal. Egy angol sisakját kétféle hasították, a koponyájával együtt, de a lova megállás nélkül továbbvált, miközben a vér végigömlött a férfi láncingén. Az állat csak a kavardástól néhány lépésnyire állapodott meg, ahol a fegyveres lassan, iszonytató lassan előrebukott, majd lecsusszant a nyeregből. Egyik lába foglyul esett a kengyelben, ám a csatáló ezt láthatóan nem érezte. Békésen haladt tovább és legelészett a réten.

Sir Simon két embere megadta magát; őket visszaküldték a harcolók mögé, ahol a francia és breton apródok foglyul ejthették őket. Maga Sir Simon elszántan küzdött, és elfordította lovát, hogy szembenézzen két támadójával. Egyik ellenlábasa egyetlen hasznavehetetlen karral hátrált ki az ütközetből, míg a másikat Sir Simon lopott kardja szemfényvesztően gyors vágásaival készítette megadásra. A franciák közül még tizenötén harcoltak, ám az angolok száma tízre fogyatkozott, amikor a szekercekardot forgató óriás úgy döntött, végez magával Sir Simonnal is. Üvöltve tört utat magának, de Sir Simon pajzsával felfogta a félelmetes fegyver sújtását, és kardját mélyen beletemette

a láncingbe, közvetlenül a breton hónalja alatt. Sir Simon nehézkesen kiszabadította a pengét, miközben az ellenség láncingét és bőrtunikáját eláztatta a kiömlő vér. A szálás harcos megrázkódott a nyeregben, Sir Simon pedig kardja lapjával lesújtott a koponyája hátsó felére, majd elfordította lovát, hogy felvegye a küzdelmet soron következő támadójával, mielőtt megpördült és a súlyos fegyverrel végzetes csapást mért a nagy breton ádámcsutkájára. A férfi elejtette fegyverét, és a torkát markolászva elvágta.

– Jól harcol, mi? – kérdezte Skeat színtelen hangon. – Esz nincs a fejében, de harcolni, azt tud.

Ám Sir Simon harckészsége dacára az ellenség nyeresre állt, és Thomas előre akarta küldeni az íjászokat. Csak harminc lépést kellett előreszaladniuk, és az ellenséges lovasok máris kiváló célpontot nyújthattak, Will Skeat azonban a fejét rázta.

– Sose ölj meg két franciát, ha egy tucatot is megölhetsz, Tom – fedtte meg emberét.

– De hát legyőzik az embereinket – tiltakozott Thomas.

– Legalább megtanulják, hogy ne legyenek olyan istenverte bolondok, nem igaz? – Skeat elvigyorodott. – Csak figyelj, fiú, csak figyelj. Most sokat tanulhatsz.

Az angol fegyveresek egyre hátrébb szorultak, és egyedül Sir Simon küzdött igazi harci szellemmel. Csakugyan értette a dolgát. Semlegesítette a breton óriást, és most négy ellenlábását is kordában tartotta, méghozzá bámulatra méltó szilajsággal. Embereinek maradéka azonban, miután látta, hogy a csata vesztesre áll, és az ellenséges lovasok miatt Sir Simon segítségére sem

siethet, fejvesztve menekült.

– Sam! – kiáltott át Will az út túloldalára. – Ha szólok, fogj egy tucat embert, és rohanj! Megértetted, Sam?

– Rohanok! – kiáltott vissza Sam.

Az angol lovasok, zömükben véresen és kétségbeesetten kapaszkodva a nyeregkápagombba, az úton visszafelé La Roche-Derrien felé vágattak. A franciák és bretonok körülvették Sir Simont, ám Fehérhídi Sir Geoffrey valóban romantikus alkat volt, aki nem akarta elvenni egy ilyen merész ellenség életét, ezért megparancsolta, hogy kíméljék meg az angol lovagot.

Sir Simon, aki a bőr- és fémlemezek alatt úgy izzadt, akár a disznó, felcsapta sisakja szemellenzőjét.

– Nem adom meg magam – kurjantotta oda Sir Geoffreynak. Páncélját mostanra karcolások borították, pengéje kicsorbult, ám a fegyverzet kivételes minősége remek segítőtársának bizonyult a csatában. – Nem adom meg magam – ismételte –, úgyhogy harcoljatok!

Sir Geoffrey meghajolt nyergében.

– Tisztelgem merészséged előtt, Sir Simon – szólt lovagiasan –, és szabadon távozhatsz. – Félrehessegette embereit, és Sir Simon, aki csodával határos módon élve és szabadon úszta meg a kalandot, magasan feltartott fejjel elügetett. A biztos katasztrófába és pusztulásba vezette embereit, mégis tisztességgel távozhatott.

Sir Geoffrey végignézett a hosszú úton, ahol még most is fejvesztve menekültek Sir Simon lovagjai, s mögöttük ott vesztegeltek az elhajtott állatok és a rablott javakkal teli társzekerek, amelyeket Skeat emberei kísértek. Azután

Will Skeat rárvallt Samre, és Sir Geoffrey hirtelen azt láthatta, hogy egy csapatnyi angol íjász vágat észak felé, lóhalálában.

– Rá fog harapni – mormolta Skeat a foga alatt –, csak figyeld, ahogy ráharap.

Sir Geoffrey az elmúlt néhány hétben már bizonyította, hogy korántsem ostoba, ám azon a napon elvesztette józan ítélőképességét. Esélyt látott arra, hogy levágja a gyűlöletes hellequin íjászokat, ráadásul visszaszerezzen három társzekérnyi zsákmányt. Felzárkóztatta maradék harminc fegyveresét, majd miután négy foglyát és a kilenc elfogott lovat számszeríjasai gondjára bízta, megindult lovagjaival. Will Skeat hosszú hetek óta csak erre várt.

Sir Simon riadtan pördült meg, amint meghallotta a paták dübörgését. Közel ötven páncélos lovag vágta felé, és egy pillanatig azt hitte, mégis őt akarják fogságba ejteni, ezért az erdősáv felé ugatta lovát, csak hogy lássa, ahogy a francia és breton harcosok szilaj csatalovai eldübörögnek mellette. Lebukott az ágak közé, és keresetlenül szidta Will Skeatet, amiért az nem hallgatott rá.

Sir Geoffrey de Pont Blanc vezette a rohamot, és a szeme előtt nem lebegett más, csak a dicsőség. Megfeledkezett a fák között megbújó íjászokról, avagy azt hitte, hogy valamennyi követte Sir Simon legyőzött lovagjait a város felé. Sir Geoffrey a diadal küszöbén állt. Vissza fogja szerezni az elrablott javakat, és ami ennél is fontosabb, eltereli a rettegett hellequineket Lannion piacterének máglyáira.

– Most! – kiáltott fel Skeat, tölcserű formálva tenyeréből. –

Most!

Az íjászok felsorakoztak az út mindkét felén, és most előléptek a zöldellő tavaszi lombok közül, hogy elérassék ijuk húrját. Thomas második nyílveendőjét indította útnak, mielőtt még az első célba ért volna. Célozz és lőj, idézte fel a leckét, ne gondolkozz. Most még céloznia sem nagyon kellett, hiszen az ellenség szorosán összezárkózott, és valamennyi íjász egyszerre zúdította hosszú nyílveendőjét a rohamozó csapatra, amelyből hamarosan nem maradt más, csak ágaskodó csatalovak, a vasalt paták közt vergődő katonák és vérző testek kibogozhatatlan tömege. A franciáknak esélyük sem lehetett. A hátsók közül néhánynak sikerült visszafordulnia és elmenekülnie, ám a többség foglyul esett az íjászok rájuk záruló gyűrűjében, ahonnét szakadatlanul záporoztak a láncinget és bőrt könyörtelenül átjáró nyílveendők. Aki csak megmoccant, máris három-négy nyílveendőt kapott. A vasból és húsból emelt véres halmot tollas nyilak tuskézték, és a nyílveendők csak záporoztak, átrágták magukat a láncszemekben, és mélyen beletemetkeztek a lovak inas testébe. A rohamot csupán a hátul lemaradozók, és egyetlen lovag elől élte túl. Ez a lovag pedig maga Sir Geoffrey volt, aki tíz lépéssel emberei előtt haladt, és talán épp emiatt maradt életben, vagy talán az íjászoknak is tetszett, ahogyan Sir Simonnal bánt. Bárhogy is történt, Sir Geoffrey kimenekült a mézárszékből. A nyilak még csak meg sem közelítették, annál inkább hallotta a sikolyokat és halálhörgéseket maga mögött, ezért lelassította lovát, hogy visszaforduljon és felmérje a katasztrófát. Egy pillanatig hitetlenkedve meredt

a látványra, majd visszaügetett a tollakkal borított hullahegyhez, ami a csapatából megmaradt. Skeat rárivallt íjászaik egy csapatára, hogy forduljanak szembe az ellenség számszeríjasaival, ám azoknak, miután végignézték bajtársaik pusztulását, semmi kedve nem maradt szembenézni az angol nyilakkal. Fejvesztve menekültek dél felé.

Azután különös nyugalom telepedett rájuk. A felbukott lovak kapálóztak, és néhányuk az utat karistolta patáival. Egy férfi felnyögött, egy másik Krisztust szólította, mások csak nyöszörögtek. Thomas, aki még ekkor is ott tartott egy vesszőt az idegen, a pacsirtafütyöt, a lilék szolongatását, a levelek közt átszüremelő szél suttogását hallgatta. Egy csepp eső hullt, bele az út porába, de társai nem követték, inkább csatlakoztak a nyugaton tomboló zivatarhoz. Sir Geoffrey úgy állt mozdulatlanul a holtak és haldoklók mellett, mintha arra biztatná az íjászokat, adják hozzá az ő tetemét is a véres halomhoz.

– Érted már, Tom? – kérdezte Skeat. – Ha elég sokáig vársz, ezek a sültbolondok mindig megteszik, amit vársz tőlük. Rendben, fiúk. Végezzetek a nyavalyásokkal! – A harcosok letették íjukat, előhúzták késeiket, és a görcsösen vonagló halomhoz indultak, de Skeat visszatartotta Tomot.

– Menj, és mondd meg annak a felcicomázott fattyúnak, hogy hordja el az irháját.

Thomas odagyalogolt a franciához, aki alighanem arra várt, hogy megadásra szólítják fel, mert levette a sisakját, és felé nyújtotta kardja markolatát.

– A családom sajna nem tud tisztos váltságdíjat fizetni –

mentegetőzött idejekorán.

– Ön nem a foglyunk – közölte Thomas.

Sir Geoffrey értetlenkedve hallgatta a szavait.

– Hogyan? Elengednek?

– Nincs szükségünk önre – felelte Thomas. – Talán legjobb lenne, ha elutazna Spanyolhonba – vetette fel –, esetleg a Szentföldre. Egyik helyen sincs túl sok hellequin.

Sir Geoffrey hüvelyébe dugta kardját.

– Királyom ellenségei ellen kell harcolnom, tehát itt fogok harcolni. Mindazonáltal köszönöm. – Megmarkolta a gyeplőt, és Sir Simon Jekyll éppen ezt a pillanatot választotta, hogy kitörjön a fák közül, és kivont kardjával Sir Geoffrey-ra mutasson.

– Ő az én foglyom! – kiáltotta oda Thomasnak. – Az enyém!

– Ő nem foglya senkinek – tudatta Thomas. – Épp most engedtem szabadon.

– Szabadon engedte? – vicsorgott Sir Simon. – Van fogalma arról, ki itt a parancsnok?

– Én csak annyit tudok – felelte Thomas –, hogy ez az ember nem fogoly. – Jókorát csapott Sir Geoffrey lovának tomporára, hogy útnak indítsa az állatot. – Spanyolhon, vagy a Szentföld! – kiáltott Sir Geoffrey után.

Sir Simon elfordította lovát, hogy Sir Geoffrey nyomába eredjen, de amikor látta, hogy Will Skeat készen áll beavatkozni és leállítani az üldözést, visszafordult Thomashoz:

– Nem volt joga elengedni! Nem volt joga!

– O elengedte magát – emlékeztette rá Thomas.

– Akkor hát ostoba volt. Miért kellene nekem is annak lenni?

Sir Simon egész testében rázkódott a haragtól. Sir Geoffrey ugyan szegénynek vallotta magát, aki még a váltságdíjat is alig tudná előteremteni, ám egyedül a lova legkevesebb ötven fontot ért. Skeat és Thomas csak úgy kidobott az ablakon ennyi pénzt. Sir Simon figyelte, amint zsákmánya beleveszik az út porába, majd leeresztette kardja pengéjét, hogy az Thomas torkát fenyegetse.

– Attól a pillanattól, hogy először megláttam – sziszegte –, ilyen arcátlanul viselkedett. Én vagyok itt az egyetlen igazi nemesember, nekem kell döntenem a foglyok sorsa felől. Megértette?

– Nekem adta meg magát – válaszolt Thomas –, nem magának. Úgyhogy semmit se számít, milyen finom családból született.

– Te kis bugris! – köpött ki Sir Simon. – Skeat! Fájdalomdíjat követelek a fogoly helyett. Hallotta? Skeat ügyet sem vetett Sir Simonra, de Thomas már nem bírta megállni szó nélkül.

– Jesszusom – utálkozott –, az az ember megkímélte az életét, és nem képes viszonzni egy ilyen kegyet? Maga nem igazi lovag, csak egy erőszakos, pökhendi fráter. Menjen, és dugjon fel magának egy piszkavasat.

A kard felemelkedett, akárcsak Thomas íja. Sir Simon farkasszemet nézett a fémesen csillogó nyílhegygel, a mozdulatlanra merevedett fehér tollakkal, és maradt benne annyi ép értelem, hogy ne csapjon le a kardjával. Inkább hirtelen mozdulattal hüvelyébe dugta a pengét, majd

elfordította lovát és elviharzott.

Ily módon Skeat embereire maradt az ellenség halottjainak átkutatása. Tizennyolcan voltak, míg további huszonhármán súlyos sebet kaptak. Tizenhat vérző, és huszonnégy kimúlt csatalovat számláltak össze, ami, mint azt Will Skeat megjegyezte, vétkes pazarlása volt a jó lóhúsnak.

De Sir Geoffrey végre megtanulta a leckét.

La Roche-Derrienben javában állt a patália. Sir Simon Jekyll felpanaszolta Richard Totashamnek, hogy Will Skeat nem támogatta a harcban, majd azt állította, hogy egyedül neki köszönhetik a negyvenegy ellenséges katona halálát és súlyos sebesülését. Elhencegett vele, hogyan nyerte meg az összetűzést, azután visszakanyarodott Skeat hitszegésének kérdéséhez, ám Richard Totesham nem volt abban a hangulatban, hogy elviselje Sir Simon sirárait.

– Megnyerték az összecsapást, vagy sem?

– Természetes, hogy megnyertük! – méltatlankodott Sir Simon. – Az ellenség halott, vagy nem?

– Akkor miért lett volna szüksége Will fegyvereseire is? – kérdezte Totesham.

Sir Simon kutatott egy ideig a válasz után, de nem talált rá.

– Akkor is arcátlan volt velem – kötötte meg magát.

– Ez csak magukra tartozik, rendezzék el egymás között. – Totesham véget vetett a meghallgatásnak, de a beszélgetés csak nem hagyta nyugodni, ezért aznap este tárgyalt Skeattal is.

– Negyvenegy halott vagy sebesült? – tűnődött fennhangon.

– Az legalább egyharmada Lannion helyőrségének.

– Közel annyi, az már biztos.

Totesham szállása közel esett a folyóhoz, így ablakából ráláthatott a kőhíd alatt elsikló vízre. Denevérek röpködtek a barbakán körül, amely a híd túlsó oldalát biztosította, míg a folyó túlsó partján fekvő udvarházak körvonala élesen rajzolódott ki a holdfényben.

– Komoly veszteséget okoztunk nekik, Will – vélte Totesham.

– Hát nem örülnek nekünk, az egyszer biztos.

– És abban a városban gyűjtötték össze minden értéküket.

– Előfordulhat – értett egyet Skeat. A hellequinektől való félelmükben a vidékiek közül sokan a legközelebbi erődítménybe vitték kevéske tulajdonukat, ezért Lannion bizonyára nem szűkölködött az értékekben, ám ennél is fontosabb volt Totesham szemében, hogy utánpótlást találhattak a városban. Bár a helyőrség kapott élelmet a La Roche-Derrientől északra fekvő birtokokról, és a Csatornán keresztül Anglia is küldött némi ellátmányt, a hellequinek olyan pusztítást vittek végbe a földeken, hogy az éhezés réme egyre közelebről fenyegette őket.

– Ha hátrahagynánk ötven embert? – tünődött tovább Totesham. Egy ilyen öreg katonának, mint Skeat, nem is kellett többet mondania.

– Új létrákra lesz szükségünk – vetette fel Skeat.

– Mi történt a régiakkal?

– Felaprítottuk tűzifának. Keserves volt a tél.

– Egy éjszakai támadás? – latolgatta az esélyeket Totesham.

– Öt-hat nap múlva telihold lesz.

- Akkor legyen öt nap – döntött Totesham. – És szükségem lesz az embereidre, Will.
- Ha kijózanodnak addigra.
- Meg is érdemelnek egy italt azután, amit ma műveltek – melegedett át Totesham hangja, majd a férfi elmosolyodott.
- Sir Simon panaszkodott rád. Azt mondja, arcátlanul viselkedtél vele.
- Az nem én voltam, Dick, hanem az emberem, Tom. Megmondta a marhájának, hogy dugjon fel magának egy piszkavasat.
- Attól félek, Sir Simon nem fogadja meg senki tanácsát – bólintott komoran Totesham.

Ahogy nem fogadták meg Skeat emberei sem. Skeat szélnek eresztette őket a városban, de előtte még figyelmeztette őket, hogy cudarul fogják érezni magukat másnap, ha túl sokat vedelnek. Az emberek annak rendje s módja szerint ügyet sem vetettek a jó tanácsra, amikor megünnepelték győzelmüket La Roche-Derrien tavernáiban. Thomas tucatnyi barátjával és azok asszonyaival tartott egy fogadóba, ahol harsányan énekeltek, táncoltak és hiába próbáltak meg belekötni János herceg fehér patkányainak egy csoportjába, akikben maradt annyi értelem, hogy ne engedjenek a provokációnak, és csendben kisurranjanak az éjszakába. Egy pillanattal később két fegyveres sétált be, és a kabátján mindkettő magán viselte Northampton earljének oroszlános-csillagos címerét. Érkezésükre kitört az üdvrivalgás, de ők csendre intettek mindenkit és megkérdezték, hogy itt találják-e Hooktoni Thomast.

– Erre van a rút fattya – mutatott Jake Thomasra, aki lelkesen ropta a furulyaszóra. A fegyveresek kivárták, amíg befejezi a táncot, azután elmondták, hogy Will Skeat a helyőrség parancsnokával van, és szeretne beszélni vele.

Thomas kiitta aléját.

– Az a helyzet – vigyorgott a többi ijászra –, hogy már egyetlen döntést se tudnak nélkülem meghozni. Pótolhatatlan vagyok, úgy bizony.

Az ijászok harsány kacajra fakadtak, miközben a két fegyveres elkísérte Thomast.

A fegyveresek egyike Dorsetből jött, és még Hooktonról is hallott.

– Nem ott szálltak partra a franciák? – kérdezte.

– Feldúlták az átkozottak. Nem hinném, hogy bármi is maradt volna belőle – felelte Thomas. – Szóval, mit akar tőlem Will?

– Csak Isten tudja, O pedig nem mondja meg – válaszolt az egyik fegyveres.

Eddig Richard Totesham kvártélyá felé vezette Thomast, de most hirtelen egy sötét sikátor felé mutatott.

– Abban a fogadóban vannak. Amelyiknek olyan horgonyféle van az ajtaja felett.

– Jó nekik.

Ha nem lett volna félig részeg, Thomas bizonyára rájön, hogy Totesham és Skeat aligha találkozna egymással egy tavernában, nemhogy a legkisebb koszfészekben, a város legsötétebb sikátorának végében. De Thomas nem gyanított semmit, amíg félúton nem ért a keskeny közben, és az egyik kapualj alól két férfi nem lépett elé, hogy

egyikük üdvözlés gyanánt hatalmas ökölcsapást mérjen a koponyájára. Thomas térdre bukott, a második férfi pedig arcon rúgta, majd mindketten ütések és rúgások özönét zúdították rá, amíg végül nem tapasztaltak ellenállást. Azután a karjait megragadva bevonszolták egy kis kovácsműhelybe. Thomas szájából ömlött a vér, az orra megint eltört, egy bordája megrepedt, és a gyomrában vészesen kavargott az ale. Tűz pattogott a kovácsműhelyben. Thomas félig lehunytt szemhéja mögül egy üllőt látott. Azután még többen vették körül, és másodszer is alaposan megrugdosták. Thomas összegömbölyödött, így próbálta megvédeni testét.

– Elég lesz – szólt egy hang, és amikor Thomas felnyitotta a szemét, Sir Simon Jekyllt látta maga előtt. A két fegyveres, aki elkísérte a tavernából és oly barátságosan viselkedett vele, most belépett a kovácsműhely ajtaján és levetette kölcson kabátját Northampton earljének jelvényével. – Szép munka – dicsérte őket Sir Simon, majd Thomashoz fordult. – Alantas ijászok – kezdte vészjósló hangon – nem mondhatnak lovagoknak olyat, hogy dugjanak fel maguknak egy piszkavasat.

Egy szálas, erőszakos küllemű, kese hajú és megfeketedett fogú fickó megállt Thomas mellett arra az esetre, ha az szemtelenül próbálna válaszolni, ezért Thomas inkább tartotta a nyelvét. Ehelyett néma imádságot rebegett Szent Sebestyénhez, az ijászok védőszentjéhez. Ez a helyzet, döntötte el magában, túl siralmas ahhoz, hogy egy kutyára bízza.

– Húzd csak le a nadrágját, Colley. – Sir Simon

visszafordult a tűzhöz. Thomas látta, hogy több hosszú kovácsszerszám is ott melegszik a vörösen izzó faszén felett. Magában keservesen szitkozódni kezdett, amiért úgy tűnt, most éppenséggel neki fognak feldugni egy piszkavasat, méghozzá nem is a kellemesebb fajtából. Sir Simon megemelt egy jókora fémszerszámot.

– Úgy tűnik, ki kell hogy tanítsalak az udvariasságra.

Thomas feljajdult, amikor a szőke óriás késével átmetszette az övét, majd lerángatta róla a nadrágot. A többiek átkutatták Thomas zsebeit, elvették az összes pénzét és a jó kést, majd a hasára fordították áldozatukat. Sir Simon elégedetten vizsgálta meg a szerszám tüzesen izzó végét.

– Vigyétek oda – utasította embereit.

Sir Simon három embere mozdulatlanul tartotta Thomast, aki erőtlen maradt a védekezésre, ezért megragadta az egyetlen rendelkezésére álló eszközt és üvöltött, ahogy a torkán kifért. Egy ilyen kis város, zsúfolásig tömve emberrel, valakinek csak meg kell hallania.

– Gyilkosok! Gyilkosok! – Egy férfi hasba rúgta, de ő tovább üvöltött.

– Az Isten szerelmére, hallgattassátok már el – reccsent embereire Sir Simon, mire Colley, a kese hajú férfi Thomas mellé térdelt, és megpróbált szalmát tömni a szájába, de Thomasnak mindig sikerült kiköpnie.

– Gyilkosok! – rikoltozta. – Gyilkosok!

Colley szitkozódott, vett egy maréknyi mocskos sarat, és azt tömte Thomas szájába, egyúttal bedugaszolva az orrát is.

– Te nyavalyás! – Colley nagyot csapott Thomas koponyájára. – Átkozott!

Thomas fuldokolni kezdett a sártól, de kiköpni már nem tudta.

Sir Simon megállt felette.

– Most megtanulod a jó modort!

Felemelte a tüzes piszkavasat. Ekkor nyílt ki a kapu, és tudatta, hogy hívatlan vendég érkezett a kovácműhely udvarára.

– Isten szent nevére, mi folyik itt? – mennydörögte a férfi, és Thomas örömeiben *Te Deumot* zengett volna Szent Sebestyén dicsőségére, ha épp nem tömték volna teli a száját sárral; mert megmentője nem volt más, mint Hobbe atya, aki alighanem meghallotta az eszelős üvöltözést, és utána járt a dolognak. – Mit műveltek itt? – követelte a választ a pap Sir Simontól.

– Semmi köze hozzá, atyám – felelte barátságtalanul Sir Simon.

– Thomas, te vagy az? – Hobbe atya visszafordult a lovagokhoz. – Istenemre, még hogy nincs közöm hozzá! – Hobbe atya elveszítette minden mértéktartását. – Mégis, ki az ördögnek képzeli magát?

– Csak vigyázzon, atyám – acsarkodott Sir Simon.

– Vigyázzak? Én vigyázzak? A pokolra küldöm azt a mocskos lelked, ha nem tűnsz innét azonnal! – Az apró pap felkapta a kovács jókora fémfogóját, és most kardként forgatta. – A pokolra küldöm valamennyiőtök lelkét! Takarodjatok innét! Mind! Kifelé! Isten szent nevére, kifelé innét! Kifelé!

Sir Simon elhátrált. Egy dolog megkínozni egy arcátlan íjászt, és megint másik szembeszállni egy pappal, akinek a kiabálására még többen figyelhetnek. Sir Simon nyavalyás féregnek nevezte Hobbe atyát, de ettől még visszavonulót fűjt. Hobbe atya letérdelt Thomas mellé, mutatójával kikaparta a sarat a szájából, a megalvadt vérrögökkel és kitört fogakkal együtt.

– Szegény fiam – csóválta a fejét Hobbe atya, miközben segített neki felállni. – Hazaviszlek, Tom, hazaviszlek, és szépen megmosdatlak.

Thomasnak előbb okádnia kellett, azután felhúzta nadrágját, és visszatámolygott Jeanette házához, útközben mindvégig az apró papra támaszkodva. Tucatnyi íjász fogadta őket, és valamennyien tudni akarták, mi történt, de Hobbe atya félrehessegette őket.

– Merre van a konyha? – kérdezte.

– Nem fog beengedni minket. – Thomas hangját a felismerhetetlenségig eltorzította felduzzadt ajka és vérző ínye.

– Merre van? – erősködött Hobbe atya. Az egyik íjász az ajtó felé biccentett, a pap pedig belökte, és bevonszolta rajta Thomast. Odabent egy székre ültette, és közelebb húzta a mécset, hogy megvizsgálja az arcát. – Szentséges Isten – hördült fel –, mit műveltek veled? – Megpaskolta Thomas kezét, majd indult, hogy vizet keressen.

Jeanette toporzékolt a dühtől, amikor megjelent a konyhában.

– Maguk nem lehetnek itt! Takarodjanak innét! – Azután meglátta Thomas arcát, és abban a pillanatban elhallgatott.

Ha valaki azt mondja neki, látni fog egy csúnyán összevert angol íjászt, nemrég talán még üdvrivalgásban tört volna ki; de most – legnagyobb meglepetésére – őszinte szánakozást érzett. – Mi történt?

– Sir Simon Jekyll – sikerült Thomasnak kinyögnie.

– Sir Simon?

– Gonosz ember – Hobbe atya meghallotta a nevet, és most előlépett a mosogatókonyhából, kezében nagy tál tiszta vízzel. – Tetőtől talpig gonosz. – Angolul beszélt. – Van itt valami rongy? – kérdezte Jeanette-et.

– Nem beszél angolul – szúrta közbe Thomas. A vér kezdett rászáradni az arcára.

– Sir Simon támadta meg? – kérdezte Jeanette. – Miért?

– Mert megmondtam neki, hogy dugjon fel magának egy piszkavasat – felelte Thomas, kiérdemelve Jeanette-től egy mosolyt.

– Helyes – Jeanette nem biztatta Thomast, hogy maradjon a konyhájában, de nem is üldözte ki onnét. Nyugodtan állt és figyelte, ahogyan a pap tisztára mosdatja Thomas arcát, majd inge maradékával átkötözi megrepedt bordáját.

– Mondd meg neki, hogy segíthetne – javasolta Hobbe atya.

– Túl büszke ő ahhoz – legyintett Thomas.

– Micsoda gyászos, bűnös világ – csóválta a fejét Hobbe atya, majd letérdelt. – Maradj nyugton, Tom – figyelmeztette –, mert ez most fájni fog, mint a pokol kénköves tüze.

Megragadta a törött orrt, és a porcogó érdes, reszelő hangja hallatszott, mielőtt Thomas felüvöltött fájdalmában. Hobbe atya hűvös vízzel átítatott ruhát szorított az orrára.

– Tartsd ezt ott, Tom, ettől elmúlik a fájdalom. Vagy ha el nem is múlik, legalább megszokod. – Leült egy üres sós hordóra, és újra a fejét csóválta. – Mindenható Isten, Tom, mihez kezdünk most veled?

– Megtette, amit lehetett – felelte Thomas –, és köszönet érte. Egy-két nap, és úgy ficáncolok, mint az újszülött bárány.

– Túl sokáig csináltad már azt – jegyezte meg Hobbe atya komoran. Jeanette egyetlen szót sem értett a beszélgetésből, ezért némán figyelte a két férfit. – Isten értelmet plántált a fejedbe – folytatta a pap –, de te elvesztegeted a képességeidet! Ez az igazság.

– Csak nem akarja, hogy én is pap legyek? Hobbe atya elmosolyodott.

– Kétlem, hogy hasznára lehetnél az egyháznak, Tom. Bár elég eszes és körmönfont vagy ahhoz, hogy akár érsek is lehessen belőled, jobban szereted a katonaéletet. De ettől még tartozol az Úrnak, Tom, ne feledd. Ne feledd, mit ígértél atyádnak! Szent helyen esküdtél, Tom, ezért a lelki üdvöd függ attól, hogy megtartod-e a szavad.

Thomas elnevette magát, de ugyanabban a pillanatban azt kívánta, bárcsak ne tette volna, mert a fájdalom végigvillámlott megrepedt bordáján. Szitkozódott egyet, Jeanette elnézését kérte, majd visszafordult Hobbe atyához.

– Isten szent nevére, atyám, hogyan is tarthatnám meg az ígéretem? Még azt sem tudom, melyik nyavalyás lopta ezt a lándzsát.

– Nyavalyás? – kérdezte Jeanette, aki ezt az egy szót

értette a beszélgetésből. – Sir Simon?

– Ő is nyavalyás – értett egyet Thomas –, de korántsem az egyetlen. – Beszél Jeanette-nek a lándzsáról és arról a napról, amikor elpusztították a faluját; beszélt atyjáról és a férfiről, akinek jelvényén kék mezőben három sárga sólyom szárnyal. Lassan beszélt, vérző ajkain át szűrte meg a szavakat, és amikor befejezte, Jeanette összerezgett.

– Akkor hát, meg akarja ölni ezt az embert?

– Egy napon.

– Meg is fogja érdemelni a halált – bólintott Jeanette komolyan.

Thomas félig lehunytt szemhéjai mögül a nőre meredt.

– Talán ismeri?

– A neve Sir Guillaume d'Evecque – felelte Jeanette.

– Mit mond? – kérdezett közbe Hobbe atya.

– Ismerem őt – folytatta Jeanette komoran. – Caenben, ahonnét jött, sokan a tenger és a szárazföld urának tartják.

– Azért, mert harcolt mindkettőn? – találgatott Thomas.

– Lovag ugyan – felelt Jeanette –, ám amellet tengeri kalóz is. Atyám tizenhat hajója közül hármat Sir Guillaume d'Evecque rabolt el.

– Az ön atyját is ellenségének tekintette? – hitetlenkedett Thomas.

Jeanette vállat vont.

– Ő ellenségének tekint mindenkit, aki nem francia. Mi pedig bretonok vagyunk.

Thomas Hobbe atyához fordult.

– Látja, atyám, ha meg akarom tartani a szavam, más se kell tennem, csak legyőzni a tenger és a szárazföld urát.

Hobbe atya ugyan nem követte a francia társalgást, most mégis szomorúan csóválta a fejét.

– Hogy miként tartod meg a szavad, Thomas, az csakis rád tartozik. Isten tud a fogadalmadról, még ha te nem is akarod beváltani. – Megérintette a nyakában viselt egyszer fakesztet. – Nos, mi legyen Sir Simonnal?

– Semmi – vonta meg a vállát Thomas.

– Legalább Toteshamnek el kell mondanom! – erősködött a pap.

– Egy léleknek se, atyám – kérte Thomas. – Ígérje meg. Hobbe atya gyanakodva mérte végig Thomast.

– Ugye, nem akarsz bosszút állni rajta?

Thomas keresztet vetett, és felszisszent a bordáiból kisugárzó fájdalomtól.

– Hát nem az az anyaszentegyház tanítása, hogy tartsuk oda másik orcánkat is? – kérdezte.

– De igen – válaszolt Hobbe atya kétkedve. – Ám arra nincs bocsánat, amit Sir Simon művelt ma este.

– Mély alázattal fogadom, legyen bármily nagy a vétke – zárta le a vitát Thomas, és Hobbe atya, akit mélyen meghatott a keresztényi lélek ily őszinte megnyilvánulása, elfogadta Thomas döntését.

Jeanette legjobb képességei szerint követte a társalgást, és sikerült kihámozni annak velejét.

– Arról beszélnek, mit tegyenek Sir Simonnal? – kérdezte.

– Megölöm a nyavalyást – közölte Thomas franciául. A nő elfintorodott.

– Remekbe szabott ötlet. Maga megöli, azután pedig felakasztják érte. Így legalább, Istennek legyen hála, két

angol veszik oda egy csapásra.

– Mit mond, Thomas? – kérdezett közbe Hobbe atya.

– Egyetért velem abban, hogy meg kell bocsátanunk ellenségeinknek, atyám.

– Helyesen beszél, asszony létére – örvendezett Hobbe atya.

– Tényleg meg akarja ölni? – tudakolta Jeanette hűvös hangon.

Thomas összerázkódott a fájdalomtól, de nem lehettek olyan kínja, hogy ne értékelte volna Jeanette közeledését. Kemény asszony, gondolta, és gyönyörű, akár a tavasz. Akárcsak Skeat többi embere, ő is azt a lehetetlen álmot dédelgette, hogy egy napon közelebből is megismerheti. A kérdés talán erre kínált esélyt.

– Megölöm – biztosította róla a nőt –, és miután megöltem, úrnőm, vissza fogom szerezni önnek férje páncélját és kardját.

Jeanette összevonta a szemöldökét.

– Képes lenne erre?

– Csak ha segít nekem.

A nő a homlokát ráncolta.

– Mégis, hogyan?

Thomas kifejtette a tervét, és Jeanette legnagyobb elképedésére nem hőkölt vissza szörnyülködve, de vonakodva a beleegyezését adta.

– Lehet, hogy működni fog – bólintott egy idő után. – Talán valóban működni fog.

Mindez azt jelentette, hogy Sir Simon egyesítette ellenségeit, és Thomas váratlanul szövetségesre akadt.

Jeanette életét ellenségei töltötték ki. Gyermekeit megtarthatta ugyan, de mindenki más, akit valaha szeretett, meghalt, akik pedig megmaradtak neki, azokat teljes szívéből gyűlölte. Kezdve mindjárt az angolokon, akik megszállták az otthonát, de ide érve Belas-t, az ügyvédet is, aki becsapta; a bérlőket, akik az angolok jelenlétét használták kifogás gyanánt, hogy elcsalhassák a bérletet, és a város kalmárjait, akik tartozásaiért ostromolták. Lehetett grófné, a rangja már mit sem számított. Éjszakánként, ha nyomorúságos helyzetén tépelődött, arról álmodozott, hogy találkozik egy nagy bajnokkal, esetleg egy herceggel, aki La Roche-Derrienbe lovagol, és egyenként megbünteti ellenségeit. Látta őket, ahogyan vinnyognak félelmükben, és a bocsánatért könyörögnek, mindhiába. Hajnalonként azonban nem mutatkozott semmilyen herceg, ellenségei nem hajbókoltak előtte, és Jeanette gondjaira nem kínálkozott gyógyír, míg csak Thomas meg nem ígérte, hogy végez azzal az ellenségével, akit mindenkinél jobban gyűlölt. Ezért aztán mindjárt másnap reggel, hogy beszélgetést folytatott Thomasszal, Jeanette elment Richard Totesham főhadiszállására. Korán ment, abban a reményben, hogy Sir Simon Jekyll még az ágyban lesz, mert bár a férfinak tudnia kellett látogatása céljáról, esze ágában sem volt találkozni vele. Hadd tudja meg másoktól, mit tervez.

A főhadiszállás, miként saját háza is, a Jaudy-ra nézett, és a vízparton a korai óra ellenére máris kérelmezők tucatjai gyűltek össze, akik mind valamilyen kegyet akartak

kicsikarni az angoloktól. Jeanette-tel tudatták, hogy ki kell várnia a sorát.

– Armorica grófnéja vagyok – közölte az írnökkel.

– Várjon a többiekkel – utasította a hivatalnok gyatra franciasággal, majd újabb rovást vésett a pálcába, amelyre a Tréguier mély vizű kikötőjébe érkezett, majd ide átszállított nyílkoztegek számát jegyezte fel. Egy másik dereglyén füstölt heringgel teli hordók sorakoztak, és Jeanette megborzongott a mindent átjáró halbűzben. Angol étkek! Még csak ki se belezik a halat füstölés előtt, és a hordóba zárt heringeket teljesen ellepi a sárgászöld televény, az ijászok mégis fenséges falatnak tartják. Hogy elmeneküljön a fertelmes bűzből, átvágott az udvaron, ahol tucatnyi helybéli a bakokra ültetett hosszú épületfákon munkálkodott. Az egyik ács valaha Jeanette apjának is dolgozott, bár túl sokat vedelt ahhoz, hogy egy-két napnál tovább bármilyen munkát tisztességgel elvégezessen. Most is itt támolygott, rongyos ruhákban, púposan és lebiggyesztve nyúlajkait, pedig amikor józan maradt, többet ért a város bármelyik ácsánál.

– Jacques! – szólította meg Jeanette. – Mit csinál itt? – Bretonul beszélt.

Jacques félrevetette szurtos haját, és esetlenül meghajolt.

– Remekül néz ki, úrnőm. – Csak kevesen értették a beszédét, amelyet meghasadt ajkai teljesen eltorzítottak. – Az apjaura mindig is mondta, milyen kis angyal.

– Azt kérdem, mit csinál itt.

– Létrákat, úrnőm, létrákat.

Jacques elkente az orrából szivárgó váladékot. Nyakán

óriási nedvedző fekély éktelenkedett, és olyan bűzt árasztott, amely vetekedett a heringekével.

– Hat ilyen hosszú létrát rendeltek tőlünk.

– Miért?

Jacques gyorsan körbetekintett, nem hallgatja-e ki őket valaki.

– Azt mondja – bökött fejével az egyik angol felé, aki a munkát felügyelte –, azt mondja, hogy Lannionba viszik őket. Elég magasak is azokhoz a falakhoz, nem?

– Lannionba?

– O is csak megissza a magáét – adott magyarázatot Jacques az angol indiszkréciójára.

– Hé! Szépségem! – ripakodott a munkafelügyelő Jacques-ra. – Gyerünk, dolgozni! – Jacques sokatmondóan Jeanette-re vigyorgott, miközben felvette szerszámát.

– Ne szorítsd meg nagyon a fokokat! – tanácsolta Jeanette Jacques-nak bretonul, majd elfordult, amint a ház felől a saját nevét hallotta. Sir Simon Jekyll kialvatlan szemekkel állt az ajtóban, és Jeanette-nek a szíverése is elállt, amikor meglátta.

– Úrnőm – hajolt meg Sir Simon Jeanette előtt –, nem kellene itt várakoznia a közemberekkel.

– A tintanyalójának mondja – felelte Jeanette hűvösen.

A nyílkötegeket számláló írnok fejhangon rikoltozni kezdett, amikor Sir Simon elkapta a fülét. – Ennek itt? – kérdezte a lovag.

– O mondta, hogy várakozzak idekint. Sir Simon pofon ütötte a férfit.

– Ez itt úri hölgy, te fajankó! Bánj is vele úgy, mint egy úrhölgygel. – Arrébb rugdosta az írnokot, majd kitárta az ajtót. – Jöjjön, úrnőm.

Jeanette kényszeredetten az ajtóhoz lépett, és megkönnyebbülten látta, hogy négy további írno serénykedik az asztaloknál.

– A hadseregben – magyarázta Sir Simon, miközben utat tört köztük – lassan több írno lesz, mint ijász. Tintanyalók, patkolókovácsok, kőművesek, kukták, csordások, mészárosok és efféle mihasznák apasztják öfelsége kincstárát. – Elmosolyodott, majd kezével végigsimított egyszerű, szőrmével szegélyezett vászonköntösén. – Ha tudtam volna úrnőm örömteli látogatásáról, illően felöltöztem volna.

Sir Simon, vette észre Jeanette, kegyes hangulatban volt aznap reggel. A férfi eddig vagy otromba faragatlansággal, vagy darabos udvariassággal közeledett feléje, és Jeanette utálta mindkét arcát, viszont könnyebben boldogult, amíg Sir Simon megpróbálta elkápráztatni a modorával.

– Azért jöttem – kezdett bele –, hogy úti passzust kérjek Monsieur Toteshamtól.

Az írnokok lopva méregették, miközben tollúk kitartóan tovább sercegett és róttá a sorokat a pergaménekre.

– Én is megadhatom az engedélyt – tudatta Sir Simon előzékenyen –, bár remélem, La Roche-Derrien nem kényszerül túlon túl soká nélkülözni az ön jelenlétét?

– Csak Louannec-be kívánok ellátogatni – közölte Jeanette.

- És pontosan hol is lenne ez a Louannec, úrnőm?
- A parton – válaszolt Jeanette –, Lanniontól valamivel északra.
- Lanniontól? – Dobolni kezdett az asztal peremén, miközben előre-hátra hintáztatta csupasz lábait. – Nem szeretném, ha Lannion közelében bóklászna. Legalábbis ezen a héten. A következő héten, esetleg, de csak ha meggyőző róla, hogy nyomós oka van az utazásra. – Végigsimított kesze bajszán. – Amúgy ma engedékeny hangulatomban talált.
- Imát szeretnék mondani az ottani szentélyben – hajtotta le a fejét Jeanette.
- Az Istenért se tartanám vissza az imádságtól.
- Sir Simon azon tűnődött, hogy talán meg kellene hívnia bájos kérelmezőjét a kvártélyába, ám az igazat megvallva, aznap reggel nem sok kedve volt az évődéshez. Miután nem sikerült megszégyenítenie Hooktoni Thomast, azzal vigasztalódott, hogy a sárga földig leitta magát. Most cseppfolyósnak érezte a beleit, kiszáradt a torka, és a feje úgy kongott, akár az üstdob.
- Melyik szent részeltetik abban a szerencsében, hogy hallhassa az ön kedves hangját? – kérdezte inkább.
- A szentélyt Yves-nek ajánlották, aki a betegeket oltalmazza. A fiamat láz gyötri.
- Szegény gyermek – tettetett részvétet Sir Simon, majd fontoskodva utasította az egyik írnokot, hogy állítsa ki a papírokat. – Ugye, nem egymagában utazik, úrnőm? – kérdezte.
- Szolgáim is elkísérnek.

– Jobban tenné, ha katonákat is maga mellé venne. Az útonállók mindenütt ott vannak.

– Aligha kell félnem a saját honfitársaimtól, Sir Simon.

– Pedig jobban tenné – emelte fel a hangját a férfi. – A szolgák száma?

– Kettő.

Sir Simon utasította az írkokot, hogy a két kísérőt is jegyezze be, majd visszafordult Jeanette-hez.

– Igazán nagyobb biztonságban lenne katonák társaságában.

– Isten majd megoltalmaz – felelte Jeanette ájtatosan.

Sir Simon figyelte, amint a finom homokkal felitatják a felesleges tintát, és egy kis forró viaszt csorgatnak a pergamen aljára. Belenyomta pecsétjét a viaszba, majd átnyújtotta Jeanette-nek az okmányt.

– És ha magam kísérném el, madame?

– Akkor inkább nem megyek sehová – felelte Jeanette, és nem nyúlt az engedélyért.

– Akkor hát Istenre kell átruháznom a feladatot – vonta meg a vállát Sir Simon.

Jeanette elvette az okmányt, kipréselt magából egy köszönő szót, majd elmenekült a férfi közelségéből. Félig arra számított, hogy Sir Simon követni fogja, de a férfi nem háborgatta. Jeanette mocskosnak érezte magát, ugyanakkor diadalmasnak is, amiért sikeresen felállította a csapdát. Minden a terv szerint haladt.

Nem ment egyenesen haza, hanem kitérőt tett az ügyvéd, Belas felé, aki éppen véres hurkából és kenyérből álló reggelijét fogyasztotta. A finom illatok alaposan próbára

tették Jeanette büszkeségét, mégis visszautasította a felkínált ételt. Grófnéként nem alacsonyodhatott odáig, hogy egy közönséges ügyvéd társaságában étkezzék.

Belas kisimította köntösét, mentegetőzött egy sort a fűtetlen szoba miatt, és megkérdezte, hogy elszánta-e már magát a ház értékesítésére.

– Mindenképpen ezt kellene tennie, madame. Az adósságai egyre csak nőnek.

– Tudatni fogom önnel a döntésem – közölte Jeanette –, de most más ügyben jöttem.

Belas felnyitotta az ablaktáblákat.

– Az ügyek pénzbe kerülnek, madame, és az ön adósságai, már ne is haragudjon, de egyre csak nőnek.

– Károly herceg ügyében vagyok itt – folytatta zavartalanul Jeanette. – Továbbra is levelezésben áll az embereivel?

– Bizonyos időnként – felelt Belas elővigyázatosan.

– Hogyan juttatja el nekik a leveleit? – akarta tudni Jeanette.

Belas gyanakodva fogadta a kérdést, de végül belátta, hogy nem származhat kára a válaszból.

– Az üzenet hajón jut el Paimpolba – felelte –, majd onnét szárazföldön Guincamp-ba.

– Mennyi ideig tart az út?

– Két nap? Három? Attól függ, járőröznek-e az angolok Paimpol és Guincamp között.

– Akkor írjon a hercegnek – utasította Jeanette –, és tudassa vele, hogy az angolok a hét végén meg fogják támadni Lanniont. Most készítik a létrákat, hogy megmászhasak a falakat.

Már korábban eldöntötte, hogy Belas-n keresztül továbbítja az üzenetet, lévén saját hírvivője, egy helybéli halász csak csütörtökönként járt le La Roche-Derrienbe, hogy túladjon az áruján, így rajta keresztül bármilyen üzenet már későn érkezett volna a címzetthez. Belas hírnökei jó esetben két nappal az angol ostrom előtt eljuthatnak Guincamp-ba. Belas megtörölte ritkás szakállát.

– Bizonyos ebben, madame?

– Hát persze, hogy bizonyos vagyok! – Beszélt az ügyvédnek Jacques-ról és a létráról, az angol munkafelügyelőről, és hogy Sir Simon rá akarta beszélni, várjon még egy hetet, mielőtt a Lanniachoz közel eső Loucnecebe indulna.

– A herceg – kísértc ki Belas Jeanette-et a ház bejáratához – bizonyára hálás lesz önnek.

Belas még aznap elküldte az üzenetet, noha abban egyetlen szóval sem említette a grófnét, viszont minden érdemet magának tulajdonított. A levelet egy hajótulajdonosra bízta, aki még aznap délután vitorlát bontott, és másnap reggel már egy lovas indult délnek Paimpolból. A kikötő és a herceg fővárosa közötti feldúlt vidéken nem jártak hellequinek, így az üzenet biztonságban megérkezett. És Guincamp-ban, Károly herceg főhadiszállásán a patkolókovácsok ellenőrizték a lovak patáinak vasalását, a számszeríjasok bezsírozták fegyvereiket, az apródok fényesre sikálták a láncvérteket, és ezernyi pengét fentek borotvaélesre.

Az angolok Lannion ellen tervezett támadása nem volt titok többé.

Jeanette képtelen szövetsége Thomasszal elsimította a nézeteltéréseket a házon belül. Skeat emberei latrina gyanánt immár a folyót használták az udvar helyett, Jeanette pedig beengedte őket a konyhába, ami azzal az előnnyel is járt, hogy a katonák behozták magukkal fejadagjukat, így a házban mindenki választékosabban étkezett, mint a város eleste óta bármikor – habár Jeanette még mindig nem tudta magát rászedni arra, hogy kipróbálja a füstölt heringet. A legjobban mégis az a bánásmód tetszett neki, amelyben tucatnyi íjász részeltette azt a két követelődző kalmárt, akik a fizetségüket követelték Jeanette-től, és akik végül a kalapjuk nélkül, sántikálva, dolgavégezetlenül és bevért orral távoztak.

– Kifizetném őket, ha tudnám – biztosította Jeanette Thomast.

– Sir Simon biztosan magánál tartja a pénzét – jegyezte meg az íjász.

– Gondolja?

– Csak egy bolond tartja olyan helyen a pénzt, ahol a szolgák is megtalálhatják.

Arca még négy nappal a verés után sem lohadt le, és ajkain is ott feketedtek az alvadt vérrögök. Bordái sajogtak, testét tetőtől talpig zúzódások borították, mégis sikerült meggyőznie róla Skeatet, hogy képes Lannionig lovagolni. Az indulásuk aznap délután volt esedékes, és délben Jeanette Szent Renan templomában akadt rá az íjászra.

– Miért imádkozik? – kérdezte tőle.

– Mindig így teszek a csata előtt.

– Még ma csata lesz? Azt hittem, holnapig nem szállnak nyeregbe.

– Szeretem, amikor egy titok titok marad – mosolyodott el Thomas. – Egy nappal korábban indulunk. Minden készen áll, miért várnánk tovább?

– És hová mennek? – kérdezte Jeanette, noha tudta a választ.

– Ahová vezetnek bennünket – kerülte meg Thomas a kérdést.

Jeanette elfintorodott, és néma imát rebegett, hogy üzenete időben elérkezzék Károly herceghez.

– Vigyázzon magára – óvta Thomast. Nem mintha törődött volna vele, de az íjász nélkül nem tudta beváltani a bosszúját Sir Simon Jekyllen. – És ha Sir Simon is odaveszik? – jutott eszébe.

– Isten meghagyja őt nekem – rázta a fejét Thomas.

– Talán nem is fog követni Louannecbe.

– Kopóként fog a nyomában járni – jelentette ki Thomas –, ami veszélyes is lehet önre nézve.

– Vissza fogom szerezni a vértet – vetette fel a fejét Jeanette –, és egyedül ez számít. Szent Renan-hoz imádkozik?

– Szent Sebestyénhez – felelte Thomas –, és Szent Guinefort-hoz.

– Megkérdeztem egy papot Guinefort-tal kapcsolatban – szólt Jeanette vádló hangon –, és ő azt mondta, még életében nem hallott róla.

– Akkor alighanem Szent Wilgefortisról sem hallott – vontta meg a vállát Thomas.

– Wilgefortis? – Jeanette alig tudta kimondani az idegen hangzású nevet. – O meg kicsoda?

– Szent asszony – felelte Thomas –, egy nagyon ájtatos szűz, aki Flandriában élt és hosszú szakállat eresztett. Minden áldott nap azért fohászkodott az Úrhoz, hogy tartaná meg ilyen rútnak, mert akkor megőrizhetné az ártatlanságát.

Jeanette nem tudta visszatartani nevetését.

– Nem is igaz!

– Ez az igazság, úrnőm – biztosította róla Thomas. – Atyámnak egyszer felkínálták szent szakállát egy szálát, de ő nem volt hajlandó megvenni.

– Akkor hát a szakállas szenthez fogok imádkozni, hogy túlélje ezt a csatát – bólintott Jeanette –, de csak hogy a segítségemre legyen Sir Simon ellen. Egyébiránt remélem, hogy valamennyien a pokolra jutnak.

Guincamp helyőrsége hasonló jókat kívánt az angoloknak, és hogy a kívánság valóra váljék, számszerűségekből és fegyveresekből álló tekintélyes erőt vont össze, hogy – útban Lannion felé – csapdába csalja az angolokat. A franciák ugyanakkor Jeanette-tel együtt meg voltak róla győződve, hogy La Roche-Derrien helyőrsége pénteken intézi a támadást, ezért csak csütörtökön indultak útnak, amikor Totesham emberei már Lannion ötmérföldes körzetében jártak. A megcsappant lannioni helyőrség nem tudott az angolok közeledéséről, lévén Károly herceg kapitányai, akik a herceg párizsi távolléte idején a Guincamp-ban állomásozó erőknek parancsoltak, jobbnak

látták, ha nem figyelmeztetik a várost a veszélyre. Ha túl sokan tudják, hogy az angolokat elárulták, akkor maguk az angolok is hírét vehetik ennek, változtatnak a terven, s ezzel megtagadják a hercegtől a teljes, mindent eldöntő diadalt. Az angolok maguk is számítottak erre a diadalra. Száraz éjszaka volt, éjfélre járt, és a telihold kiúszott az ezüsttel keretezett felhők közül, hogy élesen kirajzolja Lannion falainak körvonalait. A támadók a fák között bújtak meg, ahonnan nyomon követhették a sáncokon elhelyezett néhány őrszem mozgását. Ezek az őrszemek idővel elálmosodtak és behúzódtak az őrtoronyba, ahol tüzek pattogtak, ezért is nem láthatták, hogy a hat létrás egység átsurran a mezőkön, nyomában a száz íjással. Az örök még akkor is aludtak, amikor az íjászok felkapaszkodtak a fokokon, és Totesham erőinek derékhada kitört az erdősávból, készen arra, hogy elfoglalja a keleti kaput, amint azt az íjászok megnyitják.

Az őrszemek meghaltak. Ébredezni kezdtek az első kutyák, majd egy templom harangja kondult meg, és Lannion helyőrsége egy emberként pattant fel. Ekkorra már elkéstek, mert a kapu tárva-nyitva állt, és Totesham láncinges katonái üvöltve özönlötték el a sötét mellékutcákat, miközben egyre több fegyveres és íjász áradt befelé a keskeny kapunyíláson.

Skeat emberei képezték az utóvédet, ezért a városon kívül várakoztak, miközben odabent megkezdődött a fosztogatás. A templomi harangok eszelős ütemben zengtek, ahogy a város plébániái sorra életre keltek, azután a hangzavar máris szünni kezdett. Will Skeat végigmérte a

Lanniontól délre elterülő, holdfényben fürdő földeket.

– Hallom, Sir Simon Jekyll volt az, aki így átszabta a küllemedet – szólalt meg váratlanul.

– Ő.

– Amiért azt mondtad neki, hogy dugna fel egy piszkavasat? – Skeat elvigyorodott. – Nem hibáztathatod érte, amiért nem kedvel – tette hozzá Skeat –, de azért nekem is szólhatott volna előtte.

– Mi változott volna akkor?

– Természetesen tettem volna róla, hogy ne másszon ennyire a képedre.

Skeat tekintetével tovább fürkészte a tájat. Thomas maga is kitartóan figyelt, de a városon túli földeken egy lélek se mozdult. Köd szakadt fel az alacsonyabban fekvő területekről.

– Szóval, mit akarsz tenni? – kérdezte végül Skeat.

– Itt az ideje megbeszélni.

– Nekem semmi közöm az ügyeidhez, fiú – mordult fel Skeat. – Te mit akarsz tenni?

– Szombatra el szeretném kérni Jake-et és Samet. És kellene három számszerij is.

– Számszerijak, mi? – Skeat látta, hogy Totesham erőinek maradéka is eltűnt a városban, ezért ajkához emelte két ujját, és éles füttyel jelezte embereinek, hogy ők következnek. – A falakra! – kiáltott, amint a hellequinek előreugratták lovaikat. – A falakra! – Ez volt az utóvéd feladata: pótolni az elesett város védelmét. – A nyavalyás gazemberek úgylis a sárga földig isszák magukat – morgolódott Skeat –, úgyhogy maradj mellettem, Tom.

Skeat embereinek javarésze megtette a kötelességét, és a kőlépcsőkön felkapaszkodott a város sáncaira; de néhányan kereket oldottak, hogy zsákmányt és italt keressenek. Ezért Skeat, Thomas és tucatnyi íjász végigjárta a várost, hogy megtalálja és visszaterelje őket a védőfalakra. Totesham tucatnyi fegyverese ugyanezt a feladatot kapta – kirángatták az embereket a tavernákból, és befogták őket a számtalan társzekér rakodására, amelyeken a hellequinektől megóvni kívánt javakat őrizték. Totesham legfőképpen élelmet akart zsákmányolni helyőrsége számára, és legmegbízhatóbb embereit fogta be arra, hogy távol tartsák az angol katonákat az italtól, asszonytól és bármi egyébttől, ami lelassíthatta a fosztogatást.

A város álmából felriadt helyőrsége legjobb képessége szerint felvette a harcot, csak éppen túl későn, és a védők tetemei most szerteszét heverték a holdfényben fürdő utcákon. A város nyugati részében azonban, közel a Léguer folyóhoz és a kikötőhöz, még most is ádáz csata dúlt, és Skeatet is ide vonzotta a hangzavar. A legtöbbet sem vetettek rá, túlon túl lefoglalta őket az ajtók berúgása és a raktárak kifosztása. Skeat azonban úgy vélte, senki sem lehet biztonságban, amíg a város egyetlen védője is életben van.

Thomas követte parancsnokát, hogy rátaláljon Totesham fegyvereseinek egy csapatára, amely épp ekkor vonult vissza egy szűk mellékutcából.

– Egy átkozott fattyú vezeti őket – zihálta az egyik katona futtában –, és van vagy tucatnyi számszeríjasa.

Az átkozott fattyú és számszerijasai máris több angolt öltek le, mint társaik együttvéve. Mindenütt véres testek heverték az utcán, amely éles kanyarulatot vetett a folyó felé.

– Füstöljük ki őket – vetette fel az egyik fegyveres.

– Csak miután átkutattuk az épületeket – intette le Skeat, majd két íjászt elküldte az egyik létráért, amelyen felkapaszkodtak a sáncokra. Miután a létra megérkezett/nekítámasztotta azt a legközelebbi háznak, és Thomashoz fordult, aki elvigyorodott, felkapaszkodott a fokokon, majd átmászott a meredek zsúpfedeles tetőre. Fájdalom szúrt törött bordájába, de összeszorította fogait, miközben levette válláról a hosszú íjat, és egy nyílveesszőt illesztett az íjhúrra. Végigsurrant a tető gerincén, miközben a hold odavetette hosszú árnyékát a meredeken zuhanó zsúpfedélre. A tető nem sokkal odébb ért véget, ahol az ellenség várakozott, ezért, mielőtt még elérte volna a peremet, Thomas megfeszítette íját, és így tette meg az utolsó kétlépésnyi utat.

Az ellenség észrevette, és tucatnyi számszerij lendült felfelé, akárcsak a kezében hosszú kardot szorongató férfi sisak nélküli arca. Thomas azonnal felismerte. Sir Geoffrey de Pont Blanc volt az, és Thomas egy szemvillanásnyi ideig habozott, mert nagyra tartotta a férfit. Azután az első lövedék olyan közel süvített el mellette, hogy a szelét is érezte az arcán, és útjára indította a nyílveesszőt, amely, előre tudta, egyenesen Sir Geoffrey felfelé fordított arcába fúródott. Nem nézte meg a találatot, inkább fűrgén visszalépett a peremtől, miközben a számszerijak lövedékei felkúsztak az égbolton.

– Halott! – kiáltott hátra Thomas.

Lábdobogás hallatszott, amint a fegyveresek rohamot indítottak a számszeríjasok ellen, akiknek nem maradt idejük újratölteni nehézkes fegyverüket. Thomas visszalépett a tető peremére, hogy lássa az eszelősen vagdalkozó kardokat és szekercéket. Látta, ahogy a vér felfreccsen a házak meszelt falára. Látta, ahogy az angolok Sir Geoffrey tetemét aprítják, csak hogy biztosak legyenek a halálában. Egy asszony sikoltott az egyik házban, amelyet Sir Geoffrey katonái védtek.

Thomas lecsusszant a tetőn és leugrott az utcára, ahol Sir Geoffrey kiszenvedett, ott magához vett három számszeríjat, a hozzájuk tartozó lövedékekkel együtt, majd az egészet elvitte Will Skeatnek.

A yorkshire-i elvigyorodott.

– Számszeríjak, mi? Vagyis kiadod magad az ellenségnek, ezt pedig nem teheted meg La Roche-Derrienben, ezért kifogod csalni Sir Simont a városból. Igazam van?

– Mondhatni, igen.

– Úgy olvasok benned, mint egy nyavalyás könyvben olvasnék, ha tudnék. – Skeat a folyó felé indult, ahol három hajót éppen kifosztottak, míg két másikat, miután üresnek találtak, habozás nélkül felgyújtottak. – De hogyan csalogod ki a nyomorultat a városból? – kérdezte Skeat. – Azért nem teljesen ostoba.

– Csak ha a grófnéra kerül a sor.

– Vagy úgy! – vigyorodott el Skeat. – A grófné, aki hirtelen olyan kedves lett hozzánk. Szóval benne vagytok mindketten, mi?

– Azért nem állunk egy oldalon, nem.
– De hamarosan fogtok, nem igaz? – kérdezte Skeat.
– Nem hinném.
– Miért nem? Csak mert grófné? Attól még asszony, fiam.
Bár én nagyon vigyáznék vele a helyedben.
– Vigyázni? Mire?
– Harapós egy szuka, az már biztos. Kívülről elbűvölő, de belül, akár a szikla. Még összetöri a szívedet, fiú.
Skeat a széles rakodóparton állt meg, ahol az angolok megszabadították a raktárakat a bőrtől, szemes terménytől, füstölt haltól, bortól és szövetvégektől. Sir Simon is közöttük volt, és embereivel perelt, hogy szerezzenek még társzekeret. A városban hatalmas gazdagság várta őket. Sokkal nagyobb település volt, mint La Roche-Derrien, s mert sikeresen verte vissza Northampton earljének téli hadjáratát, a bretonok biztonságos helynek tartották értékeik elhelyezésére. Most azonban kipukkadt a pénzeszsák. Egy férfi botorkált el Thomas mellett, karján egymásra tornyozott ezüstitálcákkal; egy másik félig mezítelen asszonyt rángatott hálóinge szakadozott maradékánál fogva. Egy csapatnyi íjász erjesztőkádra bukkant, és a katonák fejüket a borba mártva vedeltek.
– Bejönni még csak könnyű volt – aggodalmaskodott Skeat –, de iszonyú nehéz lesz rábírní a nyavalyásokat, hogy térjünk vissza.
Sir Simon kardlapjával két részreget püfölt, akik akadályozták embereit egy raktár kiürítésében. Sir Simon észrevette Thomast és meglepettnek tűnt, de Will Skeat jelenléte visszatartotta attól, hogy szóljon.

– Az átkozott, mostanra már csak visszafizette az adósságait – morogta Skeat, amint hátat fordított nekik. – Háborúban könnyű meggazdagodni, amíg nem esel fogságba, és ki nem kell fizetned a váltságdíjat. Nem mintha sokat kapnának értem, vagy érted. Felválnak a hasunkat, vagy kiszúrnák a szemünket, legjobb esetben. Lőttél már valaha is számszeríjjal? – Nem.

– Nem olyan könnyű, mint amilyennek látszik. Persze nem is olyan nehéz, mint igazi íjjal lőni, de azért gyakorlat kell hozzá. Elég rendesen félrehord, ha nincs szokva hozzá az ember. Jake és Sam hajlandó neked segíteni?

– Azt mondják.

– Még szép, két ilyen megátalkodott gazember. – Skeat tovább meredt Sir Simonra, aki most is új, fénylő páncélját viselte. – Felteszem, a nyavalyás a pénzét is magával hurcolja.

– Én is így gondolom, igen.

– A fele az enyém, Tom, és nem kérdezek többet.

– Köszönöm, Will.

– De akkor már rendesen csináld meg – figyelmeztetett Skeat –, ahogy kell. Nem akarom végignézni, ahogy fellógnak. A többi bolond csak nyugodtan járja el a kötélhányót, de az nagy szégyen volna, ha neked így kellene a pokolra jutnod.

Visszatértek a falakra. Egyikük sem zsákmányolt semmit. Az északi breton birtokokon már így is többet összeraboltak, mint ami elég, és most Totesham emberein volt a sor, hogy megtömjék a zsebüket.

A házakat egymás után sorra átkutatták, a tavernák hordóit

kiűrtették. Richard Totesham hajnalban hátra akarta hagyni Lanniont, ehhez azonban túlságosan sok rablott javakkal teli társzekér várakozott a szűkös városkapuban, és közel annyi ló sem maradt, ami mindet elvontathatta volna. A katonák inkább magukat fogták be a hámokba, hogysen bármit is hátrahagyjanak. Sokan részegen, öntudatlanul heverték, és Totesham fegyvereseinek kellett átkutatniuk a várost, hogy megtalálják őket, bár a tűz kiűzte a legtöbb részegest menedékéből. A városlakók délnek menekültek, miután az angolok lánggra lobbantották a szalmatetőket.

A füst örvénylő oszloppá állt össze, amely a lanyha tengeri szélben dél felé sodródott. A pillér alapzata rőt vörösben izzott, és alighanem ez a látvány tudatta elsőként a Guincampból érkező erőkkkel, hogy késő a város megmentésére. Átmenetelték az egész éjszakát, hogy alkalmas helyet találjanak, ahonnet orvtámadást intézhettek Totesham emberei ellen, ám a pusztítást így sem tudták megakadályozni. Lannion lángokban állt, kincseit társzekerekre halmozták, amelyeket emberi erővel vontattak át a város kapuin. De ha a gyűlöletes angolokat útban idefelé nem is ejtették csapdába, még meglephették őket visszafelé, ezért az ellenség parancsnokai kelet és a La Roche-Derrienbe vezető út felé vezették katonáikat.

A kancsal Jake látta meg elsőként az ellenséget. Dél felé kémlelt, keresztül a sík földekre telepedő gyöngyházfényű ködön, és árnyakat látott mozogni. Először marhacsordát gyanított, majd azt hitte, a menekülő városlakókat látja. Amikor azonban felismerte a zászlót, majd egy lándzsát és egy láncing koszos szürkéjét, odakurjantott Skeatnek, hogy

a látóhatáron lovasok közelednek.

Skeat átkémelt a sáncok felett.

– Te látsz valamit, Tom?

Még csak alig virradt meg, a vidéket elmosta a szürkés fény és ködfátyol. Thomas belefúrta tekintetét a ködbe. Láta a jó másfél kilométernyire délre húzódó erdősávot és a pára felett sötéten vonuló dombgerincet, azután ő is észrevette a zászlókat és a szürke fényben megvillanó szürke páncélokat, az égnek meredő lándzsákat.

– Fegyveresek – mondta –, méghozzá nem is kevesen.

Skeat szitkozódott. Totesham emberei vagy hátramaradtak a városban, vagy már a La Roche-Derrienbe vezető úton sorjáltak és olyan távolinak tűntek, hogy aligha juthattak biztonságban vissza Lannion falai közé – ami egyébként sem tűnt volna gyakorlatias lépésnek, tekintve, hogy a város egész nyugati negyede égett, és a lángok sebes iramban terjedtek. Ha visszavonultak a falak közé, megkockáztatták, hogy szénné égnek, ugyanakkor Totesham emberei a harcra sem tűntek alkalmasabbnak – sokan még ki sem jőzanodhattak, és valamennyien megterhelték magukat a zsákmánnyal.

– Sövénykerítés – mutatott Skeat a kökénybokrok és bodzafák szaggatott sorára, amely párhuzamosan vonult a társzekerek által felszántott úttal. – Íjászokat a sövényhez, Tom. A lovakra majd vigyázunk. Bár Isten tudja, hogy állítsuk meg a nyavalyásokat – vetett kapkodva keresztet –, nem maradt más választásunk.

Thomas erővel tört utat maguknak a zsúfolt kapunyíláson át, és a felázott legelőn át elvezette negyven íjászt a

sövénykerítéshez, amely soványka akadálnak tűnt az ezüstös ködben közeledő ellenséges hadoszlop ellen. Legkevesebb háromszáz lovalal kellett megküzdeniük. A franciák még nem indultak rohamra, a csapataikat rendezgették, és Thomasnak negyven emberrel kellett megállítania őket.

– Szétszóródni! – kiáltotta. – Szétszóródni!

Röpke időre fél térdre ereszkedett és keresztet vetett. Szent Sebestyén, fohászzkodott, ne hagyj el minket. Szent Guinefort, oltalmaz meg. Megérintette a kiszáradt kutyalábat, majd újra keresztet vetett.

További tucatnyi íjász is megerősítette csapatát, de számban így is messze alulmaradtak. Alig egy tucatnyi, pónilovon ülő, játék kardot forgató kisapród is lemészárolhatta az úton közeledő angolokat, hiszen Thomas sövénykerítése nem nyújtott teljes fedezéket, mivel alig félkilométernyire a várostól semmivé enyészett. A lovasoknak csak meg kellett kerülni a sövény nyílt végét, és már semmi sem állíthatta meg őket. Thomas ekkor még mindig kivihette embereit a nyílt terepre, de ötven ember nem állíthat meg háromszázat. Az íjászok akkor harcoltak a leghatékonyabban, ha szorosan összetömörültek, és acélhegyű nyilvesszők sűrű záporát zúdították az ellenségre. Ötven ember is lőhetett egy sort, ám azután a lovasok lerohanták, és lemészárolták valamennyiüket.

– Számszeríjasok – mordult fel Jake, és Thomas is látta, amint a fegyveresek mögött haladó, vörös és zöld kabátot viselő katonák előbukkannak a fák közül. A pirkadat erőtlén fénye hidegen verődött vissza a páncélingekről, kardokról

és sisakokról.

– Nem kapkodnak a nyavalyások – jegyezte meg Jake nyugtalanul. Tucatnyi nyílvevőt szúrt le maga elé a földre, a sövény elé, amely megállíthatta ugyan a lovasokat, de a számszeríjak lövedékeinek nem jelentett akadályt.

Will Skeat hatvan fegyveresét vontta össze az út mellett, készen arra, hogy ellentámadást zúdítson az ellenségre, amelynek száma minden perccel tovább növekedett. Károly herceg emberei és francia szövetségeseik most keletnek lovagoltak, hogy széles ívben megkerüljék a sövénykerítést, amelynek nyitott végén üdén zöldellő mező vezetett egészen az útig. Thomas eltűnődött azon, hogy mi az ördögre várhatnak. Felöltött benne, hogy talán ez az utolsó órája. Édes Istenem, gondolta, hogyan is állíthatnánk meg az ellenséget ennyi emberrel. A tüzek tovább tomboltak Lannionban, az örvénylő füst elfelhőzte a fakó égboltot.

Elrohant a sor bal oldali végébe, és ott Hobbe atyára akadt, aki számszeríjat szorongatott a kezében.

– Nem kellene itt lennie, atyám – korholta.

– Isten megbocsát – vontta meg a vállát a pap. Reverendáját betúrta öve mögé, és ő is nyílvevőket szúrt le maga elé. Thomas végigkémlelt a nyílt vidéken, és eltűnődött, vajon hány ember lenne képes megtartani ezt a területet. Mert az ellenségnek épp erre van szüksége, egy tágas, nyílt mezőre, ahol szabadon vágtaázhatnak a lovak. A vidék itt sem volt teljesen sík; mindenütt füves halmok emelkedtek, amelyek között két szürke gém vadászott, alighanem békákra vagy kiskacsákra. Békákra, gondolta

Thomas, és kiskacsákra. Szent Isten, ez egy ingovány! A tavasz szokatlanul száraz volt, mégis tocsogott a csizmájukban a víz, mire a nyirkos mezőn elérték a sövényt. A felismerés villámként hasított Thomasba. A nyílt terület ingovány!

Nem csoda, hogy az ellenség kivár. Látja, hogy Totesham emberei védtelenül várják lemészárlásukat, csak épp utat nem talál magának a mocsaras vidéken.

– Erre! – rivallt rá Thomas embereire. – Erre! Gyorsan! Gyerünk, ti anyaszomorítók!

Elvezette őket a sövény végéhez, onnét pedig ki az ingoványra, ahol ugrándoizva törtek előre a láp, a fűcsomók és a patakok labirintusában. Délnek, az ellenség felé tartottak, és amint lőtávolon belül kerültek, Thomas szétoszlatta embereit, s ezzel kezdetét vette a lögyakorlat. Thomas minden félelme elpárolgott, annak helyébe a harc izgalma lépett. Az ellenség megakadt a láp mezsgyéjén. A lovak nem kerülhettek előrébb, Thomas íjászai azonban lépi lidércekként ugrándoizhattak fűcsomóról fűcsomóra. Ahogyan igazi hellequinekhez illik.

– Adjatok a nyavalyásoknak! – kiáltozta.

A fehér tollas nyílveszők átszisszentek az ingovány felett, hogy befűrődjanak az emberekbe és lovakba. Az ellenséges katonák közül többen megpróbálták előreugratni lovaikkal, de a lovak tüstént foglyul estek a ragadós iszapban, és könnyű célpontokká váltak az íjászok számára. A számszeríjasok leszálltak nyergükből és előre indultak, de az íjászok azonnal célba vették őket, és most már egyre több íjász érkezett, Skeat és Totesham emberei.

A mocsárban valósággal hemzsegetek az angol és walesi katonák, akik belefulladásztották az ellenséget acélvégű nyilvesszőik árjába. Játékká vált a küzdelem. Az emberek fogadásokat kötöttek, eltalálnak-e egy adott célt. A nap magasra emelkedett, és sötéten rajzolta ki az elhullt lovak árnyékát. Az ellenség lassan visszaaraszolt a fák közé. Egy merész csapat megpróbálkozott egy utolsó, kétségbeesett rohammal, de bármennyire igyekezett megkerülni a lápot, a lovak így is beragadtak a puha földbe, a nyilvesszők pedig addig pusztították a franciákat, amíg lovak és emberek egyetlen sikoltozó, véres tömeggé forrtak össze. Egy lovasnak, aki kardja lapjával ütötte lova vékonyját, sikerült elszakadnia a többiektől. Thomas nyilvesszőt küldött a csataló nyakába, míg Jake a tomporát találta meg, és az állat szánalmasan nyihogott, amint összerogyott a mocsárban. A férfinak valahogy sikerült kiszabadítania a lábát a kengyelből, és szitkokat köpködve indult az íjászok felé, kardját alacsonyan, pajzsát magasra tartva, de Sam nyilvesszőjével eltalálta az ágyékát, majd tucatnyi íjász vette célba a földön fetregő ellenséget. Késeket vontak ki, torkokat metszettek el, majd megkezdődött a fosztogatás. A tetemeket megfosztották a páncélingtől és fegyverektől, a lovakat a lószerszámtól és nyergektől, majd Hobbe atya mondott imádságot a holtak lelki üdvéért, miközben az íjászok számba vették zsákmányukat. Délre az ellenség nyomtalanul eltűnt. Kéttucatnyi halottat hagyott hátra, és kétszer annyian kaptak súlyos sebet, de egyetlen angol vagy walesi íjászt sem veszítettek. Károly herceg emberei szűkülve menekültek vissza Guincampba. Az angolok

elpusztították, majd meg is szegényítették Lanniont, és Will Skeat emberei La Roche-Derrienben ünnepelhettek. Hellequinek voltak, a legkülönb harcosok, akiket nem lehetett legyőzni.

Másnap Thomas, Sam és Jake még virradat előtt elhagyta La Roche-Derrient. Nyugatnak, Lannion felé lovagoltak, ám amint beértek az erdőbe, letértek az útról, lovaikat mélyen a fák közé vezették, onnét pedig vadorzókként osonva visszatértek az erdősáv pereméig. Valamennyiük vállán viselte íját, de kezében ott szorongatta a számszeriját is, és gyakorlatozással töltötte ki az időt, amíg ott várakozott az erdő és harangvirágos rét mezsgyéjén, ahonnét az íjászok ráláthattak La Roche-Derrien nyugati kapujára. Thomas csak alig tucatnyi rövid, tollas lövedéket hozott, így nem sokszor próbálkozhattak. Will Skeatnek lett igaza: a nehézkes, idegen fegyver akkorát rúgott, hogy a lövedékek rendre túl magasra csapódtak be a fatörzsbe, amelyet célpontként használtak. Thomas másodjára már gondosabban célzott, de a számszerij pontosság terén így sem közelíthetett meg egy igazi íjat. A kudarc miatt egyre nagyobb aggodalommal tekintett a kockázatos akció elébe, míg Jake-et és Samet szemmel láthatóan jókedvre hangolta a tolvajlás és gyilkosság kilátása.

– Nem lehet ezt elhibázni – jelentette ki Sam azután, hogy a második lövése is magasra sikerült. – Ha nem is löjünk gyomorba, valamijét csak eltaláljuk.

Az erőlködéstől hörögve felajzotta a fegyvert. Csupán a

karja erejével egyetlen férfi sem húzhatott fel egy számszeríjat, ezért is folyamodtak valamilyen szerkezethez. A legdrágább, nagy hatótávolságú számszeríjakat igazi csörlővel szerelték fel. Az íjász forogatókart illesztett a csavar végébe, és centiről centire addig tekerte hátra az íjhúrt, amíg az bele nem akadt a dióba. Más számszeríjasok tulajdon testüket használták emelőként. Ők vastag bőrvet viseltek, rajta fémkampóval, és amikor lehajoltak, a kampót beleakasztották a húrba, majd felegyenesedtek, s ezzel egyúttal az íjhúrt is megfeszítették. Thomas egy kecskeláb formájú emelőt hozott magával Lannionból, amely hátrahúzta a húrt, és meggömbítette a szaru-, fa- és enyvrétegekből kiképzett íjat. Az emelőkar talán a leggyorsabb eszköze volt az ilyen fegyver felajzásának, bár ezzel nem fejthettek ki a csörlőéhez hasonló erőt, és az újratöltés még így is lassabban zajlott, mint a hagyományos íj esetében. Mindent egybevetve, a számszeríj közelébe se érhetett a jó angol tiszafa íjaknak, és Skeat emberei vég nélküli vitákat folytattak arról, miért nem használja azokat az ellenség is. Mert tökfilkók – zárta le ilyenkor Sam kurtán a vitát, de Tom tudta a valódi okot is: nem kezdték el elég korán kitanítani a fiúkat. Az íjászatot gyermekkortól kezdve kell tanulni; gyakorolni és gyakorolni mindaddig, amíg ki nem szélesedik a mellkas, meg nem izmosodik a kar, és a nyílvesző nem repül magától a helyes irányba.

Jake kilőtte második nyílát a tölgyfára, és keservesen szitkozódni kezdett, amikor elvétette a jelet. Megszorongatta a számszeríjat.

– Micsoda ócskaság – morogta. – Milyen közel leszünk?

- Amennyire csak lehetünk – felelte Thomas. Jake kiköpött.
- Ha fejbe verhetném a nyomorult fattyat ezzel az íjjal, biztosan nem tévesztenék célt.
- Harminc-negyven lépés épp jó lenne – vélte Sam.
- Célozzatok az ágyékára – bátorította őket Thomas –, és pont eltaláljátok a gyomrát.
- Mi gond lehetne – kérdezte Jake –, amikor hárman is itt vagyunk? Közülünk egynek is elégnek kellene lennie.
- Vissza a fák közé, fiúk. – Thomas hátrébb vonta őket, amikor látta, hogy Jeanette közeledik a kapu felől. Az örök áttanulmányozták a passzusát, majd útjára engedték. A nő oldalvást ült a kis lovon, amelyet Will Skeat adott neki kölcsön, és két ősz hajú szolgál, egy férfi és egy asszony társaságában utazott, akik mindketten atyja szolgálatában vénhedtek ki, és most ott lépdeltek úrnőjük lova mellett. Ha Jeanette csakugyan Louannecbe kívánt volna lovagolni, ilyen erőtlén és koros kísérettel szinte kikönyörögte volna magának a bajt. Persze, éppen a bajt kereste, és még a fák vonalát is alig érte el, amikor a baj meg is jelent Sir Simon Jekyll képében, aki két embere kíséretében ügetett elő a kapuboltozat árnyékából.
- Mi lesz, ha az a két gazfickó a közelben marad? – kérdezte Sam.
- Nem fognak. – Thomas biztos volt ebben, ahogyan sem ő, sem Jeanette nem kétellte, hogy Sir Simon követni fogja a nőt, és viseli majd a tőle rabolt drága vértet is.
- Bátor egy néember – ismerte el Jake.
- Van benne harci szellem – értett egyet Thomas. – Tudja, hogyan gyűlölje az ellenséget.

Jake próbára tette az egyik nyílvevő hegyét.

– Te meg ő, he? – kérdezte Thomast. – Csináltátok, mi?

– Ugyan már.

– De szívesen megtennéd, ne tagadd.

– Nem tudom – vont a vállát Thomas. Gyönyörűnek tartotta Jeanette-et, de igazat adott Skeatnek is, és éppen az a felszín alatt bujkáló keménység taszította. – Alighanem – engedte meg.

– Hát persze – vidult fel Jake –, köztönivaló bolond lennél, ha nem akarnád.

Miután Jeanette beért a fák közé, Thomas és társai nyomon követték, de megmaradtak az erdő rejtekében, miközben nagyon is tudatában voltak Sir Simon és két kísérője közelségének. A három lovas vágára fogta, mihelyt beért a fák közé, és be is érte Jeanette-et egy olyan helyen, amely tökéletesen megfelelt Thomas céljaira. Az út néhány méteren belül kiért egy tisztásra, ahol a kígyózó patak kimosta az egyik fűzfa gyökerét. A kidőlt fatörzs elkorhadt, és vastagon megülték a tányérszerű gombák. Jeanette kiérkezett a tisztásra, és elidőzött a halott farönk mellett. A fűzfa törzse mögött fiatal égerfák is magasodtak, amelyek mögött Thomas fedezéket találhatott embereivel. Sir Simon leügetett az útról, meghajtotta fejét az ágak alatt, és Jeanette közelébe fordította lovát. Egyik útitársa nem volt más, mint Henry Colley, a kesehajú óriás, aki olyan kíméletlenül elintézte Thomast, míg a másikat Sir Simon tésztaképu apródja, aki vigyorogva várta a közelegő mókát. Sir Simon levette és a nyeregkápagombrára akasztotta sisakját, majd diadalmasan elmosolyodott.

– Nem biztonságos, madame – közölte –, fegyveres kíséret nélkül utaznia.

– Tökéletesen biztonságban érzem magam. – Két szolgája hátasa mögé bújt, miközben Colley és az apród lovával bekerítette Jeanette-et.

Sir Simon nagy páncélcsörgés közepette leszállt a nyeregből.

– Pedig abban reménykedtem, úrnőm – közeledett felé –, hogy útban Louannec felé jól kibeszélgetjük magunkat.

– Imát szeretne mondani Szent Yves-nek? – kérdezte Jeanette. – Ugyan miért fohászkodna? Jó modorért?

– Csak beszélni szeretnék önnel, madame – türtőztette magát Sir Simon.

– Mégis, miről?

– Arról, hogy bepanaszolt Northampton earljénél. Ön foltot ejtett a becsületemen, asszonyom.

– A becsületén? – kacagott fel Jeanette. – Hogyan is piszkolhatná be bárki az ön becsületét? Ismeri egyáltalán e szó jelentését?

Thomas, aki az égerfák mögött rejtőzött, suttogva fordított Jake-nek és Samnek. Mindhárom fegyvert felajzották, és a kis nyilvesszőket már a számszerij vájatóba illesztették.

– Ha nem hajlandó velem az úton beszélgetni, madame, akkor itt kell lefolytatnunk a társalgást – jelentette ki Sir Simon.

– Nincs mit mondanom önnek.

– Annál inkább oda tud figyelni az én mondandómra. – A férfi felé nyújtotta karját, hogy lerántsa a nyeregből. A nő páncélkesztyűjét püfölte, de így sem gátolhatta meg, hogy

leteperjék a földre. A két szolga sikoltozva tiltakozott, de Colley és az apród elcsendesítette őket, majd a hajánál fogva kirángatta a két öreget a tisztásra, hogy Sir Simon magára maradhasson áldozatával.

Jeanette-nek valahogy sikerült lábra állnia, és most a kidőlt fatörzsnek dőlt. Thomas felemelte számszeriját, de Jake leintette, mert Sir Simon kísérete még nem távolodott el eléggé.

Sir Simon meglökte Jeanette-et, hogy az lehuppan a fatörzsre, majd övéből előhúzta hosszú törét, és a keskeny pengét olyan erővel bökte át Jeanette szoknyáján, hogy ezzel a fatörzshöz szegezte. Sir Simon a biztonság kedvéért vasalt csizmás lábával rátaposott néhányszor a markolatra, hogy az elég mélyen a fába temetkezzen. Colley és az apród mostanra eltűntek, lovaik patájának dobogása elhalt a levelek között. Sir Simon elmosolyodott, majd előrébb lépett, és leoldotta a köpenyt Jeanette válláról.

– Amikor először megláttam, úrnőm, megvallom, házasságra gondoltam. De ön olyannyira csökönyös, hogy meggondoltam magam. – A nő ingválla alá csúsztotta kezét, és olyan erővel tépte fel az anyagot, hogy a zsinór kiszakította a hímzett gomblyukákat. Jeanette sikoltozva próbálta eltakarni meztelenségét, miközben Jake újra megakadályozta, hogy Thomas felemelje fegyverét.

– Várjuk ki, amíg leveti a vértet – suttozta. Tudták, hogy a nyílveendő átszakítja a láncinget, de abban nem voltak biztosak, milyen erős egy ilyen páncélzat.

Sir Simon félreacsapta Jeanette kezét.

– Nos hát, madame – folytatta, miközben megbámulta a nő melleit –, ideje elbeszélgetnünk egymással.

Sir Simon hátrébb lépett, és elkezdte leoldani magáról a vértzetet. Először páncélkesztyűjét vetette le, majd leoldotta övét és kibujtatta fejét a bőrszíjakkal összefogott vállvertűből. Sokáig szöszmötölt a mell- és hátvérttel, ennek lapjait ugyanis ahhoz a bőrkabáthoz erősítették, amely a fel- és alkartvértet is tartotta. A kabáthoz láncszoknya csatlakozott, amelyet a páncéllemezek és a fémgyűrűk súlya miatt Sir Simon csak nagy erőfeszítések árán volt képes átemelni a feje fölött. Megtámolygott, ahogyan a nehéz vértzetet lehúzta, és Thomas újra célzásra emelte fegyverét, ám Sir Simon hátra, majd előre tántorodott, miközben megpróbálta visszanyerni az egyensúlyát, és Thomas nem volt benne biztos, hogy így is képes lenne-e eltalálni, ezért inkább levette az ujját az elsütőkarról.

A vasalt kabát nehézkes robajjal a földre hullt, Sir Simon pedig ott állt égnek meredező hajjal és csupasz mellkassal. Thomas újra a vállához emelte a számszeríjat, ám ekkor Sir Simon leült, hogy levesse magáról a combvértet, lábszárvértet, lábfejevértet és csizmát, és ezzel megakadályozta Thomast a célzásban. Jeanette eközben a törrel küzdött, és halálra rémült a gondolattól, hogy Thomas talán mégis a közelben, de bárhogy is rángatta a pengét, nem tudta kiszabadítani a fából.

Sir Simon lehúzta a lábfejét borító páncéllemezt, majd lehámozta magáról a bőrnadrágot is, amelyhez a lábszárvérteket erősítették.

– Most már, madame – jelentette be tetőtől talpig

csupaszon –, annak rendje és módja szerint beszélhetünk. Jeanette még egyszer megpróbálta kirángatni a tört a helyéből, abban a reményben, hogy beledöfheti azt Sir Simon betegesen fehér hasába, és Thomas ezt a pillanatot választotta, hogy elhúzza a kart.

A lövedék, bár megkarcolta a bőrét, elsüvített Sir Simon mellkasa előtt. Thomas a lovag ágyékára célzott, hogy a nyíl mélyen beletemetkezzen a hasába, a lövedék azonban érintette az ostorszerűen ruganyos égerágakat, és azok eltérítették. Sir Simon felsértett bőre vérezni kezdett, a lovag pedig olyan fürgén vágta hasra magát, hogy Jake nyila már elfütyült a feje felett. Sir Simon előrekúszott, levetett páncélja irányába, azután ráébredt, hogy nincs ideje megmenteni a drága vértet, és rohanni kezdett lóva felé. Sam nyila ekkor temetkezett bele a jobb combjába. Sir Simon felüvöltött, kis híján felbukott, végül úgy döntött, a lovat megmenteni sem maradt ideje, ezért meztelenül és véresen besántikált a fák közé. Thomas útnak indította második nyílveesszőjét, amely elkerülte Sir Simont, és egy fa kérgébe csapódott, azután a csupasz férfinak nyoma is vészett. Thomas veszettül káromkodott. Bármennyire is a halálát akarta, Sir Simon életben maradt.

– Már azt hittem, nincs is itt – sóhajtott fel megkönnyebbülten Jeanette, amint Thomas megjelent. Még most is rémülten szorította szakadozott ruháját a melleire.

– Elvétettük a nyavalyást – dühöngött Thomas. Kirángatta a tört Jeanette szoknyájából, amíg Jake és Sam két halomba hordta a vértet levetett darabjait. Thomas ledobta a

számszeríjat, és levette válláról saját fekete íját. Nincs más hátra, gondolta, mint követni Sir Simon nyomait a fák között, és végezni az átkozottal. Később még kihúzhatja a fehér tollas nyílveszőt, hogy helyébe tegye a számszeríj lövedékét, és így mindenki azt hiszi majd, az ellenséges útonálló végeztek a lovaggal.

– Kutassátok át a nyeregtáskát is – utasította Jake-et és Samet. Jeanette vállára kanyarította köpenyét, és kikerekedett szemmel meredt a táskából előkerülő aranyra. – Maradjon itt Jake-vel és Sammel – szólt hátra neki Thomas.

– Maga hová megy? – kérdezte a nő.

– Bevégzem a munkát. – Thomas megoldotta nyíltáskája zsinórját, és egy számszeríjlövedéket is elhelyezett a hosszú tollas nyílveszők között. – Itt várjatok – parancsolt Jake-re és Samre.

– Ne segítsünk? – kérdezte Sam.

– Ne – válaszolta Thomas –, inkább vigyázzatok a grófnéra. – Dühös volt magára. Az első pillanattól saját íját kellett volna használnia, azután egyszerűen eltávolítani az árulkodó nyílveszőt, és a másikat beledöfni Sir Simon tetemébe. De Sir Simon legalább nyugatnak menekült, így egyre távolabb került fegyvereseitől, amellet csupasz volt, sebesült és fegyvertelen. Könnyű préda, gondolta Thomas, amint követte a véres nyomokat a fák között. A nyomok nyugatnak vezettek, majd, amint ritkulni kezdtek, dél felé. Sir Simon láthatóan megpróbált visszatalálni kíséretéhez, ezért Thomas feladott minden elővigyázatosságot, és csak rohant, abban a reményben, hogy elvághatja a menekülő

útját. Azután, ahogyan kitört néhány mogyoróbokor közül, meglátta a sántikáló és meggörnyedt Sir Simont. Thomas hátrafesztette az íj húrát, ám ebben a pillanatban Colley és az apród is megjelent, mindkettő kivont karddal, és Thomas felé vágató lova hátán. Thomas gondolkodás nélkül célba vette a közelebbi lovast, és útjára engedte a nyilat. Most igazi íjászhoz méltóan lőtt: a nyílvevő egyenesen és fürgén csapódott a láncinget viselő apródba, akit egyúttal ki is vetett a nyeregből. A kivont kard a földre hullt, amint a ló élesen balra kanyarodott Sir Simon előtt.

Colley megrántotta lova gyeplőjét és Sir Simonért nyúlt, aki a kinyújtott kezét megmarkolva félig elrohant, félig elrepült a fák közé. Thomas egy második nyílvevőt húzott elő zsákjából, de mire lőhetett, a két férfit félig már eltakarták az ágak, és a nyílvevőt így ártalmatlanul csapódott a lombok közé.

Thomas szitkozódott. Colley egy dermedt pillanatra farkasszemet nézett vele. Sir Simon szintén meglátta, és Thomas, aki már a harmadik nyílvevőt is az idegre illesztette, némán meredt a fákra, amint megértette, hogy egész eddigi élete a darabjaira hullt szét. Egyetlen pillanat. Ennyi idő alatt veszített el mindent.

Visszarohant a patak menti tisztásra.

– Vigyétek vissza a grófnét a városba – mondta Jake-nek és Samnek –, de az Isten szerelmére, legyetek óvatosak. Hamarosan keresni fognak bennünket. Úgy kell majd majd belopóznunk.

Társai némán meredtek rá, láthatóan nem értették a dolgot, ezért Thomas elmondta nekik, mi történt. Megölte Sir

Simon apródját, így egy csapásra gyilkossá és törvényen kívülivé vált. Sir Simon meglátta, mint ahogy a kese hajú Colley is, és mindketten készséggel tanúskodnának a tárgyalásán éppúgy, mint a kivégzésén. Jeanette kedvéért ugyanezt elmondta franciául is.

– Jake-ben és Samben megbízhat – tette hozzá –, de nem kaphatják el hazafelé menet. Nagyon kell vigyázniuk!

Jake és Sam vitázni kezdett, de Thomas pontosan tudta, milyen következményei lesznek annak a gyilkos nyilvánosságnak.

– Mondjátok el Willnek, mi történt – tanácsolta. – Kenjétek rám az egészet, és mondjátok meg neki, hogy Quatre Ventsben várok rá. – A La Roche-Derrientől délre fekvő kis falut a hellequinek rombolták le. – Mondjátok meg neki, hogy szükségem van a tanácsára.

Jeanette megpróbálta meggyőzni róla, hogy nem kell ennyire pánikba esniük.

– Talán fel sem ismerte magukat – próbálkozott.

– Legyen nyugodt, úrnőm, engem felismert – felelt Thomas komoran, majd bánatosan elmosolyodott. – Sajnálom, ami történt, de legalább a páncélt és a kardot visszaszereztem. Ezúttal jobban rejtse el őket. – Felhúzta magát Sir Simon nyergébe. – Quatre Vents – ismételte meg a falu nevét, majd elvágta a fák között dél felé.

Gyilkossá, körözött személlyé, törvényen kívüli szökevénnyé lett, ami azt jelentette, hogy bárki foglyul ejthette, és magára maradt a hellequinek által felbolygatott vadonban.

Nem tudta, merre induljon, vagy mihez kezdjen; annyit tudott csak, hogy ha életben akar maradni, akkor valóban úgy kell

vágtáznia, mint egy ördöglovasnak. Hát vágtázott.

Quatre Vents parányi, Hooktonnál alig nagyobb település volt csupán, hevenyészett, pajtaszerű templommal, néhány nyomorúságos kunyhóval, ahol a jószágok és gazdáik ugyanazon fedélen osztoztak, egy malommal és a védett völgyekben meghúzódó néhány szegényes birtokkal. Mostanra csak a templom és a malom kőfalai álltak, a többire csupán a hamu, a por és a gyom emlékeztetett. A gazdátlan gyümölcsösök fölül virágszirmok szálltak a szélben, amikor Thomas megérkezett veritéktől tajtékos lova hátán. A csatamént elengedte legelni a sövénnyel elkerített, elvadult legelőn, mielőtt bevette volna magát a templom feletti rengetegbe. Reszketett a szorongástól és rémülettől, hiszen ami eddig játéknak tűnt, most véres valósággá vált. Alig néhány órája még őfelsége íjászának vallhatta magát, s bár a jövője még mindig nem tűnt olyan fényesnek, amennyire egy Oxfordban tanult fiatalemberhez illett, abban legalábbis bízhatott, hogy egyszer olyan magasra fog emelkedni, mint Will Skeat. Sokszor elképzelte magát, amint a saját csapatát vezeti, vagyonos lesz, fekete íjával megkeresi szerencséjét és rangját, de most egy csapásra üldözött vad lett belőle. Előre rettegett Will Skeat válaszáért. Attól tartott, Skeat olyannyira megharagszik rá az ortámadás kudarcá miatt, hogy maga tartóztatja le Thomast, és örömmel végignézi, ahogyan La Roche-Derrien piacterén eljárja a kötéláncot. Amiatt is aggódott, hogy Jeanette-et elkapják, amikor visszatér a városba. Vajon őt is vádolják majd a

gyilkossággal? Megborzongott, amint az éj leereszkedett. Huszonkét éves korára teljes kudarcot vallott, magára maradt és elveszett.

Hideg hajnalra és szitáló esőre ébredt. Vadnyulak kergetőztek a réten, ahol Sir Simon Jekyll hátasa békésen legelészett. Thomas kinyitotta erszényét, amelyet mindig láncinge alatt hordott, és megszámolta pénzét. A Sir Simon nyeregtáskájában talált arannyal és saját érméivel együtt igazán nem vallhatta magát szegénynek, bár mint a legtöbb hellequin, vagyona javarészt ő is Will Skeat gondjaira bízta. Még amikor vidéken portyáztak, olyankor is hátrahagytak néhány embert La Roche-Derrienben, hogy a pénzen tartsák a szemüket. Mihez kezdjen most? Van íja és néhány nyílveendője, és talán gyalogosan is elérhet Gascogne-ba. Bár fogalma sem volt róla, milyen messzire esik, legalább azt tudta róla, hogy angol helyőrség, ahol bizonyára nem utasítanak el egy jól képzett íjászt. Vagy talán próbáljon meg átkelni a Csatornán? Hazamegy, új nevet vesz fel, és új életet kezd – csak éppen otthona nincs, ahová megtérhetne. Egyetlen dolgot nem tehet csak: nem kerülhet hóhérvölgyi távolságnál közelebb Sir Simon Jekyllhez.

A hellequinek valamivel dél után érkeztek. Előbb az íjások lovagoltak be a faluba, majd következtek a fegyveresek, akik az egyszerű szekeret kísérték, amelyet faabroncsokra erősített barna vászonnal fedtek le. Hobbe atya és Will Skeat lovagolt a szekér mellett, ami meglepte Thomast, lévén sosem gondolta, hogy a hellequinek ilyen járművet is használnak. Skeat és a pap elvált a fegyveresektől, majd

lovát a mező felé ugratta, ahol a csatamén legelészett. A két férfi a sövénynél fogta vissza lovát, majd Skeat tölcserít formált tenyeréből, és bekurjantott a fák közé:

– Gyere elő, te anyaszomorító! – Thomas szégyenkezve előoldalgott, a többi íjász gúnyos éljenzése közepette. Skeat fanyarul méregette. – Csak Isten a megmondhatója, Tom – csóválta a fejét –, milyen rosszul tette az ördög, amikor meghágta anyádat.

Hobbe atya összeráncolt homlokkal hallgatta az istenkáromlást, majd széttárta karjait.

– Ha tudnád, mit hagytál ki, Tom – kiáltott vidáman. – Ahogy Sir Simon visszatért La Roche-Derrienbe, csupaszon és véresen, mint a bökött disznó! – Áldásra emelte kezeit. – Meghallgatom a gyónásod, mielőtt elmennénk.

– Csak ne vigyorgj, te oktalan barom – csapott le rá Skeat. – Krisztusra, Tom, ha már ilyen munkát vállalsz, legalább végeznéd el rendesen. Rendesen! Miért hagytad életben a szemét fattyat?

– Elvételtem.

– Ezért aztán megöltél helyette egy szerencsétlen apródot. Szentséges Krisztus, hogy lehettél ilyen ostoba?!

– Gondolom, most fel akarnak akasztani? – kérdezett rá Thomas.

– Dehogy – tettetett meglepetést Skeat –, miért akarnának! Ünnepséget rendeznek a tiszteletedre, virágkoszorút tesznek a nyakadba, és tucatnyi szüzet adnak, hogy felmelegítsék az ágyadat. Mégis, mit gondoltál, mi az ördögöt akarnak veled kezdeni? Még szép, hogy holtan

akarnak látni, és megesküszöm anyám emlékére, hogy magam vinnélek vissza, ha életben találtalak volna. Önnek úgy tűnik, mintha még élne, atyám?

Hobbe atya alaposan végigtanulmányozta Thomast.

– Nekem nagyon is halottnak tűnik, Skeat mester.

– Hát meg is érdemli a halált az ilyen birka, az már igaz.

– A grófné sértetlenül hazaért? – kérdezte félénken Thomas.

– Hazaért, ha épp tudni akarod – vonta meg a vállát Skeat –, de mit gondolsz, mit akar Sir Simon attól a pillanattól, hogy gatyát kerített a pucér seggére? Átkutatni a nő házat, Tom, hogy megkeressen valami vértet és kardot, ami törvény szerint az övé. Ennyire azért ő se ostoba, tudja, hogy egy követ fújtál a néemberrel. – Thomas elkáromkodta magát, és Skeat megismételte az istenkáromlást. – Így aztán kivasalta a két szolgát, és azok bevallották, hogy a grófné előre eltervezett mindent.

– Mit csinált? – hitetlenkedett Thomas.

– Kivasalta őket – ismételte Skeat, vagyis a két öreget a földre fektették, és jókora köveket hordtak rájuk. – Az öreglány már az első kőre elmondott mindent, úgyhogy nagy kárt nem tettek bennük – folytatta Skeat –, de Sir Simon most gyilkossággal vádolja az úrnőjüket. És persze töviről hegyire átkutatta a házat a kardja és a páncélja után, de nem talált semmit, mert én jól elrejtettem mind a kettőt, bár a nő ettől még éppúgy nyakig ül a kásában, mint te. Nem lövöldözhetsz csak úgy a lovagokra és apródokra, Tom! Ez mégsem járja!

– Sajnálom, Will – sóhajtott fel Thomas.

– A dolog velege az – folytatta Skeat, ügyet sem vetve a sajnálkozásra –, hogy a grófné most férje nagybátyjának védelmét kéri magára. – A kocsi felé bökött. – Ott van, a gyerekével, a két szolgával, a páncéllal és a karddal együtt.

– Szentséges Isten – meredt Thomas a szekérre.

– Te juttattad oda – mordult fel Skeat –, nem pedig az Úr. Én is a bőromet vittem a vásárra, amikor elrejtettem Sir Simon elől. Dick Totesham gyanította, hogy rosszban sántikálok, és egyáltalán nem helyeselte, ezért meg kellett ígérnem neki, hogy a fülednél fogva rángatlan vissza a városba. Nagy kár, hogy nem találkoztunk, Tom.

– Sajnálom, Will – mondta újra Thomas.

– Azt átkozottul jól teszed – zsémbelt Skeat, bár alig tudta leplezni elégedettségét, amiért ilyen hatékonyan sikerült eltakarítania Thomas szennyesét. Sir Simon és megmaradt embere nem látta meg Jake-et vagy Samet, így ők biztonságban voltak. Thomas persze szökevény lett, de Jeanette-et sikerült kicsempészni a városból, mielőtt még Sir Simon megkeseríthette volna az életét.

– Guincamp-ba utazik – tette hozzá Skeat –, és tucatnyi fegyveresem adta mellé kíséretnek, bár Isten tudja csak, tiszteletben tartja-e az ellenség a békezászlót. Ha csak egy kis józan eszem lenne, elevenen nyúználak meg, és nyíltáskát szabatnék a borodból.

– Igaza van, Will – hajtotta le a fejét Thomas.

– Te csak ne adj nekem igazat, a szentségit! – csattant fel Skeat. – Mihez akarsz kezdeni azzal a néhány nappal, ami hátravan az életedből?

– Még nem tudom. Skeat nagy levegőt vett.

– Akkor először is felnőhetnél, bár nem sok esélyt adnék arra, hogy ez valaha is megtörténik. Helyes. – Elkomolyodott. – Nos, elhoztam a pénzt a ládából, tessék, itt van. – Átadta Thomasnak az erszényt. – És tettem három köteg nyilat a hölgy kocsijába, az kitart néhány napig. Ha maradt egy kis eszed, amit kétlek, délnek vagy északnak indulsz. Eljuthatsz Gascogne-ba is, bár akkor jókora gyalogút áll előtted. Flandria közelebb esik, és ott akad elég angol csapat, amelyik magához vegyen, ha eléggé megszorult. Ez a tanácsom, fiú. Indulj északnak és reménykedj benne, hogy Sir Simon sosem vetődik Flandriába.

– Köszönöm – bólintott Thomas.

– És hogy akarsz eljutni Flandriába? – kérdezte Skeat.

– Gyalogosan? – próbálkozott Thomas.

– Isten szent nevére – sóhajtott fel Skeat –, te csakugyan a leghaszontalanabb gazfickó vagy, akivel valaha is találkoztam. Amíg így öltözöl, és íjat viselsz a válladon... akkor már inkább vágd fel a saját torkod. Gyorsabban tülleszel rajta, mintha a franciák tennék meg.

– Ennek talán hasznát veszed – avatkozott közbe Hobbe atya, és feléje nyújtott egy fekete batyut, amelyből egy dominikánus barát köntöse került elő. – Beszéled a latint, Tom – magyarázta a pap –, elmehetsz vándor prédikátornak. Ha bárki kérdezné, csak mondd, hogy Avignonból Aachenbe tartasz.

Thomas köszönetet mondott.

– Sok dominikánus utazik íjjal? – kérdezte.

– Fiam – felelt Hobbe atya szomorúan –, kigombolhatom a

nadrágod és megfoghatom a fütyülődöt, de még a magasságos Úristen segedelmével se pisálhatok helyetted.

– Más szóval – vette át a beszédet Skeat –, oldd meg magad. Te keverted magad ebbe a kalamajkába, most mássz is ki belőle. Élveztem a társaságod, fiú. Haszontalannak gondoltalak, amikor először megláttalak, de nem voltál az, csak most. Legyen szerencséd. – Kinyújtotta a kezét, és Thomas megrázta. – Akár Guincampba is elmehetsz a grófnéval – fejezte be Skeat –, hogy onnét indulj tovább, de előbb még Hobbe atya meg akarja menteni a lelkedet. Tőle kérdezd, miért.

Hobbe atya leszállt nyergéből, és bevezette Thomast a fedetlen templomba, ahol a köveket felverte a fű és a dudva. Ragaszkodott hozzá, hogy meghallgassa Thomas gyónását, és Thomas elég pocsékul érezte magát, hogy bűnbánónak tűnjék.

Hobbe atya felsóhajtott, miután végeztek.

– Megöltél egy embert, Tom – szólt komoran –, és ez halálos bűn.

– Atyám... – kezdte Thomas.

– Nem, nem, Tom, ne keress kifogásokat. Az egyház tanítása szerint, ha csatában megölsz egy ellenséget, azzal uradat szolgálod, de te most megszegted a törvényt. Az a szerencsétlen apród, ugyan mit vétett neked? Őt is anya szülte, Tom, gondolj csak őrre. Nem, szörnyű bűnt követtél el, ezért súlyos penitenciát kell rád rónom.

Thomas a földön térdelve felnézett az égboltra, ahol egy egerészölyv siklott a ritkuló felhők között. Azután Hobbe

atya közelebb lépett hozzá, valósággal fölébe tornyosult.

– Nem miatyánkokat kell ledarálnod, Tom – jelentette ki a pap –, ettől nehezebb feladatot kapsz. Sokkal nehezebbet.

– Thomas fejére helyezte a kezét. – Az legyen a büntetésed, hogy tartsd meg, amit atyádnak megfogadtál.

– Megállt, hogy meghallgassa az ifjú ember válaszát, de Thomas néma maradt.

– Hallottad? – követelte ki a választ Hobbe atya.

– Igen, atyám.

– Megkeresed Szent György lándzsáját, Thomas, és visszajuttatod azt Angliába. Ez legyen a büntetésed. És most – váltott vissza a fennköltebb latinra –, az Atya, a Fiú és a Szentlélek Isten nevében, feloldozlak téged. – Keresztet vetett. – Ne vesztegesd el az életed, Tom.

– Azt hiszem, máris elvesztegettem, atyám.

– Fiatal ember vagy még. És fiatalon minden más. Az élet nem áll másból, mint örömből és nyomorúságból, amikor fiatal az ember. – Felsegítette Thomast. – Még nem lógattak fel, nem igaz? Életben vagy, Tom, és az életed még sok mindent tartogat a számodra. – Elmosolyodott. – És van egy olyan érzésem, hogy találkozunk mi még.

Thomas elbúcsúzott mindenkitől, majd végignézte, ahogyan Will Skeat befogja Sir Simon Jekyll lovát, és kelet felé vezeti a hellequineket. A szekér és kísérete maradt csak hátra a romba döntött falunál.

A kíséret vezetője, Hugh Boltby egyike volt Skeat legjobb embereinek, és úgy gondolta, már másnap találkozhatnak az ellenséggel Guincamp közelében. Ott át fogja adni a grófnét, majd visszaindul, hogy minél előbb beérje Skeatet.

– És jól teszed, ha nem öltözöl ijásznak, Tom – tette hozzá. Thomas odalépett a szekérhez, amelyet Pierre, az idős szolga vezetett, akit Sir Simon parancsára megkínóztak. Jeanette nem hívta beljebb Thomast, sőt, úgy tett, mintha ott sem lenne; de miután éjszakára egy elhagyatott birtokon húzták meg magukat, másnap reggel jóízűt nevetett barátcsuháján.

– Sajnálom, ami történt – próbált békét kezdeményezni Thomas.

Jeanette vállat vont.

– Talán így a legjobb. Talán már a télen el kellett volna mennem Károly herceghez.

– Akkor miért nem tette, úrnőm?

– Nem volt hozzám túlon túl kedves – felelt a nő ábrándos hangon –, de úgy gondolom, sokat változott.

Mostanra sikerült meggyőznie magát arról, hogy a herceg hozzáállása gyökeresen megváltozott a levelektől, amelyeket küldött neki; a levelektől, amelyek oly nagy segítségére lesznek, amikor majd La Roche-Derrien felszabadítására indul. Hinnie kellett, hogy a herceg melegen fogadja majd, hiszen mindennél inkább szüksége volt egy biztonságos otthonra fia, Károly számára, aki nagyon élvezte az utazást az imbolygó, minden eresztékében recsegő szekéren. Mindketten új életet kezdenek majd Guincamp-ban, és Jeanette derűlátással tekintett új élete elé. Ezelős sietséggel kellett otthagynia La Roche-Derrient ezen a szekéren, rajta a frissen visszaszerzett páncéllal, karddal és néhány jobb ruhával, s bár rendelkezett némi pénzzel, amit Will bízott a gondjaira,

az egyetlen reményét mégis Károly herceg jelentette, aki, biztosította róla Thomast, bizonyosan talál neki egy házat, és kölcsönt nyújt Plabennec későbbi bérleteinek terhére.

– Biztosan kedvelni fogja Károlyt, nem gondolja? – kérdezte Thomast.

– Biztosan – sandított Thomas Jeanette fiára, aki ott rázkódott a kocsi bakján, és csettintgetve igyekezett gyorsabb haladásra bírni a lovakat.

– Ön mihez fog kezdeni? – kérdezte Jeanette.

– Túlélem – felelte kéretlen egyszerűséggel Thomas, aki nem szívesen vallotta volna be, hogy fogalma sincs, mihez kezdjen. Talán elmegy Flandriába, már ha valaha is elér odáig. Csatlakozik egy másik íjászcsapathoz, és éjszakánként azért imádkozik, nehogy még egyszer Sir Simon Jekyll belé botoljon. Ami a penitenciát illeti, nem tudta, merre is kereshetné a lándzsát, vagy hogy miként szerezné vissza, ha egyszer ráakadna. Jeanette utazásuk második napján úgy döntött, hogy mégiscsak barátságába fogadja Thomast.

– Amint Guincam-ba érünk – tudatta vele –, keres valami lakóhelyet, én pedig meggyőzőm róla a herceget, hogy állítson ki önnek egy úti passzust. Még egy vándorló barát is nagy hasznát veheti Bretagne hercegének, és az ő engedélyének.

Csakhogy egyetlen barát sem hordozott íjat, nemhogy angol harci íjat, ezért Thomasnak el kellett döntenie, mi legyen a fegyverrel. Gyűlölte volna eldobni magától, ám az egyik ház elszenesedett gerendái új ötletet adtak neki. Letört egy kisebb üszkös fadarabot, és keresztben

felkötözte a hur nélküli íjra. Így az úgy festett, mint egy zarándok durva keresztje. Emlékezett rá, hogy egy Hooktonba érkező prédikátor éppen ilyen botot hordozott. A barát, aki olyan kurtára nyírta haját, hogy szinte kopasznak tűnt, tüzes prédikációt tartott a templom előtt, amíg Thomas atya megelégette a dühöngését, és útjára nem bocsátotta. Thomas úgy gondolta, ahhoz az emberhez kell hasonlítania. Jeanette javasolta, hogy az álca kedvéért kössön virágokat is a botra, ezért Thomas az elhagyatott mezőkön hosszú szárú lóherét gyűjtött, és azt aggatta keresztjére.

A szekér, amelyet egy Lannionból zsákmányolt, csonttá soványodott ló rángatott, lassan araszolt dél felé. A fegyveresek egyre elővigyázatosabbá váltak, ahogyan közeledtek Guincamp-hoz, és minden pillanatban orvtámadást vártak a fák közül, amelyek egészen az út pereméig merészkedtek. Egyikük vadászkürtjével folyamatosan figyelmeztette az ellenséget közeledtükre, és tudatta mindenkivel, hogy békében érkeztek, Boltby pedig fehér gyolcsot kötözött lándzsája hegyére. Nem támadtak rájuk, de néhány mérföldnyire Guincamp-tól érkeztek egy gázlóhoz, ahol ellenséges katonák várakoztak rájuk. Amikor a két fegyveres és a tucatnyi számszerij as fegyverét előre szegezve megindult, Boltby magához hívta Thomast a szekértől.

– Beszélj velük – kérte. Thomas egyre nyugtalanabb lett.

– Mégis mit mondjak?

– Ha jobbat nem tudsz, áldd meg őket – felelte Boltby utálkozva –, és mondd, hogy békében járunk.

Igy azután Thomas kalapáló szívvel és kiszáradt torokkal, de megindult előre az úton. A fekete köntös esetenül csapkodott bokája körül, amint integetni kezdett a számszeríjasoknak.

– Eresszétek le fegyveretek – kiáltotta franciául –, eresszétek le fegyveretek. Az angolok békében jöttek.

Az egyik lovas előreugratott. Pajzsán éppúgy a fehér hermelin képét viselte, mint János herceg emberei, de Károly herceg követői a fehér hermelint kék koszorúba is foglalták, amelyre liliomokat festettek.

– Ki vagy, atyám? – tudakolta a lovas.

Thomas válaszra nyitotta ajkait, de azok közül egyetlen hang se jött ki. Eltátott szájjal meredt a vörhenyes bajszot viselő és furcsamód sárgás szemű lovasra. Kemény egy gazfickó lehet, gondolta Thomas, miközben keze már indult is, hogy Szent Guinefort lábát érintse. Talán a szent tette, vagy abban a pillanatban megszállta az ördög, de élvezni kezdte, hogy egy pap szerepében tetszeleghet.

– Isten alázatos szolgája vagyok, fiam – felelte ájtatosan.

– Angol vagy? – kérdezte a lovas mély gyanakvással.

Thomas szinte tökéletesen beszélt franciául, ám az általa használt franciát inkább beszélték Franciaország angolszász urai, mint a franciák maguk.

Thomas megint érezte, hogyan feltolul benne a rémület, s hogy időt nyerjen, keresztet vetett. Még le sem engedte kezét, máris új mentőötlete támadt.

– Skót vagyok, fiam – felelte, és ezzel egy csapásra eloszlatta a sárgás szemű lovas gyanakvását, hiszen a skótok mindig is a franciák oldalán álltak.

Thomas semmit sem tudott Skóciáról, de nem hitte, hogy ebben különbözne a legtöbb franciától vagy bretontól. Skócia távoli, és valamennyi beszámoló szerint mérhetetlenül rideg ország. Skeat legalábbis mindig azt mondta, hogy nincs ott más, csak mocsarak, sziklák és istentelen gazfickók, akiket kétszerte nehezebb megölni, mint bármelyik franciát.

– Skót vagyok – ismételte Thomas –, aki kiszabadította herceg urunk egyik nőrokonát az angolok karmai közül.

A fegyveres a szekérre sandított.

– Károly herceg egyik nőrokonát?

– Lakik errefelé más herceg is? – kérdezte Thomas ártatlanul. – Armorica grófnéja ő – folytatta –, és egyetlen gyermeke, ki vele van, a herceg unokaöccse és gróf tulajdon jogán is. Az angolok hat hónapon át fogságban tartották, de Isten kegyelméből meglágyították szívüket, és szabadon engedték. A herceg, mint tudom, jó szívvel látja.

Thomas frissen pergetett mézként csöpögtette Jeanette rangját és hercegi rokonságát ellensége szájába, és az le is nyelte az utolsó cseppig. A franciák útjára engedték a szekeret, és Thomas szótlánul figyelte, amint Hugh Boltby vágára fogja lovait, hogy minél előbb messzebbre kerüljön az ellenséges számszerijasoktól. Az ellenséges fegyveresek vezetője szóba elegyedett Jeanette-tel, és szemmel láthatóan fensőbbsege hatása alá került. Személyesen gondoskodik róla, fogadta, hogy a grófné illő kíséretet kapjon, noha, figyelmeztetett rá, a herceg nem tartózkodik Guincampban. Károly párizsi útjáról hazatérve Rennes-ben pihent meg, amely jó egy napnyi járásra

keletre fekszik.

– Velem tart Rennes-be is? – kérdezte Jeanette Thomast.

– Ha úgy óhajtja, úrnőm.

– Egy fiatalember mindig hasznos – vélte Jeanette. – Pierre már öreg – legyintett szolgája felé –, és elveszítette az erejét. Amellett, ha Flandriába tart, a folyón Rennes-nél kell átkelnie.

Thomas tehát megmaradt a társaságában további három napon át, amíg a kínos lassúsággal araszoló szekér megtette az utat. Guincamp után már nem volt szükségük kíséretre, lévén az angol fosztogatók aligha üthettek rajtuk Bretagne e távoli keleti felében, és az utakon már a herceg emberei járőröztek. A vidék különösnek tűnt Thomas számára, aki hozzászokott a gazdátlan földekhez, elhagyott gyümölcsösökhöz és lakatlan falvakhoz – az itteni birtokokon mindenütt zajlott az élet. A templomok nagyobbak voltak és színes ablakokat kaptak; egyre kevesebben és kevesebben beszéltek bretonul. Még csak Bretagne-ban jártak, de már a franciát használták.

Egy országúti fogadóban szálltak meg, ahol a szalmában csak úgy hemzsegték a bolhák. Jeanette és fia kapta a legjobbnak nevezett szobát, míg Thomas a két szolgálóval megosztotta az istállót. Az úton két pappal is találkoztak, ám egyiküknek sem tűnt fel, hogy Thomas csak bitorolja csuhájukat. Latinul üdvözölte őket, amelyet sokkal jobban beszélt, mint amazok, mire a két pap buzgón szép napot és szerencsés utazást kívánt neki. Thomas szinte érezte megkönnyebbülésüket, amiért nem erőltette a további társalgást. A dominikánusok egyébként nem voltak

túlzottan népszerűek a falusi lelkészek körében. A barátok, akik maguk is a papság soraiba tartoztak, elsősorban az eretnokség megfékezéséért feleltek, ezért egy dominikánus látogatása mindig azt sugallta, mintha a falu lelkésze nem végezné rendesen a feladatát, és emiatt még a Thomashoz hasonlóan fiatal barátokat is ellenszenv övezte.

Délutánra elérték Rennes-t. Keleten sötét felhők tornyosultak a város felett, amelynél nagyobbat Thomas még életében nem látott. A falak kétszer olyan magasra szöktek, mint Lannioné vagy La Roche-Derriené, és minden néhány méterben csúcsos tetővel fedett őrtornyokat kaptak, ahonnét a számszeríjasok leszedhették az ellenség katonáit. A falak felett, magasabban az őrtornyoknál, a templomoknál és a katedrálisnál, ott trónolt a fellegrvár, a fakó kövekből rakott magasztos erősség, amelynek falait lobogók csipkézték, A város szaga, a csatornák, a cserzőgödörök és a füst bűze nyugat felé sodródott a hideg szél hátán.

A nyugati kapu őrei felélénkültek, amikor a szekérben rátaláltak a nyilvesszők kötegeire, de Jeanette meggyőzte őket, hogy azok csak győzelmi trófeák, amelyeket a herceghez visznek. Az örök ezután vámot akartak kivetni a fényes páncélra, mire Jeanette újabb szónoklatot tartott, kötetlenül felhasználva nemesi címét és a herceg nevét. A katonák végül feladták, és beengedték a szekeret a szűkös utcákra, ahol a kereskedők üzletei benyúltak a kövezetre is. Koldusok tartottak lépést a kocsival, és fegyveresek lökdöstek Thomast, aki a lovat vezette. A városban csak

ügy hemzsegetek a katonák. A legtöbb fegyveres a koszorús-fehér hermelines jelvényt viselte, de sokan akadtak Génua zöld kelyhével is, s ha más nem, ez a sokszínűség híven jelezte, hogy a herceg a városban tartózkodik, és felkészíti magát a hadjáratra, amelynek révén kiűzheti az angolokat Bretagne-ból.

A katedrális fenyegetően fölébük tornyosuló ikertornya alatt ráakadtak egy tetszetősebb fogadóra. Jeanette fel akarta készíteni magát a hercegi kihallgatásra, ezért külön szobát követelt, ha a pénzéért nem is kapott mást, csak egy pókhálós zugot a fogadó csurgója alatt. A fogadós, egy betegesen sápadt, rángó arcizmú fickó felvetette, hogy Thomas talán szívesebben szállna meg a dominikánus rendházban, amely Szent Germain temploma mellett, a katedrálisról északra állt, Thomas azonban kijelentette, hogy küldetését nem végezheti szentek, csakis bűnösök között, így a fogadós kényszerűen megengedte, hogy elaludjon Jeanette szekereán, amelyet a fogadó udvarán állítottak le.

– Itt nincs prédikáció, atyám – figyelmeztette még Thomast –, ezt ne feledje. Épp eleget hallani a városban, semmi szükség rá, hogy a Három Kulcsot is megrontsák.

Jeanette szolgálója kifésülte, majd felcsavarta úrnője haját, és a hajfonatokat odatűzte a kosszarvhoz, amely Jeanette fülét takarta. Jeanette a vörös bársonyruhát vette fel, amelyet még sikerült kimenekíteni a házából, és amelynek szoknyája szinte a keblei alól hullt alá, egészen a padlóig, míg a búzavirágokkal és százsorszepekkel telihímzett ingváll szorosan zárult össze a nyaka körül. A ruha telt ujjait

rókaprémmel szegélyezték; a vörös cipellők szaruból készült csatot kaptak. A kalap remekül illett az öltözékhez, és ugyanaz a szőrme szegélyezte a fekete csipkefátyol felett. Jeanette ráköpött fia arcára és ledörgölte róla a koszt, majd kivezette gyermekét a fogadó udvarára.

– Gondolja, hogy illik ez a fátyol? – kérdezte Thomast aggodalmasan.

Thomas vállat vont.

– Nekem elég finomnak tűnik.

– Nem, a színe! Megy a vöröshöz?

Az íjász bólintott, és véka alá rejtette ámulatát. Még sosem látott valakit ennyire divatosan felöltözni. Jeanette most már igazi grófnénak festett a szemében, de még a fia is tiszta ingruhát viselt, haját benedvesítették és lefésülték.

– Végre találkozol a nagybácsikáddal – lelkesedett Jeanette, miközben megnyálazta mutatójúját, és ledörzsölte a maradék port fia arcáról. – Ő Franciaország királyának unokaöccse, ami azt jelenti, hogy te is rokonságban állsz a királlyal! Bizony ám! Hát nem vagy szerencsés kisfiú?

Károly kelletlenül kibontakozott anyja szorításából, de Jeanette-nek ez fel sem tűnt; éppen arra utasította Pierre-t, hogy a vértet és a kardot tegye bele egy erősebb zsákba. A hercegnek is meg akarta mutatni a páncélt.

– Szeretném, ha tudná – magyarázta Thomasnak –, hogy amint a fiam eléri a kort, harcolni fog érte.

Pierre, aki állítása szerint már a hetvenet taposta, felemelte a zsákot, és kis híján felbukott a súlyától. Thomas felajánlotta, hogy majd ő felcipeli a vértet a fellegvárba, de Jeanette csak indulatosan legyintett.

– A köznép körében talán elmegy skótnak, de a herceg kíséretében szép számmal akadhatnak olyanok, akik jártak ott. – Elsimította a ráncokat vörös bársonyruháján. – Csak várjon itt – utasította Thomast. – Pierre-rel majd küldök üzenetet, esetleg némi pénzt is. A herceg bizonyára nagylelkűnek mutatkozik majd. Kérek tőle egy úti okmányt, amivel továbbmehet. Milyen nevet használjak? Egy skót nevet? Vagy legyen csak Thomas barát? Ha meglát téged – gagyogott tovább fiához –, biztosan megnyitja az erszényét, igaz? Hát persze.

Pierre-nek sikerült vállra vennie a zsákot anélkül, hogy elvágódott volna, Jeanette pedig megragadta fia kezét.

– Majd küldök üzenetet – ígérte Thomasnak.

– Isten áldjon, gyermekem – áldotta meg Thomas –, és az áldott Szent Guinefort vegyen oltalmába.

Jeanette elfintorodott Guinefort nevének említésekor, aki, mint azt Thomastól megtudta, valójában közönséges kutya volt.

– Inkább Szent Renan oltalmába ajánlom magam – mondta búcsúzásképpen.

Pierre és asszonya követte, Thomas pedig várakozni kezdett az udvaron, s eközben válogatás nélkül áldásokat osztott lovászokra, kóbor macskákra és csapiárosokra. Ha eléggé háborodottnak tűnsz, mondta egyszer atya, akkor vagy lecsuknak, vagy szentté avatnak. Leereszkedett a nyirkos és rideg éjszaka, a szellőkések ott kergetőztek a katedrális tornyaiban és a fogadó eresze alatt. Thomas a penitenciára gondolt, amelyet Hobbe atya kirótt rá.

Mennyire lehet valódi egy ilyen lándzsa? Csakugyan

átbökte a sárkány pikkelyeit, átjárta a bordáit és felfakasztotta a szívét, amelyből hideg vér áradt? Ő maga hitt az ereklye valódiságában, miként atya is, és lehetett atya bármily eszelős, ostoba nem volt. És az a lándzsa csakugyan öregnek, mérhetetlenül öregnek tűnt. Valaha Thomas sokat imádkozott Szent Györgyhöz, de már rég nem tette. Bűntudatában most letérdepelt a szekér mellé, hogy a szent bocsánatát kérje bűneire, legfőképp az apród megölésére és arra, hogy barátnak adta ki magát. Nem akarok én rossz ember lenni, magyarázta a sárkányölőnek, de amikor olyan könnyű megfeledkezni a mennyről és a szentekről. Ha úgy kívánod, fohászokodott, visszaszerzem azt a lándzsát. Csak előbb tudnia kellene, mihez kezdjen vele. Vigye el Hooktonba, ami Thomas legjobb tudomása szerint már nem létezett? Vagy jutassa vissza annak, aki azelőtt birtokolta, hogy a nagyatyja elrabolta? De ki lehetett a nagyatyja? És miért kellett atyjának rejtőzködni a családjá elől? És miért kutatta fel a család, hogy visszaszerezze tőle az ereklyét? Thomas egyik kérdésre sem tudta a választ, és az elmúlt három évben nem is kereste azt, de most, a fogadó udvarán hirtelen feltámadt benne a kíváncsiság. Valahol van egy családjá. Nagyatyja katona volt és tolvaj, de ki még? Megtoldotta az imádságot annyival, hogy Szent György idővel vezesse el az igazsághoz.

– Esőért imádkozik, atyám? – kérdezte az egyik istállófiú. – Remélem, megkapjuk. Nagyon ránk férne.

Thomas étkezhetett volna a fogadóban, ám hirtelen nyugtalansággal töltötte el a zsúfolt terem, ahol a herceg

katonái és asszonyaik énekeltek, kérkedtek és kötekedtek. Még a fogadós gyanakvását sem tudta leszerelni. A fickó tudni akarta, miért állt Thomas barátnak, és még inkább tudni akarta, miért utazik egy barát ilyen gyönyörű asszony társaságában.

– Az unokahúgom – felelte Thomas a fogadósna, aki úgy tett, mintha elhinné a hazugságot. Thomas nem vágyott további kérdezősködésre, ezért inkább kint maradt az udvaron, hogy a kocsiban szikkadt kenyérből, keserű hagymából és kemény sajtból csapjon szegényes vacsorát. Esni kezdett, ezért visszahúzódott a szekérbe és hallgatta, ahogyan a vízcseppek leperognek a vászontetőről. Jeanette-re és a kisfiára gondolt, akit hamarosan ezüstitálcán tálalt finomságokkal kényeztetnek, mielőtt valami elfüggönyözött hálókamrában, tiszta lepedők közt édes álmra hajtaná a fejét, és Thomasban hirtelen feltámadt az önsajnálát. Szökevényként Jeanette lehetett egyetlen szövetségese, de ő is túl előkelő és nagyra törő a számára.

A harangok jelezték, hogy éjszakára bezárják a város kapuit. Katonák őrjáratoltak az utcákon és keresték a tüzeket, amelyek néhány óra alatt felemészthették az egész várost. Őrszemek dideregtek a falakon, és Károly herceg zászlói repkedtek a citadella fokain. Thomas a herceg ellenségei közé tartozott, akit nem óvott meg más, csak a fortély és a dominikánus álruha. És egyedül magára számíthatott.

Jeanette egyre nyugtalanabb lett, ahogy közeledtek a

fellegvárhoz, de végül meggyőzte magát, hogy Blois Károly elfogadja rokonának, amint találkozik fiával, akit őutána neveztek el. A férje is mindig azt mondta, hogy Károly bizonyosan megkedvelné őt, ha jobban ismerné. Igaz, hogy a herceg a múltban hűvösen bánt vele, de a levelek bizonyára meggyőzték Jeanette feltétlen hűségéről, és ha másban nem is, a lovagiasságában bízhat, hogy nem fog cserbenhagyni egy bajba jutott hölgyet.

Legnagyobb meglepetésére könnyebben bejutott a fellegvárba, mint a városkapun át Rennes-be. Az örök intettek, hogy továbbhaladhat a csapóhídon, majd a kapuboltozat alatt bejutott az istállókkal, őrhelyekkel és raktárakkal keretezett nagy térre. Többtucatnyi fegyveres gyakorolt itt pengéivel, amelyek éles szikrákat vetettek a késő délutáni szürkületben. További szikrák pattantak ki a kovácsműhelyből, ahol egy lovat patkoltak, és Jeanette orrába belekúszott a megperzselt pata szaga, amely a lótrágya és a várfalra lánccal felkötött oszladozó tetem bűzével keveredett. Egy szófukar, helyesírási hibákkal teli felirat tudatta, hogy a férfi tolvaj volt.

Egy katona átkísérte őket a második boltíven, és itt egy tágas, hideg csarnokba jutottak, ahol szép számban várakoztak a herceg kérelmezői. Egy írnok a nevét tudakolta, majd meglepődve húzta fel a szemöldökét, amikor Jeanette elárulta neki.

– Azonnal értesítem méltóságát az ön ittlétéről – ígérte az írnok unott hangon, majd a kőpadhoz irányította Jeanette-et, amely körbefutott a csarnok magas kőfalai mentén.

Pierre leengedte a vértzetet a földre, lekuporodott a zsák

mellé, míg Jeanette helyet foglalt a padon. A kérelmezők közül többen fel s alá járkáltak, irattekercseket szorongattak, és némán tátogva ismételték a szavakat, amelyeket elő kívántak adni, amint a herceg elé kerülnek. Mások elpanaszolták az írnokoknak, hogy három, négy, sőt, öt napja itt várakoznak. Meddig várjanak még? Egy kutya felemelte hátsó lábát az egyik oszlop mellett, majd két, hat-hét év körüli gyerkőc szaladt a csarnokba, a kezében fakarddal. Egy pillanatig némán meredtek a kérelmezőkre, majd nekiiramodtak a lépcsősornak, amelyet a fegyveresek zártak el mindenki más elől. Talán a herceg fiai, tűnődött Jeanette, és elképzelte, hogy Károly barátságot köt velük.

– Olyan boldog leszel itt – fordult fiához.

– Éhes vagyok, mama.

– Hamarosan ehetsz.

Várakoztak. Két dáma suhant el a lépcsősor tetején húzódó galérián, drága vászonból készült könnyű ruhában, amely szinte lebegni látszott a levegőben, és Jeanette hirtelen ormótlannak érezte magát gyűrött bársonyruhájában.

– Nagyon udvariasnak kell lenned a herceggel – figyelmeztette Károlyt, aki egyre nyugösebb lett az éhségtől. – Le kell térdelned előtte, hallod? Mutasd meg, hogy fogsz letérdelni.

– Haza akarok menni – nyafogta Károly.

– A mami kedvéért, mutasd meg, hogy fogsz letérdelni. Ez az!

Jeanette dicséretként összeborzolta fia haját, majd azonnal

megpróbálta visszaigazítani a felálló tincseket. Az emeletről egy hárfa és egy fuvola édes hangjai szüremlettek le, és Jeanette vágyakozva gondolt arra az életre, amit mindig is akart magának. Egy grófnéhoz méltó élet, teli muzsikával és jóvágású férfiakkal, kecsességgel és hatalommal. Újjá fogja építeni Plabennec-t, bár még nem tudta, miképp, de meg fogja nagyobbítani a tornyot, és olyan lépcsősört emeltet, amilyen ebben a csarnokban van. Eltelt egy óra, majd egy másik. Mostanra besötétedett, és a csarnokot félhomályba vonta a két fáklya, amelynek füstje kígyózva tört a magas tető felé. Károly egyre izgágább lett, ezért Jeanette a karjaiba vette, és megpróbálta álomba ringatni. Két pap sétált le lassan a lépcsőn, kart karba öltve, nevetgélve, majd a herceg egyik inasa szaladt le a fokokon, mire valamennyi kérelmező felegyenesedett, és várakozásteljes pillantást vetett a férfira. A férfi odasietett az írnok asztalához, néhány szót súgott neki, majd megfordult és meghajolt Jeanette előtt. Jeanette felállt.

– Itt várjatok! – utasította a két szolgát.

A többi kérelmező neheztelő pillantásokat vetett rá. Ő lépett be utolsóként a csarnokba, mégis elsőként távozik. Jeanette gyengéden talpra állította Károlyt, és megpaskolta a fejét, hogy emlékeztesse az illemre. Az inas némán lépkedett mellette.

– Hogy szolgál ömértósága egészsége? – kérdezte tőle Jeanette nyugtalanul.

A szolga nem válaszolt, de felvezette a lépcsőn, majd jobbra fordult a galérián, ahol az eső bevert a nyitott ablakokon keresztül. Áthaladtak egy boltív alatt, majd

felkapaszzkodtak egy újabb lépcsősoron, amelynek tetején a szolga kitárt egy magas ajtót.

– Armorica grófja – jelentette be –, és az édesanyja.

A helyiség az erődítmény egyik tornyában nyílhatott, mert kör alakú volt. Egyik oldalára hatalmas kandallót építettek, míg a falakon kereszt formájú lőrések nyíltak a kinti nyirkos sötétségre. Magát a körkörös termet fényesen bevilágította a negyven vagy ötven gyertya, amely élesen rajzolta ki a kárpitokat, a nagy fényezett lapú asztalt, a széket és az imazsámolyt, amelybe Krisztus szenvedéseit faragták, és a szőrmével letakart díványt. A padlót szarvasbőrrel terítették le. Két írnok dolgozott egy félreeső asztalnál, míg a fényűző, hermelinprémmel szegélyezett, mélykék színű köntösbe és hozzáillő kalapba öltözött herceg a nagy asztalnál ült. Egy zord külsejű, ősz hajú, keskeny arcú, középkorú pap az imazsámoly mellett állt, ahonnet utálkozó arckifejezéssel méregette Jeanette-et.

Jeanette meghajolt a herceg előtt, majd megbökte Károlyt.

– Térdelj le – suttogta.

Károly sírva fakadt, és anyja szoknyája mögé rejtette arcát. A herceg megpaskolta a gyermek arcát, de nem szólt. Fiatal ember volt még, bár már közelebb járt a harminchoz, mint a húszhoz; vékony, sápadt férfiú, sóhajnyi szakállal, bajusszal, és hosszú, csontos kezekkel, amelyeket lebiggyedő ajka előtt font egybe. Tanult és erélyes ember hírében állt, de az arckifejezése valahogy óvatosságra intette Jeanette-et. Bárcsak megszólalna már valaki, gondolta, a négy férfi azonban továbbra is némán meredt rá.

– Van szerencsém bemutatni méltóságod unokaöccsét – lökdöste előrébb Jeanette Károlyt –, Armorica grófját.

A herceg végigmérte a gyermeket, de arca nem árult el semmit.

– A neve Károly – tette hozzá esetlenül Jeanette, de akár csendben is maradhatott volna, mert a herceg erre sem felelt semmit. A néma csendet csak a gyermek nyöszörgése és a nagy kandallóban táncoló lángok pattogása törte meg. – Méltóságod bizonyára megkapta a leveleimet – folytatta egyre bizonytalanabban Jeanette.

A pap olyan hirtelen szólalt meg, hogy Jeanette összerezzen az ijedségtől.

– Amikor idejött – szólt emelkedett hangon –, a szolgálja magával hozott egy zsákot. Mi van benne?

Biztosan azt hiszik, gondolta Jeanette, hogy ajándékot hoztam a hercegnek, és elpirult, amiért nem gondolt erre. Még a legkisebb emléktárgy is hasznos gesztus lehet, de ő egyszerűen elfeledkezett erről a figyelmességről.

– Elhalt férjem vértete és kardja – felelte –, amelyet sikerült megmenekítenem az angoloktól, akik nem hagytak számomra semmi egyebet. Semmit. A fiamnak tartogattam azt a vértet és fegyvert, hogy egy napon ő is harcba szállhasson kegyelmes uram oldalán – meghajtotta fejét a herceg előtt.

A herceg újra összefonta ujjait. Jeanette-nek úgy tűnt, mintha sosem pislogna, és ez legalább annyira nyugtalanította, mint a némasága.

– Őméltósága látni szeretné a páncélt – tudatta a pap, noha a herceg nem adta jelét, hogy bármit is kívánna. A

pap csettintett ujjával, és az egyik írnok elhagyta a szobát. A másik írnok egy kis ollóval felszerelve körbejárt a helyiségben, és levagdosta a magas vastartókon elhelyezett gyertyák kanócát. A herceg és a pap ügyet sem vetettek rá.

– Azt mondja – törte meg a csendet ezúttal is a pap –, hogy leveleket írt öméltóságának. Mivel kapcsolatban?

– Leírtam La Roche-Derrien új védelmi rendszerét, atyám, és figyelmeztettem öméltóságát a Lannion ellen tervezett angol ostromra.

– Ha azt mondja – vontá meg a vállát a pap.

Károly még most is sírt, és Jeanette megcsípte a karját, hátha azzal elhallgattatja, de fiú csak még inkább rákezde. Az írnok gyertyáról gyertyára járt. Az olló szárai összezárultak, a füstfelhő egy pillanatra összesűrűsödött, majd a lángnyelv felélénkült és kiegyenesedett. Károly egyre hangosabban zokogott.

– Öméltósága – közölte a pap – nem szíveli a nyafogó gyermekeket.

– Csak éhes, atyám – magyarázta Jeanette kapkodva.

– Csak két szolgálával érkezett ide?

– Igen, atyám – felelte Jeanette.

– Ehetnek a fiúval a konyhában – intett nagylelkűen a pap, és csettintett a gyertyabélvagdósó írnok felé, aki ledobta ollóját, és kézen fogta a halálra rémült Károlyt.

A fiú nem akarta otthagyni az anyját, de erőszakkal elrángatták, és Jeanette összeborzadt, ahogyan távolodó jajveszékelését hallgatta. A herceg hosszú ujjait leszámítva teljes mozdulatlanságba dermedt, és továbbra is

kifejezéstelen tekintettel meredt rá.

– Azt mondja – folytatta a faggatózást a pap –, hogy az angolok nem hagytak önnek semmit?

– Elrabolták mindenem!

A pap összerándult a nő hangjából südő szenvedély hallatán.

– Ha ennyire szűkölködött, madame, akkor miért nem kérte már korábban a segítségünket?

– Nem akartam teher lenni, atyám.

– És most, most már teher kíván lenni? Jeanette összevonta a szemöldökét.

– Elhoztam ide őméltósága unokaöccsét, Plabennec urát. Vagy inkább neveltem volna fel az angolok között?

– Nem kell heveskedned, leányom.

Az első írnok újra megjelent a szobába, vállán a zsákkal, amelyet most kiürített a szarvasbőrökre, a herceg lába elé.

A herceg néhány pillanat alatt végighordozta tekintetét a páncélon, majd hátradőlt a magas, faragott székben.

– Remek darab – ismerte el a pap.

– Fényűző darab – értett egyet Jeanette.

A herceg újra felmérte a páncélt. Arcának egyetlen izma se rezdült.

– Őméltósága is kedvét leli bennük. – A pap hosszú fehér kezével intett az írnoznak, aki láthatóan egyetlen szó nélkül is megértette, mert összegyűjtötte a páncélt és a kardot, és kivitte azokat a szobából.

– Örülök, hogy őméltósága kedvét leli bennük – mondta az asszony.

Jeanette újra meghajolt a herceg előtt. Felötlött benne,

hogy korábbi kijelentései ellenére a herceg talán mégiscsak ajándéknak tekinti a páncélt és a kardot, de nem merte feszegetni a kérdést. Később még mindent tisztázhatnak. Hideg szél süvített keresztül a lőréseken, hogy magával hozza az esőcseppeket és megrebegtesse a gyertyák lángját.

– Akkor hát – kérdezte a pap –, mit kívánna tőlünk?

– Gyermekeknek támaszra van szüksége, atyám – felelte Jeanette szorongva. – Egy házra van szüksége, ahol felnőhet, és kitanulhatja a kardforgatást.

– Őméltósága készséggel teljesíti ezt a kérését – közölte a pap.

Jeanette óriási megkönnyebbülést érzett. A helyiség légköre olyannyira barátságatlan volt, hogy már attól tartott, hivatlan látogatóként hajítják ki innét, ám a pap szavai, lehettek bármily kimértek, tudatták vele, hogy nincs miért aggódnia. A herceg vállalja a kötelességét, és ő harmadszor is meghajolt előtte.

– Hálás vagyok őméltóságának.

A pap már válaszolni készült, amikor Jeanette meglepetésére a herceg feltartotta egyik hosszú fehér kezét, mire a pap alázatosan meghajolt.

– Miénk a tisztesség – szólt a herceg különös, magas fekvésű hangon –, mert az ön fia drága a számunkra, és az a vágyásunk, hogy felcseperedvén harcos lehessen, miként az atyja.

A paphoz fordult és biccentett felé, mire az újra meghajolt előtte, majd elhagyta a szobát.

A herceg felállt és odalépett a tűzhöz, ahol a kis lángok fölé

tartotta tenyerét.

– Tudomásunkra jutott – jegyezte meg közömbös hangon –, hogy Plabennec bérletét tizenkét negyedéve nem fizették meg.

– Az angolok elfoglalták a birtokot, méltóságos uram.

– Ön pedig sokkal tartozik nekem – vonta össze a szemöldökét a herceg.

– Ha megoltalmazza a gyermekem, méltóságos uram, akkor örökre az adósa leszek – felelt Jeanette alázatosan.

A herceg levette kalapját, és hosszú ujjait végigfuttatta szőke haján. Jeanette ifjabbnak és kedvesebbnek találta a fejfedő nélkül, a szavai azonban hamar lehűtötték.

– Nem akartam, hogy Henri felesége legyen – hagyta kicsengeni a mondatot.

A kéretlen őszinteség készületlenül érte Jeanette-et.

– Uramat mindig is bántotta, hogy őméltósága helytelenítette a frigyét – nyögte ki végül.

A herceg ügyet sem vetett Jeanette szavaira.

– Picardiai Lisette-et kellett volna elvennie. Neki volt földje, pénze, bérlete. Hatalmas vagyont hozott volna a családba. Ilyen bajjóslatú időkben a vagyon... – itt megállt, hogy megkeresse az ide illő szót – ...a mi menedékünk. Önnek, madame, nincs menedéke.

– Csakis méltóságod kegyelme – szúrta közbe Jeanette.

– A gyermekét magamra kell vállalnom – folytatta a herceg.

– A házamban fog nevelkedni, megtanulja a harc művészetét és a civilizált életet, ahogyan az rangjához illik.

– Olyan hálás vagyok önnek – Jeanette kezdett belefáradni az alázatoskodásba. A gyengédség legapróbb jelével

beérte volna, ám a herceg kerülte a tekintetét, amióta csak a szobába lépett.

Most hirtelen mégis felé fordult.

– Van egy Belas nevű ügyvéd La Roche-Derrienben?

– Van, méltóságos uram.

– Tőle tudom, hogy az ön anyja zsidó volt. – Az utolsó szavakat szinte úgy köpte felé.

Jeanette értetlenül meredt rá. Egy pillanatig szólni is képtelen volt. Agyában hitetlenkedve forgatta a tényt, hogy Belas ilyent állított róla, de végül sikerült legalább a fejét megráznia.

– Ez nem igaz! – tiltakozott.

– Azt is tőle tudom – folytatta a herceg –, hogy ön Angliai Edwardhoz folyamodott Plabennec bérletéért.

– Mi más választásom maradt?

– És a fiát is Edward lakájává nevelte volna? – kérdezte élesen a herceg.

Jeanette kinyitott, majd becsukta a száját. A vádak úgy záporoztak rá, hogy nem tudta, miként védekezhetne ellenük. Igaz, hogy fiát Edward gyámsága alá helyezték, de erről Jeanette nem tehetett, még csak jelen sem volt, amikor Northampton earlje meghozta a döntést, de mielőtt tiltakozásba vagy magyarázatba kezdhetett volna, a herceg újra megszólalt:

– Belas tudatta velünk – folytatta –, hogy La Roche-Derrien városában sokan megelégedésüket fejezték ki az angol megszállás láttán.

– Akadtak ilyenek – ismerte el Jeanette.

– És ön, madame, angol katonákat tartott a házában, akik

vigyáztak magára.

– Erővel költöztek a házamba! – kelt ki magából Jeanette.
– Méltóságodnak hinnie kell nekem! Nem én hívtam őket oda!

A herceg megrázta a fejét.

– Számunkra nagyon is úgy tűnik, madame, hogy tárt karokkal üdvözölte ellenségeinket. Az atyja borkereskedő volt, nemde?

Jeanette a döbbenettől szólni sem tudott. Csak most kezdett tudatosulni benne, hogy Belas rútol elárulta, de még mindig görcsösen reménykedett abban, hogy meggyőzheti a herceget ártatlanságáról.

– Nem üdvözöltem őket tárt karral – erősködött. – Harcoltam ellenük!

– A kalmárok nem tartoznak hűséggel – jelentette ki a herceg –, csakis a pénzüknek. Nekik nincs becsületük. És a tisztességet nem lehet kitanulni, madame. A vérünkben van. Ahogyan egy ménnek a vérében van a vakmerőség és fürgeség, vagy egy vérebnek a könyörtelenség és a jó szimat, úgy a nemes emberek is tisztességre születnek. Egy vontató lóból sosem lesz nemes mén, ahogyan egy kalmárból sem nemes úr. Az a természet és Isten törvénye ellen való lenne – keresztet vetett. – Az ön fia Armorica grófja, ezért tisztességben neveljük fel, de ön, madame, egy kalmár és egy zsidónő leánya.

– Ez nem igaz! – tiltakozott Jeanette.

– Ne kiabáljon velem, madame – szólt rá a herceg ridegen.

– Ön csak púp a hátamon. Ide merészkedett, magára öltötte a legjobb ruháját, és arra számított, hogy menedéket

adok önnek? És még mi egyebet? Pénzt? A fiának otthont adok, de önnek, madame, nem tartogatok mást, csak egy férjet. – Megindult felé, lábai hangtalanul rótták a szarvasbőr szőnyegetek. – Ön nem alkalmas arra, hogy Armorica grófjának anyja legyen. Ön védelmébe vette az ellenséget, ezért önnek nincs többé becsülete.

– Én... – kezdett volna újabb tiltakozásba Jeanette, de a herceg keményen arcul ütötte.

– Eleget hallottam öntől, madame – emelte fel hangját a herceg –, most már csend legyen. – Megragadta a nő ruhájának fűzőjét, és amikor Jeanette ellenkezni mert, újból megütötte. – Ön közönséges lotyó, madame – jelentette ki a herceg, majd miután sokáig szöszmötölt a zsinórokkal, hirtelen elveszítette türelmét, felkapta az elhagyott ollót a földről és azzal vágta át a fűzőt, kiszabadítva ezzel Jeanette melleit. Jeanette túlságosan döbbsent és rémült volt ahhoz, hogy védekezzen. Most nem Sir Simon Jekylllel állt szemben, hanem hűbérurával, a király unokaöccsével és férje nagybátyjával. – Méghozzá nagyon is csinos kis lotyó, madame – folytatta gúnyos megvetéssel a herceg. – Hogyan bájolta el Henrit? Miféle zsidó praktikákkal?

– Ne – nyögött fel Jeanette –, kérem, ne!

A herceg megoldotta köntösét, és Jeanette látta, hogy semmit sem visel alatta.

– Ne – könyörgött – kérem, ne.

A herceg olyan erővel lökte hátra, hogy elterült az ágyon. A férfi arca nem mutatott semmilyen érzelmet – se vágyat, se örömet, se indulatot. Felhajtotta a szoknyáját, letérdelt az ágyra, és a szenvedély legapróbb jele nélkül magáévá

tette. Mozdulatai, ha valamit, hát leginkább indulatot tükröztek, és amikor végzett, lerogyott a testére, majd megrázkódott. Jeanette vigasztalanul zokogott, amíg a férfi megtörülködött bársony szoknyájában.

– Vegye mindezt úgy – mondta –, mint kárpótlást Plabennec elmaradt bérletéért. – Lemászott róla, felállt és összezárta köntösének hermelinnel szegélyezett szárnyait.

– Éjjelre a kamrában szállásolom el, madame, holnap pedig hozzáadom az egyik fegyveresemhez. A fia itt marad, de ön megy, ahová újdonsült férjét vezénylik.

Jeanette nyöszörögve húzódott össze az ágyon. A herceg utálkozva elfintorodott, majd átvágott a szobán és letérdelt az imazsámolyra.

– Rendezze el a ruháját, madame – szolt hátra hűvösen –, és szedje össze magát.

Jeanette megmentett annyi zsinórt, hogy összefűzze vele a ruháját, majd a gyertyák lángján át a hercegre nézett.

– Önben nincs tisztesség – zokogott –, önben nincs becsület.

A herceg ügyet sem vetett rá. Megrázta kis csengettyűjét, majd összekulcsolta ujjait, és néma imára hunyta le szemét. Még akkor is imádkozott, amikor a pap és a szolga visszatért, hogy egyetlen szó nélkül megragadja Jeanette-et és elvonszolja a kis kamrába, amely pontosan a herceg szobája alatt húzódott. Belökték a sötét helyiségbe, becsapták az ajtót, és Jeanette hallotta, ahogy a túloldalon rázárul a retesz. A hevenyészett hálókamrában csak egy szalmával töltött matracot és egy halom seprűt talált, bútort egyetlen darabot sem.

Lerogyott a matracra és addig zokogott, amíg a szíve is majd meghasadt.

Szél bömbölt az ablaknyílásban, eső záporozott az ablaktáblákra, és Jeanette azt kívánta, bárcsak meghalhatna.

A kakasok ébresztették fel Thomast, a kocsi ponyváját ostromló szélre és a záporozó esőre. Felhajtotta a szekér végét lezáró vászonlapot, és figyelte, ahogyan a tócsák elterpeszkednek a fogadó udvarán. Jeanette felől nem érkezett semmilyen üzenet, és úgy gondolta, most már nem is fog. Will Skeatnek lett igaza. A nő kemény, akár a páncél, és most, hogy a helyére került – amely ebben a hűvös, nyirkos időben bizonyára nem más, mint egy puha ágy egy tágas szobában, ahol a herceg szolgálói táplálják a tüzet –, már meg is feledkezett Thomasról.

Mégis, miféle üzenetre számított, kérdezte magától Thomas. Hogy Jeanette kifejezi iránta érzett gyengéd vonzalmát? Ha ezt is akarta, sikerült meggyőznie magát, hogy csak a herceg úti passzusa miatt várja ennyire a nő jelentkezését, pedig pontosan tudta, hogy nincs szüksége arra az okmányra. Nem kell mást tennie, mint keletnek és északnak haladnia, a dominikánus csuha úgyszólván megvédelmezi. Nemigen tudta, hogyan éri el Flandriát, de azt gyanította, hogy Párizs valahol a közelben feket, és ha követte a Szajná, könnyűszerrel eljuthatott Rennes-ből Párizsba. Leginkább csak amiatt aggódott, hogy valódi dominikánusokkal találkozik az úton, akik hamar felfedezik, hogy Thomasnak alig van fogalma a rend szabályairól, és

semmit sem tud annak felépítéséről, de azzal vigasztalta magát, hogy egy skót dominikánusnak, aki oly messze él a civilizációtól, talán megbocsátják ezt a tudatlanságot. Túl kell élnie, mondogatta magának.

Elnézte a tócsákat felkavaró esőcseppeket. Jeanette-től ne számíts semmire, mondta magának, és önmaga megerősítésére elkezdte előkészíteni az útra kis csomagját. Nem szívesen hagyta volna maga mögött a láncinget, de az túl sokat nyomott, ezért inkább a szekéren hagyta, és a három köteg nyílveszőt gyömöszölte be zsákjába. A hetvenkét nyílvesző maga is tekintélyes súlyt nyomott, és a nyílhegyek azzal fenyegettek, hogy kiszakítják a zsákot, mégsem szívesen utazott volna nélkülük. Az egyik tartalék íjhúrral bal lábára kötözte kését, amit erszényével együtt elrejtethetett a hosszú fekete köntös alatt.

Készen állt az indulásra, de az eső továbbra is kíméletlenül záporozott a városra. Nyugaton villámok hasogatták az eget, az eső végigszántott a zsúptetőkön, lecsorgott az ereszekre és kibuggyant az esővizes hordókból, hogy feláztassa az udvart. Az esőbe fúló harangszó a délet jelezte, de a város fölül még ekkorra sem vonult el a vihar. A katedrális tornyait szélről üzött sötét fellegek burkolták be, és Thomas hiába várta, hogy az eső alább hagyjon, a vihar egyre ádázabbul dúlt. A villámok már a katedrális felett cikáztak, és a mennydörgésekbe az egész város belerázkódott. Thomas megborzongott, félelemmel vegyes áhítattal töltötte el az ég haragja. Figyelte, ahogyan a villámok visszatükröződnek a katedrális nagy nyugati ablakán, és lenyűgözötte a látvány. Ennyi üveget! Tovább

szakadt, és Thomas már attól kezdett tartani, hogy holnapig a városban és a szekéren reked. És ekkor, hogy az ádáz vihar dermedt kábulatba döntötte az egész várost, meglátta Jeanette-et.

Először meg sem ismerte. Csak egy asszonyt látott a fogadó udvarára vezető boltozat alatt, akinek cipője körül esővíz örvénylett. Rennes-ben mindenki más menedékbe húzódott, a nő mégis ott állt, bőrig ázva és nyomorúságos állapotban. Haja, amelyet oly gondosan igazított el a füle mögött, ázottan és feketén hullt le bársonyruhájára, és Thomas végül éppen erről a ruháról ismerte fel, mielőtt meglátta volna a fájdalmat az arcán. Lepattant a szekérről.
– Jeanette!

A nő zokogott, arcát eltorzította a szenvedés. Láthatón képtelen volt szólni, csak állt és zokogott.

– Úrnőm! – kiáltott Thomas. – Jeanette!

– Mennünk kell – sikerült a nőnek kinyögnie –, azonnal. – A szeméi kihúzásához használt korom szürke csíkokat vont az arcára.

– Így nem mehetünk el – tiltakozott Thomas.

– Mennünk kell! – ripakodott rá a nő. – Mennünk kell!

– Hozom a lovat – bólintott Thomas.

– Nincs rá idő! Nincs idő! – Rángatni kezdte Thomas ruháját. – Mennünk kell. Azonnal! – Megpróbálta kirángatni a boltozat alól az utcára.

Thomas kiszabadult a szorításából és a szekérhez rohant, hogy magához vegye a bottá változtatott íjat és a nyilakkal teli zsákokat. Talált egy köpenyt is, amit a nő vállára terített, bár az mintha észre sem vette volna.

– Mi történt? – akarta tudni Thomas.
– Meg fognak találni, meg fognak találni – hajtogatta Jeanette eszelősen, majd vakon megindult a fogadó kapuboltozata alól. Thomas kelet felé terelte a kanyargós utcákon, amelyek elvezettek a Szajna fölött épített kőhidhoz és a városkapuhoz. A nagy kapuszárnyakat bezárták, de egy kiskaput nyitva hagytak az egyikben, és az örök nem törődtek vele, ha egy bőrig ázott barát ki akar vinni egy vigasztalanul zokogó asszonyt a városból. Jeanette szüntelenül hátrafelé tekintgetett, üldözőitől tartva, de nem adott magyarázatot Thomasnak sem páni rémületére, sem könnyeire. Hagyta, hogy kelet felé vezessék, és érzéketlenül tűrt esőt, szelet, vihart.

Szürkület felé a zápor alábbhagyott, és ekkorra érkeztek egy faluba, amelyben nyomorúságos kunyhó szolgált fogadó gyanánt. Thomas meghajolt az alacsony szemöldökfa alatt, és szállást kért. Érméket tett az asztalra.

– Nővéremnek szállásra van szüksége – oszlatta el az esetleges gyanút, amiért barát létére egy asszonnyal utazik. – Szállásra, ételre és melegre – pengetett ki egy újabb érmét.

– A nővérenek? – A fogadó tulajdonosa, egy sebhelyes arcú és kampós orrú férfi végigmérte Jeanette-et, aki ott kuporgott a taverna tornácán.

Thomas a fejére mutatott, hogy jelezze, nővérét elmebaj gyötri.

– Szent Guinefort szentélyéhez viszem – magyarázta. A fogadós a pénzre sandított, majd újra Jeanette-re, azután úgy döntött, a különös pár elfoglalhatja az üres tehénistállót.

– Rakhatnak tüzet – engedte meg vonakodva –, csak ne gyújtsák fel a tetőt.

Thomas a fogadó konyhájából vett parázssal tüzet gyújtott, majd ételt és álélt szerzett. Belediktált Jeanette-be némi levest és kenyeret, majd közelebb húzta a nőt a tűzhöz. Kétórányi gyözködésébe telt, amíg Jeanette elmondta a történeteket, majd ettől újra görcsösen zokogni kezdett. Thomas elszörnyülködve hallgatta.

– Hogyan sikerült elszöknie? – kérdezte, miután Jeanette befejezte.

Egy asszony kireteszelte a kamrát, mesélte Jeanette, hogy kivegyen egy seprűt. Az asszony meglepetten látta, hogy Jeanette ott van, és még inkább meglepődött, amikor Jeanette elviharzott mellette. Rémülten menekült el a fellegvárból, és egész úton várta, mikor tartóztatják fel a katonák, de senki sem foglalkozott vele. És most, akárcsak Thomas, ő is szökevényyé vált, csak ő még többet veszített. Elveszítette a fiát, a becsületét és a jövőjét.

– Gyűlölöm a férfiakat. – Jeanette megborzongott; a nyirkos szalmából és korhadt fából rakott nyomorúságos tűz még a külső ruháit se szárította meg. – Gyűlölöm a férfiakat – mondta újra, majd Thomashoz fordult. – Mihez kezdünk most?

– Aludnia kell – felelte Thomas. – Holnap északnak indulunk.

A nő bólintott, de mintha fel sem fogta volna a szavai értelmét. A szerencse kereke, amely egykor oly magasba lendítette, most átfordult, és magával rántotta őt a mélységbe.

Egy időre elnyomta az álom, ám amikor Thomas felébredt a hajnal első szürke fényeire, látta, hogy a nő megint sír. Nem tudta, mit tehetne vagy mondhatna, ezért némán feküdt a szalmán, amíg csikorogva meg nem nyílt a taverna ajtaja. Ekkor elindult, hogy élelmet és vizet hozzon. A fogadós felesége vágott némi kenyeret és sajtot, míg férje arról faggatta Thomast, hogy milyen messzire kell menniük.

– Szent Guinefort szentélye Flandriában van – tudatta Thomas.

– Flandriában! – hördült fel a férfi, mintha az a hold túlsó felén lenne.

– A család már nem tudja, mihez kezdjen vele – magyarázta Thomas –, én pedig azt se tudom, hogyan érjek el Flandriába. Azt gondoltam, előbb elmegyünk Párizsba.

– Párizsba ne menjenek – biggyesztette le az ajkát utálkozva a fogadós felesége –, akkor inkább Fougèresba.

Atyja, mint mondta, sokat kereskedett az északi országokkal, ezért biztosan tudta, hogy Thomas útja Fougères-en és Rouen-en át vezet. Rouen-on túl már nem ismerte a járást, de azt tudta, hogy arrafelé kell elindulni, méghozzá azon a kis úton, amely a falutól északra húzódik. Az keresztülhalad az erdőn, figyelmeztetett a fogadós, és nagyon kell vigyázni, mert a rengetegben szörnyű emberek élnek, akik kikerültek a törvény karmai közül – igaz, néhány mérföld után már kiérnek a fougères-i országútra, ahol a herceg emberei őrzéskor tartanak.

Thomas köszönetet mondott, áldását adta a házra, és

elvitte az ételt Jeanette-nek, ám az egy falatot sem evett. Mostanra kifogyott a könnyeiből, alighanem egész hátralévő életére, de készséggel követte Thomast észak felé. A kerekek által felszántott, és az előző napi záportól felázott út lassan beleveszett az erdőbe, ahol a levelekről még most is vízcseppek hulltak alá. Jeanette néhány mérföld után megtántorodott, majd újra könnyekben tört ki.

– Vissza kell mennem Rennes-be – erősködött. – Vissza akarok menni a fiamért.

Thomas vitába szállt vele, de Jeanette egy tapodtat sem mozdult, így végül feladta, amikor azonban elindultak dél felé, a nő még hevesebben kezdett sírni. A herceg azt mondta, hogy nem alkalmas anyának! Szüntelenül az ő szavait ismételte.

– Nem alkalmas! Nem alkalmas! – kiáltotta az égre fájdalmát. – Lotyót csinált belőlem!

Azután térdre rogyott az út mellett és vigasztalanul zokogott. Egész testében remegett, és Thomas azt gondolta, ha a láz nem is fogja elvinni, a bánat mindenképpen.

– Visszamegyünk Rennes-be – próbálta megnyugtatni.

– Nem mehetek vissza! – jajveszékelt a nő. – Lotyót csinálna belőlem! Közönséges lotyót! – rikoltozta, majd hintázni kezdett előre-hátra, és rémisztően magas fejhanganon sikítozott. Thomas megpróbálta felsegíteni és talpra állítani, de a nő ellenállt. Meg akar halni, azt mondta, nem akar mást, csak meghalni. – Lotyót! – sikoltozta, miközben szaggatni kezdte vörös ruhája prémes szegélyét. – Lotyót! Azt mondta, nem viselhetek ilyen ruhát. Lotyót csinált belőlem! – Szerteszét dobálta a megszaggatott

prémet a fűben.

Száraz volt a reggel, de az esőfelhők megint gyülekezni kezdtek keleten, és Thomas nyugtalanul figyelte, amint Jeanette lelke darabjaira hull. A nő nem akart továbbmenni, ezért a vállára vette és addig cipelte, amíg az út el nem veszett a fák között. Követte a csapást, amíg rá nem akadt egy kunyhóra, amely olyan alacsony volt, és tetejét olyan sűrűn benőtte a moha, hogy először csak földhalomnak látszott, amíg meg nem látta a tetejére vágott lyukon át előszüremlő kékesszürke füstcsíkot. Thomas maga is rettegett a törvényen kívüliektől, de az eső újra nekieredt, és nem kínálkozott egyéb menedékhely. Ezért aztán Thomas leeresztette Jeanette-et a földre, és bekiáltott az odúszerű viskó ajtaján.

Ősz hajú, kivörösödött szemű, a füsttől fekete bőrű öregember nézett vissza rá. A férfi a vaskos helyi akcentustól szinte érthetetlen franciát beszélt, bár Thomasnak annyit sikerült kivennie, hogy ő az erdőkerülő, és asszonyával lakik itt. Az öreg erdőkerülő mohó pillantást vetett a Thomas által felkínált érmékre, majd készséggel átengedte Thomasnak és asszonyának az üres disznóólat, amely rothadt szalmától és ürüléktől bűzlött, de szalmateteje legalább távol tartotta az eső javarészét, bár Jeanette-et láthatóan ez sem érdekelte. Thomas villával kihordta a bűzlő szalmát, és ölyvharasztból vetett ágyat neki. Az erdőkerülő, amint keze közé kaparintotta a pénzt, érezhetően kevesebbet törődött vendégeivel, de délután, miután az eső elállt, Thomas hallotta, amint összesűg feleségével, majd néhány perccel később az öreg elindult

az úton, de nem vitt magával egyetlen szerszámot se – se szekercét, se sarlót, se fűrészst.

Jeanette kimerülten aludt, ezért Thomas leoldotta a hamvadt virágokat fekete ijáról, lekötötte róla a fekete keresztpántot, majd a szarucsúcsokra felfeszítette az egyik ijhúrt. Miután vállára vette a fegyvert, tucatnyi nyílveesszőt tűzött az övére, és egy darabon követte az öregembert az úton. Majd várakozni kezdett a bozótosban.

Az erdőkerülő estefelé tért vissza, két fiatalabb férfi társaságában, akikben Thomas felismerte a fogadós által említett törvényen kívülieket. Az öreg úgy okoskodott, hogy Thomas és asszonya bizonyára szökevények, akik alkalmas rejtekhelyet keresnek csomagjaiknak és pénzüiknek, ami önmagában elég ahhoz, hogy felkeltse bárki gyanakvását. Egy barátjának semmi keresnivalója az erdőben, és olyan asszonyok, akiknek ruháját megszaggatott szörme szegélyezi, ne is számítsanak egy erdőkerülő vendégszeretetére. A két fiatalember kétségkívül azért jött, hogy segítsen elválni Thomas torkát, azután megosztozzon az öreggel azon, amit csak találnak a testén. Jeanette-re ugyanez a végzet várt, csak még életében.

Thomas az első nyílveesszőt az öregember lábai elé küldte, a másodikat egy közeli fa kérgébe.

– A következő nyílveessző embert talál – figyelmeztetett. Senki sem láthatta őt a bozótos árnyai között. A férfiak elkerekedett szemekkel meredtek rejtekhelyére, miközben Thomas mély és vontatott hangon folytatta. – Gyilkos szándék költözött a lelketekbe – mondta –, de én

felébresztem egy hellequin lelkét a poklok mélyén. Teszek róla, hogy az ördög karmai vájják ki a szívetek, és a holtak kísértsék napjaitokat. Hagyjátok békességben a barátot és nővérét.

Az öreg erdőkerülő térdre hullt. Babonás félelmei lelke mélyén gyökereztek, azokat alig érintette meg a kereszténység. Hitte, hogy trollok járnak az erdőben, és óriások a ködben. Tudta, hogy léteznek sárkányok. Hallott a fekete bőrű emberekről, akik a holdon élnek, és akik a földre pottyannak, amikor otthonuk sarlóvá keskenyedik. Tudott a szellemekről is, amelyek ott kísértettek az erdő fái közt. Olyan jól ismerte ezeket a jelenségeket, ahogyan a kőrist és vörösfenyőt, tölgyet és bükköt, és ahogyan nem kételkedett abban sem, hogy egy démon küldte feléjük azokat a különös formájú, hosszú nyílvevesszőket a bozótosból.

– Induljatok vissza – sürgette társait –, menjetek! – A páros elmenekült, az öreg pedig a földhöz érintette homlokát. – Nem akartam én rosszat.

– Eridj haza – parancsolt rá Thomas.

Kivárta, amíg az öregember eltűnik, majd kiszabadította a nyilat a fából, és még aznap éjjel odament az erdőkerülő viskójához, átmászott az alacsony ajtónyíláson, és letelepedett a döngölt földpadlóra, az idős párral szemben.

– Itt maradok – közölte velük –, amíg nővérem lábra nem kap. El akarjuk rejteni szégyenét a világ elől, ez minden. Amikor elmegyünk, gazdagon megjutalmazlak, de meg ne próbálj még egyszer ránk támadni, mert rád szabadítom a pokol valamennyi démonát, és a hullátokon az erdő vadjai

fognak lakmározni. – Ledobott néhány érmét a kunyhó padlójára. – Minden éjjel ételt hozol nekünk – parancsolta meg az asszonynak –, és hálát mondasz a Jóistennek, amiért, bár olvasok a szívetekben, megbocsátom a bűnöteket.

Ezután már nem adódott semmi gond. Az öregember minden nap kiment az erdőbe a sarlójával és a fejszéjével, míg asszonya minden éjjel zabkását vagy kenyeret hozott vendégeinek. Thomas megfejté a tehenüket, lőtt maguknak egy szarvast, és azt gondolta, Jeanette meg fog halni. A nő napokon át visszautasította az ételt, és olykor úgy akadt rá nyomorúságos lakóhelyükön, hogy előre-hátra hintázott, miközben szájalmas nyöszörgést hallatott. Thomas attól tartott, örökre elveszítette a józan értelmét. Atyja sokszor mesélt arról, hogyan kezelik az őrületet, hogyan kezelték őt magát is, miként éhezették és verték.

– Az ördög ilyenkor beveszi magát a lelkünkbe – magyarázta Ralph atya –, és nem lehet kiűzni onnét, csak ha kiéhezettjük vagy kiverjük. Verés és éhezés, fiam, verés és éhezés, ez az egyetlen gyógymód, amiből az ördög ért. Thomas se nem éhezettette, se nem verte Jeanette-et, bár megpróbált minden egyebet. Szárazon tartotta, belediktált egy kevéske frissen fejt tehéntejet, éjszakákon át beszélt hozzá, kifésülte a haját és megmosta az arcát, és olykor, amikor a nő aludt, ő pedig kiült a fák közé és a csillagokra meredt a szövevényes ágak között, eltűnődött azon, hogy a hellequinek hány asszonyt törtek meg hasonlóképpen. Bűnbocsánatért imádkozott. Sokat imádkozott ezekben a napokban, és nem Guinefort-hoz, de a Szent Szűzhez és

Szent Györgyhöz.

Az imádságoknak meglett az eredménye. Egy reggel menedékük ajtajában találta Jeanette-et, akinek vékony teste élesen rajzolódott ki a puha fényben. A nő felé fordult, és Thomas látta, hogy az arcán nincs többé örület, csak mélységes fájdalom. Hosszú ideig nézett rá, mielőtt megszólalt:

– Az Úr küldött hozzám, Thomas?

– Engem tartott nagy kegyben, ha így tett – felelte Thomas. Jeanette elmosolyodott, most először, mióta elhagyták Rennes-t.

– Elégedettnek kell lennem – mondta komolyan –, hiszen a fiam él, tisztos neveltetést kap, és egy nap még viszont láthatom.

– Mindketten viszont láthatjuk – tette hozzá Thomas.

– Mindketten? Thomas elfintorodott.

– Egyetlen ígéretem sem tartottam meg. A lándzsa még ott van Normandiában, Sir Simon él, és nem tudom, hogyan találhatnánk meg a fiadat. Azt hiszem, értéktelenek az ígéreteim, bármennyire is igyekszem megtartani őket.

A nő felé nyújtotta kezét, hogy megfoghassa, és nem is próbálta visszavenni.

– Elszenvedtük a büntetésünket, te és én – mondta –, a kevélységünk vétkéért. A herceg igazat mondott. Nem vagyok arisztokrata. Egy kalmár lánya vagyok, még ha magasabb rangúnak is hittem magam. Most nézz meg.

– Soványabb vagy – mosolyodott el Thomas –, de így is gyönyörű.

A nő egy vállrántással elintézte a bókot.

- Hol vagyunk?
- Alig egy napnyira Rennes-től.
- Ez minden?
- Egy disznóólban – helyesbített Thomas –, egy napnyira Rennes-től.
- Négy éve még kastélyban laktam – telt el a nő hangja reménytelen vágyakozással. – Plabennec nem nagy, de gyönyörű. Van egy tornya, udvara, két malma, egy patakja és egy gyümölcsöse, ahol olyan nagy, piros almák teremnek.
- Látni fogod még – fogadta meg Thomas –, te és a fiad is.
- Meg is bánta, hogy felemlítette a gyermeket. Jeanette szemét azonnal elöntötték a könnyek, de most elmorzsolta őket.
- Az ügyvéd volt az – szólt csendesen.
- Az ügyvéd?
- Belas. Hazudott rólam a hercegnek. – Még most is álmélkodás csendült ki a hangjából, amiért Belas így becsapta. – Azt mondta a hercegnek, hogy János herceget támogatom. Hát fogom is, Thomas, fogom is. A te hercegedet fogom támogatni. Ha csak így tudom visszaszerezni Plabennec-t és a fiamat, akkor János herceget fogom támogatni. – Megszorította Thomas kezét.
- Éhes vagyok.

Még egy hetet töltöttek az erdőben, amíg Jeanette vissza nem nyerte az erejét. Egy ideig, akár a csapdában vergődő vad, különféle terveket szőtt, amelyek révén bosszút vehetett Károly hercegen és visszaszerezhette a fiát, ám

idővel belátta, hogy azok kivihetetlenek, és elfogadta végzetét.

– Nincsenek barátaim – mondta egy este Thomasnak.

– Én itt vagyok, úrnőm.

– Meghaltak mind – rázta a fejét Jeanette – Kihalt a családom. Elhalt a férjem. Gondolod, hogy átkot vonok mindenkire, akit szeretek?

– Azt gondolom – felelte Thomas –, hogy északnak kell mennünk.

Jeanette-et ingerültté tette Thomas gyakorlatiassága.

– Nem vagyok benne biztos, hogy északnak akarok menni.

– Én igen – jelentette ki Thomas konokul.

Jeanette tudta, hogy minél messzebb megy észak felé, annál messzebb kerül a gyermekétől, de nem tudta, mi egyebet tehetne. Azon az éjjelen, mintha csak elfogadta volna a végzetet, megkereste Thomast ölyvharasztból vetett ágyán, és szeretőkkel lettek. Jeanette később sírva fakadt, de azután újra szeretkeztek, ezúttal még szenvedélyesebben, mintha csak a test örömeivel akarnák kárpótolni magukat minden nyomorúságukért.

Másnap reggel elindultak észak felé. Megérkezett a nyár, buja zöldbe öltöztette a vidéket. Thomas újra elleplezte iját; visszakötözte helyére az elfeketedett fadarabot, majd lóhere helyett folyóka és füzike koszorúkat aggatott a hevenyészett keresztre. Hosszú fekete köntöse elrongyolódott, így már senki sem hihette barátnak. Jeanette is leszaggatta a rókaprém maradékát a vörös bársonyról, amely szurtos, gyűrött és kopott lett. Csavargóknak néztek ki, akik valójában is voltak, és

szőkevények módjára viselkedtek: elkerültek minden várost és nagyobb települést, patakokban mosakodtak, a fák alatt aludtak. Csak akkor merészkedtek be a kisebb falvakba, ha az éhség behajtotta őket, hogy egy kevés jobb ételt és némi almabort vegyenek valamelyik koszos tavernában. Ha kérdezték, bretonnak vallották magukat, fivérnek és nővérnek, akik flandriai nagybátyjukhoz utaztak, és ha bárki is kétségbe vonta ezt, hamar szembe találta magát Thomasszal, aki magas volt, erős, és mindig jól látható helyen tartotta kését. Azért ha tehették, kerülték az embereket, és megmaradtak az erdőben, ahol Thomas azt is megtanította Jeanette-nek, hogyan szedje ki a sebes vízű patakokból a pisztrángot. Később tüzet gyújtottak, megfőzték az ételt, és ölyvharasztot vágtak ágyuk gyanánt. Közel maradtak az úthoz, bár hosszú kerülőutak árán távol kellett maradniuk az olyan erődítményektől, mint St-Aubindu-Cormier, és nagy ívben elkerülték Fougères-t is, amelytől északra átléptek Normandia területére. Megfejték az útjukba kerülő teheneket, elloptak egy nagy sajtot az egyik templom előtt veszteglő szekérről, és a csillagok alatt háltak. Nem tudták, a hét melyik napjánál tartanak, nem tudták már a hetet vagy hónapot sem. Mindkettőjüket lebarnította a nap, rongyossá tette az utazás. Jeanette nyomorúsága lassan feloldódott az újsütetű boldogságban, főként miután felfedeztek egy gazdátlan kunyhót: néhány vályogból vetett, tető nélküli falat, amely a mogyoróbokrok között omladozott. Eltakarították a csalánt és szedret, majd több mint egy héten át e falak között éltek, nem láttak teremtett lelket sem, és nem is akartak látni senkit.

Elhalasztották jövőjüket a fájoan boldog jelenért cserébe. Jeanette még most is siratta fiát, és órákat töltött azzal, hogy bosszút forralt a herceg, Belas és Sir Simon Jekyll ellen, ugyanakkor átadta magát a nyárnak és a szabadságnak. Thomas újra felszerelte iját, így vadászhatott, és Jeanette, aki minden nappal egyre erősebb lett, lassan már az álláig hátra tudta feszíteni az ideget.

Egyikük sem tudta, hol lehetnek, és nem is törődtek ezzel. Thomas anyja sokszor mesélt a gyermekekről, akik elkóboroltak az erdőbe, ahol azután a bestiák nevelték fel őket. – Az egész testüket elborította a szőr – mesélte –, karmuk, agyaruk és hegyes foguk nőtt. – Thomas néha meg is vizsgálta a kezét, hátha csakugyan előbújnak a karmai. Sosem látta jelét ennek, és ha bestiává is változott, boldog volt. Nem is lehetett volna boldogabb, pedig tudta, hogy a tél, tűnjék bármily messzinek, végül könyörtelenül elérkezik. Ezért jó egy héttel a nyári napforduló után óvatosan ismét észak felé indultak, hogy ott rátaláljanak arra a valamire, amit egyelőre még elképzelni sem tudtak. Thomas ugyan ígéretet tett rá, hogy visszaszerzi a lándzsát és Jeanette gyermekét, csak épp azt nem tudta, mit tehetne ezért. Abban volt csak biztos, hogy találnia kell egy helyet, ahol egy Will Skeathez hasonló parancsnok az alkalmazásába fogadja, még ha ezt a lehetőséget nem is említett meg Jeanette-nek. Jeanette hallani sem akart ijászokról vagy hadseregekről, sem férfiakról és láncingekről, bár azt ő is tudta, hogy nem rejtőzködhetnek örökké.

– Angliába megyek – jelentette ki –, és királyod kegyéért folyamodom.

A számtalan terv közül még egyedül ez tűnt kivitelezhetőnek. Northampton earlje Edward angol király gyámsága alá helyeztette gyermekét, ezért Edwardhoz kellett folyamodnia a támogatás reményében.

Északnak tartottak, és továbbra is megmaradtak a rouen-i út mellett. Átgázoltak egy folyón, majd felkapaszkodtak egy kis mezőkkel, sötét erdőkkel és kiugró dombokkal szétszabdalt vidékre. És valahol ezeken a földeken, anélkül, hogy bármelyikük is meghallotta volna, a szerencse kereke újból megcsikordult. Thomas tudta, hogy ez a kerék igazgatja az ember életét, ott forog a sötétség szívében, hogy mindenkire kioSSza a jót és rosszat, sikert vagy kudarcot, betegséget vagy ragályt, boldogságot vagy nyomorúságot. Thomas úgy vélte, az Úr azért alkotta meg ezt a kereket, hogy általa uralkodhasson a világ felett, amíg O a teendőit végzi a mennyekben. És nyárközép idején, amikor a termést kicsépeLték a szérűskertben, a fecskék összegyűLtek a fák csúcsán, a berkenyefákon ott piroslottak a gyümölcsök, és a legelőket felverte a papvirág, a kerék ismét Thomas és Jeanette felé lendült.

Egy napon kiléptek az erdő szélére, hogy ellenőrizték a látóhatáron végigvonuló országutat. Rendszerint nem láttak mást, csak amint egy helybéli a piacra hajtja teheneit, mögötte az asszonyokkal, akik tojáSt és zöldségeket vittek eladni. Olykor egy pap jelent meg ösztövéR gebéjén, és egyszer láttak egy lovagot is, akit szolgák és fegyveresek hada kísért; de az út legtöbbször fehérén, porosan és

üresen terpeszkedett előttük a nyári nap fényében. Ezen a napon azonban zsúfolásig telt. Az emberek délnek indultak, teheneket, disznókat, birkákat, kecskéket és ludakat tereltek maguk előtt. Sokan kéziszekereket húztak, mások szekerét ökrök vagy lovak vontatták, és valamennyi kocsit számolyokkal, asztalokkal, padokkal és ágyakkal rakták teli. Thomas rádöbbsent, hogy menekülők seregét látja.

Kivárták a sötétet, azután Thomas leverte a por nagyját dominikánus köntöséről, és otthagya Jeanette-et a fák között, hogy leóvakodjon az útra, ahol az utazók közül többen apró, füstös tüzek mellett táboroztak le.

– Isten áldása legyen rajtatok – köszöntette Thomas az egyik csoportot.

– Nincs felesleges ételünk, atyám – felelte egy férfi, aki gyanakodva méregette az idegent.

– Már ettem, fiam – nyugtatta meg Thomas, miközben lekuporodott a tűz mellé.

– Pap lennél? Vagy inkább csavargó? – A férfi óvatosan közelebb húzta magához fejszéjét. Thomas haja mostanra teljesen elvadult, és arca is volt olyan sötét, mint akármelyik útonállóé.

– Mindkettő egyszerre – felelt Thomas mosolyogva. – Avignonból indultam útnak – magyarázta –, Szent Guinefort szentélye felé.

Még soha, egyikük sem hallott Szent Guinefort-ról, de Thomas szavai meggyőzték őket, hiszen a zarándoklat magyarázatot adott szánalmas külsejére, míg tulajdon szánalmas helyzetüket, magyarázták, a háború okozta. Normandia partvidékéről érkeztek, amely alig egy napnyira

esik innét, és reggel korán kell kelniük, ha meg akarnak menekülni az ellenségtől.

Thomas buzgón keresztet vetett.

– Miféle ellenségtől? – kérdezte. Arra számított, hogy két normann földesúr ugrott egymás torkának, és most feldúlja a másik birtokait.

A szerencse kereke azonban váratlan fordulatot vett: III. Edward angol király kelt át a Csatornán. Egy ilyen hadműveletre régóta lehetett számítani. A király azonban nem Gascogne-ba indult, ahogyan sokan gondolták, még csak nem is Flandriába, ahol honfitársai harcoltak, hanem egyenesen Normandiába. A hadsereg alig egy napnyira járt onnét, és e hírek hallatán Thomasnak a szája is tátva maradt.

– Jobban teszi, ha menekül, atyám – tanácsolta az egyik asszony Thomasnak. – Ezek nem kímélnek senkit, még a barátokat se.

Thomas biztosította őket, hogy máris menekül, köszönetet mondott a hírekért, majd újra felmászott a dombra, ahol Jeanette várta. Egy csapásra minden megváltozott.

Királya megérkezett Normandiába.

Sokat vitáztak aznap éjjel. Jeanette-nek hirtelen meggyőződésévé vált, hogy vissza kell fordulniuk Bretagne felé, és Thomas elképedten hallgatta érvelését.

– Bretagne-ba? – kérdezte hűledező hangon.

Jeanette kerülte a tekintetét, konokul az út mentén sorakozó tábortüzekre meredt. Északabbra a vörösén izzó éjjeli látóhatár tudatta, merrefelé lángolnak a nagyobb

tüzek, és Thomas tudta, hogy az angol katonák éppúgy feldúlják Normandia földjeit, miként azt a hellequinek is tették Bretagne-ban.

– Ha Bretagne-ban maradok, Károly közelében lehetek – magyarázta Jeanette.

Thomas a fejét rázta. Elfogadta, hogy a hadsereg pusztításának jelei mindkettőjüket visszarángatták abba a valóságba, amelyből az elmúlt, felhőtlenül szabad hetekben menekülni igyekeztek, de ezt nem kapcsolta össze Jeanette hirtelen támadt vágyával, hogy visszatérjen Bretagne-ba.

– Károly közelében lehetsz ugyan – fogalmazott óvatosan –, de láthatod-e? Vajon a herceg a közelébe engedne?

– Talán meggondolta magát – állt ellen Jeanette nem túl nagy meggyőződéssel.

– Vagy esetleg újra ledönt az ágyára – vágta rá Thomas kéretlen őszinteséggel.

– De ha nem megyek – védekezett Jeanette kétségbeesetten –, talán soha többé nem láthatom Károlyt. Soha!

– Akkor miért jöttél el ilyen messzire?

– Nem tudom. Nem tudom. – Éppoly dühös volt, mint amikor Thomas először megismerte La Roche-Derrienben.

– Talán őrült voltam – tette hozzá mogorván.

– Azt mondtad, a királyhoz akarsz fordulni – érvelt Thomas –, és ő most itt van! – Széles mozdulattal a vörösén izzó tüzek felé mutatott. – Akkor hát folyamodj hozzá itt.

– Nem is hinne nekem – rázta a fejét Jeanette konokul.

– És mihez kezdenél Bretagne-ban? – kérdezte Thomas,

de Jeanette nem felelt. Rosszkedvűnek tűnt, és még most is kerülte a pillantását. – Hozzámehetsz a herceg valamelyik fegyvereséhez – tette hozzá Thomas. – Ez az, amit akarsz? Egy hű szolga hű felesége lehetsz, aki mindig kéznél van, ha ura élvezetre vágyik.

– Te talán nem arra vágysz? – fordult Jeanette végre felé.

– Én szeretlek – sütötte le a szemét Thomas. Jeanette nem felelt.

– Igenis szeretlek – ismételte Thomas, aki ostobának érezte magát, amiért a másik még soha nem mondott neki hasonlót.

Jeanette végigmérte a lángoló horizontot, amelyet a fák koronái csipkéztek.

– Hinni fog nekem a te királyod? – kérdezte végül.

– Miért ne tenné?

– Hát úgy festek én, mint egy grófné?

Jeanette rongyosnak, szegénynek és gyönyörűnek tűnt.

– Úgy beszélsz, mint egy igazi grófné – biztosította róla Thomas –, és a király hivatalnokai megkérdezik majd Northampton earljét. – Mindezt persze nem tudhatta előre, de bátorságot akart plántálni Jeanette-be.

Jeanette lehajtott fejjel üldögélt tovább.

– Tudod, mit mondott nekem a herceg? Hogy anyám zsidónő volt! – Felnézett rá és várta, hogy Thomas osztozzon vele felháborodásán.

Thomas a homlokát ráncolta.

– Még sosem találkoztam zsidóval – vallotta be. Jeanette kevés híján felrobbant mérgében.

– Azt hiszed, én igen? Találkoznod kell az ördöggel, hogy

tudd, gonosz? Tudja-e a disznó, mennyire bűzlik? – Sírva fakadt. – Nem tudom, mit tegyek.

– El fogunk menni a királyhoz – zárta le a vitát Thomas.

Másnap reggel északnak indult, amerre néhány pillanatnyi habozás után Jeanette is követte. Jeanette megpróbálta kitisztítani ruháját, bár az annyira szurtos volt, hogy csak a gallyakat és leveleket tudta lesöpörni a bársonyról. Újra felcsavarta haját, és a fürtöket egy fadarabkával rögzítette.

– Mégis, miféle ember a királyod? – faggatta Thomast.

– Azt mondják, jóféle ember.

– Kik mondják?

– Mindenki. Nyílt és őszinte.

– Attól még angol – morogta Jeanette, és Thomas úgy tett, mint aki nem hallja. – Kedves? – firtatta tovább a nő.

– Senki se mondja rá, hogy kegyetlen – felelte Thomas, és feltartotta kezét, hogy elhallgattassa Jeanette-et.

Láncinges lovasok közeledtek.

Thomas mindig különösnek találta, hogy amikor a barátok és miniátorok könyveiket illusztrálták, mennyire rikító színekkel festették le a hadviselést. Mókusszőrből készült ecsetjeik a férfiakat élénk színű kábátokban vagy ujjasban ábrázolták, a lovak kivétel nélkül pompás nyeregtakarókat viseltek. Pedig a háború javarészt szürke, mint a nyíl acélhegye, és vörös, akár az általa fakasztott vér. A szürke a láncing természetes színe, és Thomas most épp erre lett figyelmes a zöld levelek közt. Nem tudta, hogy angol vagy francia lovagokat lát-e maga előtt, de joggal tartott mindkettőtől. A franciák az ellenségei voltak, akárcsak az angolok, amíg meg nem győzte őket arról, hogy ő maga is

angol, mi több, nem a hadseregből dezertált.

Thomas kivárta, amíg a katonák eltűnnek, majd átvezette Jeanette-et a nyílt mezőn, be a fák közé, azután újra ki egy tisztásra, ahol felgyújtott ház lángolt. A lángok sápadtan tekergöztek az élénk napfényben. Senkit sem láttak. Csak egy birtok lángolt, és egy kutya feküdt a kacsausztató mellett, amelyet fosztott tollak vettek körül. A kutya nyüszített, és Jeanette felsikoltott, amikor meglátta, hogy hasba szúrták. Thomas lekuporodott az állat mellé, megsimogatta a fejét, a fülét, a haldokló kutya pedig megnyaldosta kezeit, és megpróbálta a farkát csóválni, mígnem Thomas késével átdöfte a szívét, hogy gyors halála legyen.

– Nem maradt volna meg – magyarázta Jeanette-nek, aki nem szólt, csak meredten nézte a lángoló zsúpszalmát és gerendákat. Thomas lassan kihúzta kését és megpaskolta a kutya fejét. – Eridj Szent Guinefort-hoz. – Megtisztogatta a kés pengéjét. – Gyermekkoromban mindig akartam egy kutyát – mesélte Jeanette-nek –, de atyám nem szívelte őket.

– Miért?

– Különös ember volt.

Hüvelyébe dugta kését és felállt. A birtoktól egy lópatkók által vájt csapás vezetett észak felé; ezt követték, óvatosan haladva a búzavirágokkal és sommal benőtt sövények között. Apró mezőkkel, magas töltésekkel, ritkás erdősávokkal és rögös dombokkal tagolt vidéken jártak, amely szinte kínálta magát az ortámadáshoz. Mégsem találkoztak senkivel, amíg fel nem kapaszkodtak egy

alacsony dombtetőre, ahonnan beláthatták a tömzsi kőtemplomot, a még érintetlen zsúpfedeles háztetőket, majd a katonákat. Százával táboroztak a kunyhókon túli mezőkön, és még többen magában a faluban. A templom közelében néhány nagyobb sátrat vertek fel, amelyek elé nemesek tűzték ki címeres zászlóikat.

Thomas még most is habozott, vonakodott feladni Jeanette-tel töltött boldog napjait, pedig tudta, hogy nem maradt más választásuk. Végül vállára vette iját, és elvitte Jeanette-et le, a faluba. A katonák felfigyeltek rájuk, és az ijászok elébük jöttek, az élükön testes, páncélinget viselő parancsnokukkal.

– Hát ti honnét a pokolból kerültök ide? – kérdezte elsőként, ijászai mohón elvigyorodtak Jeanette szakadozott ruhája láttán. – Ahogy elnézlek, nem lehetsz más, csak egy átkozott pap, aki ellopott egy ijat, vagy egy ijász, aki elemelte egy pap csuháját.

– Angol vagyok – felelte Thomas.

A nagydarab ijászt ez sem hatotta meg.

– Kinek a szolgálatában?

– Will Skeattal harcoltam Bretagne-ban – válaszolt Thomas.

– Bretagne-ban! – A férfi a homlokát ráncolta, és láthatóan nem tudta, higgyen-e Thomasnak.

– Mondd neki, hogy grófné vagyok – sürgette Jeanette franciául.

– Mit mond?

– Semmit – felelte Thomas.

– Akkor hát, mi az ördögöt kerestek itt? – kérdezte a férfi.

– Még Bretagne-ban elveszítettem a csapatom – hazudott Thomas minden meggyőződés nélkül. Az igazat, miszerint a törvény elől menekült el, aligha vallhatta be, másik mesével pedig nem készült. – Itt lyukadtunk ki.

Erőtlen magyarázat volt, és a nagydarab íjász a neki kijáró gúnyos megvetéssel kezelte.

– Akkor hát azt mondod, fickó – mordult fel –, hogy istenverte dezertőr vagy.

– Miért jöttem volna ide, ha az volnék? – csattant fel Thomas.

– Nemigen értél volna ide Bretagne-ból, ha csak úgy eltévedsz! – mutatott rá a férfi. Kiköpött. – Elmegyünk Scoresby-hoz, majd ő eldönti, mi vagy.

– Scoresby? – kérdezte Thomas.

– Még nem hallottál róla? – emelte fel a hangját gyanakodva a tagbaszakadt férfi.

Thomas hallott Walter Scoresbyról, aki Skeathoz hasonlóan a saját csapatának parancsolt; Scoresby azonban korántsem örvendett olyan jó hírnévnek, mint Skeat. A legtöbben komor, különc ízlésű férfiúnak írták le, és most ő döntött Thomas sorsa felett. Az íjászok közrezárták, és a falu felé kísérték őket.

– Az asszonyod? – kérdezte egyikük Thomast.

– O Armorica grófnője – felelte Thomas.

– Én meg London hercege – vágta rá az íjász. Jeanette Thomas karjába kapaszkodott, és halálra vált a barátságtalan arcok látványától. Thomas hasonlóképp nyugtalan volt. Amikor még Bretagne-ban a dolgok kezdtek rosszra fordulni, amikor a hellequinek morgolódtak, mert

hideg eső szakadt a nyakukba és bőrig átáztak, Will Skeat mindig azt mondogatta: „Örüljetek, hogy nem Scoresbyval vagytok” – és most, úgy tűnt, Thomas mégiscsak találkozik vele.

– Minden dezertőrt fellógatunk – jegyezte meg a testes férfi élvezettel.

Thomas felfigyelt rá, hogy az íjászok, akárcsak a faluban táborozó összes többi katona, Szent György vörös keresztjét viselik a tunikájukon. Jókora tömeg gyűlt össze a legelőn, amely a kis falusi templom és a csodálatos mód épségben maradt ciszterci rendház között terpeszkedett, és ahol fehér ruhás barátok segédkeztek egy papnak, aki éppen misét celebrált a katonáknak.

– Vasárnap van? – kérdezte Thomas az egyik íjásztól.

– Kedd – felelte a férfi, majd leemelte kalapját az oltári szentségek előtt. – Szent Jakab napja.

A legelő szélén várakoztak, közel a templomhoz, ahol frissen ásott sírok sora jelezte, hogy a falusiak közül többen életükkel fizettek, amiért nem menekültek a többiekkel dél vagy nyugat felé. A helybéliek közül alig maradtak egyetlen. Egy munkától hajlott hátú öregember, akinek fehér szakála szinte a földet verdeste, együtt motyogta a pappal az imádságot, míg egy hat-hét éves forma kisfiú megpróbálta felhúzni a hosszú angol íjat, tulajdonosa legnagyobb mulatságára.

A mise véget ért, és a páncélinges katonák felegyenesedtek, hogy meginduljanak a sátrak és házak felé. Az egyik íjász Thomas kíséretéből beleveszett az oszladozó tömegbe, majd egy csapatnyi fegyverrel tűnt

fel ismét. Egyikük élesen elkülönült társaitól, nemcsak kivételes magassága, de páncélinge révén is, amelyet addig fényesítettek, míg szinte izzani látszott. A férfi hosszú szárú csizmát viselt, zöld köpenyt és arany markolatú kardot, amelynek hüvelyét vörös posztóval vonták be. Mindez a sok finomság egyáltalán nem illett a férfi beesett, komor arcához és fonatokba csavart szakállához, amellyel kopaszságát igyekezett ellensúlyozni.

– Az ott Scoresby – mormolta az egyik íjász, és Thomas azonnal tudta, a csoport melyik tagjára érti.

Scoresby néhány lépésnyire tőle megállt, és a tagbaszakadt íjász, aki feltartóztatta Thomast, önelégülten elvigyorodott.

– Egy dezertőr – jelentette büszkén. – Azt mondja, idáig gyalogolt Bretagne-ból.

Scoresby szigorúan végigmérte Thomast, majd még hosszabb ideig vizslatta Jeanette-et, akinek szakadozott ruhája felfedte hosszú combjait és szépen ívelt nyakát. Scoresby láthatóan kíváncsi lett volna a többi részletre is. Akárcsak Will Skeat, ő is íjászként kezdte katonai pályafutását, agyafúrtságának köszönhette előmenetelét, és Thomas gyanította, hogy a lelkében aligha fér meg a könnyörület.

Scoresby vállat vont.

– Ha dezertőr a nyavalyás, hát lógassák fel. – Elvigyorodott. – De az asszonyért kár lenne.

– Nem vagyok dezertőr – védekezett Thomas –, a hölgy pedig Armorica grófnője, akit rokoni szálak fűznek Blois Károlyhoz, Franciaország királyának unokaöccséhez.

Az egyik íász gúnyosan kiköpött a nevetséges állítás hallatán. Scoresby azonban elővigyázatos ember volt, és nem feledkezett meg a kisebb tömegekről, amelyek a templomudvar mezsgyéjén összegyűlt. A bámészok között két pap és több nemesi címet viselő lovag is akadt, amellet Thomas magabiztossága is kételyt ébresztett a szívében. Összeráncolt homlokkal meredt Jeanette-re, aki első látásra parasztlánynak tűnt, ám napbarnított bőre ellenére csakugyan gyönyörűnek jelenség volt, és ruhája maradványai is arra utaltak, hogy látott jobb napokat is.

– Kicsoda? – kérdezte Scoresby.

– Elmondtam, kicsoda – húzta ki magát Thomas –, de mondok többet is. A fiát elrabolták, és a gyermek gyámja nem más, mint felséges királyunk. A hölgy őfelsége segítségéért jött. – Thomas kapkodva lefordította Jeanette-nek, amit az imént elmondott, és legnagyobb megkönnyebbülésére Jeanette szótlantul bólintott.

Scoresby Jeanette-re meredt, akinek nemesi viselkedése tovább növelte kételyeit.

– Miért van veled? – firtatta.

– Én mentettem meg – felelte Thomas.

– A fiú azt mondja – szólalt meg egy hang franciául a tömegben, bár Thomas nem láthatta a beszélőt, akit zöld és fehér öltözetet viselő fegyveresek fogtak gyűrűbe –, hogy megmentette önt, madame. Igaz ez?

– Igen – bólintott Jeanette. A homlokát ráncolta, minthogy ő sem láthatta a kérdezőt.

– Akkor mondja el nekünk, ki ön valójában – követelte a láthatatlan férfi.

- Jeanette vagyok, Armorica özvegy grófnéja.
- Az ura, ő ki volt? – A hang fiatalembert, még hozzá nagyon is öntudatos fiatalembert sejtetett.
- Jeanette-et bosszantotta a kérdés hangneme, de megadta a választ:
- Henri Chenier, Comte d'Armorique.
- És most miért van itt, madame?
- Mert Blois Károly elragadta a gyermekem! – felelt Jeanette indulatosan. – A fiamat, akit Anglia királyának gyámsága alá helyeztettem.
- A fiatalember egy ideig nem szólt. A tömegből többen arrébb oldalaztak az őt oltalmazó zöld-fehér lovagoktól, és maga Scoresby is nyugtalannak tűnt.
- Ki helyezte őt gyámság alá? – kérdezte végül a hang.
- William Bohun – felelte Jeanette –, Northampton earlje.
- Hiszek önnek – jelentette ki a hang, és a fegyveresek félreléptek, hogy Thomas és Jeanette is megláthassa a beszélőt, aki alig nőhetett ki a gyermeki sorból. Thomas kétellte, hogy sima arca valaha is látott borotvát. Az ifjú magas volt – magasabb még Thomasnál is –, olyannyira magas, hogy csak azért maradhatott rejtve, mert fegyveresei zöld-fehér tollakat viseltek sisakjukon. A szőke hajú fiatalember, akinek arcát alig kapta meg a nap, zöld köpenyt, egyszerű nadrágot és vászoninget viselt, és első látásra legfeljebb magassága szolgált magyarázatul arra, miért térdelnek le hirtelen előtte.
- Térdre – szisszent rá Scoresby, aki maga is letérdelt a fűben. Egyedül Jeanette, az ifjú és a nyolcfős kíséret maradt állva.

A fiú lenézett Thomasra.

– Csakugyan idáig gyalogolt Bretagne-ból? – kérdezte angolul, bár, mint a legtöbb nemesember, erős francia akcentussal.

– Mindketten, uram – válaszolt Thomas franciául.

– Miért? – követelte a választ a fiú.

– Hogy Anglia királyának oltalmát kérjük – felelte Thomas –, aki törvényes gyámja úrnőm fiának, akit Anglia ellenségei álnok módon foglyul ejtettek.

Az ifjú ugyanazzal a kéjes örömmel nézett végig Jeanette-en, ahogyan korábban Scoresby tette. Lehet, hogy még nem borotválkozott, de nagyon is tudta, milyen szépséggel áll szemközt. Elmosolyodott.

– Legyen üdvözölve nálunk, madame – mondta. – Hallottam férjüréről. Nagyra tartottam őt, és bánom, hogy sosem volt alkalmunk összemérni a tudásunkat. – Meghajolt Jeanette előtt, majd leoldotta köpenyét és odalépett hozzá. A zöld posztót Jeanette nyaka köré kanyarította, hogy eltakarja foszladozott ruháját. – Biztosíthatom róla, madame – folytatta –, hogy rangjának megfelelő tisztességben részesítjük, és megtartunk minden ígéretet, amelyet Anglia nevében s fia érdekében tettünk. – Újra meghajolt.

Jeanette, akit kellemes meglepetésként ért az ifjú választékos modora, feltette a kérdést, amelyre már Thomas is szívesen választ kapott volna.

– Kit tisztelhetek önben, nagyuram? – hajolt meg megmentője előtt.

– Edward of Woodstock vagyok, madame – nyújtotta felé

karját az ifjú.

A név semmit sem jelentett Jeanette-nek, de annál többet mondott Thomasnak.

– Ő a király legidősebb fia – suttozta a nő fülébe.

Jeanette térdre hullt, de a simaképü ifjú felsegítette, és elindult vele a rendház felé. O volt Edward of Woodstock, Chester earlje, Cornwall és Wales hercege. És a szerencse kereke ismét az egekbe repítette Jeanette-et.

Ugyanez a kerék közömbösnek bizonyult Thomas irányában, aki egyedül maradt, elhagyatottan. Jeanette elsétált a herceg karján, és még csak vissza se nézett Thomasra. Hallotta csilingelő nevetését, és néma dühvel nézett utána. O gondoskodott róla, táplálta, vitte és szerette, a nő pedig a legkisebb szívfájdalom nélkül megvált tőle. A többiek sem mutattak érdeklődést iránta. Scoresby és emberei, akiket megfosztottak az akasztás örömeitől, visszaindultak a faluba, és Thomas megint csak nem tudta, mihez kezdjen.

– A fenébe is – szitkozódott fennhangon. Reménytelenül ostobának érezte magát szakadozott köntösében. – A fenébe is – káromkodott újra. A düh fekete nedvként bugyogott fel benne, de mit tehetett volna? Nem volt egyéb, mint egy papruhába öltözött futóbolond, a herceg pedig a király fia.

A herceg egy alacsony, füves dombtaréjhoz kísérté Jeanette-et, amely mögött színes sorban álltak a sátrak. Valamennyi sátor előtt zászlótartó állt, és a legmagasabb tetején ott lengedezett Wales hercegének négy részre osztott zászlója, amelynek két vörös negyedén az angol

oroszlánt, két kék negyedén pedig a Bourbon liliumot ábrázolták. A lilium azt tudatta, hogy a király jogot formál a francia trónusra, bár a teljes zászlót, amelyet csak Anglia királya tűzhetett ki, ezúttal fogazott fehér sáv keresztezte, hogy tudassa, itt tartózkodik a király legidősebb fia. Thomas kísértést érzett rá, hogy kövesse Jeanette-et, és a herceg segítségét kérje. Ám ekkor az egyik alacsonyabban és távolabbra eső zászlóba belekapaszkodott az erőtlén, langy szél, és lustán megemelte redőit. Thomas a zászlóra meredt.

A zászló két mezőjét átlós fehér csík keresztezte; a csík mindkét oldalán három-három aranyoroszlán ágaskodott, míg magán a sávon három piros csillag sorakozott. Thomas nagyon is jól ismerte ezt a jelvényt, bár alig merte elhinni, hogy éppen Normandiában fog rábukkanni, hiszen a zászló William Bohunhoz, Northampton earljéhez tartozott. Northampton a királyt helyettesítette Bretagnében, a zászlóját azonban aligha téveszthette össze bármivel mással.

Thomas felé indult, és közben mindvégig attól rettegett, hogy a fodrozódó zászlón egy másik címer jelenik meg – hasonló ugyan az earléhez, de mégsem egészen ugyanaz. Pedig az earl lobogója volt, és az earl sátra, amely élesen elkülönült a dombtaréjon sorakozó fényűző pavilonoktól a tartórudakra emelt két viharvert vitorlavászonnal. Féltucatnyi, az earl jelvényét viselő fegyveres szegte Thomas útját, amint a sátor közelében ért.

– Ólordsága gyónását akarod meghallgatni, vagy szeretnél egy nyilat a hasadba? – kérdezte egyikük.

– Beszélni szeretnék őlordtságával – felelte Thomas, aki még most is alig bírta leküzdeni magában az indulatot, amelyet Jeanette hűtlensége keltett benne.

– De vajon ő is beszélne veled? – kérdezte a férfi, akit mulattatott a rongyos íjász nagyravágása.

– Fogadni fog – közölte Thomas azzal a magabiztossággal, amit korántsem érzett a magáénak. – Csak mondd meg neki, hogy itt van az az ember, aki nekiadta La Roche-Derrient – tette hozzá.

A fegyveresek zavartnak tűntek. A férfi a homlokát ráncolta, ám ekkor felnyílt az egyik sátorlap, és maga az earl bukkant elő, derékig csupaszra vetkőzve, felfedve előttük göndör vörös szőrzettel borított izmos mellkasát. Egy libacsonton rágódott, és nyugtalanul tekintett fel az égboltra, mintha esőtől tartana. A fegyveresek felé fordultak, Thomas felé biccentettek, majd vállat vontak, mintha azt mondanák, nem az ő hibájuk, hogy egy ilyen különös szerzet várakozik bebocsátásra.

Az earl Thomasra meredt.

– Szentséges Isten – hördült fel egy idő után –, csak nem parancsra jött ide?

– Nem, nagyuram.

Az earlt fogaival letépett egy darabka húst a jókora csontról.

– Thomas, igazam van?

– Igen, nagyuram.

– Egy arcot se felejték el – vidult fel az earl –, a magáéra pedig kiváltképp van okom emlékezni, bár arra nem számítottam, hogy itt fogom viszontlátni. Gyalogosan jött

idáig?

Thomas bólintott.

– Igen, nagyuram. – Talált valami nyugtalanítót az earl viselkedésében, mintha az nem lepődött volna meg igazán, hogy Thomast Normandiában találja.

– Will beszélt nekem magáról – oldotta meg a rejtélyt az earl. – Mindent elmondott. Thomas, La Roche-Derrien hőse, és gyilkos is egy személyben, igaz? – kérdezte komoran.

– Igen, nagyuram – felelt Thomas alázatosan.

Az earl félrehajította a csontot, majd csettintett ujjával, mire egyik szolgája tiszta inget hozott neki a sátorból. Felvette a ruhadarabot és kapkodva betúrte nadrágjába.

– Isten szent nevére, fiam, azt várta, hogy megmenekítem Sir Simon Jekyll bosszújától? Tudja, hogy ő is itt van?

Thomas tátott szájjal meredt az earlre, de nem felelt. Sir Simon Jekyll itt van? És ő egyenesen ide hozta Jeanette-et. Sir Simon aligha okozhat neki kárt, amíg a herceg védelme alatt áll, annál inkább bánthatja őt magát. És mekkora örömét lelné ebben.

Az earl látta, hogy Thomas elsápad, és elégedetten bólintott.

– A király embereivel van, mert nekem semmi szükségem nem volt rá, de ő nem akart egy helyben ücsörögni. Úgy véli, Normandiában többet fosztogathat, mint Bretagne-ban, és azt kell mondanom, hogy igaza is van; de ez mind semmi ahhoz képest, mennyire meg fog örülni magának. Kötötték már fel valaha is, Thomas?

– Hogy kötöttek-e fel, nagyuram? – kérdezte Thomas

értetlenül. Még most is kába volt a hírtől, hogy Sir Simon Normandiába hajózott. Azért tett meg ekkora utat, hogy egyenesen ellensége karjába fusson?

– Sir Simon fel fogja köttetni – közölte az earl kéjes örömmel. – Hagyja majd, hogy ott fuldokoljon a kötél végén, és annyi könyörület sem lesz benne, hogy megrántsa a bokáját és megrövidítse a szenvedéseit. Egy órát, két órát is eltarthat, és pokoli szenvedés lesz. Lehet, hogy még tovább fulladozik! Egy fickó, akit felköttem, pirkadattól egész a reggeli imádság idejéig fuldoklott, és még akkor is volt benne annyi erő, hogy elátkozzon. Vagyis, ha jól értem, a segítségemre lenne szüksége?

Thomas, ha megkésve is, de letérdepelt.

– La Roche-Derrien után felajánlott nekem egy kegyet, nagyuram. Élhetnék most ezzel?

A szolga ülőszámolyt hozott a sátorból, az earl letelepedett, majd széles terpeszben szétvetette lábait.

– A gyilkosság az gyilkosság. – Egy faszilánkkal piszkálgatni kezdte fogait.

– Will Skeat embereinek fele elítélt gyilkos, nagyuram – mutatott rá Thomas.

Az earl elgondolkodott ezen, majd vonakodva rábólintott.

– De ők kegyelmet nyert gyilkosok. – Felsőhajtott. – Bárcsak Will itt lenne – kerülte meg az egyenes választ. – Nagyon szeretném magam mellett tudni, de addig nem jöhet, amíg Blois Károlyt vissza nem zárjuk a ketrecébe. – Gúnyos pillantást vetett Thomasra. – Ha kegyelmet adok – folytatta –, egy életre ellenségemmé teszem Sir Simont. Nem mintha most a barátom lenne, de mégis, miért

kímélném meg az életét, Thomas?

– La Roche-Derrienért – felelte Thomas.

– Ami nagy adósság – engedte meg az earl –, igen nagy adósság. Bolondot csináltunk volna magunkból, ha nem foglaljuk el azt a várost, amilyen nyomorúságos kis porfészek. Az Istenért, fiam, hát miért nem dél felé indult? Épp elég nyavalyást ölhetett volna Gascogne-ban is. – Elnézte egy ideig Thomast, és láthatóan ingerültté tette, hogy tartozik az íjásznak, és hogy a tartozását csak üggyelbajjal tudja teljesíteni. Végül vállat vont. – Beszélek Sir Simonnal, pénzt ajánlok neki, és ha ez elég, úgy fog tenni, mintha maga itt se lenne. Ami magát illeti, fiam – emlékezett vissza korábbi találkozásukra –, még mindig nem árulta el nekem, ki volt az apja, igazam van?

– Azért nem árultam el, nagyuram, mert pap volt. Az earl ezt remek tréfának tartotta.

– Isten szemfogára! Egy pap? Akkor maga amolyan ördögfattya, nem igaz? Guyenne-ben legalábbis ezt mondják, hogy a papok gyermekei ördögfattyak. – Tetőtől talpig újra végigmérte Thomast és mulatságos, szakadozott köntösét. – Azt mondják, az ördögfattyakból jó katonák lesznek – toldotta meg –, jó katonák és még jobb szajhák. Felteszem, a lovát elveszítette?

– Igen, nagyuram.

– Valamennyi íjászom nyeregből harcol – fintorodott el az earl, majd egyik fegyvereséhez fordult. – Keressen a nyavalyásnak egy rozzant gebét, amíg nem rabol magának jobbat, azután adjon neki egy tunikát és kísérje John Armstronghoz. – Visszafordult Thomashoz. – Csatlakozik

az íjászaimhoz, ami azt jelenti, hogy viselni fogja a jelvényem. Mostantól az én emberem, ördögfattyá, és ez talán megoltalmazza, ha Sir Simon túl sokat kérne azért a nyomorult lelkéért.

– Megpróbálom meghálálni a kegyelmét, nagyuram – szólt alázatosan Thomas.

– Hálálja meg úgy, fiam, hogy bejuttat Caenbe. La Roche-Derrienbe bejuttatott, de az csak jelentéktelen porfészek Caenhez képest. Caent nem lesz könnyű feltörni. Holnap odaérünk, de nem hinném, hogy egy hónapon belül látnánk a falak másik oldalát, ha valaha is látni fogjuk. Juttasson be Caenbe, Thomas, és egy tucat gyilkosságot is megbocsátok. – Felállt, egyetlen biccentéssel elbocsátotta Thomast és visszatért a sátorba.

Thomas nem mozdult. Caen, gondolta. Caen. Az a város, ahol Sir Guillaume d'Evecque él. Thomas keresztet vetett, mert hirtelen megértette, hogy mindezt a sors rendezte el így. A sors intézte, hogy az a nyílvevő elkerülje Sir Simon Jekyllt, az hozta el idáig, Caen kapujába. Mert a végzet azt akarta, hogy teljesítse Hobbe atyának tett ígéretét. Isten, döntötte el magában Thomas, azért ragadta el tőle Jeanette-et, mert az csak lassította volna ígérete megtartásában.

Most azonban elérkezett az idő, hogy megtartsa, amit fogadott, mert az Úr elvezérelte őt Caenbe.

MÁSODIK RÉSZ

Normandia

Northampton earljét azért hívták el Bretagne-ból, hogy Wales hercegének egyik tanácsadója legyen. A herceg alig töltötte be a tizenhatot, de John Armstrong úgy vélte, így is ér annyit, mint akármelyik felnőtt férfi.

– Semmi baj sincs az ifjú Edwarddal – mondta Thomasnak. – Ért a fegyverekhez. Talán csökönyös, de bátor.

Mindez John Armstrong világában kivételes dicséretnek számított. A negyvenesztendős férfi az earl egyik íjászcsoportját vezette, és azokhoz a céltudatos, kemény közemberekhez tartozott, akiket az earl olyannyira kedvelt. Armstrong, akárcsak Skeat, az ország északi feléből érkezett, és amióta csak elválasztották anyjától, a skótok ellen küzdött. Személy szerint legszívesebben szablyával harcolt, azzal az ívelt karddal, amelynek pengéje szélességben a szekercével vetekedett; de felvehette a versenyt a legkiválóbb íjásaival is, és az íjások mellett háromszor húsz lándzsahordozó könnyűlovasnak is parancsolt.

– Nem nézni ki sokat belőlük – magyarázta Thomasnak, aki értetlenül meredt a hosszú, csatáros hajú és hajlott lábú lovasokra –, pedig nincs párjuk a cserkészésben. Tucatjával küldtük őket a skót dombok közé, megtalálni az ellenséget. Rég halottak volnánk másképp.

Armstrong La Roche-Derrien ostrománál is harcolt, emlékezett Thomasra, és ennek köszönhetően rövid úton befogadta. Adott neki egy tetvektől hemzsegő kipárnázott kabátot, amely felfoghatta az erőtlenebb kardcsapásokat,

és egy rövid köpenyt, amely magán viselte az earl csillagjait és oroslánjait, valamint a jobb ujján Szent György keresztjét is. A kabát és a köpeny, miként a nadrág és a nyíltáska is, amely teljessé tette Thomas felszerelését, egy íjászhoz tartozott, akit nem sokkal azelőtt vitt el a láz, hogy Normandiába értek.

– Caenben jobb holmit is találhatsz magadnak – veregette vállon Armstrong –, már ha valaha is bevesszük.

Thomas kapott még egy csapott hátú, kemény szájú szürke kancát is, amelyik nehézkesen vonszolta magát előre. Thomas megmosdatta és ledörgölte szalmával az állatot, majd sózott heringet és szárazbabot evett Armstrong embereivel. Keresett egy patakot, ahol megmosta a haját, majd nedves copfját íjhúrral kötötte át. Kölcsönzött egy borotvát és lemetélte szakállát, azután a drótszerű szőröcsomókat a patakba vetette, hogy senki se hozhasson rá rontást általuk. Furcsa érzés volt az éjszakát egy katonai táborban, Jeanette nélkül eltölteni. Most is keserűség fogta el, ha Jeanette-re gondolt, és ez a keserűség acéltüskeként fúródott a szívébe, ha az éjszaka közepén felébredt. Magányosnak és kitaszítottnak érezte magát még akkor is, amikor az íjászok megkezdték menetelésüket. Jeanette-re és a herceg sátrára gondolt, és visszaemlékezett, milyen féltékenységet érzett Rennes-ben, amikor Jeanette elindult a fellegvárba, hogy találkozzon Károly herceggel. Minden nő olyan, akár az éjszakai lepke, gondolta, mindig a legfényesebb gyertya körül kereng. Jeanette egyszer talán megperzselte a szárnyát, de a lángok még most is vonzották.

A hadsereg Caen alá három hullámban vonult, és valamennyi közel négyezer főt számlált. A király parancsolt az elsőnek, Wales hercege a másodiknak, míg a harmadikat Durham püspöke vezette, aki a szentségeknél is jobban szerette a vérontást. A herceg korán elhagyta táborhelyét, hogy lovával megálljon az út mellett, ahonnan áttekinthette a nyári napfényben vonuló embereit. Fekete páncélt viselt, sisakján oroszános címerrel, és ötven lovagból álló kíséretét tucatnyi papja is kiegészítette. Ahogy Thomas közeledett feléjük, Jeanette-et is meglátta a zöld-fehér lovasok között. A nő ugyanezeket a színeket viselte: sápadtzöld ruhát fehér kézelővel, szegéllyel és ingvállal. Egy poroszkán lovagolt, amelyet ezüst zablánccal, a sörényébe font zöld-fehér szalagokkal és a hímzett angol oroszánokkal díszített fehér nyeregtakaróval tettek még fényűzőbbé. Jeanette haját megmosták, kifésülték és becsavarták, majd búzavirágokkal ékesítették a szolgák, és ahogy Thomas közelebb ért, a lélegzete is elállt szépségétől. Az arcáról és a szeméből csak úgy sugárzott a boldogság. A herceg egyik oldalán, tőle egy lépésnyire lemaradva lovagolt, és Thomas is felfigyelt rá, milyen gyakran fordul felé a trónörökös, hogy szót váltsanak. A Thomas előtt haladók levették sisakjukat vagy sapkájukat, hogy köszöntsék a herceget, aki Jeanette-től újra feléjük fordult. Olykor-olykor bólintott, és hangosan meg is szólított egy-egy ismertebb lovagot.

Thomas, akinek lábai alacsony, kölcsönbe kapott lováról szinte a földre érték, felemelte kezét, hogy üdvözölje Jeanette-et. A nő belenézett mosolygó arcába, majd

elfordult anélkül, hogy bármilyen érzelemnek is jelét adta volna. Egy pappal beszélt, alighanem a herceg gyóntató atyjával. Thomas keze lehullt.

– Ha herceg vagy, mindenből a legjobbat kapod – szólalt meg egy férfi Thomas mellett –, de ha nem, érd be a tetvekkel, igaz?

Thomas nem felelt. Jeanette elutasítása teljesen összezavarta. Talán csak álmodta az elmúlt néhány hetet? Kicsavarodott a nyeregben, hogy visszatekintsen és lássa, amint a nő jóízút kacag a herceg valamelyik megjegyzésén. Sültbolond vagy, mondta magának Thomas, igazi sültbolond, majd eltűnődött azon, miért érez ekkora szívfájdalmat. Jeanette sosem adta jelét, hogy szeretné, hűtlensége mégis kígyóként fonta körül a szívét. Az út beleereszkedett egy völgybe, ahol sűrűn nőtt a szikamor és a kőris, és amikor Thomas újra visszafordult, már nem látta Jeanette-et.

– Caenben lesz épp elég asszony – vigasztalta az egyik íjász.

– Ha valaha is bevesszük – tette hozzá valaki azt a négy szót, ami mindig elhangzott, ha valaki felemlegette a várost. Előző este Thomas is kihallgatta a tábortűz melletti társalgást, s az mindvégig Caenről folyt. Annyit sikerült kihámoznia, hogy Caen hatalmas város, az egyik legnagyobb Franciaországban, amelyet erős vár és magas falak védenek. A franciák inkább visszavonultak az ilyen fellegrákokba, semhogy a nyílt terepen nézzenek farkasszemmel az angol íjászokkal, ezért az íjászok joggal tartottak attól, hogy hosszú hetekre megrekednek Caen

előtt. A várost nem kerülhették meg, hiszen akkor a hátramaradt helyőrség szüntelenül az angol utánpótlás vonalait fenyegette volna. Nem, Caennek el kellett esnie, és senki sem hitte, hogy ez egyik napról a másikra megtörténik; bár akadtak olyanok, akik szerint az új ágyúk, amelyeket a király áthozott Franciaországba, olyan könnyedén leronthatták a város sáncait, ahogyan Józsué kürtje Jerikó falait.

Maga a király kételkedhetett ágyúi hatékonyságában, mert inkább hadserege puszta méretével kívánta megadásra bírni a várost. A három angol csapattest minden utat, csapást és ösvényt felhasznált, amely csak kelet felé vezetett, és egy-két órával pirkadat után a marsallok megállították a hadoszlopokat. Veritéktől csatagos lovasok vágtaztak fel s alá a sorok mellett, és próbálták alakzatba rendezni az embereket. Thomas, akinek meg kellett küzdenie konok kancájával, látta, hogy a hadseregből egyetlen hatalmas félholdat akarnak létrehozni. Alacsony domboldal húzódott előttük, és a domb mögött pizkosszürke füstköd árulkodott Caen jelenlétéről. Amint megadják a jelet, a katonákból álló ormóttan félhold előrehalad a dombtetőre, hogy a védők ne csupán néhány kóbor felderítőt lássanak, hanem egy nyomasztó fölényben lévő embertömeget, s hogy a sereg valódi számát megkétszerezzék, a marsallok hosszan elnyúló, ívelt alakzatba rendezték az embereket. Szakácsok, írnokok, asszonyok, kőművesek, patkolókovácsok, ácsok, kukták és mindenki, aki csak járni, kúszni, lovagolni vagy állni tudott, a félholdat szaporította, és a roppant tömeg fölé zászlók

egész erdeje nőtt. Forró volt a reggel, az emberek és lovak megizzadtak a bőrökben, vértékben. Por örvénylett a szélben. Warwick earlje fel s alá lovagolt a félhold mentén, kivörösödött arccal és megállás nélkül szitkozódva, de az ormótlan alakzat végül elnyerte az ő tetszését is.

– Amint a trombiták felharsannak – tudatta egy lovas Armstrong embereivel –, megindulunk a dombtetőre. Amikor a trombiták felharsannak! Nem előbb!

Anglia hadserege, úgy tűnhetett, húszezer embert is magába foglalt, amikor a felharsanó kürtök széttépték a nyári égbolt nyugalmát. Caen védői számára mindez felért egy lidércnyomással. Egyik pillanatban a látóhatáron még teremtett lélek sem mozdult, még ha az ég alját ki is fehéřítette a paták és csizmák által felvert por, a másikon pedig hirtelen előbukkant az ellenség hadserege, valóságos horda, vasba öltözött harcosokból, meredező lándzsákból és zászlókból álló nyüzsgő tömeg. Északról és keletről teljesen körülvették őket ellenségeik, akik, amint meglátták maguk előtt Caent, egy emberként üvöltöttek fel. Előttük hevert a zsákmány; egy egész város várt arra, hogy bevegyék.

Még hozzá egy szép és híres város, nagyobb még Londonnál is, márpedig annál különb nem akadt Angliában. Caen csakugyan egyike volt Franciaország legnagyobb városainak. Hódító Vilmos felruházta mindazzal a gazdagsággal, amelyet Angliától vett el, és a városban azóta pezsgett az élet. A falakon belül emelkedő templomtornyok olyan közel sorakoztak egymáshoz, mint a lándzsák és zászlók Edward seregében, míg a város túlsó

oldalán két magasztos apátság is épült. A fellegvár északon emelkedett, és sáncain, akárcsak a város magas védőfalainak pártázatán, harci zászlók sorakoztak. Az angol üvöltésre a falakon hemzsegő, mindenre elszánt védők üdvrivalgása felelt. Mennyi számszerij, gondolta Thomas, aki még nem felejtette el a La Roche-Derrien falairól felénk süvítő halálos lövedékeket.

A város messze túlterjedt a falakon, ám ahelyett, hogy a lakóházakat odaragasztották volna a sáncokhoz, ahogyan a legtöbb városban tették, itt egy hosszan elnyúló szigetre építkeztek, amely az óvárostól délre feküdt. A sziget, amelyet a Caen két folyóját tápláló mellékágak labirintusa alakított ki, nem kapott védőfalakat, hiszen sáncként felhasználhatták a vizet. Hatékony védelemre pedig szükség is volt: Thomas a hegytetőről jól láthatta, hogy ezen a szigeten rejlik Caen gazdagsága. A magas védőfalakon belüli óváros alighanem szűkös utcák és összezsúfolt házak labirintusa, a szigetet azonban nagy udvarházak, tágas templomok és jókora kertek töltötték ki – de bármennyire is ez tűnt Caen leggazdagabb részének, a védelmével mintha mit sem törődtek volna. Egyetlen csapatot sem lehetett látni arrafelé, ellenben valamennyi katona ott szorongott az óváros sáncain. A város vízi járműveit a sziget partoldalán kötötték ki, szemközt a városfalakkal, és Thomas eltűnődött azon, melyik lehet Sir Guillaume d'Evêque kalózhajója.

Northampton earlje, amint kiszabadult a herceg kíséretéből, csatlakozott John Armstrong íjászához, és a városfalak felé biccentett.

- Átkozott egy hely, John! – kiáltott az earl vidáman.
- Terjedelmes, nagyuram – mordult fel Armstrong.
- A szigetet magáról nevezték el – jegyezte meg az earl.
- Rólam? – kérdezte Armstrong gyanakvóan.
- Úgy hívják, île St Jean. – Az earl a közelebbi apátság felé mutatott, amelyet saját, a város védőfalaihoz csatlakozó sáncok öveztek. – Az ott az Abbaye aux Hommes – mondta az earl. – Tudja, mi történt, amikor eltemették a Hódítót? Túl sokáig hagyták az apátságban, és amikor betették volna a sírboltba, megrothadt és felpuffadt. A teste végül felfakadt, és olyan bűzt árasztott, hogy az egész gyülekezet kimenekült az apátságból.
- Isten büntetése, nagyuram – jegyezte meg sztoikus nyugalommal Armstrong.

Az earl gúnyos pillantást vetett rá.

- Talán – bólíntott bizonytalanul.
- Vilmost felénk ott északon nemigen szereti senki – közölte Armstrong.
- Rég volt az, John.
- Annyira azért nem rég, hogy ne köpjek a sírjára. – Armstrong magyarázatot is adott ellenszenvére.

– Talán a királyunk volt, jó uram, de semmiképp sem angol.

– Talán igaza van – engedte meg az earl.

– Ideje bosszút állni – emelte fel a hangját Armstrong, hogy a közelben álló ijászok is hallhassák. – Elvesszük a városát, és elvesszük valamennyi istenverte asszonyát!

Az ijászok üdvívalgásban törtek ki, bár Thomas továbbra sem értette, hogyan vehetné be ez a sereg Caent. A várost öles védőfalak övezték, mindenütt őrtornyok meredeztek, a

sáncokon pedig hemzsegték a védők, akik éppoly elszánt tűntek, mint az ostromlók. Thomas keresni kezdte a zászlót, amelyiken kék mezőben három sárga sólyom ereszkedik alá, de annyi zászló sorakozott a falakon, és a szél olyan hevesen tépte őket, hogy Thomas képtelen volt elkülöníteni Sir Guillaume d'Evécque három sólymát a többi feltűnést kereső, cikornyás jelvénytől.

– És maga, Thomas, minek vallja magát? – Az earl lemaradt, hogy Thomas lova beérhesse. Az earl hátasa igazi megtermett csataló volt, így William Bohun, lehetett bár alacsonyabb Thomasnál, magasan fölébe tornyosult. Az earl franciául beszélt. – Angolnak vagy normannak? Thomas elfintorodott.

– Angolnak, nagyuram. Egészen a sajjó seggemig. – Olyan régen lovagolt már, hogy a nyereg véresre dörzsölte a combját.

– Most már valamennyien angolok vagyunk, nem igaz? – kérdezte az earl némi meglepetéssel.

– Miért is akarnánk mások lenni? – kérdezett vissza Thomas, és körbenézett az ijászokon. – Isten tudja, nagyuram, de én nem szívesen harcolnék ellenük.

– Ahogyan én se – bólintott az earl –, és megkíméltem a Sir Simonnal való harctól is. Vagyis megmentettem azt a sajjó seggét. Múlt éjjel tárgyaltam vele. Nem állítom, hogy szívesen mondott le a bitóról, és nem is hibáztathatom ezért. – Az earl elkergetett egy böglyöt. – De a végén a kapzsisága mégis felülemelkedett a gyűlöletén. Rá is ment a részem abból a két hajóból, amit a grófnőtől zsákmányoltunk, ifjú Thomas. Egy hajó a halott apróderít,

egy a lábán ütött lyukért.

– Köszönöm a jóságát, nagyuram. – A megkönnyebbülés végigáradt Thomas testén. – Köszönöm – hálálkodott.

– Most hát szabad ember – folytatta az earl. – Sir Simon lemondott a vérbosszúról, az írrok hivatalos papírt készített róla, és egy pap ellenjegyezte. De az Isten szerelmére, ne pusztítsa tovább a sorainkat.

– Nem fogom, nagyuram – ígérte Thomas.

– És mostantól az adósom – tette hozzá az earl.

– Tudomásul veszem, nagyuram.

Az earl elfintorodott, mintha azt jelezné, hogy Thomas aligha lesz képes törleszteni ekkora adósságot, majd gyanakvó pillantást vetett az íjászra.

– Ami pedig a grófnét illeti – halkította le a hangját –, meg sem említette, hogy elkísérte ide északra.

– Nem tűnt fontosnak, nagyuram.

– Elmúlt éjjel – ment tovább az earl –, miután összekülönböztem Jekylllel a maga kedvéért, találkoztam a hölgygel a herceg lakosztályában. Ő azt mondja, mindvégig lovagiasan bánt vele. Azt mondja, tapintattal és tisztelettel viselkedett. Igaz ez?

Thomas elvörösödött.

– Ha ő mondja, nagyuram.

Az earl felnevetett, majd előreugratta csatalovát.

– Megvettem magamnak a lelkét – kiáltott jókedvűen –, hát úgy is harcoljon! – Azzal elügetett, hogy csatlakozzon fegyvereseihez.

– Rendes fickó ez a mi Billynk – biccentett az egyik íjász az earl felé. – Jó ember.

- Bárcsak mind ilyen lenne – értett egyet Thomas.
- Hol tanultál meg franciául? – kérdezte egy másik gyanakodva.
- Még Bretagne-ban – felelt kitérően Thomas.

A hadsereg előőrse most érte el a falak előtti tisztást, ahol figyelmeztetés gyanánt egy számszerű lövedéke fúródott a földbe. Azok, akik csak azért álltak be a sorokba, hogy megteremtsék a nyomasztó erőfölény illúzióját, elkezdtek leverni sátraikat a domboktól északra, míg maguk a harcosok szétszóródtak a várost övező síkságon. Tábornagyok vágáltak az egységek között, és kiáltották, hogy a herceg emberei egyenest a város túlsó végében emelkedő Abbaye aux Dames falai elé menjenek. Korán volt még, alig világosodott ki, és a szél elhozta Caen tüzeinek csípős füstjét, amint az earl emberei elvonultak az elhagyatott birtokok mellett. A fellegvár fenyegetően tornyosult följük.

A város nyugati oldalára kerültek. Wales hercege, aki hatalmas fekete paripáján lovagolt, maga mögött zászlóvivőjével és csapatnyi fegyveresével, a klostromhoz ügetett, amelyet, lévén kívül esett a védőfalakon, még idejekorán elhagytak. A herceg ebben az épületben rendezte be szállását az ostrom idejére, és Thomas, aki az Armstrong által kijelölt táborhelyen végre leszállhatott lováról, egy pillanatra még a herceg nyomában járó Jeanette-et is megpillantotta. Követi mindenhová, akár egy pudlikutya, gondolta keserűen, majd korholni kezdte magát féltékenységeért. Ugyan miért lenne féltékeny egy hercegre? Az ember ezzel az erővel haragudhatna a napra

vagy a tengerre is. Akadnak más asszonyok is, mondta magának, miközben kicsapta lovát az apátság mezejére. Az íjászok egy csoportja felfedezte a zárda közelében álló elhagyatott épületeket. A legtöbbjük szegényes kunyhó volt, de ráakadtak egy ácsműhelyre is, ahol még most is hegyekben állt a faforgács és a fűrészpor, mellette pedig egy cserzővarga műhelyére, amely a bőr kezelésére használt vizelettől, mésztől és trágyától bűzlött. A cserzőműhely mögött kietlen, csipkebokorral és csalánnal felvert senki földje terpeszkedett egészen a falakig. Thomas látta, hogy tucatnyi íjász bemerészkedik az embermagas gazba, és közelebbről is szemrevételezi a sáncokat. Tikkasztó nap állt előttük, a falak máris lüktetni látszottak a levegőben. Az erőtlen északi szél fölējük hordott néhány magasan úszó felhőt, és összeborzolta a védművek lábánál húzódó árok hosszú fűszálait. Most már mintegy száz íjász járta a senki földjét, és többen a franciák lőtávolán belülrre kerültek, noha egyetlen nyílvesző sem röpönt felējük. Az előőrs néhány tagja szekercét is hozott, hogy tűzifát vágjon magának, ám a kíváncsiság őket is inkább hajtotta a sáncok, mint az erdősáv felé. Most már Thomas is elindult, hogy lássa, milyen szörnyűségek várhatnak az ostromlókra. A kenetlen tengelyek reszelős csikorgására hátrakapta a fejét, hogy meglássa a két nagy társzekeret, amelyet a zárda felé vontattak. Mindkettőn ágyúkat szállítottak, nagy, öblös mozsarakat, széles és duzzadt alapzattal, ásító torokkal. Eltűnődött azon, hogy az ágyúk csakugyan képesek-e rést ütni ezeken a sáncokon, de – még ha meg is tették – az embereknek akkor is

keresztül kellett verekedniük magukat az így keletkezett hasadékon. Keresztet vetett. Talán ráakad odabent egy asszonyra is. Megvan mindene, amire csak egy férfinak szüksége lehet: van lova, van bőrzubbonya, van íja és nyila. Már csak egy asszonyt kell kerítenie.

Bár azt még most sem értette, hogyan verekedheti be magát a sereg a falakon belülre. Caen falai hegyfokok gyanánt törtek fel a lápos árokból, s ötvenlépésenként kúpos tetejű bástyák tagolták, ahonnét az ellenséges számszerűsok könnyűszerrel célba vehették a támadókat. Ez valóságos mészárszék lesz, gondolta Thomas, sokkal rosszabb annál, amit Northampton earljének emberei megtapasztaltak, valahányszor rohamot indítottak La Roche-Derrien déli falai ellen.

Egyre több és több íjász gyűlt össze a senki földjén, hogy tanulmányozza a városfalakat. A legtöbbben immár jócskán belül jártak a lőtávolságon, a franciák azonban ügyet sem vetettek rájuk. A védők inkább elkezdtek behúzkodni színpompás zászlóikat a lőrésekből. Thomas tovább kereste Sir Guillaume d'Evèque három sólymát, de semerre sem látta őket. A legtöbb zászlót keresztet és szentek alakjai díszítették. Egyiken a mennyország kulcsait ábrázolták, egy másikon Szent Márk oroszlánját, a harmadikon szárnyas angyalt, aki lángoló kardjával sújt le az angol csapatokra. Most épp ez a zászló tűnt el.

– Mit csinálnak a nyavalyások? – hördült fel az egyik íjász.

– Menekülnek a fattyai! – felelte egy másik. A kőhídra meredt, amely az óvárosból vezetett az île St Jeanre.

A hídon hemzsegték a védők, lovas és gyalogos katonák

egyaránt, s valamennyien a nagy házakkal, templomokkal és kertekkel teli szigetre tartottak a fallal körülvett városból. Thomas tett néhány lépést dél felé, hogy jobban láthassa a jelenetet; a számszeríjasokat és fegyvereseket, akik bevették magukat a sziget házai között tekergő szűk sikátorokba.

– A szigetet fogják védeni – jegyezte meg valaki a közelükben.

Ekkorra már a szekerek is ott tülekedtek a kőhídon, és Thomas látta, hogy asszonyok és gyermekek is vegyülnek a fegyveresek tömegébe.

Egyre több védő kelt át a hídon, és egyre újabb zászlók tűntek el a védőfalról, míg csupán alig maroknyi maradt. A magasabb rangú urak zászlói továbbra is ott lobogtak a legfelső tornyokon, és a templomi zászlók is megmaradtak a hosszú falazaton. A város sáncait azonban szinte teljesen lecsupaszították, és a walesi herceg seregéből most már ezernél is több íjász vizslatta ezeket a falakat. Tűzifát kellett volna aprítaniuk, lakóhelyeket építeniük vagy latrinákat kiásniuk, de most lassan kezdett megvirradni bennük a felismerés, hogy a franciák nem akarják megvédeni a várost és a szigetet is, egyedül a szigetet. Ami azt jelentette, hogy a várost sorsára hagyták. Mindez olyan valóságértelmennek tűnt, hogy senki nem is merte megemlíteni. Némán figyelték, ahogy a városlakók és a védők tömege átaraszol a kőhídon, és ekkor, miután a sáncokról bevonták az utolsó zászlót is, valaki elindult a legközelebbi kapu felé.

Senki sem adott parancsot. Sem herceg, sem earl, sem

marsall vagy lovag nem parancsolta előre az ijászokat. Ők maguk döntöttek úgy, hogy elindulnak a védtelenné vált városba. A legtöbben a walesi herceg zöldjét és fehérjét viselték, míg jó néhányan, köztük Thomas is, Northampton earljének oroszlánjait és csillagjait. Thomas még most is arra számított, hogy a számszeríjasok hirtelen felbukkannak, és nyílzáporral vetnek véget bizonytalan előrehaladásuknak. A sáncok azonban üresek maradtak, és ez felbátorította az ijászokat, akik látták, hogy a madarak békésen megtelepednek a csipkézeten, annak legbiztosabb jeleként, hogy a védők elhagyták a falakat. A fejszés katonák odarohantak a kapuhoz, és hasogatni kezdték a fából ácsolt szárnyakat, de még most sem érkezett egyetlen nyílvesző sem az őrtornyok felől. Hódító Vilmos magasztos erősségének falait sorsukra hagyták.

A szekercések áttörték magukat a vaspántokkal megerősített kapuszárnyakon, felemelték a keresztrudat, és feltárták a kihalt utcákra nyíló kaput. Egy törött kerekű kézikocsi árválkodott a kockaköveken, de franciát semerre sem lehetett látni. Az ijászok egy hosszú pillanatig hitetlenkedve meredtek a látványra, majd teli torokból üvölni kezdtek. Most egyedül a zsákmány számított, és a katonák mohón vetették magukat a házakra, ahol azonban székeken, asztalokon és szekrényeken kívül egyebet nem találtak. Minden, ami csak értéket képviselt, a tulajdonosával együtt a szigetre távozott.

Az ijászok egyre csak özönlöttek a városba. Néhányan megindultak felfelé a fellegvárt övező domboldalon, és ketten áldozatul is estek a magas tornyokból alázúduló

nyilaknak; ám a többiek szétszóródtak a lecsupaszított városban, miközben egyre többen és többen érkeztek az Ódon felett átívelő, és az île St Jeanre vezető kőhídhöz. Ennek déli végében, ahol a híd csatlakozott a szigethez, barbakán emelkedett, amelyen csak úgy hemzsegték a számszeríjasok. A franciák nem akarták, hogy az angolok akár csak közel kerülhessenek a barbakánhoz, ezért a híd északi végében kocsikból és bútorokból sietve barikádot húztak fel, és ezt a barikádost most legalább húsz fegyveres védte, akiket még egyszer ennyi számszeríjas is megerősített. A sziget távolabbi végében egy másik híd is átívelt a víz felett, az íjászok azonban nem tudtak ennek létezéséről, amellet az kerülőt is jelentett volna. Az ellenség vagyonához az elbarikádózott hídon keresztül vezetett a legrövidebb út.

Elkezdtek röpködni az első fehér tollas nyílveszők, azután erőteljesebb hangok hallatszottak, amint az ellenséges számszeríjak is köpködni kezdték lövedékeiket, és azok nekicsapódtak a hídfő mellett álló templom köveinek. Meghaltak az első ostromlók.

Parancsok még ekkor sem érkeztek. Még egyetlen rangosabb katona sem érkezett a városba, csak az íjászok tömege, amely vért szimatoló farkashorda gyanánt vetette magát a prédára. Záporoztak a nyílveszők a barikádra, és rákényszerítették a védőket, hogy lekuporodjanak a felforgatott kocsik mögött. Majd az első angol rohamcsapat üdvivalgásban tört ki, és kardokkal, szekercékkel, lándzsákkal rárontott a barikádra. Egyre többen bátorodtak neki, miközben az élén haladók már fel is kapaszkodtak a

romhalmazra. A számszeríjasok szakadatlanul lőttek a barbakánból, és az ostromlókat visszavetették a súlyos nyilak. A francia fegyveresek óvatosan felegyenesedtek, hogy visszaverjék a túlélőket, és a kardok összecsaptak a szekercékkel. A vér iszamóssá tette a híd kövezetét; az egyik íjász elcsúszott, és rohamozó társai eltaposták. Az angolok üvöltöttek, a franciákat ordítottak, a barbakánon kürtszó harsogott, és az île St Jean valamennyi templomában félreverték a harangokat.

Thomas, akinek nem volt kardja, a templom tornácán, a híd mellett állt, és onnét nyílveszőket lőtt ki a barbakán felé, bár célozni alig tudott, miután az óváros házainak zsúpfedelére máris lobot vetettek, és a füstköd alacsony szálló felhőként telepedett a folyóra.

A franciák jól kihasználták helyzeti előnyüket. Számszeríjasaik zavartalanul lőhettek a barbakánból és a barikád menedékéből, az angoloknak viszont a keskeny hídon kellett előrehaladniuk, amelyet máris átjárhatatlanná tettek a tetemek, a vér és a nyílveszők. További ellenséges számszeríjasok állomásoztak azokon a hajókon, amelyeket a sziget partjai mentén kötöttek ki, és amelyek a dagály múltával most ott vesztegeltek a homokpadokon. A hajók védői, akiknek a mellvéd remek fedezéket kínált, nyugodt szívvel leszedtek minden olyan íjászt, aki volt olyan ostoba, hogy a városfal füsttel nem burkolt részein mutatkozzék. Egyre több és több számszeríjas érkezett a hídhoz, amíg a folyóvizet szinte teljesen ellepték a bárkák és különféle vízi alkalmatosságok.

A sikátorokból újabb ijászroham tört elő, hogy betöltse a barikádhoz vezető keskeny utat. A katonák üvöltve indultak rohamra, és ezúttal nem íjaikkal, hanem fejszékkel, kardokkal, késekkel és lándzsákkal harcoltak. A lándzsákat többnyire a walesiek hordozták, akik magas fejhangon sikoltoztak, miközben együtt rohantak az íjászokkal. A támadók közül máris tucatnyian áldozatul estek a számszeríjoknak. A túlélők azonban átugráltak tetemeiken és rárontottak a barikádra, amelyet most már legkevesebb harminc fegyveres, és még egyszer annyi számszeríjas tartott. Thomas előrerohant, és felvette egy elesett íjász nyilakkal teli zsákját. A támadók nekiveselkedtek a nyílveszőkkel telilőtt barikádnak, ahol alig kínálkozott hely a szekercék, kardok és lándzsák forgatásához. A francia fegyveresek előredőttek lándzsáikkal, vagdalkoztak kardjaikkal, és eszelősen lóbálták buzogányaikat. Amint a támadók első sora elesett, a mögöttük érkezők vetették oda magukat az ellenséges fegyvereknek, s mindeközben fáradhatatlanul záporoztak rájuk a nyilak a barbakan csipkés lőrései mögül és a folyón felsorakozó hajókról. Thomas látta, amint egy férfi megtántorodik a hídon, a sisakjában egy számszeríj vaskos lövedékével. A férfi arcán vér ömlött végig, miközben kivehetetlen, hörgő hangok szakadtak fel a torkából, azután térdre rogyott és elvágódott az úton, ahol a támadók újabb hulláma eltiporta a testét. Néhány angol íjász utat talált magának a templom tetejére, és megölt vagy fél tucatot a barikád védői közül, mielőtt a számszeríjasok egyetlen összehangolt sortűzzel lesöpörték őket a cserepekről. A hidat immár sűrűn

elborították a tetemek, és a rengeteg holttest oly mértékben akadályozta az angol rohamokat, hogy a fegyveresek nekiálltak átlökni a halottakat a híd mellvéd falán. Egy hosszú nyelű szekercével felfegyverzett szás íásznak sikerült felkapaszkodnia a barikád tetejére, ahol tovább vagdalkozott súlyos pengéjével, és lesújtott egy franciára, aki szalagot viselt a hajában; ám ekkor két nyíl is megtalálta, és a férfi elejtette nehéz fegyverét, hogy a hasát markolászva, üvöltve térdre rogyjon. A franciák ezután a férfit lerángatták a barikád feléjük eső oldalára, ahol hárman is nekiestek kardjukkal, majd az íász fejét saját szekercéjével vágta le. A véres trófeát lándzsa hegyébe szúrták és kitűzték a barikádra, hogy ezzel is kedvét szegjék az ostromlóknak.

Egy lovas, aki Warwick earljének jelvényét viselte, üvöltve hívta vissza a rohamozó íászokat. Most már maga az earl is megérkezett a városba, akit a király küldött ki azért, hogy kivonja az íászokat az egyenlőtlen küzdelemből, az íászok azonban nem akartak hallgatni senkire. A franciák kigúnyolták és leöldösték őket, de az íászok csak azért is át akarták törni a híd védelmét, hogy végre tobzódhassanak Caen gazdagságában. Újabb és újabb vérgőzös íászroham indult a barikád ellen, az ostromlók az út teljes szélességét és hosszát kitöltötték, miközben a füstös égboltból nyílveszők zápora korbácsolta őket. A támadók utója tovább tolta előre az oszlopot, miközben az elöl haladók sorra áldozatul estek a francia lándzsáknak és pengéknek.

A franciák nyeresre álltak. Nyilaikkal mindenütt célt értek az

összezsúfolódott tömegben. Akik elől haladtak, immár kétségbeesetten próbáltak elhúzódní a mészárszéktől, miközben a hátulról érkezők kíméletlenül tolták előre az oszlopot, és a középpütt haladókat, akiket már az összeroppanás réme fenyegetett, áttörték a hídfőnél emelt vaskos fapalánkot, és így kiszabadulhattak a keskeny földsávra, amely a folyó és a város falai között húzódtott. Egyre többen követték őket.

Thomas még most is kuporgott a templom tornácán. Alkalmanként útjára küldött egy nyílveszőt a barbakán felé, de a sűrűsödő füst immár ködként telepedett rájuk, így alig látott célpontot. Figyelte, ahogyan a támadók kiözönlenek a hídfőről a keskeny folyóparti földsávra, de esze ágában sem volt követni őket. Az íjászok máris csapdába estek, hátuk mögött az egekbe szökő kőfallal, maguk előtt az örvénylő folyóval és a túlsó parton horgonyzó hajókon összezsúfolódott számszeríjasokkal, akik azonnal rávetették magukat az új és kívánatos célpontokra.

A hídról leözönlő fegyveresek ismét megnyitották az utat a barikád felé, és a frissen érkezettek, akik nem tapasztalták bőrükön az első rohamok könnyörtelen leverését, készséggel vetették magukat a résbe. Egy walesinek sikerült felkapaszkodnia az egyik felfordított szekérre és előredőfnie rövid lándzsájával. Nyilak meredeztek a mellkasából, de a férfi hihetetlen módon tovább küzdött, visított, vagdalkozott, és harcolni próbált még az után is, hogy egy francia védő kizsigerelte. A belei kiömlöttek, de a walesi valahogy így is utolsó dőfésre emelte fegyverét, és csak azután hanyatlott a védőkre. Féltucatnyi íjász

megpróbálta szétronítani a barikádot, míg mások a tetemeket lökték le a hídról, hogy megtisztítsák végre az utat. Legkevesebb egy, súlyosan sebesült támadót is így hajítottak a folyóba. A férfi halálra váltan üvöltött zuhanás közben.

– Vissza, kutyák, vissza!

Warwick earlje emelkedett a káosz fölé, és püfölte embereit marsallbotjával. Kürtösei már régóta hiába szólították visszavonulásra a katonákat; amint rákezdték, a franciák támadást fújtak, az angolok és walesiek pedig szívesebben engedelmeskedtek a francia kürtnek, mint az angolnak. Százával özönlötték el az emberek az óváros utcáit, kerülték meg Warwick earljének parancsnokait és zárkóztak fel a hídhöz, ahonnét, miután képtelenek voltak átkelni a barikádon, követték társaikat a folyópartra, hogy nyílzáport zúdítsanak a bárkákon harcoló számszerűsokra. Warwick earlje elterelhette az íjászokat a hídhöz vezető utcákról, de minden visszatartott katonára két másik jutott, aki átcsusszant a kordonon.

Caen férfinépe, ha különb fegyverzettel nem, hát karókkal a kezében várakozott a barbakán mögött, ami újabb küzdelmet ígért arra az esetre, ha a barikádot sikerülne is áttörni. Az örület visszavonhatatlanul eluralkodott az angol seregen, a harci téboly, amely tovább űzte az embereket a jól védett barikád felé. Társaik sikoltozva szenvedtek ki, ők mégis tovább támadtak. Warwick earlje üvöltve próbálta visszavonni az erőket, de azok ügyet sem vetettek rá. Azután a folyópart felől újabb ádáz harci üvöltés hallatszott, és Thomas kilépett a tornácra, hogy lássa, amint az

ostromlók egy csoportja megkísérel átgázolni az Ódon folyón. És ők végre sikert arattak. A száraz nyár leapasztotta a folyóvizet, a tetőző apály még tovább csökkentette a vízszintet, így a folyó a legmélyebb helyeken is csupán a férfiak mellkasáig ért. Az emberek tucatjával gázoltak a vízbe. Thomas, miután kikerülte az earl parancsnokait, átszökkent a kerítés maradékán és lecsúszott a partoldalon, amelynek földjéből ellenséges nyílvevesszők meredeztek. A folyó orrfacsaróan búzlott az ürüléktől, hiszen az egész város ide ürítette mocskát. Egy tucatnyi walesi ekkor gázolt be a vízbe, és Thomas velük tartott, de iját jó magasan a feje fölé tartotta, hogy a fa és a húr szárazon maradjon. A számszeríjasoknak fel kellett állniuk a bárkák peremdeszkái mögül, ha célba akarták venni a támadók újabb hullámát. Állva viszont már maguk is remek célpontot nyújtottak azoknak az íjászoknak, akik megmaradtak a város felőli folyóparton.

Az áramlat erős volt, ezért Thomas csak kis lépésekkel haladhatott előre. Körülötte mindenütt nyilak csapódtak a vízbe. Egy férfit közvetlenül előtte a torkán találtak el, és ahogyan a láncing súlya lerántotta, nem maradt utána más, csak a véresen tajtékozó víz. A francia hajók oldalába fehér tollas nyílvevesszők fúródtak. Egy francia átbukott hajója mellvédjén, és teste görcsösen összerándult, valahányszor újabb nyílvevessző csapódott belé. A vízkieresztő résből vér csordogált.

– Öljétek a nyavalyásokat, öljétek őket – morogta Thomas mellett egy férfi, Warwick earljének egyik embere, aki, miután nem tudta visszatartani a támadást, úgy döntött,

maga is részt vesz benne. A férfi széles pengéjű, félig kardra, félig szekercére emlékeztető fegyvert lengetett. A szél felkapta a füstöt a házak lángoló tetejéről és szétterítette a folyó vizén, miközben a levegő eltelt a lángoló szalma parázsló szálaival. Több ilyen izzó szalmaszál két hajó felcsavart vitorláit is megtalálta, amelyek mostanra bőszen lángoltak. A hajók védői kényszerűen visszahúzódtak a partra. A legtöbb ellenséges számszerűs hátrálni kezdett a nyakig sáros angol és walesi katonák elől, akik a megfeneklett hajók között sorban elérték a túlsó partot. A levegő eltelt a fejük felett átsuhanó nyilvesszők sziszegésével. A sziget harangjai még most is kongtak. A franciák torkuk szakadtából üvöltöttek a barbakán tetejéről, hogy embereik szóródjanak szét a folyóparton, és vegyék fel a harcot a walesi és angol katonák csoportjaival, amelyek küszködve törtek utat maguknak a parthoz közeli iszapban.

Thomas tovább gázolt előre. A víz a mellkasáig ért, majd fokozatosan visszahúzódott. Megküzdött a folyóágy ragadós iszapjával, és megpróbált ügyet sem vetni a körülötte becsapódó lövedékekre. Egy számszerűs felállt fedezékéből és egyenesen Thomas mellkasát vette célba, ám ekkor két angol nyilvessző is fúródott a testébe, és a férfi üvöltve hátratántorodott. Thomas tovább tolakodott előre, immár felfelé a partoldalon. Azután hirtelen kiért a folyóból, és a csúszós iszapon a legközelebbi megfeneklett bárka tatja felé botorkált. Láta, hogy a katonák továbbra is küzdenek a barikádnál, de látta azt is, hogy a folyóban immár hemzsegnek az ijászok és fegyveresek, akik, ha

sárfoltosan és bőrig átázva is, de felhúzták magukat a bárkákra. A hátramaradt védőknek a számszeríjakon kívül alig maradt fegyvere, míg a legtöbb íjász kardot vagy szekercét lengetett. A lehorgonyzott bárkákon zajló közelharc így meglehetősen egyoldalú lett: a szervezetlen és vezér nélküli tömeg mindenkit elpusztított, aki az útjába került, majd a vértől iszamós fedélzetekről visszatért a folyóba, onnét pedig fel a szigetre.

Warwick earljének fegyverese Thomas előtt haladt. A férfi felkapaszkodott a meredek füves partoldalon, és szinte abban a pillanatban arcán találta egy nyíl, hogy hátratántorodott, és vérgőzbe vont sisakkal visszazuhant a folyóba. A lövedék egyenesen az ornyergébe fúródott, azonnal végzett vele, és meghagyta arcán a csodálkozó arckifejezést. A férfi széles pengéje a sárba hullt, Thomas lába elé, ő pedig vállára vette íját, és felkapta a fegyvert. Meglepően nehéznek találta. Az efféle szabályokban nem volt semmi kifinomultság. A penge hosszú élet nyers tömege segítette abban, hogy minél mélyebbre temetkezzék az ellenség testébe. Épp megfelelt a közelharcban. Will Skeat mesélte Thomasnak, hogy egyszer tanúja volt, amint egy lovat lefejeztek egy ilyen fegyver egyetlen jól irányzott csapásával, és ha csak végigmérte a félelmetes pengét, Thomas érezte, hogy a zsigerei is görcsbe rándulnak.

A walesiek felkapaszkodtak a bárkákra, végeztek védőikkel, majd különös nyelvükön rikoltozni kezdtek és partra ugrottak, ahová Thomas is követte őket. Az eszelősen menekülő védők fellazult sorai közt találta

magát, amelyek a bárkákról elmenekült katonák és a Caen polgárai által védett magas, láthatóan vagyonos házak sorai felé kavarogtak. A számszerijasoknak fejenként mindössze egy lövésre maradt idejük, de páni félelmükben ezt is elhibázták, azután a támadók már úgy vetették rájuk magukat, mint kiéhezett vérebek a sebesült szarvasra.

Thomas két kézre kapta fegyverét. Egy számszerij as megpróbálta ijával védeni magát, de a súlyos penge úgy szelte ketté a tust, akárha elefántcsontból készült volna, majd mélyen beletemetkezett a francia nyakába. A feltörő vérsugár átívelt Thomas felett, amint kirántotta a nehéz kardot, és megrúgta a franciát a lábai között. Egy walesi megforgatta lándzsája pengéjét egy védő bordái között. Thomas megbotlott a férfiban, akit az imént kaszabolt le, de visszanyerte egyensúlyát és felkiáltott:

– Szent Györgyért!

Újra meglendítette a pengét, és belevágott egy furkósbotot forgató férfi felkarjába. Elég közel kerültek egymáshoz, hogy megérezze a férfi leheletét és ruhája bűzét. Egy francia a kardjával vagdalkozott, egy másik vasalt buzogánnyal rontott a walesiekre. A tavernákban verekedtek így, meg a törvényen kívüliek köreiben, és Thomas is úgy sikoltott, akár a holtak szellemei. Pokolba valamennyiükkel! Vércseppek záporoztak rá, miközben ütéseivel, rúgásaival és vágásaival utat nyitott magának a sikátorban. A levegő természetellenesen sűrűnek, párásnak, melegnek tűnt, és bűzlött a vértől. Egy buzogány alig hüvelyknyivel kerülte el a fejét, ám ehelyett a falba csapódott, Thomas pedig felfelé rántotta a pengét, amely

így belehasított a férfi ágyékába. A francia felsikoltott, Thomas pedig belerúgott a penge hátsó, tompa élébe, hogy fegyvere a helyére kerüljön.

– Átkozott – rúgott bele még egyet a pengébe. – Átkozott!
Egy walesi lándzsájával felöklelte a férfit, és két másik társa is mellette termett; mindkettejük haját és szakállát vérszennyezte. A vérvörös lándzsák máris a védők következő sorát öklelték fel.

Húsznál is több katona védhette a sikátort, ezzel szemben Thomas és társai talán ha tucatnyian lehettek. A franciák azonban rettegtek a vereségtől, míg a támadók magabiztosan törtek előre, így lándzsáikkal, kardjaikkal és szekercéikkel egyre mélyebben beékelték magukat a soraikba; csak vagdalkoztak és döftek, aprították és átkozták az ellenséget. Egyre több és több angol és walesi mászott elő a folyóból, hogy hátborzongató üvöltéssel hívja ki maga ellen az ellenséget, követelje annak véréit és vagyonát. A háború csahosai kiszabadultak vackaikból, és lerohanták a nagy város utcáit, amelyeket a hadsereg urai egy hónapos ostrommal reméltek bevenni.

A sikátor védői szétfutottak, mentették az életüket. Thomas hátulról lekaszabolt egy férfit, majd a csonton csikorgó acél érdes zajától kísérve kirántotta a pengét. A walesiek berúgtak egy ajtót, hogy a mögötte emelkedő házat a magukénak követeljék. A walesi herceg zöldbe és fehérbe öltözött katonáinak egy csapata végigrohant a sikátoron, és követte Thomast egy hosszú, takaros kertbe, ahol a gyógynövények ágyasain túl körtefák nőttek. Thomast futásban is megragadta a hely éteri szépsége, amely

sehogyan sem illet a gomolygó füsthez és feléledő sikolyokhoz. A kertet estikék, sárgaviolák és bazsarózsák szegélyezték, szőlőlugasok tagolták, s egy pillanatra a mennyország elrabolt darabkájának tűnt, mielőtt az íjászok letaposták az ágyásokat, leszaggatták a szőlő lombosátrát, és átgázoltak a vadvirágokon.

Egy csapatnyi francia megpróbálta kiűzni a behatolókat a kertből. Kelet felől érkeztek, a híd barbakánja mögött várakozó embertömegből váltak ki. Három fegyveres lovas vezette őket, akik valamennyien sárga csillagokkal kihányt kék köpenyt viseltek. Lovakkal átugrattak az alacsonyabb kerítések felett, és üvöltve emelték sújtásra hosszú kardjaikat.

A nyilak belecsapódtak a házakba. Thomas nem vette le válláról az íjat, de a herceg íjásza már nyílvesszőt illesztettek fegyverük húrjára, és a lovasok helyett a lovakat vették célba. A nyilak mélyen a húsba martak, az állatok felnyerítettek, ágaskodtak és oldalt zuhantak, a szekercéket és kardokat lengető íjászok pedig lerohanták a lovak alatt vergődő franciákat. Thomas jobbra tért ki, a még talpon álló franciák felé, akik közül a legtöbben városi népek voltak, kis fejszékkel, sarlókkal és ódivatú kétkezes kardokkal felfegyverkezve. Thomas átszelt szabályjával egy bőrkabátot, egyetlen rúgással kiszabadította a pengét, és olyan erővel lendítette meg újra, hogy a pengéről lecsepegő vér beterítette a körülötte harcolókat, majd lesújtott újra. A franciák visszahököltek a sikátorból előzőnlő íjászok láttán, és visszamenekültek a barbakánba.

Az íjászok a földre zuhant lovasokat kaszabolták. Az egyik

francia felsikoltott, amint a pengék egyszerre hasítottak a karjába és a törzsébe. A kék és sárga kabátokat vér áztatta. És Thomas ekkor látta meg, hogy a kék mezőben nem sárga csillagok fénylenek, de sárga sólymok. Kitárt szárnyú és begörbített karmú sólymok. Sir Guillaume d'Evêque emberei! Talán maga Sir Guillaume! Amikor azonban közelebbről is megvizsgálta az eltorzult, vérfoltos arcokat, három ifjút látott maga előtt. Viszont akkor maga Sir Guillaume itt van Caenben, és közel kell lennie a lándzsának is. Áttört a kerítésen, és egy másik köz felé indult. Mögötte, abban a házban, amelyet a walesiek lefoglaltak maguknak, felsikoltott egy asszony, az első a számtalan szerencsétlen közül. A templomi harangok lassan elhallgattak.

III. Edward, Isten kegyelméből Anglia királya, húszezer harcosát hozta el, és ezek ötöde immár elérte a szigetet, miközben egyre közeledtek a többiek is. Senki sem vezette ezeket az embereket. Eddig semmilyen más parancsot nem kaptak, csak hogy vonuljanak vissza, ők azonban nem engedelmeskedtek, és ezért foglalhatták el Caent, még ha az ellenség meg is tartotta a barbakánt, ahonnan lankadatlanul záporoztak feléjük a nyilak.

Thomas a sikátorból kijutott a főutcára, ahol csatlakozott az íjászok egy csoportjához, amely nyilaival a lőrészekkel csipkézett tornyot vette célba, miközben az ő fedezetük alatt walesi és angol katonák rohanták le a barbakán boltozata alatt menedéket kereső franciákat, mielőtt hátba támadták volna a barikád védőit, akiket immár mindkét oldalról szorongattak. A franciák, akik előre látták szomorú

végüket, ledobták fegyvereiket, és próbálták megadni magukat, az íjászok azonban nem voltak kaphatóak az efféle finomkodásra. Csak üvöltöttek és támadtak. A franciákat a folyóba lökték, majd tucatnyi katona ízekre szedte a barikádot, hogy a kocsikat és nehéz bútorokat is áttaszítsák a mellvédfalon.

A franciák, akik eddig a barbakán mögött várakoztak, most szétszóródtak a szigeten, vélhetően azért, hogy asszonyaikat és leányaikat védjék. Bosszúszomjas íjászok üzték őket, akik eddig a híd túlsó végén vesztegeltek. A félelmetes tömeg most elviharzott Thomas mellett, hogy bevegye magát az île St Jean szívébe, ahol immár állandósultak a sikolyok. Mindenfelől a behatolók harci üvöltése hallatszott. A barbakánt továbbra is megtartották a franciák, de a számszeríjakat már nem használták, az angol íjászok megtorlásától tartva. Senki sem próbálta meg bevenni a tornyot, bár az íjászok egy csoportja megtorpant a kőhíd közepén, és onnét nézett fel a sáncokra kifüggesztett zászlókra.

Thomas maga is a sziget közepe felé indult volna, amikor hirtelen patakopogást hallott a kövezeten, és ahogy visszanézett, tucatnyi francia lovast pillantott meg, akik eddig bizonyára a barbakán mögött rejtőztek el. A lovagok most előtörtek a kapuboltozat mögül, hogy lezárt sisakrostéllyal és előreszegezett lándzsával vágtazzanak a híd felé. Láthatóan azt tervezték, hogy egyetlen rohammal áttörik magukat a támadókon, és az óvároson keresztül elérik a fellegvár biztonságát.

Thomas tett néhány lépést a franciák felé, azután

meggondolta magát. Senki sem akart kikezdeni egy tucatnyi teljes fegyverzetben álló lovaggal. Ám ekkor meglátta a kék-sárga köpenyt, meglátta a sólymokat az egyik pajzson. Levette válláról a fekete íjat, hogy egy nyílveššőt illesszen az íjhúrra. Felhúzta a fegyvert. A franciák ekkor érték el a hidat, és Thomas utánuk kiáltott:
– Evecque! Evecque!

Azt akarta, hogy Sir Guillaume, ha csakugyan ő volt az, lássa gyilkosát, és egy kék-sárga köpenyt viselő férfi félig felé is fordult a nyeregben, bár Thomas nem láthatta az arcát a leeresztett sisakrostély mögött. Útjára engedte a nyílveššőt, de már ugyanabban a pillanatban látta, hogy az célt fog téveszteni. A nyíl alacsonyan szállt, és a férfi lábába fúródott, nem pedig a vesetájába, ahová Thomas szánta. Egy második nyílveššőt húzott elő, de a tucatnyi lovag már a hídon vágtaözott. A lovak vasalt patája szikrákat vetett a kövezeten, és az élen haladó férfi leeresztette lándzsáját, hogy félresöpörje útjából a maroknyi íjászt, majd miután átverekedte magát, a csapat már a távoli utcákon vágtaözott a vár irányába. A fehér tollas nyílveššő mélyen beletemetkezett a férfi combjába, s bár Thomas egy második nyilat is küldött utána, az beleveszett a ködbe, akárcsak a francia szökevények, akik ekkor már az óváros girbegurba utcáin kapaszkodtak felfelé.

A fellegvár ugyan nem esett el, de a város és a sziget az angolok kezére került. Egyik sem tartozott még a királyhoz, hiszen a nagyurak – earlok és bárók – még egyik helyet sem foglalták el. Mindkettő az angol és walesi katonák birtokába került, akik most láttak neki, hogy megragadják

Caen gazdagságát.

Párizst leszámítva az île St Jean volt Franciaország északi felének legszebb, leggazdagabb és legelegánsabb helye, gyönyörű házakkal, illatozó kertekkel, széles utakkal, jómódú templomokkal, és ahogyan egy ilyen helyhez illik, civilizált lakosokkal. Ezt a kellemes helyet vette most birtokba a sártól, vértől csatakos férfiak hordája, amely a legvadabb álmokat is meghaladó kincsekre lett itt. És amit a hellequinek elvégeztek a számtalan breton faluval, az most elérte e pazar nagyvárost is. Elérkezett a gyilkolás, az erőszak, az önkény ideje. Minden francia ellenségnek számított, és az ellenségnek halál járt. A város helyőrségének parancsnokai, Franciaország urai biztonságban tudhatták magukat a barbakán felső szintjein, ahol meg is maradtak, amíg fel nem ismertek néhány hasonszőrű angol nagyurat, akinek biztonságban megadhatták magukat. A tucatnyi lovag elérte a fellegrát. Néhány egyéb nagyúrnak és lovagnak sikerült lerázni az őt üldöző angolokat, és átmenekültek a sziget déli hídján, bár legalább tucatnyi nemest, akinek váltságdíja akár száz íjászt is egy életre gazdaggá tehetett volna, kutyákként taglóztak le és véres hústömeggé aprítottak. A lovagok és fegyveresek, akik száz-kétszáz fontot is fizethettek volna szabadulásukért, egymás után estek áldozatul a nyilaknak és kardoknak, a tébolyult embertömeg tombolásának. Ami pedig az egyszerűbb embereket illeti, akik legfeljebb egy-egy doronggal, ásókapával vagy késsel védekezhettek, őket egyszerűen lemészárolták. Caen, a Hódító városa angol prédává alacsonyodott, megsemmisült azon a

napon, és gazdagsága az angolokhoz került.

S nemcsak a gazdagsága, de asszonyai is. Azon a napon caeni asszonynak lenni felért ezer pokollal: tűz ugyan nem pusztított, hiszen a megszállók nem felgyújtani, hanem kifosztani akarták a házakat, ördögök azonban bőséggel akadtak. Férfiak könyörögtek asszonyaik és lányaik tisztességéért, majd kényszerültek arra, hogy végignézzék, ahogyan e tisztességet sárba tiporják. Sok asszony elrejtőzött, de őket is hamar megtalálták a katonák, akik hozzászoktak, hogy a padlásról vagy a lépcsők alól kell előrángatniuk áldozataikat. Az asszonyokat kihajtották az utcára, csupaszra vetkőztették, és trófea gyanánt mutogatták. Egy kalmár iszonyatosan kövér feleségét befogták egy kis szekér elé, és csupaszon fel s alá kergették a főutcán, amely a sziget teljes hosszán végigvonult. Az ijászok több mint egy órán át űzték a szegény párát, és akadtak, akiknek a könnyük potyogott nevetükben a jókora zsírpárnák láttán. Amikor pedig ráuntak a mulatságra, bedobták az asszonyt a folyóba, ahol az kétségbeesetten rúgkapált, jajveszékelt és a gyermekeit szolongatta, míg az egyik ijász, aki korábban egy pár hattyún próbálta ki zsákmányolt számszeriját, a torkára nem forrasztotta a szót. A hídon ezüsttálak súlyától meggörnyedt férfiak botladoztak, mások még most is vagyontárgyakat kerestek, ám azok helyett álét, almabort és pálinkát találtak, így túlkapásaik egyre szörnyűbbé váltak. Egy papot az egyik taverna cégérére kötötték fel, csak mert gátat próbált vetni az erőszaknak. A fegyveresek közül néhányan megpróbálták jobb belátásra bírni társaikat, ám azok

nyomasztó túlerőben voltak, és könnyűszerrel visszaverték őket a hídról. A Szent János templomot – ahol állítólag Keresztelő Szent János ujjperceit őrizték, annak a lónak a patkóival egyetemben, amelyen Szent Pál Damaszkuszba lovagolt – közönséges bordélyházzá alacsonyították a katonák, akik elől az asszonyok hiába próbáltak meg itt menedéket keresni. Férfiak parádézta finom selymekben és csipkékben, miközben kockán játszották el az asszonyokat, akikről a ruhákat leszaggatták.

Thomas nem vett részt mindebben. Az eseményeknek nemhogy egy, de száz ember sem tudott volna gátat vetni. Csak egy másik hadsereg vethetett volna véget a tömeges erőszaknak, de Thomas tudta, hogy a részeg kábulat előbb-utóbb úgyszólván elrendez mindent. Inkább végigkutatatta az ellenség házeit, és utcáról utcára vándorolt, míg rá nem akadt egy haldokló franciára, akinek inni adott, mielőtt megkérdezte volna tőle, merre lakik Sir Guillaume d'Evèque. A férfi égnek emelte szemét, zihálva kapkodott lélegzet után, és végül kibökte, hogy a kérdéses ház a sziget déli végében áll.

– Nem lehet eltéveszteni – magyarázta a férfi. – Nagy kőház, mindene kőből van, és három sólymot faragtak az ajtó fölé.

Thomas délnek indult. Warwick earljének fegyveresei csapatostól érkeztek volna a szigetre, hogy mielőbb visszaállítsák a rendet, de előbb meg kellett küzdeniük a hídnál csoportosuló ijáoszokkal. Thomas hamarosan elért a sziget déli felére, amely nem szenvedett olyan károkat, mint a híd közelében fekvő utcák és sikátorok. Láta a kőházat a

kifosztott boltok tetői felett. A legtöbb építményt fagerendákkal erősítették meg, és zsúpszalmával fedték le, Sir Guillaume d'Evecque kétemeletes otthona azonban erődítménynek is beillett volna. Falait kőből emelték, tetejét cserepekkel fedték, ablakai lőrésszerűen befelé szűkültek, de az ijászok valahogy még így is bejutottak, mert odabentről sikoltozás hallatszott. Átkelt a kis téren, ahol a kockakövek közül öreg tölgy szökött a magasba. Felkapaszkodott a lépcsőkön és megállt a kapuboltozat alatt, amelyet csakugyan a három faragott sólyommal koronáztak meg. Őt magát is meglepte a mély gyűlölet, amelyet a jelvény láttán érzett. Most bosszút áll, mondta magának, egész Hooktonért.

Áthaladt az előcsarnokon, hogy a konyhában ráakadjon az ijászok és fegyveresek csoportjára. Két háziszolga holtan feküdt a tűzhely mellett, amelyben még most is ott pattogtak a lángok. Az egyik ijász ráfordult Thomasra, hogy ők értek elsőként a házhoz, így annak minden kincse az övék, de mielőtt válaszolhatott volna neki, Thomas sikolyt hallott a felső szint felől és elfordult, hogy nekiiramodjon az erős falépcsőnek. A felső előtérből két helyiség nyílt, és amikor Thomas belökte az egyik ajtót, a walesi herceg egyik ijászát találta mögötte, aki egy fiatal lánnyal birkózott. A férfi félig már letépte a lány halványkék ruháját, de az még most is sarokba szorított nőstény rókaként küzdött, karmolt, harapott és rúgott. Azután, épp amikor Thomas benyitott, a férfinak egyetlen arcára mért ütéssel sikerült megadásra bírnia. A lány zihálva kapott levegő után, majd nekítántorodott az üres kandallónak, miközben az ijász

Thomas felé pördült.

– O az enyém – sziszegte. – Menj, és keress magadnak másikat!

Thomas végigmérte a lányt. Szőke hajú, vézna, halálra vált teremtés volt. Eszébe jutottak Jeanette lelki szenvedései, miután a herceg megbecstelenítette, és egyszerűen képtelen lett volna végignézni, hogy ugyanezt a gyötrelmet egy másik lány is átélje, még ha Sir Guillaume d'Evecque házában lakik is.

– Azt hiszem, eleget kapott. – Keresztet vetett, ahogy visszaemlékezett saját Bretagne-ban elkövetett bűneire. – Engedd el.

A szakállas, Thomasnál legalább tucatnyi évvel idősebb íjász elővonta kardját. Öreg, széles pengéjű, ormótlan fegyver volt, a férfi mégis magabiztosan forgatta.

– Figyelj csak, fiú – acsargott. – Most azonnal elhúzod innét a beled, mert ha nem, esküszöm, annál fogva szegezlek ide a falra.

Thomas meglendítette szablyáját.

– Fogadalmat tettem Szent Guinefort-nak – közölte a férfival –, hogy megoltalmazok minden fehérnépet.

– Hát legyen, te nyavalyás.

A férfi kardja Thomas felé lendült, Thomas pedig hátralépett és háritott. A két súlyos penge szikrákat hányva ütközött egymásnak. A szakállas férfi gyorsan visszanyerte egyensúlyát, újra támadott, Thomas pedig tett még egy lépést hátrafelé, és szablyájával megint félreütötte a felé lendülő pengét. A lány elkerekedett szemekkel nézte őket a kandallóból. Thomas meglendítette széles pengéjét, célt

tévesztett, és kis híján elesett, de épp időben nyerte vissza az egyensúlyát, hogy belerúgjon a szakállas íjász térdébe, majd széles, kaszáló mozdulattal meglendítse a szablyát, és belehasítson vele a férfi nyakába. A vér erős sugárban tört fel, miközben a férfi egyetlen hang nélkül a padlóra rogyott. A szablya egyetlen sújtással levágta a férfi fejét, és a vér még akkor is lüktetve tört fel a nyílt sebből, amikor Thomas letérdelt áldozata mellé.

– Ha bárki kérdezné – mondta a lánynak franciául –, mondd, hogy atyád tette, azután elmenekült.

Épp elég bajt okozott neki, hogy megölte azt az apródot Bretagne-ban; nem akarta a vállára venni egy íjász megölésének a terhét is. Négy apró pénzermét vett elő a férfi erszényéből, majd a lányra mosolygott, aki figyelemreméltóan nyugodt maradt ahhoz képest, hogy egy embert a szeme láttára fejeztek le.

– Nem foglak bántani – nyugtatta Thomas. – Megigérem.

A lány átható tekintettel méregette a tűzhelyből.

– Nem bántasz.

– Hihetsz nekem – bólintott Thomas.

A lány felállt és megrázta magát, majd összevonta ruháját a nyakánál, és a meglazult szálakkal összekötötte a megszaggatott részeket.

– Te talán nem bántasz – mondta –, de mások fognak.

– Nem, amíg velem maradsz – rázta a fejét Thomas. –

Nesze. – Levette válláról a nagy fekete íjat, és leoldotta róla az íjhúrt. – Ezt tartsd magadnál – adta oda a fegyvert a lánynak. – Ebből tudni fogják, hogy egy íjász asszonya vagy. Akkor senki sem nyúl hozzád.

A lány összeráncolt homlokkal méregette a fegyvert.

– Senki sem fog bántani?

– Nem, ha ezt hordozod – ígérte újra Thomas. – Ez a te házad?

– Itt dolgozom – felelte a lány.

– Sir Guillaume d'Evécque-nek? – kérdezte Thomas, és a lány rábólintott. – Itt van valahol?

A lány a fejét rázta.

– Nem tudom, hol van.

Thomas úgy számította, hogy ellensége régen felért a fellegvárba, ahol megpróbálja kiszabadítani a combjába fúródott fehér tollas nyílveesszőt.

– Tart itt valahol egy öreg lándzsát? – kérdezte. – Egy fekete nyelű, ezüst pengéjű lándzsát?

A lány sebesen megrázta a fejét. Thomas a homlokát ráncolta. A lány, ébredt rá, egész testében reszket, és eddig talán merészen viselkedett, de a halott ember nyakából feltörő vér talán őt is szorongással tölti el. Arra is felfigyelt, hogy a lány az arcát borító horzsolások és a szőke hajába tapadt por ellenére szemrevaló teremtés. Hosszú arcát szinte nemessé tették hatalmas kék szemei.

– A családot is itt él? – kérdezte tőle.

– Az anyám meghalt. Nincs senkim, leszámítva Sir Guillaume-ot.

– És ő mégis magadra hagyott? – kérdezte Thomas megvetéssel.

– Nem! – tiltakozott a lány. – Azt gondolta, biztonságban leszek itt a városban, de azután, amikor megjött a hadsereg, a katonák úgy gondolták, inkább a szigetet

védik meg. Otthagyták a várost! Csak mert itt élnek a gazdagok. – Felháborodás csendült ki a hangjából.

– És miért tartott téged Sir Guillaume? – kérdezte Thomas.

– Takarítottam – vonta meg a vállát a lány –, és megfejem a teheneket a folyó túlsó partján. – Összerezcent, amint odakint felharsant néhány vitatkozó katona nyers hangja.

Thomas elmosolyodott.

– Minden rendben, senki sem fog bántani. Csak fogd azt az íjat. Ha bárki kérdezné, csak mondd: „Egy íjász asszonya vagyok”. – Addig ismételtette a lánnyal a mondatot, amíg elégedett nem volt az eredménnyel. – Helyes! – mosolyodott el. – Mi a neved?

– Eleanor.

A ház átkutatása nem sok eredménnyel kecsegtetett, Thomas mégis megtette, ám Szent György elrabolt lándzsájára nem akadt rá egyik helyiségben sem. Nem talált sem bútorokat, sem kárpitokat, sem bármi egyebet, ami értéket képviselt volna, leszámítva a konyhai tálakat, edényeket és fazekakat. Aminek értéke volt, tudta meg Eleanortól, azt már egy héttel ezelőtt felvitték a várba. Thomas végigmérte a konyhakövön árválkodó törött cserepeket.

– Mióta dolgozol neki? – kérdezte a lányt.

– Amióta csak az eszemet tudom – felelte a lány, majd szégyenlősen hozzátette. – Tizenöt vagyok.

– És soha nem is láttad azt a lándzsát, amit Angliából hozott?

– Nem – felelte a lány ártatlan, elkerekedett szemekkel, de valami az arckifejezésében azt sejtette, hogy nem mond

igazat. Thomas nem feszegette a kérdést; úgy döntött, később is megteheti, amikor a lány megtanulja, hogy benne megbízhat.

– Jobban teszed, ha velem maradsz – figyelmeztette Eleanort –, akkor senki sem bánthat. Elviszlek a táborunkba, és amikor majd a hadsereg továbbindul, visszatérhetsz ide.

Valójában arra gondolt, hogy a lány vele maradhat, és valódi íjászfeleség válhat belőle, ám ez a kérdés, akárcsak a lándzsáé, várhatott egy-két napot.

A lány bólintott, és láthatóan beletörődött a végzetbe. Ha azért imádkozott, hogy a Caenen végigsöprő erőszak megkímélje, Thomas képében választ kapott az imájára. A férfi nekiadta nyilakkal teli zsákját is, így még inkább egy íjász asszonyának tűnt.

– Keresztül kell mennünk a városon – mondta Thomas Eleanornak, miközben leereszkedtek a falépcsőkön –, úgyhogy maradj a közelemben.

Kilépett a ház előtti lépcsőfokokra. A kis téren most már hemzsegték a medvés jelvényt viselő lovasok. Warwick earlje küldte őket, hogy véget vessenek az öldöklésnek és fosztogatásnak, és a fegyveresek szigorú tekintettel mérték végig Thomast, aki felemelte és feléjük mutatta üres kezeit, miközben átfurakodott a lovak között. Alig tucatnyi lépést tehetett csak meg, amikor ráébredt, hogy Eleanor nincs vele. A lány megrémült a sáros vertezetbe öltözött lovasoktól, acéllal keretezett zord arcuktól, és még mindig vonakodott elhagyni a ház biztonságát.

Thomas oda akart neki kiáltani, ám ekkor egy lovas lendült

felé az öreg tölgy ágai közül. Thomas felnézett, azután egy kardlap a fején találta, és vérező füllel bukott előre a kockakövekre. A szablya kihullt a kezéből, majd a férfi lova rátiport a homlokára, és Thomas szemei előtt villámok gyúltak.

A férfi lepattant a nyeregből, és vasalt csizmájával rálépett Thomas fejére. Thomasba belehasította a fájdalom. Még hallotta a többi fegyveres méltatlankodását, de azután, hogy másodszor is belerúgtak, már nem érzett semmit. Ám abban a szemvillanásnyi időben, mielőtt elveszítette volna az öntudatát, felismerte támadóját.

Sir Simon Jekyllt, aki az earlrel kötött egyezés ellenére bosszút állt rajta.

Talán Thomas szerencséje tette, talán a védőszentje – lett legyen az ember vagy kutya –, de ha megőrzi az eszméletét, szörnyű kínokat kellett volna kiállnia. Sir Simon ugyan kézjegyével látta el az earl által rá kényszerített megegyezést, ám Thomas láttán a könyörületnek még a gondolata is felháborította. Eszébe jutott, ahogyan mezítelenül, űzött vadként kergették végig az erdőn; felidézte a kínt, ahogyan a számszerij lövedéke a combjába hatolt és olyan sebesülést okozott, amelytől még mindig sántított, és ezek az emlékek mind arra ösztökélték, hogy hosszú, fájdalmasan lassú kínhalálban részesítse az íjászt. Thomas azonban elkábult a kardlap egyetlen ütésétől és a rúgásoktól; még azt sem érezte, ahogyan két fegyveres a tölgyfához vonszolta. Warwick earljének emberei eleinte megpróbálták megvédeni Thomast Sir Simontól, amikor

azonban megtudták, hogy Thomas dezertőr, tolvaj és gyilkos, meggondolták magukat, és készséggel vállalkoztak a felakasztására.

Sir Simon pedig nem állt az útjukba. Ha most felkötik Thomast dezertálásért, senki sem vádolhatja őt azzal, hogy bosszút állt az íjászon. Megtartja a szavát, és Northampton earljének ki kell fizetnie a hajók után neki járó pénzt. Thomas halott lesz, ő viszont annál gazdagabb és elégedettebb.

A fegyveresek még fel is buzdultak, amint megtudták, hogy Thomas gyilkos hajlamú tolvaj. Parancsot kaptak, hogy kössenek fel annyi lázongót, erőszaktevőt és tolvajt, amennyitől a hadsereg végre észhez tér. Csakhogy a szigetnek ezen a részén, amely a lehető legmesszebb esett az óvárostól, nem tapasztaltak afféle tobzódást, mint az északi részen, ezért mindeddig nem volt alkalmuk elővenni a köteleket, amelyeket az earl kiosztott nekik. Most végre áldozatukra akadtak, és valamelyikük készségesen átvette a kötelet a tölgyfa egyik ágán.

Thomas mindebből vajmi keveset észlelt. Nem érezte, ahogyan Sir Simon átkutatja és levágja az erszényét a tunikája alól; nem tudott semmiről, amikor a kötelet a nyaka köré hurkolták, ám ekkor mintha lóhúgy bűzét érezte volna, azután hirtelen összeszorult a nyelőcsöve, és lassan visszatérő látását vérvörös lepel felhőzte el. Érezte, ahogyan a levegőbe emelkedik, azután a torkába markoló szörnyű fájdalomtól kapkodva igyekezett levegőhöz jutni, de nem tudott; tüdeje összepréselődött, és nem maradt más, csak perzselő érzés és a fuldoklás, ahogyan a füstös

levegő a légcsovét kaparászta. Sikoltani akart rémületében, de tüdejéből nem tört fel más, csak erőtlen hörgés. Egy pillanatra belé villant a felismerés, hogy a levegőben kapálózik, rugdalózik és ráng, de akárhogy is kaparászta a nyakára hurkolódott kötelet begörbített ujjaival, nem tudta fellazítani a szorítást. Azután legnagyobb rémületére összevizezte magát.

– Behugyozott a nyavalyás – közölte Sir Simon kaján elégtétellel, és nagyot csapott kardlapjával Thomas hasára, bár nem ért el többet, mint hogy felsebezte Thomas bőrét, és meglengette testét a kötélen.

– Hagyja békén – csattant fel az egyik fegyveres. – Most már vége. – A katonák figyelték, ahogyan Thomas testének rángásai szórványossá váltak. Azután felszökkentek nyergükbe és ellovagoltak. Egy csapatnyi íjász érkezett a közeli házak közül a térre, és a jelenlétük elijesztette Sir Simont, aki tartott Thomas bajtársainak bosszújától. Így amikor az earl emberei elhagyták a teret, ő is velük tartott. Saját emberei Szent Mihály közeli templomát forgatták fel, és Sir Simon is azért lovagolt be a térre, mert észrevette a magas kőházat, és alig várta, hogy magáénak követelje minden ingóságát. Ehelyett azonban Thomasra akadt, és Thomast rövid úton felkötötték. Sir Simon ugyan nem ilyen bosszúról álmodott, de így is élvezetét lelte benne, és megfelelő elégtételt is kapott.

Thomas már semmit sem érzett. Mindent beburkolt a sötétség, még a fájdalmat is. A kötélen végén táncolt át a pokolba, feje oldalt bukott, teste lágyan himbálózott, ujjai görcsösen begörbültek.

A sereg öt napig tartózkodott Caenben. Mintegy háromszáz francia nemest, akikért zsíros váltságdíjat remélhettek, fogságba vetettek és északnak kísérték, ahonét hajón szállították őket Angliába. A sebesült angol és walesi katonákat az Abbaye aux Dames-ba vitték, ahol a kerengőkön fektették le őket, ám sebeik olyannyira bűzlöttek, hogy a herceg és kísérete hamarosan átköltözött az Abbaye aux Hommes-ba, a király szálláshelyére. A lemészárolt polgárok tetemeit eltakarították az utcákról. A király udvartarasában szolgáló egyik pap megpróbálta keresztényi temetésben részesíteni az elhunytakat, ám amikor a Szent János udvarán megásták a tömegsírt, az csak alig ötszáz tetemet volt képes befogadni, ezért, lévén sem elég ásó, sem elég idő nem állt rendelkezésre, a többi négy és félezer holttestet egyszerűen belökték a folyóba. A túlélők, miután a tébolyult fosztogatás múltával előmerészkedtek rejtekhelyeikről, a folyópartot rótták, és hozzátartozóikat keresték a tetemek között, amelyeket az apály beálltával partra mosott a víz. Kutatásukat vadkutyák falkái, hollók és sirályok seregei zavarták, amint a felpuffedt tetemeken lakomáztak.

A fellegvár megmaradt a franciák kezén. A magas és vastag falakat semmilyen ostromlétrával nem foglalhatták el, ezért a király hírnököt küldött, hogy megadásra szólítsa fel a helyőrséget. Az erősség francia urai azonban udvariasan visszautasították az ajánlatot, sőt, arra biztatták az angolokat, hogy csak vágjanak neki az ostromnak. A franciák biztosak voltak benne, hogy semmiféle kőhajító ágyú vagy katapult nem lesz képes számottevő rést ütni az

erődítmény falain, és a király igazat is adott nekik, ezért ágyúsait parancsolta ki a vár lerombolására. A sereg öt legnagyobb ágyúját még aznap keresztülvontatták az óvároson. Három ágyú csöve acélabroncsokkal összefogott kovácsoltvas idomokból készült, míg a másik kettőt a harangkészítők öntötték ki rézből, s utóbbiak leginkább jókora bödönökre emlékeztettek öblös hasukkal, keskeny nyakukkal és ásító torkukkal. Valamennyi ágyú másfél méter hosszú lehetett, és a katonáknak emelőbakok segítségével kellett őket átemelniük a szekerekről a fából ácsolt ágyútalpakra.

Az ágyútalpakat pallókra ültették, ezek alatt a földet úgy vájták ki, hogy az ágyúk torka egyenest a vár kapujának mutasson. Rontsák le a kaput, adta ki a parancsot a király, hogy azután támadásra indulhassanak az íjászok és a fegyveresek. Az ágyúsok pedig – akik javarészt Flandriából vagy Itáliából érkeztek, ahol alaposan kitanulták a szakmájukat – nekiláttak összevegyíteni a lőport. Salétromot, ként és faszenet használtak, csak hogy a salétrom, lévén nehezebb volt a többi hozzávalónál, szüntelen letelepedett a hordók aljára, míg a faszén felemelkedett a tetejére, ezért az ágyúsoknak alaposan át kellett keverniük a halálos port, mielőtt azt beletölthették a mósárágyúk hasába. Egy lapátra való, vízből és agyagos földből álló masszát is betöltöttek az ágyúk keskeny nyakába, mielőtt helyükre kerülhetek volna a lövedéknek szánt durván megformált kőgolyóbisok. Az agyagos föld leszigetelte a tűzteret, így a robbanás ereje nem szökhetett el, mielőtt az egész lőpor lángra kapott. Újabb lapát

agyagos massa kellett ahhoz, hogy kitöltsék a golyóbis és az ágyúcsövek közötti hézagokat, ezután az ágyúsoknak még azt is ki kellett várniuk, amíg az agyag kiszikkadt, és légmentesen lezárta a csövet.

A másik három ágyút gyorsabban megtölthették. Valamennyi vascsövet tömör, fából ácsolt ágyútalpra szíjazták, amely a cső teljes hosszát bölcsőként foglalta magába. A csőfar, amely az ágyú hosszának egynegyedét tette ki, a tömör tölgyfa bölcsőn nyugodott, amelyből egyszerűen kiemelhették és felfelé fordíthatták, hogy megtöltsék az értékes feketeporral. Miután a csőfar három löporkamráját megtöltötték, fűzfadugaszokat helyeztek be, hogy megtartsák a robbanás erejét, majd a csőfart visszaeresztették az ágyúbölcsőbe. A három ágyúcsövet ekkorra már megtöltötték: kettőt a kőgolyókkal, míg a harmadikat egy méternyi hosszú gigászi vasnyíllal.

A három löporkamrának jól kellett illeszkednie a csövekhez, hogy a robbanás ereje ne szökhessen el az illesztéseken keresztül. Az ágyúsok faékeket használtak, amelyeket a csőfar és a bölcső közé vertek be, és a pörölyök minden csapására egy hajszálnyit szorosabban illeszkedett egymáshoz az ágyúcső két eleme. A többi ágyús eközben már a következő sortűzhöz használt másik csőfart töltötte meg. Mindez nem kevés időbe telt – az agyagos föld csak több mint egy óra alatt szilárdult meg annyira, hogy lepecsételje a mozsarak torkát –, és nagy tömegben vonzotta a kíváncsi bámészokat, akik tisztes távolságból szemlélték az eseményeket, hogy kívül maradjanak a repeszek hatósugarán, ha a különös

gépezetek valamelyike fel találna robbanni. A sáncokon összegyűlt franciák, ha lehet, még náluk is nagyobb érdeklődéssel szemlélték az eseményeket. Időnként egy-egy védő eleresztett egy nyílveesszót, az ágyúsok azonban jócskán kívül estek a hatótávolságukon. Az egyik számszerű lövedéke jó tízméternyire megközelítette az ágyúkat, a többi azonban ennél is jócskán kurtábbra sikerült, és csak gúnyos kacajt csalt ki a báméskodó ijászokból. A franciák végül felhagytak a kísérletekkel, és némán figyelték a készülődést.

A háromcsövű ágyúak akár tüzet is nyithattak volna, hiszen itt nem kellett kivárni, amíg az agyag megköt, a király azonban azt akarta, hogy az első sortűz egyszerre dördüljön el. Lelki szemei előtt már látta is, ahogyan az öt lövedék ízekre szaggatja a vár kapuját, s amint ez megtörténik, parancsot fog adni az ágyúsoknak, hogy szaggassák szét a kapuboltozatot is. A tüzérek parancsnoka, egy szálás, komor küllemű itáliai végre késznek ítélte a fegyvereket a tüzelésre, és parancsot adott a kanócok begyűjtésére. A rövid szalmaszálak üreges belsejét lőporral töltötték ki, majd agyaggal pecsételték le, és mielőtt meggyújtották, a kanócokat letolták a szűk gyújtólyukon. A tüzérek parancsnoka ekkor lecsippentette a szalmaszálak agyagdugaszát, azután kapkodva keresztet vetett. Egy pap már korábban megáldotta és szentelt vízzel szórta meg az ágyút, így a tüzér letérdelt és felnézett a királyra, aki szürke paripája hátáról nézte végig a készülődést.

A szőke szakállas, kék szemű király a vár felé fordította tekintetét. A sáncokra egy lobogót aggattak, amelyen az Úr

keze védelmezően borult a lilium fölé. Épp itt az ideje, gondolta a király, hogy megmutassuk a franciáknak, kinek az oldalán is áll az Úristen.

– Tüzelhetnek – jelentette be ünnepélyes hangon.

Öt ágyús felfegyverkezett a hosszú, kanócos rudakkal, amelyek végén egy darabka vászon égett. Biztonságos távolságra álltak az ágyúktól, és most, az itáliai jelére hozzáérintették a lángokat a gyújtószálakhoz. Rövid ideig sistergés hallatszott, a gyújtólyukakból kis füstfelhő tört elő, majd mind az öt ágyútorok beleveszett a szürkésfehér, gigászi lángnyelvekkel szabdalt füstfelhőbe, miközben a bölcsők szorításában vergődő ágyúcsövek görcsös erőfeszítéssel csapódtak az ágyútalpak mögött összehordott földhalomnak. Az ágyú dübörgése felülmúlta a legszilajabb égzengést is. A zaj szinte ostrom alá vette a katonák dobhártyáját, visszapattant a fellegvár fakó falairól, s miután végre elült, a füst még sokáig átláthatatlan ernyőt vont az ágyúk elé, amelyek rendezetlen sorban, füstölgő csövekkel heverték a talpakon.

A hirtelen zaj felriasztotta az óváros tetőin és a vár magasabb tornyain fészkelő ezernyi madarat, a kapu azonban sértetlennek tűnt. A kőgolyóbisok ripityára törtek a várfalakon, míg a vasnyíl nem tett egyebet, mint mély árkot vájt a kapuhoz vezető úton. A franciák, akik a sáncok mögött kerestek menedéket, amikor a lövöldözés elkezdődött, most felálltak, és válogatott sérelmeket zúdítottak az ágyúsokra, akik tüntető nyugalommal újra sorba rendezték fegyvereiket.

A harmincnégy éves király, aki korántsem volt olyan

magabiztos, amint azt póza sugallta, összevonta szemöldökét, amint a füst eltisztult.

– Elegendő lőport használunk? – kérdezte a tüzérek parancsnokától. A kérdést az egyik papnak kellett olaszra fordítania.

– Ha több lőport használunk, felség – válaszolt az itáliai –, meghasadnak a csövek. – Sajnálkozva csóválta a fejét. Mindenki arra számított, hogy ostromgépei csodát művelnek, és belefáradt már a magyarázkodásba, hogy még a fekete pornak is időre és türelemre van szüksége a munkához.

– Ön tudja – bólintott a király kétkedve. – Biztos vagyok benne, hogy érti a dolgát.

Leplezte csalódottságát, amiért arra számított, hogy az egész vár üveggként törik szilánkokra, amint a lövedékek becsapódnak. Javarészt idősebb férfiakból álló kísérete megengedett magának egy gunyoros mosolyt – nemigen bíztak az ágyúban, még kevésbé az itáliai ágyúsokban.

– Ki az az asszony – kérdezte a király egyik kísérelőjétől –, ott, a fiam oldalán?

– Armorica grófnője, felség. Bretagne-ból menekült.

A király megborzongott, noha nem Jeanette látványától, de sokkal inkább a lőporfüst csípős bűzétől.

– Gyorsan cseperedik – jegyezte meg, némi féltékenységgel a hangjában. Ő maga valami parasztlányt cipelt az ágyába, akiben örömét is lelte, ám az közel sem volt olyan gyönyörű, mint a fekete hajú grófnő, akit fia kíséretében látott.

Jeanette, aki mit sem tudott a király kitüntető figyelméről, a

várfalakat kémlelte, és a sortűz látható nyomait kereste.

– Most mi történik? – faggatta a herceget.

– Minden időbe telik – leplezte el a herceg meglepetését, amiért a várkapu nem változott csodálatos módon faszilánkká és fűrészporrá. – Azt mondják – tette hozzá –, hogy idővel nem is harcolunk majd mással, csakis ágyúkkal. Ami engem illet, ezt aligha tudom elképzelni.

– Szórakoztató látványosság – mosolyodott el Jeanette, miközben az egyik ágyús egy vödör lucskos agyagot cipelt a legközelebbi mozsárhoz. A fú az ágyúcsövek előtt tucatnyi helyen felperzselődött, és a levegőt eltelítette a lőpor megzápult tojáshoz hasonlatos bűze, amelynek még a folyóba vetett tetemek átható szagát is sikerült elnyomnia.

– Ha szórakoztatónak találja őket, kedvesem, boldog vagyok, amiért ide hozattuk őket. – A herceg a homlokát ráncolta, amint a fehérbe és zöldbe öltözött íjászok egy csoportja is kigúnyolta a tüzéreket. – Mi történt azzal az emberrel, aki idáig kísérte Bretagne-ból? – kérdezte váratlanul. – Köszönetet illene mondanom neki a szolgálataiért.

Bár tartott tőle, hogy elpirul, Jeanette igyekezett közönyösnek tűnni.

– Nem láttam, amióta ide érkeztünk. A herceg hátrafordult a nyeregben.

– Bohun! – kiáltott oda Northampton earljének. – A hölgy kísérője az ön íjászaival szolgál, nem igaz?

– De igen, felség.

– És merre lehet most? Az earl vállat vont.

– Eltűnt. Úgy véljük, akkor veszett oda, amikor átkeltünk a

folyón.

– Szegény fickó – csóválta a fejét a herceg. – Szegény fickó.

Jeanette legnagyobb meglepetésére maga is sajnálatot érzett. Azután arra gondolt, így lesz a legjobb. Ő egy gróf özvegye, most pedig egy herceg kedvese, és Thomas, ha csakugyan a folyóba fulladt, már sosem mondhatja el az igazat.

– Szerencsétlen ember – sajnálkozott. – Mindig olyan lovagiasan viselkedett velem.

Félrefordította a fejét arra az esetre, ha mégis elpirulna, és azon kapta magát, hogy Sir Simon Jekyllre mered, aki a lovagok egy csoportjával együtt az ágyúsok munkáját figyelte. Sir Simon nevetett; láthatóan remekül szórakozott azon, hogy ekkora zajongás és füst ily kevés eredménnyel járjon. Jeanette, mint aki alig hisz a szemének, tovább meredt rá. Elsápadt. Sir Simon látványa felidézte benne a legszörnyűbb La Roche-Derrien-i időket, a rettegés, a szegénység, a megaláztatás és bizonytalanság napjait, amikor senkihez sem fordulhatott segítségért.

– Attól tartok, immár nem jutalmazhatjuk meg a fickót – csevegett tovább a herceg, majd észrevette, hogy Jeanette nem figyel rá. – Kedvesem? – fordult Jeanette felé, de az még most sem méltatta figyelmére. – Kedvesem? – érintette meg a karját a herceg.

Sir Simon is felfigyelt a herceget kísérő asszonyra, csak épp nem ismerte fel benne Jeanette-et. Csak egy karcsú úrhölgyet látott, fakó arany öltözetben, a zöld és fehér szalagokkal ékesített pompás poroszka hátán. A hölgy

magas kalapot viselt, amelynek fátyla lágyan lengedezett a szélben. A fátyol mindeddig elrejtette előle az arcát, de most egyenesen felé nézett, sőt, feléje mutatott, és ekkor Sir Simon legnagyobb szörnyülködésére felismerte a grófnét. Felismerte a kíséretében lévő ifjú lobogóját is, és először el sem akarta hinni, hogy a nőt a koronaherceg társaságában látja. Azután meglátta a kese hajú ifjú mögött felsorakozott komor lovagokat, és ösztönösen a menekülésre gondolt, ám ehelyett erőtlenül térdre zuhant. Amint a herceg, Jeanette és a lovasok közeledtek felé, teljes hosszában elterült a földön. Szíve vadul kalapált, fejében eszelős gondolatok kavarogtak.

– A neve? – mordult rá a herceg kurtán.

Sir Simon szóra nyitotta a száját, de egyetlen hang sem tört fel belőle.

– A neve – közölte bosszúsomjjasan Jeanette – Sir Simon Jekyll. Megpróbált csupaszra vetköztetni, és meg is gyalázott volna, ha nem mentenek ki a karmai közül. Elrabolta a pénzem, a vértem, a lovaim, a hajóim, és elrabolta volna a tisztességem is, ha nincs, aki a védelmemre keljen.

– Igaz ez? – követelte a választ a herceg.

Sir Simon még most sem találta a szavakat, ezért Northampton earljének kellett közbeavatkoznia:

– A hajók, a vért és a lovak, felség, a hadizsákmány részét képezték. Én törvényesítettem az eljárást.

– És a többi, Bohun?

– A többi, felség? – vont a vállát az earl. – A többire Sir Simonnak kell magyarázatot adni.

– Csakhogy láthatóan megnémult – mosolyodott el gúnyosan a herceg. – Elvesztette a nyelvét, Jekyll?

Sir Simon felemelte a fejét és elkapta Jeanette pillantását, amelyet olyan diadalmasnak látott, hogy a feje magától visszahanyatlott. Tudta, hogy mondania kellene valamit, de a nyelve mintha óriásira duzzadt volna a szájában, és attól való félelmében, hogy csak kivehetetlen hebegésre telne tőle, inkább csendben maradt.

– Akkor hát be akarta mocskolni egy hölgy tisztességét – vádolta a herceg Sir Simont. Edward of Woodstocknak pontos képe volt a lovagosság eszményéről, tanítói épp elég románcot olvastak fel neki. Elfogadta, hogy a háború nem mindig olyan, amilyenek a lovagregények szerzői ábrázolni szerették, ugyanakkor hitt abban, hogy a nemeseknek minden körülmények között gálánsan kell viselkednie, tegyenek a közemberek bárhogy is. A herceg emellett szerelmes is volt, és érzelmét szintúgy a lovagregények tükrében ítélte meg. Jeanette magához láncolta, és ő eltökélte magát arra, hogy megóvja tisztességét. Szóra nyitotta száját, de hangja belefűlt a mozsárágyúk újabb sortüzébe. Mindenki a vár felé fordult, ám a kőgolyóbisok csupán nekicsapódtak a várkapunak, látható kárt nem tettek benne.

– Meg óhajt küzdeni velem a hölgy tisztességéért? – kérdezte a herceg Sir Simontól.

Sir Simon szíves-örömezt megküzdött volna a herceggel, ha a győzelme megtorlás nélkül maradt volna. Tudta, hogy a fiú máris nagy harcos hírében áll, bár még jócskán akad tanulnivalója és korántsem olyan tapasztalt, mint Sir Simon.

Mégis, csak egy bolond állt ki egy herceggel és számított arra, hogy győzelmet arathat. Igaz, a király maga is részt vett lovagi tornákon, egyszerű vertzetben, palást nélkül, hogy ellenfelei ne tudhassák kilétét. Ha azonban Sir Simon harcba bocsátkozik a herceggel, nem vetheti latba minden tudását, hiszen a herceg legkisebb sérülését is ezerszeresen torolnák meg a kíséret tagjai. Csakugyan, a herceg mögött felsorakozott komor lovagok már Sir Simon habozását látva is előreugrattak lovaikkal, mintegy felkínálkoztak az összecsapásra. Sir Simon, felismerve a keserű valóságot, megrázta a fejét.

– Ha pedig nem küzd meg – jelentette be a herceg magas, tisztán zengő hangon –, azzal elismeri bűnösségét, s így joggal tarthatunk igényt kárpótlásra. Szolgáltassa vissza a hölgy vértjét és kardját.

– A vértet tisztességgel zsákmányolta, felség – mutatott rá Northampton earlje.

– Egy férfi nem zsákmányolhat tisztességgel vértet és kardot egy úrhölgytől – intette le a herceg. – Hol van most ez a vért, Jekyll?

– Elveszett, felség – szólalt meg első ízben Sir Simon. El akarta mondani a hercegnek a teljes igazságot, hogyan próbálta meg Jeanette törbe csalni az íjász segítségével, ám ez a történet is tulajdon megszégyenülésével ért véget, és maradt benne annyi jóérzés, hogy elhallgassa.

– Akkor be kell érnünk az ön vértjével – jelentette ki a herceg. – Vesse le. És a kardját is.

Sir Simon tátott szájjal meredt a hercegre, de látnia kellett, hogy az komolyan beszél. Leoldotta az övét, és hagyta a

kardot a földre hullni, majd kibújt láncingéből is, s nem maradt rajta más, csak ingje és nadrágja.

– Mi van az erszényben? – kérdezte a herceg, amint észrevette a Sir Simon nyakába kötött nehéz bőrzacskót.

Sir Simon alkalmas válasz után kutatott, de nem talált mást, csak az igazat, miszerint a nehéz pénzestarisznyát Thomastól vette vissza.

– Pénz, felség.

– Akkor azt is adja oda a hölgynek.

Sir Simon kibújtatta a fejét a hurokból, és odanyújtotta az erszényt Jeanette-nek, aki kedvesen elmosolyodott.

– Köszönjük, Sir Simon – mondta.

– A lova szintén az elégtétel részét képezi – közölte a herceg –, és délre hagyja el a táborhelyünket, ahol az ön jelenléte többé nem kívánatos. Ha akar, hazamehet, Jekyll, de Angliában se számítsen a kegyelmünkre.

Sir Simon most először belenézett a herceg szemébe. Te nyomorult kis taknyos, gondolta, az anyatej még most is ott szárad a borotvátalan álladon; azután megborzongott a herceg szeméből áradó fagyos közöny láttán. Meghajolt. Tudta, hogy száműzetésre ítélték, ahogy tudta azt is, hogy igazságtalanul. Mégsem tehetett semmit, hacsak a királyhoz nem folyamodik, a király azonban nem tartozott neki kegyvel, és nem akadt volna egyetlen nemes sem, aki szót emeljen érte, így egy csapásra számkivetetté vált. Hazamehetett Angliába, de ott is hamarosan híre megy, hogy kiesett az udvar kegyeiből, és az élete ettől kezdve végtelen nyomorúság. Meghajolt, elfordult, és mocskos ingében elindult a néma férfiak között, akik utat nyitottak

előtte.

Az ágyúk tovább tüzeltek. Négyszer lőttek aznap, nyolcszor a rákövetkező napon, és a második nap végére akkora rést sem sikerült ütni a vár kapuján, amelyiken egy kiehézt veréb átpréselte volna magát. Az ágyúk nem végeztek egyebet, mint megsüketítették a tüzéreket, és összetördelték a kőgolyóbisokat a vár sáncain. Egyetlen francia sem veszett oda, noha egy ágyús és egy íjász is szörnyethalt, amikor az egyik rézmozsár ezernyi tüzesen izzó fémrepesszé robbant szét. A király, miután ráébredt, hogy a további kísérletek csak nevetség tárgyává teszik, visszavonta az ágyúkat, és felhagyott a fellegvár ostromával.

És másnap az egész hadsereg elhagyta Caent. Keletnek meneteltek, Párizs felé, s mögöttük vánszorogtak a társzekerek, a tábor népe és a marhák csordái. A keleti horizonton még sokáig fehér porfelhő mutatta a sereg haladási irányát, ám végül a por maradéka is leült, és a feldúlt, kifosztott város magára maradt. Azok, akiknek sikerült elmenekülniük a szigetről, visszalopództak otthonaikba. A fellegvár hasadozott kapuját kitárták, és a helyőrség leereszkedett az úton, hogy lássa, mi maradt Caenből. A papok egy héten át hordozták körbe Szent János képmását a város szeméttbe fült utcáin, és hintettek szentelt vizet, hogy elűzzék az ellenség orrfacsaró bűzét. Miséket mondtak a holtak lelki üdvéért, és buzgón imádkoztak azért, hogy az istentelen ellenség találkozzon végre Franciaország királyával, és tulajdon bőrén tapasztalja meg a pusztulást.

De legalább az angolok eltakarodtak, és a feldúlt, megkínzott, romokba döntött város új életet kezdhetett.

A fény jött elsőként. Ködös, elmosódott fényfolt, amelyben Thomas egy ablak széles keretét is felismerni vélte, azután árny takarta el az ablakot, és a fény kialudt. Hangokat hallott, majd azok is elhalkultak. *In pascuis herbarum adclinavit me*. A szavak a fejében visszhangoztak. „Zöldellő réten fektetnek le engem.” Egy zsoltár, ugyanaz, amelyiket atyja is idézte halálában. *Calix meus inebrians*. „Kelyhem megrészegít.” Csakhogy nem érezte magát részegnek. Fájt még a levegővétel is, a mellére mintha nehéz követet hordtak volna. Azután újra eljött az áldott sötétség, és vele a feledés.

Azután megint a fény. Imbolygó fény. Az árny nem tágított, az árny elindult felé, és ő hűvös kezét érzett a homlokán.

– Nem hittem volna, hogy életben maradsz – hallotta egy ismeretlen férfi álmélkodó hangját.

Thomas szólni próbált, de csak gurgulázó, reszelős hangra tett tőle.

– Mindig elképeszt – folytatta a hang –, mi mindent ki nem állnak az ifjak. Még a csecsemők is. Az élet ereje szinte határtalan. Bűnös dolog így eltékozolni.

– Marad belőle épp elég – vette át a szót egy másik férfi.

– A kivételezettek szószólója. – A férfi továbbra is Thomas homlokán nyugtatta a kezét. – Elveszed az életet – tette hozzá –, ezért úgy tekinted, mint tolvaj az áldozatát.

– És te lennél ez az áldozat?

– Természetesen. Tanult és bölcs áldozat, sőt, értékes áldozat, de ettől még az. És ez az ifjú, mit tartasz róla?

– Egy angol íjász – felelte a második férfi keserű hangon. – Ha lenne egy kis eszünk, itt helyben végeznénk vele.

– Azt hiszem, inkább meg kellene próbálnunk feléleszteni. Segíts megemelni.

Karok nyúltak Thomas alá, hogy felültessék az ágyban, majd egy kanál meleg levest préseltek az ajkai közé, de ő képtelen volt lenyelni, ezért a takarókra köpte. A fájdalom végignyilallt a testén, azután újra magába fogadta a sötétség.

A fény harmadszor, vagy talán negyedszer világosodott rá. Talán csak álmodta, ám ezúttal egy öregember körvonalai is kirajzolódtak a fényes ablak előtt. A férfi hosszú fekete köntöst viselt, de nem lehetett sem pap, sem szerzetes, hiszen köntösét nem vonta össze a derekán, és hosszú fehér hajára kis szögletes kalapot borított.

– Istenem – próbálta mondani Thomas, de a szó zagyva torokhangként tört fel belőle.

Az idős férfi felé fordult. Hosszú, kétágú szakállt viselt, és egy edényt tartott a kezében. A keskeny nyakú, hasas palackot halványsárga folyadék töltötte ki, amelyet a férfi a fény felé tartva tanulmányozott. Megvizsgálta a folyadék színét, majd felrázta az edényt, mielőtt az orrához emelve beleszagolt volna.

– Felébredtél?

– Igen.

– És beszélsz! Csakugyan csodadoktor vagyok! Éleselméjűségem még engem is elképeszt. Bárcsak így

tudnám meggyőzni róla a betegeimet, hogy fizessenek. A legtöbben azt gondolják, még hálásnak kellene lennem, amiért nem köpködnek meg. Mi a véleményed erről a vizeletről? Tisztának találsz?

Thomas bólintott, és azt kívánta, bárcsak enyhülne a gerincoszlopa mentén cikázó éles fájdalom.

– Nem gondolsz, hogy zavaros? Esetleg túl sötét? Nem, csakugyan nem az. Szagra és ízre egyaránt egészségesnek tűnik. Egy flaska tiszta sárga vizelet, a jó egészség legbiztosabb jele. Sajna, nem a tiéd. – A doktor kinyitotta az ablakot, és kiöntötte a folyadékot. – Nyelj egyet – utasította Thomast. Thomas toroka teljesen kiszáradt, de engedelmesen megpróbált nyelni, és azonnal felnyögött a kintól.

– Azt hiszem – vélte a doktor –, legjobb lesz, ha maradunk a híg zabkásánál. Nagyon híg zabkásánál, némi olajjal, vagy ami még jobb, vajjal. Az a ruha ott a nyakad körül egy vászondarab, amit szentelt vízbe áztattak. Nem az én művem, bár nem is tettem ellene. Ti, keresztények, még mindig hisztek a varázslatban – talán a csodavárás nélkül nem is létezne a hitetek –, és nekem engednem kell a hit erejének. Az ott egy kutyaláb a nyakadban? Ne is mondd, azt hiszem, nem akarom tudni. Akárhogy is legyen, ha majd felépülsz, remélem, nem egy kutyalábnak vagy szenteltvízes kendőnek fogod tulajdonítani, hanem az én tudományomnak. Eret vágtam rajtad, ganéból, mohából és fokhagymából készült meleg borogatást adtam, és megizzasztottalak. Eleanor persze erősködik, hogy az imádságai és az a nevetséges kis rongydarab hozott

vissza a halálból.

– Eleanor?

– Ő vágott le a kötélről, drága fiam. Fél lábbal már a sírban voltál. Amikor én megérkeztem, inkább gondoltalak halottnak, mint élőnek, és azt tanácsoltam neki, hagyjon békességben kiszervenvedni. Azt mondtam, félúton jársz a pokol felé, én pedig túl öreg és fáradt vagyok már ahhoz, hogy az ördöggel huzakodjak. De Eleanor csak erősködött, és én valahogy mindig is képtelen voltam ellenállni a könyörgésének. Zabkása avas vajjal, az majd megteszi a magáét. Gyenge vagy, fiam, gyenge, mint a harmat. Van valamilyen neved?

– Thomas.

– Az enyém Mordecai, de hívatsz csak Doktornak is. Persze, nem fogsz így hívni. Inkább hívsz majd nyavalyás zsidónak, Krisztus gyilkosának, aki titokban disznókat imád, és keresztény gyermekeket rabol. – Mindezt önfeledt vidámsággal hányta a szemére. – Micsoda képtelenség! Mi az ördögért akarnék gyermeket rabolni, legyen keresztény vagy akármi más? Batorság. A gyerekekben az az egyetlen jó, hogy idővel felnőnek, bár akkor meg, mint az én fiam is, új porontyokat nemzenek. Eh, sosem tanulunk más hibáiból.

– Doktor? – recsegte Thomas.

– Thomas?

– Köszönök mindent.

– Egy angol, akinek modora van! Ez a világ sosem fogy ki a csodákból. Várj itt, Thomas, és ne légy olyan modortalan, hogy meghalsz, amíg vissza nem jövök. Szerzek egy kis

zabkását.

– Doktor?

– Még itt vagyok.

– Hol vagyok?

– Egy barátom házában, és meglehetősen biztonságban.

– A barátod?

– Sir Guillaume d'Everque, a tenger és a szárazföld lovagja, amellet nagyobb bolond, mint bárki, akit ismerek, bár bolondnak legalább jólelkű. Megfizet a szolgálataimért. Thomas lehunyta a szemét. Nem igazán értette, amit a doktor mondott, vagy még inkább nem akart hinni a fülének. A fejébe éles fájdalom nyilallt. Az egész teste sajgott, fejétől egészen lüktető lábujjaiig. Anyjára gondolt, hogy megnyugvást találjon, majd visszaemlékezett rá, hogyan húzták fel a bitóra, és összeborzadt. Azt kívánta, bárcsak visszaaludhatna. Álmában nem kínoztta fájdalom, most mégis felültették, hogy a doktor belédiktálhassa az állott, avas szagú zabkását, és neki sikerült megállnia, hogy kiköpje vagy felöklendezze az ételt. Alighanem gomba is került az olajos zabkásába, vagy olyan füvet főztek bele, amit a hooktoniak angyalsalátának neveztek, mert miután leküzdötte a híg kását, életteli álmai támadtak, de fájdalmat nem érzett többet. Amikor felébredt, sötétben és egyedül találta magát, de sikerült felülnie, sőt, felállnia, noha annyira megszédült, hogy újra le kellett ülnie.

Másnap reggel, amikor madárének hallatszott a tölgyfa felől, amelynek ágán kevés híján a halálát lelte, egy magas férfi nyitott be a szobájába. A férfi mankóval járt, bal combját kötés borította. Amikor felé fordult, Thomas

meglátta szörnyű sebhelyekkel borított arcát is. Egy penge a homlokától az állkapcsáig felhasította, s eközben nem kímélte bal szemgolyóját sem. A hosszú és telt szőke hajfürtök láttán arra gondolt, hogy a férfi valaha jóvágású lehetett, még ha most rémálomba is illett a külleme.

– Mordecai szerint – mordult rá a férfi – életben maradsz.

– Isten segedelmével – bólintott Thomas.

– Nem hinném, hogy Isten törődne a sorsoddal – jegyezte meg a férfi keserűen.

A harmincas éveiben járhatott, és görbe lábai lovas katonára vallottak, míg öblös mellkasa olyan férfiúra, aki gyakorlott a fegyverforgatásban. A férfi feltette mankóit az ablakpárkányra, majd maga is odatelepedett. Szakállába ősz szálak gyűltek, ahol a penge az állkapcsába hasított, míg hangja szokatlanul mély és érdes volt. – De Mordecai segedelmével talán csakugyan életben maradsz. Nincs nála különbség seborvos egész Normandiában, bár csak az ördög tudja, hogyan csinálja. Egy hete mást se csinál, csak a vizeletem vizslatja. Megsebesültem, te féleszű zsidó, mondtam én, nem a hólyagommal van baj, de ő erre azt mondja, hogy csak tartsam a szám, és préseljek ki magamból még néhány cseppet. Nemsokára téged is kezelésbe vesz. – A férfi, aki a hosszú fehér ingen kívül nem viselt egyebet, zord tekintettel végigmérte Thomast. – Van egy olyan érzésem – reccsent rá –, hogy te vagy az az istenverte fattyú, aki átlőtte a combomat. Emlékszem is, hogy láttam egy ilyen hosszú hajú nyavalyást, mielőtt eltaláltak.

– Ön Sir Guillaume?

– Én vagyok.

– Végezni akartam magával – vallotta be Thomas.

– Egy okkal több, hogy én végezzek veled előbb – emelte fel a hangját Sir Guillaume. – Itt fekszel az ágyamban, eszed a zabkásám, szívod a levegőm. Angol fattya. Sőt, még rosszabb, egy Vexille.

Thomas felfelé fordította fejét, hogy állja Sir Guillaume szigorú tekintetét. Nem felelt, hátha így magyarázatot kap az utolsó mondat jelentésére.

– Mégsem öllek meg – tudatta Sir Guillaume –, mert megmentetted a lányom a gyalázattól.

– A lányát?

– Eleanor, te ostoba. Törvénytelen gyermek, persze – tette hozzá Sir Guillaume. – Az anyja szolgáló volt atyám házában, mégis Eleanor a mindenem, amim maradt, és emiatt ragaszkodom hozzá. Azt mondja, kedves voltál velem, ezért is vágott le, és fekhatsz most az ágyamban. Mindig is ilyen érzélgős volt. – Összevonta a szemöldökét. – Bár én még most is úgy vélem, leghelyesebb lenne, ha elválnám a torkod.

– Négy éven át – mondta Thomas – egyébről sem álmodtam, csak hogy felvágghassam a magáét.

Sir Guillaume megmaradt szeme fenyegetően villant fel.

– Hát persze, hogy erről álmodtál. Hiszen Vexille vagy.

– Vexille-ekről sosem hallottam – rázta a fejét Thomas. – A nevem Hooktoni Thomas.

Thomas arra számított, hogy Sir Guillaume a homlokát ráncolva igyekszik majd visszaemlékezni a névre, ám a férfi szemében azonnal megvillant a felismerés.

– Hookton! – kiáltott fel. – Szentséges Krisztusom. Hookton. – Néhány pillanatra elgondolkodott. – Hát persze, hogy nyavalyás Vexille vagy. Ott a jelvény az ijadon.

– Az ijamon?

– Odaadtad Eleanornak, ő pedig megtartotta. Thomas lehunyta a szemét. A fájdalom újra belevillant a nyakába, majd végigiramodott a tarkóján.

– Azt hittem, atyám jelvénye az – sóhajtott fel –, bár biztosan sosem tudhattam. Atyám nem beszélt a családjáról. Csak annyit tudok, hogy gyűlölte a saját apját. Én sem kedveltem őt túlzottan, de az ön emberei megölték őt, és én bosszút esküdtem.

Sir Guillaume az ablak felé fordította tekintetét.

– Csakugyan nem hallottál még a Vexille-ekről?

– Soha.

– Akkor szerencsésnek vallhatod magad. – A férfi felállt. – Az ördög fattya valamennyi, és te, ha jól sejtem, az egyik leszármazottjuk vagy. Legszívesebben megölnélek, és még annyi lelkifurdalást se éreznék, mint amikor eltaposok egy pókot. De kedves voltál az egyetlen leányomhoz, ezért köszönettel tartozom neked – kisántikált a szobából.

Thomas pedig ott maradt, fájdalmak és kétségek között vergődve.

Thomas Sir Guillaume kertjében lábadozott, ahol két birsalmafa vetett hús árnyékot, és ahol szorongva várta Mordecai doktor mindennapi verdiktjét a vizelete színével, állagával, ízével és szagával kapcsolatban. A doktort láthatóan nem hatotta meg, hogy Thomas felduzzadt nyaka

időközben lelohadt, és hogy újra képes volt lenyelni a kenyeret és a húst. Egyedül a vizelete állapota számított. A doktor szerint nem létezett ennél mélyrehatóbb vizsgálati módszer.

– A vizelet mindent elárul. Ha bűzlik, vagy ha sötét, ha íze az ecetre emlékeztet, vagy ha zavarossá válik, ideje elővenni a gyógyító tudományt. A tiszta, sápadt színű, édesen illatozó vizelet azonban a lehető legrosszabb hír a számunkra. – magyarázta a lábadozó Thomasnak.

– A legrosszabb? – élénkült fel Thomas.

– Azt jelenti, kedves fiam, hogy a beteg vonakodik majd kifizetni a javadalmunkat.

A doktor úgy élte túl Caen kifosztását, hogy elrejtőzött egy közeli disznóólban.

– A disznókat leölték, a zsidót meghagyták. Nagyobb kár, hogy széthányták minden eszközömet és az orvosságaimat, és hogy három kivételével összetörték valamennyi üvegem, és felégették a házamat. Ezért kényszerülök rá, hogy itt éljek. – Megborzongott, mintha komoly megpróbáltatás lenne a számára Sir Guillaume házában lakni. Megszagolta Thomas vizeletét, majd, mint aki bizonytalan a diagnózisban, egy cseppet az ujjá végére tett és megízlelte. – Kellemes – csóválta a fejét –, sajnálatos módon kellemes. – Az üveg tartalmát a méhektől hemzsegő levendulaágyásra öntötte. – Így hát mindenem elveszítettem – folytatta –, és mindez azután, hogy nagyuraink biztosítottak róla, a városban senkinek sem eshet bántódása! – Eredetileg, tudta meg Thomas a doktortól, a helyőrség parancsnokai a fallal övezett várost

és a várat akarták megvédeni, ám ehhez szükségük volt a városlakók segítségére, azok pedig ragaszkodtak hozzá, hogy a gazdag polgároknak otthont adó île St Jeant védjék. Ezért a város védői az utolsó pillanatban átmasíroztak a hídon, bele a biztos végzetbe. – Ostobák – toldotta meg Mordecai megvetően. – Acélba és dicsfénybe öltözött bolondok. Levágni való barmok.

Thomas és Mordecai megosztozott a házon, amíg Sir Guillaume meglátogatta a Caentól jó ötven kilométernyire délre fekvő evecque-i birtokát, ahol újabb embereket toborzott.

– Tovább harcol – mondta a doktor –, akár megsebesült, akár sem.

– És mi lesz velem?

– Semmi – felelte a doktor magabiztosan. – Kedvel téged, akármennyit is füstölög. Megmentetted Eleanort, nem igaz? Mindig is az a leány volt a gyengéje. A felesége, az nem, de a lány igen.

– Mi történt a feleségével?

– Meghalt – vontá meg a vállát Mordecai –, egyszerűen meghalt.

Thomas immár rendesen tudott enni, és ereje olyan gyorsan gyarapodott, hogy Eleanor társaságában körbesétálta az île St Jeant is. A sziget úgy festett, mintha ragály söpört volna végig rajta: a házak több mint fele üresen állt, és amelyekben laktak, azokat is megviselte a fosztogatás. Hiányoztak az ablaktáblák, az ajtók leszakadtak a zsanérokról, az üzletek áru nélkül maradtak. A vidékiek közül néhányan babot, borsót és sajtot árultak

szekereikről, a kisebb fiúk a folyóból frissen fogott sügéreket kínáltak, de ők sem enyhíthettek az éhínségen. Nem enyhíthettek a szorongáson sem: a túlélők még most is attól rettegetek, hogy a gyűlöletes angolok visszatérnek, és a szigeten még mindig is ott kísértett a folyóba vetett, sirályok, patkányok és kutyák által szétmarcangolt tetemek bűze.

Eleanor gyűlölt a városban lenni, szívesebben sétált el délre, vidékre, ahol kék szitakötők repdestek a vízililiomok felett, amelyek a túlérett zab-, árpa- és búzamezők között kígyózó sebes patakokra telepedtek.

– Szeretem az aratás idejét – árulta el a lány Thomasnak. – Azelőtt mindig kimentünk a mezőkre segíteni.

Abban az évben csak szegényes termésre számíthattak, lévén nem maradt ember, aki a szárat levágta volna, és a sordélyok máris kikezdték a kalászatot, a maradékot pedig a galambok csipegették fel.

– Aratás végén mindig nagy ünnepet tartottunk – tette hozzá Eleanor ábrándos hangon.

– Mi is ünnepeltünk – mondta Thomas. – Mi kukoricabábokat aggattunk a templomra.

– Bábokat?

Thomas kis csuhébabát készített neki.

– Tizenhárom ilyent függesztettünk az oltár fölé – magyarázta –, egyet Krisztusnak, és egyet-egyet az apostoloknak.

Felszedett néhány búzavirágot és odanyújtotta Eleanornak, aki a hajába tűzte őket. A lánynak gyönyörű szőke haja volt, olyan, akár a napfényben fürdő arany.

Naphosszat beszélgettek, és egyik sétájuk alkalmával Thomas újra szóba hozta a lándzsát. Eleanor ezúttal komolyan bólintott.

– Hazudtam neked – vallotta be. – Nála volt a lándzsa, de azután elrabolták tőle.

– Ki rabolta el?

A lány megérintette az arcát.

– Az, aki elrabolta a fél szeme világát is.

– Egy Vexille nevű férfi? A lány komoran bólintott.

– Úgy hiszem. De nem itt történt, hanem Evecque-ben. Az az igazi otthona. Csak azután vett házat Caenben, hogy megnősült.

– Beszélj nekem ezekről a Vexille-ekről – kérte Thomas.

– Semmit se tudok róluk – felelte a lány, és Thomas hitt neki.

Egy pataknál üldögéltek, ahol két hattyú lebegett a vízen, és egy gém vadászott a nádasban megbújó békákra. Thomas korábban arról beszélt, hogy elhagyja Caent és az angol sereg nyomába ered, és a szavai bizonyára bántották Eleanort, aki most aggódó tekintettel fordult feléje.

– Tényleg elmész?

– Még nem tudom. – Szívesen maradt volna a sereggel, ahová tartozott – bár nem tudta, hogyan találhatna rá társaira, vagy miként maradna életben ezen a vidéken, ahol az angolokat mindennél inkább gyűlölték –, de ugyanilyen szívesen maradt is volna. Mindent tudni akart a Vexille-ekről, és a kíváncsiságát csakis Sir Guillaume elégíthette ki. És ahogyan a napok múltak, úgy vágyódott egyre inkább Eleanor társaságára is. Végtelen nyugalom

és kedvesség áradt a lányból, ami Jeanette-nek sosem volt sajátja; olyan kedvesség, amely őt is végtelen gyengédségre intette, attól való félelmében, hogy máskülönben megsebezne a lány szívét. Sosem fáradt bele a hosszú, nemes vonalú arc látványába, a kis gödröcskébe, a csontos orrba, a nagy szemekbe. A lányt zavarba ejtette az aprólékos figyelem, mégsem tiltakozott ellene.

– Sir Guillaume szerint anyámra hasonlítok – mosolyodott el ilyenkor –, bár én alig emlékszem rá.

Sir Guillaume tucatnyi fegyveressel tért vissza Caenbe, akiket az északi Alençonban toborzott. Csatába vezeti őket, jelentette ki, miként azt a féltucatnyi emberét is, aki túlélte Caen elestét. A lába még most is sajgott, de már mankó nélkül járt, és visszatértének napján magához hívatta Thomast, hogy kísérje el őt a Szent János templomba. Eleanor, aki a konyhában serénykedett, kérés nélkül is csatlakozott hozzájuk, és Sir Guillaume nem tiltotta meg neki, hogy jöjjön.

Az emberek meghajoltak, amint Sir Guillaume elhaladt előttük, és sokan tőle várták a megnyugtatást, hogy az angolok csakugyan eltakarodtak.

– Párizs felé menetelnek – kapták meg a választ –, ahol királyunk csapdába csalja és leöli valamennyit.

– Valóban így gondolja? – kérdezte Thomas egy idő után.

– Imádkozom érte – bólintott komoran Sir Guillaume. – Erre való egy király, nem? Hogy a népét védje. És Isten a tanúja, rászorulunk a védelemre. Úgy hallom, ha valaki felmegy abba a toronyba – bökött úti céljuk, a Szent János templom

harangtornya felé –, jól láthatja a füstöt, amerre a sereged felégette a falvainkat. Igazi *chevauchée*-t folytatnak.

– *Chevauchée*-t? – kérdezte Eleanor. Atyja felsóhajtott.

– *Chevauchée*-nak nevezik, gyermekeim, amikor végigmasírozol az ellenség földjén, és felégetsz, elpusztítasz vagy lerombolsz mindent, ami csak az utadba esik. Az ilyen barbárságnak az a célja, hogy kicsald az ellenséget az erődítményekből és rákényszerítsd a harcra, ahogyan reményeink szerint a király is elő fog jönni az angoloknak.

– És az angolok úgy vágják majd le a franciákat – tette hozzá Thomas –, akár a kaszálót.

Sir Guillaume dühödtt pillantást vetett rá, azután vállat vont.

– Minden hadsereg belefárad az erőltetett menetbe. A lovak lesántulnak, a csizmák elvásznak, a nyílvevők kifogynak. És te még nem láttad Franciaországot ereje teljében, fiú. Minden lovagotokra hat jut a mieink közül. Addig lövöldözhetnek, amíg el nem törik az íjakok, még akkor is marad elég emberünk, hogy levágjunk titeket.

Kutatni kezdett az övéről lecsüngő erszényben, és néhány aprópénzt vetett a templom kapujában kéregető koldusoknak, közel ahhoz a tömegsírhoz, ahol az ostrom ötszáz áldozatát kapkodva elföldelték. A pitypanggal itt-ott benőtt földhalom még most is bűzlött – alighogy ásni kezdtek, a felszíntől nem messze vízre bukkantak, így a sír túl sekély lett, és a ráhordott vékony földréteg nem leplezhette el az alatta zajló bomlást.

Eleanor szája elé kapta kezét, majd felsietette a lépcsőkön oda, ahol az angol íjászok árverésre bocsátották a

városlakók asszonyait és leányait. A papok imádságaikkal és szentelt vizükkel háromszor is megtisztították a templomot a gonosztól, mégsem tudták kiűzni a szomorúságot, amelyet a megrongált szobrok és a betört ablakok látványa keltett. Sir Guillaume térdet hajtott a főoltár felé, majd elvezette Thomast és Eleanort az egyik oldalhajóba, ahol az egyik festményen Szent Jánost láthatták, amint elmenekül a nagy kondér forró vízből, amelyet Domitianus császár készített számára. A szentet éteri alakban ábrázolták, félig füstként, félig emberként, amint a római légionáriusok legnagyobb elképedésére egyé válik a léggel.

Sir Guillaume közelebb lépett a mellékoltárhoz, ahol egy nagy fekete zárókő mellett térdre hullt, és Thomas döbbenetére a francia megmaradt szemében könnyek csillantak.

– Azért hoztalak ide – szólalt meg Sir Guillaume –, hogy megtudj egy s mást a családotról.

Thomas nem próbált ellentmondani neki. Habár nem érezte magát Vexille-nek, az ezüstjelvény az iján másról tanúskodott.

– A kő alatt – kezdte Sir Guillaume – feleségem és két gyermekem nyugszik. Egy fiú és egy lány. A fiú hatéves volt, a lány nyolc, az anyjuk alig huszonöt esztendő. Az itteni ház valaha az ő apjáé volt. Váltásdíjként adta nekem a lányát, cserébe egy hajóért, amit elfogtam. Kalózkodással szereztem, nem a háborúban, mégis jó asszonyra tettem szert általa. – A könnyek immár féktelenül áradtak, és a férfi fáradtan hunyta le szemét. Eleanor

mellette állt, kezét vigasztalóan a vállára tette, míg Thomas némán várt. – Tudod – kérdezte Sir Guillaume egy idő után – , miért mentünk Hooktonba?

– Azt gondoltuk, a dagály eltérítette Poole-tól.

– Nem, szántsándékkal Hooktonba mentünk. Ezért fizetett meg egy ember, aki Harlekinnek mondta magát.

– Harlekin? Úgy, mint hellequin? – kérdezte Thomas.

– A szó ugyanaz, csak ő az itáliai alakját használta. Az ördög csatlósa volt, aki csak nevetett az Úron, és még hasonlított is hozzád. – Sir Guillaume keresztet vetett, majd kinyújtotta kezét, hogy ujjával végigsimítson a kőlap peremén. – Egy ereklyét kellett elhoznunk a templomból. Ennyit csak tudsz, nem?

Thomas bólintott.

– És esküt tettem arra, hogy vissza fogom szerezni.

Sir Guillaume gúnyos megvetéssel fogadta a becsvágyó kijelentést.

– Én ezt ostobaságnak tartottam, de hát akkoriban még az egész élet ostobaságnak tetszett a szememben. Mire lehet jó egy nyomorúságos templom kincse, valami szárnalmas kis angol porfészekből? Harlekin azonban addig erősködött, amíg be nem vettük a falut, és meg is találtuk azt az ereklyét.

– Szent György lándzsáját – mormolta Thomas színtelen hangon.

– Szent György lándzsáját – bólintott Sir Guillaume. – Szerződést kötöttem Harlekinnel. Fizetett nekem egy keveset, a többit az itteni apátság egyik szerzetesére bízta. Egy olyan szerzetesre, akiben mindenki megbízott, egy

elismert tudósra, akiről az emberek azt tartották, egy napon szentté fogják avatni. Ám amikor visszatértem, azt kellett találnom, hogy Martin atya eltűnt, és magával vitte a pénzt is. Épp ezért nem voltam hajlandó átadni a lándzsát a Harlekinnek. Hozz ide kilencszáz lívre-t, méghozzá jó ezüstben, mondtam neki, és akkor megkapod a lándzsát, de ő nem fizetett ki. Így azután megtartottam a lándzsát, és Evecque-be vittem. Ahogyan teltek a hónapok és nem történt semmi, azt gondoltam, feledésbe is merült. Azután, két évvel ezelőtt, tavasszal, Harlekin visszatért. Fegyvereseket hozott, és elfoglalta a birtokot. Lemészároltak mindenkit, az utolsó lelket is, és elragadták a lándzsát.

Thomas a fekete záróköre meredt.

– Valaki azért életben maradt?

– De csak hajszál híján – felelte Sir Guillaume. Felhúzta fekete kabátját, és megmutatta a hasán végigszántó szörnyű sebet. – Három helyen is megsebeztek – folytatta.

– A fejemen, a hasamon és a lábamon. Azt mondták, a fejemet azért, mert nem gondolkodtam időben, a hasamon kapzsiságom jutalmaként, a lábamon pedig azért, hogy sántikálva kelljen a pokolba mennem. Azután otthagytak, asszonyom és gyermekeim teteme mellett, haldokolni. Mégis életben maradtam, hála Mordecai-nak. – Felállt és megremegett, amint súlyát áttette sebesült lábára. – Életben maradtam – tette hozzá komoran –, és megesküdtem, hogy megtalálom a férfit, aki ezt művelte – mutatott a záróköre –, és teszek róla, hogy sikoltva könyörögjön a haláláért. Egy évbe telt, amíg megtudtam, ki

ő valójában. Tudod, hogy csináltam? Amikor visszajött Evecque-be, fekete szövetet húzott emberei pajzsára, de én felhasítottam az egyik ilyen anyagot, és megláttam a jelvényét, a griffet. Kérdeztem utána Párizsban és Anjouban, Burgundiában és mindenütt másutt, mígnem rátaláltam a válaszra. És hol akadtam rá? Miután szélében-hosszában bejártam Franciaországot, a válasz itt, Caenben várt rám. Valaki a városból ráismert a jelvényre. A Harlekin egy Vexille nevű férfi. Nem tudom a másik nevét, nem tudom a rangját, csak azt tudom, hogy egy Vexille nevű ördögfajzat.

– Akkor most a Vexille-nél van a lándzsa?

– Nála. És ugyanaz az ember, aki kiirtotta a családomat, megölte a te apádat is. – Sir Guillaume egy pillanatra mintha elszégyellte volna magát. – Anyádat, azt hiszem, én öltem meg, de csak mert rám támadt és feldühített. – Vállat vont.

De apádat nem én öltem meg, és amikor megöltem anyádat, akkor sem tettem mást, mint amit te tettél Bretagne-ban.

– Igaz – ismerte el Thomas. Belenézett Sir Guillaume szemébe, és nem érzett iránta gyűlöletet anyja halála miatt.

– Akkor hát közös az ellenségünk.

– És ez az ellenség – tette hozzá Sir Guillaume – maga az ördög.

A komor szavak után Sir Guillaume kapkodva keresztet vetett, és Thomason is végigfutott a hideg. Végre rátalált ellenségére, és ez az ellenség nem volt más, mint maga Lucifer.

Aznap este Mordecai gyógyírral kente be Thomas nyakát. – Szinte teljesen begyógyult – csóválta a fejét –, és a fájdalom is el fog múlni, bár annyi mindig megmarad, hogy emlékeztessen, milyen közel jártál a halálhoz. – Beszippantotta a kert édes illatait. – Akkor hát, Sir Guillaume elmondta neked, hogyan vesztette el a feleségét?

– Igen.

– És rokona vagy annak az embernek, aki megölte őt?

– Nem tudom – felelte Thomas –, tényleg nem tudom, bár a jelvény és a griff azt mutatja, hogy igen.

– És Sir Guillaume megölte anyádat. Aki megölte az ő feleségét, az ölte meg atyádat is, Sir Simon pedig téged próbált megölni. – Mordecai megcsóválta a fejét. – Éjjelente gyakran elgondolom, hogy ha kereszténynek születtek, talán én is fegyvert hordanék, és ilyeneket művelnék. – Odaadott Thomasnak egy palackot. – Csak rajta – parancsolt rá. – Amúgy pedig, mi az a griff?

– Címerállat – vont a vállát Thomas. A doktor szipákolni kezdett.

– Isten, a maga végtelen bölcsességében, az ötödik napon megteremtette a halakat és a tenger állatait, a hatodik napon pedig a szárazföld állatait, és amikor végigtekintett művén, látta, hogy az jó. Mégsem elég jó a heroldoknak, akik szárnyakat, szarvakat, agyarakat és karmokat aggatnak az Ő elégtelen teremtményeire. Ez minden, amit tudsz?

– Jelen pillanatban, igen.

– Egy dióból is több levet lehet kifacsarni, mint szót belőled

– zsémbelt Mordecai, majd elcsoszogott.

Eleanor bizonyára csak a távozására várt, mert ebben a pillanatban feltűnt a kert végében nyíló körtefák alatt, és a folyó felőli kapu felé mutatott. Thomas követte a lányt az Orne folyó partjára, ahol elnézte, amint három izgága kisfiú megpróbált felöklelni egy fürgé csukát az angolok által hátrahagyott nyílvevesszők egyikével.

– Segítesz atyámnak? – kérdezte a lány.

– Hogy segítek-e neki?

– Azt mondtad, az ellensége a te ellenséged is. Thomas leült a fűre, a lány pedig mellé telepedett.

– Nem tudom.

Thomas még most sem akart hinni ebben az egészben. Tudta, hogy létezik egy lándzsa, és hogy annak származását rejtély lengi körül, de vonakodott elfogadni, hogy ez a lándzsa és rejtély irányítja egész életét.

– Ez azt jelenti, hogy visszatérsz az angol sereghez? – kérdezte Eleanor cérnavékony hangon.

– Itt akarok maradni – felelte Thomas egy idő után –, hogy veled lehessenek.

A lány alighanem számított ilyen vallomásra, mégis fülöpírult, és szégyenlősen fordult az örvénylő víz felé, amely felett rovarok ezrei hemzsegték, és ahol a három kisfiú továbbra is hiába csapkodott a nyíllal.

– Biztosan van asszonyod – mondta végül halkán.

– Volt egy – Thomas beszélt neki Jeanette-ről, és arról, hogyan talált rá a nő Wales hercegére, és hagyta őt el egyetlen szó nélkül. – Sosem fogom őt megérteni – vallotta meg.

- De szereted őt? – kérdezett rá a lány egyenesen.
- Nem – felelte Thomas.
- Csak azért mondod, mert most velem vagy – vonta össze szemöldökét a lány.
- Atyámnak volt egy könyve, tele Szent Ágoston mondásaival, és volt egy, ami mindig elgondolkodtatott. – Próbálta híven felidézni a latin szavakat. – *Nondum amabam, et amare amaban.* „Nem szerettem, de vágyakoztam a szeretetre.” Eleanor kétkedő pillantást vetett rá.
- Elég körmönfont módja, hogy azt mond, magányos vagy.
- Igen – értett egyet Thomas.
- Akkor hát mit fogsz tenni? – kérdezte a lány. Thomas sokáig nem felelt. A penitenciára gondolt, amelyet Hobbe atya rótt ki rá.
- Azt hiszem, egy napon meg kell találnom azt az embert, aki megölte az apámat – felelte végül.
- És mi lesz, ha csakugyan ő az ördög?
- Akkor fokhagymát kötök a nyakamba – mosolyodott el Thomas –, és imát mondok Szent Guinefort-nak.
- A lány elnézte a sötétedő vizet.
- Szent Ágoston tényleg ezt mondta volna?
- *Nondum amaban, et amare amabam!* Igen, ezt mondta.
- Tudom, mit érzett. – Eleanor lehajtotta a fejét Thomas vállára.

Thomas nem moccant. Válaszút elé érkezett. Követhette a lándzsát, vagy felvehette fekete iját, és visszatérhetett a sereghez. És még most sem tudta, melyik választás lenne

a helyes. Eleanor teste azonban melegen simult az övéhez, és ez a végtelenül megnyugtató érzés elég volt ahhoz, hogy, ha csak egy kis időre is, de tovább maradjon.

Másnap reggel Sir Guillaume hat fegyverese kíséretében elvitte Thomast az Abbaye aux Hommes-ba. A kérelmezők tömege a kapuk előtt gyülekezett, ételt és ruhákat akart, amelyeknek maguk a szerzetesek sem voltak birtokában, bár az apátság megmenekült a fosztogatók rohamától, lévén a király és a walesi herceg itt rendezkedett be. Maguk a szerzetesek az angolok közeledtét látva elmenekültek. Néhányan ugyan odavesztek az île St Jeanon, ám a legtöbben biztonságban eljutottak a délebbre fekvő másik rendházba, és közöttük volt Germain testvér is, aki nem sokkal azelőtt tért vissza röpke száműzetéséből, hogy Sir Guillaume belépett a kapun.

Germain testvér apró, ősz öreg, hajlott hátú ember volt, sóhajnyi ősz fürtökkel, rövidlátó szemekkel és törékeny kezekkel, amelyekkel épp egy író tollat igyekezett kihegyezni.

– Az angolok – sóhajtott fel az öregember – inkább nyílveszőikre használják el a tollat, mintsem az Úr igéjére.

– Germain testvér, mint azt Thomas megtudta, harminc esztendeje felelt a rendház szkriptóriumának rendjéért. – Ha az ember könyvek másolására szenteli magát – magyarázta a barát –, fel kell fedeznie a tudást, akár akarja, akár nem. Még ha annak javarészét nem is hasznosítja semmire. Hogy van Mordecai? ÉI?

– El – bólintott Sir Guillaume –, és ezt küldi. – Egy viasszal

lepecsételt kis agyagtégelyt tett le az íróasztal enyhén megdöntött lapjára. Az edény addig csúszott lefelé, amíg Germain testvér el nem kapta, hogy azután tarsolyábasülyessze. – Gyógyír – magyarázta Sir Guillaume Thomasnak –, Germain testvér köszvényére.

– Amelynek fájdalmát – tette hozzá a szerzetes – egyedül Mordecai képes enyhíteni. Nagy kár, hogy a pokol tüzében kell égnie, bár hiszem, hogy a mennyben már nem lesz szükségem ilyen kencékre. Ki ez? – mérte végig Thomast.

– Egy barátom – felelte Sir Guillaume –, akinél ezt találtam. Magával hozta Thomas fekete íját, amelyet most lefektetett az asztalra, és megkocogtatta a rá erősített ezüstjelvényt. Germain testvér figyelmesen tanulmányozta a fegyvert, és Thomas hallotta, amint sípolva kifújja a levegőt.

– A griff – bólintott Germain testvér. Félretolta az íjat, majd lefújta az asztalról a kihegyezett író toll forgácsait. – A címerállat, amelyet a múlt században vezettek be a heraldikában. Azokban az időkben, amikor még ismerték az igazi tudományt a világon. Nem úgy, mint manapság. Csupa olyan ifjú érkezik hozzám Párizsból, akinek szalmával van kitömve a feje, mégis azt állítja mind, hogy doktorátust szerzett.

Leemelt egy pergamenívet a polcra, elsimította az asztallapon, és belemártotta tollát a cinóbervörös tintába. Engedte, hogy egy fénylő tintacsepp a pergamenre hulljon, majd egy életem át magába szívott jártasságával futtatni kezdte az író tollat. Szinte oda sem figyelt a mozdulataira, Thomas azonban álmélkodva figyelte, ahogyan a griff alakot ölt a pergamen sárgás felszínén.

– Azt mondják rá, mitikus állat – magyarázta Germain testvér, miközben az íróvessző egyetlen lendületes vonásával megrajzolta az egyik szarvat –, és lehet, hogy igazuk is van. A legtöbb címerállat sehol sem létezik. Látott már bárki is unikornist? – Újabb tintafoltot ejtett a pergamenen, majd pillanatnyi gondolkodás után nekilátott a bestia kitárt karmú mancsának. – Bár azt is mondják, hogy a griff megél Etiópiában. Én magam nem tudom, lévén még sosem jártam Rouen-nál délebbre, és olyan utazóval se találkoztam, aki eljutott volna oda, már ha Etiópia egyáltalán létezik. – Összeráncolta a homlokát. – A griffet ugyanakkor Plinius is említi, ami azt jelzi, hogy nem volt ismeretlen a rómaiak számára, bár Isten a tudója, mennyire hiszékeny népség volt az. A bestia szerintük szarvat és agyart egyaránt viselt, ami legalábbis túlzás, és a legtöbbször sárga pettyekkel kihányt ezüst bundával ábrázolták. Sajna, a festékeinket mind elvitték az angolok, bár meghagyták nekünk a cinóbert, így ezzel kell beérnünk. A cinóber, úgy tudom, a cinnabaritból készül. Az valamiféle növény, legalábbis Jacques testvér, Isten nyugosztalja, mindig azt mondta, hogy a Szentföldön nő, és talán igaza is volt. Jól látom, hogy sántikál, Sir Guillaume?

– Egy nyavalyás angol ijász átlőtte a lábamat – felelte Sir Guillaume –, és csak azért imádkozom, hogy a pokol kénköves tüzében szenvedjen meg érte.

– Inkább hálát kellene adnia, amiért ilyen pontatlan volt. Miért hozta el nekem ezt az angol íjat, rajta a griff képével?

– Mert azt gondoltam, talán érdekelni fogja – felelte Sir Guillaume –, s mert fiatal barátunk itt – érintette meg

Thomas vállát – hallani szeretne a Vexille-ekről.

– Pedig jobban tenné, ha inkább elfeledné őket – mordult fel a szerzetes.

Görnyedten ült magas székén, és most körbekémlelt a helyiségben, ahol tucatnyi ifjú szerzetes takarította el a romhalmazt, amelyet a rendház angol megszállói hátrahagytak. Többen társalogtak munka közben, amivel kiérdemelték Germain testvér rosszalló pillantását.

– Ez itt nem a caeni piactér! – förmedt rájuk. – Ha csacsogni akartok, menjetek a latrinára. Bárcsak én is mehetnék. Megkérdené Mordecai-t, nincs-e valami kencéje a beleimre is? – Még egyszer végighordozta szigorú tekintetét a helyiségen, majd erőlködve felvette az íjat, amit korábban az asztal oldalának támasztott. Egy pillanatig átható tekintettel méregette a jelvényt, majd újra letette a fegyvert. – Sokan beszéltek, hogy a Vexille család egyik ága Angliába költözött. Ez a jelvény is ezt támasztja alá.

– És kik azok? – kérdezte Thomas.

Germain testvért láthatóan bosszantotta a kéretlen közbevetés, vagy talán a Vexille-ek pusztá említése is nyugtalansággal töltötte el.

– Ők voltak Astarac urai – felelte –, azé a földé, amelyet Languedoc és az Agenais határol. Azt hiszem, ezzel el is mondtam mindent.

– Nekem ebből nem derült ki semmi – vallotta be Thomas.

– Akkor talán kegyed is Párizsban szerezte a doktorátusát!

– Az öregember gúnyos nevetéssel nyugtázta tudatlanságát.

– Astarac grófjai katarok voltak. Egész Dél-

Franciaországot megfertőzte az eretnekségük, és Astarac lett a gonoszság kútfője. – Keresztet vetett tintafoltos ujjával. – *Habere non potest* – mondta ünnepélyes hangon. – *Deum patrem qui ecclesiam non habet matrem.*

– Szent Ciprián – bólintott Thomas. – „Nem lehet övé Isten, miként atyjáé, akié nem lehet az egyház, miként anyjáé.”

– Akkor hát mégsem Párizsból pottyant közénk – mosolygott elismerően Germain testvér. – A katarok elutasították az egyházat, tulajdon sötét lelkükben keresték a megváltást. Mivé lenne az egyház, ha mind így tennénk? Ha mind saját kényünk-kedvünk szerint cselekednénk? Ha Isten bennünk lakozik, nincs szükség egyházra, sem a szentatyára, aki elvezet bennünket az O kegyelmébe – ez a gondolat a legszörnyűbb valamennyi eretnekség közül, és lám, hová vezette a katarokat? A kicsapongó életbe, a test örömeinek hajszolásába, konok büszkeségbe és romlottságba. Elutasították Krisztus szentségét! – Germain testvér újra keresztet vetett.

– És a Vexille-ek, ők is katarok voltak? – kérdezte Sir Guillaume az öregembertől.

– Szerintem ők az ördögöt imádták – borzongott meg Germain testvér –, de annyi bizonyos, hogy Astarac grófjai védelmet nyújtottak a kataroknak, ők, és még vagy tucatnyi egyéb nagyúr. Őkét nevezték sötét uraknak, és néhányukat közülük a Tökéleteseknek. A Tökéletesek vezették a szektát, ők voltak az eretnekek szószólói, akik megtartóztatták magukat a bortól, a paráznaságtól és a hústól, amellyel valamennyi Vexille oly szívesen élt. A katarok nem is engedtek soraikba ilyen bűnösöket, de a

mennyek örömeit ígérték nekik, ha haláluk előtt megtagadják korábbi életüket. A sötét uraknak tetszett az efféle ígélet, és amikor az egyház fellépett az eretnokség ellen, ők védelmükbe vették a katarokat. – Megcsóválta a fejét. – Ez történt száz esztendővel ezelőtt. A szentatya és Franciaország királya elpusztította a katarokat, amíg végül utolsó fellegváruk, Astarac is elesett. Rettentő küzdelmet vívtak, számolatlanul veszttek oda a legkiválóbb lovagok, de az eretnokséget – és velük a sötét urakat – sikerült letörölni a föld színéről.

– És ha mégis megmenekült néhány? – vetette fel Sir Guillaume.

Germain testvér sokáig nem felelt, csak némán meredt a lassan szikkadó cinóbervörös tintára.

– Voltak – felelte végül –, akik szerint néhány katar nagyúr megmenekült, és vagyonával együtt Európa más országaiban keresett menedéket. Azt beszélték, hogy maga az eretnokség is fennmaradt azokon a földeken, ahol Burgundia és az itáliai városállamok találkoznak. – Kapkodva keresztet vetett. – Azt hiszem, a Vexille család egy része Angliába költözött, és ott rejtőzött el, hiszen maga, Sir Guillaume, Angliában bukkant rá Szent György lándzsájára. Vexille... – forgatta meg alaposan a nevet. – A Vexille természetesen a *vexillaire*-ből, vagy zászlóvivőből ered. Azt mondják, a Vexille-ek egyik korai őse fedezte fel a lándzsát még a kereszties háborúk idején, hogy azután a saját jelvényeként hordozza. Bizonyosan a hatalom jelképének tekintették akkoriban. Ami engem illet, én mindig is kételkedtem az efféle ereklyékben. Az apát

biztosított róla, hogy a csecsemő Jézus három előbőrét is látta, de még én, aki minden szentségek fölébe helyezem Őt, még én sem hinném, hogy akár Krisztus urunk is ilyen sokat birtokolt volna. A lándzsával kapcsolatban pedig sokat kérdezősködtem. Egy érdekes legenda kapcsolódik hozzá. Azt mondják, hogy aki a lándzsát hordozza a csatában, sehogyan sem veszíthet. Mindez persze pusztán legenda, de a tudatlanokat épp az ilyen meggyőződések sarkallják, és a katonánál tudatlanabb embert nemigen találni. Ami engem leginkább aggaszt, az a cél.

– A cél? – kérdezett közbe Thomas.

– Van egy legenda – folytatta Germain testvér, ügyet sem vetve a kérdésre –, miszerint az eretnekség utolsó bástyájának bukása előtt a megmaradt sötét urak fogadalmat tettek. Tudták, hogy elveszítették a háborút, tudták, hogy erősségeik el fognak esni, hogy az inkvizíció és az Úr elpusztítja népüket, ezért megesküdtek rá, hogy bosszút állnak ellenségeiken. Egy napon, fogadták meg, romba döntik az anyaszentegyházat és Franciaország trónját, s hogy ezt elérjék, a legszentebb ereklyék hatalmát használják fel.

– Szent György lándzsáját? – kérdezte Thomas.

– Azt is – felelte Germain testvér.

– Azt is? – ismételte a választ értetlenül Sir Guillaume. Germain testvér megmártotta tollát, és újabb fénylő tintacseppet hullajtott a pergamenre, azután gyakorlott mozdulatokkal bevégezte a Thomas jelvényéről készült másolatot.

– A griffet – folytatta eközben – már korábban is láttam, de

ez a jelvény most más. Ez a bestia egy kelyhet tart. És nem is akármilyen kelyhet, Sir Guillaume. Igaza van, ez az új érdeklődésemre szolgál, ugyanakkor rettegéssel tölt el, hiszen a griff a Grált szorongatja a mancsában. A szent és egyetlen Grált. Mindig is beszélték, hogy a Grál a ka tarok birtokában van. A génuai székesegyházban mutogatnak valami csiricsáré zöld üveget, ami állítólag maga a Szent Grál, de én kétlem, hogy drága Urunk ilyen értéktelen kacatból ivott volna. Nem, az igazi Grál rejtezik valahol, és akinek a birtokában van, az hatalommal bír valamennyi ember felett. – Letette az író tollat. – Attól tartok, Sir Guillaume, hogy a sötét urak bosszúra szomjaznak. Visszanyerték erejüket, de még rejtőzködnek, és az egyház nem is szerzett tudomást róluk. Nem is fog, csak ha már küszöbön áll a fenyegetés, és félek, akkor már késő lesz. – Germain atya lehajtotta fejét, és Thomas nem látott mást, csak fehér hajával keretezett tar koponyáját. – Mindezt megjövendölték – tette hozzá a barát. – Minden benne van a könyvekben.

– Miféle könyvekben? – kérdezte Sir Guillaume.

– *Et confortabitur rex austri et de principibus eius praevalebit super eum* – felelte Germain testvér csendesen.

Sir Guillaume kérdő pillantást vetett Thomasra.

– És a délről érkezett király hatalmas lesz, de egyik örököse erősebb lesz még nála is – fordított vonakodva.

– A katarok délről érkeztek – magyarázta Germain testvér –, és Dániel próféta előre látott mindent. – Felemelte

tintafojtos ujjait. – És szörnyűharcok lesznek, mert a világ lelke lesz a tét, és felhasználnak majd minden fegyvert, még egy asszonyt is. *Filiaque regis austri veniet ad regem aquilonis facere amicitiam.*

– A déli király leánya – fordított Thomas – eljön észak királyához, és szövetséget köt vele.

Germain testvér némi távolságtartást vélt felfedezni Thomas hangjában.

– Nem hiszel ebben, igaz? – fordult hozzá. – Hát mit gondolsz, miért tartjuk távol az írásokat a tudatlanoktól? Mert mindenféle jóslatokat közölnek velünk, fiatalember, és valamennyi Isten útmutatása számunkra, de az efféle tudás csak összezavarja a tanulatlanokat. Az emberek megtébolyulnak, ha túl sok tudásnak kerülnek birtokába. – Keresztet vetett. – Hálát adok Istennek, amiért nemsokára meghalok, és odafentről nézhetem, ahogyan ti idelent megküzdötök a sötétséggel.

Thomas az ablakhoz lépett és figyelte, amint a novíciusok lerakodnak két gabonával teli társzekeret. Sir Guillaume emberei a kolostor kerengőjén kockáztak. Ez a valóság, gondolta, nem holmi hagymázás jövendölés. Atyja mindig is óvta a próféciáktól; eszelőssé teszik az embert, azt mondta. Vajon ő is miattuk veszítette el a józan értelmét?

– A lándzsa – próbált Thomas a tényekre szorítkozni a látomások ellenében – a Vexille család jóvoltából Angliába került. Atyám ebből a családból származott, de idővel szakított rokonaival, ellopta, és a templomában rejtette el a lándzsát. Itt ölték meg, és halála előtt elmondta, hogy tulajdon fivére művelte ezt vele. Azt hiszem, ez az ember, az

én vérrokonom nevezi magát Harlekinnek. – Germain testvérhez fordult. – Atyám Vexille volt ugyan, de nem eretnek. Talán bűnös ember, de mindig harcolt a bűn ellen, gyűlölte a saját apját, és hűséges fia maradt az egyháznak. – Pap volt – magyarázta Sir Guillaume a barátnak.

– És te lennél a fia? – kérdezte Germain testvér hitetlenkedve. A többi szerzetes rég felhagyott a takarítással és a szóváltást figyelte.

– Egy pap fia vagyok – bólintott Thomas –, és jó keresztény.

– A család valahogyan tudomást szerzett róla, hol rejtette el a lándzsát – fűzte tovább a történetet Sir Guillaume –, és megbízást adott nekem, hogy szerezzem vissza. Csak épp fizetni felejtett el.

Germain testvér mintha nem is hallotta volna. Meredten nézte Thomast.

– Akkor hát angol vagy?

– Enyém az ij – ismerte el Thomas.

– Amellett Vexille is? Thomas vállat vont.

– Úgy tűnik.

– Akkor te is egyike vagy a sötét uraknak – suttogta Germain testvér.

Thomas a fejét rázta.

– Keresztény vagyok.

– Akkor hát istenadta kötelességed – emelte fel a hangját az apró szerzetes –, hogy bevégezd a munkát, ami száz éve befejezetlen maradt. Öld meg őket! Öld meg valamennyit! És öld meg az asszonyt is. Hallottad, fiú? Öld meg a déli király leányát, mielőtt eretnekségbe és

romlottságba taszítja Franciaországot.

– Ha egyáltalán megtaláljuk a Vexille-eket – jegyezte meg Sir Guillaume kétkedő hangon, és Thomas felkapta fejét a többes számra. – Nem teszik közszemlére a jelvényüket. Nem hinném, hogy a Vexille nevet használnák. Rejtőzködnek.

– Viszont náluk van a lándzsa – mondta Germain testvér –, és fel is fogják használni bosszújukhoz. Elpusztítják Franciaországot, és az ezt követő káoszban rátámadnak az egyházra. – Feljajdult, mintha testi fájdalom gyötörné. – El kell rabolnod az erejüket, és az erejük nem más, mint a Grál.

Így hát Thomasnak már nemcsak a lándzsát kellett megmenteni; nemcsak Hobbe atya, de az egész keresztény világ terhét a vállán kellett vinnie. Nevethetnékje támadt. A katarizmust száz éve kiirtották, követőit megkorbácsolták, elevenen elégették, és jeltelen sírokban elföldelték. A sötét urak, királyok leányai és gonosz hercegek a trubadúrokra tartoztak, nem pedig az íjászokra. Csakhogy amikor Sir Guillaume felé fordult, látnia kellett, hogy a francia korántsem veszi félvállról a feladatot. A szkriptórium falán függő keresztre meredt, és néma imát rebegett. Segíts meg, Istenem, gondolta Thomas, most segíts meg, mert valami olyat kell megtennem, ami még Arthur királynak és a kerekasztal lovagjainak sem sikerült. Meg kell találnom a Grált.

Valois Fülöp, Franciaország királya, minden hadra fogható embert Rouen-ban gyűjtött össze. Parancsokat

kézbesítettek a vazallusoknak, kéréseket a külhoni szövetségeseknek. A király arra számított, hogy Caen falai hetekig feltartóztatják az angol hadsereget, ám a város alig egy nap alatt elesett, és a holtra rémült menekültek Franciaország egész északi felén elterjesztették a fékevesztett gonoszról szóló történeteket.

Rouent, amelyet a Szajna nagy kanyarulata fogott karéjba, elárasztották a harcosok. Ezrével jöttek a génuai számszeríjasok gályáikon, hajóikat kikötötték a folyóparton és beözönlöttek a város tavernáiba, miközben szakadatlanul érkeztek a lovagok és fegyverforgatók Anjouból és Picardiából, Alenconból és Champagneból, Maine-ből, Touraine-ből és Berryből. Valamennyi kovács fegyverkészítővé, valamennyi ház barakká, és valamennyi taverna bordélyá változott. Egyre többen és többen érkeztek, mígnem a város alig tudott helyet szorítani az embereknek, és a sátrakat már a falaktól délre fekvő mezőkön kellett felverni. Társzekerek keltek át a hidakon, megrakodva a folyótól északra fekvő gazdag területek takarmányával és frissen aratott gabonájával, míg a Szajna déli partja felől a szóbeszéd terjedt. Az angolok bevették Evreux-t, vagy talán már Bernay-t is? Liseux felett füstöt láttak, és ijászkok özönlöttek el a brotonne-i erdőt. Egy louviers-i apáca álmot látott, amelyben a sárkány végzett Szent Györggyel. Fülöp király Rouen-ba parancsolta az asszonyt, ám a nyúlajkú, púpos teremtés olyannyira dadogott, hogy a király előtt már álmáról sem tudott számot adni, nemhogy tudatni őfelségével az Úr szándékait. Csak remegett és zokogott, mígnem a király indulatosan

elbocsátotta, és asztrológusában lelte vigaszát, aki szerint a Mars aszcendense azt jelezte, hogy bizonyos a francia győzelem.

A szóbeszéd szerint az angolok Párizsnak meneteltek, míg mások állították, hogy délnek indulnak, megvédeni gascogne-i területeiket. Mondták, hogy Caenban az utolsó teremtett lelket is leölték, és a vár romokban hever; majd úgy hírtett, hogy az angolokon szörnyű ragály lett úrrá. Az egyébként is nyughatatlan Fülöp zsémbessé vált, híreket követelt, tanácsadói azonban meggyőzték, hogy bármerre is járjanak az angolok, előbb-utóbb ki lesznek szolgáltatva az éhínségnek, amíg délre maradnak a Szajnától, amely kigyóként kanyargott Párizs és a tenger között. Edward emberei feldúlták a földeket, ezért szüntelen mozgásban kellett lenniük, hogy táplálékot szerezzenek; ha pedig a Szajna elzárta az útjukat, nem fordulhattak északra, a kikötők és a Csatorna felé, ahonnét az angliai utánpótlást várhatták.

– Úgy szórják a nyilakat, mint asszonyok a pénzt – vélte Károly, Alençon grófja és a király ifjabbik fivére –, nyilvesszőt pedig nem rabolhatnak Franciaországban. A tengeren szállították ide, ezért minél távolabb kerülnek a tengertől, annál égetőbb lesz a gondjuk. – Ha tehát az angolokat megtartották a Szajnától délre, azok előbb-utóbb rákényszerültek, hogy felvegyék a kesztyűt, vagy szégyenszemre visszavonuljanak Normandiába.

– Mi van Párizssal? Párizssal? Mi van Párizssal? – akarta tudni a király.

– Párizs nem eshet el – biztosította Károly a fivérét. A város

a Szajnáól északra fekszik, ezért az angoloknak át kellett kelniük a folyón, hogy utána megostromolhassák a keresztény világ legnagyobb sáncrendszerét, s mindeközben a védők számszerijaikból és a falakon felsorakoztatott ágyúkból nyilak és lövedékek özönét zúdították a nyakukba.

– És ha délnek mennek? – aggodalmaskodott Fülöp. – Gascogne-ba?

– Ha Gascogne-ba mennek – felelte a gróf –, elvásik a csizmájuk, mire odaérnek, és kimerülnek a tartalékaik is. Imádkozzunk, hogy Gascogne-ba menjenek, de még inkább azért, hogy ne ériék el a Szajna északi partját. – Mert ha az angolok átkeltek a Szajrán, eljutottak a Csatorna legközelebbi kikötőjéig, ahol erősítést és utánpótlást szerezhettek, márpedig a gróf tudta, hogy az ellenség mostanra igencsak szükségét látja az ellátmánynak. A menetelő sereg kifárasztotta magát, az emberek megbetegedtek, a lovak lesántultak. Ha egy hadsereg túl messzire masírozott, végül elhasználódott, mint a számszerij a harcban.

A franciák tehát megerősítették a Szajna átkelőit őrző váraikat, és ahol nem tudtak megvédeni egy hidat, mint a Poissyhoz közeli tizenhat lyukú kőhidat, ott rákényszerültek a pusztításra. Férfiak százai estek neki pörölyeikkel a mellvédfalnak, majd omlasztották a boltíveket a folyóvízbe, hogy a végén csak a tizenöt pillér meredezzen a folyón, akár az óriások lépőkövei, míg magát Poissyt – amelyet, lévén délre feküdt a Szajnáól, tarthatatlannak ítélték – sorsára hagyták, lakóit pedig Párizsba költöztették. A

szélesen hömpölygő víztömeg áthághatatlan gát lett, amely becsalogatta az angolokat arra a területre, ahol előbb-utóbb kifogytak az élelemből. És akkor, miután legyengítették az ördögöket, a franciák megbüntetik őket mindazokért a szörnyűségekért, amiket Franciaországgal műveltek. Az angolok továbbra is felégették a városokat, elpusztították a birtokokat, hogy a hosszú nyári napokon a nyugati és a déli látóhatárt a füstköd mossa el, amely mintha mozdulatlan köddé olvadt volna össze. Éjszaka a világ pereme vörösen izzott, és a tüzek elől menekülők végtelen sorban érkeztek Rouen-ba, ahol, lévén túl sokan voltak ahhoz, hogy szállást vagy élelmet kaphattak volna, átterelték őket a folyón a túlsó partra, hogy ott keressenek maguknak menedéket.

Sir Simon Jekyll és csatlósa, Henry Colley, a menekülők között volt, és nem is tagadták meg tőlük a bebocsátást, lévén mindketten csatalovon ültek és láncinget viseltek. Colley saját vértjét viselte és saját lovát ülte meg, Sir Simon ellenben egyik fegyveresétől lopta el a magáét, mielőtt elmenekült volna Caenből. Mindkét férfi pajzsot hordozott, de a bőrborítást gondosan lehántották a fűzfa deszkákról, és mert nem viseltek semmilyen jelvényt, gazdátlanok vallották magukat, és felkínálták a szolgálataikat. Tucatszám érkeztek hozzájuk hasonlók a városba, hogy urat találjanak maguknak, akitől élelmet és fizetséget remélhettek, ám egyikükben sem fortyogott úgy a düh, mint Sir Simonban.

A helyzet igazságtalansága dühítette leginkább, az marcangolta lelkét és fűtötte bosszúvágyát. Olyan közel

került hozzá, hogy kifizesse minden adósságát – ha megkapta volna Angliából azt a pénzt, amely Jeanette hajóinak eladása után neki járt, meg is szabadulhatott volna minden kötelemétől –, de most egy csapásra száműzötté vált. Tudta, hogy visszaoldaloghatna Angliába, ám bárkit, aki kiesett a király vagy a király legidősebb fiának kegyéből, jogosan kezelhettek törvényen kívülként, és Sir Simon már akkor szerencsésnek vallhatta magát, ha megtarthatott egy hektárnyi földet, a szabadságáról nem is beszélve. Ezért inkább a küzdelmet választotta, és kardja erejére bízta, hogy visszaszerezze mindazokat a kiváltságokat, amelyeket egy breton lotyó és egy tejfelesszájú kölyök miatt elveszített. Henry Colley vele tartott, attól a hitétől vezérelten, hogy ha valaki olyannyira jártas a fegyverforgatásban, mint Sir Simon, akkor az nem vallhat kudarcot.

Rouen-i jelenlétük nem keltette fel senki kíváncsiságát. Sir Simon ugyan vaskos angol akcentussal beszélt a franciát, ám ugyanez jellemezte a Normandiából érkezett többtucatnyi fegyverest is. Sir Simonnak csupán egy patrónusra volt szüksége, bárkire, aki etette, és esélyt kínált neki arra, hogy ellene forduljon üldözőinek, és ezekben az időkben sokan kerestek ilyen követőket. A Rouen-től délre fekvő mezőkön, ahol a kanyargó folyó szűkre szabta a földterületet, egy legelőt neveztek ki a lovagi tornák céljaira, és a hozzáértő fegyverforgatók szeme láttára itt bárki megmutatta harckészségét. Senki sem tartotta ezt valódi lovagi tornának – a kardokat nem fenték meg, a lándzsák végére kis fakockát húztak –, sokkal inkább esélynek, hogy

a gazdátlan lovagok bizonyíthatóan érdemességüket. Bírának tucatnyi lovag, hercegek, grófok és vikontok bajnokai szegődtek el. Hosszúra nyúlt a kérelmezők listája, de bárki, aki néhány percig kibírta a nyeregben a csatalovakon pompázó és remekül felfegyverzett lovagok ostromát, bizvást számíthatott arra, hogy helyet talál magának valamelyik nagyúr kíséretében.

A lopott lovon ülő, és ősrégi, viharvert kardját viselő Sir Simon talán a legszintelenebb jelenség volt a pástra lépők között. Nem hordozott lándzsát, ezért az egyik bajnok elővonta kardját, és megugratta lovát, hogy végezzen vele. Eleinte senki sem méltatta figyelemre a két küzdőt, hiszen egyszerre több párharc is zajlott, ám amikor a bajnok elterült a fűvön, és Sir Simon sértetlenül tovább lovagolt, a tömeg azonnal felfigyelt rá.

Egy második bajnok is kihívta maga ellen Sir Simont, és döbbenten hőkölt vissza a rátámadó lovag elől. Odakiáltott, hogy az összecsapás nem vérre megy, csupán a fegyverforgató készség bemutatására szolgál, Sir Simon azonban összeszorította a fogát és olyan dühödten vagdalkozott kardjával, hogy ellenfele inkább nem kockáztatta a sérülést, és elmenekült. Sir Simon kiügetett lovával a pást közepére, hogy kihívjon maga ellen bárkit, aki hajlandó megküzdeni vele, ám ellenfél helyett egy apród ügetett ki a mező közepére, hogy egyetlen szó nélkül egy lándzsát nyújtson az angol felé.

– Ki küldi? – tudakolta Sir Simon.

– Nagyuram.

– Ki az?

– Ott – mutatott az apród a mező végébe, ahol egy fekete lovon ülő és fekete vértbe öltözött magas férfi várakozott, a kezében lándzsával.

Sir Simon hüvelybe dugta kardját, és elvette a lándzsát. Otromba, rosszul kiegyensúlyozott fegyver volt, és Sir Simont nem segítette a páncélon kialakított támasz sem, amely mozdulatlanul tartotta a hosszú szárat, és felfelé irányította a lándzsa hegyét. O azonban bízott izmai és indulata erejében, és úgy számította, addig mindenképp meg tudja tartani fegyverét, amíg megtöri vele ellenfele magabiztosságát.

Most már senki más nem harcolt a páston. Mindenki a küzdelmet figyelte, és fogadások kötöttek, minden esetben a fekete lovas javára. A bámészok közül sokan korábban is látták már küzdeni, de lova, vértézete és fegyverzete is láthatóan messze felülmúlta a másikat. Lemezes páncélt viselt, és hátasa jó egy tenyérynivel magasabb volt, mint Sir Simon szánalomra méltó gebéje. A lovas lecsapta sisakrostélyát, így Sir Simon nem láthatta az arcát, míg az övét nem védte semmi, csupán az öreg, hitvány sisak, amilyent az angol íjászok is hordtak. Egyedül Henry Colley fogadott Sir Simonra, ámbár nyelvtudás híján ő is csak nagy nehézségek árán, de végül csak akadt valaki, aki elvette a pénzét.

Az idegen fekete pajzsát egyszerű fehér kereszt díszítette, olyan jelvény, amely ismeretlen volt Sir Simon számára, míg lova fekete takarója a rét fűvét söpörte, amint a pazar csatamén megindult előre. Az idegen egyéb jelet nem is adott, Sir Simon pedig azzal válaszolt, hogy leeresztette

lándzsáját, és előreugratta saját lovát. Jó százlépésnyi távolság választotta el őket, és mindketten azonnal vágásra fogták lovaikat. Sir Simon ellenfele lándzsáját nézte, hogy megítélhesse, mennyire tartja mereven előreszegezve. A férfi értette a dolgát: a ló egyenetlen mozgásával dacolva a lándzsa hegye alig mozdult. A pajzs a férfi törzsét védte, annak rendje s módja szerint.

Ha ütközetben találkoznak, és a férfi nem kínálja fel neki az esélyt, hogy összemérjék tudásukat, Sir Simon saját lándzsájával alighanem ellenfele lovát vette volna célba, vagy egy bravúros döféssel átjárta volna a magas és díszes nyeregkápagombot. Sir Simon látott már olyat, hogy a lándzsa helye keresztülfurakodott a nyereg fáján és kemény bőrborításán, hogy a lovas ágyékéba fúródjon, márpedig egy ilyen sebesülés mindig halálos. Ma azonban csak lovagi képességeit kellett megcsillogtatnia, egyenesen és tisztán előredöfnie, s eközben védekeznie a másik lándzsája ellen. El kellett hárítania a döfést, amely, lévén, hogy egy csataló teljes súlya volt mögötte, könnyűszerrel elroppanthatta volna a gerincét, ha nekivetette a nyeregfarnak. Amikor a két páncélba öltözött lovas összetalálkozott, és minden súlyát lándzsája hegyére összpontosította, az embert mintha ágyúból kilőtt kőgolyóbis találta volna el.

Sir Simon nem latolgatott ilyen esélyeket. A közelgő lándzsát figyelte, a pajzsra festett fehér keresztre sandított, ahová saját lándzsáját szánta, és térde szorításával irányította lovát. Azóta ezt tanulta, hogy először egy póni hátára ültették. Hosszú órákat gyakorolt a póznára erősített

fabábuval atyja kastélyának udvarán, és még több órát tanította be lovait, hogy azok elviseljék a csatazajt és a körülöttük örvénylő káoszt. Kissé balra vezette lovát, mintha szélesíteni szeretné a lándzsa döfésének sugarát, és látta, hogy az idegen meg sem próbálja követni és kiegyenesíteni a vonalat, de készséggel elfogadja a kisebb kockázatot. Azután mindkét férfi hátracsapta sarkantyúját, és a csatalovak erős vágtaiba kezdtek. Sir Simon megérintette lova jobb oldalát, és maga egyenesítette ki a vonalat, miközben előrehajolt a nyeregben, hogy felkészítse magát az összecsapásra. Ellenfele megpróbált elfordulni, de már elkésett. Sir Simon lándzsája olyan erővel csapódott az idegen fekete-fehér pajzsába, hogy hátravetette Sir Simont, az idegen lándzsája azonban elmozdult és félrecsúszott Sir Simon egyszerű pajzsán.

Sir Simon lándzsája három darabba tört, ő pedig félrehajította a haszontalan fadarabokat, miközben térdei szorításával visszafordította lovát. Ellenfele félresiklott lándzsája most keresztben állt, nehézkessé tette a fekete páncélos lovagot. Sir Simon elővonta kardját, és miközben a másik kétségbeesetten igyekezett megszabadulni lándzsájától, olyan visszakezes csapást mért rá, amely pörölyként csapott le ellenfelére.

A mezőre néma csend telepedett. Henry Colley nyereményéért tartotta a markát. A férfi úgy tett, mintha nem értené vaskos franciaságát, annál inkább értett a késből, amelyet a sárgaszemű angol egy szemvillanás alatt előkapott – az érmék is épp ily hirtelenséggel jelentek meg a másik férfi kezében.

A fekete páncélos lovag nem folytatta a küzdelmet, inkább megzabolázta lovát, és felhajtotta sisakja rostélyát.

– A neve?

– Sir Simon Jekyll.

– Angol.

– Csak voltam.

A két lovas egymás mellé állt. Az idegen ledobta lándzsáját, és a nyeregkápagombra akasztotta pajzsát. Betegesen sárgás színű arca volt, vékony fekete bajusszal, agyafúrta csillogó szemekkel és törött orral. Még ifjúkorában járt, alig egy-két évvel lehetett idősebb Sir Simonnál.

– Mit keres itt? – kérdezte Sir Simont.

– Esélyt, hogy megölhessem Wales hercegét. A férfi szárazon elmosolyodott.

– Ez minden?

– Pénzt, élelmet, földet, asszonyt – sorolta tovább Sir Simon.

A férfi körbemutatott a pást szélén.

– Gazdag nagyurak vannak itt, Sir Simon, akik fizetséget, ételt és lányokat kínálhatnak. Én is megfizethetem, de nem olyan jól; adhatok ételt, de csak közönséges falatokat, a lányokról pedig mindenkinek magának kell gondoskodnia. Megígérhetem viszont, hogy alkalmasabb lova, vértje és fegyvere lesz, mint bárkinek. Én vezetem a sereg legkiválóbb lovagjait, és felesküdtünk arra, hogy csak olyan foglyokat ejtünk, akik gazdaggá tehetnek bennünket. Márpedig egy sem olyan gazdag, ha jól hiszem, mint Anglia királya és a fattya. Akit nem ölünk meg, ezt már most

megmondom, csak fogságba ejtünk.

Sir Simon vállat vont.

– Akkor beérem a fogságával – közölte.

– És az atyjáéval – toldotta meg a férfi. – Az atyját is akarom.

A férfi hangjából kicsendülő bosszúszomj kíváncsivá tette Sir Simont.

– Miért? – kérdezte.

– A családom Angliában élt – felelte a férfi –, ám amikor a király átvette a hatalmat, mi az anyját támogattuk.

– Így hát elvesztette a földjét? – kérdezte Sir Simon. Túl fiatal volt ahhoz, hogy emlékezzen azokra a vészterhes időkre, amikor a király anyja magának és szeretőjének próbálta megtartani a hatalmat, de az ifjú Edwardnak sikerült fölébük kerekednie. Az ifjú Edward felülkerekedett, és máig nem feledkezett el régi ellenségeiről.

– Mindent elvesztettünk – felelte a férfi –, de mindent vissza fogunk szerezni. Segít nekünk ebben?

Sir Simon habozott, és azon tűnődött, talán mégis a vagyonosabb nagyurakat kellene választania, ugyanakkor nagy hatást tett rá a másik nyugodtsága és eltökéltsége, amellyel ki akarta tépni Anglia szívét.

– Kit tisztelhetek önben? – kérdezte végül.

– Vannak, akik Harlekinnek neveznek – felelte a férfi. A név semmit sem mondott Sir Simonnak.

– És csakis a legjobbakat fogadja szolgálatodba?

– Ahogy mondtam.

– Akkor legjobb lesz, ha alkalmaz engem is – bólintott Sir Simon –, csatlósommal együtt. – Henry Colley felé

biccentett.

– Helyes – bólintott a Harlekin.

Így hát Sir Simon új gazdára talált, és Franciaország királya összegyűjtötte seregét. A nagyurak: Alençon, Hainaulti János, Aumale, Blois grófja, aki testvére volt Bretagne hercegének, Lorraine hercege és Sancerre grófja – mind Rouen-ba gyűltek, tetőtől talpig nehéz páncélt viselő fegyvereseikkel együtt. A hadsereg oly hatalmasra duzzadt, hogy már fel sem mérhették a sorokat, bár az írnokok úgy számították, legkevesebb nyolcezer fegyveres és ötezer számszerij as gyűlt Rouen-ba, ami azt jelentette, hogy Valois Fülöp serege számban máris felülmúlta Angliai Edward erőit, és egyre többen érkeztek. János, Luxembourg grófja és Csehország királya, Fülöp személyes jó barátja elhozta magával félelmetes lovagjait. Mallorca királya is eljött hírneves lándzsásaival, míg Normandia hercege elrendelte, hogy hagyjanak fel egy déli angol erődítmény ostromával, és minden emberét északnak vezette. A papok megáldották a katonákat, és azt ígérték, hogy az Úr kegyes szemmel tekint le rájuk, ha Franciaország ügyéért harcolnak, és könnyörtelenül kiirtják az angolokat.

A hadsereget nem élelmezhatték Rouen-ban, ezért végül átkeltek a hídon a Szajna északi partjára, és az átkelő őrzésére félelmetes helyőrséget hagytak hátra. Miután kikerültek a városból, és elértek a frissen aratott mezőkön kígyózó hosszú országútra, az emberek alkothattak némi képet arról, mekkora is a sereg valójában. A fegyveresek oszlopai, a lovasok csapatai és

számszeríjasok zászlóaljai mérföld hosszúra nyúltak, mögójük mérhetetlen számú, szekercékkel, késekkel és lándzsákkal felfegyverzett gyalogos zárkózott fel. Itt gyúlt össze Franciaország minden fegyverforgatója, és Franciaország szövetségesei nemkülönben. Csapatok érkeztek Skóciából – tagbaszakadt, vad megjelenésű férfiak, akik engesztelhetetlen gyűlölettel viseltettek az angolok iránt. Zsoldosok jöttek Németországból és Itáliából. Akadtak lovagok, akik nevét a tornaviadalok tették ismertté szerte a keresztény világban, és akiket a sportból üzött öldöklés tett vagyonossá. A francia lovagok már nemcsak Angliai Edward legyőzéséről beszéltek, de a királysága elleni hadjáratról is, miközben előre látták essexi és devonshire-i hercegségeiket. Meaux püspöke azt a megbízást adta szakácsának, hogy ötöljön ki egy receptet az íjászok levágott ujjaira, egy tokányt esetleg, kakukkfűvel fűszerezve? A püspök megesküdtött, hogy saját kezűleg passzírozza le az ételt Angliai Edward torkán.

Sir Simon immár egy hétesztendős csatalovon ült, egy pompás szürke telivéren, ami legkevesebb száz fontjába kerülhetett Harlekinnek. Láncszemekből sűrűn szőtt páncélinget viselt, felette köpenyt, rajta a fehér kereszttel. Lovára puhított bőrből való takarót terített, míg a derekára egy Poitiers-ban kovácsolt kardot kötött. Henry Colleyt közel ilyen jól felfegyverezték, bár ő a kard helyére egy másfél méter hosszú tölgyfaszálat kapott, a végében tuskés fémgolyóval.

– Micsoda egy kinyalt gyülekezet – panaszkodott Sir Simonnak a többiekre, akik a Harlekint követték. – Mint az

ájtatos barátok.

– Tudnak harcolni – intette fel Sir Simon, noha őt magát is elkedvetlenítette Harlekin embereinek gyászos külleme.

Valamennyien bíztak a győzelemben, de egyikük sem vette olyan félvállról az angolokat, mint a sereg többi része, amely abba a hitbe ringatta magát, hogy pusztán a túlerővel bármilyen ütközetet képes megnyerni. Harlekin kikérdezte Sir Simont és Henry Colleyt az angolok harcmódoráról, és a minden részletre kiterjedő faggatózás fokozatosan eloszlatta mindkettejük magabiztosságát.

– Gyalogosan fognak harcolni – foglalta össze Sir Simon. Ő, akárcsak a többi lovas, lóháton megvívott csatákról ábrándozott, páncélos lovagok és lándzsák örvénylő kavalkádjáról. Az angolok azonban alaposan megtanulták a leckét a skótok ellen, és tudták, hogy a gyalogos katona sokkal hatékonyabban tudja védeni a területét, mint a lovas.

– Még a lovagok is gyalogosan harcolnak – jelezte előre Sir Simon –, és minden fegyveresükre két-három íjász is jut. Azokra kell nagyon odafigyelni.

Harlekin bólintott.

– De hogyan győzzük le az íjászokat?

– Hagyjuk, hadd fogyjanak ki a nyilakból – tanácsolta Sir Simon. – Előbb-utóbb be kell következnie. Hagyjuk támadni őket, amíg ki nem ürül a tarisznyájuk. Azután majd bosszút állhatunk.

– A bosszúnál sokkal többre áhítozom én – jegyezte meg Harlekin csendesen.

– Mire?

A jóvágású Harlekin elmosolyodott, de Sir Simon nem

érezett semmi melegséget a gesztusban.

– Hatalomra – felelte a férfi nyugodt hangon. – A hatalommal, Sir Simon, együtt jár a kiváltság, és a kiváltsággal a vagyon. Mi egyebek a királyok – tette fel a kérdést –, ha nem magasra felkapaszkodott emberek? Nekünk is így kell felkapaszkodnunk, és a legyőzött királyokat használnunk létrafokok gyanánt.

Sir Simonnak tetszett az ilyen beszéd, még ha nem is értett mindent. Úgy tűnt, a Harlekin túlzottan nagyra törő álmokat dédelget, mindez azonban nem számított, amíg mindent elkövetett azért, hogy legyőzze azokat, akik Sir Simon ellenségévé tették magukat. Sir Simon szinte látta maga előtt az eljövendő ütközetet: látta az angol koronaherceg rémült arcát, hallotta sikolyát, és örömét lelte a gondolatban, hogy börtönbe vetheti a nyomorult fattyat. S vele Jeanette-et. Harlekin űzhette a saját célját és titkolózhatott, amennyit csak akart, ha hozzásegítette Sir Simont saját, egyszerűbb céljai eléréséhez.

A francia sereg tovább menetelt, és még most is csak duzzadt, ahogyan egyre többen érkeztek a királyság távol eső részeiből és a Franciaországgal határos vazallus államokból. A sereg menetelt, hogy elzárja a Szajná, és ily módon csapdába ejtse az angolokat, magabiztossága pedig az egekbe szökött, miután híret vette, hogy a király elzarándokolt a St. Denis apátságba, és magához vette a francia királyok harci zászlaját. Ez volt Franciaország legszentebb jelképe, a skarlátszín zászló, amelyet a Benedek-rendiek őriztek abban az apátságban, ahol Franciaország királyait végső nyugóhelyükre helyezték, és

mindenki tudta, hogy amikor ezt kibontják, nincs tovább irgalom. Állítólag maga Nagy Károly hordozta a zászlót, amelynek vérvörös selymét mintha máris angol vérbe mártották volna. Anglia rátámadt Franciaországra, a harci zászló kiszabadult rejtekhelyéről, és megkezdődött a seregek tánca.

Sir Guillaume adott Thomasnak egy vászoninget, egy jó lánckabátot, egy bőrrel bélelt sisakot és egy kardot.

– Koros, de még jó – mondta a kardról –, bár inkább vág, mint szúr. – Egy lóval, a hozzávaló nyereggel és lószerszámokkal is ellátta Thomast, majd pénzt adott neki. Thomas megpróbálta visszautasítani ez utóbbit, Sir Guillaume azonban félresöpörte az udvariaskodást. – Elvetted tőlem, amit akartál, a többit akár jószántamból is odaadhatom.

– Elvettem? – Thomas értetlenül, sőt, sértetten hallotta a vádaskodást.

– Eleanort.

– Én nem vettem őt el – védekezett Thomas.

Sir Guillaume elvadult arcán mosoly futott végig.

– Majd el fogod, fiú – mondta –, majd el fogod. Másnap elindultak kelet felé, az angol sereg nyomában, amely nem járhatott túl messze. Caenbe elért a felperzselt városok híre, de senki sem tudta, merre lehet a sereg, ezért Sir Guillaume azt tervezte, hogy tizenkét fegyveresét, csatlósát és szolgáját egyenesen Párizsba vezeti.

– Ott csak tudja valaki, merre jár a király – magyarázta. – És te, Thomas, veled mi lesz?

Thomas ezen a kérdésen töprengett, amióta csak Sir Guillaume házában újra meglátta a világot, de most már döntésre kellett jutnia, és ez, legnagyobb meglepetésére, nem is esett nehezére.

– Követem a magam királyát – válaszolta.

– És mi lesz ezzel a Sir Simonnal? Ha újra felakasztat?

– Northampton earljének védelme alatt állok – felelte Thomas, még ha korábban nem is vette hasznát ennek.

– És Eleanor? – Sir Guillaume leánya felé fordult, aki Thomas meglepetésére elkísérte őket. Atyja adott neki egy kis poroszkát, és a lány, aki nem szokott a lovagláshoz, esetlenül fészkelődött a nyergében, miközben görcsösen markolta a nyeregkápagombot. Eleanor nem tudta, atyja miért engedte, hogy velük tartson, bár Thomasnak megvallotta, hogy alighanem alkalmas szakácsra volt szüksége.

Thomas elpirult a kérdés hallatán. Tudta, hogy nem harcolhat a saját barátai ellen, viszont Eleanort sem akarta elhagyni.

– Meg fogom keresni, ha ennek vége lesz – ígérte Sir Guillaume-nak.

– És ha még életben leszel – mordult fel a francia. – Miért nem harcolsz az én oldalamon?

– Mert angol vagyok.

Sir Guillaume gúnyosan elvigyorodott.

– Katar is vagy, francia is vagy, languedoci is vagy, ugyan ki tudja, melyik valójában? Egy pap fia, egy eretnek bal kéz felőli fattya.

– Angol vagyok – ismételte konokul Thomas.

– Ugyanakkor keresztény is – vágta rá Sir Guillaume. – Isten küldetését rótt rád és rám. Hogyan teljesíted a küldetésed, ha most visszamégy Edward seregéhez?

Thomas nem válaszolt azonnal. Isten csakugyan kötelmet rótt rá? Ha így is lenne, ő nem akarta elfogadni, mert az elfogadás azt is jelentette volna, hogy hisz a Vexille-ek legendáiban. Aznap este, miután találkozott Germain testvérrel, Thomas Sir Guillaume kertjében Mordecai-jal is beszélt, és megkérdezte az öregembert, olvasta-e Dániel könyvét.

Mordecai felsóhajtott, mintha fárasztaná a kérdés.

– Évekkel ezelőtt – felelte –, sok ével ezelőtt. Része azoknak az írásoknak, amelyeket minden zsidó ifjúnak el kell olvasnia. Miért?

– Próféta volt, igaz? Előre látta a jövőt.

– Istenem, segíts. – Mordecai letelepedett a padra és vékony ujjait átfuttatta ritkás szakállai szálai között. – Ti, keresztények, mindig is azt várjátok, hogy egy próféta lássa a jövőt, holott ők egyáltalán nem erre valók. Arra valók, hogy Izraelt figyelmeztessék. Ők mondták el, hogy halál, pusztulás és rettenet vár ránk, ha nem változtatunk az életünkön. Prédikátorok voltak ők, Thomas, egyszerű prédikátorok, habár, Isten a tanúja, igazat beszéltek a halálról, pusztulásról és rettenetről. Ami pedig Dánielt illeti... Hát igen, ez különös, igen különös. Teli volt a feje álmokkal és látomásokkal. Megrészegítette az Úr, igen.

– Gondolja – kérdezte Thomas –, hogy Dániel megjövendölte azt, ami most történik?

Mordecai összevonta a szemöldökét.

– Ha az Úr ezt akarta tőle, akkor igen, de miért akart volna tőle az Úr ilyesmit? Te arra gondolsz, hogy megjósolta mindazt, ami itt és most Franciaországban történik, de vajon miért érdekelné mindez Izrael Istenét? A szent írások teli vannak homályos és titokzatos utalásokkal, és ti, keresztények, mindig is többet láttatok ezekben, mint mi. De vajon azért kellene ma rettegnünk, mert Dániel romlott osztrigát evett és mindenfélét összeálmodott? Nem, nem, nem. – Felállt, és a fény felé tartott egy palackot. – Csak abban higgy, ami előtted van, Thomas, amit megízlelhetsz, hallhatsz, szagolhatsz, érinthetsz és láthatsz. Minden más veszedelmes.

Thomas most Sir Guillaume felé fordult. Kezdte megkedvelni a franciát, akinek zord, viharvert külleme jóindulatú, rokonszenves jellemet takart, és tudta azt is, hogy beleszeretett a leányába; ám ez is eltörpült a hazája és királya iránti hűség fontossága mellett.

– Nem harcolhatok Anglia ellen – jelentette ki –, ahogyan egy francia se fordítaná a lándzsáját Fülöp király ellen.

Sir Guillaume egy vállrándítással elintézte a kijelentést.

– Akkor harcolj a Vexille-ek ellen.

Ám Thomas nem ízlelhette, hallhatta, szagolhatta, érinthette vagy láthatta a Vexille-eket. Nem hihette, hogy a déli király elküldte leányát az északi királynak. Nem hihette, hogy a Szent Grál ott rejtőzik valami eretnek várában. Csak a tiszafa erejében hihetett, a kenderből szőtt ideg és a fehér tollas nyílvevesszők erejében. Ha a sötét urakra és eretnekségükre gondolt, ugyanazt a tébolyt kísértette, amely atyját is a hatalmába kerítette.

– Ha megtalálom azt, aki megölte atyámat – kerülte meg Sir Guillaume kérdését –, meg fogom ölni.

– De már nem keresed, igaz?

– Merre keressem? Ön merre keresné? – kérdezte Thomas, majd meg is válaszolt a kérdésre. – Ha a Vexille-ek csakugyan léteznek, ha valóban Franciaország pusztulására törnek, milyen eszközt választanak erre? Az angol sereget. És én éppen ott fogom keresni őket. – Sir Guillaume vonakodva, de elfogadta a féligazságot, hogy a Vexille-ek csakugyan beférkőzhettek Anglia seregébe.

Aznap éjszakára egy tanyaépület elüszkösödött romjai között kerestek menedéket, ahol a kis tűz köré gyűltek, amely felett a Thomas által lőtt vadkan hátsó combját sütögették. A fegyveresek elővigyázattal kezelték Thomast, aki, végtére is, egyike volt a gyűlöletes angol ijászoknak. Ha nem lett volna Sir Guillaume barátja, bizonyára kísértést éreznek rá, hogy lemetéljék húrtartó ujjait, cserébe mindazért a szenvedésért, amit a fehér tollas nyílvevesszők okoztak a francia lovasoknak, ám ehelyett távolságtartó udvariassággal kezelték. Vacsora után Sir Guillaume intett Eleanornak és Thomasnak, hogy kísérjék el az épületen kívülre. Csatlósa állt őrt odakint, de Sir Guillaume még távolabb vezette őket, oda, ahol a patak partja húzódott, és ahol kimért ünnepélyességgel fordult Thomashoz.

– Úgy hát elhagysz bennünket, és Angliai Edward oldalán harcolsz tovább.

– Igen.

– De ha meglátod ellenségem, ha meglátod a jelvényt, mit teszel akkor?

– Megölöm őt – felelte Thomas. Eleanor néhány lépésnyi távolságból hallgatta a beszélgetést.

– Nem lesz egyedül – figyelmeztette Sir Guillaume. – Biztos vagy abban, hogy ő a te ellenséged is?

– Megesküszöm rá. – Thomas nem értette, miért kell egyáltalán feltenni ilyen kérdést.

Sir Guillaume megragadta Thomas jobb kezét.

– Hallottál már a fegyvertársi szövetségről?

Thomas bólintott. A lovagok gyakorta kötöttek ilyen szövetséget: megesküdtek, hogy segítik egymást a csatában, és megosztóznak azon, amit zsákmányolnak.

– Akkor én most fegyvertársi szövetséget kötök veled – jelentette be Sir Guillaume –, még akkor is, ha nem ugyanazon az oldalon harcolunk.

– Én is szövetséget kötök – felelt Thomas esetlenül. Sir Guillaume elengedte Thomas kezét.

– Láthatod – fordult Eleanorhoz. – Legalább egy nyavalyás angol íjásztól már biztonságban leszek. – Elhallgatott, de nem vette le a tekintetét Eleanorról. – Ha újra megházasodom – mondta hirtelen –, gyermekeim születnek, és ők lesznek a törvényes örököseim. Tudod te is, mit jelent ez, nem?

Eleanor lehajtotta fejét, majd egy pillanatra belenézett atyja szemébe, azután újra a földre szögezte tekintetét. Nem felelt.

– És, ha Isten is úgy akarja, további gyermekeim születnek – folytatta Sir Guillaume –, mi marad akkor neked, Eleanor?

A lány alig láthatóan megvonta a vállát, mintha azt akarná

jelezni, hogy a kérdés nem fontos a számára.

– Sosem kértem magamnak semmit.

– És ha tennéd, mit kérnél tőlem?

A lány a patak fodrozódó vizére meredt.

– Amit e nélkül is megkaptam – felelte rövid tanakodás után –, kedvességet és szeretetet.

– Semmi egyebet?

A lány sokáig nem válaszolt.

– Csak hogy atyámnak szólíthassalak.

Sir Guillaume láthatóan feszengett a válasz hallatán. Elnézett észak felé.

– Mindketten törvénytelen gyermekek vagytok – sóhajtott fel –, és én irigylem ezt.

– Irigyli? – kérdezte Thomas.

– A család olyan, mint a patak medre. A maga útjára tereli az embert, míg a szerelemgyerekek a saját útjukat követhetik. Nem kapnak semmit, de eljuthatnak bárhová – egy kavicsot pöckölt a vízbe. – Mindig úgy gondoltam, Eleanor, hogy idővel egyik katonám asszonya leszel. Benoit megkérte a kezedet, ahogyan Fossat is. El is érkezett az ideje, hogy férjhez menj. Mennyi vagy? Tizenöt?

– Tizenöt – bólintott a lány.

– Vénlány leszel, ha még tovább vársz – közölte nyersen Sir Guillaume. – Szóval, melyikük legyen? Benoit? Fossat?

– Itt rövid szünetet tartott. – Vagy inkább akarnád Thomast? Eleanor nem felelt, és végtelen zavarában Thomas is csendben maradt.

– Akarod őt? – kérdezett rá Sir Guillaume kéretlen egyszerűséggel.

– Igen – válaszolt Thomas.

– Nos, Eleanor?

A lány Thomas felé fordult, majd vissza a patakhoz.

– Igen – felelte egyszerűen.

– A ló, a páncél, a kard és a pénz – jelentette ki Sir Guillaume d'Evecque –, mind az én törvénytelen lányom hozománya. És vigyázz Eleanorra, különben újra ellenségek leszünk. – Elfordult.

– Sir Guillaume? – szólt utána Thomas. A francia visszafordult. – Amikor Hooktonba jött – kezdte Thomas, miközben azon tűnődött, miért is teszi fel ezt a kérdést éppen most –, elfogott egy sötét hajú lányt is. Várandós volt. A neve Jane.

Sir Guillaume bólintott.

– Hozzáment az egyik emberemhez. Azután meghalt gyerekágyban. A gyermek is. Miért? – vonta össze a szemöldökét. – A gyermek a tiéd volt?

– Jane a barátom volt – kerülte meg Thomas a kérdést.

– Méghozzá nagyon is csinos jószág – bólintott Sir Guillaume. – Emlékszem rá. Amikor meghalt, misét is mondattunk az angol lelkéért.

– Köszönöm.

Sir Guillaume Thomasról Eleanorra nézett, majd visszafordult Thomashoz.

– Ilyen tiszta éjszakán legjobb a csillagok alatt hálni – jegyezte meg. – Hajnalban pedig útnak indulunk. – Magára hagyta a párt.

Thomas és Eleanor letelepedett a patak partjára. Még most sem sötétedett be teljesen; az égbolt opálosan izzott,

mintha szaruhártya mögé rejtett gyertya világította volna be. A patak túlsó partján egy vidra surrant el, bundája csillogva vált el a víztükörtől. Az állat megemelte fejét, tűnődő pillantást vetett Thomasra, majd lemerült, és ezüstös buborékokat hagyott maga után a sötétlő vízen.

Eleanor törte meg a csendet, hogy kimondja azt a néhány angol szót, amit ismert.

– Egy íjász asszonya vagyok. Thomas elmosolyodott.

– Igen.

És másnap reggel továbbindultak. Következő este elmosódott füstöt láttak az északi látóhatáron, és tudták, hogy ez a közelben pusztító angol hadsereg jelenlétére utal. Másnap hajnalban különváltak.

– Hogy miként éred be őket, azt nem tudom – mondta Sir Guillaume –, de amint vége, keress meg.

Megölelte Thomast, megcsókolta Eleanor, majd felhúzta magát a nyeregbe. Lova kék nyeregtakaróját sárga sólymok díszítették. Jobb lábfejét a kengyelbe dugta, megmarkolta a gyeplőt, és hátracsapta sarkantyúit.

Csapás vezetett keresztül a hangáson, ahol kakukkfű illatozott, és kék pillangók repdestek. Thomas, aki a nyeregkápagombra akasztotta sisakját, és oldalára kötötte kardját, a füst felé lovagolt, és Eleanor, aki ragaszkodott hozzá, hogy egy íjász asszonyaként az íjat hordozza, vele tartott. A hangás alacsony tarjáról még visszaneztek, ám Sir Guillaume már egy kilométernyire járt nyugat felé – vissza se nézett, úgy vágta az országot Franciaország királyainak harci lobogója felé.

Így Thomas és Eleanor is tovább lovagoltak.

Az angolok keletnek meneteltek, egyre távolabb a tengeről, és keresték a helyet, ahol átkelhetnek a Szajrán, ám a franciák minden olyan hidat leromboltak, amelyet nem védett erődítmény. Az angolok még ekkor is elpusztítottak mindent, ami az útjukba került. A *chevauchée* vonala harminc kilométer széles volt, az elüszkösödött csapás mögöttük százötven kilométer hosszú. Minden házat felperzselték, és minden malmot leromboltak. Franciaország népe menekült a hadsereg útjából, magával vitte a jószágokat és a frissen betakarított termést, ezért Edward katonáinak egyre messzebb kellett portyázniuk, ha élelmet akartak. Mögöttük kietlenné tett pusztaság feküdt, előttük Párizs félelmetes falai tornyosultak. Akadtak, akik szerint a király Párizst akarta megtámadni, mások úgy vélték, nem vesztegeti emberei erejét a bevehetetlen védőművekre, inkább megtámadja az egyik erődítményt, amelyik elzárja előlük az utat észak felé. És csakugyan, a sereg megpróbálta elfoglalni a meulani hidat, ám a déli hídfőt vigyázó erődítmény túl nagy falatnak bizonyult, és a francia számszeríjasok megfutamították az ostromlókat. A franciák kiálltak a sáncokra és lecsupaszították hátsójukat, hogy kigúnyolják a legyőzött angolokat. Mondták, hogy a király, aki bízott az átkelés sikerében, az utánpótlást Le Crotoy kikötőjébe rendelte, amely messze északon, a Szajna és a Somme folyókon is túl feküdt, ám ha az ellátmány meg is érkezett oda, elérhetlenné vált az angolok számára, akik előtt természetes védőfalként terült el a Szajna, és az angolok azon a területen rekedtek,

amelyet ők maguk fosztottak meg minden élelemtől. Lesántultak az első lovak, és azok a katonák, akiknek csizmája elvászott a menetelés során, mezítláb folytatták az utat.

Az angolok közel kerültek Párizshoz, és behatoltak a tágas birtokra, amelyen a francia királyok vadászni szoktak. Elfoglalták Fülöp lakóhelyeit, megfosztották azokat a kárpitoktól és bútoroktól, majd levadászták a szarvast, amelyet a francia király küldött Edwardnak, formális hadüzenet gyanánt. Fülöp egyszersmind lovagias ajánlatot is tett, amely, isten segedelmével, véget vetett birtokai pusztulásának. Valois Fülöp egyik püspökét küldte el az angolokhoz, hogy az előzékenyen felajánlja: várakozzon Edward seregével Párizstól délre. Az angol király nagylelkűen elfogadta az ajánlatot, így a franciák keresztülmasíroztak a városon, és szétszóródtak a szőlőkben, a Bourg-la-Reine melletti dombgerincen. Itt akarták bevárni az angol rohamot, hogy rákényszerítsék az angol íjászokat és fegyvereseket a meredek kaptatóra, amelyet alaposan megszórhattak a génuai számszeríjasok lövedékeivel. A francia nemesek máris a váltságdíjakat latolgatták, amelyeket előkelő foglyaik után bezsebelhettek majd.

A francia csatasor kivárt, ám alig vehette fel Fülöp hadserege a helyzetét, az angolok álnok módon megfordultak, és a másik irányba indultak, Poissy városa felé, ahol a Szajna felett átívelő hidat elpusztították, és a várost kiürítették. Csak néhány szegény, lándzsákkal és szekercékkel felfegyverzett gyalogos katonát hagytak hátra

az északi partoldal védelmére, ám ezek képtelenek voltak megállítani az íjászok, ácsok és kőművesek tömegét, amely leszaggatta az épületfát Poissy házairól, hogy abból építsen új hídpályát a tizenöt kő-pillérre. Két napba telt, amíg a hidat kijavították, és a franciák még akkor is rendezett sorokban várakoztak Bourg-la-Reine szőlőiben, amikor az angolok átkeltek a Szajrán, és megindultak észak felé. Az ördögök kikerülték a csapdát, és újra szabadon tombolhattak.

Poissyban történt, hogy Thomas, az oldalán Eleanorral, újra csatlakozott az angol sereghöz.

És itt történt, hogy Isten kegyelméből újra nehéz idők köszöntöttek rájuk.

Eleanor szorongva tekintett az esemény elé.

- Gyűlölni fognak, amiért francia vagyok – aggódott.
- A seregben rengeteg a francia – nyugtatta meg Thomas.
- Vannak gascogne-iak, bretonok, még normannok is, és az asszonyok fele francia.
- Az íjászok asszonyai? – kérdezte a lány fanyar mosollyal.
- De nem mind jóra való asszony, igaz?
- Akadnak jók is, rosszak is – vette el a kérdés élet Thomas. – De téged feleségül vettelek, és ebből mindenki tudni fogja, hogy különleges vagy számomra.

Ha Eleanornak tetszett is a válasz, nem adta jelét. Immár Poissy feldúlt utcáin jártak, ahol az angol íjászok utóvédje noszogatta őket gyorsabb haladásra. A hevenyészett hidat el akarták pusztítani, és már csak a hadsereg nyomában kullogok jártak az ingatag pallókon. A híd nem kapott

mellvédet, az utat kapkodva építették a mindenféle épületfából, amit az elhagyatott városban csak találtak, és az egyenetlen deszkaburkolat vészesen imbolygott, nyikorgott és meghajlott, amint Thomas és Eleanor kivezette a lovakat az útra. Eleanor poroszkája annyira megrémült a bizonytalan híd-pályától, hogy tapodtat sem mozdult, amíg Thomas be nem kötötte a szemét, ám ezután, ha reszketve is, de kitartóan lépkedett előre a pallókon, amelyek résein keresztül Thomas jól láthatta az odalent sikló folyóvizet. Az utolsók között keltek át. A hadsereg társzekerei közül többet hátrahagyták Poissyban, terhüket felosztották a több száz gazdátlan ló között, amelyet a Szajnáól délre zsákmányoltak.

Miután az angol sereg maradéka is átkelt a folyón, az ijászok nekiláttak, hogy vízbe forgassák a deszkákat, és ezzel az utolsó vékonyka vonalat is elvágták, amelyen át az angolok visszamenekülhetek volna a folyó túlsó partjára. Edward király remélte, hogy az előttük megnyílt, a Szajna és Somme között fekvő tágas mezőkön újra megnyithatja a *chevauchée* harminc kilométer széles vonalát, és tovább törhet észak felé. Aznap estére mindenesetre a folyótól alig néhány órányira táboroztak le.

Thomas a walesi herceg csapatait kereste, míg Eleanor igyekezett észre sem venni a szurtos, viharvert és napbarnított ijászokat, akik sokkal inkább tűntek törvényen kívülieknek, mint katonáknak. Az ijászoknak táborot kellett volna ütniük éjszakára, ám ők szívesebben vizslatták az asszonyokat, és tettek nekik illetlen ajánlatokat.

– Mit mondanak? – faggatta Eleanor Thomast.

- Hogy te vagy a leggyönyörűbb teremtés egész Franciaországban – mosolygott Thomas.
- Hazudsz – korholta a lány, majd összerezett, amikor egy férfi nyersen rákiáltott. – Ezelőtt még sosem láttak asszonyt?
- Egy ilyent se, mint te. Talán azt hiszik, igazi hercegnő vagy.
- A lány szemrehányó pillantást vetett rá, pedig nem volt ellenére az ilyen beszéd. Mindenesetre megnyugvással látta, hogy mindenütt asszonyok serénykednek. Ők gyűjtötték a tűzfát, amíg a férfiak a tábort építették, és Eleanor azt is megfigyelte, hogy a legtöbben franciául beszélnek.
- Jövőre sok csecsemő fog születni – jegyezte meg.
- Az igaz.
- És mind vissza fognak térni Angliába? – kérdezte.
- Egy részük, talán. – Thomas nem volt biztos a válaszban.
- Vagy követik az emberüket a helyőrségekbe, Gascogne-ba.
- Ha hozzád megyek feleségül – kérdezte a lány –, én is angol leszek?
- Igen – felelte Thomas.

Későre járt, és a tarlóra vágott földeken mindenütt tüzek gyúltak, noha nemigen akadt főznivaló. Minden legelőre többtucatnyi állat jutott, és Thomas tudta, hogy saját állatainak is elkélne a pihenés, az élelem és az ivóvíz. Sok katonát megkérdezett, merre találja a walesi herceg embereit, de egyikük nyugatra mutatott, a másikkal keletre, így a sűrűsödő szürkületben Thomas inkább a legközelebbi

falu felé fordította megfáradt lovait. A falu körül hemzsegték a katonák, de Thomas és Eleanor így is talált magának egy viszonylag csendes zugot a mező sarkában, ahol Thomas tüzet gyújtott, míg Eleanor – aki egy pillanatra se vette volna le válláról a fekete íjat, a sereghez való tartozásának jelképét – elment a patakhoz, megitatni a lovakat. Megfőzték ételmük utolsó maradékát, azután leültek a sövény alá és elnézték a sötétlő erdő felett sziporkázó csillagokat. Hangok szüremlettek ki a faluból, ahol az asszonyok egy régi francia éneket daloltak, és Eleanor halkán velük dúdolta a dallamot.

– Emlékszem, anyám is ezt énekelte nekem – mondta, miközben fűszálakat tépett, hogy azokból kis karkötőt fonjon magának. – Nem én voltam az egyetlen törvénytelen gyermeke – tette hozzá szomorú hangon. – Két másíkról is tudok. Az egyik egészen kis korában halt meg, a másik pedig katonának állt.

– A testvéred.

– Féltestvérem. – A lány vállat vont. – Nem is ismerem. Elment. – Feltette a karkötőt a csuklójára. – Miért viseled azt a mancsot a nyakadban? – kérdezte.

– Mert ostoba vagyok – nevetett fel Thomas –, s mert gúnyt űzök Istenből. – Ez az igazság, gondolta elkomolyodva, és megrántotta a kiszikkadt kutyalábat, hogy elpattintsa a madzagot, és félrehajtsa a talizmánt. Soha nem hitt igazán Szent Guinefort-ban, inkább csak ragaszkodott hozzá. Egy kutya nem segíthet neki visszaszerezni a lándzsát, és Thomas elfintorodott, ahogyan kötelességére gondolt, amely teljes súlyával a lelkére telepedett.

– Tényleg gúnyt akarsz üzni Istenből? – kérdezte Eleanor aggodalmas hangon.

– Nem. De néha gúnyt üzünk abból, amitől rettegünk.

– És te rettegsz az Úrtól?

– Hát persze. – Thomas megmerevedett, amint megzörrent mögötte a sövény, és egy hideg penge hirtelen nekifeszült a tarkójának. Borotvaélesnek érezte a fémet.

– Tudod, mit kellene tennünk? – kérdezte egy hang. – Fel kellene lógnunk a nyavalyást, és el kellene vennünk az asszonyát. Helyes kis jószág.

– Helyes bizony – értett egyet a másik hang –, de ez a fickó, ez nem jó semmire.

– Ti nyavalyások! – kiáltott fel Thomas, majd szembefordult a két vigyorgó arccal, Jake-vel és Sammel. Először alig mert hinni a szemének, csak értetlenül meredt maga elé. – Ti... Mit kerestek ti itt?

Jake késével utat nyitott magának a sövényen, átfurakodott az ágak között, és széles mosolyával igyekezett megnyugtatni Eleanort, noha sebhelyes arcával és kancsal szemeivel inkább rémálomba illett volna.

– Blois Károlyt alaposan helybenhagytuk – magyarázta Jake –, ezért Will idehozott minket, hogy beverjük a francia király orrát is. Ez a te asszonyod?

– Nem, ő Sába istenverte királynője – vigyorgott Thomas.

– A grófnője pedig a herceggel hempereg, mint hallom – vigyorodott el Jake is. – Will már korábban kiszúrta magának, ha te nem is láttad. Amilyen magasan hordod az orrod. Úgy hallottuk, meghaltál.

– Nem sok híja volt.

– Will látni akar.

Ahogy Will Skeatre, Jake-re vagy Samre gondolt, Thomas mérhetetlen megkönnyebbülést érzett, hiszen ezek az emberek a lehető legmesszebb éltek a komor próféciák, elrabolt lándzsák és sötét hadurak világától. Elmondta Eleanornak, hogy ezek az ő barátai, a legjobb barátai, és hogy teljes szível megbízhat bennük, a lányt azonban így is megrémítette az a gúnyos üdvözlés, amelyben Thomast részesítették, amint átlépte a falusi taverna küszöbét. Az ijászok a torkukat markolászták, és a fuldoklók elhaló hangját utánozták, míg Will Skeat tettetett kétségbeeséssel csóválta fejét.

– Uram-atyám – mondta –, már akasztani se tudnak tisztességesen – Eleanor felé sandított. – Egy újabb grófné?

– Sir Guillaume d'Evecque leánya – felelte Thomas –, és a neve Eleanor.

– A tiéd? – kérdezte Skeat.

– Összeházasodunk.

– A poklok minden ördögére – kiáltott Skeat –, hát neked már sose no be a fejed lágya! Ezek nem arra vannak, Tom, hogy feleségül vedd őket. Bár, ami azt illeti, szemrevaló kis boszorka, he? – Előzékenyen helyet szorított Eleanor számára a padon. – Nem hagytak sok álét – tette hozzá –, úgyhogy megittuk mindet. – Körbenézett a tavernán, amelyet olyannyira lecsupaszítottak, hogy még a gerendákra aggatott gyógyfüvek is eltűntek. – Alaposan kitakarítottak a nyavalyások, mielőtt elmentek – csóválta a fejét –, annyi hadizsákmány se akad, mint kopaszon a haj.

– Mi történt Bretagne-ban?- kérdezte Thomas. Will vállat vont.

– Semmi új. Károly herceg a mi területünkre vezette embereit, és csapdába ejtette Tommy Dugdale-t az egyik dombtetőn. Háromezren voltak, Tommyval alig háromszázan, és a végén még Károly herceg futott, mint a leforrázott nyúl. Ennyit tesznek a nyilak, fiú, a jó angol nyilak. Thomas Dugdale Northampton earljének feladatait vette át Bretagne-ban, és az angol erődítményeket járta sorra, amikor a herceg serege rajtuk ütött, ám az íjászok és a fegyveresek, akik fedezéket találtak a dombtetőn fekvő legelő vastos sövénykerítése mögött, ízekre szaggatták az ellenséget.

– Egész álló nap harcoltak – mesélte Skeat –, reggeltől estig, de a nyavalyások csak nem értettek a szóból, és egymás után küldték fel a csapatokat a hegyre. Azt hitték, Tommy idővel kifogy majd a nyílveszőkből, csak hogy társzekereken magával vitte a helyőrségek utánpótlását, úgyhogy akár az ítélet napjáig is kitartott volna. Így aztán Károly herceg elveszítette legjobb embereit, és az erődítmények biztonságban lehetnek, amíg újabbakat nem szerez, mi pedig itt vagyunk. Az earl értünk küldetett. Csak hozz nekem ötven íjászt, azt mondta, én pedig szót fogadtam. És persze elhoztam Hobbe atyát is. Caenig hajón utaztunk, és épp a kivonulás idejére értünk oda. De mi az ördög történt veled?

Thomas elmondta a maga történetét. Skeat a fejét csóválta, amikor Thomas az akasztáshoz ért.

– Sir Simon elment – vetette közbe. – Alighanem a franciák

mellé állt.

– Micsoda?

– Nyoma vezett. A grófnőd belebotlott valahol és alaposan kitalált, mint hallom. – Skeat elvigyorodott. – Szerencsés egy csirkefogó vagy, az már biztos. Nem is tudom, miért tettem el ezt neked. – Egy agyagkorsóban álét tett Thomas elé, majd az újra bökött, amelyet még most is Eleanor hordozott. – Nem felejtetted még el, hogyan kell használni? Úgy értem, ha ilyen sokáig csaptad a szelet az arisztokratáknak, talán már azt se tudod, miért teremtett Isten erre a világra?

– Még tudom használni.

– Akkor akár velünk is tarthatsz – vontta meg a vállát Skeat, aki azt is megvallotta, hogy keveset tud a hadsereg parancsnokainak terveiről. – Senki se beszél erről – jegyezte meg keserűen –, csak annyit mondanak, hogy van még egy folyó észak felé, és nekünk át kell kelniük rajta. Minél előbb, annál jobb, azt mondom. A békazabálók alaposan lepusztították ezt a vidéket. Itt még egy patkány se lakna jól.

Csakugyan kietlen földön jártak. Thomas csak másnap látta meg igazán, amikor Will Skeat emberei lassan északnak haladtak a lekaszált mezőkön, ám a gabonát a magtárak helyett a francia hadsereg társzekereire hordták, ahogyan az utolsó lábasjószágot is elhajtották előlük. A Szajnától délre még az angolok aratták le az elhagyatott birtokok termését, míg előőrjük elég fürgén haladt ahhoz, hogy ezrével fogja el a marhákat, disznókat és kecskéket, itt azonban egy náluknál is nagyobb hadsereg tarolta le a

földet, ezért a király kivételesen gyors tempót diktált. Minél előbb át akart kelni a soron következő folyón, a Sommén, ahol a francia sereg talán még nem csupasztotta le a földeket, és ahol – közelebről Le Crotoy-ban – reményei szerint a flotta várakozott a hadsereg utánpótlásával, ám a királyi parancs ellenére a sereg csak kínos lassúsággal haladt. Megerősített városok estek útba, az élelem reményével kecsegtették őket, és sokan ragaszkodtak hozzá, hogy ostrom alá vegyék sáncaikat. Néhány várost sikerült is bevenniük, másokat néhány kísérlet után magára hagyták, ám mindez időbe került, amiből a király egyre inkább kifogyott, és miközben igyekezett megfegyelmelni a sereget, amelyet inkább ösztökélt a fosztogatás, mintsem az előrehaladás vágya, Franciaország királya átvezette a maga seregét a Szajrán, keresztül egész Párizson, fel a Somme-tól északra fekvő vidékre.

Új, még a korábbinál is veszélyesebb csapdát állítottak, hiszen az angolokat most egy teljesen kopár vidéken kellett megtartaniuk. Edward serege végül elérte a Somme-t, ám az átkelést éppúgy lehetetlenné tették számára, mint korábban a Szajránál. A hidakat elpusztították, vagy komor erődítményekkel és hatalmasra duzzasztott helyőrségekkel védték, amelyeket hetekbe telt volna megadásra bírni, és az angoloknak már nem maradtak heteik. Minden nappal tovább gyengültek. Normandiából meneteltek egészen Párizsig, azután átkeltek a Szajrán, és elvonultak egészen a Somme déli partjáig, és a hosszú utazás nem múlt el nyomtalanul a sereg felett. A mezítlábasok serege több száz főre duzzadt, míg mások lábáról is foszladozott a

csizma. Ló ugyan akadt elég, de annál kevesebb lópatkó és szeg, ezért a katonák inkább kötőféken vezették állataikat, csak hogy a patkót kíméeljék.

A lovaknak találtak elég fűvet, de az embereknek alig jutott élelem, és az előőrsöknek hatalmas távolságokat kellett megtenniük azokig a falvakig, ahol a parasztok elrejtettek némi gabonát. A franciák egyre inkább felbátorodtak, és egyre gyakoribbá váltak a sereg szélei ellen intézett váratlan rajtaütések, ahogy megérezték az angol sereg sebezhetőségét. A katonák éretlen gyümölcsöket ettek, amelyek megfeküdtek a gyomrukat, és görcsös hasmenést okoztak. Akadtak, akik szerint nem maradt más választás, mint visszavonulni egészen Normandiáig, a legtöbbben azonban tudták, hogy a sereg darabjaira hullana szét, mielőtt elérhetnék a normann kikötők biztonságát. Nem maradt más, mint átkelni a Somme-on és elérni a flandriai angol erődítményeket, ám a hidak eltűntek, vagy erős védelem alatt álltak, és amikor a hadsereg a gázlók nyomában átkelt a vigasztalan lápvidéken, rendre azt kellett találnia, hogy az ellenség ott várakozik a túlsó parton. Kétszer is megpróbáltak utat törni maguknak, de a magasabb és szárazabb terepen várakozó franciáknak mindig sikerült megállítania a folyón átgázoló ijászokat a génuai számszeríjasok segítségével. Így azután az angolok visszavonultak, nyugat felé meneteltek tovább, eközben egyre közelebb kerültek a folyó torkolatvidékéhez, és minden lépésükkel csökkent az alkalmas átkelőhelyek száma, ahogyan a folyó egyre szélesebb és mélyebb lett. Nyolc napon át mentek a két folyó között, nyolc napon át

nőtt bennük az éhség és a csalódottság.

– Takarékoskodjatok a nyilakkal – figyelmeztette Will Skeat embereit egy késő délután. Egy apró, elhagyatott falu mellett ütöttek tábort, amely épp olyan üres és kifosztott volt, mint minden hely, amióta csak átkeltek a Szajrán. – Minden nyílveendőre szükség lesz az ütközetben – folytatta Skeat –, és Isten a tanúm, nem maradt több, amit elveszthezhetnénk.

Egy órával később, amikor Thomas szeder után kutatott a csalitosban, a magasból egy kiáltás harsant:

– Thomas! Hordd fel ide magad!

Amikor Thomas a hang felé fordult, Will Skeatet látta meg a falusi templom tornyában. Odaszaladt a templomhoz, felkapaszkodott a létra fokain, és elhagyta a gerendát, ahol a harang függött, amíg a falusiak magukkal nem vitték, hogy az ne kerülhessen a gyűlöletes angolok kezébe, majd átfurakodott a zsúpszalmán, felhúzta magát a torony lapos tetejére, ahol tucatnyi katona gyülekezett, köztük Northampton earlje, aki zord pillantást vetett Thomasra.

– Azt hallottam, felkötötték!

– Elek, nagyuram – felelte Thomas épp ily komoran.

Az earl habozni látszott. Talán azt akarta tudni, Sir Simon Jekyll bújt-e a hóhér bőrébe, de végül nem látta értelmét, hogy felélessze a vizályt. Sir Simon elment, és neki épp elég baja származott abból, hogy a védelmébe vette. Elfintorodott.

– Egy ilyen ördögfattyát még megölni se lehet, he? – Kelet felé mutatott, és amikor Thomas belefúrta tekintetét a félhomályba, egy menetelő sereget látott maga előtt.

Messze járt, a nádasok között szélesen terpeszkedő folyó túlsó partján, Thomas mégis tisztán látta, hogy a lovasok, társzekerek, gyalogosok és számszeríjasok sorai kitöltik a távoli part minden zugát és ösvényét. A sereg egy fallal övezett városhoz, Abbeville-hez közeledik, tudta meg az earltól, ahol híd ível át a folyó felett, és Thomas úgy érezte, ahogy elnézte a híd felé kígyózó sötét sorokat, mintha a poklok kapui nyíltak volna meg, hogy kiokádják magukból a lándzsák, kardok és számszeríjak roppant hordáját. Azután ráébredt, hogy Sir Guillaume is közöttük van, és gyorsan keresztet vetett, miközben néma imát mormolt azért, hogy Eleanor atyja életben maradjon.

– Szentséges Krisztus – mordult fel Will Skeat, aki a babonás félelem jelének vélte Thomas gesztusát –, ezek nagyon ácsingóznak a lelkünkre.

– Tudják, hogy kimerültünk – sóhajtott fel az earl –, tudják, hogy idővel kifogyunk a nyilakból, és tudják, hogy több emberük van, mint nekünk. Sokkalta több. – Nyugat felé fordult. – És már nincs hová menekülnünk. – Kinyújtotta a kezét, és Thomas meglátta a tenger végtelen tükrét. – Elkaptak minket. Abbeville-nél átkelnek, és holnap támadnak.

– Akkor hát ütközet lesz – mondta Will Skeat.

– Ezen a terepen, Will? – kérdezte az earl. A sík vidék tökéletesen megfelelt a lovasság számára, de az íjászok csak alig néhány sövény vagy cserjés mögött rejtőzhetnek el. – És ennyi ember ellen? – Elnézett a távoli ellenség felé. – Túlerőben vannak, Will, számban messze felülmúlnak bennünket. Istenemre, felülmúlnak. – Vállat vont. – Ideje

menni.

– Menni, de hová? – kérdezte Skeat. – És miért nem keresünk nekünk való terepet?

– Délen? – Az earl hangja bizonytalanul csengett. – Talán keljünk át újra a Szajrán, és Normandiában szálljunk hajóra? Isten a tanúja, hogy a Sommén nem tudunk átkelni.

– Tenyerével leárnyékolta szemeit, amint végigmérte a folyót. – Az istenfáját – szitkozódott –, miért nincs itt egy átkozott gázló? Akkor visszakergetnék a nyavalyásokat a flandriai erődökbe, Fülöpöt meg vízbe fojtanánk, mint egy nyavalyás korcsot.

– Nem is harcolnánk tovább? – kérdezte Thomas megütözve.

Az earl megrázta a fejét.

– Meggyötörtük. Kifosztottuk. Keresztülmeneteltünk a királyságán, felperzseltük az egészet, miért kellene harcolnunk? Egy vagyont költött arra, hogy lovagokat és számszeríjasokat fogadjon a szolgálatába, miért ne vesztegetné el azt a pénzt is? Azután, talán jövőre, újra visszajövünk, és kezdünk mindent előlről. – Vállat vont. – Csakhogy most nem menekülünk előle. – E komor szavakkal hátat fordított, leereszkedett a létrán, és kísérete szó nélkül követte. Skeat és Thomas magára maradt.

– Csakis azért nem akarnak harcolni – fakadt ki Skeat, amint biztos lehetett benne, hogy az earl hallótávolságon kívül került –, mert rettegnek tőle, hogy fogságba esnek. A váltságdíj egy szemvillanás alatt eltűntetné a család minden vagyonát. – Átköpött a torony mellvéd falán, majd magával vitte Thomast az északi peremhez. – Valójában azért

hívtalak fel ide, Tom, mert a te szemed jobb, mint az enyém. Látsz egy falut arrafelé? – Északnak mutatott.

Beletelt egy kis időbe, de Thomas végül kiszúrta a lápon megbújó apró falu nádfedeleit.

– Szánalmas kis porfészek.

– Viszont még nem kutattuk át az élelem után – vigyorodott el Skeat –, és mert a lápon van, talán akad ott némi füstölt angolna. Imádom a füstölt angolnát, vagy legalábbis jobban szeretem, mint a savanyú almát és a csalánlevest. Odamehetnél körülnézni.

– Ma este?

– Nem, ráérsz a jövő héten – csattant fel Skeat –, vagy még inkább a jövő évben? Még szép, hogy ma este, te ostoba. Csipkedd magad!

Thomas húsz íjászt vitt magával. Egyikük sem akarta elkísérni, lévén későre járt, és mindannyian rettegettek tőle, hogy a francia őrjáratok ott várnak rájuk a csapáson, amely vég nélkül kígyózott a Somme felé terpeszkedő nádasok és dűnék között. Elhagyatottnak tűnt a táj. Madarak reppentek fel a nádasból, amint a lovak utat vágtak maguknak a csapás mentén, amelynek egyes részein fűzfadeszkákat fektettek le, és körülöttük mindenütt ott bugyborékkolt az állott víz, a zöld nyálkás iszap.

– Közeleg az apály – jegyezte meg Jake.

Thomas érezte a sós víz illatát. Elég közel kerültek a tengerhez, hogy a nád és a lápi fű labirintusában haladva is érezzék az apály és a dagály munkáját, bár a csapás helyenként szilárdabb talajra is elvezette őket a nagy homokbuckákon, ahol merev, fakó színű fűcsomók nőttek.

Télen, gondolta Thomas, igazi Istentől elhagyatott hely ez, ahol hideg szelek úzik keresztül a tajtékot a fagyos mocsáron.

Szinte teljesen besötétedett, mire elérték a falut, amely alig tucatnyi nádfedeles viskóból álló nyomorúságos helynek bizonyult. A parasztok nem sokkal azelőtt menekülhettek el, hogy Thomas az ijászokkal ideérkezett, mert a kis kőből rakott tűzhelyekben még most is ott pattogtak a lángok.

– Keressetek élelmet – adta ki az utasítást Thomas –, legfőképp füstölt angolnát.

– Akkor már gyorsabban végzünk, ha magunk kapjuk el, és füstöljük fel a nyavalyás dögöket – morgolódtott Jake.

– Mozogjatok. – Thomas kísétált a falu végébe, ahol kis fatemplom magasodott, amelynek tornyát a szüntelen szél féloldalt döntötte. A templom alig volt több egyszerű csűrnél – talán az isten háta mögötti ingovány valamelyik védőszentjének ajánlották –, Thomas azonban úgy számította, hogy az ő súlyát még épp hogy elbírja, ezért lóhátról leereszkedett a mohával benőtt nádtetőre, majd felmászott a gerincre, ahol belekapaszkodhatott az ormfalat díszítő fakeresztbe.

A lópvidéken semerre sem látott mozgást, láthatta és érezhette ugyanakkor a francia tábornövek füstjét, amely Abbeville-től északra ködbe vonta a látóhatárt. Holnap, gondolta, a franciák átkelnek a hídon, és átsorjáznak a város kapuin, hogy felvegyék a küzdelmet az angolokkal, akiknek a tábornövei délnek parázslottak. A füstfelhők nagysága ékesen árulkodott arról, mennyivel nagyobbra duzzadt a franciák serege, mint az angoloké.

Jake bukkant fel egy közeli viskóból, kezében egy zsákkal.

– Mi az? – kiáltott oda neki Thomas.

– Vetőmag! – emelte fel Jake a zsákot. – Pudvás és áporodott. Már csírázik.

– Angola sehol?

– Egyetlen nyavalyás ebihal se – zsörtölődött Jake. – Még az angolnáknak is több eszük van annál, hogy ilyen hitvány helyen éljenek.

Thomas elvigyorodott és elnézett a tenger felé, amely vérrel áztatott kardpengeként ívelt nyugat felé. Egyetlen távoli vitorla fehér pontja törte meg a felhőbe burkolózott látóhatárt. Sirályok rikoltoztak és siklottak az itt már széles csatornává öblösödő folyó felett, amelyet a tenger felé vonuló nádasok és homokpadok törtek meg. A folyót és a lápot nem lehetett egykönnyen megkülönböztetni, annyira egymásba fonódtak. Azután Thomas eltűnődött azon, miért is rikoltoznak a sirályok. Meredten nézte őket és meglátta, ami első pillantásra tucatnyi jószágból álló, és a vízparton legelésző csordának tűnt. Már oda akarta kiáltani Jake-nek az újságot, amikor rájött, hogy emberek is vannak a csordával. Férfiak és asszonyok egyaránt, közel kéttucatnyian. Összeráncolt homlokkal meredt a látványra, miközben ráébredt, hogy alighanem a falu elmenekült népességét látja. Bizonyára meglátták a közeledő angol íjászokat, és jószágaikat mentve elszaladtak, de vajon hová? Az ingoványra? Ésszerűnek tűnt, hiszen a falusiak számtalan, a mocsáron keresztülvezető titkos csapást ismerhettek. De akkor miért kockáztatták meg, hogy kimenjenek a homokdombra, ahol Thomas könnyűszerrel

észrevehette őket? Azután látta, hogy a falusiak nem elrejtőzni, hanem menekülni próbálnak, és most gázolnak keresztül a sekélyesen, az északi part irányába.

Szentséges Isten, gondolta Thomas, hiszen az egy gázló! Meredten nézte, eleinte nem is mert hinni a szemeinek, a falusiak azonban kitartóan törtek maguknak utat a folyón keresztül, és magukkal vitték állataikat is. Gyanította, hogy a gázlót csak ilyenkor, apály idején járhatták meg, de ettől az még ott volt.

– Jake! – kiáltotta el magát. – Jake!

Jake odarohant a templomhoz, Thomas pedig mélyen előrehajolt, és felhúzta a tetőre. Az építmény veszedelmesen megingott a súlyuk alatt. Amint Jake felkapaszkodott a tetőgerincre, megragadta a naptól kifehéredett fakeresztet, és elnézett Thomas kinyújtott karjának irányába.

– Krisztus seggére! – kiáltott fel. – Egy istenverte gázló!

– És az istenverte franciák – mutatott Thomas a folyó túlsó partja felé, ahol az ingoványból és vízből szilárdabb talaj emelkedett ki, s ahol most szürke vértbe öltözött férfiak sorjáltak. Most érkezhettek, különben Thomas már korábban észrevette volna őket, és az első tüzek fénye máris felizzott a sötét erdősávban, ahol táborot vertek. Jelenlétük arra utalt, hogy a franciák is tudtak a gázló létezéséről, és meg akarták állítani az itt átkelő angolokat, Thomasnak azonban semmi köze sem volt ehhez. Egyetlen kötelessége maradt: tudatni a hadsereggel, hogy létezik egy gázló; egy lehetséges útvonal, amely kifelé vezet a csapdából.

Thomas lecsusszant a nádtetőn, és leugrott a földre.

– Menj vissza Willhez – utasította Jake-et –, és mondd el neki, hogy van egy gázló. Mondd el azt is, hogy egyenként felgyújtom a kunyhókat. Ez lesz a jelzőfény. – Nemsokára besötétedik, és a fények nélkül képtelenek lennének megtalálni a falut.

Jake maga mellé vett hat embert, és ellovagolt dél felé. Thomas várakozni kezdett. Időnként felmászott a templom tetejére, és elnézett a gázló felé, hogy minden alkalommal egyre több tüzet lásson pislákolni a fák között. A franciák, vonta le a következtetést, komoly erőket helyeztek el itt, ami nem is csoda, hiszen ez az utolsó menekülési útvonal, amit le kell zárniuk előlük. Thomas ennek ellenére egymás után gyújtotta fel a viskókat, hogy megmutassa az angoloknak a menekülés útját.

A tomboló lángok felverték az éjszakát, szikrákkal és pernyével hintették meg a láp vidéket. Az íjászok találtak némi szárított halat az egyik kunyhó falába rejtve, és a félig sós vízzel együtt ezt fogyasztották el vacsora gyanánt. Vigasztalan hangulatban voltak, és nem is csoda.

– Bretagne-ban kellett volna maradnunk – panaszolta fel egyikük.

– Be fognak keríteni bennünket – riogatott egy másik, aki kiszáradt nádszálból furulyát készített magának, és most bánatos dallamokat játszott hangszerén.

– A nyilaink még megvannak – vetette fel egy harmadik.

– És az elég lesz, hogy végezzünk a nyavalyásokkal?

– Elégnek kell lennie.

A furulyás játszott néhány hamiskás dallamot, majd beleunt

ebbe is, és a legközelebbi tűzbe hajította a nádszálat. Thomas, akit az eltelt idő egyre türelmetlenebbé tett, visszasétált a templomhoz, de nem kapaszkodott fel a tetejére, ehelyett kitárta a dűledező kapukat, majd kinyitotta az egyik fatáblás ablakot, hogy beengedje a tüzek fényét. Ekkor látta csak, hogy nem templomba, hanem egy halászok által emelt kis szentélybe érkezett. Az oltárt két hordóra fektetett, naptól kifehéredett hajódeszkákból emelték, és azokon fehér vászonrongyokba öltöztetett, száraz hínárkoszorúval megkoronázott bábu hevert. A hooktoni halászok maguk is építettek ilyen helyeket, különösen ha egy bárkájukat elveszítették a tengeren, és Thomas atyja mindig *gyűlölte* őket ezért. Egyet a földig leégetett, és pogány bálványok lakóhelyének nevezett, Thomas azonban úgy vélte, a halászok igencsak rászorulnak az ilyen helyekre. A tenger könyörtelen, és a bábu, amelyen női jellegzetességeket vélt felfedezni, talán a vidék valamelyik szentjét jelképezte. Az asszonyok, akiknek emberei sokáig elvoltak a tengeren, ide járhattak imádkozni és azért fohászkodni, hogy a hajó biztonságban hazaérkezzék.

A szentély teteje alacsonyan húzódott, Thomas ezért kényelmesebbnek találta, ha letérdelt. S ha már letérdelt, elmondott egy imádságot. Hagyd meg az életem, fohászkodott, engedj élnem. Azon kapta magát, hogy a lándzsára, Germain testvérré, Sir Guillaume-ra és az új gonosztól való félelmeikre gondol. Semmi közöd ehhez az egészhez, mondta magának. Ez csak babonaság. A katarok halottak, elégtek templomaik tűzében, és a pokolra

jutottak. Óvakodj a tébolytól, mondta mindig atya, és nálánál jobban ugyan ki tudhatta, mit jelent ismerni az igazságot? Vajon tényleg Vexille volt? Lehajtotta a fejét és imát rebegett az Úrhoz, hogy tartsa őt távol az örülettől.

– Most éppen miért imádkozol? – kérdezte egy hang váratlanul, és amikor hátrafordult, Thomas a mosolyogó Hobbe atyát látta az alacsony ajtónyílásban. Az elmúlt napokban többször is elbeszélgetett az atyával, de kettesben sosem maradtak egymással. Thomas nem volt benne biztos, hogy vágyik erre, hiszen Hobbe atya jelenléte beválatlan ígéretére emlékeztette.

– Még több nyílvesszőért imádkoztam, atyám.

– Kérjük az Urat, hogy imád meghallgattatásra találjon. – Hobbe atya letelepedett a templom döngölt földpadlójára. – Inkább szembenéznék az ördöggel, mint még egyszer átkeljek ezen az istentől elhagyatott mocsáron, de mindenképp beszélni akartam veled. Tudod, van olyan érzésem, mintha elkerülnél.

– De atyám! – kiáltott fel Thomas.

– A lényeg, hogy itt vagy, méghozzá egy ilyen gyönyörű teremtéssel együtt! Én mondom, Thomas, ha kinyalatnák veled egy leprás seggét, te akkor is az égi manna ízét éreznéd. Szerencsés csillagzat alatt születél. Még felakasztani sem tudnak!

– De tudnak – vetette ellene Thomas –, csak nem végzik el tisztességesen.

– Istennek legyen hála ezért – mosolyodott el a pap. – Nos hát, hogy ízlik a penitencia?

– Még nem találtam meg a lándzsát – felelte Thomas

kurtán.

– De keresni azért csak kerested? – kérdezte Hobbe atya, majd egy darabka kenyeret húzott elő tarisznyájából. Eltörte a kis cipót, és az egyik felét odakínálta Thomasnak. – Ne is kérdezd, hol szereztem, bár nem loptam. Ne feledd, Thomas, penitenciát róttam rád, és csak akkor nyerhetsz feloldozást, ha mindent megteszel az ügy érdekében.

Thomas elfintorodott, de nem Hobbe atya szavaitól, hanem mert ráharapott a kenyértésztába keveredett apró malomkőszilánkra. Kiköpte a szemcsét.

– Nem olyan sötét az én lelkem, ahogyan látja, atyám.

– Honnét tudod te azt? Valamennyiünk lelke éjfekete.

– Én minden tőle telhetőt megtettem. – Thomas azon kapta magát, hogy elmeséli a papnak, miként került Caenbe és kereste meg Sir Guillaume házát; hogyan vendégeskedett ott, mit hallott Germain testvértől a katar Vexille-ekkel és Dániel próféciájával kapcsolatban, és milyen tanácsot adott neki Mordecai.

Hobbe atya keresztet vetett, amikor Thomas szóba hozta előtte Mordecai-t.

– Egy ilyen embernek egyetlen szavát sem hiheted el – figyelmeztette a pap. – Lehet akármilyen csodadoktor, a zsidók mindig is Krisztus ellenségei voltak. Ha szolgálnak bárkit is, akkor az leginkább maga az ördög.

– Ő jó ember – vette védelmébe Mordecai-t Thomas.

– Thomas! Thomas! – csóválta a fejét szomorúan Hobbe atya, majd összevonta a szemöldökét. – Én azt hallottam – folytatta hosszú hallgatás után –, hogy a katar eretnekség nem halt ki teljesen.

– De Franciaországgal és az egyházzal csak nem küzdhet meg!

– Honnét tudhatnánk? – kérdezte Hobbe atya. – Képes volt átnyúlni a tengeren, hogy elrabolja azt a lándzsát atyádtól, és azt mondtad, a keze Franciaországban is messze elért, amikor megölte Sir Guillaume asszonyát. Az ördög mindig titokban és alattomban végzi a művét, Thomas.

– Van itt még más is. – Thomas elmesélte, hogy sokak szerint a katarok birtokolják a Szent Grált. A felgyújtott viskók fénye a falakon táncolt, és odavetette a hínárral megkoronázott bábu sötét árnyékát az oltárra. – Én magam persze nem hiszek ebben – tette hozzá Thomas.

– És miért nem?

– Mert ha ez a történet igaz – válaszolta Thomas –, akkor a nevem nem Hooktoni Thomas, hanem Thomas Vexille. Nem vagyok angol, csak valami félvér francia. És nem vagyok íjász, hanem nemesi ivadék.

– Ez egyre érdekesebb lesz – élénkült fel Hobbe atya. – Azt jelenti, hogy küldetésed van.

– Ezek csak mesék – legyintett Thomas. – Inkább rójon rám újabb penitenciát, atyám. Megteszek magának bármilyen zarándoklatot. Ha azt akarja, térden csúszva megyek Canterburyig.

– Én semmit sem akarok tőled, Thomas, de az Úr annál többet vár.

– Akkor mondja meg az Úrnak, hogy keressen valaki mást.
– Nem szokásom tanácsokat osztogatni a Magasságosnak – fortyant fel Hobbe atya –, viszont odafigyelek Rá. Te azt gondolod, a Grál nem is létezik?

– Ezer esztendőn át keresték – vont vállat Thomas –, és senki sem találta. Hacsak az a kehely ott Genuában nem valódi.

Hobbe atya nekitámasztotta fejét a sövényfalnak.

– Azt mondják, hogy az igazi Grál közönséges agyagból készült. Egyszerű parasztedény, amilyent anyám is használt, hogy aztán egy napon, amilyen ostoba vagyok, összetörjem. A Grált azonban, úgy hallottam, nem lehet összetörni. Beletehetnéd akármelyik ágyúba, amelyiken olyan jót nevettünk ott Caenben, és még akkor se törne össze, ha nekicsapódna a vár falának. És ha mise idején kenyeret és bort teszel abba a közönséges edénybe, Thomas, az arannyá változik. Színtiszta, fénylő arannyá. Ez a Szent Grál, és Isten a tanúm rá, hogy létezik.

– És elvárná, hogy nyakamba vegyem a Földet, és keressek meg egy egyszerű agyagedényt? – kérdezte Thomas.

– Én nem, de az Úr igen – felelte Hobbe atya –, méghozzá jó okkal. – Elkomorodott. – Az eretnokség mindenütt ott van, Thomas. Az egyház ostrom alatt áll. A püspököket, bíborosokat, apátokat megrontotta a világi gazdagság, a falusi papok közönyössé váltak, és az ördög gonoszságot forral. Mégis, vagyunk néhányan olyanok, akik hisszük, hogy az egyház képes a megújulásra, hogy egyszer újra Isten dicsőségének fényében ragyoghat. Hiszük, hogy a Grál képes lenne erre. És hiszem, hogy az Úr téged választott erre a feladatra.

– De atyám!

– És talán engem. – Hobbe atya ügyet sem vetett Thomas

tiltakozására. – Ha majd vége lesz ennek – mutatott a sereg felé –, azt hiszem, csatlakozni fogok hozzád. Együtt megkereshetjük a családot.

– Atyám? – kérdezte Thomas. – De miért?

– Mert az Úr szólít. – Hobbe atya felvetette a fejét. – Menedd kell, Thomas, menedd kell. Imádkozni fogok érted.

Thomasnak csakugyan mennie kellett, mert az éjszaka csendjét a lovak patáinak zaja és a katonák harsány hangja verte fel. Thomas megragadta iját, és meggörnyedve kilépett a templomból, hogy tucatnyi fegyverrel találja szemközt magát. Valamennyien Northumberland earlijének oroszlánjait és csillagjait viselték pajzsukon, és parancsnokuk tudni akarta, hogy ki vezeti az íjászokat.

– Én – felelte Thomas.

– Merre van az a gázló?

Thomas hevenyészett fáklyát készített egy kötegni zsúpszalmából, és amíg a láng kitartott, keresztülvezette a fegyvereseket a lápon, a távoli gázló felé. A tűz pislákolva kihuny, de ekkor már elég közel jártak ahhoz a helyhez, ahol a jószágokat meglátta. Az ár időközben visszatért, a víz feketén örvénylett a lovasok körül, amint azok megálltak az egyre zsugorodó homokpadon.

– Látni, hol van a túlsó oldala – mutatott Thomas a francia tüzek felé, amelyek tőlük jó másfél kilométernyire pislákolnak.

– A nyavalyások ránk várnak?

– Méghozzá nem is kevesen.

– Akkor is átkelünk – döntötte el a kérdést a fegyveresek parancsnoka. – A király kiadta a parancsot, és meg is

tesszük, amint a dagály visszavonul. – Embereihez fordult. – Le a lóról. Keressétek meg a csapást, és jelöljétek ki. – A néhány visszanyesett fűzfa felé mutatott. – Vágjatok ágakat, azokat használjátok jelzésként.

Thomas tapogatózva keresett magának visszautat a faluba, és néhol mellmagasságig érő vízen kellett átgázolnia. A tetőző árról sóhajnyi köd szakadt fel, és ha nem lángoltak volna még most is a falu kunyhói, könnyedén eltéved a sötétben.

Mire visszaért, a faluban, amelyet a mocsárral körülvett szárazföld legmagasabb pontjára építettek, csak úgy hemzsegték a lovasok. Íjászok és fegyverforgatók gyülekeztek, és néhányan máris lebontották a szentélyt, hogy a fából táborüzet rakjanak.

Will Skeat a többi íjással érkezett.

– Az asszonyok a holminál maradtak – tudatta köszönés helyett. – Odaát elszabadult a pokol. Abban reménykednek, hogy reggelre mindenki átkelhet.

– Akkor hát mégis lesz harc – bólintott Thomas.

– Vagy mi támadunk, vagy az egész nyavalyás hadseregükkel kell megütköznünk. Találatok angolnát?

– Megettük mind.

Skeat elvigyorodott, majd felkapta a fejét, amint egy hang őt szólongatta. Northampton earlje érkezett, szinte a nyeregkápáig sáros lován.

– Remek munka, Will!

– Nem én voltam, jó uram, hanem ez az agyafűrt gazfickó itt

– Skeat Thomas felé bökött.

– Jót tett neki a kötél, he? – Az earl figyelte, ahogyan a

fegyveresek felsorjáznak a homokpad gerincére. – Készüljenek, Will, hajnalban, az apály beálltával átkelünk. A maga fiait akarom látni az élen. A lovakat itt hagyhatják; a legjobb embereimmel figyeltetem őket.

Kevesen aludtak aznap éjjel, bár Thomas elszundított, amíg a homokban fekvé várta a pirkadatot, amely sápadt, ködös fényvel köszöntött rájuk. Fűzfák sejlettek elő a párák ködéből, amint a fegyveresek lekuporodtak a víz peremén és elnéztek észak felé, ahol az ellenséges tüzek füstje áthatolhatatlanná tette a ködöt. A folyó alattomosan sebesnek bizonyult, a visszavonuló ár csak erősebbé tette sodrását, és még most is túl magasan állt ahhoz, hogy átkelhessenek rajta. A gázló előtt húzódó homokpadon Skeat ötven íjásza várakozott John Armstrong ötven másik emberével együtt.

Ugyanennyien lehettek a fegyveresek, valamennyien gyalogosan, akiket az átkeléssel megbízott parancsnok, Northampton earlje vezetett. A walesi herceg maga akart az előőrs élére állni, atyja azonban megtiltotta ezt, így a sokkal tapasztaltabb earlre várt a feladat, aki egyáltalán nem örült neki. Sokkal több embert szeretett volna maga mögött tudni, a homokpad azonban csak ennyit bírt el, és a lápon átvezető keskeny, alattomos csapások jócskán megnehezítették az ék megerősítését.

– Tudják, mi a dolguk – mordult rá az earl Skeatre és Armstrongra.

– Tudjuk.

– Úgy két óra múlva? – latolgatta az earl az ár visszavonulásának ütemét.

A két óra lassan telt, és az angolok nem tehettek mást, mint meredten nézték az ellenséget, amely harci alakzatba rendeződött a túlsó parton. A visszavonuló víz egyre több katonát engedett a homokpadra, az earl csapata azonban még így száználmasan erőtlén volt, talán ha kétszáz főt számlált – a franciák csak a fegyverforgatókból kétszer ennyit állítottak ki. Thomas legjobb tudása szerint megszámlálta őket azzal a módszerrel, amelyet egykor Skeat tanított neki: kettéosztotta az ellenséget, majd megfelezte egyik felet is, azután megszámolta a kisebb egységet, és az eredményt megszorozta négygyel, de már azt kívánta, bárcsak ne tette volna. A franciák rengetegen voltak. A fegyveresek mellett legkevesebb öt-hatszáz gyalogos is felsorakozott, alighanem az Abbeville-től északra fekvő területen összeverbuvált parasztok. Mint a legtöbb gyalogság, ők sem jelentettek komolyabb fenyegetést, lévén nem képezték ki őket, és fegyverként is csak ősrégi kardokat, szerszámokat forgattak, ám ettől függetlenül megnehezíthették a dolgukat. Thomas az egyetlen kedvező jelnek azt találta, hogy a franciák közül csak kevesen harcoltak számszeríjjal, de hát miért is lenne szükség rájuk, amikor ennyi fegyveressel rendelkeznek? És a folyó északi partján összegyűlt félelmetes erő ráadásul azzal a tudattal szállhat harcba, hogy ha visszaveri az ellenség támadását, akkor megtartja az angolokat a tenger fogságában, ahol a sereg majd szétzúzza őket. Két málhás ló hozta az értékes nyílvevőket, amelyeket most szétosztottak az íjászok között.

– Ügyet se vessetek a parasztokra – tanácsolta Skeat az

embereinek. – Csak a fegyveresekkel törődjétek. Azt akarom, hogy a nyavalyások sírva könyörögjenek azért a szikkadt kecskéért, akit az anyjuknak neveznek.

– Az élelem ott van a túlsó parton – biztatta John Armstrong kiéhezett embereit. – A nyavalyásoknak van mindenük, pecsenye, kenyér és sör, csak át kell törnötök rajtuk, és minden a tiétek lehet.

– És ne vesztegessétek a nyílveesszöt – folytatta Skeat. – Lőjétek rendesen! Célozzatok, fiaim, célozzatok. Látni akarom a nyavalyásokat, ahogy kivéreznek.

– Figyeljétek a szelet! – kiáltotta Armstrong. – Jobbra fogja hordani a nyilat.

Kétszáz francia fegyveres sorakozott fel gyalogosan a folyó partján, míg kétszáz másik lova nyergében és onnét százlépésnyi távolságban várakozott. A gyalogosok gyülekezésüket két részre osztották, ezek alkották az ég két szárnyát. A lovukat hátrahagyó fegyvereseknek a víz peremén kellett megállítania az angolokat, a lovasok akkor indultak rohamra, ha valaki mégis átjutott, a gyalogosok pedig a csapat emberfölényét teremtették meg, amellyel a francia győzelem kivívása után segédkeztek az ellenség lemészárlásában. A franciáknak biztosnak kellett lenniük abban, hogy visszavernek bármilyen támadást, amit a Somme gázlóin át ellenük indítanak.

Csak hogy a többi átkelőhelynél az ellenség számszeríjasokat is táboroztatott, akik képesek voltak az íjásokat a mélyvízben tartani, ahol azok nem használhatták az íjukat, mert a víz eláztatta volna a kenderből font íjhúrokat – itt azonban nem láttak egyetlen számszeríjast se.

Northampton earlje, aki embereivel együtt hátrahagyta lovát, kiköpött a folyó felé.

– Inkább a gyülevészhadat hagyták volna el, és hoztak volna vagy ezer génuait – jegyezte meg. – Akkor nagy bajban lennénk.

– Néhány számszerijasnak csak kell lennie valahol – aggodalmaskodott Will Skeat.

– Lehet, Will, de nem elég. – Az earl öreg, arcvédő lemez nélküli sisakját viselte. Egy ősz szakállú, mélyen barázdált arcú fegyverese is elkísérte, aki sokat látott és foldozott vértet hordott. – Ismeri Reginald Cobhamet, Will? – kérdezte az earl.

– Már sokat hallottam önről, Cobham mester – hajolt meg Will tisztelettudóan.

– Én is önről, Skeat mester – viszonzta a tisztelegést Cobham.

Skeat ijászai között suttogva terjedt a hír, hogy Reginald Cobham is itt van az átkelőnél, és az emberek egyként fordultak az ősz szakállú harcos felé, akinek nevét mindenki ismerte a seregben. Közember, miként ők maguk is, mégis tisztos kort megért, és a háborúban szerzett nevet magának, amely rettegést ültetett Anglia ellenségeinek szívébe. Az earl felmérte az egyik karót, amelyet a gázló mentén vertek le.

– Azt hiszem, most már elég alacsony a víz. – Megpaskolta Skeat vállát. – Menjünk, és öljünk franciákat, Will.

Thomas vetett egy pillantást a háta mögé és látta, hogy minden talpalatnyi száraz helyen hemzsegnek a katonák, lovak és asszonyok. Az angol hadsereg felsorakozott a sík

területen, és várta, hogy az earl támadó éke eldöntse a sorsát.

Mindeközben keletre – noha erről senki sem tudott a gázlónál – a francia hadsereg derékhada átsorjázott az abbeville-i hídon, hogy lerohanja az angol utóvédet.

A tengerről friss szél kélt, elhozta a hajnali hideget és a só illatát. Sirályok rikoltoztak a fakó nádszálak felett. A folyó főága jó kilométer széles lehetett, és a száz íjász satnya, jelentéktelen erőnek tűnt, amint vonalba fejlődött, és belegázolt a vízbe. Armstrong emberei indultak balról, Skeat emberei jobbról, míg mögöttük az earl fegyvereseinek első sora. A fegyverforgatók valamennyien gyalogosan indultak harcba, és feladatuk szerint várniuk kellett, amíg a nyílveszők kellően meggyengítették az ellenséget, azután kardjukkal, szekercéjükkel rontottak rá a franciákra. Az ellenség két dobosa most teljes erőből püfölni kezdte a kecskebőröket, majd a kürtösök riasztották fel a madarakat a francia táborhely körüli fákról.

– Figyeljétek a szelet – kiáltott oda Skeat az embereinek. – Egyre jobban feltámad.

A szél a visszavonuló ár ellenében fújt, ezért a víz felszínét apró, fehér tarajos hullámok törték meg. A francia gyalogosok felüvöltöttek. Szürke fellegek tornyosultak a zöldellő földek felett. A dobosok kitartóan verték a fenyegető ütemet. Harci zászlók repkedtek a várakozó fegyveresek felett, és Thomas megkönnyebbült, hogy egyiken sem látja a kék mezőt és a sárga sólymokat. A víz hűvös volt, és combközépig ért. Thomas magasan feltartotta íját, az ellenséget figyelte, és várta, hogy az első

számszeríjlövedékek a vízbe csapódjanak.

A lövedékek azonban nem jöttek. Az íjászok lassan elérték hatósugaruk külső határát, de Will Skeat még közelebb akarta vinni őket. Egy pompás, zöld és kék nyeregtakaróval felcicomázott paripán ülő francia lovag odaügetett gyalogos bajtársaihoz, majd félresöpörte őket az útból, és belevágta a vízbe.

– Az ostoba vadbarom, nevet akar szerezni magának – morogta Will Skeat. – Jake! Dan! Peter! Szedjétek le nekem. – A három íj húr abban a pillanatban hátrafeszült, majd útjára indította a három nyilvesszőt.

A francia lovag hátrabukott a nyeregben, és halála láttán társai dühödt kiáltásban törtek ki. Harci üvöltés harsant, „*Montjoie St Denis!*”, és a fegyveresek belegázoltak a vízbe, hogy elégtételt vegyenek az íjászokon, akik most valamennyien megfeszítették íjuk idegét.

– Ne lőjétek! – kiáltotta Skeat. – Még ne lőjétek! Hadd jöjjenek közelebb!

A dobok egyre hangosabban dübörögtek. A halott lovagot hátasa magával rángatta a vízben, míg társai visszahátráltak a szárazföldre. A víz már csak Thomas térdéig ért, és a lőtáv egyre rövidült. Talán ha százlépésnyire lehettek, és ezzel végre Will Skeat is beérte.

– Ez az! Most szedjétek le az összesét!

Az íjászok visszahúzták, majd elengedték az íjhúrokat. A nyilvesszők kiröppentek, s miközben az első nyilak még mindig ott suhantak a széltől fodrozódó vízfelszín felett, már útjára is indult a második nyílzápor. Az íjászok már a

harmadik vesszőt illesztették a húrra, amikor az első nyilak betaláltak. A fémnek csapódó fém érces pengése hallatszott, mintha száz parányi kalapács csapott volna le az üllőkre, és a francia sorok egy csapásra elvesztek a feltartott pajzsok mögött.

– Válasszatok embert! – kiáltozta Skeat. – Válasszatok embert! – Ő maga is használta az íját, néha-néha eleresztett egy lövést, és mindig kivárta, amíg az ellenség leeresztette a pajzsát. Thomas a jobbán összevont gyalogosokat figyelte, akik nagyon is harcra késznek tündek, ezért néhány nyílvesszőt mindenképp ki akart löni feléjük, mielőtt elérték a vizet.

Tucatnyi francia fegyveres esett el, vagy kapott súlyos sebet, és a parancsnokok üvöltve követelték a többiektől, hogy zárják össze pajzsukat. A hátravont fegyveresek közül sokan lepattantak lovaikról, és gyalogosan siettek előre a folyópart megerősítésére.

– Csak nyugodtan, fiúk – óvott John Armstrong. – Csínján bánjatok a nyilakkal.

Az ellenséges pajzsokat nyílvesszők tuskézték. A franciák a pajzsokban bíztak, amelyek elég vastagok voltak a nyilak lelassítására, és ezek mögött várakoztak arra, hogy a nyilak kifogyjanak, vagy az angol fegyveresek közelebb érjenek. Thomas látta, hogy csak néhány nyílvessző hatolt át a pajzsokon és okozott sérüléseket, a többség azonban kárba veszett. Visszatekintett a gyalogságra és látta, hogy az még nem indult meg. Az angol íjak egyre ritkábban tüzeltek, várták az alkalmas célpontokat, ám Northampton earlje alighanem belefáradt a várakozásba, vagy az ár

megfordulásától tartott, és előreparancsolta embereit.

– Szent György! Szent Györgyért!

– Szétszóródni! – Will Skeat a szárnyakon akarta összevonni embereit, hogy azok használhassák íjait, amikor a franciák szembetalálják magukat az earl rohamozó fegyvereseivel. A víz azonban rohamosan emelkedett, ahogyan Thomas felfelé haladt a folyásiránnyal szemben, ezért nem juthatott olyan messzire, mint szeretne volna.

– Előre! Előre! – Az earl már felfelé tartott a túlsó partoldalon.

– Alakzatot tarts! – kiáltozta Reginald Cobham.

A francia fegyveresek üdvrivalgásban törtek ki, hiszen az angol roham közelsége azt is jelentette, hogy az íjászok nem használhatták fegyvereiket, bár Thomasnak sikerült útjára indítania néhány nyilat, amint a védők felálltak, és mielőtt még a fegyveresek két csoportja hatalmas robajjal egymásnak ütközött a folyóparton. Az emberek harci kiáltásokat zengtek – Szent Denis mérközött meg Szent Györggyel.

– Jobbra! Jobbra! – kiáltozta Thomas, amikor a parasztokból álló gyülekezés megindult, és gyors egymásutánban két nyilvesszőt küldött a támadók felé. Olyan fürgén kapkodta a nyilakat tarisznyájából, amennyire csak telt tőle.

– A lovasokat! – ordította Will Skeat, és Thomas megváltoztatta a célt, hogy a harcoló katonák feje felett nyilat küldjön a francia lovasok felé, akik elkezdtek leereszkedni a partoldalon, hogy bajtársaik segítségére

siessenek.

Az angol lovasok közül néhányan beugrattak a vízbe, bár nem tudták felvenni a harcot a francia lovagokkal, hiszen a gázló északi kijáratát elzárta az egymással harcoló fegyveresek kavalkádja. Férfiak csapkodtak és vagdalkoztak. Kardok találkoztak szekercékkel, kétkezes szablyák hasítottak sisakokat és koponyákat. A pokoli zsvaj mintha az ördög kovácsműhelyéből hallatszott volna; a sekély vízben vércsíkok örvénylettek. Egy angol felsikoltott, amint hátrazuhant a vízben, majd újra felüvöltött, amint két francia szekercéjével a lábába és a törzsébe hasított. Az earl rövid, erőteljes dőlésekkel tört előre, ügyet sem vetve a pajzsára mért pörölycsapásokra.

– Felzárkózni! Felzárkózni! – kiáltozta Reginald Cobham. Egy fegyveres elbotlott az egyik tetemben, rést nyitott az angol arcvonalban, és ezt három üvöltve rohamozó francia is igyekezett kihasználni, de szembetalálták magukat egy kétfejű szekercével harcoló tagbaszakadt angollal, aki olyan kemény csapást mért rájuk, hogy kettőbe hasított vele egy sisakot, és az egyik francia koponyáját is.

– Oldalról! Oldalról! – Skeat íjászai közelebb gázoltak a parthoz, hogy nyilaikkal oldalba kapják a francia alakzatot. Kétszáz francia lovas harcolt nyolcvan-kilencven fegyveressel; a kardok és pajzsok élesen csengő hangon csattantak össze. Férfiak mordultak, amint csapásra emelték fegyverüket. A két arcvonal egymásnak préselődött, pajzsok záródtak pajzsokhoz, és az öldöklést a hátul érkezők kezdték meg, amikor átlendítették pengéiket az első sorok felett. A legtöbb íjász nyílvevesszőket zúdított a

franciák szárnyaiba, de többen is akadtak, akik John Armstrong vezetésével felzárkóztak a fegyveresek mögé, hogy szemből kapják el az ellenséget.

A francia gyalogosok az angol roham megfeneklése láttán üdvrivalgásban törtek ki, és megindultak előre.

– Öljétek őket! Öljétek őket! – kiáltozta Thomas. Egy egész kötegni nyílveszőt, kerek huszonnégyszázat elhasznált, és nem maradt már, csak egyetlen kötege. Hátrafesztette a húrt, eleresztette, majd hátrafesztette megint. A francia gyalogosok közül sokan kibélelt kabátot viseltek, ám a nyilak ellen ez sem nyújtott védelmet. A franciák egyedül nyomasztó túlerejükkel védekeztek, és vad harci kiáltásban törtek ki, amint leözönltek a partoldalra, ám az íjászok háta mögül ekkor tucatnyi angol lovas tört elő, hogy megakassza az elemi erejű támadást. A vértés lovasok kíméletlenül lekasabolták az első sorokat, pengéik széles ívben suhantak balról jobbra és vissza, miközben a parasztok kétségbeesetten védekeztek. A felbőszült lovak az ellenséget harapdálták, és egy pillanatra sem álltak meg, nehogy elvághassák az inukat. Egy fegyverest lerángattak a nyeregből, és a férfi torkát iszonyatos sikolyok hagyták el, miközben az őt körülvevő parasztok halálra kasabolták a sekélyesben. Thomas és az íjászok megállás nélkül lödözték nyilaikat a tömegbe, és egyre több lovas sietett a segítségükre, ám a felbőszült tömeg elárasztotta az egész partvonalat. Thomasnak hirtelen nem maradt több nyílveszője, ezért nyakába akasztotta íját, elővonta kardját, és a folyó pereméhez rohant.

Egy francia Thomas felé lendült lándzsájával, aki félreütötte

a fegyvert, és a fémesen megcsillanó pengét mélyen a férfi torkába vezette. A felbuggyanó vér már bele is vegyült a folyó vizébe, amint egy másik franciára vetette magát. A kölyökképű Sam mellette harcolt, és ívelt pengéjű késével éppen belehasított egy koponyába. Ellenfele abban a pillanatban kiszenvedett, és Sam csalódottan rúgta be a folyóba, majd felkapta egy haldokló ellenség szekercéjét, és kését sorsára hagyva széles ívben meglendítette új fegyverét, hogy ezzel vesse hátrébb az ellenséges gyalogosokat. Jake még nem használta el az összes nyílveaszőjét, és gyors ütemben lödözött.

Csobbanások és üdvivalgás jelezte, hogy még több lovas fegyveres érkezett, és hosszú lándzsáival meghátrálásra kényszerítette a gyalogosokat. A vérontáshoz szoktatott lovak érzéketlenül tapostak át élőkon és holtakon, míg a fegyveresek elhagyták lándzsáikat, és kardjukkal kezdtek vagdalkozni. Új íjászok érkeztek, nyílveaszővel teli tarisznyákkal, és már a folyó közepéről nyílzáport zúdítottak az ellenségre.

Thomas elérte a folyópartot. Páncélingének eleje vöröslött a vértől, noha egyetlen csepp sem volt az övé. Közben a gyalogság visszavonulót fűjt. Azután Will Skeat elkiáltott magát, hogy megérkezett az utánpótlás, és Thomas az íjászokkal együtt visszaroht a folyóba, ahol Hobbe atyát és egy málhás lovat találtak, a hátán kétkosárnyi nyílveaszővel.

– Végezzétek be Isten művét – hajított oda a pap egy kötegnyi nyílveaszőt Thomasnak, aki kioldozta a kötést, és a nyilakat beszórta táskájába. Az északi parton kürtzó

harsant, és Thomas megpördült, hogy lássa, amint a francia lovasok is belevetik magukat a küzdelembe.

– Végezzetek velük! – kiáltotta Skeat. – Szedjétek le a nyavalyásokat!

Nyilak szisszentek és fúródtak a lovakba. Egyre több angol fegyveres gázolt a folyóba, hogy az earl csapatát erősítse, és centiről centire, méterről méterre jutottak előrébb, felfelé a partoldalon, ám ekkor az ellenséges lovasok közük ékelődtek lándzsáikkal és kardjukkal. Thomas nyílvesszője megtalálta egy francia lánccinggel védett torkát, egy másik átütötte egy ló keményített bőrvértjét, és a felágaskodó állat kivetette nyergéből lovasát.

– Előre! Előre! Előre! – Northampton earlje, aki sisakjától lábfej vértjéig vérben úszott, újra és újra lecsapott kardjával. Halálosan kifáradt a küzdelemben, megsüketítette az acél szakadatlan csengése, mégis tovább tört felfelé a partoldalon, és emberei szorosan felzárkóztak köréje. Cobham higgadt hatékonysággal gyilkolt, minden csapásában több évtizednyi tapasztalat dolgozott. A küzdelemből az angol lovasok is alaposan kivették a részüket, lándzsáikkal átnyúltak bajtársaik feje felett, hogy így vessék hátrébb az ellenséget, viszont meggátolták az íjászokat a célzásban, ezért Thomas ismét nyakába akasztotta íját, és elővonta kardját.

– Szent Györgyért! Szent Györgyért! – Az earl már a nádason túl, a fűvön harcolt; mögötte a folyópart halottakból és haldoklókból, vérből és szenvedésből szőtt káosszá olvadt össze.

Hobbe atya derekán fogta össze papi köntösét, és egy

bottal vívta meg a maga harcát.

– Az Atya nevében – üvöltötte, és egy francia hátratántorodott, amint a bot kis híján kiverte a szemét –, a Fiú nevében – folytatta az imádságot Hobbe atya, miközben eltörte ellensége orrát –, és a Szentlélek nevében!

Egy francia lovag áthámozta magát az angol sorokon, de tucatnyi íjász lepte el lovát, átvágta az állat inait, és lerángatta a lovas az iszapba, ahol szekercékkel és kardokkal esett neki a szerencsétlennek.

– Íjászok! – üvöltötte az earl. – Íjászok! – A francia lovasok maradéka egyesített erővel indult rohamra, amely azzal fenyegetett, hogy a folyóba söpri az összegabalyodott embertömeget, angolokat és franciákat egyaránt. Ám a tucatnyi íjász, akinek még maradt muníciója, együttes erővel zúdított nyílzáport a partoldalra, mígnem az élen haladó lovasok behanyatlottak a kavarodásba.

Újabb kürtszó harsant, ezúttal az angol oldalon, majd az erősítés hirtelen elárasztotta a gázlót, és kiözönlött a száraz terepre.

– Megtörnek! Megtörnek! – Thomas nem tudta, ki kiáltja világgá a hírt, de igazat beszélt. A franciák egyre hátrébb húzódtak. A gyalogosok, akiknek harci kedvét szegte a szörnyű vévesztés, már korábban visszavonultak, és most a francia lovagokon, fegyvereseiken volt a sor, hogy meghátráljanak az angolok haragja elől.

– Öljétek őket! Öljétek! Nem kellene foglyok! Öljétek meg mind! – üvöltözte Northampton earlje franciául, és fegyveresei, véresen és bőrig ázva, kimerülten és harci

dühbe lovallva magukat felkapaszkodtak a partoldalon, hogy tovább kaszabolják a franciákat, akik egy újabb lépéssel hátrébb kényszerültek.

Azután az ellenség megtört. Az egész olyan hirtelen történt. Egyik pillanatban a két erő még fogcsikorgatva, morogva, nyomakodva feszült egymásnak, a másikban a franciák menekülőre fogták, és a gázlót elárasztották a lovasok, akik azért keltek át a déli partról, hogy üldözőbe vegyék a szétszóródott ellenséget.

– Jézusom. – Will Skeat térdre rogyott, és keresztet vetett. A közelben egy haldokló francia hörgött, de Skeat ügyet sem vetett rá. – Jézusom – nyögött fel újra.

– Maradt nyilad, Tom?

– Csak kettő.

– Jézusom. – Skeat felnézett. – A szemét gazemberek! – kiáltott fel indulatosan. Az újonnan érkezett angol lovasokról beszélt, akik elrobogtak a csatatér mellett, hogy a menekülő ellenség után vessék magukat. – Azok az átkozottak! Ők fognak elsőként a táborba érni. Övék lesz minden élelem!

A gázlót azonban bevették, kitörtek a csapdából, és mégis átkeltek a Sommén.

HARMADIK RÉSZ

Crécy

Az egész angol sereg átkelt a folyón, mielőtt még a

dagály visszatért volna. Lovak, társzekerek, férfiak és asszonyok – mind biztonságban átérték, így az Abbeville felől érkező francia sereg már üresen találta a folyó és a tenger közötti földszávot.

Másnap a két sereg egyebet sem csinált, mint farkasszemet nézett egymással a gázló két oldalán. Az angolok felkészültek az ütközetre, négyezer íjászuat sorakoztatták fel a folyó partján, míg mögöttük, a magasabban fekvő terepen három roppant alakzatban gyülekeztek a fegyveresek, ám a franciák, ha ott is tülekedtek a gázlóhoz vezető csapásokon, nem éreztek kísértést az átkelésre. Maréknyi lovag ugyan belegázolt a vízbe, és szidalmakat kiáltozott az angolok felé, a király azonban nem engedte, hogy az angol lovagok közül bárki feleljen nekik, és az íjászok, akiknek igencsak takarékosan kellett bánniuk a nyílvezzőkkel, szintúgy szó nélkül elviselték a szidalmakat.

– Hadd üvöltözzenek a nyavalyások – morogta Will Skeat.

– A szidalmakba még sose halt bele senki. – Vigyorogva fordult Thomashoz. – Habár, az embertől függ. Te is alaposan feldühítetted Sir Simont, mi?

– Az csak egy pipogya fattyú.

– Nem, Tom – igazította ki Skeat. – Te vagy a fattyú, ő pedig vérbeli nemes. – Visszafordult a franciák felé, akik nem adták jelét, hogy megpróbálkoznának a gázlóval. – A legtöbbjükkel nincs is baj – ment tovább Skeat a lovagok és nemesek elemzésében. – Miután harcolnak néhányszor az íjászokkal, megtanulnak odafigyelni ránk, már csak azért is, mert mi mentjük meg a seggüket az ütközetben, de

persze mindig akadnak ilyen önhitt barmok. De nem a mi Billynk, az nem. – Northampton earlje felé fordult, aki fel-alá járkált a sekélyes mentén, hogy ezzel is harcba lovallja a franciákat. – Ő igazi lovag. Tudja, hogyan aprítsa az átkozott franciákat.

Másnap reggelre a franciák elvonultak, és nem maradt utánuk egyéb, mint a fehér porfelhő az út felett, amelyen a sereg visszamasírozott Abbeville-be. Az angolok északra indultak, bár lelassította őket az éhség és a számtalan lesántult ló, amelyeket gazdáik vonakodtak a sorsukra hagyni. A hadsereg a Somme lápvidékéről erdőkkel sűrűn benőtt vidékre kapaszkodott fel, ahol nem akadt sem gabona, sem jószág, sem zsákmány, ráadásul az addig száraz és meleg idő is ellenük fordult. Kelet felől eső érkezett, és a fákról szakadatlanul aláhulló vízcseppek olyannyira megkeserítették az emberek életét, hogy már a Szajnától délre végbevitt diadalmas hadjárat is szégyenteljes visszavonulásnak tűnt. Az is volt valójában, hiszen az angolok megfutamodtak a franciák elől, és ezt valamennyien tudták, ahogyan tudták azt is, hogy ha nem találják hamarosan élelemre, könnyű prédái lesznek ellenségeiknek.

A király erős csapatot küldött a Somme torkolatához, ahol Le Crotoy aprócska kikötőjébe várták a beígért erősítést és utánpótlást, ám a békés kikötő erős helyőrségnek bizonyult, amelyet génuai számszeríjasok zártak el előlük. A falak mindazonáltal omladoztak, a támadók pedig éhesek voltak, így a génuaiak rövid úton ott pusztultak a nyílveszők záporában és a fegyveres ostrom viharában. Az angolok

kiürítették a kikötő raktárait, és még egy marhacsordát is találtak, amelyet a francia hadsereg céljaira tereltek egybe, ám amikor felkapaszkodtak a templomtoronyba, egyetlen hajót sem láttak horgonyozni a folyó torkolatában, és az angol flotta sem várakozott odakint a tengeren. A nyilak, az íjászok és az élelem, amelynek fel kellett volna frissítenie a hadsereget, még ekkor is Angliában vesztegelt.

Az eső szilajabbra fordult az első éjjelen, amelyet a sereg az erdőben letáborozva töltött. A szóbeszéd szerint a király és bizalmasai az erdő szélén, egy faluban találtak szállást, míg a legtöbb katona a csöpögő fák alatt táborozott, és be kellett érnie azzal a kevés élelemmel, amit össze tudott gyűjteni az erdőben.

– Makkpörkölt – zsémbelt Jake.

– Volt már rosszabb is – csitítgatta Thomas.

– Egy hónapja még ezüstitálcáról ettünk – köpött ki Jake. – Miért nem ugrunk már neki a nyavalyásoknak?

– Mert túl sokan vannak – felelte Thomas fáradtan –, és mert nincs annyi nyílvevőnk. Belefáradtunk a harcba.

A sereget csakugyan megviselte a vég nélküli menetelés. Jake, akárcsak Will Skeat tucatnyi más íjásza, teljesen elkoptatta a csizmáját. A sebesültek ott bicegtek mellettük, mert nem akadt elég szekér, és ha valaki nem tudott menni, vagy akár csak csúszni-mászni, azt a sorsára hagyták. Az élők búzlóttak.

Thomas lombos ágakból és gyeptéglákból készített viskót magának és Eleanornak. A kis kunyhóban, ahol a néhány pislákoló lángnyelvtől is sűrű füst gomolygott, legalább szárazon maradhattak.

– Mi lesz velem, ha a franciák győznek? – kérdezte tőle Eleanor.

– Nem győznek – vetette ellene Thomas, noha nem túl nagy meggyőződéssel.

– Mi lesz akkor velem? – erősködött a lány.

– Köszönetet mondasz a franciának, aki rád akad – felelte Thomas –, és elmondod, hogy akaratom ellenére kellett velünk maradnod. Azután megkeresed atyádat.

Eleanor alaposan megrágta a választ, de az nem nyugtatta meg. Caenben a saját bőrén tapasztalhatta, mennyire nem hallgatnak a győztesek a józan értelem szavára, csakis kegyetlen ösztöneikre. Végül vállat vont.

– És mi lesz veled?

– Ha életben maradok? – Thomas megrázta a fejét. – Fogságba vetnek. Elhurcolnak gályarabnak, úgy hallottam. Ha egyáltalán életben hagynak.

– Miért ne tennék?

– Nemigen szeretik az íjászokat. Gyűlölnék bennünket. – Közelebb tolta a korábban szedett nyirkos ölyvharasztot a tűzhöz, hogy kissé átszárítsa a leveleket, mielőtt ágyat vet belőle maguknak. – Talán nem is lesz ütközet – tette hozzá.

– Egnapnyi előnyünk van velük szemben. – A franciák állítólag visszatértek Abbeville-be, hogy ott keljenek át a folyón, ami azt jelentette, hogy nem mondtak le a prédájukról, az angolok azonban még így is egnapji előnnyel rendelkeztek, és talán időben elérhették flandriai erődítményeiket. Talán.

Eleanor hunyorogni kezdett a füstben.

– Láttad a lovagot a lándzsával? Thomas megrázta a fejét.

– Nem is néztem – vallotta meg. Azon az éjszakán a legkevésbé foglalkoztatták a rejtélyes Vexille-ek. Nem, nem is gondolt arra, hogy látja a lándzsát. A lándzsa Sir Guillaume és Hobbe atya képzelt világához tartozott, nem Thomas gyakorlatias mindennapjaiba. Életben maradni, és elegendő élelmet szerezni, őt csakis ez foglalkoztatta.

– Thomas! – kiáltott fel odakint Will Skeat.

Thomas kidugta fejét a konyhá ajtónyílásán, és meglátta a Skeat mellett álló csuklyás alakot.

– Itt vagyok.

– Társaságot kaptál – közölte Skeat, majd elfordult.

A csuklyás alak előregrönyedt, hogy belépjen a konyhába, és Thomas legnagyobb elképedésére Jeanette-et látta maga előtt.

– Nem szabadna itt lennem. – A nő befurakodott a füstös konyhába, ahol hátravetette a csuklyát, és Eleanorra meredt. – Ez kicsoda?

– Az asszonyom – felelt Thomas angolul.

– Mondd neki, hogy hagyjon magunkra – utasította Jeanette franciául.

– Maradj csak – fordult Thomas Eleanorhoz. – Ez itt Armorica grófnője.

Jeanette felhúzta az orrát, amiért Thomas ellentmondott neki, de nem erőltette tovább Eleanor távozását. Ehelyett odalökött Thomasnak egy zsákot, amelyből egy jókora sonka, egy cipó és flaska bor került elő. A cipó, álmélkodott Thomas, finom fehérkenyér volt, amit csak a vagyonosak engedhettek meg maguknak, míg a sonkát fokhagymával tűzdelték meg.

Odanyújtotta a zsákot Eleanornak.

– Herceghez illő lakoma – jegyezte meg.

– Vigyem el Willnek? – kérdezte Eleanor, miután az íjászok megegyeztek abban, hogy minden ételmeget megosztanak egymás között.

– Igen, de még várhat – felelte Thomas.

– Inkább elviszem most – köpenyt kerítette a feje fölé, mielőtt beleveszett a nyirkos sötétbe.

– Helyes teremtés – jegyezte meg Jeanette franciául.

– Minden asszonyom ilyen szemrevaló – bólintott Thomas.

– Megfelelnének még egy herceg ízlésének is.

Jeanette dühösnek látszott, vagy talán csak a gomolygó füst zavarta. Megbökte a hevenyészett kunyhó falát.

– Erről eszembe jut közös utazásunk.

– Akkor még nem volt ilyen hideg – vont a vállát Thomas. És te megháborodtál, szerette volna hozzátenni, én pedig vigyáztam rád és tápláltalak, hogy amikor elmész, vissza se nézz rám.

Jeanette így is kihallotta hangjából a sértődöttséget.

– Azt hiszed, meg akarok gyónni neked?

– Valld csak be nyugodtan a bűneidet – csattant fel Thomas –, ha már neki nem mondtad el az igazat.

Jeanette ügyet sem vetett a szidalmakra.

– Mit gondolsz, mi fog most történni?

– Elfutunk, ők üldözőbe vesznek, és vagy elkapnak, vagy sem. – Kimért, nyers hangon beszélt. – Ha elkapnak, vérontás lesz.

– Elkapnak, hidd el – közölte Jeanette magabiztosan –, és csata lesz.

– Honnét veszed ezt?

– Odafigyelek a hercegnek címzett jelentésekre – felelte a nő. – A franciák a legjobb utakat használják. Mi nem.

Jeanette tudta, mit beszél. A gázló, amelyen át az angolok átkeltek a Szajrán, csak újabb ingovány okra és erdőkbe vezetett. A falvakat kapcsolta össze egymással, nem esett egyetlen nagyobb kereskedelmi útvonalra se, ezért egyetlen jó út sem vezetett a parttól errefelé, miközben a franciák Abbeville-nél, a kalmárok fellegránánál keltek át a folyón, ezért a hadseregük jó utakon, erőltetett menetben haladhatott Picardia felé. A katonák rendszeresen kapnak enni, kipihentek, és jó utak gyorsítják haladásukat.

– Akkor hát csata lesz – sóhajtott fel Thomas, és megérintette fekete iját.

– Csátának kell lennie. Ez már eldöntött tény. Talán holnap, vagy a rákövetkező napon. A király azt mondja, hogy az erdőn túl van egy domb, ahol megküzdhetünk. Még mindig jobb, azt mondja, mint ha hagyjuk, hogy a franciák előretörjenek, és elzárják az utunkat. De akárhogy is legyen – tette hozzá Jeanette rövid szünet után –, ők fognak győzni.

– Lehet – engedte meg Thomas.

– Győzni fognak – erősködött Jeanette. – Kihallgattam a beszélgetéseiket, Thomas! Túl sokan vannak ellenünk.

Thomas keresztet vetett. Ha Jeanette igazat beszélt, és nem volt oka azt hinni, hogy be akarná csapni őt, akkor a hadsereg vezérei máris feladtak minden reménységet, bár ez nem jelentette, hogy neki is kétségbe kell esnie.

– Előbb még meg is kell verniük bennünket – mondta

konokul.

– Meg fogják tenni – közölte Jeanette kíméletlen egyszerűséggel –, és mi lesz akkor velem?

– Mi lesz akkor veled? – kérdezte Thomas meglepetten. Óvatosan nekidőlt menedéke ingatag falának. Érezte, hogy Eleanor már elvitte az ételt, és most ott vacog kis kunyhójuk eresze alatt. – Miért kellene törődnöm azzal – kérdezte hangosan –, hogy mi lesz veled?

Jeanette dühödt pillantást vetett rá.

– Egyszer esküt tettél nekem – emlékeztette –, hogy segítesz visszaszerezni a fiamat.

Thomas újra keresztet vetett.

– Igaz, úrnőm – ismerte el a könnyelmű ígéretet. Egy eskü egész életen át tart, és ő máris többet ígért, mint amennyit valaha is megtarthat.

– Akkor hát segíts nekem – követelte Jeanette. Thomas elmosolyodott.

– Előbb a csatát kell megnyernünk, úrnőm.

Jeanette hunyorogva nézett rá a kunyhóban kavargó füstön keresztül.

– Ha az ütközet után az angol táborban találják rám, Thomas, akkor soha többé nem látom Károlyt. Soha.

– Miért nem? – akarta tudni Thomas. – Ne mondd, hogy veszélyben érzed magad, úrnőm. Nem vagy közönséges asszony. Az ellenség úgy lesz egyre lovagiasabb, ahogyan közeledik a királyi sátrak felé.

Jeanette türelmetlenül rázta meg a fejét.

– Ha az angolok győznek, akkor talán újra láthatom Károlyt, mert a herceg királyod kegyeit keresi majd. De ha

veszítünk, akkor sosem kell ilyen gesztusokat tennie. Ha veszítünk, Thomas, én elveszíték mindent.

Thomasnak el kellett ismernie az érvelés igazát. Ha az angolok veszítettek, Jeanette kockára tett mindent, amit az elmúlt hetekben sikerült megszereznie; kockára tette a vagyont és pozíciót, amit a herceg nagylelkűségének köszönhetett. Thomas látta, hogy a nő még a jellegtelen csuklya alatt is pazar rubinnyakláncot visel, és nem kételkedett abban, hogy valamennyi követ gazdagon aranyba foglaltak.

– Nos hát, mit vársz tőlem? – kérdezte. A nő előrehajolt és lehalkította hangját.

– Azt akarom, hogy te és néhány embered vigyetek el délre. Le Crotoy-ban bérelhetek hajót, és átvitorlázhatok Bretagne-ba. Most már megvan rá a pénzem. Visszafizethetem az adósságaim La Roche-Derrienben, és megfizethetek annak a féreg Belasnak is. Senkinek sem kell tudnia, hogy valaha is megfordultam itt.

– A herceg tudni fogja – vetette közbe Thomas.

A nő egyetlen kézlegyintéssel elintézte az ellenvetést.

– Gondolod, hogy örökké kellene fogok neki?

– Hogyan tudhatnék róla bármit is?

– Egyszer rám fog unni – jelentette ki Jeanette. – Ő a koronaherceg. Megkap mindent, amit csak akar, és amikor ráun valakire, egyszerűen félrehajítja. Bár hozzám kedves volt, egy szóval se panaszkodhatom.

Thomas sokáig nem szólt. Mennyire más volt Jeanette azon a felhőtlen nyáron, gondolta, amikor csavargókként éltek.

– És a fiad? – kérdezte. – Őt hogyan szerzed vissza? Váltásdíjat fizetsz érte?

– Megtalálom a módját – felelt a nő kitérően.

Talán, gondolta Thomas, képes lenne elraboltatni a fiút, és miért is ne? Ha sikerül megtalálnia a megfelelő embereket, minden lehetséges. Talán még azt is elvárja, hogy maga Thomas végezze el a munkát. Jeanette mélyen a szemébe nézett.

– Segíts nekem – kérte.

– Nem – felelte Thomas –, most nem. – Feltartotta kezét, hogy elejét vegye a tiltakozásnak. – Egy napon, ha Isten is úgy akarja – folytatta tovább –, segítek neked visszaszerezned a fiadat, de most nem hagyom el ezt a sereget. Ha ütközetre kerül a sor, úrnőm, éppúgy szükség lesz rám, mint a többiekre.

– Könyörgöm, Thomas.

– Nem.

– Akkor hát a pokolba veled. – A nő kiköpött, fekete hajára vont a csuklyát, és beleveszett a kinti sötétbe. Rövid szünet után Eleanor tért vissza a viskóba.

– Szóval, mit gondolsz? – kérdezte Thomas.

– Szerintem nagyon szép – felelte Eleanor kitérően, majd összevonta a szemöldökét –, és azt is gondolom, hogy holnap a csatában még üstökön ragad valaki. Ideje lenne haját vágnod.

Thomas összerezett.

– Azt akarod, hogy délnek induljunk? Meneküljünk a csata elől?

Eleanor feddő pillantást vetett rá.

– Egy ijász asszonya vagyok – jelentette ki –, és nem fogok elmenekülni. Will pedig azt üzeni, nincs még egy ilyen istenverte bolond – tette hozzá, az utolsó két szót nehézkes angolsággal –, aki lemondana ennyi finomságról, de azért köszöni. Hobbe atya azt mondja, hogy holnap reggel misét mond, és elvárja, hogy ott légy.

Thomas előhúzta kését és odanyújtotta a lánynak, majd engedelmesen előrehajtott fejt. A lány lemetélte lófarkát, majd a maroknyi fekete szőrösömöt odavetette a lángoknak. Thomas nem szólt hajvágás közben, csak elgondolkodott Hobbe atya miséjén. Egy mise a holtakért, gondolta, és azokért, akik nemsokára azok lesznek.

Mert a nyirkos sötétben, túl az erdőn, Franciaország serege egyre közelebb került. Az angolok kétszer is kijátszották az ellenséget, és átkeltek a folyókon, amelyeknek áthatolhatatlan gátként kellett volna megállítaniuk őket, de harmadszor már nem menekülhettek. A franciák végül csak beérték őket.

A falut rövid gyalogút árán elérhették az erdő peremétől, amelytől azt a lápos réteken kígyózó kis folyó választotta el. Jellegtelen hely volt: egy kacsausztató, egy kis templom és tucatnyi viskó zsúpfedeles tetővel, kis kerttel, magas trágyadombbal. A falut, akár csak az erdőt, Crécy-nek nevezték.

A falutól északra fekvő legelők felkapaszkodtak az északi és déli irányban hosszan elnyúló dombra. A szekerek által felszántott földút a domb gerincén haladt végig, Crécy és a következő, éppoly jelentéktelen falu, Wadicourt között. Ha a

hadsereg Abbeville felől érkezett, és megkerülte a crécyi erdőt, nyugatnak folytatta tovább az angolok keresését, s idővel meglátta a Crécy és Wadecourt között húzódó dombot maga előtt. Meglátta a két apró falucska jelentéktelen templomtornyát is, és a két falu között – bár közelebb Crécy-hez, és magasan fent a dombon, ahol a szél belekapaszzkodhatott a vitorlákba –, a malmot. A franciák felé néző domboldal hosszan, egyenletesen nyúlt el, nem törte meg árok vagy sövény, így épp megfelelt a lóháton harcoló páncélos lovagok játszóterének.

A sereg valamivel hajnal előtt ébredt. Augusztus 26-ára, szombatira virradt, és a katonák morgolódva fogadták a szokatlan hideget. Tüzeket élesztettek fel, amelyek táncoló lángjai visszatükrözödték a láncingekről és páncélokról. Crécy-t a király és a nagyurak foglalták el, akik közül többen a templomban háltak, és még akkor is készülődtek, amikor a királyi udvartartás káplánja misére szólított. Gyertyákat gyújtottak, kongott a kis tábori harang, és a pap, ügyet sem vetve az egész templomot bezengő fegyvercsörgésre, fennhangon szólította Szent Zephyrinust, Szent Gelasinust és mindkét Genesisius nevű szentet, akiket aznap ünnepeltek, és segítségül hívta a kis Sir Lincoln Hugh-t is, azt a gyermekmártírt, akit a zsidók közel kétszáz esztendeje ezen a napon gyilkoltak meg. A fiút, aki ifjú kora ellenére figyelemreméltóan jámbor, istenfélő teremtés volt, holtan találták, és senki sem értette, miként engedhette az Úr, hogy egy ilyen eszményképet ennyire fiatalon ragadjon el a halál. Lincolnban azonban zsidók is laktak, és a jelenlétük kellő magyarázatot szolgáltatott. A pap

imádságot mondott valamennyiükhöz. Szent Zephyrinus, fohászokodott, adj nekünk győzelmet; Szent Gelasinus, könyörgött, légy embereink oldalán; Szent Genesisus, vigyázz reánk, és Szent Genesisus, adj nekünk erőt; Sir Hugh, esengett, Istennek szent gyermeke, szólj érettünk. Kegyes Istenünk, imádkozott, ments meg bennünket nagy kegyelmedben. A lovagok vászoningben sorakoztak fel az oltár előtt, hogy magukhoz vegyék a szentségeket.

Az erdőben az íjászok egy másik pap előtt térdepeltek. Részesültek a gyónás szentségében, majd magukhoz vették a száraz és állott kenyeret, Krisztus testét. Keresztet vetettek. Senki sem tudta, hogy aznap lesz az ütközet, de megéreztek, hogy a hadjárat elérkezett a végéhez, és vagy ma, vagy egy közeli napon, de szembe kell nézniük az ellenséggel. Adj nekünk elég nyílveszőt, imádkoztak az íjászok, és mi vörösre festjük a földet, azután tiszafa íjkat a pap felé tartották, aki megérintette, és megáldotta a fegyvereket.

Lándzsákat csomagoltak ki. A fegyvereket málhás lovakon, társzekereken hordozták, és alig használták a hadjárat során, de most valamennyi lovag igazi ütközetről álmodott, dübörögve vágató lovakkal és pajzsoknak csapódó lándzsákkal. Az idősebb, tapasztaltabb harcosok tudták, hogy gyalogosan kell majd küzdeniük, fegyverként pedig legfeljebb kardot és szekercét forgathatnak, a festett szárú lándzsákat mégis kicsavarták a gyolcsokból vagy bőrből, amelyek megóvták a fát attól, hogy a napon kiszáradjon, vagy a nyirkosságban elvetemedjék.

– Használhatnánk őket dárdaként – vetette fel Northampton

earlje.

Csatlósok és apródok fegyverezték fel a lovagokat, segítették rájuk a nehéz bőrkabátot, láncinget és páncélt. Szíjakat húztak szorosra. Csatalovakat csutakoltak le szalmával, míg a kovácsok végighúzkodták fenőköveiket a kardok hosszú élén. A király, aki maga hajnali négy órakor látott neki a készülődésnek, letérdelt és csókkal illette az ereklyetartót, amely magába zárta Gábriel arkangyal szárnyának egy tollát, s miután keresztet vetett, utasította a papokat, hogy vigyék el az ereklyetartót fiának is. Azután, amikor sisakjára került az aranyló korona is, felsegítették sűrű kancájára, és a király kilovagolt a faluból.

Hajnalodott, és a két falu közötti dombgerincen egy lélek sem járt. A malom, amelynek vitorláit gondosan feltekerték és átkötötték, néha magányosan megcsikordult. Szél borzolta a hosszú fűszálakat a mezőn, ahol eddig vadnyulak ugrándoztak, de most felszegték fülüket és eliramodtak, amint a lovasok felkapaszkodtak a malomhoz vezető csapáson.

A király haladt az élen, paripáján, amelyet a királyi címerrel kihányt díszes takaróval borítottak le. Kardjának vörös bársony hüvelyét aranyló lilomok ékesítették, míg a markolaton tucatnyi rubin csillogott. A királyt, aki hosszú pálcát hordozott, többtucatnyi bajnoka és lovagja kísérte, ám a bajnokok kivétel nélkül nagyurai közül kerültek ki, akikre szintén saját kíséretük vigyázott, így közel háromszázan kapaszkodtak felfelé a kanyargós csapáson. Minél magasabb rangban állt valaki, annál közelebb lovagolt a királyhoz, míg a csatlósok és apródok

hátramaradtak, és onnét igyekeztek kihallgatni uraik beszélgetését.

Egy fegyveres leszállt a nyeregből, és felgyalogolt a malomhoz. Felmászott a létrán, kinyitotta a kis ajtót, amely hozzáférést kínált a vitorlákhöz, és ott megállt a fatengelyen, miközben elnézett kelet felé.

– Lát valamit? – kiáltott fel neki a király kedélyesen, de a férfit teljesen hátaiméba kerítette az élmény, hogy a király személyesen szólott hozzá, és nem telt tőle több, csak némán rázta a fejét.

Az égboltot félig eltakarták a felhők, a vidékre sötétség borult. A malom magasából a fegyveres csak a hosszan elnyúló lejtőt látta, lábánál a kis gondozott mezőkkel, majd az erdő felé törő újabb meredek lankát. Az üres út kelet felé haladt a fákon túl. A folyó, amelynek partján ott tülekedtek az itatásra váró lovak, szürkén kanyargott, és kijelölte az erdő jobb kéz felőli mezsgyéjét. A király, aki koronája pereméig hátrtolta a sisak rostélyát, ugyanerre a látványra meredt. Egy helybéli, aki hiába próbált elrejtőzni az erdőben az angolok előtt, megerősítette, hogy a keletről érkező út Abbeville-be vezet, ami azt jelentette, hogy a franciáknak át kellett kelniük a domb lábánál elterülő kis mezőkön, ha közvetlen támadást akartak intézni a domb ellen. A mezőket nem határolták sövények, csupán sekély vízvezető árok, amelyek nem jelenthettek akadályt a lovagok számára.

– Ha Fülöp helyében lennék, felség – vetette fel Northampton earlje –, én megkerülném az északi szárnyunkat.

– Ő nem Fülöp, és hálát kell adnunk Istennek ezért a könnyebbségért – felelte Angliai Edward. – Ő nem olyan agyafúrt.

– Én az lennék? – kérdezte az earl meglepetten.

– A háborúban nagyon is az. – A király hosszú időn át meredt a lankára. – Ha én lennék Fülöp – mondta végül –, engem igencsak kísértenének azok a mezők – mutatott a lanka aljába –, kiváltképp, ha látnám embereinket várakozni idefent a dombon. – A hosszú lanka nyílt, zöldellő pázsitja tökéletesen megfelelt egy lovasrohamhoz. Ezt a helyet az Isten is arra teremtette, hogy Franciaország urai végre foszlányokra tépjék az arcátlan ellenséget.

– A domboldal meredek, felség – figyelmeztetett Warwick earlje.

– Kezeskedem érte, hogy alulról nem tűnik annak. – A király elfordította lovát, és elügetett északnak a gerinc mentén. A kanca könnyedén haladt, élvezte a friss reggeli levegőt. – Igazi spanyol telivér Grindley-től – fordult a király az earlhoz. – Ön nem szereti a fajtáját?

– Nem engedhetem meg magamnak.

– Dehogynem, William! Egy ilyen vagyonos ember! Tenyészteni fogom. Remek csatalovakat fog elleni.

– Ha így lesz, felség, veszek egyet öntől.

– Ha nem engedheti meg magának Grindley árait – incselkedett vele a király –, hogy akarja majd megfizetni az enyémet?

Rövid vágásra fogta a kancát, és kísérőinek hosszú sora utána sietett a csapáson, amely észak felé vezetett a dombgerincen. A közelgő télben halálra ítelt, zöldellő búza-

és árpaszárak sarjadtak ott, ahol a malom felé tartó szekerek elhullajtották a magvakat. A király megállt a gerinc végében, éppen Wadicourt faluja felett, és elnézett észak felé. Kuzinjának igaza van, gondolta. Fülöpnek be kellene masíroznia az üres földekre, és megpróbálnia elvágni őket Flandriától. A franciák, ismerte be kényszerűen, ekkor mindenképp diktálni fognak nekik. A seregük jóval nagyobb, embereik kipihentek, és kényük-kedvük szerint körbetáncolhatják az ellenséget, amíg az angolok rá lesznek szorítva a kétségbeesett kitörési kísérletekre, máskülönben csapdába esnek egy olyan terepen, amely semmilyen előnyt nem kínál a számukra. Edward azonban tapasztaltabb volt annál, hogysem hagyja eluralkodni magán a félelmet. A franciák maguk is kétségbeesettek. Végigszenvedték a megaláztatást, hogy ellenségük feldúlta egész országukat, és semmi kedvük az agyafúrt taktikázáshoz. Bosszúra szomjaznak. Adjuk meg nekik az esélyt, döntötte el a kérdést, még ha fenn is áll a veszélye, hogy élni fognak vele. A király eloszlatta félelmeit, és leereszkedett Wadicourt kis falujába. A településen csak alig maroknyi helybéli mert megmaradni, és ezek az emberek, amint meglátták a király sisakját övező arany koronát és a kanca ezüst lószerszámát, térdre vetették magukat.

– Nem esik bántódásuk – közölte a király nagylelkűen, noha tudta, hogy a házaikat még aznap reggel ízekre szedik szét a zsákmányra éhes katonák.

Újra déli irányba fordult, hogy ellovagoljon a dombgerinc alatt. A völgy talaja fellazult ugyan, de nem kellett attól

tartani, hogy a lovak lába kibicsaklik. Errefelé igenis lehet rohamozni, és ami még jobb, a domboldal korántsem tűnik olyan meredeknek, mint gondolta. Csalóka. A hosszan elnyúló füves lanka szinte hívogatónak tűnt ebből a szögből, pedig a valóságban a lovak a tüdejüket is kiköphették, mire elérték az angol fegyvereseket. Ha elérték őket.

– Mennyi nyílvesszőnk maradt? – kérdezte kíséretétől.

– Ezerkétszáz köteg, felség – válaszolt Durham püspöke.

– Az két társzekerre való – számolta át Warwick earlje.

– És még nyolcszázhatvan köteg – tette hozzá Northampton earlje.

Sokáig senki sem szólt.

– És az embereknél? – kérdezte a király.

– Talán ha egy köteggel fejenként – felelte Northampton earlje komor hangon.

– Elégnek kell lennie – bólintott a király. Kétszerte ennyi nyílvessző is kevés lett volna, de hát oly sok minden másra is vágyott. Vágyott kétszer ennyi emberre, és kétszerte ilyen meredek domboldalra, meg egy ellenségre, amelynek kétszerte olyan türelmetlen és nyughatatlan vezér parancsol, mint Valois Fülöp, aki pedig, Isten a tudója, így is épp eléggé nyughatatlan. Most azonban nem a kívánságok ideje érkezett el, hanem a harcé és a győzelemé. A király összevont szemöldökkel fordult a gerinc déli vége felé, ahol a domb meredeken aláhullt Crécy faluja felé. Ez lenne a legkönnyebb hely egy francia támadáshoz és a legközelebbi is, ami azt jelenti, hogy itt dúlnak majd a legádázabb harcok.

– Az ágyúkat, William – fordult Northampton earljéhez.

- Ágyúkat, felség?
- Felállítjuk az ágyúkat a szárnyakon. Valamire csak kell használnunk azokat a vacakokat!
- Talán ha legurítanánk őket a domboldalra, felség? Hogy agyonnyomjanak egy-két embert?
- A király felnevetett, és arrébb ügetett.
- Úgy tűnik, esni fog.
- Egy darabig még kitarthatna – csóválta a fejét Warwick earlje. – És a franciák is, felség.
- Gondolja, hogy el se jönnek, William? Az earl a fejét rázta.
- Eljönnek, felség, csak időbe telik, amíg ideérnek. Sok időbe. Talán lesz dél is, mire meglátjuk az előőrsöt, de az utóvéd még csak most kelhet át az abbeville-i hídon. Lefogadom, hogy holnap reggelig várnunk kell, amíg megütközhetünk.
- Ma vagy holnap – legyintett a király –, az egyre megy.
- Tovább is mehetnénk – vetette fel Warwick earlje.
- Hogy keressünk egy alkalmasabb dombot? – Edward fiatalabb és tapasztalatlanabb volt, mint earljei közül sokan, mégis királyuként uralkodott, és nekik el kellett fogadniuk minden döntését. Igazság szerint ő maga is eltelt kételyekkel, de tudta, hogy magabiztosságot kell sugározni. Itt fognak megküzdeni. Eldöntötte a kérdést, és tartani is fogja magát ehhez.
- Itt harcolunk – jelentette ki nyomatékosan, miközben felnézett a lankára. Elképzelte a seregét odafent, ahogyan majd a franciák is látni fogják, és beigazolódni látta sejtését, miszerint a dombgerinc Crécy-hez közelebb eső,

alacsonyán húzódó része lesz a legveszélyesebb terep. Az lesz a jobb szárny, közvetlenül a malom alatt. – A fiam parancsol a jobb szárnyaknak – közölte –, és ön, William, vele tart.

– Úgy lesz, felség – hajtott fejet Northampton earlje.

– Az öné a sereg bal szárnya – fordult a király Warwick earljéhez. – A vonalat a domboldal kétharmadánál vonjuk meg, az élen és a szárnyakon az íjászokkal.

– És ön, felség? – kérdezte Warwick earlje.

– Én fent leszek a malomnál – felelte a király, majd megugratta lovát felfelé a domboldalon. Kétharmad útnál visszafogta az állatot, leszállt a nyeregből és kivárta, amíg egyik apródja átveszi tőle a kanca gyeplőjét, majd nekilátott az igazi munkának. Végigjárta a dombot, fehér botjával helyeket jelölt ki a laza talajon, és megparancsolta a kíséretében lévő nagyuraknak, hogy sorakozzanak fel itt vagy ott, azután a nevezett urak magukhoz hívták parancsnokaikat, hogy amikor a sereg ellepi a zöldellő domboldalt, mindenki tudja majd, hol a helye.

– Hozzák ide a zászlókat – parancsolta a király –, és helyezték el oda, ahol az embereknek gyülekezniük kell.

Három nagyobb egységre osztotta fel hadseregét, amióta csak Normandiából útnak indultak. A két nagyobbik rész fegyveresei hosszan elnyújtott, tömött alakzatban sorakoztak fel a lanka felső részén.

– Gyalogosan harcolnak majd. – A király ezzel megerősítette, amit a legtöbben már régóta tudtak, bár így is akadt egy-két fiatalabb nagyúr, aki úgy gondolta, hogy dicsőséget csakis a lóhátról való lovagi küzdelem hozhat.

Edward inkább törődött a győzelemmel, mint a dicsőséggel. Pontosan tudta, hogy ha fegyveresei nyeregből harcolnak, az ostobábbak azonnal rohamra indulnak, amint a franciák felsorakoznak ellenük, és a csata a domb lábánál a lármás kocsmái verekedések szintjére alacsonyodik, amelyet a franciák már csak pusztaszámunknál fogva is megnyernek. Ha azonban emberei gyalogosan kénytelenek harcolni, nem indíthatnak hősiességet a lovasok ellen, hanem pajzsaik mögé bújva kell kivárniuk a franciák rohamát. – A lovakat hátravonjuk, a gerinc mögé. – Ő maga a harmadik, kisebb hadtestet vezette a domb gerincén, ahol az a tartalék szerepét töltötte be.

– Ön itt marad velem, püspök uram – fordult a király Durham püspökéhez.

A püspök, aki feje búbjától a talpáig nehéz páncélba öltözött, és jókora tüskés buzogányt hordozott, sértődöttnek tűnt.

– Megtagadja tőlem a lehetőséget, felség, hogy bezúzzak néhány francia koponyát?

– Inkább lehetőséget adok arra, hogy tovább untassa az Urat imádságaival – felelte a király, és a nagyurak felnevettek. – Az íjászok pedig – ment tovább a király – itt, és itt, és itt lesznek. – A terepet róttá, és minden néhány lépésnél leszúrta fehér pálcáját. Az íjászok zöme az arcvonalat fedezte, míg a többiek a két szárnyban csoportosultak. Edward tudta, hogy az íjászcsoport egyetlen erőssége: a hosszú, fehér tollas nyílveszők végzik el a gyilkos munkát ezen a helyen, amely

dicsőséges rohamra hívogatta az ellenséges lovasokat. – Itt – lépett tovább, és sebezte fel újra a földet –, és itt.

– Vermeket ássunk, felség? – kérdezte Northampton earlje.

– Amennyit csak szeretne, William – felelte a király. Az íjászok, miután csoportokba rendeződtek az arcvonal előtt, gödröket áshattak a puha földben, néhány méterrel lefelé a lankán. Nem kellett mélyre ásniuk, épp csak akkora vermekre volt szükség, amelyek eltörhették a lovak lábát, ha a franciák nem vették észre idejében a veszélyt. Elég gödörrel le lehetett lassítani, sőt, meg is lehetett akasztani a lovasrohamot. – És itt – érte el a király a gerinc déli végét – néhány üres társzekeret akarok látni. Ide kerüljön az ágyúk fele, a másik fele pedig a gerinc túlsó végére. És íjászokat is akarok.

– Már ha marad belőlük – morogta Warwick earlje.

– Társzekereket, felség? – kérdezte Northampton earlje.

– A lovak nem tudnak áttörni a szekereken, William – felelte a király vidoran, majd magához intette lovát, s miután nehéz páncélzatot viselt, két apródnak kellett őt a nyeregbe segítenie. A méltatlan közjáték után elhelyezkedett a lovon, visszanézett a dombgerinc mentén, amely nem volt több üres – máris ott sorakoztak az első zászlók, amelyek az egységek majdani elhelyezkedését jelölték. Egy-két órán belül, gondolta, az egész sereg itt lesz, hogy becsalogassa a franciákat az íjászok halálos nyílzáporába. Letörölte a földet pálcája végéről, majd elügetett Crécy felé. – Lássuk, maradt-e még élelem.

A szél belekapott az első harci zászlókba. Az égbolt

szürkén borult a távoli mezőkés erdőségek fölé. Északon eső hullt, és hűvös szelet támasztott. A keleti úton, amelyen a franciáknak érkeznük kellett, még egy teremtet lélek sem járt. A papok imádságba fogtak.

– Könyörülj rajtunk, ó Uram, a te nagy kegyelmedben. Könyörülj rajtunk.

A férfi, aki Harlekinnek nevezte magát, a fákkal borított domboldalon járt, amely keletre feküdt a Crécy és Wadicourt között húzódó gerinctől. Az éjszaka közepén hagyta el Abbeville-t, miután kierőszakolta, hogy az örök kaput nyissanak neki, és keresztülvezette embereit a sötéten egy abbeville-i pap segítségével, aki jól ismerte a helyi viszonyokat. Azután a bükkfák közül figyelte, amint Anglia királya fel-alá lovagol és sétál a távoli gerincen. A király mostanra elment, de a zöldellő pászitot zászlók pettyezték, és az első angol csapatok elindultak felfelé a faluból.

– Azt akarják, hogy itt harcoljunk – jegyezte meg.

– Ez is van olyan jó hely, mint akármelyik – vonta meg a vállát Sir Simon Jekyll, akinek nagyon nem tetszett, hogy az éjszaka közepén felzargatták. Tudta, hogy a különös, feketébe öltözött férfi, aki Harlekinnek nevezte magát, felajánlkozott a francia hadsereg felderítőjének, de arra nem számított, hogy emiatt elmulasztják a reggelit, és hat fagyos órán tapogatóznak előre a sötét, kihalt vidéken.

– Nevetséges lenne, ha itt harcolnánk – vélte a Harlekin. – Felsorakoztatnák az íjászokat odafent, nekünk meg egyenesen bele kellene lovagolnunk a nyílzáporba. Jobban

tennének, ha az oldalukba kerülhének – mutatott észak felé.

– Mondja ezt őfelségének – mosolyodott el gúnyosan Sir Simon.

– Kétlem, hogy hallgatna rám. – A Harlekin kihallotta a gúnyt, de eleresztette a füle mellett. – Még nem. De majd ha nevet szerzünk magunknak, akkor majd jobban odafigyel. – Megpaskolta lova nyakát. – Én magam csak egyszer néztem szemközt az angol íjakkal, és akkor is csupán egyetlen íjással, de láttam, ahogyan egy nyílvesző átütötte a láncinget is.

– Én olyat is láttam, amikor egy nyíl kéthüvelyknyi tölgyfát ütött át – jegyezte meg Sir Simon.

– Háromhüvelyknyit – toldotta meg Henry Colley. Akárcsak Sir Simonnak, aznap neki is farkasszemet kellett néznie azokkal a nyilakkal, ám ettől még nem volt kevésbé büszke az angol fegyverek tudására.

– Veszedelmes fegyver – vont a következtetést Harlekin, noha fölényes hangon. Soha semmi miatt nem aggodalmaskodott, mindig magabiztosnak és nyugodtnak mutatkozott, és ez bosszantotta Sir Simont, bár korántsem annyira, mint a Harlekin szemei, amelyek, döbbsent rá, Hooktoni Thomasra emlékeztették. Hooktoni Thomas ugyanilyen jóvágású legény volt, de ő legalább halott, így egy íjással kevesebb fenyegeti életét az előttük álló ütközetben. – De még az íjásokat is le lehet győzni – tette hozzá a Harlekin.

A francia egész életében egyetlen íjással nézett csak farkasszemet, gondolta Sir Simon, mégis rájött arra, miként győzze le őket.

– Hogyan?

– Maga mondta – emlékeztette Harlekin Sir Simont. – Természetesen úgy, hogy kifogyasztjuk a nyilaikat. Alacsonyabb rangú célpontokat küldünk eléjük, hadd gyilkolásszák csak a parasztokat és zsoldosokat, azután rájuk szabadítjuk a sereg derékhadát. Ezt kell majd tennünk – fordította el a lovát –, a második hullámban rohamozni. Nem számít, milyen parancsot adnak nekünk, ki kell várnunk, amíg elfogynak a tartalékaik. Ki akarna bugris parasztok keze által elveszni? Az nem lenne lovaghoz méltó, Sir Simon.

Ebben Sir Simonnak is egyet kellett értenie. Követte Harlekin a bükkfák túlsó oldalára, ahol az apródok és szolgák várakoztak a málhás lovakkal. Két hírvívőt visszaküldték az angol készülődés híreivel, míg a többiek leszálltak lovukról, és leszerszámozták lovaikat. Most jött el az ideje, hogy az emberek és állatok megpihenjenek, egyenek, azután a lovagok magukra öltötték vértjeiket, és imádságot mondtak.

A Harlekin maga gyakran imádkozott, és ezzel zavarba hozta Sir Simont, aki jó kereszténynek tartotta magát, de nem érezte szükségét, hogy folyvást az Úrhoz fohászkodjék. Évente egyszer-kétszer gyónt csupán, eljárt a misékre és levette fejfedőjét, amikor a szentségeket elhordozták előtte, de máskülönben vajmi kevés időt szánt az ájtatosságra. A Harlekin másfelől minden egyes napját az Úrnak áldozta, noha csak nagyritkán lépett be a templomba, és még kevesebb időt töltött papok társaságában. Mintha csak külön, bensőséges viszonyt

ápolat volna a mennyekkel, ami egyszerre volt zavaró és megnyugtató érzés Sir Simon számára. Zavaró, mert ő maga férfiatlannak tartotta az efféle megnyilvánulásokat, és megnyugtató, mert ha az Úr bármikor is hasznára lehetett egy harcosnak, akkor az a csata napja volt. Ez a nap mintha Harlekin számára is különleges lett volna, mert miután fél térdre ereszkedett és néma imát rebegett, felállt és megparancsolta egyik apródjának, hogy hozza a lándzsát. Sir Simon, aki alig várta, hogy vége legyen az ájtatos ceremóniának, és végre nekilásson a reggelinek, feltételezte, hogy a lovag tőlük is elvárja a hasonló fegyverzetet, ezért elszalajtotta Colleyt a saját lándzsájáért, ám a Harlekin megállította.

– Várjanak csak – parancsolta.

A bőrökbe csomagolt lándzsákat egy málhás lovon szállították, a Harlekin apródja azonban egy különálló lándzsát vett magához, amelyet nemcsak külön ló hordozott, de amelyet bőrbe és finom vászonba is becsomagoltak. Sir Simon feltételezte, hogy ez Harlekin személyes fegyvere, ám amikor a vásznat visszahajtották, egy kivénhedt, vetemedetett szárú lándzsát látott maga előtt, amelynek öreg, megfeketedett fája bizonyára a legkisebb igénybevételre is szilánkokra hasadt szét. A pengét mintha ezüstből kovácsolták volna, ami nagy ostobaság, hiszen a fém túl gyenge ilyen célra.

Sir Simon elvigyorodott.

– Csak nem akar ezzel harcolni!

– Mindannyian ezzel harcolunk – jelentette ki a Harlekin, majd Sir Simon legnagyobb megrökönyödésére a fekete

ruhás lovag újra letérdepelt. – Térdre – utasította Sir Simont is.

Sir Simon, aki mérhetetlenül ostobán érezte magát, követte a parancsot.

– Jó katona vagy, Sir Simon – szólt a Harlekin ünnepélyesen. – Kevés olyan harcost ismerek, aki náladnál jobban forgatná a fegyvert, és egy olyat sem, akit szívesebben látnék az oldalamon, ám a harc nemcsak kardokból, lándzsákból vagy nyilakból áll. Magadba kell szállnod a harc előtt, és imádkoznod kell, mert ha az Úr az oldaladon áll, sosem szenvedhetsz vereséget.

Sir Simon, aki némiképp sértődötten fogadta a jellemét ért kritikát, kapkodva keresztet vetett.

– De én imádkozom – védekezett.

– Akkor adj hálát az Úrnak, amiért ide vezérelte ezt a lándzsát.

– Miért?

– Mert ez itt Szent György lándzsája, és bárki, aki e fegyverrel harcol, az Úr kegyelmében tudhatja magát.

Sir Simon a lándzsára meredt, amelyet a lovag áhítatosan a fűre fektetett. Korábban is előfordult vele, hogy, főként részegségében, vethetett egy pillantást az Úr misztériumaira. Egy feldühödött dominikánus egyszer könnyekre készítette, noha a hatás nem tartott, csak amíg legközelebb felkereste a kocsmát; és nagyon aprónak érezte magát, amikor először lépett be egy katedrális gyertyafénnyel bevilágított félhomályos hajójába – az ilyen pillanatok éppoly ritkának számítottak, mint amilyen kényelmetlennek. Most azonban Krisztus misztériuma

hirtelen utat talált magának a szíve legmélyébe. Meredten nézte a lándzsát, és nem egy értéktelen, csorba fegyvert látott, hanem az isteni hatalom megnyilvánulását. A mennyekből érkezett ez a fegyver, hogy sebezhetetlenné tegye az embert, és Sir Simon meglepetten érezte a szeméből előbuggyanó könnyeket.

– A családom a Szentföldről hozta haza – folytatta Harlekin –, és azt mondják, aki e lándzsa oltalma alatt harcol, az nem szenvedhet vereséget, de ez nem igaz. A családom vereséget szenvedett, ám amikor valamennyi szövetségeseink meghalt, és a poklok füzeiben égették meg valamennyi követőjüket, ők mégis életben maradtak. Elhagyták Franciaországot, magukkal vitték a lándzsát, de a nagybátyám elrabolta tőlünk, és elrejtette előlünk. Azután én megtaláltam, és azóta áldás kíséri minden csatámat.

Sir Simon nem szólt, csak félelemmel vegyes áhítattal meredt a csodálatos fegyverre.

Henry Colley, akit nem érintett meg a pillanat szentsége, az orrát piszkálta.

– A világ – sóhajtott fel Harlekin – pusztulásra van ítélve. Az egyház romlott, a királyok gyengék. Ebben van a mi hatalmunk, Sir Simon, hogy új, Istennek tetsző világot kovácsoljunk, ám még ezelőtt el kell pusztítanunk a régit. Magunkhoz kell ragadnunk a hatalmat, hogy azután odaadhassuk Istennek. Ezért kell harcolnunk.

Henry Colley közönséges futóbolondnak gondolta a franciát, Sir Simon arcáról azonban üdvözült kifejezés sugárzott.

– Mondd csak – fordult a lovag Sir Simonhoz –, mi van az

angol király harci zászlaján?

– Egy sárkány – felelte Sir Simon.

A Harlekin találkozásuk óta most először elmosolyodott.

– Mi ez, ha nem előjel? – kérdezte, majd hosszan elgondolkodott. – Megmondom neked, mi fog ma itt történni – folytatta idővel. – A francia király elér ide, türelmetlen lesz, és támadni fog. A dolgok egyre rosszabbul alakulnak majd a számunkra. Az angolok gúnyolódni fognak velünk, amiért nem tudjuk áttörni a soraikat, de ekkor harcba szállok ezzel a lándzsával, és te látni fogod, ahogyan az Úr megfordítja a küzdelmet. Győzelemmé alakítjuk a veszteséget. Foglyul ejtjük az angol király fiát, sőt, talán magát Edwardot is, és jutalmul részesülünk Valois Fülöp kegyeiben. Ezért harcolunk ma, Sir Simon, a király kegyeiért, mert a kegy hatalmat jelent, vagyont és földeket. Részesülni fogsz ebben a gazdagságban, de csak amíg elfogadod, hogy hatalmunkat a keresztény világ megtisztítására kell felhasználnunk. A kárhozottak ostorai leszünk.

Háborodott, semmi kétség, gondolta Henry Colley. Nincs ki a négy kereke. Figyelte, amint a Harlekin feláll, odalép az egyik málhához, ahonnét egy négyszögletes anyagot húzott el, amely szétbontva vörös harci zászlónak bizonyult, rajta egy fenyegető szarvakkal, agyarakkal és karmokkal ellátott különös címerállattal, s annak mellső mancsai között egyszerű kupával.

– Ez családom címere – kötözte oda a Harlekin a zászlót a lándzsa nyeléhez –, és ez a jelvény, Sir Simon, hosszú éveken át tiltottnak számított Franciaországban, amiért

birtokosai harcba szálltak a király és az egyház ellen. Földünket feldúlták, várainkat lerontották, ám a mai napon hősök leszünk, és cserébe újra kitűzhetjük zászlónkat. – Körültekerte az anyaggal a lándzsát, hogy a griff rejtve maradjon. – A mai napon – tette hozzá áhítatosan –, a család feltámad poraiból.

– És melyik az a család? – kérdezte Sir Simon.

– A nevem Guy Vexille – felelte Harlekin –, és Astarac grófja vagyok.

Sir Simon ugyan még sosem hallott Astaracról, de elégedettséggel töltötte el a tény, hogy újdonsült gazdája vérbeli nemes, és engedelmessége jeleként Guy Vexille felé nyújtotta imára kulcsolt kezeit.

– Nem fogok csalódást okozni, jó uram – mondta Sir Simon tőle szokatlan alázattal.

– Isten sem fog csalódást okozni nekünk. – Guy Vexille megszorította Sir Simon kezét. – A mai napon – emelte fel hangját, hogy valamennyi lovagja hallhassa – elpusztítjuk Angliát.

Mert övük a lándzsa.

Mert Franciaország királyának serege közeleg.

Mert az angolok maguk kínálkoztak fel a leölésükre.

– Nyilak! – Will Skeat az erdő szélén állt, a társzekérről lerakodott nyílkötegek mellett, de most hirtelen megdermedt. – Szentséges Isten – meredt Thomasra. – Mintha a patkány rágta volna le a hajad. – Összeráncolta a homlokát. – Azért illik hozzád. Mintha végre felnőttél volna. Nyilak! – kiáltotta újra. – Ne vesztegessétek őket. – A

nyílkötegeket, egyiket a másik után, odahajította az íjászoknak. – Soknak tűnhet a számotokra, de a legtöbben még sosem voltak igazi csatában, márpedig egy igazi csata úgy nyeli el a nyilakat, mint sarki lotyó a... á, jó reggelt, Hobbe atya!

– Akadna nekem is egy köteggel, Will?

– Ne vesztegesse a bűnösökre, atyám – figyelmeztette Will, amint odahajított egy köteggel a papnak is. – Inkább öljön jó istenfélő franciákat.

– Olyasféle nem létezik, Will. Az ördög fattya valamennyi.

Thomas tarisznyájába ürített egy köteget, míg egy másikat beprésett az öve mögé. Egy pár új íjhúrt is tartogatott a sisakjában, biztonságban a küszöbön álló esőtől. Egy fegyverkovács járt körbe az íjászok táborhelyén, hogy kikalapálja a kardok, szekercék és kések pengéjét, majd fenőköveivel megélezze a fegyvereket. A fegyverkovács szerint, aki körbejárta az egész hadsereget, a király északnak lovagolt, alkalmas csatateret keresni, bár ő maga azt gondolta, hogy a franciák aligha fognak még aznap megérkezni.

– Sok húhó semmiért – zsémbelt, miközben végighúzta fenőkövet Thomas kardjának élén. – Francia munka – mérte végig a hosszú pengét.

– Még Caenből.

– Megér egy-két pennyt – engedte meg vonakodva a kovács –, nem rossz acél. Öreg persze, de még jó.

Miután a nyilakat szétosztották, az íjászok minden vagyonukat felpakolták a társzekérre, amely csatlakozott a sereg háta mögé vont konvojhoz, és egy vérhasban

szervedő katona egész álló nap vigyázott rá, míg egy másik lenyomorodott társa az íjászok lovaira ügyelt. Will Skeat útjára indította a szekeret, majd végighordozta tekintetét az összegyűlt íjászokon.

– Eljönnek a nyavalyások – mordult fel –, abban biztosak lehettek, ha nem ma, akkor holnap. Többen vannak, mint mi, nem éhesek és mezítlábasok, mint mi, és azt hiszik, rózsailatút szarnak, csak mert nyavalyás franciák, de éppúgy megdöglenek, mint akárki más. Célozzatok a lovaikra, és akkor talán megéritek a napnyugtát. És ne feledjétek, nekik nincsenek igazi íjászaik, ezért veszíteni fognak. Nem olyan nehéz ezt megjegyezni. Tartsátok a fejetekben: célozzatok a lovakra, ne vesztegessétek a nyílveesszőt, és figyeljétek a parancsokra. Na, gyerünk, fiúk.

Átgázoltak a sekély folyón, egyikeként a számtalan íjászcsapatnak, amely kilépett a fák közül és besorjázott Crécý falujába, ahol a lovagok türelmetlenül járkáltak fel s alá, majd csatlósaik és apródjaik után kiáltottak, hogy azok egy-két szíj ellazításával vagy megszorításával kényelmesebbé tegyék páncéljuk viselését. Tucatnyi, kantárjuknál összekötött lovat vezettek a domb túlsó oldalára, ahol a hadsereg asszonyai, gyermekei és csomagjai várakoztak a társzekererekből vont körben. Wales deréktól lefelé már páncélba öltözött hercege egy zöld almát rágcsált a templom mellett, és egykedvűen biccentett, amikor Skeat emberei tisztelettudóan megemelték előtte a sisakjukat. Jeanette-et nem lehetett látni, és Thomas eltűnődött azon, hogy talán egymagában is nekivágott az útnak dél felé, de végül úgy döntött, hogy

nem törődik ezzel.

Eleanor mellette lépkedett. A lány megérintette a tarisznyáját.

– Lesz elegendő nyilad?

– Attól függ, hányan lesznek a franciák – felelte Thomas.

– Miért, hányan vannak az angolok? – A szóbeszéd szerint a sereg nyolcezer embert számlált, ezek jó fele lehetett az íjász, és Thomas a maga részéről helyesnek tartotta a becslést. Megadta a számot Eleanornak, aki a homlokát ráncolta.

– És a franciák? – kérdezte a lány.

– Csak a Jóisten tudja – vont a vállát Thomas, bár úgy vélte, messze többen az angolok nyolcezrénél. Semmi értelme nem lett volna ezen töprengeni, és Thomas száműzte is a fejéből az egyenlőtlen harc komor kilátásait, amint felfelé kapaszkodtak a malom felé.

Atkeltek a gerincen, hogy meglássák a hosszan elnyúló lankát, és Thomasnak olyan benyomása támadt, mintha csak hatalmas kirakodóvásár kezdetét látná. Színpompás zászlók pettyezték a domboldalt, közöttük a katonák csapatai keresték a helyüket, és nem hiányzott más, csak néhány táncoló medve és mutatványos, hogy az összejövetel a dorchesteri vásárra emlékeztessen.

Will Skeat megtorpant, hogy megkeresse Northampton earljének zászlóját, majd miután kiszúrta a domboldalon, egyenesen a malom alatt, előrevezette embereit. Egy fegyveres megmutatta neki, hol sorakoztassa fel az íjászokat.

– Az earl vermeket is akar – jelezte a fegyveres.

– Hallottátok, fiúk! – kiáltotta Will Skeat. – Lássatok neki az ásásnak!

Eleanor segített Thomasnak a munkában: a késükkel fellazították, majd a kezükkel kikanalozták a puha földet.

– Miért kell gödröket ásunk? – kérdezte Eleanor.

– Hogy a lovak beléjük botoljanak. – Thomas csizmájával elegyengette a kihantolt földet, mielőtt nekilátott a következő gödörnek. A domb feléjük eső oldalán az íjászok mindenfelé ilyen kis vermeket ástak, jó húszlépésnyire saját arcvonaluk előtt. Az ellenséges lovasok vágtaözva rohamoznak majd, amíg ezek a gödrök az útjukat nem állják. Keresztülverekednének magukat rajtuk, de csak lassan, ezért a támadás lendülete mindenképp megtörik, és miközben az alattomos vermeket kerülgetik, remek célpontot nyújtanak majd az íjászok számára.

– Nézd – kiáltott fel Eleanor, és amikor Thomas felnézett, lovasokat látott a távoli domb taráján. Megérkeztek az első franciák, és hamarosan megkezdik az átkelést a domb felé, ahol az angol hadsereg lassan összegyűlt a zászlók alatt.

– Még van néhány óránk – nyugtatta meg Thomas. Ezek a franciák alighanem az előőrs, amelyet az ellenség felderítésére küldtek; a francia hadsereg derékhada még csak most vonulhat ki Abbeville-ből. A számszeríjasok, akik majd a támadást vezetni fogják, bizonyára gyalog haladnak.

Thomas jobbán, ahol a lejtő aláhullt a folyó és a falu felé, az üres társzekerekből hevenyészett erődítményt emeltek. A szekereket egymáshoz közel állították le, hogy azok gátat

emeljenek a lovasok árja ellen, és közöttük helyezték el az ágyúkat – noha nem azokat, amelyek szégyenletes kudarcot vallottak a caeni várkastély ostrománál, hanem kisebb társaikat.

– Ribaldok – mondta Will Skeat Thomasnak.

– Ribaldok?

– Így nevezik őket. – Elvezette Thomast és Eleanort a gerinc mentén, hogy szemügyre vegyék a különös ágyúkat. Tüzérek sürgölődtek a löpor körül, míg mások kioldották a vasból kovácsolt, nyíl formájú ágyú töltelékek roppant kötegeit. A ribaldok némelyikének nyolc, másoknak csak hét vagy négy csöve volt.

– Haszontalan vackok – köpött ki Skeat. – Csak arra jók, hogy megriasszák a lovakat. – Odabiccentett az íjászoknak, akik az ágyúk sora előtt vermeket ástak a földbe. A ribaldokat ezen a helyen vonták össze. Thomas harmincnégy ilyen ágyút számolt, és még egyre újabbakat vontattak a helyükre, ám a tüzéreknek így is szükségük volt az íjászok védelmére.

Skeat nekitámaszkodott egy társzekérnek, és a távoli domb felé fordult. Még alig sütött ki a nap, de a férfi máris erősen verítékezett.

– Csak nem beteg? – kérdezte tőle Thomas.

– Eléggé kever a belem – ismerte el Skeat –, de úgyszincs értelme nyavalyogni. – A távoli dombon immár jó négyszáz francia lovas sorjázott, és a fák közül egyre újabbak bukkantak elő. – Talán meg se történik – j egyezte meg Skeat halkan.

– Az ütközet?

– Francia Fülöp nyughatatlan fickó – magyarázta Skeat. – Ismeri a módját, hogyan kell felvonulni a csatába, de van, hogy azután úgy dönt, inkább hazamegy, és ott parádézik. Legalábbis ezt hallottam. Ilyen nyughatatlan egy gazfickó. – Vállat vont. – De ha lát esélyt a győzelemre, Tom, akkor pokoli egy napunk lesz.

Thomas elmosolyodott.

– A gödrökkel? Az íjászaikkal?

– Ne légy ostoba, fiú – csapott le rá Skeat. – Nem minden gödör tör csontot, és nem minden nyílvesző talál be. Megállíthatjuk az első rohamot, talán még a másodikat is, de ők nem fogják feladni, és előbb-utóbb keresztültörnek. Túl sokan vannak az átkozottak. A torkunkra fognak mászni, Tom, ezért minden a fegyvereseken múlik majd. Csak tartsd nyitva a szemed, Tom, és látni fogod, hogy a közelharcban minden a fegyvereseken áll vagy bukik. Ha a nyavalyások túljutnak a vermeken, szabadulj meg az íjadtól, keress egy alkalmas ellenfelet, azután igyekezz életben maradni. Ha pedig veszítenénk? – Megvonta a vállát. – Rohanj az erdő felé, és rejtőzz el a fák között.

– Mit mond? – kérdezte Eleanor.

– Hogy ma megmutatjuk a franciáknak.

– Nem értesz a hazudozáshoz, Thomas.

– Egyszerűen túl sokan vannak – mondta Skeat, leginkább csak magának. – Tommy Dugdale persze még rosszabb helyzetben volt Bretagne-ban, de ő legalább dúskált a nyílveszőben. Nekünk alig maradt.

– Minden rendben lesz, Will.

– Ajé, rendben hát. Talán. – Skeat eltaszította magát a

szekértől. – Ti csak menjetek előre. Nekem szükségem van egy perc magányra.

Thomas és Eleanor visszaindult észak felé. Az angol vonal kezdett formát ölteni, a szétszórt zászlók belefűttek a tömbökbe rendeződő fegyveresek tömegébe. Íjászok sorakoztak fel valamennyi alakulat előtt, míg a fehér pálcákat lengető tábornagyok meggyőződtek róla, hogy elegendő rés nyílik a tömör falakban, amelyeken át az íjászok elmenekülhetnek, amennyiben a lovasok túl közel kerülnének. A faluból kötegszám érkeztek a lándzsák, amelyeket kiosztottak az arcvonal fegyveresei között. Ha a franciák túljutottak a vermeken és az íjászokon, ezeket a fegyvereket is felhasználhatták ellenük.

A hadsereg még dél előtt összegyűlt a dombon. Sokkal nagyobbak tűnt, mint amekkora valójában volt, lévén a legtöbb asszony embere mellett maradt, és most ott ült, vagy feküdt a letaposott fűvön. A napfény hol felragyogott, hol elveszett; a felhők árnyékai egymást kergették a völgyben. A vermeket kiásták, az ágyúkat megtöltötték. Mintegy ezer francia figyelte őket a szemközti dombról, de a lankára egyikük sem merészkedett.

– Azért ez még mindig jobb, mint menetelni – jegyezte meg Jake. – Legalább kipihenhetjük magunkat, he?

– Szép napunk lesz – vélte Sam. A távoli domb felé biccentett. – Nincsenek is olyan sokan, mi?

– Ez csak az előőrs, te tuskó – torkollta le Jake.

– Lesznek még? – Sam hangjából őszinte meglepetés csendült ki.

– Aki csak él és mozog Franciaországban, az mind itt lesz

– felelte Jake.

Thomas hallgatott. Elképzelte, amint a francia katonák végigsorjáznak az abbeville-i úton. Valamennyien tudják, hogy az angolok nem menekülhetnek tovább, hogy rájuk várakoznak, és nyilvánvalóan sietnek, nehogy lekéssék a csatát. Bizonyára magabiztosak. Keresztet vetett, és Eleanor, aki megérezte félelmeit, puhán a karjára tette kezét.

– Minden rendben lesz – suttogta.

– Remélem, szerelmem.

– Emlékszel az ígéretre, amit atyámnak tettél? – kérdezte a lány.

Thomas bólintott, noha képtelen volt hinni abban, hogy látni fogja Szent György lándzsáját ezen a napon. Ez a nap maga a véres valóság, míg a lándzsa egy olyan rejtelmes világhoz tartozik, amelynek Thomas nem akart a része lenni. Mindenki mást fellelkesít a lándzsa gondolata is, tűnődött el, egyedül ő az – akinek pedig nagyon is jó oka lenne felfedni az igazat –, akit hidegen hagy. Azt kívánta, bárcsak sose látta volna azt a lándzsát, bárcsak sose jött volna el Hooktonba a férfi, aki Harlekinnek nevezi magát. Ha azonban a franciák valahol máshol érnek partot, tette hozzá gondolatban, akkor most nem hordoznák fekete iját, nem lenne itt ezen a domboldalon, és nem találkozott volna Eleanorral sem. Sosem fordíthatsz háttal az Úr akaratának, mondta atyja mindig.

– Ha látom a lándzsát – fogadta meg Eleanornak –, harcolni fogok érte. – Ez a penitenciája, még ha abban reménykedik is, hogy sosem kell kiszolgálnia.

Délre száraz, penészes kenyeret ettek. A franciák sötét tömege elborította a távoli dombot, immár megszámlálni sem lehetett volna őket, és megérkeztek az első gyalogosok is. A szitáló eső rákényszerítette az íjászokat, hogy sietve feltekerjék, és sisakjuk vagy fejfedőjük alá rejtsek az íj húrokat, de a felhő sebesen odébbállt. A fűszálakat friss szél borzolta.

És a franciák szakadatlanul érkeztek a távoli dombra. Valóságos horda gyúlt össze Crécy-ben, hogy bosszút vegyen az angolokon.

Az angolok várakoztak. Skeat két íjása furulyán játszott, míg a walesiek, akik az ágyúkat és a sereg szárnyait védték, éneket mondtak a zöldellő erdőkről és fürge patakokról. Néhányan esetlen tánclépéseket tettek, ahogyan annak idején a falujukban, a búcsúkon, míg mások aludtak; sokan kockáztak, de az alvókat leszámítva valamennyien aggodalmas pillantásokkal méregették a szemközi gerincet és az ott összegyűlt embertömeget.

Jake vászonba csomagolva egy kis darab méhviaszt hordozott magával, amit most körbeadtak az íjászok, hogy mindenki lekezelhesse az íját. Az előkészületre nem volt feltétlen szükség, de legalább addig is elfoglalták magukat.

– Hol szerezted a viaszt? – kérdezte Thomas.

– Természetesen loptam, egy mihaszna fegyverestől. A nyereg fényezésére, vagy mire használják.

Vita pattant ki arról, melyik fából van a legjobb nyílveendő. Régóta rágódtak már ezen a csonton, de ezzel is múltatták az időt. Mindenki tudta, hogy a legalkalmasabb nyílveendő

kőrisből készül, bár mindig akadtak, akik szerint a bükk vagy a gyertyán, sőt, a tölgy is éppúgy megfelelt a célra. Az éger, bár nehéz, alkalmas a szarvasvadászathoz, csakhogy súlyos hegyre van szüksége, és ezért nem repül olyan messzire.

Sam előhúzta a nemrég kiosztott nyílveszők egyikét, és mindenkinek megmutatta, mennyire elvetemedett a szára.

– Gondolom, kökényből csinálhatták – panaszkodott. – Az ilyennel csak kanyarban lehet löni.

– Nem csinálnak már olyan vesszőt, mint azelőtt – értett egyet Will Skeat, és íjászai helyeslően mordultak fel. – Folyton csak kapkodnak, senki nem érti a dolgát – folytatta Skeat. – Mit is érdeklí őket? A nyavalyásokat kötegre fizetik, a kötegeket pedig egyenesen Londonba küldik, és senki rájuk se néz, amíg hozzánk nem kerülnek. És mit tehetünk ez ellen? Semmit! – Elvette a nyilat Samtól, és felmutatta a többieknek. – Ez még csak nem is lúdtoll! Istenverte verébtoll. Nem jó semmire, csak hogy a seggünket vakarjuk vele. – Visszadobta a nyilat Samnek. – Nem, az igazi íjász maga készíti a nyilat.

– Valaha én úgy is csináltam – vetette közbe Thomas.

– Csak már lusta vagy hozzá, mi, Thomas? – Skeat elvigyorodott, de a mosoly hamar lehervadt az arcáról, amint átnézett a völgy túlsó felére. – Ennyi békazabálót – morogta a gyülekező franciák láttán, majd elfintorodott, amint egy magányos esőcsepp hullt viseltes csizmájára. – Bárcsak már esne, és túl lennénk rajta. Látnivaló, hogy esni akar. Ha akkor fog leszakadni, amikor a nyavalyások támadnak, akár el is futhatunk előlük, mert löni úgysem

tudunk.

Eleanor Thomas mellett ült, és a szemközti dombot figyelte. Legalább annyian összegyűltek már, ahányan az angol oldalon várakoztak, és a franciák egyre csak érkeztek. Lovas fegyveresek szóródtak szét a dombon, hogy csapatokba, *conroi*-kba szerveződjenek. A *conroi*, mint katonai alapegység, tizenkét-húsz lovagot vagy fegyverest foglalt magába, bár azok, amelyeket a nagyurak testőrei és bajnokai alkottak, sokkal nagyobbra is nőhettek. A távoli dombgerincen olyan sok lovas tolongott, hogy sokuknak lejjebb kellett ereszkedniük a lankán, amely tarka kárpittá változott a lovagok köpenyére hímzett sokszínű címerektől és a lovak díszes nyeregtakarójától, hogy a keveréket a francia harci zászlók kékje, vöröse, zöldje és sárgája tegye még harsányabbá. Ám hiábavaló volt a színek kavalkádja, mégis a láncingek és páncélok komor szürkéje uralt mindent. A lovasok előtt felbukkant az első génuai számszeríjasok zöld és piros kabátja is. A számszeríjasok alig maréknyian lehettek, de egyre többen és többen keltek át a gerincen, hogy csatlakozzanak bajtársaikhoz.

Az angol oldalról üdvrivalgás harsant, és amint előrehajolt, Thomas látta, hogy az íjászok valamennyien felugranak. Először azt gondolta, hogy a franciák máris támadnak, bár nyomát sem látta ellenséges lovasoknak, vagy feléjük röpítő nyilaknak.

– Fel! – kiáltotta Will Skeat. – Talpra!

– Mi az? – forgatta a fejét Jake.

Thomas ekkor látta meg a lovasokat. Nem franciák voltak, csak egy csapatnyi angol, akik a várakozó arcvonal mentén

lovagoltak végig, és gondosan kikerülték az ijászok által kiásott vermeteket. Három lovas zászlókat hordozott, és az egyik ilyen hatalmas jelvény mutatta a liliomokat és az arannyal keretezett leopárdokat.

– A király az – tudatta valaki, és Skeat emberei üdvrivalgásban törtek ki.

A király megállt, és megszólította az alakzat közepén álló katonákat, majd tovább haladt az angolok jobb szárnya felé. Kíséretének tagjai hatalmas csatalovakon ültek, a király azonban megmaradt szürke kancáján. Díszes köpenyt viselt, de koronás sisakját a nyeregkápagombra akasztotta, s annak híján fedetlen fővel lovagolt. Vöröslő, aranyló, kéklő királyi jelvénye vezette a zászlók sorát, míg mögötte a király személyes jelvénye, a lángolva felkelő nap következett, a harmadikon pedig, amelynek láttán a leghangosabb üdvrivalgás tört ki, Wessex lángokat okádó sárkánya volt látható. Ez volt Anglia zászlaja, azoké a harcosoké, akik a Hódító oldalán harcoltak, és most a Hódító leszármazottai bontották ki, hogy megmutassák, ő éppúgy angol volt, miként a katonák, akik megélték a szürke kancán lovagló királyukat.

A király érkezett Will Skeat embereihez, és felemelte fehér pálcáját, hogy elcsendesítse az ijászokat, akik mind levették sisakjukat, és sokan közülük fél térdre ereszkedtek. A király ereje teljében lévő fiatalembernek tűnt, szakálla és haja éppúgy aranylott, mint jelvényén a kelő nap.

– Hálás vagyok – kezdte olyannyira érdes hangon, hogy inkább megköszönte torkát és újra belefogott a beszédbe.

– Hálás vagyok mindenkinek, aki ma itt van. – Újult erővel tört fel az éljenzés, és Thomas, aki együtt kurjongatott a többiekkel, nem is tudta volna magába fojtani kitörő örömét. A király felemelt pálcája újra csendet parancsolt. – A franciák, mint láthatjuk, csatlakozni kívánnak hozzánk! Talán magányosak szegények. – A katonák az erőtlen tréfára is harsány kacajjal feleltek, majd gúnyosan szidalmazták ellenségeiket. A király mosolyogva várta ki, amíg elülnek a kiáltások. – Nem másért jöttünk ma ide – emelte fel a hangját ezután –, mint hogy magunkénak követeljük mindazokat a jogokat, földeket és kiváltságokat, amelyek ember és Isten törvénye szerint minket illetnek. Francia rokonom kihív bennünket maga ellen, s így magával az Úrral próbál dacolni. – Az emberek mostanra elnémultak, és figyelmesen hallgatták a beszédet. A király kíséretének lovai a pázsitot kaparászták, de rajtuk kívül egy lélek se mozdult. – Az Úr nem fogja eltérni Francia Fülöp arcátlanságát – folytatta a király. – Büntetéssel sújtja Franciaországot, és mi – mutatott körbe az íjászokon –, mi leszünk az O eszközei. Isten velünk van, és én megfogadom, Isten színe előtt és tulajdon életemre, hogy nem hagyom el e csatamezőt, amíg egyetlen katonám is itt harcol. Itt maradunk ezen a dombon, együtt harcolunk, és győzelemre visszük ügyünket, Istenért, Szent Györgyért és Angliáért!

Újra kitört az üdvrivalgás, a király pedig elmosolyodott és bólintott, majd elfordult, amint Northampton earlje kiugratott a sorból. A király előrehajolt a nyeregben, és egy pillanatig figyelmesen hallgatta az earlt, majd kiegyenesedett, és újra

elmosolyodott.

– Skeat mester itt van valahol?

Skeat fülig elvörösödött, de egyetlen hanggal sem árulkodott jelenlétéről. Az earl elvigyorodott, a király türelmesen várakozott, míg tucatnyi íjász vezetője felé nem mutatott.

– Itt van!

– Lépjen elő! – parancsolta a király.

Will Skeat mérhetetlenül zavartnak tűnt, amint utat tört az íjászok között, és kilépett a király lova elé, ahol fél térdre ereszkedett. A király elővonta rubinmarkolatos kardját és annak pengéjével Skeat vállát érintette.

– Úgy tudjuk, ön egyike legkiválóbb katonáinknak, ezért mostantól az ön neve *Sir William Skeat*.

Az íjászok minden korábbinál hangosabban kiáltottak fel. Will Skeat, mostantól *Sir William*, tovább térdepelt, miközben a király elindult, hogy ugyanazt a lelkesítő beszédet intézze az arcvonal utolsó katonáihoz és azokhoz, akik az ágyúk mellett, a szekértábornál harcoltak. Northampton earlje, aki nyilvánvalóan egy személyben volt felelős a lovagi címért, felemelte, és a lelkesen kurjongató íjászokhoz vezette Skeatet, aki kivörösödött arccal tűrte, hogy katonái a hátát csapkodják.

– Micsoda baromság – morogta, amint Thomas mellé ért.

– Ha valaki, maga megérdemelte, Will – mosolygott Thomas. – *Sir William*.

– Csak azért van, hogy még több adót préseljenek ki belőlem – zsörtölődött Skeat, noha ezzel együtt elégedettnek tűnt. Azután összeráncolta a homlokát, amint

egy csepp eső a fejére hullt. – Az íjhúrokat! – kiáltotta.

A legtöbben már biztonságos helyre rejtették a húrokat, de maroknyi íjász csak most tekerte fel az összesodort kenderszálakat, amint az eső egyre inkább nekieredt. Az earl egyik fegyverese odalovagolt az íjásokhoz, és azt kiáltozta, hogy az asszonyoknak vissza kell vonulniuk a gerincen túlra.

– Hallottátok! – szólt hátra Will Skeat. – Az asszonyoknak a szekereknél a helyük!

Az asszonyok közül sokan sírva fakadtak, és Eleanor egy hosszú pillanatig némán magához ölelte Thomast.

– Maradj életben – suttogta, majd elindult az esőben, és elhaladt a walesi herceg mellett, aki hat lovasával egyetemben most foglalta el a helyét fegyveresei között, és Will Skeat íjásza mögött. A herceg úgy döntött, nyeregből harcol, mert így elláthat a gyalogos katonák feje felett, és érkezését az is jelezte, hogy zászlaját, amely nagyobb volt minden társánál a mezőnek ezen a felén, kieresztették az egyre sűrűsödő záporba.

Thomas immár nem láthatott át a völgyön, az északról érkező eső szürke függönye elzárta előlük a kilátást. Nem maradt más, mint a tétlen várakozás, miközben láncingének bőr bélése egyre hűvösebb és nyirkosabb lett. Összehúzta magát, belefúrta tekintetét a szürkességbe, és tudta, hogy egyetlen íjat sem húzhatnak fel, amíg a zápor el nem áll.

– Ha csöpp eszük lenne – jegyezte Hobbe atya, aki Thomas mellett kuporgott –, most rohamoznának.

– Ide sem találnának ebben a pocsék időben, atyám. –

Thomas látta, hogy a pap felfegyverkezett egy ijjal és egy nyilakkal teli tarisznyával, de más harci felszerelésre nem telt neki. – Kerítenie kellene egy láncinget – figyelmeztette –, vagy legalább egy bőrmellényt.

– A hit az én vértem, fiam.

– És hol vannak az ij húrok? – kérdezte Thomas, aki nem látott a papon se sisakot, se más fejedőt.

– Körbetekertem vele a... ne törődj vele, Thomas. Végre másra is jó lesz, nemcsak pisilésre, he? És idelent jó száraz marad. – Hobbe atya indokolatlanul jókedvűnek tűnt.

– Végigmentem az arcvonalon, Tom, csak hogy megkeressem azt a lándzsát, de semerre sem láttam. Nincs itt.

– Micsoda istenverte meglepetés – fortyant fel Thomas. – Én egy percig sem hittem benne.

Hobbe atya ügyet sem vetett az istenkáromlásra.

– És elbeszélgettem egy kicsit Pryke atyával. Ismered őt?

– Nem – felelte Thomas kurtán. Az eső sisakja pereméről egyenesen eltört ornyergére csordogált. – Honnét a pokolból ismerhetném én Pryke atyát?

Hobbe atyát nem tántorították el Thomas barátságtalan válasza.

– Ő a király gyóntatópapja, igazi nagy ember. Meglátod, egy napon még püspök lesz belőle. Megkérdeztem a Vexille-ekkel kapcsolatban. – Hobbe atya itt szünetet tartott, de Thomas egy szót sem szólt. – Emlékszik a családra – folytatta a pap. – Azt mondja, Cheshire-ben voltak birtokaik, de a király uralkodásának kezdetén a Mortimereket támogatták, ezért törvényen kívüliek lettek.

De mondott még mást is. Mindig is istenfélő családnak tartották őket, csak a püspökük gyanította, hogy különös elképzeléseik vannak a vallásosságról. Megérintette őket a gnoszticizmus.

– Katarok – vonta meg a vállát Thomas.

– Elképzelhető, nem?

– Ha már ilyen istenfélő familia – csattant fel Thomas –, akkor aligha illek közéjük. Ez lenne minden?

– Úgysem menekülsz, Thomas – csóválta a fejét Hobbe atya türelmesen. Máskor szerteszét álló hajzatát az eső most odatapasztotta koponyájához. – Ígéretet tettél atyádnak. Elfogadtad a penitenciát.

Thomas dühödten rázta a fejét.

– Tucatszám akadnak elvetemült gazfickók – mutatott körbe az esőben kuporgó ijászokon –, akik több embert megöltek, mint én valaha is fogok. Menjen, és pátyolgassa az ő lelküket, csak engem hagyjon végre békében.

Hobbe atya tovább csóválta a fejét.

– Kiválasztott lettél, Thomas, és én vagyok a te lelkiismereted. Felötlött bennem, hogy ha a Vexille-ek a Mortimereket támogatták, akkor aligha szerethetik királyunkat, ha pedig így van, akkor csakis odaát lehetnek.

– A völgy túlsó felének irányába biccentett, amelyet a szakadó eső még most is elleplezett előlük.

– Akkor tovább élnek, mint mi, nem igaz? – vonta meg a vállát Thomas.

Hobbe atya összevonta szemöldökét.

– Talán úgy gondolod, veszíteni fogunk? – kérdezte szigorúan. – Hát nem!

Thomas megborzongott.

– Egyre későbbre jár, atyám. Ha most nem támadnak, várnak holnap reggelig. Akkor pedig egy teljes napjuk lesz rá, hogy leöljenek bennünket.

– Dehogyan, Thomas! Isten velünk van.

Thomas erre már nem felelt. Arra gondolt, hogy mást sem akart, mint jó íjász lenni, és egy napon Sir Thomasszá emelkedni, ahogyan Willből is Sir William lett. Boldogan szolgálta a királyt, és semmi szüksége nem volt rá, hogy a mennyek istene csatába hívja a sötét urak ellen.

– Hadd adjak egy tanácsot, atyám.

– Az mindig jól jön, Tom.

– Az első nyavalyástól, aki elesik, vegye el a sisakját és a páncélját. Gondoskodjon magáról, ne várjon másra.

Hobbe atya kedélyesen hátba veregette Thomast.

– Isten a mi oldalunkon áll. Hallottad, a király is ezt mondta.

– Felállt és elindult, hogy szóba elegyedjen a többiekkel, Thomas pedig magában kuporgott tovább és látta, hogy az eső végre kezd alább hagyni. Újra előbukkantak a fák, látni lehetett a francia zászlók és köpenyek tarka forgatagát, a vörösbe és zöldbe öltözött génuai számszeríjasokat a völgy túlsó felén. Nem mennek velük semmire, gondolta, hiszen a számszeríjak húrja éppoly érzékeny a nedvességre, mint az íjaké.

– Holnapra marad – kiáltott le Jake-nek. – Holnap kell megküzdenünk velük.

– Reméljük, szebb időnk lesz – felelte Jake.

A szél az utolsó esőcseppeket hordta feléjük észak felől. Későre járt. Thomas felállt, és kinyújtózta a lábait.

Elvesztegettek egy napot, gondolta, és előttük áll egy újabb éhségben töltött éjszaka.

És holnap élete első igazi ütközete.

A lovasok izgatott csoportja összegyűlt a király körül, aki még ekkor is egykilométernyire járt a dombtól, ahol seregének nagyobbik része gyülekezett. Legkevesebb kétezer fegyveres alkotta az utóvédet, amely még mindig erőltetett menetben haladt, de azok, akik elérték a völgyet, számban máris messze felülmúlták az angolokat.

– Kétszeres túlerő, felség! – tudatta Károly, Alençon grófja és a király öccse harciasan. Akárcsak a többi lovasnak, neki is átázott a köpenye, és a jelvény festékje hosszú csíkokban megfolyt a vásznon. A sisakján vízcseppek gyöngyöztek. – Most kell végeznünk velük! – erősködött a gróf.

Valois Fülöp ösztönei azonban azt súgták, hogy várjon még. Bölcsebb lesz engedni, gondolta, hogy az egész sereg egybegyűljék, annak rendje és módja szerint elvégezze a felderítést, azután másnap reggel támadjon. Tudta ugyanakkor, hogy kísérői – és különösen fivére – túlon túl óvatoskodónak, sőt, talán gyávának is tartják, amiért korábban kerülte a nyílt összeütközést az angolokkal, márpedig ők egyetlen napnyi várakozást is úgy értékelnének, hogy nincs meg benne a kellő erély a királyság feladatainak ellátásához. Hosszas mérlegelés után mégis józanságra intett és jelezte, hogy a győzelem csak akkor lesz igazán teljes, ha még egy napot kivárnak a támadással.

– De ha várunk – vetette ellene Alençon maró gúnnyal –,

Edward az éjszaka leple alatt kereket old, és másnap csak az üres dombot találjuk.

– Átfáztak és éhesek, felség, készen állnak rá, hogy a vágóhídra tereljék őket – vélte Lorraine hercege.

– És ha el nem is mennek – figyelmeztetett Flandria grófja

–, elég idejük marad vermeket és árkokat ásni.

– A jelek is kedvezőek – tette hozzá Hainaulti János, a király egyik legközelebbi társa és Beaumont ura.

– A jelek? – kérdezte a király.

Hainaulti János intett egy fekete köpenyes férfiúnak, hogy lépjen elő. A hosszú ősz szakállat viselő férfi mélyen meghajolt.

– A nap, felség – tudatta –, együttáll a Merkúrral, és átellenben a Szaturnusszal. S ami ennél is több, felség, a Mars a Szűz házában tartózkodik. Mindez diadalt jelez, felség. Ennél kedvezőbbek már nem is lehetnének a jelek.

Vajon mennyit fizettek az asztrológusnak, hogy ezzel a próféciával álljon elő, tűnődött el Fülöp, bár így is hajlott rá, hogy elfogadja a jóslatot. Mindig is balgaságnak tartotta, ha valaki a horoszkóp figyelembevételével akart harcba bocsátkozni, és erről eszébe jutott, merre járhat saját csillagjosa. Talán még mindig az abbeville-i úton.

– Támadjunk azonnal! – sürgette Alençon a fivérét. Guy Vexille, Astarac grófja átfurakodott lovával a királyt övező kíséreten. Meglátott egy zöldbe és vörösbe öltözött számszeríjast, nyilvánvalóan a génuaiak parancsnokát, és olaszul megszólította.

– Megviselte az eső az íjhúrokat?

– Nagyon is – ismerte el Carlo Grimaldi, a génuai

parancsnok. A számszeríjak idegeit a túlságosan nagy feszítőerő miatt nem lehetett olyan egyszerűen leoldani, mint az íjakét, ezért az esőben a katonáknak az e célra alkalmatlan kabátok alatt kellett elrejtetniük a fegyverüket. – Holnapig mindenképp várunk kell – tette hozzá az itáliai. – A pajzsok nélkül nem harcolhatunk.

– Mit mond? – akarta tudni Alençon.

Astarac grófja lefordította a szavakat. Az amúgy is sápadt, nyúlt arcú király még gondterheltebbnek tűnt, és a homlokát ráncolta, amint meghallotta, hogy még mindig nem érkeztek meg a számszeríjasok hosszú pajzsai, amelyek megoltalmazzák őket az ellenség nyílzáporától, amíg újratöltik félelmetes fegyvereiket.

– Mikorra lesznek itt? – igyekezett kipuhatolni, de a választ senki sem tudta. – Miért nincsenek az íjászok mellett? – követelte a választ, de azt ezúttal sem kapta meg. – Ki maga? – kérdezte végül a király a gróftól.

– Astarac, felség – felelt Guy Vexille.

– Áá. – A király láthatóan nem is sejtette, ki vagy mi lehet Astarac, ahogyan nem ismerte fel Vexille pajzsának egyszerű jelvényét sem, a fekete lovag csatalova és fegyverzete azonban elég drágának tűnt ahhoz, hogy a király ne vonja kétségbe jogát a kéretlen tanácsok osztogatásához. – Azt mondja tehát, hogy az íjak nincsenek készen?

– Dehogyan nincsenek készen! – avatkozott közbe dühödten Alençon grófja. – A nyavalyás génuaiak nem akarnak harcolni, ez minden. Átkozott génuaiak. – Kiköpött. – Az angolok íjai éppúgy eláztak – tette hozzá.

– Az eső legyengíti a számszeríjakat, felség – magyarázta türelmesen Vexille, ügyet sem vetve a király öccsének kirohanására. – Fel lehet őket húzni, de hatótávolságuk és erejük elmarad a szokásostól.

– Akkor hát legjobb lenne várni? – kérdezte reménykedve a király.

– A legbölcsebb lenne várni, felség – bólintott Vexille –, kiváltképp, amíg a pajzsok meg nem érkeznek.

– A holnapi horoszkóp? – kérdezte Hainaulti János a csillagjóst.

A férfi a fejét rázta:

– A Neptunusz pályája csúcsához közelít, felség. A holnapi együttállás nem túl reményteljes.

– Most támadjunk! Amíg fáradtak és éhesek – erősködött Alençon. – Most támadjunk!

A királyt még kételyek gyötörték, de a nagyurak mind magabiztosnak tűntek, és rázúdították érveiket. Az angolok csapdába estek, és a késedelem esélyt adna nekik arra, hogy elmeneküljenek. Lehet, hogy a flottájuk is megérkezik Le Crotoy-ba? Támadjunk most, erősködtek, akármilyen későre is jár. Támadjunk és ölünk, támadjunk és győzzünk. Mutassuk meg az egész keresztény világnak, hogy Isten a franciák oldalán áll. Csak támadjunk, támadjunk azonnal. És a király, aki gyenge volt, mégis erősnek akart mutatkozni, meghajolt az akaratuk előtt.

Így hát Franciaország királyának harci zászlaját elővették börtökjából, és kibontották a fegyveresek sorai előtt. Egyetlen más zászlót sem engedtek az egyszerű vörös harci lobogó elé, amely ott repkedett keresztartóján, a

harminc kiválasztott, és jobb karján skarlátszín szalagot viselő lovag gyűrűjében. A lovasok megmarkolták lándzsáikat, azután az alakzatok szorosan összezáródtak, amíg a lovagok és fegyveresek térde össze nem ért. A dobosok lehúzták a védőköpenyt üstjeikről, Grimaldinak, a génuai számszeríjasok vezérének pedig ellentmondást nem tűrően megparancsolták, hogy induljon előre, és végezzen az angol íjászokkal. A király keresztet vetett, miközben tucatnyi papja térdre hullt a nyirkos fűben, és imádkozni kezdett.

Franciaország urai előreügettek a dombgerincre, ahol páncélba és láncingbe öltözött embereik várakoztak. Napnyugtára vérben úsztatják kardjuk pengéjét, és elég foglyot ejtenek, hogy örökre térdre kényszerítsék Angliát. És a király harci zászlaja ott repkedett soraik felett.

– Isten szent nevére! – hördült fel Will Skeat, miközben feltápászkodott a földről. – Jönnek a nyavalyások! – Érthető volt a döbbenete, hiszen rohamosan közeledett a szürkület, és elérkezett az az idő, amikor a földeken dolgozó parasztok is hazafelé szoktak indulni.

Az íjászok felálltak, és meredten néztek maguk elé. Az ellenség még nem rohamozott, de a számszeríjasok hordája már szétterült a völgyben, míg odafent a francia lovagok és fegyveresek magukhoz vették lándzsáikat.

Thomas azt hitte, hogy csak megtévesztő támadást indítanak. Két-három óra múlva sötét lesz, gondolta, és még a franciák se lehetnek annyira önhittek, hogy azt higgyék, ennyi idő alatt végeznek. A számszeríjasok

azonban kitartóan meneteltek előre, ezért Thomas elővett sisakjából egy íjhúrt, áthurkolta a megsodort kenderszálat az íj egyik végének szaruhegyén, majd meghajlította a fegyvert, hogy az ideg másik végét is a vájatba illessze. Idegességében háromszor is próbálkozott, mire előkészítette a hosszú fekete íjat.

Jesszusom, gondolta, most aztán tényleg jönnek! Csak nyugodtan, mondogatta magában, ám ettől még nem érezte nyugodtabbnak magát, mint amikor megállt a Hookton feletti lejtőn, és életében először megölte egy ellenségét. Felnyitotta tarisznyáját, hogy hozzáférjen a nyilakhoz.

A dobok dübörögni kezdtek a völgy francia oldalán, majd üdvrivalgás harsant. Az üdvrivalgásra semmi sem szolgált magyarázatul: a fegyveresek továbbra sem mozdultak, és a számszeríjasok is messze jártak tőlük. Az angolok kürtjeikkel válaszoltak, amelyek érces hangja tisztán és messze szállt a malom felől, ahol a király és a fegyveresek tartaléka várakozott. A dombgerincen szétszórt íjászok mindenütt kinyújtóztatták lábukat és felkészültek a küzdelemre. Négyezer angol íjat helyeztek készenlétbe, miközben másfélszer annyi számszeríjas közeledett feléjük kitartóan, és a hatezer génuai mögött több ezernyi páncélos lovas.

– Nincs pajzsuk! – kiáltott fel Will Skeat. – És a húrjuk is elázott.

– Soha nem lőnek el ideig – Hobbe atya tűnt fel újra Thomas oldalán.

Thomas bólintott, de a toroka túlságosan is kiszáradt ahhoz,

hogy válaszolhatott volna. Egy számszeríj jó kezekben – márpedig a génuiaiaknál jobban senki sem értett ezekhez a fegyverekhez – messzebb lőtt, mint akármelyik íj, de nem elázott húrral. A nagyobb hatótávolság egyébként sem jelentett nagy előnyt, lévén olyan sokáig tartott betölteni a fegyvert, hogy egy íjász előreszaladt, és hat-hét nyílveesszőt is útjára küldött, mielőtt az ellenség készen állt a második sortűzre, ám Thomas szorongását most ez a gondolat sem oldotta. Az ellenség száma végtelennek tűnt, és a francia dobok – hatalmas, vaskos bőrökbe vont katlanok – úgy dübörögtek a völgyben, akár az ördög szívérése. Az ellenséges lovasok lassan araszoltak előre, és alig várták, hogy vágtaözva vessék bele magukat a résekbe, amelyeket reményeik szerint a számszeríjasok nyitnak, miközben az angol fegyveresek sora tömör, pajzsokból és acélból emelt fallá zömül. A láncingek éles csengéssel, csörömpöléssel fonódtak össze.

– Isten velünk van! – kiáltott fel egy pap.

– Ne vesztegessétek a nyilat! – figyelmeztetett Will Skeat.

– Célozzatok alaposan, fiaim, célozzatok alaposan. Nem lesz rá sok időtök. – Megismételte az üzenetet, miközben végigjárt az arcvonal előtt. – Úgy nézel ki, mint aki szellemet látott, Tom.

– Tízezer szellemet – vigyorodott el Thomas.

– Még annál is többen lehetnek. – Will Skeat elfordult és felmérte a domboldalt. – Húszezer lovas? – becsülte fel az ellenséget. – Az épp húszezer nyílveessző, fiúk.

Hatezer számszeríjossal és kétszer annyi fegyveressel néztek farkasszemet. Őket erősítette a gyalogság is, amely

mindkét francia szárnyon megjelent, bár Thomas kértelte, hogy azok a futóbolondok bármilyen szerepet is kapnának az ütközetben, hacsak nem alakul ki közelharc. Azt még lehetségesnek tartotta, hogy visszafordítsák a génuaiakat, akik pajzsok nélkül és elázott fegyverekkel érkeztek, ehhez azonban nyilakra volt szükségük, rengeteg nyílra, ami azt is jelentette, hogy kevesebb jut majd a lovasoknak, akik festett lándzsáikat a magasba tartva felsorakoztak a szemközti dombtetőn.

– Több nyílra lenne szükség – fordult Skeathez.

– Azzal kell beérned, ami van – felelte Skeat –, ahogy mindenki másnak. Sose akarj olyasmit, amit nem kaphatsz meg.

A számszerijások megtorpantak az angol domboldal tövéénél, és egyenes vonalba rendeződtek, mielőtt nyilat illesztettek volna fegyverük vájatába. Thomas előhúzta az első nyilvesszőt, babonáson megcsókolta a hegyét, a kissé berozsdált, hegyes pontban végződő, két szakállal ellátott acéléket. A bal kezére fektette a nyilvesszőt, és behornyolt végét odaillesztette az idegre, amelyet kenderszállal tekert körbe, hogy elejét vegye kirojtosodásának. Félig megfeszítette a húrt, miközben megnyugvást merített a tiszafa ellenállásából, majd engedett a feszítésből. Bal keze hüvelykjével leszorította a nyilat, és néhányszor ökölbe szorította a jobb kezét.

A kürtök váratlan hangjára riadtan ugrott fel. Most már minden francia dobos és trombitás rázendített, majd a fülsértő zajok kavalkádjában a génuaiak újra előreindultak. Felfelé kapaszkodtak az angol domboldalon, sápadtan

fehértő arcukat sisakjaik szürkéje keretezte. A francia lovasok lassan ereszkedtek lefelé a szemközi domboldalon, de időről időre visszafogták lovaikat, és várták a kedvező pillanatot.

– Isten velünk van! – kiáltott fel Hobbe atya. Az íjászok testtartásában állt, bal lábával széles terpeszt nyitott előrefelé, és Thomas most látta csak, hogy nem visel csizmát.

– Mi történt a csizmájával, atyám?

– Valami szerencsétlen ördögnek nagyobb szüksége volt rá, mint nekem. Majd szerzek a franciáktól másikat.

Thomas végigsimított az első nyílvesző tollain.

– Még várjatok! – adta ki a parancsot Will Skeat. – Várjatok. – Egy kutya rontott elő az angol arcvonalból, a nyomában gazdájával, aki kétségbeesetten próbálta visszahívni, és egy pillanattal később már vagy tucatnyi íjász szolongatta az állatot.

– Csahos! Csahos! Gyere vissza, te átkozott! Csahos!

– Csendet! – üvöltötte Will Skeat, miközben a teljesen összezavarodott jószág eliramodott az ellenség felé.

Thomas jobbján az ágyúsok lekuporodtak a szekerek mellett, kezükben a füstölgő kanócos rúddal. Íjászok álltak a társzekereken, ijuk idegét félig hátrafeszítve. Northampton earlje is ott állt az íjászok között.

– Nem kellene itt lennie, nagyuram – figyelmeztette Will Skeat.

– A király lovaggá üti – felelte az earl –, és máris azt hiszi, parancsokat osztogathat nekem! – Az íjászok elvigyorodtak. – Ne szedjenek le minden ellenséget, Will –

tette hozzá az earl. – Hagyjanak valamit nekünk, szegény fegyvereseknek is.

– Marad épp elég, attól tartok – mondta Will Skeat komoran. – Várjatok! – kiáltott rá az íjászokra. – Várjatok. – A génuaiak üvöltve törtek előre, bár hangjuk szinte teljesen belefűlt a dobok dübörgésébe és a kürtök zengésébe. Csahos immár az angol vonalak felé szaladt, majd üdvivalgás jelezte, hogy biztonságban elért gazdájához. – Ne vesztegessétek a nyilat – ismételte Will Skeat. – Célozzatok rendesen, ahogyan anyátoktól tanultátok!

A génuaiak már hatótávolságon belül jártak, de egyetlen nyílvesző se reppent feléjük, a vörösbe-zöldbe öltözött számszeríjasok pedig egyre csak közeledtek és előrehajoltak, ahogyan felfelé kapaszkodtak a domboldalon. Nem szemből, hanem kissé jobbról haladtak az angolok felé, hogy elsőként Thomas oldalára zúdítsák lövedékeiket. A lanka ezen az oldalon nem emelkedett olyan meredeken, és Thomas a gondolatba is belesápadt, hogy nemsokára a csata középpontjában találja magát. Azután a génuaiak megtorpantak, vonalba rendeződtek, és harci kiáltást hallattak.

– Túl korai – mormolta az earl.

A számszeríjasok felvették lövő testhelyzetüket. A lövedékek felfelé mutattak, és a génuaiak reményei szerint halálos záporban hullottak majd az angol sorokra.

– Húrt feszíts! – adta ki a parancsot Skeat, és Thomas úgy érezte, a szíve majd kiugrik a helyéből, miközben hátrafeszítette a durva íj húrt a jobb füléig. Kiválasztott egy célpontot az ellenséges arcvonalban, a nyíl hegyét a férfi és

jobb szeme közötti vonalon helyezte el, egy sóhaj nyit jobbra húzta a fegyvert, hogy kiegyenlítse az íj eredendő pontatlanságát, majd felemelte, és balra mozdította bal kezét, minthogy a szél abból az irányból érkezett. Nem is gondolkodott, ösztönösen célozta be a fegyvert, de szorongása csak nem múlt, és jobb lábában idegesen rángatózott egy izomszál. Az angol arcvonalra teljes némaság hullt, miközben a számszeríjasok tovább üvöltöttek, a francia dobok és kürtök fűlsüketítően lármáztak. A génuaiak sorát mintha zöld és vörös szobrokból húzták volna fel.

– Gyerünk, ti átkozottak – mormolta egy férfi, és a génuaiak engedelmeskedtek. Hatezer nyíl röppent fel egyszerre az égboltra.

– Most – adta ki a parancsot Will, meglepően csendesen. És a nyílvevők kiröppentek.

Eleanor lekuporodott a szekér mellé, amelyen az íjászok csomagjait őrizték. Harminc-negyven asszony is összezsúfolódtott itt, sokan gyermekeikkel együtt, és valamennyien összereztek a kürtök, a dobok és a távoli üvöltések hangjaira. Szinte minden asszony francia vagy breton volt, ám egyikük sem a franciák győzelméért fohászkodott, hiszen emberük a völgynek ezen az oldalán harcolt.

Eleanor Thomasért, Will Skeatért és atyjáért imádkozott. A szekértáborot közvetlenül a dombgerinc alatt állították fel, így nem láthatta, mi történik, hallotta viszont az eleresztett angol íj húrok mély, élesen pengő hangját, majd a tollak

sziszegését, ahogyan az ezernyi nyílvesző a levegőbe emelkedett. Megborzongott. Egy szekérhez kikötött kutya, az ijászok által befogadott számtalan kóbor korcs egyike panaszosan felnyűszített. A lány megpaskolta a hátát.

– Ma estére már lesz hús – vigasztalta az állatot. Széleseben terjedt a hír, hogy egy Le Crotoy-nál elfogott marhacsorda még ma este eléri a sereget. Ha marad addigra sereg, hogy megegye az állatokat. A húrok újra megpendültek, ezúttal szaggatottabban. A kürtök tovább zengtek, a dobok moraja állandósult. Felnézett a domb taréjára, mintha arra számítana, hogy meglátja az égboltra felkúszó nyilakat, de csak a szürke fellegeket látta a tucatnyi lovas hátterében. A lovasok a király tartalékához tartoztak, és Eleanor tudta, ha ők is megindulnak, akkor az ellenségnek sikerült áttörnie a sereg derékhadán. A malom legfelső vitorláján a király aranyló-kéklő zászlaja repkedett a szélben.

A hatalmas szekértábor alig tucatnyi sebesült vagy megbetegedett katona őrizte, akik semmit se tehettek, ha a franciák áttörték az angol vonalat. A király csomagjait, amelyeket három fehérre festett társzékérré halmoztak fel, tucatnyi fegyveres vigyázta, a koronaékszerekkel egyetemben, ám rajtuk kívül nem maradt itt más, csak az asszonyok és gyermekek hada, meg a rövid kardokkal felfegyverzett maroknyi apród. A hadsereg ezernyi lovát is itt őrizték, az erdő közelében kipányvázva, néhány megnyomorodott katona felügyelete alatt. Eleanor azt is megfigyelte, hogy a legtöbb állatot felnyergelték, mintha csak a fegyveresek és ijászok azt akarnák, hogy lovaik

készen álljanak arra az esetre, ha menekülniük kell.

Egy pap is hátramaradt a királyi poggyászokkal, de amint megszólaltak a kürtök, eliramodott a gerinc felé, és Eleanor kísértést érzett rá, hogy kövesse. Inkább lássa, mi történik, gondolta, mint itt várakozzon az erdő mellett, és attól rettegjen, mikor érik el őket a franciák. Megsimogatta a kutyát és felállt, hogy a gerinc felé induljon, amikor hirtelen meglátta az asszonyt, aki eljött Thomashoz azon az esős éjszakán, a crécy-i erdőben. Armorica grófnője gyönyörű vörös ruhájába öltözött, haját ezüsthálóval szorította le, és fel-alá lovagolt kis fehér kancáján a királyi társzekerek mellett. Időnként megtorpant, nyugtalanul elnézett a dombtető irányába, majd a nyugatra fekvő crécygrange-i erdő felé tekingetett.

Éles dörrenés riasztotta meg Eleanort, aki megpördült a gerinc felé. Semmi sem magyarázta a szörnyűséges robajt, amely leginkább égzengésre emlékeztetett, csak hogy nem villámlott, nem is esett, és a malom vitorlája sem moccant. Azután szürkésfehér füstcsík kúszott fel az égre a malom vitorláit felett, és Eleanor ráébredt, hogy valamelyik ágyút sütötték el – a ribaldot, vagy hogy nevezték őket. Elképzelte, amint a roppant vasnyilak végighasítanak a domboldalon.

Visszafordult a grófnő felé, de Jeanette már eltűnt. Ellovagolt az erdőben, és magával vitte az ékszereit is. Eleanor látta vörös ruháját megvillanni a fák között, azután eltűnt az is. A grófnő tehát elmenekült, rettegve a vereség következményeitől, és Eleanor, aki gyanította, hogy a herceg asszonya sokkal pontosabban képes felmérni az

angolok esélyeit, mint egy ijász asszonya, kapkodva keresztet vetett. Azután, hogy már nem bírta tovább a várakozást, felsietett a gerincre. Ha a szerelme meg is hal, gondolta, legalább a közelében akar lenni.

Más asszonyok is követték. Egyikük se szólt. Csak megálltak a dombtetőn, és komoran meredtek maguk elé. És imádságot mondtak embereikért.

A második nyílvesző is levegőbe emelkedett, mielőtt az első elérte pályája csúcsát, és zuhanni kezdett. Thomas már a harmadikért nyúlt, amikor ráeszmélt, hogy a másodikat kapkodva lőtte el, ezért megállt, és a felhős égre meredt, amelyre különös, sötét leplet vont az ezernyi halálos nyílvesző. Miután nem látott számszeríjlövedékeket, felfektette a harmadik nyílveszőt bal kezére, és kiválasztott egy katonát a génuai sorból, ám ekkor furcsa, pattogó hang hallatszott, és amikor felnézett, Thomas látta, hogy a génuai vesszők a vermek körül a földre záporoznak.

És egy szemvillanásnyi idővel később az első angol nyílveszők is becsapódtak. A számszeríjasok közül többtucatnyian kidőltek a sorból, köztük az a férfi is, akit Thomas kiválasztott, ezért gyorsan megváltoztatta a célpontot, hátrahúzta az íjhúrt a füléig, és útjára eresztette a harmadik nyilat.

– Kicsi a lőtávolság! – kiáltott fel Northampton earlje izgatottan, és az íjászok közül többen szitkozódni kezdtek, amiért azt hitték, az earl az ő nyílveszőikről beszél, pedig a génuai számszeríjakat gyengítette meg annyira az eső,

hogy egyetlen lövedékük sem érte el az angol íjászokat, és azok, miután felismerték a kínálkozó esélyt, üdvrivalgásban törtek ki, és néhány lépésnyit még előrébb is merészkedtek lefelé a lankán.

– Adjatok nekik! – kiáltotta Will Skeat.

És ők adtak nekik. A nagy íjakat egyiket a másik után húzták fel, újra meg újra, és a fehér tollas nyílveszők átfurakodtak láncingen, bőrön, ruhákon, hogy valóságos mészárszékké változtassák a domb alját. Néhány számszeríjas megpróbált arrébb sántikálni, többen kúsza menekültek, és a sértetlen katonák is inkább hátrafelé araszoltak, semhogy újra felhúzzák fegyvereiket.

– Pontosan célozzatok! – figyelmeztetett az earl.

– Ne vesztegessétek a nyilat! – kiáltotta Will Skeat.

Thomas újra lőtt, új nyílveszőt húzott elő tarisznyájából, és új célpontot keresett, mielőtt még előző nyila belefúródott volna egyik ellensége combjába. A génuaiak körül csak úgy fehérlett a fű a számtalan célját veszített nyílveszőtől, de még ennél is több nyíl talált célba. A génuai alakzat egyre vékonyodott, és mostanra el is némult, leszámítva a találatot kapott katonák üvöltését, és a sebesültek hörgését. Az íjászok megint előrébb húzódtak, egészen a vermek soráig, és a lankán újabb nyílzápor söpört végig.

És a számszeríjasok menekülőre fogták.

Egyik pillanatban még szaggatott alakzatot alkottak halott bajtársaik mögött, a másokban már fejvesztve rohantak, csak hogy megmeneküljenek a gonosan sziszegő nyilaktól.

– Elég! – üvöltötte Will Skeat. – Hagyjátok abba!

– Ne lőjtek! – kiáltott John Armstrong, akinek emberei Skeat csapatától balra harcoltak.

– Jól csinálták! – dicsérte őket Northampton earlje.

– Vissza, fiúk, vissza! – noszogatta Will Skeat az íjászokat.

– Sam! David! Szedjetek nyilakat, gyorsan! – A lanka aljába mutatott, ahol a halott és haldokló génuaiak között fehér tollas nyilvesszők pettyezték a fűvet. – Gyerünk, fiúk! John! Peter! Segítsetek nekik! Menjetek!

A sorok mentén mindenütt íjászok indultak, hogy mentsék a céljukat tévesztett nyilvesszőket, ám ekkor kiáltás harsant azok felől, akik a helyükön maradtak.

– Vissza, mindenki! Vissza! – kiáltozta Will Skeat. Közeledtek a lovasok.

Sir Guillaume d'Evecque tizenkét emberből álló conroi-ja a francia lovasok második vonalába, a bal szélre került. Előtte az első hadtesthez tartozó francia lovasság tömege kavargott, balján a szétszóródott gyalogosok várakoztak a fűvön heverve, míg mögöttük a kis folyó kígyózott ezüstösen az erdőt szegélyező réteken. A jobbján mást se látott, csak összezsúfolódtott lovasokat, akik vele együtt mind arra vártak, hogy a számszeríjasok meggyengítsék az ellenséges vonalat.

Az angol arcvonal száználmasan gyengének tűnt – talán mert a fegyveresek gyalogosan harcoltak, így sokkal kevesebb helyet foglaltak, mint a lovasok –, de azt még Sir Guillaume-nak is el kellett ismernie, hogy az ellenség remekül választotta meg a helyszínt. A francia lovagok nem támadhatták meg a szárnyakat, azokat ugyanis mindkét oldalon egy-egy falu védte. Jobbról nem kerülhették meg a

sereget a folyó menti lápvidék miatt, míg Edward bal szárnyát csak azon az áron lovagolhatták körül, ha jókora kitérőt tettek Wadicourt körül, és mire a franciák újra szembekerülhettek az angolokkal, addigra az íjászokat bizonyosan áthelyezték volna, hogy sortűzzel fogadják a hosszú kerülőtől kifáradt franciákat. Mindez azt jelentette, hogy egyedül egy frontális támadás kecsegtetett gyors győzelemmel, még ha így egyenesen bele is kellett lovagolniuk a nyílzáporba.

– Fejeket le, pajzsokat fel, szorosan összezárni – utasította embereit, mielőtt lehajtotta sisakja rostélyát. Azután, minthogy a támadás ideje még nem érkezett el, indulatosan felcsapta a sisakrostélyt. Fegyveresei addig igazgatták lovaikat, amíg egymáshoz nem préselhették térdüket. Azt mondták, hogy egy rohamozó *conroi* lándzsái között még a szél sem fújhat át.

– Még eltart egy ideig – vetette oda Sir Guillaume embereinek, miközben a menekülő számszeríjasok felkapaszkodtak a franciák által tartott domboldalra. Sir Guillaume távolról figyelte a génuiaiak rohamát, és néma imát rebegett az Úrhoz, hogy legyen velük. Irtsd ki, Uram, az átkozott íjászokat, fohászkodott, csak Thomas életét kíméld meg. A dobosok teljes erőből püfölték üstjeikét, mintha egyedül a zajongással legyőzhetnék az angol sereget, és Sir Guillaume, akit fellelkesített a pillanat nagyszerűsége, ledöfte a földre lándzsája végét, és annak segítségével felágaskodott a kengyelben, hogy átlásson az előtte állók feje felett. Látta, amint a génuiaiak eleresztették lövedékeiket, látta az égbolton elmosódó vaskos nyilakat,

azután az angolok lőttek, és nyilaik sötét ködbe vonták a zöldellő lankát. Sir Guillaume döbbenetére a génuiaiak hátratántorodnak. Újra az angolokhoz fordult, hogy lássa, amint elesnek, ám azok ehelyett előre felé indultak, tovább lödözték nyilukat, majd az angol vonal két szárnya fehér füstfelhőbe fúlt, amint az ágyúk is hozzáadták lövedékeiket a domboldalt ostromozó nyílzáporhoz. Lova idegesen rándult össze, amint az ágyúk robaja végigvisszhangzott a völgy felett, és Sir Guillaume visszaereszkedett a nyeregbe. Jobb híján nyelve csettintésével próbálta megnyugtatni az állatot, jobb kezét ugyanis nem használhatta a lándzsa miatt, míg a bal kezére pajzsát szíjazta, rajta kék háttér előtt a három sárga sólyommal.

A génuiaiak felbomlottak. Sir Guillaume először nem hitt nekik; azt gondolta, parancsnokuk így akarja belelovallni az angol íjászokat valamiféle rendezetlen üldözésbe, amelyet a lanka lábánál azután a számszeríjasok sortüzével állít meg. Az angolok azonban nem mozdultak, ahogyan a menekülő génuiaiak sem lassítottak. Fejvesztve rohantak, halottak és sebesültek tömegét hagyták hátra, és most rendezetlenül kapaszkodtak felfelé a domboldalon, a francia lovasok felé.

Fenyegető morgás szakadt fel a francia fegyveresekből, és az indulatos hangokhoz egyre több megvető, gúnyos kiáltás társult:

– Gyáva férgek! – kiáltotta valaki Sir Guillaume közelében.

Alençon grófja se leplezte csalódottságát.

– Lefizették őket! – acsarkodott. – A nyavalyás fattyait, mind lefizették!

– Levágni őket! – adta ki a parancsot a király az erdősáv széléről. – Levágni őket!

Fivére meghallotta, és ezúttal semmit sem kívánt annyira, mint engedelmessé válni. A gróf a második vonalban harcolt, nem az elsőben, de most lovával beugratott a két élen haladó *conroi* közé, és üvöltve szólította embereit a rohamra:

– Levágni őket! – kiáltotta. – Levágni az átkozottakat!

A génuaiak az angolok és a francia lovasok közé szorultak, és sorsuk ezzel meg is pecsételődött, hiszen a francia lovasok a domboldal teljes hosszában előreindultak. A második sorból érkező forrófejűek elvegyültek az első vonalbeli csapatokkal, hogy együttesen harci zászlók, lándzsák és lovak alaktalan tömegévé olvadjanak össze. Lovukat visszafogva, lépésben kellett volna lefelé haladniuk a lankán, hogy zárt rendben maradhassanak még akkor is, mire eléri a szemközti domb lábát, ám ők ehelyett hátracsapták sarkantyúikat, és tulajdon szövetségeseik iránti gyűlöletüktől hajtva egymással versengtek a prédáért.

– Maradunk! – kiáltott hátra Guy Vexille, Astarac grófja embereinek.

– Várjatok! – kiáltotta Sir Guillaume. Inkább hagyja, hogy a téboly kiadja magából az erejét, gondolta, minthogy engedje azt eluralkodni az emberein.

A francia lovasok közül minden második megmaradt a dombtetőn, míg a többiek a király öccsének vezetésével lerohanták a génuaiakat. A számszerűsok menekülni próbáltak. Végigrohantak a völgyön, abban a hiábavaló

reményben, hogy elérhetik északi vagy déli végét, de a lovasok tömege körbefogta őket, és nem maradt kiút. A génuaiak közül néhányan elvágta magukat a földön és összegömbölyödtek, mások a sekély árkokban próbáltak menedéket keresni, de a legtöbben odavesztek, vagy súlyosan megsebesültek, amint a lovasok átvágták rajtuk. A nagy testű csatalovak vasalt patái pörölyként csapkodtak. Az állatokat arra is kiképezték, hogyan tiporják le az ellenséget, és a génuaiak rémülten sikoltottak fel, amint agyontaposták és összezúzták őket.

A lovagok közül többen lándzsáikkal rontottak a számszeríjasokra, a lovak és a páncélos lovasok súlya pedig könnyedén belefúrta a lándzsákat a szerencsétlen áldozatokba, ám azok a lándzsák mind elvesztek, ottmaradtak a holtak megnyomorított testében, és a lovagoknak elő kellett vonniuk kardjukat. Egy percig tökéletes káosz uralkodott a völgyben, amint a lovasok ezernyi útvonalon vették üldözőbe a szétszóródott számszeríjasokat. Azután már nem maradt ott más, mint a génuai zsoldosok összetört maradványai, a vérrel átitatott vörös és zöld kabátok, az összetört és sárba hullt fegyverek.

A lovasok, miután begyűjtötték az első könnyű győzelmet, megéljenezték magukat.

– *Montjoie St Denis!* – kiáltották. – *Montjoie St Denis!* Több száz zászlót vittek előre a lovasok, már-már beérték Franciaország királyának harci lobogóját, ám a zászlót vigyázó vörös szalagos lovagok éppúgy az élen lovagoltak, és üvöltve hívták ki maguk ellen az anqolokat, miközben

felfelé kaptattak a domboldalon. A völgy alja a rohamozó lovagoktól sötétlett. A megmaradt lándzsákat előreszegezték, a sarkantyúkat hátracsapták, miközben néhány értelmesebb lovagnak, aki inkább kivárta a következő támadást, feltűnt az is, hogy a rohamot nem kíséri a paták szokásos, mennydörgésszerű robaja.

– Belefűlnak a sárba – jegyezte meg Sir Guillaume félhangosan.

A nyeregtakarókat és kabátokat bemocskolta a lovak patája által felvert latyak, a domboldal esőktől fellazult földje. Egy pillanatra a roham megfenekleni látszott, azután az élen haladók kitörtek a völgy felázott talajának fogságából, és megvetették lábukat az angolok által tartott domb oldalán. Isten mégsem hagyta őket magukra, és ők újra harci kiáltásban törtek ki:

– *Montjoie St Denis!* – A dobosok sebesebben verték, mint eddig bármikor, és kürtök érces zengése tört az égre, amint a lovak felfelé kapaszkodtak a malom irányába.

– Ostobák – mormolta Guy Vexille.

– Szerencsétlenek – mormolta Sir Guillaume.

– Most mi történik? – kérdezte a király, aki nem értette, hogyan bomolhatott fel az ő rendezett harci alakzata, mielőtt még a küzdelem egyáltalán megkezdődött volna.

Senki sem felelt neki. Mindenki némán figyelte a rohamot.

– Jézus, Mária és Szent József – nyögött fel Hobbe atya, hiszen úgy tűnt, a keresztény világ valamennyi lovasa ott kaptat felfelé az emelkedőn.

– Vonalba! – kiáltotta Will Skeat.

– Isten velünk van! – kiáltott Northampton earlje, majd eliramodott, hogy csatlakozzék fegyvereseihez.

– Célozzatok a lovakra! – adta ki a parancsot John Armstrong embereinek.

– A nyavalyás gazemberek, legázolták a saját nyilasaikat – álmélkodott még most is Jake.

– Ezzel csak még inkább rászolgáltak a halálra, az átkozottak! – kiáltott Thomas bosszúszomjasan.

A rohamozó lovasok megközelítették azt a helyet, ahol a génuaiak meghaltak az angol nyílzáporban. Thomas szemében, aki fentről tekintett lefelé, a támadás csiricsaré nyeregtakarók és élénk színekre mázolt pajzsok, festett lándzsák és örvénylő harci zászlók kavalkádjának tűnt, és most már, hogy az utolsó lovas is kikeveredett a felázott földből, az ijászok a paták dübörgését is hallhatták, amely lassan az ellenséges dobokat is elfojtotta. A föld olyannyira rázkódott, hogy Thomas Sir Guillaume-tól kapott viseltes csizmájának sarkában érezte lüktetését. Kereste a három sólymot, de semerre sem látta őket, azután el is feledkezett Sir Guillaume-ról, amint bal lába elülső terpeszre nyílt, és jobb karját hátrarántotta. A nyílvesző tollai egy vonalba kerültek ajkaival, és ő csókot lehelt rájuk, majd célba vett egy lovagot, aki fekete-sárga pajzsot hordozott.

– Most! – bömbölte Will Skeat.

A nyilak kiröppentek, és sziszegve szelték a levegőt. Thomas egy második vesszőt illesztett az idegre, hátrahúzta a karját, és útjára engedte a nyilat. Harmadikként ezúttal egy lovagot választott, aki piros szalagokkal díszített malacorrú sisakot viselt.

Mindannyiszor a lovakra célzott, és csak remélni merte, hogy a nyilak átfurakodnak a kipárnázott vértéken, és mélyen az állatok mellkasába temetkeznek. A negyedik nyílvessző következett. Láta az élen haladó lovak vasalt patái által felvert jókora rögöket a levegőben. Az első nyíl még akkor is repült, amikor a negyediket a húrra illesztette, és célpontot keresett. Kiszúrta magának egy franciát, aki nem viselt köpenyt felfényezett páncélja felett. Eleresztette a nyilat, és épp ebben a pillanatban a férfi előre bucskázott, amint lovát egy másik nyílvessző találta meg. A kaptató teljes szélességében eltelt panaszosan nyihogó lovakkal, veszettül kapálózó patákkal és a nyeregből kivetett lovagokkal, amint az angol nyílvesszők célt találtak. Egy lándzsa reppent alacsony ívben felfelé, egy üvöltés harsant a vergődő lovak felett, egy ló rohant bele döglődő társába és törte ki a lábát, lovak zuhantak térdre, amint lovaik elbotlottak és összebicsaklottak a nyilaktól talált hátságok között. Az ötödik-hatodik nyíl röppent ki, és az íjászok vonala mögött felsorakozott fegyvereseknek úgy tűnt, mintha az egész égboltot betöltené a nyilak végtelen árja, amely sötétebben feketéllett a felgyült fellegeknél is.

Tucatszám hulltak el a lovak, lovasaik foglyul estek a magas nyergekben, és társaik letiporták őket, miközben ott feküdtek tehetetlenül. A lovasok mégis egyre csak érkeztek, miután a hátul haladók elég messzire elláttak ahhoz, hogy réseket találjanak a holtak és a haldoklók görcsösen összefonódott halmai között. – *Montjoie St Denis! Mont joie St Denis!* – A hátracsapott sarkantyúk

vért fakasztottak. Thomas szemében a domboldal valóságos rémálomnak tűnt, teli kifordult szemű és csikorgó fogú bestiákkal, hosszú lándzsákkal és nyilakkal tuskézett pajzsokkal, repkedő rögökkel és verdeső zászlókkal, és acélszürke sisakokkal, rajtuk keskeny nyílásokkal a szemek, és csőrrel az orr számára. Harci zászlók csapkodtak, élen a vörös, szalagszerű országzászlóval. Thomas újra és újra lőtt, nyilakkal tűzdelte meg a tébolyultan kavargó káoszt, mégis minden elhullt állat helyén újabb bestia ugratott előre, s mögöttük egyre újabbak közeledtek. Nyilvesszők álltak ki a nyeregtakarókból, a lovak mellvértjéből, a lovakból, az emberekből, még a lándzsák szárából is, és a fehér tollak megrebbentek, amint a rohamozók üvöltve fúrtak utat maguknak.

És ekkor a franciák arcvonala elérte a vermeket, a csatalovak lábcsonthajai szilánkokra törtek, és az állatok sikoltása fölébe emelkedett a doboknak, kürtzengésnek, a páncélok csattogásának és a paták dübörgésének is. Voltak, akik egyenesen keresztüllovagoltak a gödrök között, mások elzuhantak, és a mögöttük érkezők lovai alatt lelték halálukat. A franciák próbálták visszafogni és félrefordítani lovaikat, de a roham önálló életre kelt, amint a hátul érkezők belekényszerítették az arcvonalat a vermek és a sziszegő nyilvesszők közé. Az íj megpendült Thomas kezében, és a kiröppenő nyíl vászonként járta át a láncszemeket, felhasította az egyik lovas torkát, és hátravetette a nyeregben a férfit, akinek lándzsája függőlegesen az égre emelkedett.

– Vissza! – kiáltozta Will Skeat. A lovasok immár közel kerültek. Túlságosan is közel. – Vissza! Vissza! Vissza! Gyerünk, mozogjatok!

Az íjászok beszaladtak a fegyveresek között nyíló résekbe, és a franciák, akik látták eltűnni kínzóikat, diadalmas kiáltásban törtek ki:

– *Montjoie St Denis!*

– A pajzsokat! – adta ki a parancsot Northampton earlje, mire az angol fegyveresek szorosán egymáshoz zárták pajzsaikat, és egy vonalba emelték lándzsáikat.

– Szent Györgyért! – kiáltott fel az earl. – Szent Györgyért!

– *Montjoie St Denis!* – A vermeken és a nyílzáporon át is elegendő lovas érkezett, és a fegyveresek tovább özönlöttek felfelé a völgyből.

És a két sereg végre összecsapott egymással.

Azt mondták, ha egy tollpihét is odavetnek egy *conroi*-nak, legalább egy lándzsának át kell döfnie. Ennyire közel kellett húzódnia egyik lovasnak a másikhoz, hogy a roham idején esélyük lehessen a túlélésre, ha viszont feladták a fegyelmet, hamarosan minden ember az ellenség gyűrűjében találhatta magát. Egy csatában, mondogatták a tapasztalt harcosok az ifjabbaknak, a melletted álló embernek közelebb kell lennie hozzád, mint az asszonyodnak. Közelebb még a cafkádnál is. Az első francia roham mégis tébolyult vágta volt csupán, hiszen a katonák szétszóródtak, amikor lemészárolták a génuaiakat, és a fejtelenség csak nőtt, ahogyan a franciák felfelé kapaszkodtak a domboldalon, az ellenség felé.

A támadás sosem alacsonyodhatott tébolyult vágtvá, meg kellett maradnia rendezett, fegyelmezett, félelmet ébresztő lovasrohamnak. A szorosan összezárkózó fegyvereseknek lassan kellett mozgásba lendülnie, és közel maradnia egészen addig, a legutolsó pillanatig, amíg vágára nem foghatták a lovakat, hogy a szorosan egymásnak vetett lándzsákat egyként vezessék az ellenség falába. Ezt tanították a katonáknak, és ezt verték bele a csatalovakba is. Ha szembekerült a katonák vagy lovasok áthatolhatatlan falával, egy ló ösztönösen menekülni próbált, ám a hatalmas paripákat könyörtelenül kioktatták arra, hogy csak vágassanak, és törjenek maguknak utat az ellenség soraiba, s ha már ott vannak, maradjanak mozgásban, tiporjanak, harapjanak és ágaskodjanak. A lovasok rohamának szándék szerint mindent elsöprő, elemi erejű viharoknak kellett lennie, amely után nem maradt más, csak az özvegyek zokogása.

Fülöp seregének emberei azonban, akik másról se álmodtak, csak hogy ízekre szedjék az ellenséget, és könyörtelenül lemészárolják a megzavarodott túlélőket, az ijászok és a vermek nélkül is csürhévé alacsonyodtak. Mire a fegyelmezetlen tömeg elérte az angol vonalat, máris foszlányaira szakadt szét, és haladása csak tovább lassult, ahogyan a hosszan elnyúló, hívogató domboldalból hirtelen döglött lovakkal, nyergükből kivetett lovagokkal, sziszegő nyílvevesszőkkel és a fűben lappangó csonttörő vermekkel megtűzdelt akadálypálya vált. Alig maroknyi lovas érte csak el az ellenséget.

Az a maroknyi ember vágta meg az utolsó néhány

métert, és lándzsájával a gyalogosan harcoló fegyvereseket vette célba, ám a lovasok maguk is lándzsákkal találták magukat szemközt, amelyeket a földnek szegeztek és felállítottak, hogy azok egyenesen a lovak mellkasába fúródjanak. A csatalovak belerohantak a lándzsákba, felágaskodtak, és kivetették nyergükből a franciákat. Az angol fegyveresek előreléptek szekercéikkel és kardjaikkal, hogy bevégezzék a munkát.

– Alakzatot tartani! – parancsolt rájuk Northampton earlje. Újabb lovasok törtek át a vermek vonalán, és immár nem sorakoztak fel ellenük a lándzsások, hogy lelassítsák haladásukat. Megérkezett a francia támadás harmadik, majd negyedik hulláma is. Őket kevésbé viselte meg a nyílzápor, és a franciák segítettek kaszabolni az angol sorokat, amely még most is a pajzsok és lándzsák fala mögé rejtőzött. A férfiak harci kiáltásokat hallattak, kardjaikkal és szekercéikkel vagdalkoztak, és miután a haldokló lovak magukkal vonszolták a lándzsákat, a franciák végre közel kerülhettek a fegyveresekhez. Acél csendült acélnak, és csattant fának, de minden lovas két-három fegyverrel találta szembe magát, és a franciákat elkezdték lerángatni a nyeregből, hogy a földön végezzenek velük.

– Ne ejtsetek foglyokat! – kiáltozta Northampton earlje. – Nem kellene foglyok! – Az earl a király parancsát közvetítette. A katonák kisebb vagyonra tehetek szert foglyaik által, ám ehhez szükség lett volna egy pillanatnyi előzékeny szóváltásra és annak kiderítésére, hogy az ellenség csakuqyan meqéri-e a fáradsáqot, márpedig az

angoloknak most nem maradt ideje az efféle finomkodásra. Örültek, ha levághatták a lovasokat, akik végtelen sorban áradtak feléjük a völgyből.

A király, aki a malom felkötözött vitorlái alól figyelte a küzdelmet, látta, hogy a franciák csak jobb oldalt törtek át az íjászokon, ahol a fia harcolt, és ahol a vonal legközelebb esett a franciákhoz, ráadásul a lanka is enyhébb volt. A roham nagyját sikerült megtörni a nyílzáporral, de még így is túl sok lovas maradt életben, és ezek most mind arrafelé vették az irányt, ahol a kardok csengtek. Amikor megindult, a francia roham befogta az egész csatateret, most azonban ékké sűrűsödött, ahogy az angol bal szárnyon támadó lovasok elfordultak az ottani íjászok elől, hogy súlyukkal előrébb tolják a lovasokat és fegyvereseiket, akik a walesi herceg hadtestét aprították. Több száz lovas rekedt meg a völgy lovaktól felköpült latyakjában, és vonakodtak másodszor is farkasszemet nézni a nyílzáporral; a francia marsallok azonban új alakzatba rendezték, és felzargatták őket a domboldalon, az egyre terebélyesedő küzdelem felé, amelyben Alençon és a walesi herceg harci zászlói kavarogtak.

– Hadd menjünk mi is, felség – könyörgött Durham püspöke, aki rendkívül esetlennek tűnt nehéz vértjében és tüskés buzogányával.

– Nem fognak áttörni – felelte Edward csendesen. Fegyvereseinek vonalát négy sor alkotta, de csupán az első kettő harcolt, méghozzá nem is akárhogy. A lovasok legfőbb előnye a gyalogsággal szemben a fürgeség, ám a francia roham mostanra minden lendületét elveszítette. A

lovasoknak lépésben kellett áthaladniuk a tetemek és vermek között, és nem maradt elég helyük, hogy ügetőre fogják lovaikat, mielőtt találkoztak a szekercéből, kardokból, buzogányokból és lándzsákból szőtt szilaj védőfallal. A franciák nyeregből harcoltak, de az angolok magasra tartották pajzsukat, és pengéikkel felhasították a lovak hasát, avagy átvágták az inákat. A csatalovak nyihogva, rúgkapálva vágódtak el, vergődésükben összetördelték lovasaik lábát, és minden elhullott állat újabb akadályt képezett a francia roham előtt, amely így képtelen volt áttörni a védelmi vonalat. Még egyetlen angol zászló sem hanyatlott le, és a király leginkább legidősebb fiáét féltette, amely közel esett a legádázabb közelharchoz.

– Látta valaki a franciák harci zászlóját? – fordult kíséretéhez.

– Elesett, felség – felelte egyik lovagja. A férfi a lejtő felé mutatott, ahol döglött lovak és összetört lovasok tetemei jelezték az első francia roham vonalát. – Valahol arrafelé, felség. A nyilaktól.

– Isten áldja meg nyilainkat – mondta a király.

Egy tizennégy francia lovasból álló csapatnak sikerült sértetlenül áttörnie a vermeken. – *Montjoie St Denis!* – ordították, és előreszegezett lándzsával vágattak a forgatagba, ahol Northampton earljével és tucatnyi emberével találták magukat szemközt.

Az earl egy törött lándzsanyéllal hadakozott. Beledöfte a félbehasadt fegyvert egy ló mellkasába, megérezte, hogy a lándzsa félrecsusszan a takaró mögé rejtett vértén, és ösztönösen felkapta pajzsát. Egy buzogány csattant a

pajzson, egyik tuskéje keresztülfúrta magát a bőrön és fűzán, az earl azonban szíjon tartotta kardját, és most eldobta a lándzsát, hogy elkapja a kard markolatát, és beledöfjön a ló csüdjébe, amitől az állat fájdalmas nyihogással visszakozott. Kiszabadította pajzsából a buzogány tuskéjét, meglendítette a kardját a lovas felé, aki háritott, azután egy fegyveres megragadta, és maga felé rántotta a francia fegyverét. A francia meglendítette a buzogányt, de ezúttal az earl segített, és a francia felsikoltott, amikor a köré gyűlt fegyveresek lerángatták a földre. Egy penge utat talált magának a páncél illesztésén át a férfi ágyékába, és a francia összegörnyedt fájdalmában, majd egy buzogány összezúzta a sisakját. Azután az earl és emberei már hátra is hagyták a görcsösen rángatózó franciát, hogy a következő lóra és lovasra vessék magukat.

A walesi herceg is beugratott a küzdelembe, és ragyogó célpontként kínálkozott arannyal szegélyezett fekete sisakjában. Alig töltötte be a tizenhatot, mégis jó felépítésű, erős, szálás és remekül képzett harcos volt. Pajzsával elhárított egy szekercecsapást, és kardjával átdöfte egy másik katona láncingét.

– Le arról az átkozott lóról! – förmedt Northampton earlje a hercegre. – Le a lóról! – Odarohant a herceghez, megragadta lova kantárját, és kivezette az állatot a kavarodásból. Egy francia a nyomukba eredt, megpróbálta lándzsájával hátba döfni a herceget, de a herceg egyik zöld-fehérbe öltözött lovagja a pajzsával belecsapott lova szájába, és az állat rémülten hátrahőkölt.

Az earl magával vonszolta a herceget.

– Ha meglátnak valakit nyeregből harcolni, felség – magyarázta indulatosan –, azt hiszik, hogy francia.

A herceg bólintott. Saját kísérete most érte el, és lesegítette a nyeregből. Nem szólt semmit. Ha sértette is az earl hangneme, a sisakrostély elleplezte érzelmeit, amint visszaindult a harcba.

– Szent György! Szent Györgyért! – A herceg zászlóvivője kétségbeesetten próbált ura közelében maradni, és a gazdagon kivarrt zászló egyre több üvöltöző franciát vonzott a közelükbe.

– Vonalba! – kiáltozta az earl. – Vonalba! – a földön fekvő lovak és a lemészárolt lovasok azonban áthatolhatatlan akadályt képeztek, amelyen se a franciák, se az angolok nem kelhettek át, így a herceg vezetésével harcoló fegyvereseknek át kellett mászniuk a tetemen, hogy elérhessék az ellenséget. Egy kizsigerelt csataló fájdalmasan ágaskodott fel, majd mellső lábaira zuhant, és odavetette lovasát a hercegnek, aki átdöfte kardjával a férfi sisakját, szétzúzva a rostélyt, és vért fakasztva a kémlelőnyílásokon át. – Szent Györgyért! – A herceg belelovallta magát a harcba, fekete páncélját vércsíkok szennyezték. Felhajtott rostéllyal harcolt, máskülönben nem látott volna rendesen, és kiélvezte a csata minden pillanatát. A fegyvergyakorlatok hosszú órái, kiképzésének veritékes napjai, amikor őrmesterek ugráltatták, ütötték a pajzsát és átkozták, amiért nem tartotta magasan kardja hegyét, most mind értelmet nyertek, és ő nem is várt többet az élettől, csak egy asszonyt a táborban és egy ellenséget.

amely számszámra sorakozik fel a leöletésre.

A francia ék egyre szélesedett, ahogyan egyre többen kapaszkodtak fel a dombra. Még nem törték át a vonalat, de az angolok első két sorát immár holtak és sebesültek tucatjai akadályozták a harcban, így a fegyveresek csapatokra bomlottak szét, amelyek kétségbeesetten védekeztek a lovasok árja ellen. A herceg is egy ilyen csapatban küzdött. A franciák közül többen, akik elvesztették lovukat, de maguk sértetlenek maradtak, gyalogosan harcoltak tovább.

– Előre! – rivallt rá Northampton earlje a harmadik sorra. Többé már nem lehetett szorosan összezárva tartani a pajzsfalat. Most már valamennyiüknek bele kellett gázolniuk a holtak tömegébe, hogy védjék a herceget, és az emberek követték az earlt, egyenesen a lovak, a pengék, a vérontás örvényébe. Átmásztak a lovakon, igyekeztek kikerülni a haldokló állatok vadul kapáló patáit, és mélyen megmerítették pengéiket a még lábon álló csatalovakba, hogy ezzel a földre kényszerítsék lovasaikat.

Minden egyes franciának két-három gyalogosan harcoló fegyveressel kellett felvennie a harcot, s bár a csatalovak fogaikat csattogtatták, ágaskodtak és csapkodtak patáikkal, miközben lovasaik balra-jobbra vagdalkoztak pengéikkel, az angol gyalogosok idővel mindig megnyomorították az állatokat, és egyre több francia lovag zuhant alá a patáktól felszabdalt földre, ahol halálra vagdalták és döfködték őket. Sok francia, aki felismerte az erőfeszítés hasztalanságát, visszavonult a vermeken túlra, hogy ott a túlélőkkel új *conroi*-kat alkosson. Apródok

érkeztek a tartalék lándzsákkal, majd az újra felfegyverzett, bosszúra szomjazó lovagok ismét belevetették magukat a küzdelembe, és minden alkalommal a herceg díszes zászlaja felé vették az irányt.

Northampton earlje is a zászló közelében harcolt. Pajzsa élével belecsapott egy ló pofájába, átmetszette az állat inait, és átdöfte a lovas combját. Jobbról újabb *conroi* érkezett – a katonák közül hárman lándzsájukat szegezték felé, a többiek kardjukat emelték rá. A pengék hangos csattanással vágódtak le a testőrök pajzsairól, visszavetették a lovagokat, de máris újabb zöld-fehérbe öltözött fegyveresek siettek a segítségükre, és a herceg félrelökte kettőjüket, hogy kardjával belehasíthasson egy csataló nyakába. A *conroi* hátrébb szorult, két halott lovagot hagyva maga után.

– Vonalba! – kiáltozta az earl. – Vonalba! – A herceg zászlaja körül egy pillanatra alább hagyott a küzdelem, miközben a franciák újrendezték soraikat.

És ekkor a franciák második vonala, éppoly hatalmasan, akár az első, lezúdult a szemközti domboldalon. Lassú ütemben haladtak, térdet a térdhez szorították, és olyan közel tartották egymáshoz a lándzsákat, hogy a szél se fújhatott át közöttük.

Jöttek, hogy megmutassák, hogyan is kell ezt csinálni. A dobok újult erővel morajlottak fel. A kürtök zengése az égre szökött.

És a franciák közeledtek, hogy véget vessenek az ütközetnek. – Nyolc – mondta Jake Will Skeatnek.

– Három – felelte Sam.

– Hét – felelte Thomas. A nyílveesszőket számolták. Ez idáig egyetlen íjász sem vezett oda, legalábbis nem Will Skeat csapatából, a nyilak azonban vészesen megfogyatkoztak. Skeat idegesen tekingetett a hátuk mögé, attól félve, hogy a franciák áttörik a vonalukat, a fegyveresek azonban kitartottak. Időnként, amikor egyetlen angol zászló vagy sisak sem volt útjukban, elküldtek egy-egy értékes nyílveesszőt a lovasok felé, de amikor egy nyíl lepattant az egyik francia vértjéről, Skeat véget vetett a pazarlásnak. Egy fiú tucatnyi iszákot hozott nekik a társzekérről, és az íjászok most körbeadták az innivalót.

Skeat számba vette a készletet, és a fejét csóválta. Egyetlen íjásznak sem maradt tíznél több nyila, míg Hobbe atya, aki kevesebbrel is kezdte, mint bárki más, mostanra az összes nyilát ellődözte.

– Menjen fel, atyám – fordult Skeat a paphoz –, és nézze meg, nem tartalékolnak-e még néhány köteggel. A király íjászáinak talán még maradt. A parancsnokukat Hal Crowley-nak hívják, és jó ismerősöm. Keresse csak meg. – Nem tűnt túlzottan reménytelinek. – Jól van, fiúk, indulás – fordult vissza a többiekhez, és elvezette őket az angol vonal déli vége felé, ahová a franciák még nem értek el, majd előre, a fegyveresek vonala elé, megerősítendő azokat az íjászokat, akik, bár éppúgy kifogytak a nyilakból, mint mindenki más, igyekeztek visszatartani a lovasokat, akik az állásaikat fenyegették. Az ágyúk szórványosan tovább tüzeltek, csípős lőporfüstbe burkolták a hadtest feléjük eső részét, s bár Thomas semmi jelét nem látta annak, hogy a

ribaldok akár egyetlen franciát is elpusztítottak volna, a szakadatlan zaj és a vaslövedékek süvítése legalább tisztas távolságban tartotta a szárnytól az ellenséges lovasokat.

– Itt várunk – jelentette ki Skeat, majd keservesen szitkozódni kezdett, amikor a franciák második hulláma lefelé indult a szemközti dombon. Az ellenség nem úgy csörtetett felénk, mint az imént, hanem állhatatos, szabályos rendben. Skeat keresztet vetett. – Bárcsak lenne elég nyilunk – mormolta.

A király fia küzdelmét figyelte. Aggódni kezdett, amikor a herceg lóháton tört előre, azután helyeslően bólogatott, amikor a fiú elővette a jobbik esztét, és leszállt a nyeregből. Durham püspöke tovább erősködött, hogy a herceg segítségére siethessen, de a király csak a fejét rázta.

– Meg kell tanulnia, hogyan arathat győzelmet. – Lélegzétvételyi szünetet tartott. – Én is megtanultam. – A király nem szándékozott részt venni a közelharcban; nem mintha félt volna a küzdelemtől, de ha egyszer belebonyolódott, többé nem láthatta át a sereg többi részét. Neki ott kellett maradnia a malom mellett, hogy erősítést küldhessen azokra a részekre, amelyeket leginkább fenyegettek a franciák. A tartalék javarésze szakadatlanul azért könyörgött, hogy harcba bocsátkozhasson, a király azonban konokul megtagadta tőlük az engedélyt, még akkor is, amikor arra hivatkoztak, hogy folt esik a becsületükön, amiért tétlenül nézik bajtársaik fogyatkozását. A király nem merte elengedni embereit, főként miután a második vonal felénk indult a

szemközti domboldalon, és tudta, hogy minden emberére szüksége lesz, ha a lovasok áttörnének a vonalán.

A második, közel másfél kilométernyi széles és három-négy sor mély francia hullám leereszkedett a lankán, ahol a lovaknak utat kellett törniük a lemészárolt génuai számszeríjasok között.

– Felfejlődni! – kiáltották a conroi-k parancsnokai, amint maguk mögött hagyták az összetört tetemeket, és a lovasok engedelmesen újra összezárták térdüket, miközben belovagoltak a felázott területre. A vasalt paták alig hallattak hangot a nedves talajon, szinte más se hallatszott, csak a láncvérték csörgése, a nyergekhez csapódó kardhüvelyek tompa csattanása és a hosszú fűszálakat borzoló nyeregtakarók susogása. A dobosok továbbra is püfölték a bőroket, a kürtök azonban elhallgattak.

– Látod a herceg zászlaját? – kérdezte Guy Vexille Sir Simon Jekyllt, aki mellette lovagolt.

– Amott – mutatott Jekyll lándzsája hegyével arra a pontra, ahol a legádázabb küzdelem folyt. Vexille valamennyi lovasa terelőlapot rögzített lándzsája végére, nem sokkal a fémhegy után, hogy a szár ne temetkezhessen túl mélyen az áldozat testébe. Az ilyen lándzsákat könnyűszerrel kiránthatták a haldoklóból, hogy azután újra felhasználják. – A legmagasabban lengő zászló – tette hozzá Sir Simon.

– Kövessetek! – kiáltott Vexille, és jelzett Henry Colley-nak, akire a zászlóvivő feladata hárult. Colley nem szívesen vette a megbízatást, inkább harcolt volna lándzsával és karddal, ahogy illik, de Sir Simon megnyugtatta, hogy Szent György

lándzsáját hordozni nagy kiváltság, amit Colley nem utasíthat vissza. Colley azt tervezte, hogy amint bevetik magukat a harcba, félrehajítja az értéktelen lándzsát a rá tűzött vörös zászlóval együtt, de egyelőre még magasan feltartotta, miközben kifordultak a gondosan felépített alakzataból. Vexille emberei követték a zászlót, és a conroi távozása nyomán rés támadt a vonalban. A franciák közül többen dühösen kiáltottak utánuk, mások egyenesen gyáva férgenek neveztek őket, Astarac grófja azonban ügyet sem vetett rájuk. Rézsútosan átvágott a vonal mögé, míg szembe nem került a herceg erőivel, és ott keresett magának egy rést, ahová befurakodhatott, miközben emberei legjobb képességük szerint követték.

Harminclépésnyire Vexille csapatától a három sárga sólymot viselő katonák is felfelé kaptattak az angolok dombján. Vexille nem látta Sir Guillaume lobogóját, ahogyan Sir Guillaume sem ismerte fel ellensége címerállatát, a griffet. Mindketten egyenesen maguk elé, a dombra meredtek, és azon tűnődtek, mikor kezdenek löni az íjászok, miközben csodálták az első roham túlélőinek bátorságát, amellyel újra és újra visszavonultak, átrendezték csapataikat, és konokul megint az angol vonalra rontottak. Egyikük sem törte át az ellenség védelmét, mégis tovább próbálkoztak, pedig sokan megsebesültek, és állataik is úgy vonszolták magukat. Ahogy a második francia hadtest megközelítette az angol íjászok által legyilkolt génuai számszeríjasok sorát, újabb kürtök harsantak a francia dombon, és a lovak hátraszegték fülüket, miközben próbáltak könnyű vágásra

gyorsulni. A lovasok visszafogták állataikat, és nehézkesen hátrafordultak a nyeregben, hogy keskeny kémlelőnyílásukon keresztül felmérjék, mit jeleznek a kürtök, és látták, hogy az utolsó francia lovagok, a király és testőre, valamint Csehország vak királya és az őt kísérő lovagok is előreügetnek, hogy súlyukkal és fegyvereikkel támogassák őket a csatában. Franciaország királya a liljomokkal kihányt kék zászló alatt lovagolt, míg Csehország királyának zászlaján a vérvörös anyagra három fehér tollat festettek. Immár Franciaország valamennyi lovasa rohamra indult. A dobosok verítékeztek, a papok imádkoztak, a kürtösök harsonaszóval zengték be az angol hadsereg küszöbön álló végét.

Alençon grófja, a király fivére, aki megindította az őrült rohamot – és ezzel oly sok francia életét elvesztegette az angolok dombján –, maga is halott volt: lábát megbotlott lova törte szilánkokra, koponyáját egy angol szekerce zúzta be. Azok, akiket a csatába vezetett, és mostanáig életben maradtak, kábán, nyilaktól sebzetten, verítéktől csatakosan és halálos fáradtan, de tovább harcoltak; nekifordították kimerült lovaikat a fegyveresek kardjainak, buzogányainak és szekercéinek, a csapásaikat rendre elhárító pajzsoknak és az állatok inait elmetsző pengéknek. Ekkor újabb kürtészó harsant, még közelebb a kavardáshoz. A három hang egymást követően szökött az égre, és a lovasok közül többen felismerték a jelzést. Megértették, hogy érkezett az idő a visszavonulásra. Nem azért, hogy elmeneküljenek, hanem hogy helyet adjanak a mindent eldöntő rohamnak.

– Isten óvja a királyt – mormolta Will Skeat, akinek alig tíz

nyílveszője maradt, és fél Franciaországgal kellett megküzdenie.

Thomas a csata különös ritmusára lett figyelmes, az erőszak hirtelen kirobbanása és a vészjósló csend közötti szüntelen váltakozásra. A lovasok vérszomjas démonokként harcoltak, és sérthetetlennek tűntek, azután, amikor visszavonultak, hogy újra felálljanak, a pajzsukra és kardjukra támaszkodtak, mintha különben holtan esnének össze a kimerültségtől. A lovak ekkor újra mocorogni kezdtek, angol vészkiáltások harsantak, a fegyveresek pedig kiegyenesedtek, és megemelték kicsorbult pengéiket. A hangzavar szinte megsüketítette Thomast: az ágyúk váratlanul feltörő döngése, amelynek más haszna alig volt, mint hogy pokoli büzfelhőbe vonta az egész csatateret; a sebesült lovak nyihogása, az egymásnak csapódó fegyverek csengése, a férfiak zihálása, üvöltése és hörgése. Döglődő lovak csikorgatták fogaikat és kaparták a földet. Thomas hunyorogva törölte ki a verítéket a szeméből, és a hosszú lankára meredt, ahol tucatszámra, vagy talán százsámra heverték a lemészárolt állatok és emberek, mögöttük a génuaiakkal, akik a nyílzáporban veszték oda. Ebben a vonalban most még több lovas közeledett az élénk színben pompázó zászlók alatt. Sir Guillaume? O vajon merre lehet? Életben van még? Thomas csak most eszmélt rá, hogy a szörnyűséges roham, amelyben a nyilak oly sok lovat és embert a halálba küldtek, nem volt egyéb, mint az ütközet nyitánya. Az igazi csata még csak most kezdődik.

– Will! Will! – Hobbe atya kiáltozott valahol a fegyveresek mögött. – Sir William!

– Ide, atyám!

A fegyveresek utat nyitottak a papnak, aki egy öltre való nyílköteget hordozott, és egy ijedtforma kisfiút terelgetett maga előtt, aki még több utánpótlást cipelt.

– A királyi íjászok ajándéka – dobta le a kötegeket Hobbe atya a fűre. Thomas látta a nyilak végén a király íjászainak pirosra festett lúdtollait. Előhúzta kését, felvágott egy zsinórt, és tarisznyájába tette az új nyílvesszőket.

– Vonalba! Vonalba! – kiáltott fel Northampton earlje. A jobb halántékán a sisakja mélyen behorpadt, kabátját ellenségeinek vére pettyezte. A walesi herceg válogatott szidalmakat kiáltozott a franciák felé, akik félrevonták lovaikat, majd hátrálni kezdtek a holtak és sebesültek között. – Íjászok! – Az earl visszavonta a herceget a fegyveresek sorába, amely lassan alakzatba tömörült. Két ember összeszedte a leölt ellenségek lándzsáit. – Íjászok! – kiáltotta megint az earl.

Will Skeat embereivel felvette megszokott helyét az earl előtt.

– Itt vagyunk, nagyuram.

– Nyilaik is vannak?

– Néhány.

– Elég?

– Néhány – felelte Will Skeat konokul.

Thomas arrébb rúgott egy törött kardpengét. Két-három lépésnyire előtte egy döglött ló feküdt, tágra nyílt szemei és az orrlyukból előtörő fénylő vércsík körül döglegyek

hemzsegték. Az állat fehér-sárga nyeregtakarót viselt, és lovasa is ott feküdt összetört testtel, jószága alatt. A halott férfi, akárcsak a legtöbb francia és angol fegyveres, nyitott sisakrostéllyal harcolt, és világtalan szeme egyenesen Thomasra meredt, majd hirtelen pislantott egyet.

– Szentséges Isten – hördült fel Thomas, mintha kísértetet látott volna.

– Könyörülj rajtam – suttogta a férfi franciául. – Az Isten szerelmére, ölj meg.

Thomas nem hallhatta a szavait, a levegőt eltelítette a paták dübörgése és a kürtök zengése.

– Hagyjátok őket! Úgyis végük! – perelt Will Skeat az íjászokkal, akik az első roham túlélőire emelték fegyverüket, az angolok pedig hagyták, hogy a lovasok biztos távolságba vonuljanak vissza, és ott újra alakzatba fejlődjenek. – Várjatok! – kiáltozta Skeat. – Várjatok!

Thomas elnézett a bal oldalra. A lankát kilométer hosszan halott emberek és állatok borították, de úgy tűnt, a franciák csak azon a ponton törtek keresztül az angol vonalon, ahol ő állt. És most újra rohamra indultak, ő pedig kitörölte szeméből a verítéket és figyelte, ahogyan a franciák felfelé kapaszkodnak a domboldalon. Ezúttal lassan közeledtek, és kínosan ügyeltek a fegyelemre. Egy francia lovas szertelen fehér-sárga tollazatút viselt sisakján, mintha csak lovagi tornán lenne. A fickó máris halott, gondolta Thomas; egyetlen íjász se tudna ellenállni egy ilyen szembeötlő célpontnak.

Thomas visszafordult a holtak felé. Vajon angolok is odavesztek ezen a mészárszéken? Lehetetlennek tűnt,

hogy megúszták volna, mégsem látta egyiküket sem. Egy francia, a combjában egy mélyre temetkezett nyilvesszővel, kábán botorkált a tetemek között, majd térdre zuhant. Vértje felszakadt a csípőjénél, sisakja rostélyát már csak egyetlen szegecs tartotta. Egy pillanatra megdermedt, kezeit összefonta kardja markolatgombján, mintha csak imádkozna, azután lassan előrebukott. Egy sebesült ló panaszosan felnyihogott. Egy férfi megpróbált felállni, és Thomas látta, hogy a karján Szent György vörös keresztjét, az ujjasán Oxford earljének jelvényét viseli. Hát mégis akadtak angol áldozatok.

– Várjatok! – kiáltott újra Skeat, és amikor Thomas felnézett, látta, hogy a lovasok közelebb, sokkal közelebb kerültek. Hátrahúzta fekete íját. Oly sok nyilat kilőtt, hogy jobb kezének bőrkeményedésekkel borított két nyíltartó ujjá is kisebesedett, míg bal kezét a bőrén végigsuhanó nyilak tollazata marta véresre. Hátának és karjának minden izomszála sajgott. Csillapíthatatlan szomjúságot érzett. – Várjatok! – figyelmeztetett újra Skeat, és Thomas néhány centire megeresztette az íjhúrt. Bár a második hadtest rendezett arcvonalába réseket ütöttek a földön fekvő számszeríjasok, a lovasok mostanra újrarendeződtek, és jócskán lőtávolon belül is kerültek. Will Skeat, aki tudta, milyen kevés nyilvesszőjük maradt, biztos akart lenni abban, hogy valamennyi célt talál. – Célozzatok rendesen, fiúk – figyelmeztetett. – Nincs vesztegetnivaló nyilunk, úgyhogy célozzatok! Célozzatok mindig a lovakra. – Az íjak megfeszültek, és a húr tűzként égette Thomas felsebzett ujjait.

– Most! – üvöltött fel Skeat, mire új nyílzápor söpört végig a domboldalon, és a fehér tollak közé ezúttal vörösek is vegyültek. Jake húrja elpattant, és az íjász keservesen káromkodott, miközben kicserélte. Útjára indult a második nyílözön, a tollak sziszegve szelték a levegőt, majd a harmadik nyíl is a húrra került, mire az első nyilak céljukba csapódtak. Lovak sikoltottak és ágaskodtak fel. A támadók vonala görcsösen megrázkódott, és a lovasok ösztönösen hátracsapták sarkantyúikat, mintha megértették volna, hogy leggyorsabban úgy menekülhetnek, ha lelovagolják az íjászokat. Thomas újra és újra lőtt – rég nem gondolkodott, csak keresett magának egy lovat, célba vette az acél nyílheggyel, majd útjára indította a nyilat. Előhúzott egy fehér tollas nyílveesszőt, és vért látott a tollakon, amiből tudhatta, hogy íj tartó ujjai vérezni kezdtek, gyermekkor óta most először. Újra és újra lőtt, míg ujjai nyers húsával nem szorította össze a nyilak végét, és majd sírva fakadt a fájdalomtól; de a második roham is elveszítette minden rendezettségét, ahogy a szakállas nyílhegyek a lovakba martak, és a lovasok elérték az első roham áldozatainak hátramaradt tetemeit. A franciák megtorpantak: képtelenek voltak belevágtatni a nyílzáporba, de vonakodtak visszavonulni is. Lovak és emberek zuhantak el, dobok dübörögtek kitartóan, és a hátulról érkező lovasok kíméletlenül tolták előrébb az arcvonalat a vérmezőre, ahol az alattomos vermek és a szakadatlan nyílzápor várta a franciákat. Thomas újabb nyilat lőtt ki, és figyelte, amint a vörös tollak beletemetkeznek egy ló mellkasába, majd a tarisznyájába nyúlt, de ott már csak egyetlen nyílveesszőt

talált. Szitkozódni kezdett.

– Kinek van nyila? – kérdezte Sam, de senki sem tudott segíteni rajta.

Thomas ellőtte utolsó nyilát, majd elfordult, hogy rést keressen magának a fegyveresek sorában, amelyen keresztül elmenekülhet a lovasok elől, akik most már bizonyára támadni fognak – de nem talált egyetlen rést sem.

Egy pillanatra beléhasított a hamisítatlan rettenet. Nem tudott elmenekülni, és a franciák egyre közelebb értek. Szinte gondolkodás nélkül tenyerére fektette íját, és magasra fellökte a fegyvert, hogy az a fegyveresek sorai mögött érjen földet. Az íj már csak terhet jelentett számára, meg kellett hát szabadulnia tőle. Felkapott egy elhajított pajzsot, miközben azon imádkozott, hogy legalább angol jelvény legyen rajta. Átvetette bal karját a pajzs szoros hurkain, elővonta kardját, és visszalépett a fegyveresek sorából előremeredező két lándzsa közé. A többi íjász is ugyanígy tett.

– Engedjétek az íjászokat! – kiáltozta Northampton earlje. – Engedjétek át az íjászokat! Ám emberei sokkal jobban rettegetek a közeledő franciáktól, semhogy rést nyitottak volna a falban.

– Kész! – kiáltotta valaki. – Kész! – A hangjából elfojtott hisztéria érződött. Most, hogy a nyilak kifogytak, a francia lovasok kitartóan özönlöttek felfelé a kaptatón, a tetemek és vermek között. Lándzsaikat előrszegezték, sarkantyúikkal végső vágására ösztökélték lovaikat, mielőtt összecsaptak volna az ellenséggel. A nyeregtakarókat és a

lovak vértjeit sárpettyek mocskolták, nyílvevesszők szaggatták. Thomas egy lándzsa közeledő hegyét figyelte, magasba emelte a számára szokatlan pajzsot, miközben arra gondolt, milyen rettentő erejűnek tűnik a vasba öltözött és felé vágató lovagok sora.

– Minden rendben lesz, fiúk – hallatszott egy higgadt hang a hátuk mögött. – Tartsátok fel a pajzsot, és célozzatok a lovakra.

Thomas hátrasandított, és az ősz hajú Reginald Cobhamet, a veterán bajnokot látta, aki maga is az első sorban harcolt.

– Zárkózzatok össze! – kiáltotta Cobham.

A lovak beérték őket, fölējük tornyosultak, miközben a paták dübörgése és a láncingek csörgése mindent betöltött. A franciák diadalittasan üvöltöttek fel, amint nekifeküdtek előreszegezett lándzsáiknak.

– Vágjátok le őket! – ordította Cobham.

A lándzsák a pajzsoknak csapódtak. Thomas hátravágódott, egy vasalt pata a vállára tiport, de a mögötte állók visszatolták, és szilaj erővel préselték ellensége lovának. Nem maradt helye, hogy a kardját használja, míg a pajzs nekifeszült az oldalának. A ló veritékének és vérének bűze az orrlyukát marta. Valami a sisakjának csapódott. Egész koponyája belesajdult az ütésbe, a látása elsötétült, azután a nyomás csodálatos módon elmúlt, ő pedig megpillantotta a napfényt, és botorkálva elindult felé, majd meglendítette kardját arrafelé, amerre az ellenséget sejtette.

– Pajzsokat fel! – rikoltott egy hang, és ő ösztönösen

engedelmeskedett, csak hogy leszakítsák karjáról a viharvert pajzsot, ám egyúttal elhomályosodott látása is kiélesedett, és a balján, közvetlen közelében egy élénk színű nyeregtakarót, majd egy kengyelbe bújtatott vértezett lábat vett észre. Beledöfte kardját a nyeregtakaróba, azon keresztül pedig a ló zsigereibe, és az állat fájdalmas görcsben fordította el testét. Thomast magával rántotta a foglyul esett kard, de így is sikerült egyetlen rántással kiszabadítania a pengét, amely éles pengessél egy angol pajzsra csapódott.

A roham nem törte át a vonalat, hanem megtört rajta, akár a tenger a part menti szirteken. A lovak visszakoztak, és az angol fegyveresek előrébb léptek, hogy levágják a lovasokat, akik mostanra megszabadultak lándzsáiktól, és előrántották kardjukat. Thomas, akit félrelöktek útjukból a meginduló fegyveresek, zihált, szédült, és erősen verítékezett. A fejébe élesen hasított bele a fájdalom. Egy halott íjász feküdt előtte, akinek fejét egy vasalt pata zúzta össze. De miért nem viselt sisakot? Azután a fegyveresek hátrálni kezdtek, amint egyre több lovas tört magának utat a tetemek között, hogy részt vegyen a közelharcban, és valamennyien a walesi herceg élénk zászlója felé nyomakodtak. Thomas új pajzsot szerzett magának, és azzal csapott egy felette fújtató ló pofájába, miközben igyekezett szabaddá tenni a pengéjét. A lovas egy fegyveressel harcolt az állat másik oldalán, Thomas pedig apró rést fedezett fel a nyeregkapagomb és a férfi láncinge között. Kardjával a francia gyomrába döfött, és hallotta, amint a dühödt üvöltés gyötrelmes sikollyá változik, azután

a ló lovasával együtt zuhanni kezdett felé. Sikerült arrébb botorkálnia, és félrelökött egy fegyverest az útjából, mielőtt az állat hatalmas páncélsörgés közepette elvágódott. Angol fegyveresek özönlöttek át a haldokló csatalovon, hogy következő ellenségükre vessék magukat. Egy szerencsétlen jószág, akinek a hasából egy ágyúból kilőtt vasnyíl meredt elő, felágaskodott, és kétségbeesetten rúgkapált patáival. Egy másik ló megpróbálta megharapni Thomast, ő pedig pajzsával viszonzta a támadást, majd kardját lendítette a lovas felé, de a férfi kitért előle, és Thomas máris új ellenséget talált magának.

– Nem kellene foglyok! – Az earl észrevette, hogy egyik fegyverese megpróbál kivezetni egy franciát a küzdelemből. Az earl már korábban elhajította pajzsát és két kezébe kapta jókora kardját, hogy azt szekerce gyanánt, széles csapásokkal forgassa, és így hívjon ki maga ellen minden franciát, aki nem fél szembeállni vele. Nem féltek. Egyre több és több lovas tolakodott a küzdelembe; úgy tűnt, sosem fogynak el. Az égen sokszínű zászlók repkedtek, acélpengék csillogtak, a fű iszamóssá vált a kiontott vértől. Egy francia pajzsa élével csapott le egy angol sisakjára, elfordította lovát, kardját egy íjász háta felé lendítette, újra odébb táncolt, és lecsapott a férfira, aki még most is kába volt a pajzscsapástól.

– *Montjoie St Denis!* – üvöltötte a férfi.

– Szent György! – Northampton earlje felhajtott sisakrostéllyal és vérfoltos arccal döfte keresztül kardját egy ló fejevértjén, hogy kibökje az állat szemét. A szerencsétlen pára felágaskodott, lovasa pedig kizuhant a

nyeregből, hogy a mögötte érkező lovak patája alatt végezze.

Az earl a herceget kereste tekintetével, de nem látta semerre, azután már nem maradt ideje nézelődni, mert egy fekete pajzson fehér keresztet viselő friss conroi furakodott a harcolók közé, és tolt félre útjából barátot, ellenséget egyaránt, csak hogy a herceg zászlójának közelébe férközzön. Thomas látta a felé irányzott lándzsát, és levetette magát a földre, ahol összegömbölyödött, amíg a nehéz csatalovak elviharzottak mellette.

– *Montjoie St Denis!* – kiáltotta felette egy hang, amint Astarac grófja bevetette magát a küzdelembe.

Sir Guillaume d'Evecque soha még csak hasonlót sem látott. És remélte, hogy nem is kell látnia többé. Látta, ahogyan egy hatalmas sereg széttördeli magát egy gyalogosokból álló védőfalon.

Igaz, a csata még nem vészett el, és Sir Guillaume meggyőzte magát, hogy még nyerhetnek, felfigyelt azonban a rá korántsem jellemző kelleltenségre is. Pedig szerette a harcot. Elvezett minden csatát, amelyben ráerőltette akarát az ellenségre, ráadásul minden vagyonát ezeknek az összecsapásoknak köszönhette, most mégis úgy érezte, nem szívesen kaptatna fel a szemközti dombra. Baljóslatú hely az, gondolta, majd félrehessegette ellenkezését, és hátracsapta sarkantyúját.

– *Montjoie St Denis!* – kiáltotta, bár tudta, hogy csak színleli a lelkesedést. Kételyeit, úgy tűnt, senki más nem osztja. A lovagok egymást lökdösve rohamoztak, és közben előreszegezték lándzsáikat. Most már csak alig

néhány nyílvesző repült feléjük, és egyetlenegy sem érkezett abból az irányból, ahol az örvénylő káosz felett még most is ott repkedett a walesi herceg harci zászlaja. A lovasok most már a védőfal teljes hosszában rohamot indítottak, kardjukkal és szekercéjükkel kaszabolták az angol vonalat, de egyre többen és többen fordultak a kaptatón az angolok jobbszárnya felé, ahol kétségbeesett közelharc vette kezdetét. Ott fogjuk megnyerni a csatát, mondta magának Sir Guillaume, és ott fognak az angolok először megtörni. Kemény munka vár rájuk, kemény és véres munka, amíg átverekszik magukat a herceg csapatain, de amint a lovasok hátába kerülnek az angol vonalnak, az korhadt fatörzsként fog összeroppanni, és nem érkezhetsz annyi tartalék a dombról, hogy elejét vegye a fejvesztett menekülésnek. Akkor hát harcolj, bízta magát, de így sem tudta elosztatni a baj sejtelmét, hogy végzet felé lovagol. Soha életében nem érzett ilyesmit, és gyűlölte magát gyávaságáért.

Egy nyergéből kivetett francia lovag, akinek sisakrostélya leszakadt a szegecsekről, míg bal kezében törött kardját, jobbában pedig kettéhasított pajzsát szorongatta, feléjük botladozott a lejtőn, majd térdre zuhant, és öklendezni kezdett. Egy lovas nélküli csataló kifordult szemekkel és veszettül csapkodó kengyellel ugratott ki a támadók közül, és a fűben maga mögött húzta szakadozott nyeregtakaróját. A pázsiton céljukat tévesztett fehér tollas nyílveszők nyíltak vadvirágok gyanánt.

– Előre! Előre! Előre! – bízta Sir Guillaume embereit, vagy még inkább saját magát. A harcban sosem küldte

előre embereit, mindig ő maga haladt az élen, és átkozta magát, amiért ezt a szót használta. Maga elé meredt, kereste lándzsája áldozatát, ügyelt az alattomos vermekre, és igyekezett tudomást se venni a jobbán zajló küzdelemről. Azt tervezte, hogy kiterjeszti a küzdelmet az angol vonal azon részeire is, ahol még nem dült kétségbeesett közelharc. Halj meg hősként, mondta magának, vezesd a lándzsádat felfelé azon az átkozott dombon, és sose engedd, hogy az emberek megtudják, milyen gyáva féreg volt Sir Guillaume d'Evecque.

Ekkor hatalmas üdvívalgás tört ki a jobbán, és ő összeszedte a bátorságát annyira, hogy elforduljon a vermektől, és arrafelé nézzen. Láta, amint a walesi herceg zászlaja behull a harcoló katonák forgatagába. A franciák diadalittasan üvöltöttek, és Sir Guillaume komor kedélye varázslatosan semmivé foszlott, mert most egy francia zászló tolakodott arra a helyre, ahol korábban a walesi hercegé lengett, és Sir Guillaume jól ismerte azt a zászlót. Meredten nézte a jelvényt, az egyszerű kupát szorongató griffet, majd térdével arrafelé fordította lovát, és hátraüvöltött embereinek, hogy kövessék.

– Utánam! – Végre levetkőzte a kelletlenséget és vele minden kételyét. Sir Guillaume rátalált az igazi ellenségre.

A király látta, hogy a fehérkeresztes pajzsot hordozó lovak keresztültörnek fia egységén, azután végignézte, ahogyan a zászló lehanyatlott. Fia fekete vértjét semerre sem látta. Arca nem tükrözött semmilyen érzelmet.

– Hadd menjünk! – könnyörgött Durham püspöke. A király

elhessegetett egy böglyöt lova nyakáról.

– Imádkozzék érte! – adott utasítást a püspöknek.

– Mi az ördögnek imádkozzak? – csattant fel a püspök, és magasba emelte félelmetes buzogányát. – Hadd menjek, felség!

– Itt van önre szükség – felelte a király halkán –, és a fiúnak is meg kell tanulnia a leckét, ahogyan én tettem. – Van több fiam is, gondolta Edward, bár egy sem olyan, mint ez. Ez a fiú egy napon nagy király lehet, harcos király, ellenségeinek ostora. Ha megmarad. De addig is, meg kell élnie a káosz és a csata rémségei közepette is. – Itt marad – közölte a püspökkel ellentmondást nem tűrő hangon, majd magához intett egy heroldot. – Az a jelvény – mutatott a griffel ékesített vörös zászló felé – melyik franciáé?

A herold hosszú ideig meredt a jelvényre, majd a homlokát ráncolta, mintha nem lenne biztos a válaszban.

– Nos? – sürgette a király.

– Nem láttam már vagy tizenhat éve – felelte a herold olyan hangon, mintha kételkedne tulajdon ítéletében –, de azt hiszem, az a jelvény a Vexille családé, felség.

– A Vexille családé? – ráncolta homlokát a király.

– Vexille-ek? – harsant fel a püspök. – Vexille-ek! Átkozott hitszegők. Franciaországból menekültek az ön dédatyja idejében, felség, és Cheshire-ben kaptak földet. Egy követ fújtak Mortimerrel!

– Á – mosolyodott el ridegen a király. A Vexille-ek tehát anyját és kedvesét, Mortimert támogatták, akik maguknak próbálták megtartani a trónt. Nem csoda, hogy ilyen hévvel harcolnak. Bosszút akarnak állni cheshire-i birtokaik

elvesztéséért.

– A legidősebb fiú nem hagyta el Angliát – folytatta a pap, miközben az egyre terebélyesedő küzdelemre meredt. Fel kellett emelnie a hangját, hogy a csatazajban is hallani lehessen. – Különös egy fickó volt. Pap lett! Ki látott már ilyet! Elsőszülött fiú létére! Nekünk azt mondta, nem egyezett az apjával, de azért hűvösre tettük.

– Az én parancsomra? – kérdezte a király.

– Ön még igen fiatal volt, felség, ezért egyik gyámja gondoskodott arról, hogy a Vexille pap ne okozhasson több problémát. Bezárták egy monostorba, ahol addig verték és éhezették, amíg meg nem győzték róla, hogy szent ember. Miután ártalmatlannak bizonyult, egy vidéki parókián hagyták megrohadni. Mostanra biztosan meghalt. – A pap a homlokát ráncolta, amiért az angol vonal meghajolt Vexille lovagjainak nyomása alatt. – Hadd menjek le, felség – esengett. – Könyörgöm, felség, engedjen le az embereimmel.

– Mondtam már, Istenhez könyörögjék, ne hozzám.

– Egy tucatnyi papom egyebet se csinál, mint imádkozik – csattant fel a püspök –, ahogyan teszik azt a franciák is. Isten belesüketül már ebbe a sok imádságba. Kérem, felség, esengve kérem!

A király megenyhült.

– Gyalogosan menjen – utasította a püspököt –, és csak egy conroi-t vigyen magával.

A püspök diadalittasan kurjongatott, majd nehézkesen lecsusszant csatalova nyergéből.

– Barratt! – kiáltotta egyik fegyveresének. – Hozd az

embereket! Lódulj! – A püspök meglendített a tüskés fejű buzogányt, majd lefelé rohant a domboldalon, és azt kiáltozta, hogy ütött a franciák utolsó órája.

A herold megszámolta a conroi-t, amely követte a püspököt.

– Számít valamit húsz ember, felség? – kérdezte a királyt.

– A fiannak aligha – sóhajtott fel a király –, de a püspöknek annál inkább. Azt hiszem, örökre ellenségemmé tettem volna az egyházat, ha nem engedem útjára. – Figyelte, ahogyan a püspök félrelökdöste útjából a hátul harcolókat, és torkaszakadtából üvöltve belevetette magát a közelharcba.

Még most sem látta semerre a herceg fekete vértjét, vagy a zászlóját.

A herold elhátrált lovával a királytól, aki keresztet vetett, majd megmozgatta rubinmarkolatos kardját, hogy megbizonyosodjon róla, a penge a felhőszakadás dacára sem rozsdállt bele a fémhüvelybe. A fegyver könnyedén járt, és a király tudta, hogy még szüksége lehet rá, de egyelőre a nyeregkápagombra fonta vaskesztyűs kezeit, és némán figyelte az ütközetet.

Hagyja, hogy a fiú győzzön, döntötte el a kérdést. Vagy elveszíti a fiút.

A herold lopva pillantást vetett a királyra, és látta, hogy Angliai Edward lehunyja a szemét. A király imádkozott.

A csata kiterjedt az egész dombra. Most már az angol védők mindegyike harcolt, bár a legtöbb helyen még nem dúlt ádáz küzdelem. A nyilak megtették a magukét, de

mostanra elfogytak, így a franciák akadálytalanul fellovagolhattak a gyalogosan harcoló fegyveresek soráig. A franciák közül néhányan megpróbálták áttörni, de a legtöbben beérték azzal, hogy gúnyos szidalmakat kiáltoztak, hátha ezzel előcsalogathatnak egy maroknyi angolt a tömör védőfalból. Az angolok azonban fegyelmезetten küzdöttek. A sértésre sértéssel feleltek, és magukhoz hívták a franciákat, hogy mielőbb levághassák őket.

Kétségbeesett közelharc csak azon a helyen alakult ki, ahol korábban a walesi herceg zászlója repkedett; itt a két sereg jó százlépésnyi szélességben elválaszthatatlanul egymásba gabalyodott. Az angol vonal felszakadozott, de nem engedte át a támadókat. A hátsó sorok tovább védték a dombot, míg az első sorok belevesztek az ellenséges tömegbe, és a fegyveresek az őket körülvevő lovasokkal hadakoztak. Northampton és Warwick earljei igyekeztek egyben tartani a vonalat, de a walesi herceg a küzdelem hevében megtörte az alakzatot, és a herceg testőrei immár a domboldalon harcoltak, közel a vermekhez, amelyek körül oly sok ló feküdt kitört lábbal. Guy Vexille itt öklelte fel lándzsájával a herceg zászlóvivőjét, hogy az arannyal szegélyezett, liliomokkal és leopárdokkal díszített fényes lobogó a conroi lovainak vasalt patái alatt végezze.

Thomas – onnét húszméternyire – egy döglött ló véres hasa alá gömbölyödve feküdt, és összerezzen, valahányszor egy súlyos csataló eldübörgött a közelében. A csatazaj kevés híján megsüketítette, de még a sikolyok és a paták morajlása felett is hallotta az angol csatakiáltásokat, és

amikor felemelte a fejét, Will Skeatet és Hobbe atyát látta, aki maroknyi íjász és két fegyveres oldalán védekezett a francia lovasok ellen. Thomas kísértést érzett rá, hogy megmaradjon vértől bűzlő menedékében, mégis rábírta magát, hogy átmásszon a ló tetemén, és odarohanjon Skeat mellé. Egy francia kard lepattant a sisakjáról, ő maga pedig a ló faráról, azután odabotorkált a kis csapathoz.

– Még élsz, fiú? – vigyorgott Skeat.

– Jesszusom – szitkozódott Thomas.

– Hidd el, őt aztán nem érdekeljük. Na, gyere, te nyavalyás! Gyere! – Skeat kihívott maga ellen egy franciát, de az ellenség inkább a lehanyatlott zászló körüli forgatagba vezette még sértetlen lándzsáját. – Még mindig jönnek – csóválta a fejét Skeat álmélkodva. – Sosem fogynak el az átkozottak.

Egy íjász a herceg zöld-fehér öltözékében, sisak nélkül és mély vállsebétől véresen Skeat csapata felé botorkált. Egy francia észrevette, gyakorlott mozdulattal elfordította lovát, és lecsapott rá harci szekercéjével.

– Te rohadék! – hördült fel Sam, és mielőtt még Skeat megállíthatta volna, kirentott a többiek közül, és felugrott a francia lovának hátára. Bal karjával átfogta a lovag nyakát, majd egyszerűen hátrazuhant, és a lovast is magával rántotta a földre. Két ellenséges fegyveres is megpróbált közbeavatkozni, de útjukban volt az áldozat lova.

– Védjük meg! – kiáltott Skeat, és a kis csapat oldalazni kezdett Sam felé, aki öklével püfölte a francia vértjét. Skeat félrelökte Samet, megemelte a férfi mellvértjét annyira,

hogy alácsúszathassa pengéjét, majd beledöfte a kardot a férfi mellkasába. – Nyavalyás – hörögte Skeat. – Nem ölsz több íjászt, te mocsok. – Elcsavarta a pengét, még mélyebbre tolta, majd egyetlen rántással kiszabadította a franciából. Sam felkapta a szekercét és elvigyorodott.

– Ez nevezem én fegyvernek – mondta, majd megpördült, amint a két francia fegyveres felé ugrott. – Rohadékok! – üvöltötte Sam, amint szekercéjével lecsapott a legközelebbi lóra. Skeat és a fegyveresek egyike a másik állatot kaszabolta. Thomas próbálta védeni őket pajzsával, miközben felfelé döfött és érezte, hogy a penge elcsúszik a pajzson vagy vértезeten, azután a két vérző csataló kitért előlük, és arrébb ugrott.

– Maradjatok együtt – kiáltott Skeat –, maradjatok együtt. Fedezd a hátunkat, Tom.

Tom nem válaszolt.

– Tom! – rivallt rá Skeat.

Thomas azonban már nem látott mást, csak a lándzsát. Ezernyi lándzsa is akadt azon a csatamezőn, ám a legtöbbet csigavonalban haladó színes csíkok díszítették – csupán ez az egy volt fekete, vetemedett és hasznavehetetlen. Szent György lándzsáját, amely gyermekkorának kis templomhajójában a pókhálók között függött, most itt látta viszont, zászlótartó rúdként, míg a zászló, amelyet az ezüstös pengére akasztottak, vérvörösen kígyózott, akár csak az anyagára varrt griff. A szíve kihagyott egy ütemet. Itt a lándzsa! Mindaz a misztérium, amelyet oly kétségbeesetten próbált elkerülni, utat talált hozzá a csatatéren. Találkozni fog a Vexille-ekkel.

Találkozni fog atyja gyilkosaival.

– Tom! – ripakodott rá Skeat újra.

Thomas válasz gyanánt csak a zászlóra mutatott.

– Meg kell ölnöm őket.

– Ne légy ostoba, Tom. – Skeat megpördült, amint a völgyből egy újabb lovas vette felé az irányt. A férfi megpróbált arrébb oldalazni a gyalogosok csoportjától, de Hobbe atya, az egyetlen ember, aki megtartotta iját, az állat mellső lábai közé lökte a fegyvert, amitől azok összegabalyodtak, és elroppantották a fát. A ló hangos csattanással az oldalára zuhant, Sam pedig belevágta szekercéjét a rémulően üvöltő lovag gerincébe.

– Vexille! – üvöltött olyan hangosan Thomas, ahogyan a torkán kifért. – Vexille!

– Elment a józan esze – fordult Skeat Hobbe atyához.

– Aligha hiszem – rázta a fejét a pap. Egy időre fegyver nélkül maradt, de miután Sam bevégezte a véres munkát, a pap elvette a lovag kétkézes szablyáját, és most próbaképpen meglendítette néhányszor a súlyos fegyvert.

– Vexille! Vexille! – rikoltozta Thomas.

Az egyik griff madaras jelvényt viselő lovag meghallotta a kiáltást, és felé fordította malacorrú sisakját. Thomasnak úgy tűnt, a férfi hosszú ideig mered rá sisakja kémlelőnyílása mögül, bár alig egy-két szemvillanásnyi idő telhetett el, mielőtt a gyalogosok rátámadtak. A férfi értő módon védekezett, lova megállás nélkül mozgott, hogy így kerülje el inai elmetszését, majd a lovas kardjával lecsapott egy angolra, egy másiknak pedig az arcát hasította fel bal sarkantyújával, mielőtt elfordította lovát, és egyetlen

karddöféssel végzett az első támadóval. A második elhátrált előre, a sisakos lovag pedig elfordította, és Thomas felé vezette csatalovát.

– Kikönyörgöd magadnak a bajt – morogta Skeat, de azért odalépett Thomas mellé. A lovag az utolsó pillanatban fordította félre az állatot, és lecsapott kardjával. Thomas háρίtt, de belerázkódott a csapás erejébe, amely nekipréselte a pajzsot bal vállának. A ló arrébb oldalazott, megfordult, visszatért, és a lovag újra lecsapott rá. Skeat a ló felé lendült, de az állat vérteszetet is viselt a nyeregtakaró alatt, és a penge lepattant róla. Thomas ezúttal is háρίtt, bár kevés híján térdre kényszerült. Azután a lovas háromlépésnyit elhátrált, a csataló felágaskodott, a lovag pedig felemelte kardját, és felnyitotta sisakrostélyát. Thomas látta, hogy Sir Simon Jekyll az. A harag keserű epeként tört fel Thomasban, és Skeat figyelmeztetése ellenére kirentott a csoportból, hogy kardját lengetve ellenségére rontson. Sir Simon játszi könnyedséggel háρίtotta csapását, a csataló begyakorolt mozdulattal lépett félre, és Sir Simon pengéje villámsebessen válaszolt. Thomasnak félre kellett ugrania, és bármily gyorsan is védekezett, a penge émelyítő erővel csapott le a sisakjára. – Ezúttal nem úszod meg – sziszegte Sir Simon, és előredőfött, hogy a penge gyilkos erejével átjárja Thomas láncingét, ő azonban elbotlott egy tetemben, és hátrafelé bukott. A penge felette szisszent el, amint a hátára zuhant, és feje még most is szédelgett a sisakjára mért csapástól. Nem maradt senki, aki segíthetett volna neki, hiszen elszakadt Skeat csapatától, amely kétségbeesetten

védekezett a lovasok újabb hulláma ellen. Thomas megpróbált felállni, de a fájdalom élesen a koponyájába hasított, és hátrapördült a mellkasára mért újabb csapástól. Azután Sir Simon előrehajolt a nyeregben, és hosszú kardjával Thomas védtelen arcát kereste.

– Nyavalyás fattya – vicsorogta Sir Simon, azután szélesre nyitotta száját, mintha csak ásítana. Meredten nézte Thomast, majd a torkából lüktető véráram tört fel, amelynek cseppjei Thomas arcába hulltak. Egy lándzsa hatolt egyenesen Sir Simon oldalába, és Thomas, miután kitörölte a vért szemeiből, a franciát is látta, aki a kéksárga lándzsát beledöfte. Egy lovas? Csak a franciák harcoltak nyeregből, Thomas azonban tisztán látta, ahogyan a lovas eleresztette lándzsáját, amely mélyen beletemetkezett Sir Simon oldalába, és az angol szemeit forgatva, a torkát markolászva, haldokolva billent meg a nyeregben. Azután Thomas a mellette elviharzó lovas nyeregtakaróját is meglátta. A kék mezőben három sólyom ereszkedett alá, begömbített karmokkal.

Thomas botorkálva állt lábra. Szentséges Isten, gondolta, muszáj kitanulnia a kardforgatást. Az íj nem elég. Sir Guillaume emberei elviharzottak mellette, beékelődtek Vexille conroi-jába. Will Skeat odaüvöltött Thomasnak, hogy azonnal jöjjön vissza közéjük, de ő konokul követte Sir Guillaume embereit. Franciák harcoltak franciák ellen! A Vexille-ek kevés híján áttörték az angol vonalat, most azonban a hátukat kellett védeniük, miközben az angol fegyveresek megpróbálták kirángatni őket a nyeregből.

– Vexille! Vexille! – kiáltozta Sir Guillaume, aki nem

tudhatta, melyik sisakrostélyos lovag az igazi ellensége. Újra és újra lecsapott egy férfi pajzsára, kis híján kivetette ellenségét a nyeregből, majd pengéjével hirtelen a ló nyakába hasított, és az állat térdre rogyott, miközben egy angol – ráadásul egy pap! – máris lecsapott a lovag fejére kétkezes szablyájával.

A hirtelen kavarodásra Sir Guillaume is jobbra kapta a fejét. A walesi herceg zászlaját mentették meg, és emelték fel megint. Visszafordult, hogy tovább keresse Vexille-t, de csak a féltucatnyi lovast látta, fekete pajzsukon az egyszerű fehér kereszttel. A lovasok felé ugratott, magasra emelte pajzsát, hogy kivédjen egy szekercecsapást, és beledöfte pengéjét egy férfi combjába, majd elcsavarta és kiszabadította a kardot, amikor pedig kardcsapást érzett a hátán, térdének szorításával visszafordította lovát, és elhárított egy magasról érkező döfést. A férfiak ráripakodtak, mind azt akarták tudni, miért harcol a sajátjai ellen, azután Vexille zászlóvivője kibukott a nyeregből, miután elmetszették lova inait. Két íjász vágta át a bestia lábait, és az ezüst griff belezuhant a forgatagba, amint Henry Colley eleresztette az öreg lándzsát, és elővonta kardját.

– Átkozottak! – üvöltött az emberekre, akik elmetszették lova inait. – Átkozottak! – Lecsapott kardjával, belehasított egy fegyveres láncinges vállába, majd oldalt kapta a fejét a fülsértő ordításra, és még látta, amint egy tagbaszakadt, láncingbe és vértbe öltözött, a nyakában feszületet viselő férfi felé lendít egy roppant buzogányt. Colley, aki még ekkor is térdre zuhant lován ült, rátámadt a püspökre, de az

pajzsával félreütötte a kardot, és a buzogánnyal bezúzta Colley sisakját.

– Isten szent nevében! – mennydörögte a püspök, amint kitépte a tüskéket az összehorpadt sisakból. Colley abban a pillanatban kiszenvedett, hogy koponyája széthasadt, és a püspök máris egy kék-sárga nyeregtakarós ló felé lendítette a véres buzogányt, ám a lovas az utolsó pillanatban félrefordította az állatot.

Sir Guillaume észre sem vette a buzogányt lóbáló püspököt. Nem látott mást, csak hogy a Vexille-csapat egyik tagja finomabb vértet visel, mint társai, és megsarkantyúzta lovát, hogy elérje a férfit, ám ekkor érezte, hogy saját lova megbicsaklik, és a szűkös kémlelőnyíláson át is láthatta, ahogy az angolok elmetszik lova hátsó lábának inait. Visszavert egy kardcsapást, de az állat abban a pillanatban térdre ereszkedett, és egy zengő férfihang töltötte be a levegőt.

– Féltre az utamból! Én akarom megölni a nyavalyást. Krisztus szent nevére, félre az utamból! – Sir Guillaume nem értette a szavakat, de ekkor hirtelen egy kar fonódott a nyakára, és rántotta le a nyeregből. Dühödten üvöltött fel, azután hirtelen kifogyott a levegőből, amint háttal a földre zuhant. Egy angol tartotta lenn a földön, és Sir Guillaume megpróbálta megütni a kardgombbal, de a sebesült ló mellette rúgkapált, és azzal fenyegetett, hogy ráhemperedik. Támadója végül arrébb vonszolta Sir Guillaume-ot, majd kicsavarta kezéből a kardot. – Ne moccanjon! – szisszent rá egy hang.

– Meghalt az istenverte fattya? – bömbölte a püspök.

- Halott! – kiáltotta Thomas.
- Istennek legyen hála! Tovább! Tovább! Gyilkoljatok!
- Thomas? – mocorgott Sir Guillaume.
- Ne mozduljon! – sziszegte Thomas.
- Vexille vérét akarom!
- Már elmentek! – csitította Thomas. – Elmentek! Maradjon nyugton!

Guy Vexille, aki két támadó sor közé szorult, és elveszítette vérvörös zászlóját, visszavonta megmaradt három emberét, de csak hogy csatlakozzék az utolsó francia lovasokhoz. A küzdőket maga a király is erősítette, barátja, a cseh király társaságában. Habár Csehországi János vak volt, ragaszkodott hozzá, hogy kivegye a részét a harcból, ezért testőrei összekötötték csatalovaik kantárját, és a király csataménjét fogták be középre, hogy a kavarodásban el ne veszítsék urukat.

– Prága! – hallatták csatakiáltásukat. – Prágáért! – A király fia, Károly herceg, szintén ehhez a csoporthoz kötötte magát. – Prágáért! – kiáltotta, amint a csehországi lovasok felvezették az utolsó rohamot, ha a vak botorkálást az összefonódott holttestek és a rémült lovak között rohamnak lehetett nevezni.

Wales hercege még életben volt. Az arany sávot félig leszaggatták a sisakjáról, pajzsa felső éle féltucatnyi helyen behasadt, most mégis ő vezette az ellentámadást, és száz dühödten üvöltő, acsarkodó fegyverese mást sem akart, mint lekaszabolni az utolsó ellenséget is, aki a haldokló nap fényében elmerészkedik arra a mészárszékre, ahol oly sok francia lelte halálát. Northampton earlje, akinek

valahogy mindeddig sikerült egyben tartania a herceg mögött harcoló fegyvereseket, megérezte, hogy a csata megfordult. Az angol fegyveresekre kifejtett roppant nyomás enyhülni látszott – bár a franciák újra és újra próbálkoztak, legjobb embereik elvéreztek, az újabbak pedig túl lassan közeledtek –, ezért hátrakiáltott gyalogosainak, hogy kövessék őt.

– Öljétek őket! – üvöltötte. – Vágjátok le valamennyit!

Az íjászok, fegyveresek, sőt, a tüzérek, akik eddig a szekértáborban őrizték ágyúikat, mind előzönlötték a franciákat. Thomas számára, aki ott kuporgott Sir Guillaume mellett, a Caen elleni eszelős roham ismétlődött meg. Szabadjára engedték az őriületet, a tébolyult vérszomjat, amit ezúttal is a franciák szenvedtek meg. Az angolok tisztességgel kitartottak, egészen a hosszú nyárestéig, és most bosszút akartak, amiért látniuk kellett a fenyegetően feléjük trappoló csatalovakat, ezért foggalkörömmel küzdöttek a lovasok ellen. Wales hercege vezette őket, az íjászokat és fegyvereseket, akik vérszomjukban lekaszabták a lovakat, és felaprították lovasaikat. Meghalt Mallorca királya és St. Pol grófja, Lorraine hercege és Flandria grófja. Azután Csehország három tollal ékesített zászlója esett el, és a vak királyt lerángatták nyergéből, hogy szekercék, tuskés buzogányok, kardpengék vagdalják halálra. Egy király váltságdíja esett el a királlyal, és fia ott vérzett ki atyja tetemén, amint az angolok egyenként levágták a testőröket, akiket az élő lovakkal egybekötött lótetemek is akadályoztak a mozgásban. Az angolok többé nem harci

kiáltásokat üvöltöttek, hanem tébolyultan sikítottak, akár a kárhozott lelkek. Vércseppek pettyezték, mocskolták, áztatták őket, de valamennyi csepp a franciák vére. A walesi herceg a haldokló cseheket átkozta, amiért gátolták őt abban, hogy elérje a francia királyt, akinek zászlaja még mindig a magasban repkedett. Két angol fegyveres kaszabolta a király lovát, a királyi testőrök végezni karkak velük, de egyre több angol fegyveres igyekezett lerángatni nyergéből Fülöpöt. A herceg ott akart lenni, ő akarja fogságba ejteni az ellenség királyát, ám az egyik döglődő csehországi ló az oldalára fordult, a herceg pedig, aki még mindig viselte sarkantyúját, beleakadt a ló nyeregtakarójába. A herceg tehetetlenül vergődött, Guy Vexille pedig ekkor látta meg a fekete vértet, a királyi palástot, a félig levágott aranysávot, és ismerte fel azt, mennyire védtelen a hereg a vergődő lovak között.

Guy Vexille megfordult, és gondolkodás nélkül támadt.

Thomas átlátta Vexille szándékát. Kardjával nem érhetette el a rohamozó lovat, hiszen ehhez neki is át kellett volna másznia ugyanazokon a lovakon, amelyek megakasztották herceget, jobb keze alatt azonban egy hosszú, fekete, ezüsthelyben végződő kőrisszárat tapintott, s miután megragadta a lándzsát, azzal rontott a franciára. Skeat is vele rárótt, és kardját lóbálva tört magának utat a döglődő cseh lovak között.

Szent György lándzsája a mellkasán találta Guy Vexille-t. A karmazsinszínű zászló belegabalyodott a lándzsa ezüsthelyébe, de a vén kőrishen még maradt annyi erő, hogy hátraversse a támadót, és távol tartsa kardját a

hercegtől, akit eközben két fegyverese kiszabadított fogságából. Vexille újra lecsapott, messze előrenyúlt nyergéből, de Will Skeat üvöltve rontott rá, és élesen Vexille csípője felé lendítette kardját. A fekete pajzs háritotta a csapást, és Vexille jól képzett lova ösztönösen a támadás irányába fordult, hogy lovasa lecsaphasson pengéjével.

– Ne! – kiáltotta Thomas. Újra előredöfött a lándzsával, ám az erőtlen, kiszáradt fegyver szilánkokra hasadt Vexille pajzsán. Will Skeat térdre zuhant, a sisakján tátongó hasadékból vér szivárgott. Amint Thomas előrebotorkált, Vexille felemelte kardját, hogy másodszor is lesújtson Skeatre. A kard lehullt, belehasított Skeat sisakjába, azután Vexille sötét sisakjának fenyegető maszkja Thomas felé fordult. Will Skeat elterült a földön, és nem mozdult. Vexille lova elfordult, hogy gyilkolásra alkalmasabb terepre vigye gazdáját. Thomas a halált látta a francia megcsillanó pengéjében, ám ekkor, végső kétségbeesésében, beledöfte a felhasadt lándzsanyelet az állat nyitott szájába, a fekete kőrifával átbökve az állat nedvedző nyelvét. A csataló sikoltva ágaskodott fel, és keményen nekivetette Vexille-t a nyeregfarnak.

A kifordult szemű és vérző torkú állat Thomas felé fordította eltorzult pofáját, de a walesi herceg mostanra kiszabadult a döglődő lovak közül, és két fegyveresével Vexille másik feléről lendült támadásba. A lovag háritotta a herceg első csapását, majd felismerte, hogy esélytelen a túlerővel szemben, ezért keményen lova vékonyájába vágta sarkantyúját, és kiugratott a kavarodásból.

– *Calix meus inebrians!* – kiáltotta Thomas, bár maga sem tudta, miért. A szavak, atyja utolsó szavai maguktól tolultak fel benne, és Vexille ezek hallatán visszafordította a fejét. Meredten nézett át sisakja kémlelőnyílásán, és egy sötéthajú ifjút látott, aki tulajdon jelvényét hordozta. Azután a bosszúszomjas angolok újabb hulláma özönlött le a domboldalon, ő pedig keresztülvágtázott a mézárszéken, a haldoklókon, Franciaország porba tiport hatalmi ábrándjain.

Az angol dombtetőn üdvrivalgás harsant. A király megparancsolta a tartaléknak, hogy vegye üldözőbe a franciákat, és a lovagok előreszegezett lándzsákkal indultak rohamra, miközben egyre újabb és újabb lovakat vezettek elő a szekértáborból, hogy minél többen csatlakozhassanak az üldözőkhöz.

Hainaulti János, Beaumont ura megragadta a francia király lovának kantárját, és kivezette Fülöpöt a kavarodásból. Egy másik királyi lovat már elpusztítottak Fülöp alól, és a király is megsebesült az arcán, amiért ragaszkodott hozzá, hogy felszegett rostéllyal harcoljon, és így tudassa embereivel, hogy ő maga is harcol.

– Ideje mennünk, felség – mondta Beaumont ura csendesen.

– Hát vége? – kérdezte Fülöp. Könnyek csillantak a szemében, hangjából hitetlenkedés csendült ki.

– Vége, felség – felelte Beaumont ura. Az angolok csaholtak, akár az útszéli kutyák, miközben Franciaország lovagai görcsösen vonaglottak és véreztek a domboldalon. Hainaulti János nem értette, hogyan történhetett meg

mindez, csak azt tudta, hogy Franciaország harci zászlaja és nemzeti büszkesége egyaránt odaveszett. – Jöjjön, felség – rángatta magával a király lovát. A francia lovagok csoportjai átkeltek a völgyön, hogy meginduljanak a távoli erdő felé, ahol máris sűrűsödni kezdett a sötétség.

– Az a csillagjós, János – szólalt meg váratlanul a francia király.

– Igen, felség?

– Végezzék ki. De ne könyörületesen. Hallotta? Szenvedjen meg! – A király könnyekben tört ki, amint maroknyi megmaradt testőrével ellovagolt.

Egyre több és több francia menekült, hogy a megsűrűsödő sötétben keressen menedéket, és visszavonulásuk hamar kétségbeesett vágatába fordult, amint a viharvert védelmi vonal mögül előtörték az őket üldöző első angol lovasok. Az angol domboldal valósággal hullámszerűen látszott, ahogy a fegyveresek leereszkedtek a sebesültek és halottak között. A halódó emberek és állatok görcsösen vonaglottak; a völgyben még most is ott heverték a génuaiak, akiket saját kenyéradó gazdáik tiportak halálra. Azután hirtelen néma csend borult a csatatérre. Nem csengtek az egymásnak csapódó pengék, nem harsantak csatakiáltások, nem dübörögtek a dobok. Nyögések és zokogás, néha egy-egy halódó sikolya hallatszott, azután már az sem. Szél borzolta a lehanyatlott zászlókat, és rebegettette a nyilvesszők fehér tollait, amelyek vadvirágokra emlékeztették Sir Guillaume-ot. És a csata véget ért.

Sir William Skeat élt, bár nem tudott beszélni, nem volt

élet a szemében, és úgy tűnt, meg is süketült. Nem tudott járni sem, noha megpróbált, amikor Thomas felemelte, de a lábai megadták magukat, és ő lerogyott a véres földre. Hobbe atya végtelen gyengédséggel lehámozta Skeat sisakját. Vér szivárgott Skeat ősz hajszálai közül, és Thomas nagyot nyelt, amikor látta, hogy a kard pengéje belehasított a fejébe. Koponyaszilánkok csillantak, és a hajszálak mögül egy helyütt előtűnt Skeat agyveleje is.

– Will? – Thomas letérdelt mellé. – Will?

Skeat ránézett, de úgy tűnt, nem lát már semmit sem. Félmosolya éppoly üres volt, mint a tekintete.

– Will! – szólongatta Thomas.

– Meg fog halni, Thomas – tette Hobbe atya a vállára a kezét.

– Nem, nem fog! A pokolba is, ezt nem hagyom! Will? Hall engem? Nem halhat most meg. Miért nem mond már érte egy istenverte imát?

– Imádkozni fogok, Isten látja lelkemet – nyugtatta Hobbe atya Thomast –, de előbb seborvost kell kerítenünk.

Eleanor segített. Lemosta Skeat fejbőrét, azután ő és Hobbe atya helyére tették a koponyaszilánkokat, akár az összetört cserepeket. Eleanor ezután hosszú csíkot szakított kék ruhájáról, és gyengéden átkötözte vele Skeat fejét, majd az anyagot megkötötte az álla alatt, amitől a férfi úgy festett, mint egy főkötős öregasszony. Skeat egyetlen szót sem szólt, amíg Eleanor és a pap bekötözte, és ha érzett is fájdalmat, nem mutatta.

– Igyon, Will – bízta Thomas, és felé nyújtotta az iszákot, amit az egyik halott franciától vett el, Skeat azonban nem

fogadta el az italt. Eleanor elvette, az ajkaihoz tartotta az iszákot, de a víz csak végigfolyt Skeat állán. Besötétedett. Sam és Jake egy harci szekercével felaprított néhány francia lándzsát, és tüzet gyújtott. Will Skeat mozdulatlanul ült a pattogó lángok mellett.

– Láttam már ilyent – jegyezte meg Sir Guillaume, aki az ütközet óta alig szólalt meg, de most odatelepedett Thomas mellé. Figyelte, ahogy leánya Skeatet gondozza, elfogadta a neki felkínált ételt és italt, de egyetlen vállrántással elintézett minden hozzá intézett kérdést.

– Felgyógyul? – kérdezte Thomas.

Sir Guillaume vállat vont: – Egyszer láttam, ahogy egy férfinak kettéhasították a koponyáját. Még négy évet élt azután, de csak mert a nővérek az apátságban gondoskodtak róla.

– Ő élni fog! – jelentette ki Thomas.

Sir Guillaume felemelte Skeat egyik kezét, néhány pillanatig megtartotta, majd hagyta lehullni.

– Talán – engedte meg kétkedő hangon. – Kedveled őt?

– Olyan, mintha az apám lenne – felelte Thomas.

– Az apák is meghalnak – Sir Guillaume-ról lesírt, milyen tusa zajlik a lelkében: saját királya ellen fordította kardját, és nem teljesítette a kötelességét.

– Élni fog – hajtogatta Thomas konokul.

– Aludj – csitítgatta Sir Guillaume. – Majd én vigyázok rá.

Thomas a holtak között aludt, a csatasorban, ahol a sebesültek nyögtek, és az éjszakai szél megrebegtette a völgyet pettyező számtalan fehér tollas nyílveesszőt. Will Skeat állapota reggelre sem változott. Csak ült, üres

tekintettel meredt a semmibe, és bűzlött, mert összepiszkította magát.

– Megkeresem az earlt – vetette fel Hobbe atya –, és ráveszem, hogy küldesse haza Angliába.

A hadsereg ráérősen ébredezett. Negyven fegyverest és még egyszer annyi íjászt temettek el a crécy-i templom sírkertjében, ám a több száz francia tetemet az uralkodók és a legnemesebb nagyurak kivételével a dombon hagyták. Crécy népe eltemethette őket, ha akarta, Angliai Edwardot mindez már cseppet sem érdekelte. Hobbe atya felkutatta volna Northampton earljét, ám kora hajnalban kétezer francia gyalogos érkezett, hogy megerősítse a már szétvert hadsereget, és a ködös félhomályban barátnak vélte az őket fogadó lovasokat, akik ezután lecsapták sisakrostélyukat, előrszegezték lándzsáikat, és hátracsapták sarkantyúikat. Maga az earl vezette a rohamot. A legtöbb angol lovagnak előző nap nem nyílt rá lehetősége, hogy lóhátról harcoljon, de most, vasárnap kora reggel, elérkezett az ő percük, és a nagy testű csatalovak véres hasadékokat ütöttek a menetoszlopokban, azután oldalt perdültek, hogy gazdáik kardpengéikkel hasítsanak a túlélők közé. A franciák rémülten menekültek, nyomukban az engesztelhetetlen lovasokkal, akik addig aprították és kaszabolták őket, amíg a karjuk bele nem fáradt az öldöklésbe.

A Crécy és Wadicourt közötti dombon eközben egy halomba gyűjtötték az ellenséges zászlókat. A zászlók anyaga szétszakadozott, sokuk még ekkor is nyirkos volt a vértől. Franciaország királyának országzászlaját Edward

elé vitték, aki összehajtotta az anyagot, és megparancsolta papjainak, hogy mondjanak hálaadó imádságot. Fia élt, a csatát megnyerték, és immár az egész keresztény világ tudhatta, hogy az Úr az angolok ügyét támogatja. Edward kijelentette, hogy az előttük álló napot győzelmének szenteli, azután indulnak csak tovább. A sereg még mindig kimerült volt, de a katonák legalább csizmát húzhattak a lábukra, és végre jóllakhattak. Marhák bögtek, ahogyan az íjászok lemészárolták őket, miközben a többiek élelmet gyűjtöttek a dombon, ahol a francia sereg sorsára hagyta ellátmányát. Mások a nyílvevőket húzkodták ki a földből, és megpróbálták azokat kötegekbe rendezni, míg az asszonyok a holtakat fosztogatták. Northampton earlje jókedvűen, széles vigyorral tért vissza Crécy dombjára.

– Mintha csak birkákat öldöstünk volna! – kiáltotta, majd fel-alá vándorolt a sorok mentén, hogy újraélje az utolsó két nap minden izgalmát. Thomasnál elidőzött egy ideig, és mosolyogva nézte az íjászokat, asszonyaikat.

– Mennyire másnak tűnsz most, ifjú Thomas! – kiáltott boldogan, azután elfordította a fejét, és meglátta Will Skeatet, aki békésen ücsörgött, akár egy gyermek, fején a kék főkötővel. – Will? – kérdezte az earl zavartan. – Sir William?

Skeat csak ült.

– Meglékelték a koponyáját, jó uram – tudatta Thomas. Az earl határtalan jókedve egy csapásra elszállt, mint levegő a kipukkadt marhahólyagból. Visszarogyott nyergébe, és szomorúan csóválta a fejét.

– Ne – tiltakozott a sors ellen. – Miért éppen Will? –

Kezében még most is ott szorongatta véres kardját, most azonban lova sörényében megtörölte, és hüvelyébe dugta a pengét. – Visszaküldetem Bretagne-ba – jelentette ki. – Életben marad?

Senki sem felelt.

– Will? – kiáltott az earl, majd nehézkesen leereszkedett a nyeregből, és lekuporodott a yorkshire-i mellé. – Will? Szóljon valamit! Will!

– Vissza kell küldenünk Angliába, nagyuram – szólt közbe Hobbe atya.

– Hát persze – bólintott bizonytalanul az earl.

– Ne – tiltakozott Thomas. Az earl a homlokát ráncolta. – Ne?

– Van egy jó doktor Caenben, nagyuram – váltott Thomas franciára –, és én jól ismerem őt. Az a doktor csodákat művel, nagyuram.

Az earl bánatosan elmosolyodott.

– Caen újra a franciák kezén van, Thomas – mondta –, és kétféle, hogy tárt karokkal fogadnának.

– Pedig tárt karokkal fogadnák – szólalt meg Sir Guillaume. Az earl most először figyelt fel a franciára, annak idegen öltözékére.

– Hadifogoly, nagyuram – magyarázta Thomas –, ám egyben a barátom is. Önt szolgálom, így a váltságdíja is önt illeti, de egyedül ő képes bejuttatni Willt Caenbe.

– És mekkora az a váltságdíj? – kérdezte az earl.

– Busás – felelte Thomas.

– Akkor hát legyen az ön váltságdíja – fordult az earl Sir Guillaume-hoz – Will Skeat élete. – Felállt, elvette lova

kantárját az egyik íjásztól, majd visszafordult Thomashoz. Más lett a fiú, gondolta, most már igazi férfi. Levágatta a haját, amiatt lehet. Vagy még inkább lenyiszálta. Akárhogy is, most már úgy fest, mint egy katona, aki képes az íjászokat a csatába vezetni. – Tavasszal szükségem lesz magára, Thomas – jelentette be. – Vezetni kell az íjászokat, és ha Will addigra nem épül fel, magának kell ezt megtennie. Most csak vele törődjenek, de tavasszal újra a szolgálatomba áll, megértette?

– Igen, nagyuram.

– Remélem, az a seborvos csakugyan képes a csodára. – Az earl elfordította lovát.

Sir Guillaume jól értett mindent, amit franciául mondtak, a többiből viszont egy szót sem.

– Caenbe megyünk? – tudakolta.

– Elvisszük Willt Mordecai-hoz – bólintott Thomas.

– És azután?

– Én visszatérek az earlhoz – válaszolt Thomas kurtán. Sir Guillaume összerezett.

– És Vexille, vele mi lesz?

– Mi lenne vele? – kérdezett vissza Thomas. – Elveszítette azt az átkozott lándzsát. – Hobbe atyához fordult, és visszaváltott angolra. – Kitöltöttem a penitenciát, atyám?

Hobbe atya bólintott. Már korábban átvette a lándzsa maradványait Thomastól, és azokat a király gyóntatópapjának gondjaira bízta, aki megígérte, hogy eljuttatja az ereklyét Westminsterbe.

– Kitöltötted a penitenciát – erősítette meg a pap.

Sir Guillaume nem beszélt angolul, de annál inkább

érthetett Hobbe atya hanghordozásából, mert sértődött pillantást vetett Thomasra.

– Vexille még él – hajtogatta konokul. – Megölte apádat és az én családomat. Isten is azt akarja, hogy halott legyen! – Könnyek csillantak Sir Guillaume szemében. – Engem is össze akarsz törni, mint azt a lándzsát?

– Mégis, mit vár tőlem? – kiáltott fel Thomas.

– Találd meg Vexille-t. Öld meg őt! – kiáltotta Sir Guillaume harciasan, de Thomas nem felelt. – Nála van a Grál! – erősködött a francia.

– Ezt senki sem tudhatja! – legyintett indulatosan Thomas. Szentséges Isten, gondolta, hát már sosem lesz vége? Az íjászok parancsnoka lehetek. Elmegyek Caenbe, ahol Mordecai csodát művelhet, azután csatába vezethetem Skeat embereit. Győzelmet arathatunk, Istenért, Willért, a királyért és Angliáért. A franciához fordult. – Angol íjász vagyok – jelentette ki –, nem pedig a kerekasztal lovagja. Sir Guillaume elmosolyodott.

– És mondd csak, Thomas, atyád a legidősebb, vagy a legifjabb fiú volt?

Thomas szóra nyitotta a száját. El akarta mondani, hogy Ralph atya természetesen a legifjabb fiú volt, azután rádöbbsent, hogy nem tudja a választ. Atyja sosem beszélt erről, és ez talán azt jelentette, hogy eltitkolta az igazságot, ahogyan tette azt sok mással kapcsolatban is.

– Gondolkodj el ezen, uram – emelte fel a hangját Sir Guillaume –, csak gondolkodj el. És ne feledd, Harlekin nyomorította meg a barátodat, és Harlekin még él.

Angol íjász vagyok, gondolta Thomas, és nem akarok

többet hallani erről.

Isten azonban többet akar, tette hozzá gondolatban, még ha ő maga nem is vágyik erre a teherre.

Neki elég, hogy a nap beragyogja a nyári mezőket, a fehér tollas nyílveszőket, az elesett katonákat.

És hogy bosszút állt Hooktonért.

TÖRTÉNELMI JEGYZET

Könyvemben csupán két esemény teljes egészében történelmi fikció: a Hookton ellen intézett támadás (habár a franciák számos alkalommal rajtaütöttek az angol partvidék hasonló településein), valamint a küzdelem Sir Simon Jekyll és Sir Geoffrey de Pont Blanc lovagjai és fegyveresei között, La Roche-Derrien falainál. Ezeket leszámítva valamennyi ostromot, csatát és közelharcot a történelemkönyvekből emeltem át, ahogyan Sir Geoffrey lannioni halálát is. La Roche-Derrient létrás várostrommal vették be, nem pedig a folyó felől, egy megkerülő manőverrel, de miután ezt az érdemet is Thomasnak kívántam adni, vettem magamnak a bátorságot, hogy kisebbitsem Northampton earljéét. Az earl mindent véghezvitt, amit csak neki tulajdonítok: La Roche-Derrien bevételét és a sikeres átkelést a Somme blanchetaque-i gázlóján éppúgy, mint a crécy-i csatában tanúsított hősi viselkedést. Caen bevétele és kifosztása jó megközelítéssel úgy zajlott le, ahogyan leírtam, miként a

Crécy mellett megvívott ütközet is.

A történelemnek e rettenetes, és olykor szégyenteljes eseményei harangozták be a százéves háború kezdetét.

Amikor még csak a kutatómunkát végeztem, úgy gondoltam, regényem a lovagi eszményről és gáláns kalandokról fog szólni, s bár ezek csakugyan léteztek, semmiképp sem éltek meg a csatamezőkön, ahol brutális, könyörtelen és ádáz összecsapások zajlottak. A könyv mottója, a II. János francia királytól vett idézet az utolsó szóig igaz: „Számos halálos csatát megvítak, embereket öldöstek, templomokat fosztottak ki és lelkeket nyomorítottak meg, meggyalázták a lányokat és zsenge szüzeket, tiszteletreméltó asszonyokat és özvegyeket; városokat, birtokokat és házakat égettek fel, rablók, útonállók, gonosztevők álltak lesben az utakon.”

A szavak, amelyeket tizennégy évvel a crécy-i ütközet után vetettek pergamenre, megmagyarázzák, miért engedte át János király országa területének közel egyharmadát az angoloknak – még ez a megaláztatás is elviselhetőbbnek tűnt, mint az efféle szörnyű, lélekromboló hadviselés.

Az olyan szabványos ütközetek, mint amilyen Crécy mellett is zajlott, az áldozatok magas száma miatt viszonylag ritkák az angol-francia háborúk hosszú történetében, bár Crécy számadatai azt mutatják, hogy az összecsapást inkább megszenvedték a franciák, mint az angolok. A veszteségeket nehéz számba venni, annyi azonban bizonyos, hogy a franciák a legkevesebb kétezer, de valószínűbb, hogy négyezer embert veszítettek, javarészt lovagokat és fegyvereseket. A gENUAIK is fájdalmas

vérveszteséget szenvedtek, és legalább felületet a saját bajtársaik öldösték le.

Az angolok ezzel szemben még száz emberüket sem veszítették el. Ez utóbbiért az érdem elsősorban az angol íjászokat illeti, bár a franciák még az után is elhullottak, hogy áttörték az íjászok vonalát. Az a lovas, aki elveszítette lendületét, és a többi lovas támogatását, könnyű prédája lett a gyalogosoknak, ily módon Franciaország teljes lovasságát lemészárolták a közelharcban. Az ütközet után, amikor a franciák magyarázatot kerestek égbe szökő veszteségeikre, rendre a génuaiakat hibáztatták, és számos francia nagyvárosban le is mészárolták a génuai zsoldosokat, pedig a franciák akkor lövettek el stratégiai fontosságú hibát, amikor sietségükben már szombat délután rohamra indultak – ha kivárlják a vasárnapot, sokkal gondosabban összerendezhették volna a ereget. Miután az azonnali roham mellett döntöttek, a franciák feladtak minden fegyelmet, és a forrófejű parancsnokok a biztos halálba vezették a lovasok első hullámát, amely utóbb komoly akadályt emelt a második hullám elé is.

Az angol csatarenddel kapcsolatban sokan és sokat vitatkoztak már, főként, ami az íjászok elhelyezését illeti. A legtöbb történész az angol szárnyakon állította fel őket, én magam azonban Robert Hardy felvetésének adtam igazat, miszerint az íjászokat nemcsak a szárnyakon, de az arcvonal teljes hosszában felsorakoztatták. Ha az íjakra, íjászokra és tetteikre kerül a szó, Mr. Hardy olyan tekintély, akire érdemes hagyatkozni.

Az ütközetek szórványosak voltak, nem úgy a *chevauchée*,

az ellenség földjének szisztematikus feldúlása és kifosztása, amely már a gazdasági hadviselés eszköze – a szőnyegbombázás tizennegyedik századi megfelelője. A kortárs szerzők, akik az angol *chevauchée*-k nyomában járták a kietlen francia vidéket, feljegyezték, hogy Franciaországot „lerohanták és lábbal tiporták”, a „teljes összeomlás szélére sodorták” és „meggyötörték, hadaikkal feldúlták”. Nyomát sem lehetett látni lovagiasságnak, előzékenységnek vagy nagylelkűségnek. Franciaország idővel magára talált és kiűzte hazájából az angolokat, de csak mindezek után tanulta meg, hogyan vegye fel a harcot a *chevauchée*-val, és ami még fontosabb, az angol (és walesi) íjászokkal.

A hosszú vagy nagy íj (*longbow*) elnevezés nem került bele a regénybe, lévén a tizennegyedik században még nem használták (ugyanezen okból Edward of Woodstockot, Wales hercegét sem neveztem Fekete Hercegnek, ahogyan később előszeretettel emlegették). Folyót lehetne rekeszteni azokból a munkákból, amelyek a harci íj eredetét taglalják, hogy angol-e, vagy walesi, középkori találmány-e, avagy eredete visszanyúlik a neolitikumba, ugyanakkor megkérdőjelezhetetlen tény, hogy az íj népszerűsége a százéves háborút megelőző években kezdett meredeken felfelé ívelni.

A fegyvert az a nagyszámú íjász tette igazán hatékonná, aki az angol hadseregben szolgált. Egy-két íj is okozhatott kár, de ezer akár egy hadsereget is felőrölhetett, márpedig Európában egyedül Anglia tudott kiállítani ilyen sok íjászt.

Vajon miért? A fegyver előállításának technológiája igazán egyszerű, más országokból mégsem került ki ilyen nagy számban. A tényt részben az magyarázza, hogy tapasztalt íjásszá csak nagy nehézségek árán válhatott valaki. Hosszú órákat és éveket kellett végiggyakorolni, ilyen alapos kiképzés pedig csak Angliában és Wales területén honosodott meg.

Valószínű, hogy Britanniában a neolitikum kora óta éltek gyakorlott íjászok (számos ebből az időszakból származó sírban találtak olyan hosszú íjakat, amelyeket a Crécý melletti csatában is használtak), ám épp ilyen valószínű, hogy a számuk mindvégig alacsonyan maradt, mígnem a középkorban, Anglia és Wales egyes részein valamilyen okból hirtelen megnőtt az íjászat népszerűsége, ily módon a harci íj a háborúk tömegfegyverévé válhatott. Miután a lelkesedés elapadt, az íj is gyorsan eltűnt az angol fegyverarzenálból.

A közvélekedés szerint az íjat a lőfegyverek váltották fel, de talán hűek maradunk az igazsághoz, ha azt mondjuk, az íjakra a lőfegyverek felbukkanása nélkül is kipusztulás várt volna.

Maga Benjamin Franklin is úgy vélte, hogy – nem tréfa! – az amerikai forradalmárok gyorsabban megnyerhették volna a háborújukat, ha gyakorlott íjászokat vetnek be, és meggyőződéssel vallotta, hogy egy zászlóaljnyi íjász könnyűszerrel maga alá gyűrte volna Wellington huzagolatlan csövű muskétákkal felfegyverzett veteránjait. A puska (vagy akár a számszeríj) kezelését azonban könnyebben el lehetett sajátítani, mint az íjét.

A számszeríjak kérészéletű divatját vélhetően szintén az angolok csatanyerő fegyverének hihetetlen népszerűsége táplálta. Idővel még a legnehezebb felfogású nemesember számára is nyilvánvalóvá vált, hogy az élete függhet az íjászoktól, így aztán nem csoda, hogy a korszak angol hadseregeiben az íjászok számban messze felülmúlták minden más fegyvernem katonáit.

Külön is meg kell említenem Jonathan Sumptiont, *A bátorság próbája: a százéves háború* című munka szerzőjét.

Egy főállású író számára, amelyen magam is vagyok, mindig felér egy sértéssel, ha valaki – aki ügyvédként komoly sikereket könyvelhet el – ilyen csodálatos művet képes alkotni, úgymond a „szabadidejében” – mindazonáltal hálás vagyok neki ezért, és monográfiáját jó szível ajánlom mindenkinek, aki többet szeretne megtudni erről az időszakról. A regényben fellelhető hibák csakis nekem tulajdoníthatóak.

Tartalom

- [PROLÓGUS](#)
- [ELSŐ RÉSZ](#)
- [MÁSODIK RÉSZ](#)
- [HARMADIK RÉSZ](#)
- [TÖRTÉNELMI JEGYZET](#)